Bundel - 1.3 Commissievergadering van 27 september 2022

1 Opening BLOK ALGEMENE ZAKEN EN FINANCIEN

2 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Conceptlijst ingekomen stukken raad 2022-09-27.doc

Raadsinformatiebrief Jaarverslag Buurtbemiddeling (28.1)

Bijlage RIB Buurtbemiddeling Jaarverslag 2021 (28.1)

Raadsinformatiebrief Verwerking zienswijzen en reacties RES-jaarstukken-regionale agenda (30.1)

Bijlage 1 bij raadsinformatiebrief Overzicht zienswijzen gemeenten jaarrrekening GMR 2021 (30.1)

Bijlage 2 bij GRM Zienswijzenota concept-regionale agenda 2023-2025 & ontwerpbegroting 2023-2026 (30.1)

Raadsinformatiebrief Opvang ontheemden, asielzoekers en statushouders (36.2)

3 Besluitenlijst van de commissievergadering van 5 juli 2022

Concept-besluitenlijst Commissievergadering 5 juli 2022.docx

4 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 27 september 2022

Agendapunt 5: MOT-lijst;

5. MOT lijst raad 27 september 2022.doc

5 Rondvraag

6 Schorsing

7 Heropening BLOK SOCIAAL DOMEIN

8 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Conceptlijst ingekomen stukken raad 2022-09-27.doc

RIB Uitvoeringsdruk jeugdgezondheidszorg (29.1)

Bijlage Vraag en antwoord uitvoeringsdruk JGZ (29.1)

Raadsinformatiebrief nr 2 Personeelstekorten Hulp bij het huishouden (36.1)

Raadsinformatiebrief Jaarrapportage 2021 Incluzio (36.3)

Bijlage 1 Jaarrapportage 2021 Incluzio Rheden (36.3)

Bijlage 2 Gemeentedashboard Roz. 2021(36.3)

Bijlage 3 Verslag BO 4 april 2022 (36.3)

Bijlage 4 Presentatie BO 4 april (36.3)

9 Besluitenlijst van de commissievergadering van 5 juli 2022

Concept-besluitenlijst Commissievergadering 5 juli 2022.docx

10 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 27 september 2022

Agendapunt 5: MOT-lijst

5. MOT lijst raad 27 september 2022.doc

11 Rondvraag

12 Schorsing

13 Heropening BLOK VOLKSHUISVESTING , RO, MILIEU, OPENBARE WERKEN, VERKEER EN VERVOER

14 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Conceptlijst ingekomen stukken raad 2022-09-27

15 Besluitenlijst van de commissievergadering van 5 juli 2022

Concept-besluitenlijst Commissievergadering 5 juli 2022.docx

16 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 27 september 2022

Agendapunt 5: Lijst van moties en toezeggingen;
Agendapunt 6: Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (Deel II).
Agendapunt 7: Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan;
Agendapunt 8: Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050

5. MOT lijst raad 27 september 2022.doc

6. Raadsvoorstel Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie ANFV.docx

6. Raadsbesluit Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie ANFV.docx

6. Samenvatting van Bijlage 1 - samenvatting met alleen wijzigingsvoorstellen ALLEEN COLLEGE.pdf

6. Bijlage 1 - Wijzigingsdocument Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley.pdf

6. Bijlage 2 - 220816_Verstedelijkingsstrategie ANFV_Deel_II_Onderzoeksagenda_Gebiedsuitwerkingen_LR.pdf

7. Raadvoorstel Gemeentelijk rioleringsplan.docx

7. Concept raadsbesluit gemeentelijk rioleringsplan.docx

7. Gemeentelijk Rioleringsplan Rozendaal.pdf

8. Raadsvoorstel Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050_periode 2023-2025.docx

8. Concept-raadsbesluit Uitvoeringsagenda Rozendaal energieneutraal 2050.docx

8. Uitvoeringsagenda Rozendaal energieneutraal 2023-2025.docx

8. Bijlage 1 Uitvoeringskalender Rozendaal energieneutraal 2050.pdf

17 Rondvraag

18 Sluiting

Gemeente ROZENDAAL

Raadsvergadering 27 september 2022

Concept-lijst ingekomen stukken en mededelingen

Memo's/notities van B&W voor de raad	B&W stellen voor
Raadsinformatiebrief Jaarverslag Buurtbemiddeling (28.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief uitvoeringsdruk jeugdgezondheidszorg (29.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief over de Groene Metropoolregio (verwerking zienswijzen en reacties RES-jaarstukken) (30.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief (2) Personeelstekorten huishoudelijke ondersteuning (36.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief opvang ontheemden, asielzoekers en statushouders (36.2)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief Jaarrapportage Incluzio 2021 (36.3)	Voor kennisgeving aannemen

Ingekomen stukken door raads-/commissieleden opgevoerd ter bespreking

Raadsinformatiebrief

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Jaarverslag 2021 Buurtbemiddeling

Adviseur : K. Schaap
Portefeuillehouder : E. Weststeijn
Datum : 5 juli 2021

Aan de Raad

Inleiding
De gemeenten Rheden, Doesburg en Rozendaal financieren samen met de woningcorporaties die in deze drie gemeenten actief zijn al jarenlang het project 'Buurtbemiddeling'. Buurtbemiddeling is een landelijk breed toegepaste wijze om buren te ondersteunen om problemen op te lossen door het maken van redelijke afspraken. Het betreft veelal zaken als geluidsoverlast, tuin/buitenproblemen en pesten/treiteren. Welzijnsorganisatie Stichting Rijnstad voert voor onze gemeente de werkzaamheden uit. Getrainde vrijwillige bemiddelaars en enkele (professionele) coördinatoren ondersteunen buren om het onderlinge contact te herstellen en zelf met oplossingen te komen. De bemiddelaars geven geen eigen mening over het burenconflict. Ze hebben een geheimhoudingsplicht. De werkwijze is (landelijk) gecertificeerd en AVG-proof. Jaarlijks legt Rijnstad verantwoording af over de werkwijze in een jaarverslag. We bieden u het jaarverslag 2021 ter informatie aan.

Buurtbemiddeling is al jaren een effectief instrument om conflicten tussen buren op te lossen
Het jaarverslag 2021 laat zien dat van de 112 aangemelde zaken er 79% positief zijn afgehandeld (zie figuur 1). Dat is, net als voorgaande jaren, ruim meer dan de target van 60% (zie figuur 2).

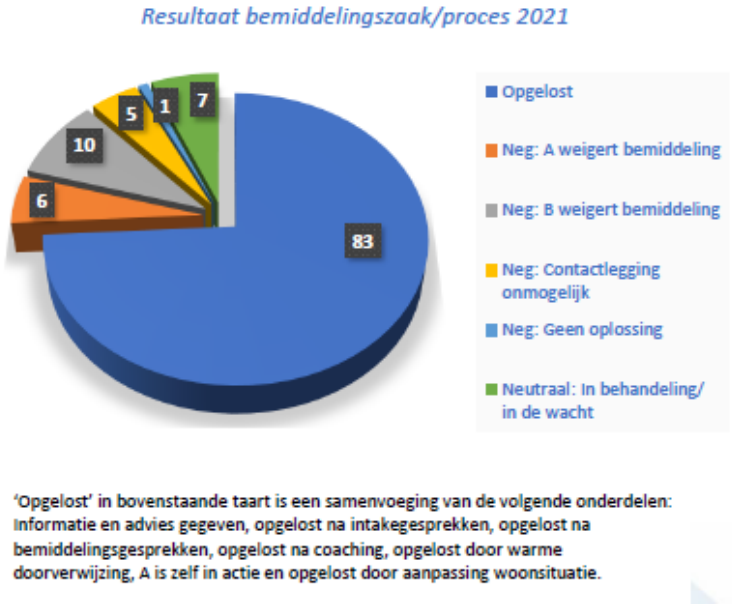

'Opgelost' in bovenstaande taart is een samenvoeging van de volgende onderdelen: Informatie en advies gegeven, opgelost na intakegesprekken, opgelost na bemiddelingsgesprekken, opgelost na coaching, opgelost door warme doorverwijzing, A is zelf in actie en opgelost door aanpassing woonsituatie.

Figuur 1

In 2021 valt op dat in fors meer gevallen dan voorgaande jaren één van de melders zélf in actie komt en de zaak afhandelt: 46% in 2021, tegen tussen de 12% en 20% in eerdere jaren. (Zie p. 10 van het jaarverslag). Dit kan samenhangen met de coronasituatie en lockdowns in 2021, waardoor de

mediators een deel van het jaar niet bij mensen thuis konden komen en hen uitsluitend telefonisch te woord konden staan. Daarmee zou dit een eenmalige piek kunnen zijn. Het kan ook zijn dat m.n. de coaching gesprekken ertoe leiden dat mensen zelf beter in staat zijn om in gesprek met de buren te raken en het probleem zelf op een goede manier op te lossen, met een klein duwtje in de rug vanuit Buurtbemiddeling. Daarmee zou het een wenselijke ontwikkeling zijn die past in de werkwijze, en die hopelijk in 2022 e.v. doorzet.

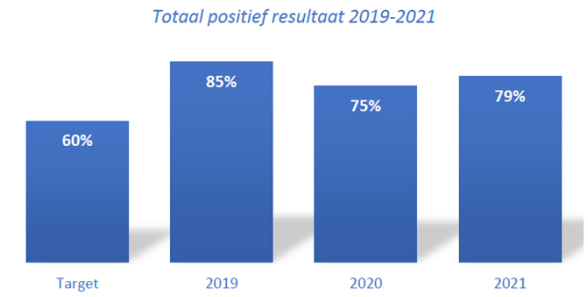

Figuur 2

Het totaal van 112 aangemelde zaken is een lichte stijging ten opzicht van vorige jaren (zie figuur 3: betreft totaalaantallen voor Rheden-Doesburg-Rozendaal opgeteld). Medio 2020 verwachtte Rijnstad dat het aantal aanmeldingen in 2020 en 2021 fors zou stijgen als gevolg van de coronapandemie. Immers: in coronatijd was men meer thuis en waren de lontjes soms korter, met de kans op meer situaties waarin overlast escaleert naar een zaak waar buurtbemiddeling nodig is. Deze stijging is in Arnhem, en bijvoorbeeld ook in Westervoort en Duiven wel te zien, maar is in onze drie gemeenten uitgebleven.

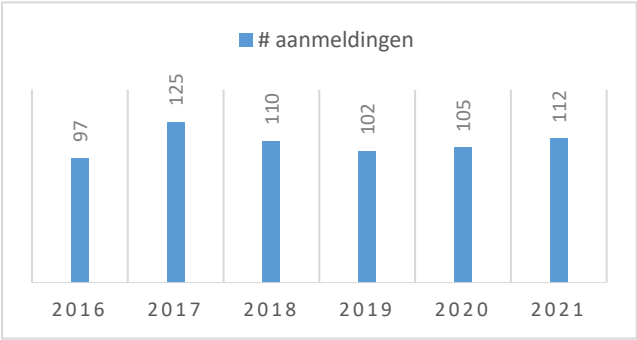

Figuur 3

Buurtbemiddeling in Rozendaal

Het aantal Rozendaalse gevallen waarin Buurtbemiddeling wordt ingezet is al laag en varieert van 0 tot een kleine handvol (4 in 2020; 3 in 2018; 0 of 1 in de andere jaren). Het Buurtbemiddelingsproject is ooit opgestart mede op verzoek van de politie om de politie niet of minder met burenruzies te belasten. Hoewel dit in Rozendaal minder speelt dan in de andere gemeenten in onze basiseenheid IJsselwaarden (Rheden en Doesburg) participeren wij wel al vanaf de start in dit project. Enerzijds vanuit solidariteit richting de gemeenten waarmee we veel samenwerken op het brede terrein van OOV (politie, brandweer, afstemming APV, met Rheden ook sociaal domein dat soms raakvlakken heeft met casuistiek bij buren(ruzies)); anderzijds omdat we áls het nodig is Buurtbemiddeling in te zetten in onze gemeente, we de inhoudelijke meerwaarde bewezen zien.

Voor alle overige ontwikkelingen en detailinformatie: zie het jaarverslag.

Vervolg
De stuurgroep Buurbemiddeling, bestaande uit de drie portefeuillehouders (burgemeesters) en vertegenwoordigers vanuit de betrokken woningcorporaties, heeft dit jaarverslag op 30 juni 2022 besproken en de opstellers gecomplimenteerd met zowel de bereikte resultaten en de transparante wijze van verantwoording daarover.

Het convenant onder de samenwerking loopt tot en met 2022. Er is een nieuw convent opgesteld voor de periode 2023 tot en met 2025, dat door alle partijen ondertekend wordt. Het convenant bevat geen grote inhoudelijke wijzigingen ten opzicht van het vorige convenant.

Financiën
De kosten voor Buurtbemiddeling worden voor 50% gedragen door de drie gemeenten en voor 50% door vier woningcorporaties (waarvan alleen Portaal bezit heeft in Rozendaal). De bijdrage van de gemeenten is gebaseerd op inwoneraantal. Dit komt voor Rozendaal voor de nieuwe convenantsperiode neer op een jaarlijkse bijdrage van rond de € 1.000 (incl. 3% jaarlijkse inflatie). In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met dit bedrag.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Jaarverslag 2021

Buurtbemiddeling
opent deuren

Rheden, Rozendaal en Doesburg

Buurtbemiddeling wordt mogelijk gemaakt door:

GEMEENTE DOESBURG

gemeente Rheden

GEMEENTE ROZENDAAL

WOONSERVICE IJSSELLAND

VELUWONEN mijn huis

POLITIE
« waakzaam en dienstbaar »

PORTAAL

vivare

Inhoudsopgave:

Bladzijde 4	Voorwoord
Bladzijde 5-6	Korte samenvatting
Bladzijde 7-8	Algemeen
Bladzijde 9 -17	Doelstelling en cijfers
Bladzijde 18	Algemene gegevens bewoners gemeenten versus BBM RRD en CCV
Bladzijde 19	Bijlage 1: 25 jaar Buurtbemiddeling in Nederland

Voorwoord

Het jaar 2021 heeft zich tot nu toe vooral gekenmerkt door een toename van aanmeldingen en telefoontjes van buren en partners in het sociaal domein. Een nieuwe lockdown van december 2020 tot half juni 2021 gaat niemand in de koude kleren zitten, dat blijkt wel uit de verhalen die wij horen. We merken dat de coronacrisis grote impact heeft op de leefbaarheid in de dorpen. Vaak wonen mensen dicht op elkaar en hebben buren last van elkaar. Er zijn meer buren die in conflict met elkaar raken en lontjes zijn, o.a. door de beperkende maatregelen die het coronavirus met zich meebracht, heel kort. Ondanks dat het werk van Buurtbemiddeling moeilijker wordt omdat mensen door de coronamaatregelen niet fysiek bijeen kunnen komen, zijn de meeste meldingen op de één of andere manier opgepakt.

Door extra inzet van verlengde intakes, aangepaste werkwijzen, buren die meerdere malen naar ons mogen bellen en door coachgesprekken (door coördinator en bemiddelaars) zijn we buren tegemoetgekomen.

Er is een stijging van complexe zaken en meer partijenzaken, die een aangepaste manier van bemiddelen vergen. Opvallend is dat er een toeloop is van meldingen, waarin buren die de Nederlandse taal niet of niet genoeg machtig zijn, participeren.

Er zijn meer complexere aanmeldingen die niet in aanmerking komen voor de inzet van Buurtbemiddeling en het werken met vrijwillige bemiddelaars. Dit was aanleiding om subsidie aan te vragen bij de Raad voor Rechtsbijstand (2020) voor een pilot van een jaar: Bemiddeling Extra. Deze subsidie is begin dit jaar (2021) aan Buurtbemiddeling toegekend en kort daarop is de pilot gestart.

We mogen vanaf half juni weer fysiek bemiddelen. Zowel het team Buurtbemiddeling als de bemiddelaars en buren stonden te trappelen om weer van start te gaan.

Helaas werd het laatste kwartaal van 2021 overschaduwd door extra coronamaatregelen en een lockdown. Het was mogelijk om de intakes uit te voeren, maar de bemiddelingsgesprekken zijn tot half januari 2022 uitgesteld.

Tot overmaat van ramp laat Omikron op dit moment zijn sporen na in de organisatie. De coördinator is een aantal maanden uitgevallen door ziekte. Er is een tijdelijke oplossing gevonden om de basiszaken zoals de intakes met de melders, door te laten lopen, met een vervangende coördinator en bemiddelaars. Ook dit afgelopen jaar hebben we de toegevoegde waarde van Buurtbemiddeling weer gezien.

Team Buurtbemiddeling

Korte samenvatting

cijfers: gaan over 1 januari tot 31 december 2021

gecertificaat: we zijn landelijk gecertificeerd met een PLUS

stuurgoep: zegt Rijnstad toe te mogen uitvoeren in 2020-2022

112 aanmeldingen

- in **37** zaken gaan de bemiddelaars op pad
- **68** zaken zijn door de coördinator afgehandeld
- **7** zaken zijn nog in behandeling/in de wacht

73 gewone zaken en

- **25** complexe zaken
- **6** meerpartijenzaken
- **5** terugkeerzaken
- **3** coachingszaken

Aanmeldingen

- **100%** in behandeling genomen
- **79%** is positief afgesloten

Bemiddelingsgesprekken

- er zijn **6** bemiddelingsgesprekken geweest
- **5** zijn succesvol afgesloten, **1** is niet opgelost
- er zijn **13** bemiddelaars

Aanmeldingen:

- Uit de gemeente Rheden 94, Doesburg 17 en Rozendaal 1
- meer vanuit eigen initiatief
- meeste van buren die huren
- meer aanmeldingen via website
- buren bellen en mailen om zich aan te melden
- veel samenwerking met wijkteams en andere verwijzers

Top 3 van overlast:

Verder:

belangrijk

- uiteindelijk positief resultaat behoeft niet altijd een bemiddelingsgesprek
- hebben we een signalerende functie

AVG

- hebben we met verwijzers een verwerkingsovereenkomst afgesloten
- we registeren niet meer de leeftijdscategorie en de gezinssamenstelling

Algemeen

Corona en aanmeldingen

Landelijk gezien groeit Buurtbemiddeling nog steeds, in 85% van de gemeenten wordt Buurtbemiddeling aangeboden.
In deze corona periode pakt ieder project Buurtbemiddeling het anders aan. Sommige projecten liggen stil, en andere projecten hebben veel digitaal bemiddeld.

In Rheden, Rozendaal en Doesburg (RRD) hebben we vanaf het begin van de coronacrisis doorgewerkt en buren te woord gestaan. Buren geven aan dat ze meer overlast ervaren van thuiswerkende buren. De leefbaarheid komt in het geding.

Toename

We krijgen vanaf begin 2021 te maken met een toename van aanmeldingen. Het ziet ernaar uit dat deze toename corona gerelateerd is.
Veel mensen werken thuis en zijn meer thuis, dat geeft irritaties en overlast.

Maar feit is dat Buurtbemiddeling steeds bekender wordt: zowel in de gemeenten Rheden, Rozendaal en Doesburg, in de regio en landelijk. Meer organisaties en buren weten Buurtbemiddeling te vinden. De toename van zaken is niet gerelateerd aan de gemeenten, want ook in de regio en daarbuiten stijgt het aantal aanmeldingen.

We proberen alle buren die ons benaderen telefonisch te spreken, het verhaal van hen aan te horen, te coachen, tips te geven en daar waar nodig door te verwijzen. We hebben onze werkwijze behoorlijk moeten aanpassen: fysiek bemiddelen mocht tot begin juni 2021 en vanaf december 2021 niet.

Vanaf half maart tot begin juni en in december hebben we buren vooral telefonisch te woord gestaan en hebben we telefonische intakes door bemiddelaars laten doen, zodat we meteen bemiddelingsgesprekken konden organiseren zodra de lockdown voorbij was.

Opvallend

Wat opviel was dat buren in 2021, ondanks de behoorlijke overlast die ze hadden, goed en begripvol reageerden toen we aangaven dat we nog niet fysiek mochten bemiddelen. De wachtlijst liep op: gemiddeld stonden er 10-15 aanmeldingen die nog niet ingezet konden worden.
Omdat we vanaf begin juni telefonische intakes hebben gedaan, en buren konden aangeven of ze een bemiddelingsgesprek wilden, konden we vanaf half juni meteen een aantal bemiddelingsgesprekken organiseren.

Aan het eind van 2021 is de wachtlijst grotendeels weggewerkt, mede door de enthousiaste en niet aflatende inzet van de vrijwillige bemiddelaars. Helaas loopt die wachtlijst in december weer op door de lockdown. De bemiddelingsgesprekken worden uitgesteld tot na half januari 2022.

Complexe zaken

In complexe zaken en meer partijenzaken hebben we een aangepaste manier van bemiddelen, die meer tijd kost. We moeten in deze zaken hulpverleners en meerdere buren betrekken bij het bemiddelingsproces.
In sommige van deze complexere zaken zetten we, net zoals vorige zomer, mediators in die tegen een maatschappelijke vergoeding deze zaken oppakken. Het betreft zaken met multi-problematiek, maar ook zaken met anderstaligen.

Inzet tolken

We hebben een toeloop van meldingen, -waarin buren de Nederlandse taal niet of niet genoeg machtig zijn-, participeren. In deze zaken zetten we tolken in. Helaas zijn de afgelopen jaren goedkopere voorzieningen wegbezuinigd en moeten we familieleden of vrienden van buren vragen te tolken. Dat is voor alle partijen lastig en frustreert soms de voortgang van de gesprekken. In sommige culturen is de directe manier van communiceren in het Westen moeilijk of moeilijk te vertalen. Daarom we hebben breed in ons netwerk geworven om tolken te vinden. We hebben er een paar gevonden, die we trainen voor Buurtbemiddeling.

Bemiddeling Extra

Sinds maart 2021 hebben we een extra dienst bij Buurtbemiddeling: Bemiddeling Extra. Een pilot voor een jaar waar we subsidie hebben gekregen van de Raad voor Rechtsbijstand in begin 2021.

Het is een laagdrempelige manier voor buren en andere partijen, die in buurten te vinden zijn, om een uit de hand gelopen slepend conflict bij de bron op te lossen. Door de methodiek, die een combinatie is van Buurtbemiddeling en mediation, worden buren gedwongen om echt naar elkaar te luisteren. Men krijgt inzage in wat de moverende redenen zijn van de ander en van zichzelf, en kan er inzicht en erkenning naar elkaar toe ontstaan.

In deze pilot gaan we buren ondersteunen in Arnhem en de regio's waar Buurtbemiddeling wordt uitgevoerd door Rijnstad.
We zetten in dit project betaalde mediators in en doen bijvoorbeeld inzet bij aanmeldingen als er juridische procedures dreigen te gaan lopen.
Met de bijdrage van Bemiddeling Extra hopen we aanmeldingen die ongeschikt zijn voor Buurtbemiddeling, buren of wijkbewoners toch te ondersteunen om in gesprek met elkaar te gaan.
De cijfers van dit project zijn niet in dit verslag opgenomen, die worden apart gepubliceerd.

Doelstelling en cijfers 2021

Aantal en soort aanmeldingen

Aanmeldingen Tot augustus	**Target**	**2021**	**2020**	**2019**
Aangemelde zaken	**90**	**112**	**105**	**103**
Geschikte zaken		112	102	101
Ongeschikte zaken		0	3	2
Aangemelde zaken				
Gewone zaken		73	68	75
Complexe zaken		25	17	18
Meerpartijenzaken		6	7	6
Terugkeerzaken		5	8	1
Coachingszaken		3	2	1
Ongeschikte zaken		0	3	2

Aanmeldingen 2019-2021

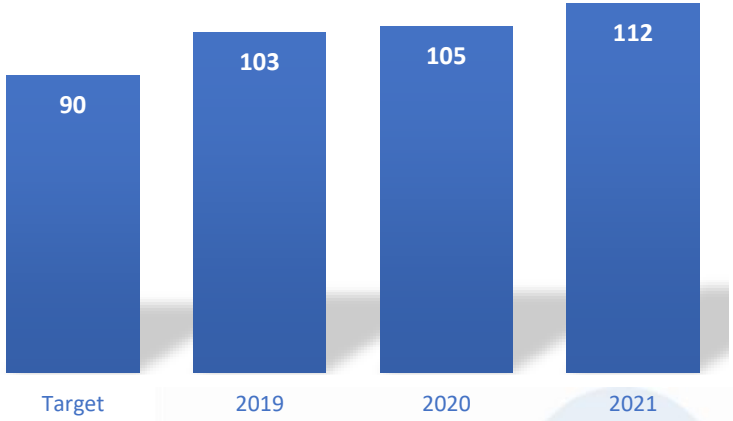

Resultaat bemiddelingszaak/proces

	2021	2020	2019
Opgelost			
Pos: Informatie en advies gegeven	22	22	23
Opgelost na intakegesprekken	3	8	17
Opgelost na bemiddelingsgesprekken	5	8	13
Opgelost na coaching	3	9	12
Opgelost door warme doorverwijzing	3	9	10
Opgelost door verhuizing	0	2	1
Pos: A zelf in actie	38	13	10
Opgelost door aanpassing woonsituatie	9	1	0
Niet opgelost			
Neg: B weigert bemiddeling	10	8	7
Neg: A weigert bemiddeling	6	3	2
Neg: Contactlegging onmogelijk	5	13	2
A is verwezen, wil geen bbm	0	0	3
Geen oplossing	1	0	1
Neutraal			
Neutraal: ongeschikt voor bemiddeling	0	3	2
In behandeling /in de wacht	7	6	0
Totaal	**112**	**105**	**103**

Resultaat bemiddelingszaak/proces 2021

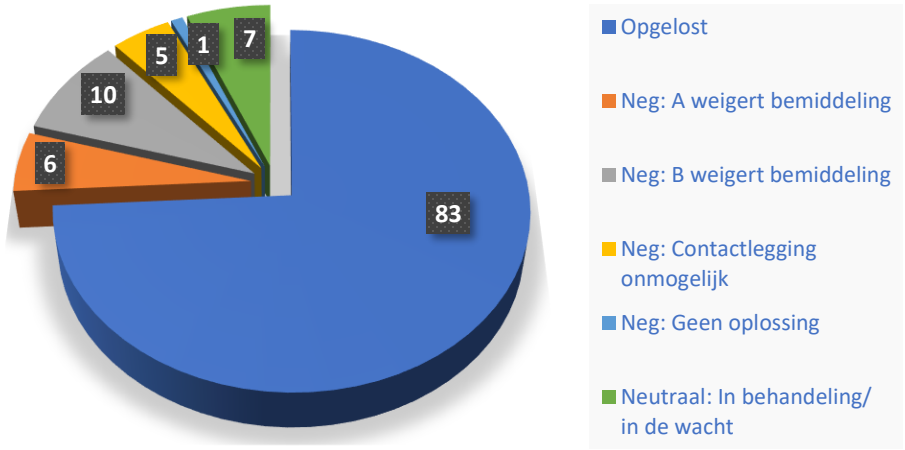

'Opgelost' in bovenstaande taart is een samenvoeging van de volgende onderdelen: Informatie en advies gegeven, opgelost na intakegesprekken, opgelost na bemiddelingsgesprekken, opgelost na coaching, opgelost door warme doorverwijzing, A is zelf in actie en opgelost door aanpassing woonsituatie.

Complexe zaken

	2021	2020	2019
Afgehandeld door coördinator	16	14	9
Afgehandeld door bemiddelaars	7	4	9
In behandeling/In de wacht	2	1	0
Totaal	**25**	**19**	**18**
Resultaten			
Positief afgerond	18	13	16
Niet opgelost	5	3	2
In behandeling/In de wacht	2	1	0

Resultaat complexe zaken

Resultaat complexe zaken	**2021**	**2020**	**2019**
Informatie en advies gegeven	5	7	1
Opgelost na bemiddelingsgesprek	1	0	1
Opgelost na intake	1	0	1
Warme doorverwijzing	1	5	4
Opgelost na coaching	1	1	5
A zelf in actie	8	0	4
Opgelost door aanpassing woonsituatie	1	0	0
B weigert bemiddeling	3	2	0
A weigert bemiddeling	1	0	0
A is verwezen, wil geen bbm	0	0	1
Contactlegging onmogelijk	0	1	1
Geen oplossing	1	0	0
Ongeschikt voor bemiddeling	0	2	0
In behandeling/In de wacht	2	1	0
Totalen	**25**	**19**	**18**

GOEDE BUREN BETERE BUURTEN

Aantal verwijzingen

	2021	2020	2019
Op eigen initiatief	37	35	24
Politie	24	33	32
Vivare	28	21	26
Woonservice IJsselland	9	3	6
Veluwonen	0	1	0
Portaal	0	0	0
Totaal woningcorporaties	**37**	**25**	**32**
Gemeente Rheden	7	4	9
Gemeente Doesburg	0	0	1
Gemeente Rozendaal	0	1	0
Overige organisaties	6	7	5
Onbekend	1	0	0
Totaal gemeenten/overig	**3**	**12**	**15**
	112	**105**	**103**

Verwijzers 2021

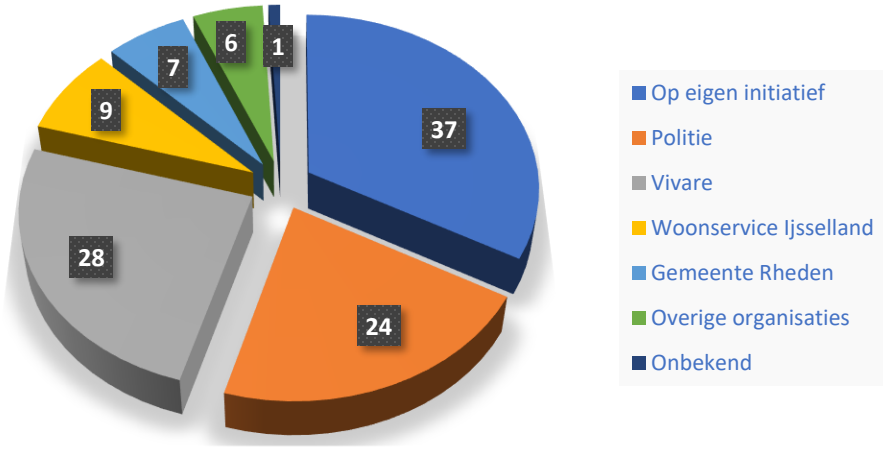

Bemiddelingsgesprekken

	Target	2021	2021	2020	2019
Totaal		6			
Succesvol	**75%**	5	83%	100%	93%
Niet succesvol		1	17%	0%	7%

Succesvolle bemiddelingsgesprekken 2019-2021

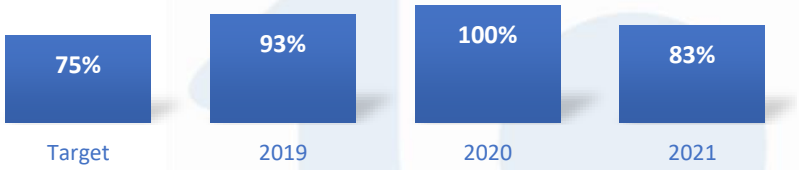

Afgesloten zaken 105

	Target	2021	2020	2019
Geslaagde zaken	**60%**	79%	75%	85%
Overige en niet geslaagde zaken*		21%	25%	15%

*) Onder 'Overige en niet geslaagde zaken' wordt verstaan dat het contact leggen met buren mislukt is, het bemiddelingsgesprek niet tot een oplossing heeft geleid, buren hun deelneming aan bemiddeling weigerden of buren onbereikbaar waren.

Totaal positief resultaat 2019-2021

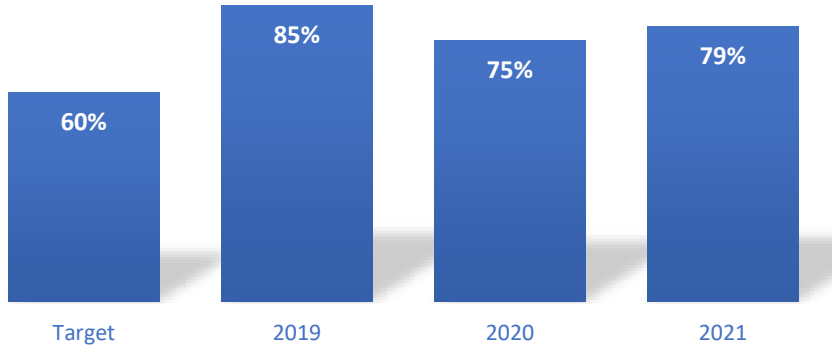

Aanmeldingen behandeld door inzet vrijwilligers/coördinator

	2021	2020	2019
Door inzet vrijwilligers afgehandeld	37	42	57
Door coördinator afgehandeld	68	57	46
Nog in behandeling/in wacht	7	6	0

Overig

	Target	2021
Minimaal gecertificeerde vrijwilligers	8	13

Huurders wooncorporatie eerste partij

	2021	2020	2019
Vivare	56	55	52
Woonservice IJsselland	14	10	10
Veluwonen	0	1	0
Overige wooncorporaties	0	2	3
Totaal	**70**	**68**	**65**

Direct verwezen aanmeldingen

	2021	2020	2019
Politie	4	9	11
Woonservice IJsselland	6	3	4
Vivare	3	3	3
Gemeente Rheden	1	0	5
Gemeente Rozendaal	0	1	0
Gemeente Doesburg	0	0	1
Overige organisaties waaronder: - Maatschappelijke dienstverlening	3	7	4
Totaal	**17**	**23**	**28**

Verhouding huur-koopwoningen

	2021	2020	2019
Huur corporatie	70	68	65
Koop	35	33	34
Particuliere verhuur	1	0	4
Koop/huur onbekend	6	4	0
Totaal	**112**	**105**	**103**

Verwijzingen per gemeente

	2021	2020	2019
Gemeente Rheden	94	87	87
Gemeente Doesburg	17	14	15
Gemeente Rozendaal	1	4	1

Resultaten per gemeente/aard van de klachten

(Er kunnen meerdere klachten in één zaak zijn)

Doesburg	**2021**	**2020**	**2019**
Geluidsoverlast	10	5	5
Pesten/treiteren/schelden/roddelen /lastig vallen/verstoorde relatie	4	6	8
Overlast dieren	2	2	0
Tuin/buiten problemen	8	3	4
Bedreiging/intimidatie	3	1	1
Stankoverlast	1	3	1
Overlast kinderen	2	0	1
Vernielingen	0	1	0
Parkeerproblemen	2	0	2
Rommel/troep	2	0	0
Overig	1	1	0
Rozendaal	**2021**	**2020**	**2019**
Geluidsoverlast	1	0	0
Tuin/buiten problemen	1	1	1
Overlast dieren	0	1	1
Overlast kinderen	1	0	0
Rommel/troep	1	0	0
Pesten/treiteren/schelden/roddelen /lastig vallen/verstoorde relatie	1	3	1
Parkeerproblemen	0	2	0

Rheden	**2021**	**2020**	**2019**
Geluidsoverlast	51	36	42
Pesten/treiteren/schelden/roddelen/ lastigvallen/verstoorde relatie	39	28	40
Tuin/buiten problemen	42	18	22
Bedreiging/intimidatie	15	3	6
Overlast dieren	14	15	13
Stankoverlast	5	2	1
Vernielingen	4	1	2
Parkeerproblemen	5	2	2
Overlast kinderen	7	7	1
Overig	1	2	2
Rommel/troep	6	4	2
Discriminatie	5	1	0

Aard van de klachten: top 5

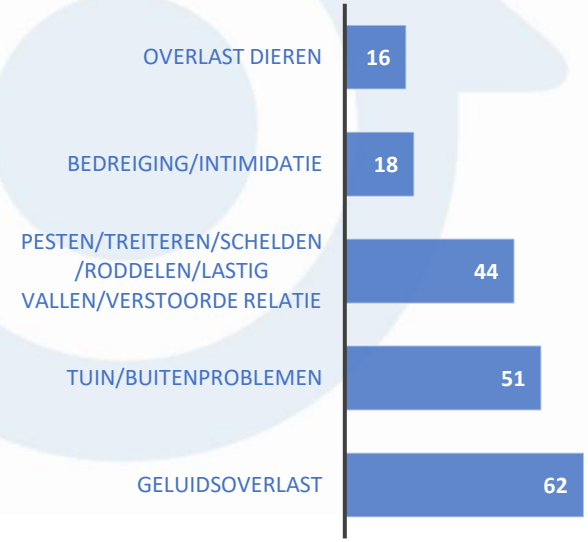

(Er kunnen meerdere klachten in één zaak zijn)

Aard van de klachten 2021

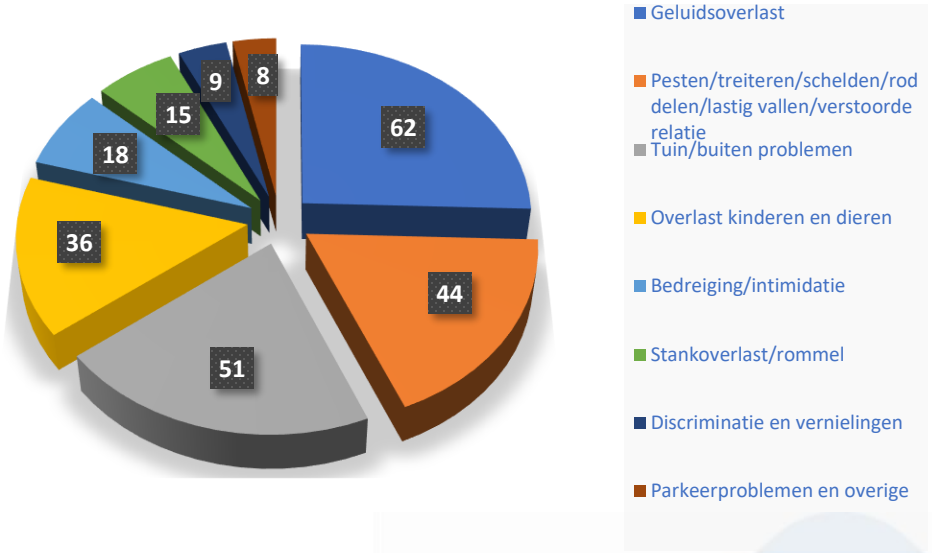

Aanmeldingen per dorp/wijk

	2021	2020	2019
Doesburg			
Beinum (I en II)	7	5	9
Noordelijk en Zuidelijk Molenveld	6	1	3
Noord-Oost	1	0	1
Binnen de oude gracht	2	6	1
De Ooi	1	2	1
Rozendaal	1	4	1
Velp			
Velp Zuid	23	23	24
Velp Noord	4	4	6
Dieren			
Dieren West	14	16	12
Dieren Centrum	8	4	3
Dieren Zuid	3	4	6
Dieren Noord-Oost	10	5	3
Rheden	25	20	26
De Steeg	2	4	3
Ellecom	2	2	2
Spankeren	1	0	1
Laag-soeren	2	5	1
Totaal	**112**	**105**	**103**

Aanmeldingen per plaats/wijk 2021

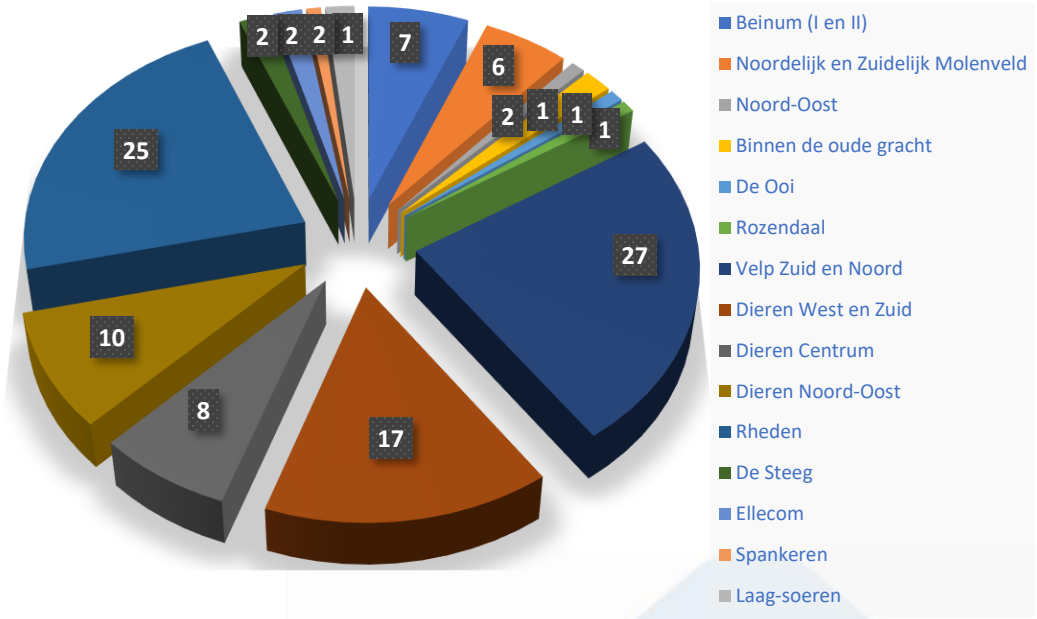

Algemene gegevens bewoners gemeenten versus BBM RRD en CCV

	RRD 2021	Benchmark CCV 2020 landelijk	Hoe doen we het in RRD?
Bewonersaantallen	56.442	68.000	
Aanmeldingen	112	92	Ruim voldoende
In behandeling genomen	100%	70%	Ruim voldoende
Positief afgeronde zaken	79%	70%	Ruim voldoende
Uren coördinator	18	17	goed
Uren ondersteuning	-	2	-
Aantal vrijwilligers	13	16	Voldoende
Begroting	58.771	60**.000, -**	Voldoende

Bijlage 1: 25 jaar Buurtbemiddeling in Nederland

25 jaar Buurtbemiddeling

En daar zijn we trots op! Onderzoek, landelijke kengetallen en de tien kenmerken tonen aan dat buurtbemiddeling onmisbaar is!

De kracht en het succes van buurtbemiddeling zit in zes uitgangspunten:

> 85% van de Nederlandse gemeentes biedt buurtbemiddeling aan de inwoners

De aanpak heeft een positief effect op leefbaarheid in een gemeente. Het veiligheidsgevoel, de sociale samenhang en de gemeenschapszin worden daardoor vergroot. Daarnaast ervaren bewoners dat zelfredzaamheid en eigen handelen duurzamer is en ook toepasbaar in toekomstige situaties.

Samen bereiken we meer

> Buurtbemiddeling is een belangrijke schakel in de ketenaanpak van woonoverlast. Vindt u leefbaarheid, ontlasten van de professionals en burgerparticipatie ook belangrijk, steun ons project dan op alle mogelijke manieren.

Aantal aanvragen groeit door toenemende bekendheid bij burgers en verwijzers.

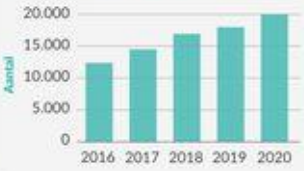

3 op de 10

> Nederlanders ervaart wel eens burenoverlast en zelfs 5% vaak.

3500 burgers

> zetten zich in als goed getrainde vrijwillige buurtbemiddelaars; Burgerparticipatie pur sang.

Buurtbemiddeling
opent deuren

Professionele diensten worden ontlast en er is goede samenwerking met ketenpartners

> 70% van de aanmeldingen wordt opgelost

Maatschappelijke opbrengsten

- Afname kosten overlast
- Afname kosten juridische procedures
- Afname werkdruk en ruimte voor aanpak complexere zaken door wijkagenten, woonconsulenten, welzijnswerkers en maatschappelijk werkers
- Toename betere samenwerking tussen professionals
- Toename rust in de wijk, grotere buurtcohesie
- Verhoogd leefbaarheid en veiligheidsgevoel
- Minder spanningen en veiliger gevoel voor inwoners
- Zelf oplossend vermogen op lange termijn geeft beter resultaat
- Getrainde buurtbemiddelaars hebben meer expertise en zijn betrokken bij hun buurt

> Financiering van buurtbemiddeling wordt meestal door gemeenten en corporaties gezamenlijk verzorgd en levert hen tijd en geld op.

De rust keert terug in een buurt

"Al jaren ben ik ambassadeur van Buurtbemiddeling. Wat de vrijwillige buurtbemiddelaars doen, is goud waard voor een buurt. Als de spanning oploopt, weten zij negen van de tien keer escalatie te voorkomen. Wij krijgen dat zelf veel lastiger voor elkaar, want ruziënde buren zien woningcorporaties toch vaak als partij in een conflict. Met Buurtbemiddeling keert de rust keert terug in een buurt. Dat is geweldig voor alle mensen die daar wonen."

Hester van Buren, bestuurder Aedes en ambassadeur buurtbemiddeling

De politie is een warm voorstander van buurtbemiddeling!

"Wijkagenten die in de haarvaten van de samenleving opereren gebruiken buurtbemiddeling als een extra middel om escalatie en daarmee druk op de politie, maar ook andere partners te voorkomen. Buurtbemiddeling heeft zich de afgelopen 25 jaar ontwikkeld tot een onmisbaar instrument voor 'het bewaren van de vrede' in wijken. Voordat het strafrecht als ultimum remedium wordt ingezet, is buurtbemiddeling een betekenisvolle interventie gebleken en daarmee tot een welkome aanvulling op het bestaande (handhavende) maatregelenpakket uitgegroeid. Door buurtbemiddeling nog vaker als instrument in te zetten wordt de samenleving nog beter gediend!"

Liesbeth Huyzer, plaatsvervangend korpschef Politie

Een goede buur is beter dan een verre vriend

"Maar als er tussen buren een conflict ontstaat kan dat grote gevolgen hebben voor de goede sfeer en het woonplezier. Wanneer buren er onderling niet uitkomen, kan buurtbemiddeling helpen de spanningen uit de lucht te halen en verdere escalatie te voorkomen. Buurtbemiddeling is daarom van onschatbare waarde voor de leefbaarheid in de wijken van onze dorpen en steden."

Jan van Zanen, voorzitter VNG

rijnstad

De Wiltstraat 6
6821 CE Arnhem
T (026) 312 77 00
www.rijnstad.nl

Raadsinformatiebrief

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Verwerking zienswijzen en reacties Groene Metropoolregio (begrotingswijziging RES, jaarstukken 2021 en concept-regionale agenda)

Adviseur : B. Boelens
Portefeuillehouder : E. Weststeijn
Datum : 20 juli 2022

Aan de Raad

Inleiding
In de raadsvergadering van 31 mei resp. 5 juli 2022 nam uw raad besluiten over:
1. een zienswijze op het voornemen van het AB van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (verder: GMR) om de begroting 2022 te wijzigen met een incidentele gemeentelijke bijdrage van € 223.000 voor de Regionale Energiestrategie (RES) 2.0 -> uw raad besloot geen zienswijze in te dienen;
2. een zienswijze op de jaarstukken 2021 van de GMR -> uw raad heeft een zienswijze ingediend, gecombineerd met de reactie op de concept-regionale agenda;
3. een reactie op de concept-regionale agenda van de GMR en een zienswijze op de begroting van de GMR -> uw raad heeft hier een reactie op gegeven, gecombineerd met de zienswijze op de jaarstukken.

In deze raadsinformatiebrief informeren we u over de besluitvorming in het AB van de GMR op deze drie onderwerpen.

Ad. 1. Begrotingswijziging 2022 t.b.v. de opgave Circulaire Regio/RES 2.0
In 2021 hebben 16 gemeenteraden ingestemd met de RES 1.0. Daarmee is opdracht gegeven voor uitvoering van de RES 1.0 en om te komen tot een RES 2.0. De middelen die beschikbaar zijn gesteld door het Rijk in 2022 voor de regionale uitwerking van de RES en het opstellen van de RES 2.0, zijn niet toereikend. Met de extra bijdrage van in totaal € 223.000 van de 16 gemeenten (naar rato van inwoneraantal) is dit wel mogelijk. Om dit te realiseren is een begrotingswijziging noodzakelijk. Conform de GR GMR is de zienswijzeprocedure van toepassing.

De gemeenten zijn gevraagd om desgewenst een zienswijze in te dienen voor 16 juni 2022. Deze stukken zijn in de raad van de gemeente Rozendaal behandeld op 31 mei 2022. Het college stelde uw raad voor om t.a.v. de begrotingswijziging geen zienswijze in te dienen. Uw raad stemde in met dat voorstel, maar nam op 5 juli 2022 in de zienswijze op de jaarstukken en concept-regionale agenda (zie onder punt 2 en 3) wel een aanvullende passage op die de RES betrof, en die het AB van de GMR opriep om de middelen voor de RES te putten uit het rekeningoverschot 2021.

Ingediende zienswijzen, reactie en besluit AB
In de ontvangen zienswijzen zijn geen vragen of (inhoudelijke) opmerkingen gemaakt, met uitzondering van de gemeente Arnhem[1] en gemeente Rozendaal. De wens vanuit de gemeente Rozendaal om het rekeningoverschot 2021 te gebruiken voor de RES 2.0, is theoretisch een optie, zo heeft het AB van de GMR besproken. Het verhoudt zich echter niet tot de gelopen tijdslijn: de portefeuillehouders hebben al ruim voor de presentatie van de jaarcijfers ingestemd met de extra bijdrage van de gemeenten voor 2022. Verder ontvangen de gemeenten van het Rijk extra middelen

[1] De gemeente Arnhem stelt voor de extra gemeentelijke middelen te retourneren wanneer blijkt dat het Rijk voor 2022 toch extra middelen beschikbaar stelt waardoor het regionale budget meer dan toereikend wordt.

voor energie en klimaat. Voor 2022 gaat dit om € 502.345,- (meicirculaire 2022) voor het regionale RES-proces. De gemeente Nijmegen ontvangt dit bedrag namens de regio en maakt dit bedrag over aan de GMR. Bij de voorliggende begrotingswijziging 2022 is rekening gehouden met bovengenoemde Rijksbijdrage. In de vergadering van 6 juli 2022 heeft het AB de betreffende begrotingswijziging definitief vastgesteld op basis voor bovenstaande argumentatie. De zienswijzen van Arnhem en Rozendaal zijn meegewogen, maar uiteindelijk niet gehonoreerd.

Ad. 2. Jaarstukken 2021
De jaarstukken 2021 zijn de eerste inhoudelijke en financiële verslagen van de GRM betreffen het opbouwjaar van de organisatie. De 18 deelnemende gemeenten zijn gevraagd hun zienswijze te geven op de jaarstukken. Deze stukken zijn in de raad van de gemeente Rozendaal behandeld op 5 juli 2022. Het college deed uw raad een voorstel voor een zienswijze. Uw raad heeft dit voorstel op een aantal aspecten aangescherpt en vervolgens positief besloten op de (geamendeerde) zienswijze. Uw raad was met name kritisch op het instellen van het vormen van een bestemmingsreserve.

Ingediende zienswijzen, reactie en besluit AB
Alle 18 gemeenten hebben geen bezwaren tegen het vormen van een algemene reserve a € 100.000 (conform art. 31 lid 8 van de GR). Daarnaast blijkt uit de ontvangen zienswijze dat een meerderheid van de gemeenten instemt met het vormen van een bestemmingsreserve à € 231.012 ten behoeve van het versterken van het regiobureau en de opgaven. Vier gemeenten (Duiven, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar) hebben zich expliciet uitgesproken tegen de vorming van de bestemmingsreserve. (Zie **bijlage 1**)

In de vergadering van 6 juli 2022 heeft het AB de zienswijzen besproken. Een meerderheid van de 18 gemeenten stemt in met de vorming van een bestemmingsreserve. De argumenten tégen zijn op tafel gekomen en afgewogen. Het AB heeft vervolgens ingestemd met de jaarstukken 2021 en met een nadere uitwerking van de besteding van het positieve rekeningresultaat.

Ad. 3. Concept Regionale agenda
In april 2022 is aan de deelnemende gemeenten een meerjarige regionale agenda en een meerjarige begroting aangeboden. Met de meerjarige regionale agenda is tegemoetgekomen aan de wens om de uitvoering van de regionale ambities voor meer jaren vast te leggen. De concept-regionale agenda wordt gevormd door de vijf opgaven en heeft dezelfde opbouw als de regionale agenda 2022. Een meerjarige regionale agenda betekent ook dat de gemeenten wordt gevraagd om voor die periode in te tekenen. De meerjarige agenda wordt jaarlijks, gekoppeld aan de P&C-cyclus, geactualiseerd. Vanwege BBV-eisen heeft de begroting een scope van vier jaar (2023-2026). De begroting is sluitend.

De gemeenten zijn gevraagd te reageren op de concept Regionale agenda en een zienswijze in te dienen op de begroting. In die periode mei-juni is de regionale agenda veelvuldig onderwerp van gesprek geweest met en tussen (de nieuwe) gemeenteraden. Door beide griffierskringen is op 2 juni 2022 een consulterende radenbijeenkomst georganiseerd. We mogen constateren dat de verlenging van de wettelijke zienswijzeperiode met 4 weken de ruimte heeft gegeven voor een intensieve gedachtewisseling over de ambities van de regio en de regionale agenda in het bijzonder. De RegioAgendacommissie heeft hier ook een actieve rol in gespeeld.

De stukken zijn in de raad van de gemeente Rozendaal behandeld op 5 juli 2022. Het college deed uw raad een voorstel voor de reactie/zienswijze. Uw raad heeft dit voorstel op een aantal aspecten aangescherpt en vervolgens positief besloten op de (geamendeerde) reactie/zienswijze. Uw raad was met name kritisch op de looptijd van de regionale agenda. U gaf aan deze bij voorkeur te beperken tot één jaar.

Ingediende zienswijzen, reactie en besluit AB

Door alle gemeente(raden) is gebruik gemaakt van de mogelijkheid te reageren op de concept-agenda. De zienswijzen zijn samengevat in de zienswijzennota waarin, naast het algemene deel, per opgave gereageerd wordt op de inhoudelijke reacties. Deze zienswijzen hebben in een aantal gevallen geleid tot een aanscherping en verheldering van de regionale agenda. De volgende thema's kwamen veelvuldig naar voren:

- hoogte van de gevraagde inwonerbijdrage;
- duur van de regionale agenda;
- intekenen op de opgaven.

(Zie **bijlage 2**)

Verder is ook melding gemaakt van een motie die het eigen college oproept in het bestuur van de GMRAN te bepleiten om de RegioAgendacommissie beter in positie te brengen. Deze is in bijna alle gemeenten aangenomen.

Besluit AB

Hoogte van de inwonerbijdrage

In verschillende bewoordingen geven gemeenten aan grote moeite te hebben dan wel niet mee te willen gaan met de stijging van de inwonerbijdrage voor nieuw beleid. Bepleit wordt uiterste terughoudendheid met de stijging van de inwonerbijdrage. Deze signalen zijn in het AB serieus genomen en er is kritisch gekeken naar de opgenomen activiteiten in de regionale agenda. Inmiddels zijn er ook een aantal maanden verstreken sinds het opstellen van de concept-agenda. Deze ervaring is ook meegenomen. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een beperking van de stijging tot € 0,74 waarvan € 0,42 voor nieuwe activiteiten en intensiveringen. Het AB is van mening dat er nu een realistische regionale agenda voorligt met een goede balans tussen ambitie en menskracht en middelen.

Duur van de regionale agenda

In nagenoeg alle gemeenteraden is een (inhoudelijk vergelijkbaar) amendement aangenomen om de duur van de regionale agenda terug te brengen tot 2 jaar in plaats van de voorgestelde 3 jaar (de raad van Rozendaal opteerde bij voorkeur voor één jaar). Dit vinden we terug in de zienswijzen. Het AB heeft besloten het meerderheidsstandpunt uit de raden te volgen. De regionale agenda is hierop aangepast. Na deze periode van twee jaar is de gedachte om te gaan werken met een vierjarige regionale agenda, die op een goed moment landt in de bestuursperiode van de gemeenteraden.

Intekenen vijf opgaven

In de aanbiedingsbrief heeft het dagelijks bestuur alle gemeenten nadrukkelijk uitgenodigd in te tekenen op alle vijf opgaven. Een aantal gemeenten hebben in de zienswijze al de intentie uitgesproken dit najaar de (tweejarige) opgavenovereenkomsten te willen tekenen. Een voorbehoud over de beschikbaarheid van voldoende ruimte in de begroting 2023 wordt daarbij gemaakt.

Met deze wijzigingen heeft het AB in de vergadering van 6 juli 2022 ingestemd met de Regionale Agenda 2023-2024 en de begroting 2023-2026.

Vervolg

De definitieve besluitvorming over de Regionale Agenda (inclusief begroting en opgave-overeenkomsten) vindt plaats in de raadsvergadering van 1 november 2022. Na het AB van 14 september kunt u - na tussenkomst van ons college - deze stukken tegemoet zien.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens, gemeentesecretaris	Ester Weststeijn, burgemeester

Bijlagen
1. Bijlage GMR overzicht zienswijzen gemeenten jaarrekening 2021
2. Bijlage GMR overzicht zienswijzen gemeenten regionale agenda 2023-2026 en ontwerp-begroting 2023

Overzicht besluitvorming gemeenten jaarstukken 2021

Bijgaand overzicht is een samenvatting van de zienswijzen van de gemeenten over de jaarrekening 2021 en in het bijzonder het voorstel om het rekeningoverschot groot € 331.012,00 niet uit te keren aan de deelnemende gemeenten.

		Inhoud zienswijze	**Gewicht Totaal 34**	**Toelichting**
1	Gemeente Arnhem	Akkoord	4	
2	Gemeente Berg en Dal	Akkoord	2	Bij wijze van uitzondering
3	Gemeente Beuningen	-	2	Raad 12 juli
4	Gemeente Doesburg	-	1	Raad 30 juni
5	Gemeente Druten	Akkoord	1	
6	Gemeente Duiven	Instemming met vorming algemeen reserve Niet akkoord met vorming bestemmingsreserve	2	
7	Gemeente Heumen	Akkoord	1	
8	Gemeente Lingewaard	Akkoord	2	
9	Gemeente Montferland	Dienen geen zienswijze in	2	
10	Gemeente Mook en Middelaar	Akkoord	1	
11	Gemeente Nijmegen	Akkoord	4	
12	Gemeente Overbetuwe	Dienen geen zienswijze in	2	
13	Gemeente Renkum	Akkoord	2	Collegestandpunt
14	Gemeente Rheden	Akkoord	2	
15	Gemeente Rozendaal	Instemming met vorming algemeen reserve Niet akkoord met vorming bestemmingsreserve. Te heroverwegen om overschot in te zetten voor RES en ander onverwachte tekorten in 2022	1	
16	Gemeente Westervoort	Instemming met vorming algemeen reserve Niet akkoord met vorming bestemmingsreserve	1	
17	Gemeente Wijchen	Akkoord	2	
18	Gemeente Zevenaar	Instemming met vorming algemeen reserve Niet akkoord met vorming bestemmingsreserve	2	

Overzicht besluitvorming gemeenten jaarstukken 2021

Conclusie

Gelet op de ontvangen reacties hebben 4 gemeenten zich expliciet uitgesproken tegen de vorming van de bestemmingsreserve. Tegen de donatie van € 100.000,00 aan een te vormen algemeen reserve bestaan geen bezwaren.

Gelet op het bepaalde in artikel 8 van de GR zijn er nu 6 van de 34 stemmen tegen de vorming van de bestemmingsreserve. Ook wanneer de 2 gemeenten, waarvan het standpunt nog niet bekend is, tegen de vorming van de bestemmingsreserve zouden zijn is het aantal stemmen (3 en daarmee ook het benodigde inwoneraantal) onvoldoende voor een meerderheid.

Zienswijzenota concept-regionale agenda 2023-2025 & ontwerpbegroting 2023-2026

Algemeen

<table>
<tr><th>Opmerkingen</th><th>Reactie</th></tr>
<tr><td>Looptijd regionale agenda</td><td></td></tr>
<tr><td>In (bijna) alle zienswijzen is het verzoek van de raadsleden opgenomen, veelal vastgelegd in een amendement, om de looptijd van de regionale agenda met één jaar te verkorten tot 2 jaar.</td><td>Er bestaan geen bezwaren tegen de wijziging van de looptijd van de regionale agenda en vanaf 2024 te werken met een 4-jarige agenda.</td></tr>
<tr><td>Hoogte inwonerbijdrage</td><td></td></tr>
<tr><td>Alle gemeenten zijn in hun zienswijze ingegaan op de hoogte van de inwonerbijdrage per 2023. De zorgen over de opgenomen stijging van de inwonerbijdrage worden breed gedragen. Hier zijn grofweg twee reacties te onderscheiden:
- Instemming met de hoogte van de inwonerbijdrage 2023.
- Instemming met een aantal onderdelen van de voorgestelde verhoging met uitzondering van nieuwe activiteiten.

In de zienswijzen worden verschillende bewoordingen gebruikt om de zorgen over de voorgestelde stijging van de inwonerbijdrage.

Voor een aantal gemeenten is de stijging voor nieuw opgevoerde activiteiten om diverse redenen niet acceptabel. Gevraagd wordt om kritisch te kijken (door te schuiven, te prioriteren of te schrappen) naar de ambities en bijbehorende activiteiten en deze beter te onderbouwen in de regionale agenda. Uiterste terughoudendheid met de stijging van de inwonerbijdrage wordt noodzakelijk gevonden. Een aantal gemeenten accepteert de verhoging voor 2023, maar merkt op dat verdere verhoging niet op goedkeuring kan rekenen.</td><td>Er ligt nu een regionale agenda 2023-2024 voor, die leidt tot een stijging van de inwonerbijdrage van € 0,65 t.o.v. 2022. In de memo “Onderbouwing inwonerbijdrage 2023’ wordt gedetailleerd ingegaan op de stijging.

<table>
<tr><th></th><th>2022</th><th>2023 (april)</th><th>voorstel (juli)</th></tr>
<tr><td>Regiobureau</td><td>2,50</td><td>2,57</td><td>2,57</td></tr>
<tr><td>Verbonden regio</td><td>1,30</td><td>1,51</td><td>1,49</td></tr>
<tr><td>Productieve regio</td><td>0,73</td><td>0,97</td><td>0,94</td></tr>
<tr><td>Circulaire regio</td><td>0,81</td><td>0,93</td><td>0,91</td></tr>
<tr><td>Ontspannen regio</td><td>0,57</td><td>0,65</td><td>0,62</td></tr>
<tr><td>Groene groeiregio</td><td>0,82</td><td>1,04</td><td>0,94</td></tr>
<tr><td></td><td>6,73</td><td>7,67</td><td>7,38</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3">per inwoner</td></tr>
</table>

T.o.v. van het concept dat in april 2022 is aangeboden aan het algemeen bestuur en de gemeenten is de inwonerbijdrage neerwaarts bijgesteld. Deze verlaging is vooral gevonden door kritisch te kijken binnen de opgaven en te prioriteren. De verhoging</td></tr>
</table>

Opmerkingen	Reactie
De verhoging als gevolg van indexatie, realistisch begroten en verplaatsing ('intillen') van kosten wordt door diverse gemeenten wel acceptabel gevonden.	bestaat voor 50% uit indexatie en verplaatsing van kosten ('intillen') en voor 50% uit nieuwe of intensivering van activiteiten ten opzichte van 2022. In het vervolg van deze zienswijzenota wordt per opgave een concrete reactie gegeven op geuite zorgen over de hoogte van de inwonerbijdrage.
Integrale afweging	
Door een aantal gemeenten, waaronder Beuningen en Heumen, wordt aandacht gevraagd voor de noodzaak tot een integrale afweging tussen de (inzet op) de opgaven. Een goede positionering van het algemeen bestuur wordt bepleit.	De voorstellen voor de opgaven worden voorbereid in de Bestuurlijke Opgaveteams (BOT's). De regionale agenda lijkt op een optelsom van de ambities in de opgaven. Het algemeen bestuur is aan het einde van het opbouwjaar 2021, na besluitvorming over vele juridisch en organisatorische thema's, over haar rol binnen de samenwerking in gesprek gegaan. Dit gesprek is dit jaar voortgezet en recent nog gevoerd in het eerste (informele) overleg in de nieuwe bestuursperiode. Het algemeen bestuur ziet voor haar een rol in de integrale weging van de ambities en de integrale weging van de inzet (menskracht en middelen) die daarvoor nodig is.
Inschrijven op de opgaven	
Door een aantal gemeenten is aangegeven dat zij (weer) voornemens zijn in te tekenen op de vijf opgaven (onder meer Arnhem, Druten, Rozendaal, Nijmegen, Renkum, Berg en Dal, Lingewaard en Zevenaar) waarbij door een aantal gemeenten is aangegeven dat bij de begrotingsbehandeling in het najaar duidelijkheid gegeven kan worden over de gevraagde inwonerbijdrage. Niet uitgesloten wordt dat gedwongen wordt te prioriteren. Mook en Middelaar heeft aangegeven wederom in te tekenen op de 2 opgaven (Verbonden regio en Groene groeiregio).	Het is belangrijk dat alle gemeenten in de gelegenheid zijn deel te nemen aan de vijf opgaven. Onze gezamenlijke ambities breed worden onderschreven en er de overtuiging is dat binnen de opgaven de juiste projecten worden opgepakt. We sluiten onze ogen niet voor de lastige financiële situatie van gemeenten. Mede voor ons aanleiding om nog eens kritisch te kijken naar de opgaven in de regionale agenda. Brede deelname aan alle opgaven gedurende de looptijd van de regionale agenda is belangrijk voor succesvolle regionale samenwerking.

Verkrijgen van gelden van externe partijen	
Een aantal gemeenten moedigt de regio aan actief in te zetten op het verkrijgen van gelden van externe partijen (onder meer Lingewaard, Mook en Middellaar, Overbetuwe en Nijmegen) en voortvarend financiële afspraken te maken. Het verzoek is de consequenties daarvan ook in beeld te brengen (en te rapporteren).	Het regiobureau en de opgaven zijn zeer zeker op zoek naar partners voor de uitvoering van de projecten. Naast menskracht voor de gezamenlijke opgaven wordt ook gekeken naar financiën. Met de provincie Gelderland en The Economic Board hebben wij een Bestuursakkoord gesloten en voeden we samen de Investeringsagenda. Met het Rijk zijn wij intensief in gesprek om niet alleen gebruik te maken van de Rijksfondsen maar ook om partnerschappen aan te gaan.

Verbonden regio

Opmerkingen	Reactie
Bij de oprichting van de Groene Metropoolregio (GMR) is door veel gemeenten de wens uitgesproken om de kosten in de hand te houden. Vandaar het verzoek om de mogelijkheden te onderzoeken om de kosten die gemoeid zijn met intensivering van bestaande activiteiten of het opstarten van extra activiteiten te beperken door fasering, prioritering of schrappen van werkzaamheden.	De begroting van de Verbonden regio is naar beneden bijgesteld van € 1,51 naar € 1,49 per inwoner. Dit is gerealiseerd door op de bijdrage van de Verbonden regio voor logistiek een bezuiniging van € 20.000 door te voeren. Ook vanuit de Circulaire regio en de Productieve regio vindt een bezuiniging op logistiek plaats. Dat betekent een flinke vermindering op capaciteit voor dit onderwerp, maar dankzij het rekeningresultaat van 2021 kunnen we dit jaar wel starten.
Vanuit Lingewaard wordt specifiek aandacht gevraagd voor de gebiedsaanpak van de A325-corridor, de verschillende fietsprojecten waaronder de verkenning van een snelfietsroute Arnhem-Huissen en de regionale uitwerking van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid. De voorbereiding van de OV-concessie zouden zij graag terugzien in de opgaveovereenkomst Verbonden regio.	Hiervoor verwijzen wij naar pagina 14 en 15 van de regionale agenda.
Door samen te werken aan deze opgave willen we bereiken dat over vijf jaar iedereen snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar kan reizen. Hiervoor biedt de regio duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk. Binnen deze opgave wordt nog de integrale visie op logistiek gemist, zoals deze is in 2021 is beschreven in het position paper. Verzoek aan de GMR is om deze visie in de regionale agenda steviger door te vertalen.	Hiervoor verwijzen wij naar pagina 11 van de regionale agenda.
De regio is zeer ambitieus in haar doelstelling voor wat betreft mobiliteit. De opgaven zijn ook groot, gezien de verstedelijking en duurzaamheidsambities. Renkum herkent een aantal belangrijke speerpunten, zoals snelle fietsroutes, HOV-lijnen en koppelkansen met de Ontspannen regio. Het is lastig voor hen om goed mee te draaien in de regio omdat lokaal (te) weinig beschikbare capaciteit is en we zaken moeten prioriteren, en anderzijds de regio veel vraagt. Het is daarom nodig voor Renkum om samen met de regio te prioriteren waar aan wordt bijgedragen (bestuurlijk en ambtelijk).	Het lijkt ons goed om hierover op korte termijn een gesprek te voeren (bestuurlijk en ambtelijk). Initiatief en voorbereiding van dit gesprek leggen wij bij uw gemeente neer, aangezien u het beste kunt aangeven waar inzet van uw gemeente wel of niet mogelijk is.

Productieve regio

Opmerkingen	Reactie
Speerpunt Human Capital	
De toegevoegde waarde van de regio op human capital wordt niet voldoende gezien, vanwege de werkzaamheden van de arbeidsmarktregio's.	Het is zeker niet de bedoeling om werk dubbel te doen. Wij benaderen Human Capital vanuit werkgeversoogpunt, de arbeidsmarktregio's vanuit de sociale/werknemerskant. De arbeidsmarktregio's zijn goed aangesloten op de Human Capital Agenda en ook bij het Human Capital Akkoord, waar we nu mee aan de slag gaan. Een van de werktafels hiervoor is zelfs specifiek ingericht voor (en door) de arbeidsmarktregio's.
Verzoek om in de Human Capital Agenda (HCA) meer aandacht te hebben voor korte termijn acties.	In de Human Capital Agenda hebben we de koers neergezet, de langere termijnvisie. In het Human Capital Akkoord en de uitvoering daarvan ligt het accent op projecten die bijdragen aan de doelen. Soms zijn dat lange termijn projecten maar er wordt ook expliciet ingezet op korte termijn resultaten en korte termijn projecten.
Het accent op meer werkgelegenheid botst met de tekorten die we nu zien op de arbeidsmarkt.	Meer werkgelegenheid is juist gericht op die sectoren waarin we kansrijk zijn en die bijdragen aan onze maatschappelijk opgaven. In sommige sectoren verdwijnen banen en sommige banen gaan er anders uitzien, bijvoorbeeld door digitalisering. Het gaat erom dat de arbeidsmarkt goed aansluit op de banen die we nodig hebben. Met het bouwen van 60.000 woningen extra moeten ook banen gecreëerd worden om te voorkomen dat er een enorme pendel ontstaat. Met het programma binnen de Human Capital Agenda proberen we e.e.a. op elkaar af te stemmen. In de regionale agenda staat dan ook: *Werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod goed op elkaar aansluit, zodat de (economische) potentie van de regio beter wordt benut*.

Speerpunt Human Capital	
De MKB Deal loopt tot 2023, dit zien we niet terug in de regionale agenda.	Dit wordt toegevoegd.
Graag de samenwerking met RvN@ opzoeken en benoemen.	RvN@ is op dit moment al een belangrijke samenwerkingspartner op verschillende vlakken (o.a. innovatie, MKB, circulair, arbeidsmarkt). We gaan RvN@ als partner expliciet opnemen in de definitieve regionale agenda.
Speerpunt (inter)nationale clusters	
Focus voor de topsectoren is begrijpelijk maar beperk dit tot lobby en innovatie; nu wordt dit doorgetrokken naar hele economische domein.	In de Human Capital Agenda ligt de focus op de topsectoren, maar daarnaast is er aandacht voor logistiek waar ook een tekort aan arbeidsplaatsen is. Binnen het speerpunt MKB leggen we juist het accent op het brede ondernemerschap en het brede MKB. Ook in het traject Economie van de Toekomst erkennen we het belang van het brede MKB en krijgt dit specifieke aandacht
Speerpunt Logistiek	
Duurzame logistiek goed borgen onder de Productieve regio vanwege de economische waarde voor burgers en bedrijven	Dat doen we door ‘Logistiek’ bestuurlijk onder de Productieve regio te positioneren. Zo houden we goed de verbinding met wat belangrijk is voor onze economie en voor onze ondernemers. Dit jaar gaat een kwartiermaker logistiek aan de slag om dit organisatorisch goed te regelen.
Speerpunt Duurzame Werklocaties	
Het is belangrijk dat er ruimte blijft voor werken en efficiënt ruimtegebruik. Dit moet meegenomen worden in het Regionaal Programma Werklocaties (RPW).	Deze belangen herkennen wij ook. Naast ruimte voor o.a. woningbouw en de energietransitie, is het belangrijk ruimte op werklocaties te behouden om te ondernemen. Uit het traject Economie van de Toekomst, waar we op dit moment mee bezig zijn, vloeit de ruimtevraag voor economie op de langere termijn voort. Deze ruimtebehoefte nemen we mee in het Regionaal Programma Werklocaties. In het RPW zetten wij ook expliciet in of efficiënt en duurzaam ruimtegebruik.

Speerpunt Duurzame Werklocaties	
Neem PDV en grootschalige detailhandel ook mee in de heroverwegingen in het RPW vanwege de vele ontwikkelingen.	Naast bedrijventerreinen zijn ook grootschalige detailhandel/PDV en kantoren een vast onderdeel van het RPW. In de monitoring en herijking van het RPW hebben deze onderwerpen een vaste plek. Nieuwe trends en ontwikkelingen nemen we hierbij mee.
Voor wat betreft flitsbezorgers de tekst aanpassen in ‘bezorging in minuten’	Dit is in de regionale agenda aangepast.
Financieel	
Enkele verzoeken worden gedaan om iets te doen aan de kostenstijging per inwoner.	De begroting is naar beneden bijgesteld van € 0,97 naar € 0,94 per inwoner. Dit is gedaan door: - Op de bijdrage van de productieve regio aan logistiek te bezuinigen met € 10.000. Ook vanuit de Circulaire regio en de Verbonden regio vindt een bezuiniging op logistiek plaats. Dat betekent een flinke vermindering op capaciteit voor dit onderwerp volgend jaar, maar dankzij het rekeningresultaat kunnen we dit jaar wel starten. - Door te bezuinigen op MKB (innovatiebijeenkomsten) met € 15.000. We gaan daarbij niet meer voor een of meerdere GMR-bijeenkomsten om innovatie te stimuleren maar zoeken nog nadrukkelijker hierin de samenwerking met/de aansluiting bij andere partijen.
Ga met de provincie in gesprek over cofinanciering voor human capital, logistiek en werklocaties.	We werken op deze onderwerpen nauw samen met de provincie. De provincie investeert flink in logistiek met 3,5 miljoen project- en procesgeld op duurzame logistiek. Ook draagt de provincie actief bij aan de Human Capital Agenda en het Human Capital Akkoord. Naast de subsidieverlening voor duurzame werklocaties is de provincie bereid € 30.000 te investeren in vergroening van werklocaties, waar we gezamenlijk vanaf 2023 actief mee aan de slag gaan.
Verzoek om de relatie te leggen tussen economie en brede welvaart.	Deze relatie is belangrijk en leggen we concreet via het traject Economie van de Toekomst, maar ook in de Regio Deal die we met het Rijk willen sluiten.

Circulaire regio

Opmerkingen	Reactie
Speerpunt circulaire bouw en infrastructuur	
Het is wenselijk dat het uitvoeringsprogramma 'Duurzaam GWW' goed geëvalueerd wordt en al dan niet voortgezet wordt. Dit is niet direct terug te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen'.	Wij delen de wenselijkheid van een goede evaluatie van het uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW). Deze evaluatie wordt in 2022 uitgevoerd. Dat kan leiden tot een herijking van het programma. De inzet op dit thema staat bestuurlijk niet ter discussie.
Met uitzondering van de circulaire impactladder en het aantrekken van de projectmanager conceptueel en circulair bouwen, zijn de actiepunten wel erg passief. 'Kennis delen', 'verbinden' en 'faciliteren' wordt veel genoemd, maar wat dit praktisch betekent wordt niet uitgewerkt. Willen we niet juist ook samen kennis 'genereren', bijvoorbeeld door onderzoek te laten doen en regionaal circulaire criteria voor inkoop/aanbestedingen en de woningbouw af te stemmen?	De praktische betekenis van 'kennis delen, 'verbinden' en 'faciliteren' krijgt o.a. uitwerking in het bestedingsplan. Kennis 'genereren' is hier onderdeel van. De ontwikkeling van regionale (verplichte) criteria voor inkoop/aanbesteding van woningbouw voorzien we op dit moment nog niet, mede gezien het nog betrekkelijk experimentele stadium van de circulaire impactladder.
Een aantal van de concrete actiepunten, zoals de inzet van een projectmanager op conceptueel en circulair bouwen zijn al gepland voor 2022, en niet voor 2023-2025. Wat er in 2023-2025 gaat gebeuren is nog niet echt uitgewerkt.	We hebben de doelstelling geformuleerd dat we met partners een regionaal ecosysteem ontwikkelen, waarbij het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen gebruikelijk is. Om deze doelstelling te verwezenlijken, verwachten we dat ook in de jaren 2023-2025 inzet van een projectmanager nodig blijft als aanjager van dit regionale ecosysteem. Mede afhankelijk van het krijgen van aanvullende financiering van het Rijk (Regio Deal) kunnen we de inzet verder aanscherpen.
Speerpunt circulaire economie	
De eerste twee doelen (zes productieketens circulair maken, en alle gemeenten kopen circulair in) zijn wel behoorlijk stevig en in lijn met de doelen van Arnhem. Echter, de genoemde activiteiten lijken niet echt te leiden tot het bereiken van deze doelen. Kan de regio als organisatie er wel voor zorgen dat de hele keten voor zonnepanelen circulair wordt? We kunnen er hooguit aan bijdragen. De acties die hieraan gekoppeld zijn (het vergroten van het inzicht in grondstofstromen en het ontwikkelen van grondstoffenhubs) leiden niet persé tot	De geformuleerde algemene doelen bij het speerpunt moeten gezien worden als doelen, waar we samen met onze partners (onderwijs, bedrijven inwoners) naar streven. Vervolgens formuleren we, wat we zien als onze rol om bij te dragen aan de totstandkoming van deze doelen. De constatering dat de bijdrage van GMR niet automatisch leidt tot verwezenlijking van de doelen is dus juist. We werken hieraan samen met onze partners.

Opmerkingen	Reactie
een geheel circulaire keten. Het is eigenlijk ook nog de vraag of voor al de genoemde product/materiaalstromen wel echt hubs nodig zijn. Is dat niet deel van het onderzoek dat nu door Royal HaskoningDHV wordt uitgevoerd?	Aan welke zes grondstoffenhubs we prioriteit geven, is inderdaad onderdeel van het onderzoek dat RoyalHaskoningDHV nu uitvoert. De genoemde zes hubs kunnen inderdaad nog wijzigen. De tekst in de regionale agenda is hierop aangepast.
Het actiepunt over gedragsbeïnvloeding komt een beetje uit het niets. Hoe draagt dat bij aan de genoemde doelen? Ook dit is vrij passief geformuleerd: het 'delen' van landelijke of projectgebonden programma's.	We verwachten dat de inzet van o.a. het Rijk en de provincie op circulariteit ook voor de doelgroep inwoners groter wordt. We kiezen als GMR voor een zeer lichte inzet hierop, door alleen informatie te delen wanneer dit zinvol is.
De financiële verantwoording is weinig gedetailleerd. Een nadere detaillering naar specifieke activiteiten zou wenselijk zijn, ook in relatie tot de extra bijdrage die vanuit de gemeenten gevraagd wordt.	In de loop van dit jaar volgt een bestedingsplan. Daarin gaan we gedetailleerder in op financiële consequenties van onze deelactiviteiten. Bij dit speerpunt is overigens alleen sprake van indexatie.
Speerpunt water en klimaatadaptatie	
De activiteiten sluiten goed aan bij de prioriteiten die we zelf hebben gesteld met betrekking tot klimaatadaptatie; zowel in onze eigen strategie als de RAS en zijn wat ons betreft ook de belangrijkste focuspunten voor nu in de regio. Komende jaren kunnen zich andere thema's aandienen waarvoor we dan moeten bekijken of we die ook regionaal kunnen oppakken.	Geen opmerkingen.
Met name binnen de speerpunten duurzame energie en circulaire bouw en infrastructuur bewijst de regio het verschil voor Renkum te kunnen maken. Tegelijkertijd is Renkum nog aan het uitvinden welke bijdrage de speerpunten water en klimaatadaptatie en circulaire economie voor de gemeente kan leveren. Het thema klimaatadaptatie wordt namelijk vooral via een andere werkregio vormgegeven en het thema circulaire economie is binnen de eigen organisatie nog onderbelicht. De suggestie die Renkum wil meegeven is om hier scherp op te zijn en vooral te kijken hoe de regio hier voor Renkum het verschil kan maken.	We hopen dat elk speerpunt in meer of mindere mate bijdraagt aan doelen van zoveel mogelijk individuele gemeenten. Als voorbeeld denken we dat Renkum binnen het speerpunt grondstoffen en ketens zou kunnen profiteren van een platform voor circulair inkopen. Daarnaast kunnen bedrijven in Renkum bijdragen en baat hebben van circulaire initiatieven en projecten. Ook een thema als klimaatbestendig bouwen kan voor Renkum het verschil maken.

Opmerkingen	Reactie
Speerpunt energietransitie	
Het is belangrijk voor Arnhem dat de samenwerking op deze projecten wordt voortgezet. Arnhem is voor het behalen van haar energie/CO2-doelstellingen sterk afhankelijk van de regiogemeenten. Ook hebben de projecten die worden gestart op het gebied van energieopslag, expertisecentrum voor bedrijven en monitoring een meerwaarde voor Arnhem.	Geen opmerkingen.
In de regionale agenda zou op pagina's 43 en 57 nadrukkelijker aandacht moeten worden besteed aan de koppeling en koppelkansen tussen de Regionale Energietransitie (RES) en Groene groeiregio/verstedelijkings-strategie. Dé uitdaging voor de komende jaren zit in het zo goed mogelijk benutten van de schaarse ruimte in onze regio, met aandacht voor alle belangen. Dit is ook een duidelijk aandachtspunt in de uitvoering.	We delen de opmerking dat een goede verbinding tussen de RES en Groene groei/verstedelijking essentieel is en dat we schaarse ruimte zo goed mogelijk moeten zien te benutten, met aandacht voor alle belangen. Bij het opstellen van het PlanMER en gebiedsuitwerkingen komen deze aspecten zeker aan de orde.
De agenda en begroting zijn herkenbaar en logisch. Wel zou het goed zijn om op pagina 69 al duidelijk aan te geven dat eventuele kosten voor de RES vanaf 2023 nog niet zijn begroot in de inwonersbijdrage van € 0,93 voor de Circulaire regio. Bijvoorbeeld met een voetnoot bij het bedrag € 0,93. En dat dit als gevolg kan hebben dat ook in 2023 een incidentele bijdrage gevraagd wordt van alle deelnemende gemeenten, afhankelijk van de middelen die het Rijk aan de regio beschikbaar gaat stellen. Dit is ook gebeurd in 2022. Pas in paragraaf 11.2 wordt hier aandacht aan besteed, dat is laat in het stuk. En graag ook in 11.2.3 deze notie opnemen.	We voegen een opmerking hierover toe in de toelichting van paragraaf 11.
De ontwikkelingen binnen Next Garden Energy zijn niet alleen voor Lingewaard interessant, maar voor de hele regio. Ervaringen die Lingewaard opdoet, kan de gemeente naar andere plekken uitrollen.	Wij vinden de ontwikkelingen rondom Next Garden Energy zeer interessant en de moeite waard om te volgen. Waar mogelijk ondersteunen we het initiatief en dragen we bij aan verbindingen met andere vergelijkbare initiatieven.
Voor 2023 is op dit moment onvoldoende bestuurlijk draagvlak in de regio om de RES mee te nemen in de begroting van de GMR, omdat nog niet bekend is of en hoeveel het rijk gaat bijdragen. We roepen de GMR op om de uitvoering van de RES structureel te organiseren en te verankeren in de begroting. De nu	We ondersteunen de wens om de uitvoering van de RES structureel te organiseren en te verankeren in de begroting. Dit bleek bestuurlijk echter nog niet haalbaar. Ook voor 2023 e.v. is de rijksbijdrage voor RES-taken nog niet vastgesteld. Dat maakt het begroten van de uitvoering van RES-taken bijzonder

Opmerkingen	Reactie
voorgestelde kostenverhogingen zijn te verklaren in het licht van de fase waarin de GMR zich nu bevindt. Na een periode van verkenning en opstart gaat de uitvoering van de opgaven nu echt vorm krijgen en daarvoor zijn middelen nodig. Echter, deze budgetuitzetting is niet vanzelfsprekend. Wij zullen blijven aandringen op het binnen de kaders houden van de begrotingen van de GMR. Het contractmanagement voor gas en elektriciteit wordt uitgevoerd door de GMR. Vanaf 2023 worden de kosten hiervoor niet meer apart verrekend, maar meegenomen in de begroting. Dit verklaart voor een belangrijk deel de stijging van de kosten voor deze opgave. Wij kunnen hiermee instemmen. Daarbij geldt als kanttekening dat de daadwerkelijke kosten afhankelijk zijn van de uitkomst van de aanbesteding van gas en de ambities die hieruit voortkomen.	ingewikkeld. We blijven bij het Rijk pleiten voor structurele financiering en liefst op een zodanig niveau dat een extra bijdrage van gemeenten niet nodig is. De kosten voor het contractmanagement voor gas en elektriciteit wordt vanaf 2023 volledig in de begroting van GMR opgenomen. De daadwerkelijke kosten van de inkoop van gas en elektriciteit zijn inderdaad afhankelijk van de uitkomst van de aanbesteding van gas. We merken op dat deze kosten niet via GMR worden doorberekend, maar rechtstreeks door de leverancier aan individuele gemeenten.
Een aantal gemeenten plaatst opmerkingen over hoge ambities en heeft bezwaren tegen een hogere inwonerbijdrage waar het gaat om nieuwe ambities.	We hebben hier nog eens goed naar gekeken. Binnen deze opgave hebben we in 2023 e.v. extra budget geclaimd voor (duurzame bouw-) logistiek. We hebben op dit punt de inzet voor 2023 e.v. verlaagd met € 10.000. Dat betekent een beperktere inzet voor dit thema, waardoor resultaten deels later worden gerealiseerd. Ook de opgaven Productieve en Verbonden regio voeren verlagingen door. Voor de opgave Circulaire regio betekent dit een verlaging van de inwonerbijdrage met afgerond € 0,02.

Ontspannen regio

Opmerkingen	Reactie
Over het speerpunt Bruisende Binnensteden en krachtige kernen zijn een aantal opmerkingen gemaakt, zoals: - Wat is de rol en bijdrage van de regio hierbinnen, ook in relatie tot de beperkte begrote middelen (Arnhem)? - Heb aandacht voor de brede blik op ontwikkelingen in deze tijd (Arnhem). - Heb aandacht voor samenhang van dit speerpunt met Productieve regio (Arnhem). - Koppel concrete voorbeelden aan het streven om het netwerk van voorzieningen in de regio te versterken (Lingewaard). - Heb aandacht voor de kleine kernen problematiek (Lingewaard). Daarnaast zien we voor dit speerpunt een relatie met de oproep van de gemeente Rozendaal om ook een stopstrategie te hanteren, als blijkt dat bepaalde onderwerpen zich minder lenen voor een regionale aanpak.	Wij herkennen de opmerkingen die door de betreffende gemeenten zijn gemaakt. Het is zoeken naar de rol die de regio hierbinnen kan spelen en naar concrete voorbeelden over hoe we hier als regio een bijdrage aan kunnen leveren. Dit jaar moet dit duidelijk worden, dankzij de analyse en het toekomstbeeld die we met elkaar maken. Wij leggen op basis hiervan eind 2022/begin 2023 expliciet de beslissing voor of dit speerpunt in deze vorm blijft bestaan. Daarbij nemen we nadrukkelijk de mogelijkheid mee dat we niet doorgaan met dit speerpunt in regionaal verband en/of dat (een deel van) de uitvoering van dit speerpunt bij de Productieve regio komt te liggen. In de tekst voor dit speerpunt hebben we dit in de regionale agenda aangescherpt. Omdat dit speerpunt nog met zoveel onzekerheid is omkleed, stellen wij voor de begroting voor dit speerpunt te wijzigen en hiervoor geen budget op te nemen, behalve de inzet van de algemene middelen voor de opgave (opgavemanager, ondersteuner en algemene (communicatie)middelen). Als mocht blijken dat voor de rol die de regio gaat vervullen binnen dit speerpunt alsnog meer middelen nodig zijn, zoeken we deze binnen de huidige begroting en extern.
Kom met een position paper agrarische sector om de rol en positie van de regio ten aanzien van deze sector te verkennen en bepalen (gemeente Montferland).	In de concept-regionale agenda was al opgenomen dat we, binnen het speerpunt Groen-blauw raamwerk aandacht besteden aan de landbouw: “Want we verwachten dat we dat nodig hebben om het groen en blauw te versterken. Samen met de opgaven Groene groeiregio en Circulaire regio verkennen we hoe we onze regionale rol ten aanzien van de transitie van de landbouw zien en vormgeven.” We hebben hier nu aan toegevoegd dat we dit ook samen doen met de Productieve regio. In de programma’s van Groene groeiregio, Circulaire regio en Productieve regio is dit nu ook opgenomen.

Opmerkingen	Reactie
Opmerkingen over financiën en begroting en verhoging van de inwonerbijdrage.	De begroting is naar beneden bijgesteld van € 0,65 naar € 0,63 cent per inwoner. Dit is gedaan door het al beperkte budget voor 'Bruisende binnensteden, krachtige kernen' dat was begroot, te schrappen (zie punt hierboven). Hiermee is de inwonerbijdrage voor Ontspannen regio 0,06 cent hoger dan in 2022. Deze kostenstijging is, naast inflatiecorrectie, toe te schrijven aan het feit dat Ontspannen regio een relatief nieuwe opgave in regionaal verband is. In 2022 hebben we daarom vooral geïnvesteerd in het concreet maken van onze plannen. Deze willen we tot uitvoering brengen. Dat vraagt extra inzet.
Tekstueel: - Consequent gebruik van benaming speerpunt cultuur in de tekst. - Diverse tekstuele suggesties ambtelijk. - Verbeteringen van tekstuele onjuistheden of onduidelijkheden.	Diverse tekstuele suggesties in de zienswijze of ambtelijk gedaan, zijn verwerkt en tekstuele onjuistheden in de vorige versie van de regionale agenda zijn verbeterd.

Groene groeiregio

Opmerkingen	Reactie
Opgemerkt wordt of er niet te veel doelstellingen en ambities zijn geformuleerd, waardoor de doelstellingen uit de opgaveovereenkomst in gevaar komen. Zoeken naar de juiste balans.	De geformuleerde doelstellingen en ambities passen alle binnen de opgaveovereenkomst. Ze vloeien voort uit de afspraken uit de Woondeal of betreffen de verstedelijkingsopgave. De Groene groeiregio is een integrerende opgave en bedoeld om in de vele ambities in de ruimte (energie, wonen, mobiliteit, economie etc.) een coördinerende rol te spelen en zodoende een balans te vinden in de ambities.
Bewaken van het aspect ‘’groen’’ in de opgave Groene groeiregio. Niet te veel economisch groei gedreven maar het belang van ‘’groen-blauw’’ voldoende hoog op de agenda.	Op dit moment zien wij overal dat er grenzen aan de (economische) groei zitten, denk aan arbeids- en energietekorten. We willen ook niet groeien om het groeien, maar wel woningen toevoegen op plekken die bijdragen aan onze groene leefomgeving; en investeringen aantrekken die groene gebieden versterken. Om deze reden is ook heel expliciet het motto ''meer landschap, meer stad' gekozen, als leidend principe van de toekomstige verstedelijking. En om deze reden is ook samen met de Ontspannen regio een onderzoek naar het groen-blauwe raamwerk gedaan, die de kansen voor versterking van deze structuren in beeld brengt zodat we dit ook goed kunnen meenemen in de gebiedsuitwerkingen en het Verstedelijkingsakkoord met het Rijk. Wij werken samen met de Productieve regio aan het onderzoek Economie van de toekomst waarin we kijken naar de ontwikkeling van de economie. Daarbij wordt ook nadrukkelijk gekeken naar ‘duurzame en toekomstbestendige’ groei.
Hoop dat gebiedsuitwerkingen concrete resultaten opleveren.	De gebiedsuitwerkingen gaan verschillende concrete resultaten opleveren. • De gebiedsuitwerkingen zijn opgestart om de (abstracte) principes concreet te vertalen naar gebieden. Zodat we ook dilemma's in beeld krijgen rondom schaarse ruimte en vele ambities. In het najaar besluiten de raden over de onderzoeksagenda van de gebiedsuitwerkingen, de thema's waarop gemeenten de komende jaren gaan samenwerken op het gebied van ruimtelijke ordening.

Opmerkingen	Reactie
	Daarnaast komen er uit de gebiedsuitwerkingen diverse kansen of projecten die we nu al kunnen agenderen bij het Rijk en de Provincie. • Het te sluiten Akkoord in november en de mogelijke (Rijks)investeringen die dit met zich mee gaan brengen. • Bij een positief besluit door de gemeenteraden in het najaar is een volgende stap om de gebiedsuitwerkingen verder vorm te geven door meer samen te werken op ruimtelijke ontwikkeling. Met de thema's aan de slag gaan en keuzes en dilemma's in beeld brengen en dit op elkaar afstemmen. Het is ook aan de gemeenten zelf om de gebiedsuitwerkingen concrete resultaten op te laten leveren. Als GMR faciliteren wij het proces om in gebieden af te stemmen over toekomstige ruimtelijke ontwikkeling, het wordt getrokken door de betreffende gemeenten in het gebied.
Opmerkingen over financiën en begroting en verhoging van de inwonerbijdrage. Waaronder bijdragen van derden die nog onzeker zijn en die niet mogen leiden tot hogere kosten voor de gemeenten.	De begroting is naar beneden bijgesteld van € 1,04 naar € 0,94 cent per inwoner. *Versnellingen woningbouw* De kosten voor de aanjager versnellingslocaties hebben we geschrapt. Hiervoor hebben we budget begroot voor de Flexpool (€ 500.000), die ook als doel heeft om versnellingslocaties aan te jagen. En we hebben daarnaast een programmamanager Woondeal, een opgavenmanager en twee speerpuntcoördinatoren versnellingen die ook als taak hebben om gemeenten te helpen met versnellen. *Onderdeel ruimtelijke integratie opgaven* De geraamde kosten voor het maken van een zogenaamd dashboard, die ruimtelijke claims inzichtelijk moeten maken, is verlaagd. Net als budget voor de doorontwikkeling van de toekomstverkenning GMR 2120. Hiermee kunnen wij de doelstellingen uit de opgaveovereenkomst nog steeds realiseren, maar op een minder ambitieus niveau. Met de toekomstverkenning haken we aan op

Opmerkingen	Reactie
Nadere duiding extra kosten gebiedstrekkers en huisvesting speciale doelgroepen.	een groot onderzoek van de provincie waardoor we aan dit onderzoek minder budget kwijt zijn dan vooraf was begroot. *Uitwerken Verstedelijkingsstrategie ANF* Voor het uitwerken van de Verstedelijkingsstrategie ANF is meer budget geraamd om de gebiedsuitwerkingen in de deelgebieden te ondersteunen met mogelijk extern advies (€ 60.000) om een verdere professionalisering slag te maken. Dit alles opgeteld maakt dat de gevraagde inwonerbijdrage daalt van € 1,04 naar € 0,94. We gaan daarbij vanuit dat we ook inkomsten in 2023 krijgen van het Rijk (Woondeal) en de provincie (Woondeal en integratie opgaven). Bij het eventueel niet verkrijgen van deze externe financiële middelen schrappen we activiteiten en vragen we dus *geen* extra bijdrage aan de deelnemende gemeenten. **Nadere duiding extra kosten gebiedstrekkers en huisvesting speciale doelgroepen** In 2023 willen we de gebiedsuitwerkingen verder ter hand nemen en de samenwerking tussen gemeenten op RO-vlak intensiveren. Daar hoort ook bij dat de gemeenten die een ambtelijk gebiedstrekker leveren daarvoor gecompenseerd worden. Daarom is in de begroting Groene groeiregio budget gereserveerd om dit te doen. In 2022 hebben de gebiedstrekkers dit ‘’gratis’’ gedaan, wat eigenlijk niet past bij de afspraken binnen de GMR. **Huisvesting bijzondere doelgroepen/ouderen wonen en zorg** De woningmarkt is krap en we merken dat de huisvesting voor bijzondere doelgroepen, zoals ouderen en zorgbehoeftigen moeilijk aan bod komen. Afspraak uit de Woondeal is het aanjagen van de realisatie woonzorgvormen. Daarvoor willen wij een regionaal regisseur inzetten die in het netwerk van gemeenten, woningcorporaties, bouwers/ ontwikkelaars, zorgorganisaties

Opmerkingen	Reactie
	woonzorgprojecten aanjaagt en brengt ervaringen uit deze projecten verder en borgt de uitrol hiervan. De regisseur gaat concreet met kansrijke woonzorg initiatieven in de regio aan de slag. Bovendien verkent deze regisseur op welke manier samenwerking rond de huisvesting van bijzondere doelgroepen in de regio vorm kan krijgen.

Raadsinformatiebrief

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Opvang ontheemden, asielzoekers en statushouders

Adviseur : B. Boelens
Portefeuillehouder : E. Weststeijn
Datum : 6 september2022

Geachte leden van de raad,

Het afgelopen jaar is de opvang van asielzoekers en vluchtelingen onder grote druk komen te staan. Landelijk gezien blijkt het al jarenlang lastig om voldoende plekken voor de reguliere asielzoekersstroom te organiseren. Ook de huisvesting van statushouders (vluchtelingen met een verblijfsstatus) is steeds lastiger door het beperkte aanbod aan woningen in alle regio's van ons land. Sinds vorig jaar zijn daar extra vluchtelingenstromen bij gekomen. Een stroom op uitnodiging van de Nederlandse overheid (i.c. Afghanen) en sinds eind februari dit jaar een stroom vanwege de Russische inval in Oekraïne. Hierdoor ontstaat er een nog groter tekort aan opvangplekken. Oekraïense ontheemden worden via de Veiligheidsregio's door gemeenten opgevangen. Vluchtelingen uit andere landen die definitief in Nederland willen blijven moeten via het aanmeldcentrum (zoals Ter Apel) de asielzoekersprocedure in.

Om voldoende opvangplekken te realiseren voor Oekraïense ontheemden, asielzoekers en statushouders en heeft het Rijk de afgelopen tijd opdrachten gegeven aan de Veiligheidsregio's die dit in samenwerking met de gemeenten moeten realiseren. De kosten van deze extra opdrachten worden door het Rijk vergoed. Onze regio Gelderland-Midden staat er niet goed voor als het gaat om de uitvoering van deze opdrachten. We lopen fors achter op vrijwel alle andere regio's. Ook wij voldoen vanuit Rozendaal niet aan ons deel van de afspraken.

Uw college is zich zeer bewust van de huidige asiel- en vluchtelingencrisis en spant zich doorlopend in om hier onze verantwoordelijkheid in te nemen en aan de (inspannings)verplichting te voldoen. Wij nemen u in deze raadsinformatiebrief op hoofdlijnen mee op de opdrachten voor onze regio, de consequenties voor Rozendaal en onze inzet op achtereenvolgens:
1. opvang Oekraïense ontheemden;
2. versnelde huisvesting statushouders;
3. crisisnoodopvang asielzoekers.

1. Opvang Oekraïense ontheemden

Het rijk heeft in eerste instantie elke Veiligheidsregio opdracht gegeven 2.000 Oekraïense ontheemden op te vangen. Later zijn hier nog 1.000 extra opvangplekken per regio aan toegevoegd. De regio Gelderland-Midden haalt op dit moment het aantal gevraagde opvangplekken niet (niet de eerste 2.000 en dus al helemaal niet de 3.000). Op dit moment zitten alle opvangplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne in onze regio vol.

De gemeente Rozendaal dient 46 plekken te realiseren (op basis van 3.000 opvangplekken in de regio). Wij hebben tot nu toe niet kunnen voorzien in enige vorm van opvang voor langere tijd (denk aan een half jaar of langer). Wel hebben we, begin maart 2022, intensief de mogelijkheden verkend voor crisisnoodopvang (= enkele dagen, als doorstroomlocatie) geïnventariseerd. We hebben toen enkele maatschappelijke organisaties/gebouweigenaren in onze gemeente bereid gevonden om plekken te creëren om vluchtelingen uit Oekraïne voor korte tijd op te vangen. Een overzicht van de mogelijkheden hebben we aan de VGGM aangeboden, inclusief het aanbod om het gemeentehuis

kortdurend ter beschikking te stellen. De VGGM heeft ons toen laten weten voorlopig geen gebruik te hoeven maken van ons potentiële aanbod, aangezien er plekken aangeboden werden die beter geschikt bleken. We hebben, naar aanleiding van het blijvende tekort op opvangplekken voor Oekraïnse ontheemden, recent de eerder opgestelde lijst wederom bij de VGGM onder de aandacht gebracht.

Een viertal van onze medewerkers hebben de handen uit de mouwen gestoken en ondersteuning geleverd bij de opvanglocatie in het dorp Rheden. Desgewenst zullen we opnieuw bezien waar onze praktische hulp bij een locatie in een andere gemeente ingezet kan worden.

In de particuliere opvang zijn sinds maart 2022 enkele Oekraïense gezinnen ingeschreven. De gemeente heeft een faciliterende rol bij leefgeld, onderwijs, werk en zorg. Een deel daarvan is overigens inmiddels weer uitgeschreven uit onze gemeente, doordat ze zijn verhuisd naar een andere (particuliere of gemeentelijke) opvanglocatie buiten onze gemeente.

2. Versnelde huisvesting statushouders (taakstelling)

Asielzoekers worden statushouders zodra ze een verblijfsvergunning krijgen. Wanneer ze een verblijfsvergunning ontvangen, worden ze gekoppeld aan een Nederlandse gemeente en gaan ze een inburgertraject volgen. Ze gaan dan deel uitmaken van de Nederlandse samenleving. Het COA koppelt deze vergunninghouders aan gemeenten. Gemeenten moeten statushouders passende woonruimte aanbieden. Hiervoor krijgen ze in principe 10 weken de tijd. De gemeenten krijgen elk half jaar een taakstelling opgelegd via het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

De invulling van onze taakstelling verloopt voor Rozendaal schoksgewijs, door de kleine aantallen: zodra er een woning vrij komt liggen we een periode vóór op de taakstelling; daarna liggen we vaak weer een aantal maanden achter, tot er een nieuwe woning beschikbaar komt. In de afgelopen jaren krijgt de huisvesting van statushouders in de praktijk altijd vorm in één van de amper 50 sociale huurwoningen van woningcorporatie Portaal in Rozendaal (Bernard ter Haarlaan, De Moestuin). De afgelopen jaren is elke vrijgekomen woning toegewezen aan statushouders.

Bij de start van 2022 de gemeente Rozendaal een achterstand in de huisvestingsopgave van 3 personen. De taakstelling voor Rozendaal in 2022 bedraagt voor Q1 en Q2: 1 persoon en voor Q3 en Q4: 2 personen, totaal 3. Duidelijk is dat we in de loop van 2022 in ieder geval een gezin van 5 personen en hoogstwaarschijnlijk ook een alleenstaande (of gezin van 2/ouder met kind) huisvesting kunnen bieden in Rozendaal. Daarmee zouden we eind 2022 ‘bij zijn’ (op 0 staan) in de reguliere taakstelling.[1]

Het Rijk heeft begin juli opdracht versneld statushouders te huisvesten vanuit asielzoekerscentra. Immers: hoe meer statushouders ongewild een plek in een asielzoekerscentrum bezet houden, hoe meer druk er blijft op de beschikbare plekken voor nieuwe asielzoekers. Landelijk gaat het om 7.500 statushouders. Voor Gelderland-Midden zijn dit er 307.

Voor Rozendaal gaat het om 5 mensen, mensen die dus al regulier onder de taakstelling voor huisvesting voor statushouders vallen, maar die nu dus fors sneller, namelijk déze zomer, een plek moeten krijgen. De situatie in Rozendaal maakt dat het praktisch onmogelijk is om deze versnelling binnen onze eigen woningvoorraad vorm te geven. We zijn en blijven in gesprek met woningcorporatie Portaal en onze buurgemeenten over hoe onze gemeente toch een aandeel kan leveren. Voor de langere termijn onderzoeken we daarnaast ook hoe we invulling kunnen geven aan bijvoorbeeld flexwoningen mede voor dit doel (zie ook de slotpassage van deze brief).

[1] Bron: maandelijks overzicht COA. Deze overzichten moeten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, aangezien niet altijd helder is of en welke mutaties al verwerkt worden en er soms achteraf fouten gecorrigeerd moeten worden.

3. Crisisnoodopvang (CNO) asielzoekers

De opdracht van het rijk aan de Veiligheidsregio's is het organiseren van crisisnoodopvang (bed, bad, brood) voor 500 asielzoekers per Veiligheidsregio, voor de duur van ongeveer 12 weken. De duur is mede afhankelijk van de snelheid waarmee statushouders (op landelijke schaal) geplaatst kunnen worden. Onze regio is nog bezig om deze noodopvangplekken te realiseren. In Arnhem biedt een extra boot sinds kort plaats aan ca. 190 asielzoekers. Voor de overige plekken zijn gesprekken met gemeenten gaande. Net als voor de (crisis)noodopvang van Oekraïnse ontheemden geldt dat Rozendaalse locaties zich lastig verhouden tot de eisen die aan een CNO gesteld worden. Wel hebben we, mede naar aanleiding van het op 26 augustus overeengekomen nieuwe afsprakenpakket tussen het rijk en VNG, IPO en Veiligheidsberaad, recent de eerder opgestelde lijst wederom bij de VGGM onder de aandacht gebracht.

Tot slot

De beelden in de media over onder andere de situatie in het overvolle aanmeldcentrum in Ter Apel gaan ons aan het hart. We zullen ons daarom blijvend naar vermogen inzetten om te doen wat kan. We zien ook het verband tussen de huidige asielcrisis en het woningentekort in ons land in de volle breedte. We onderzoeken of het bouwen van flexwoningen mogelijk is om bij te dragen aan de noodopvang van asielzoekers en statushouders. De insteek is dat deze flexwoningen multifunctioneel zijn. Op het moment dat de behoefte aan opvang van asielzoekers en/of statushouders afneemt, kunnen deze woningen ook ingezet worden voor andere groepen woningzoekenden. De planvorming in dit thema is nog pril. We informeren u zo spoedig mogelijk over de (on)mogelijkheden, de invulling en de tijdslijnen die we hierbij voor ogen hebben.

We streven een open en communicatieve bestuursstijl na. We vinden het daarom belangrijk om u als raad, maar ook onze inwoners, vroegtijdig en zorgvuldig te informeren over actuele ontwikkelingen en onze zoeksporen. In de eerste editie van 'In de Roos' na het reces, op 9 september, informeren we onze inwoners op hoofdlijnen over de actuele ontwikkelingen. Daarbij zijn we ons ervan bewust dat er op dit dossier voortdurend nieuwe ontwikkelingen en bijbehorende onzekerheden zijn. Ook dat communiceren we actief.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Besluitenlijst 1.3 Commissievergadering

Datum	05-07-2022
Tijd	19:30 - 20:15
Locatie	Raadszaal
Voorzitter	G.H.W. Diepenbroek (BGR)
Toelichting	Vergadering van de vaste commissie van advies. Het betrof een openbare vergadering in de raadszaal van het gemeentehuis. De vergadering was live te volgen en is terug te zien)via de website van de gemeente: www.rozendaal.nl

1 BLOK ALGEMENE ZAKEN EN FINANCIËN: Opening en spreekrecht

Aanwezig: De heer Diepenbroek (voorzitter), de heren De Jonge en Van Gorkum (R'74), Mevrouw Hupkes en de heer Veltman (BGR), de heren Van den Akker en Breeuwsma (PAK), mevrouw Van der Pas (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder), mevrouw Weststeijn (burgemeester) en de heer Schaap (griffier).

De voorzitter opent de vergadering en deelt mee dat bericht van verhindering is ontvangen van mevrouw Bouwman en de heer Beije. Zij worden respectievelijk vervangen door de heer Veltman en de heer Van Gorkum.

Er is geen gebruik gemaakt van het spreekrecht.

2 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Er zijn geen mededelingen.

Ingekomen stukken:
De heer de Jonge over de begroting 2022 Stichting Veluwezoom (21.3).

3 Besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022

Er zijn geen opmerkingen over de besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022.

4 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 5 juli 2022:

Agendapunt 5: Lijst van moties en toezeggingen:
Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst.

Agendapunt 6: Jaarrekening 2021:
Op een vraag van de heer De Jonge over een meerjarenoverzicht met betrekking tot de resultaten van De Del, de uitgaven rondom de dorpsschool, inclusief de additionele kosten, en de afrekening van De Steenhoek, zegt wethouder Warmerdam toe dat er nog dit jaar een dergelijk overzicht volgt.
Vervolgens is het voorstel met een positief advies doorgezonden naar de raad.

Agendapunt 7: 1e Tussenrapportage (TURAP)
Het voorstel is met een positief advies doorgezonden naar de raad.

Agendapunt 8: Begroting VGGM en resultaatbestemming
Het voorstel is met een positief advies doorgezonden naar de raad.

5 Rondvraag

Er is geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

6 Schorsing

7 Heropening: BLOK SOCIAAL DOMEIN

Aanwezig: De heer Diepenbroek (voorzitter), mevrouw Jansen en de heer Van Gorkum (R'74), Mevrouw Hupkes en de heer Veltman (BGR), mevrouw Jordans en de heer Jansen (PAK), mevrouw Van der Pas (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder), mevrouw Weststeijn (burgemeester) en de heer Schaap (griffier).

8 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Er zijn geen mededelingen.

Ingekomen stukken:

- Mevrouw Hupkes over de begroting 2022 Stichting Veluwezoom (21.3). Op haar vraag betreffende de aard van de investeringen in de dorpsschool in onderwijskundige aanpassingen, zegt wethouder Van der Pas toe dat het antwoord hierop in de notulen zal worden verwerkt. *Antwoord wethouder namens college: "De middelen zullen worden aangewend om inpandig een rustige ruimte te kunnen creëren. Een ruimte die, afhankelijk van behoefte, door leerkrachten of door leerlingen gebruikt kan worden".*
- Mevrouw Jordans over de raadsinformatiebrief Rekenkamerrapport Rheden WMO en Jeugd (25.2). Wethouder Van der Pas verwijst naar een oriënterende raadsinformatiebijeenkomst in Rheden op 6 september 2022, waarbij ook Rozendaalse raadsleden welkom zijn.

9 Besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022

Er zijn geen opmerkingen over de besluitenlijst van de commissie van 31 mei 2022.

10 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 5 juli 2022:

Agendapunt 5, MOT-lijst:
Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst.

11 Rondvraag

- Mevrouw Hupkes over de rapporten Q1 en Q2 van Rheden betreffende het sociaal domein.
- De heer Van Gorkum over de Lumb Sum betreffende de maatwerkvoorzieningen.

12 Schorsing

13 Heropening: BLOK VOLKSHUISVESTING, RO, MILIEU, OPENBARE WERKEN, VERKEER EN VERVOER

Aanwezig: De heer Diepenbroek (voorzitter), Mevrouw Den Hartog en de heer Blokland (R'74), Mevrouw Hupkes en de heer Ruseler (BGR), mevrouw Le Mat en de heer Van Ooik (PAK), mevrouw Van der Pas (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder), mevrouw Weststeijn (burgemeester) en de heer Schaap (griffier).

14 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Er zijn geen mededelingen.
Er zijn geen opmerkingen over de ingekomen stukken.

15 Besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022

Er zijn geen opmerkingen over de besluitenlijst van e commissievergadering van 31 mei 2022.

16 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 5 juli 2022:

Agendapunt 5: MOT-lijst;
Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst.

Agendapunt 9: Masterplan Veluwezoom;
Het voorstel wordt met een verdeeld advies doorgezonden naar de raad.
BGR en R'74 adviseerden positief. Namens het PAK is een amendement op het voorstel aangekondigd.

Agendapunt 10: Krediet planschade Dorpsschool Rozendaal 2e tranche.
Het voorstel is met een positief advies doorgezonden naar de raad.

17 Rondvraag

De heer Ruseler over de verkeersveiligheid in verband met een (te) hoge heg op de kruising Kerklaan/De Genestetlaan. Wethouder Warmerdam gaat na of en zo ja wat er aan gedaan kan worden.

18 Sluiting

Lijst van Moties en Toezeggingen (MOT) gemeenteraad Rozendaal (versie september 2022)

In de MOT-lijst worden naast de toezeggingen gedaan in de raads- en commissievergadering, ook de aanvaarde raadsmoties meegenomen

Moties

Datum indiening	Raad	Onderwerp	Strekking motie	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
31 mei 2022		Waarborg de positie van de Regioagenda-commissie ten opzichte van de eigen gemeenteraad	Het college en de Rozendaalse leden van de agendacommissie op te roepen om de bestuurlijke afvaardiging in het algemeen bestuur de opdracht te geven in het algemeen bestuur deze kwestie aan de orde te stellen.	Burgemeester	Een motie van soortgelijke strekking is in bijna alle GMRAN-gemeenten aangenomen. Dit thema is breed besproken in de AB-vergadering GMRAN van 6 juli 2022. Directie en (een afvaardiging van) het DB van de GMRAN gaan hierover nader met de RAC in gesprek. In een RIB dd. 20 juli 2022 heeft het college u in de breedte geïnformeerd over de verwerking van zienswijzen en reacties op resp. begrotingswijziging RES, jaarstukken 2021 en concept-regionale agenda. Deze motie is daarbij betrokken. We beschouwen de motie daarmee als afgehandeld.	Afgedaan

Toezeggingen

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
2-11-21	Commissie	Transitievisie warmte	Om met betrekking tot de buurtuitvoerings-plannen rekening te houden met de wens om de raad daarbij mee te nemen	Van der Pas	We stellen in de 1e helft van 2022 een startnotitie op waarin staat hoe de raad bij de buurtuitvoeringsplannen betrokken wordt. In de commissievergadering van 31 mei 2022 heeft de heer Breeuwsma geïnformeerd naar de status van de toegezegde startnotitie. Wethouder Van der Pas heeft aangegeven om voor de zomer gesprekken met de buurt in te plannen welke na de zomer plaatsvinden en ter informatie een stukje in - In de Roos - te gaan plaatsen.	Juli 2022
2-11-21	Raad	Verhouding jaarlijkse afweging gemeenteraden tot meerjarenlooptijd algemene opgave overeenkomsten van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	Schriftelijk terug te komen op de vraag hoe dit zich tot elkaar verhoudt	Weststeijn	De looptijd van de regionale agenda i.r.t. de begroting van de GMRAN is besproken in de raadvergadering van 31 mei 2022. Besluitvorming van uw raad vond plaats in de vergadering van 21 juni 2022. Daarbij is mondeling in beide vergaderingen aandacht besteed aan relatie tussen beide documenten en de afwegingsruimte van de raad. In een RIB dd. 20 juli 2022 heeft het college u in de breedte geïnformeerd over de	Van de lijst afvoeren

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
					verwerking van zienswijzen en reacties op resp. begrotingswijziging RES, jaarstukken 2021 en concept-regionale agenda. We beschouwen deze toezegging daarmee als afgedaan.	
31-5-22	Raad	Groenvisie	Om in 2023 te komen met een ge-update versie van de groenvisie aangaande de in de commissie besproken onderwerpen.	Warmerdam	Inmiddels heeft een overleg met vragensteller plaatsgevonden teneinde de behoefte om aanscherping nader te duiden. De gevraagde aanscherping is goed te realiseren.	2023
5 juli 2022	Commissie	Meerjarenoverzicht met betrekking tot de resultaten van De Del, de uitgaven rondom de dorpsschool, inclusief de additionele kosten, en de afrekening van De Steenhoek.	Om het gevraagde overzicht nog dit jaar aan te leveren.	Warmerdam	Opgenomen in de werklijst.	2022
5 juli 2022	Commissie	De aard van de investering in de dorpsschool in onderwijskundige aanpassingen in relatie tot de Begroting 2022 Stichting Veluwezoom	Om het antwoord op deze vraag bij de besluitenlijst van de vergadering aan te leveren.	Van der Pas	De middelen zullen worden aangewend om inpandig een rustige ruimte te kunnen creëren. Een ruimte die, afhankelijk van behoefte, door leerkrachten of door leerlingen gebruikt kan worden.	Verwerkt in de besluitenlijst van de commissie-vergadering. Van de lijst afvoeren
12 juli 2022	Raad	Organisatie-ontwikkeling	In oktober met elkaar het gesprek aangaan over het vervolg van de	Weststeijn	Een datum voor een raadsbijeenkomst is inmiddels gepland: 18 oktober (zie LTA).	Oktober 2022

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
			organisatie-ontwikkeling			
12 juli 2022	Raad	Energietransitie en klimaatadaptatie	Er komt structureel (rijks)geld beschikbaar. We gaan hier plannen voor maken en bedragen aan koppelen en komen hier vóór de begroting bij u op terug.	Van der Pas		Oktober 2022
12 juli 2022	Raad	Categorie tegemoetkoming energielasten uitbreiden naar 140% Van het sociaal minimum.	Onderzoek doen naar de grootte van de groep teneinde de (on)mogelijkheden om de groep van 120% naar 140% uit te breiden te bezien.	Van der Pas		Oktober 2022
12 juli 2022	Raad	Zonnewand langs de A-12	Mogelijkheden bezien of een zonnewand achter de Del kan worden meegenomen in de gesprekken met Rijkswaterstaat, Arnhem en Rheden over het gedeelte langs de berg Heideweg.	Warmerdam	Gesprekken met de betrokken partijen lopen. De eerste reactie van de provincie en Rijkswaterstaat was dat een zonnelint van Waterberg tot Velperbroek als niet haalbaar wordt beschouwd. Dat was niet de vraag. Samen met Rheden gaan wij verkennen of een kleinschaliger aanpak haalbaar is.	2023

Nota bene: De in rood aangegeven status/voortgang c.q. planning afhandeling is gewijzigd ten opzichte van het in de voorgaande raadsvergadering overgelegde overzicht.

Gemeente ROZENDAAL

Raadsvergadering 27 september 2022

Concept-lijst ingekomen stukken en mededelingen

Memo's/notities van B&W voor de raad	B&W stellen voor
Raadsinformatiebrief Jaarverslag Buurtbemiddeling (28.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief uitvoeringsdruk jeugdgezondheidszorg (29.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief over de Groene Metropoolregio (verwerking zienswijzen en reacties RES-jaarstukken) (30.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief (2) Personeelstekorten huishoudelijke ondersteuning (36.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief opvang ontheemden, asielzoekers en statushouders (36.2)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief Jaarrapportage Incluzio 2021 (36.3)	Voor kennisgeving aannemen

Ingekomen stukken door raads-/commissieleden opgevoerd ter bespreking

Raadsinformatiebrief

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Uitvoeringsdruk in de jeugdgezondheidszorg

Adviseur : Boele Boelens
Portefeuillehouder : Tineke van der Pas
Datum : 22 juli 2022

Aan de Raad

Inleiding
Op basis van informatie van GGD Midden-Gelderland nemen wij u in deze raadsinformatiebrief mee in de uitvoeringsdruk die speelt in de jeugdgezondheidszorg (JGZ). We schetsen wat de huidige situatie is, daarna de oorzaken van de huidige uitvoeringsdruk, de te nemen maatregelen en de concrete gevolgen die dit heeft voor de continuïteit van zorg. In de bijlage vindt u vragen en antwoorden over de uitvoeringsdruk. Hoewel de situatie zorgelijk is, kunnen de gevolgen met maatregelen worden beperkt.

Algemeen
De JGZ staat voor een preventieve zorg voor alle kinderen. Naast de uitvoering van (de op de Wet Publieke Gezondheid gebaseerde gemeentelijke) basistaken voert de GGD op verzoek van gemeenten extra zorg uit om specifiek de risicodoelgroepen te bereiken en vroegtijdig de gezondheids- en/of ontwikkelingssituatie van een kind te ondersteunen en zo mogelijk te verbeteren.

Op dit moment is in Nederland sprake van grote personeelskrapte in verschillende sectoren, onder andere in de zorgsector. Op dit moment is de huidige personele bezetting bij de GGD zodanig dat de uitvoering van de jeugdgezondheidszorgtaken niet volledig meer is uit te voeren. De GGD is daardoor genoodzaakt (tijdelijke) maatregelen te nemen om ongestructureerde uitval van de dienstverlening te voorkomen. Bij het opstellen van deze maatregelen heeft de GGD de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De GGD blijft zo veel als mogelijk inzetten op vroegsignalering.
- De zorg voor de meest kwetsbare ouders en kinderen krijgt voorrang.
- Noodzakelijke medische onderzoeken en/of vaccinaties gaan altijd door.
- De GGd blijft zo goed mogelijk bereikbaar voor ouders, jongeren en samenwerkingspartners.

Oorzaken uitvoeringsdruk
Diverse factoren hebben afgelopen periode geleid tot een onverwacht hoge druk op het personeel. Er is enerzijds krapte in capaciteit, anderzijds is er meer werk bijgekomen.

Minder beschikbare capaciteit van artsen en verpleegkundigen:

- Een lager dan gewenste instroom van nieuwe medewerkers als gevolg van de krappe arbeidsmarkt;
- Een hoger dan gebruikelijke uitstroom van JGZ medewerkers door de keuze voor nieuwe uitdagingen na de lockdown;
- Een hoger dan gebruikelijk ziekteverzuim, onder andere door (long) Covid-19.

Toename in de zorgvraag:

- Meer en complexere zorgvragen als gevolg van de sociaal- maatschappelijke gevolgen door de maatregelen voor Coronabestrijding van de afgelopen jaren;
- Bijvoorbeeld de extra inzet op zorg voor (Oekraïense) vluchtelingenkinderen.

Gevolgen voor de basiszorg JGZ in Gelderland-Midden

Om op korte termijn de personeelsproblemen het hoofd te kunnen bieden, is de GGD genoodzaakt om de basiszorg beperkt af te schalen, met in achtneming van bovenstaande uitgangspunten. Dit doet de GGD deels tot 1 januari 2023, deels tot en met juli 2023.

Concreet betekent dit de volgende maatregelen:

- De telefonische vragenlijn voor ouders van kinderen 0-4 jaar gaat tot eind 2022 dicht. Contact is mogelijk via de website (www.ggdgm.nl), waarmee ouders vragen per mail kunnen stellen of kunnen chatten met een jeugdverpleegkundige. Ook kunnen ouders tussendoor terecht op een van de inloopspreekuren.
- Voor gezonde peuters, bij wie geen problemen zijn in de groei of ontwikkeling, voegt de GGD tot 1 juli 2023 enkele contactmomenten samen, waardoor er in de periode van 1-4 jaar niet 5, maar 3 of 4 afspraken zijn. Dit betreft het samenvoegen van de contactmomenten bij 3 jaar en 3 jaar en 9 maanden, naar één contactmoment bij 3 jaar en 6 maanden. Daarnaast vervalt het 18 maanden consult. Bij eerder gesignaleerde zorgen blijven deze reguliere contactmomenten wel beschikbaar.
- Huisbezoeken vanaf het tweede kind zullen tot eind 2022, daar waar dit kan, soms vervangen worden door (beeld) bellen of een afspraak op het consultatiebureau. Dit geldt niet in situaties waarin er sprake is van een verhoogd risico of eerste kind, dan vindt er altijd een huisbezoek plaats.
- Gedurende schooljaar 2022-2023 worden voor zorg op scholen meer contactmomenten uitgevoerd door jeugdverpleegkundigen, in plaats van door de jeugdarts.
- Gedurende schooljaar 2022-2023 worden minder standaardonderzoeken uitgevoerd, dit geldt voor klas 4 mavo/havo/vwo en enkele onderzoeken op het speciaal (basis)onderwijs.
- Jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen zullen tot eind 2022 mogelijk minder deelnemen aan niet-kind gebonden overleggen.
- De GGD organiseert tot eind 2022 minder groepsvoorlichtingen. Voorlichtingen die al gepland staan, gaan gewoon door.
- De GGD is gewend preventief te werken, waarin vroegsignalering heel belangrijk is. Gezien de schaarste aan personeel, wordt het personeel verdeeld over de meest kwetsbare kinderen, en de jongste kinderen waar de meeste groei en ontwikkeling plaatsvindt. Om die reden vraagt de GGD de lokale samenwerkingspartners mee te helpen in de signalering bij de

andere kinderen en jongeren. Zodra er zorgen zijn, dan is de GGD natuurlijk beschikbaar om mee te denken.

Uiteraard zal de GGD de effecten van bovenstaande maatregelen monitoren. Enerzijds om, indien nodig, tijdig bij te sturen en anderzijds om opgedane ervaringen mee te nemen bij toekomstige ontwikkelingen.

Langere termijn
Naar verwachting zal de zorgvraag zich in 2023 weer stabiliseren en wordt vanuit de organisatie volop gestuurd op het terugdringen van het ziekteverzuim en uitstroom. Daarnaast werkt de GGD binnen JGZ hard aan het werven en opleiden van extra personeel. Hiermee is het verwachting dat de reguliere dienstverlening in 2023 weer gefaseerd kan worden opgepakt.

Echter, de sectorbrede arbeidsmarktkrapte zal de komende jaren tot uitdagingen leiden. Om te komen tot een toekomstbestendige zorg is mogelijk een andere bijsturing nodig, resulterend in meer flexibiliteit en minder complexiteit van de dienstverlening. Het gesprek hierover staat nadrukkelijk op de bestuurlijke agenda voor de tweede helft van dit jaar. Het moge duidelijk zijn dat indien er een mogelijkheid bestaat om de genomen maatregelen eerder terug te draaien dit uiteraard (eventueel gefaseerd) wordt gedaan.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage
Vragen en antwoorden uitvoeringsdruk JGZ GGD Gelderland-Midden

Antwoorden op vragen rond Afschaling dienstverlening JGZ

De Jeugdgezondheidszorg van GGD Gelderland-Midden heeft op dit moment te maken met een personeelstekort. Dit gaat om jeugdverpleegkundigen 0-4 en jeugdartsen 4-18. We moeten daarom helaas tijdelijk onze zorg op het consultatiebureau en op de scholen afschalen. Voorop staat: we blijven zo goed mogelijk zorgdragen voor de meest kwetsbare kinderen en jongeren. We zetten ons in om zo goed mogelijk samen te werken met onze ketenpartners. Samen met hen zetten we ons in voor een gezonde groei en ontwikkeling van de kinderen in de regio Gelderland-Midden.

Hieronder vindt u de antwoorden op een aantal veelgestelde vragen die leven bij de gemeenten. Staat het antwoord op uw vraag er niet bij? Neem dan contact op met Janine Bezem, afdelingshoofd JGZ, GGD Gelderland-Midden via janine.bezem@vggm.nl.

Hadden we dit kunnen voorkomen of zien aankomen?
De samenloop van de vraag naar extra inzet en personele consequenties ten gevolge van Covid-19 (toegenomen zorgvraag en meer complexiteit), de huidige inzet op zorg voor (Oekraïense) vluchtelingen, èn de krappe arbeidsmarkt leidt tot een te grote druk op het personeel. Dit heeft geleid tot een hoog ziekteverzuim en een tekort aan personeel. JGZ is de afgelopen jaren al sterk gedifferentieerd, daarbij is er de afgelopen jaren continu ingezet op effectievere en efficiëntere zorg. Dit maakt dat op dit gebied er al (in tegenstelling tot collega-organisaties) maximaal is ingezet.

De opleidingsduur van de jeugdverpleegkundigen staat nu op 4-6 maanden. Is het mogelijk deze in te korten of de doorloop tijd te versnellen?
Dit is geen optie; jeugdverpleegkundigen volgen de training taakherschikking vanuit een landelijk programma georganiseerd en uitgevoerd door de NSPOH. De trainingen starten op een aantal vaste momenten per jaar.

Klas 4 Mavo-Havo-VWO niet uitvoeren raakt een kwetsbare groep. Dit gaat wellicht leiden tot meer aanmeldingen die vallen binnen de jeugdwet in een later stadium. Is er niet overwogen of dit anders kan?
Vanuit alle overwegingen is dit de keuze met de minste consequenties; natuurlijk raakt het een groep die je liever in beeld had gehad middels de screeningen. Al deze kinderen zijn echter wel op een eerder moment gedurende het voortgezet onderwijs gezien en daarbij blijft de mogelijkheid overeind om wel op indicatie kinderen aan te melden (door school, onderwijs, of ouders zelf).

Werkdruk van JGZ moet ook besproken worden in de keten. Welke mogelijkheden heeft de keten per gemeente?
Dit is een punt om lokaal uit te werken en per gemeente met JGZ, scholen en gemeente te bespreken; hoe zorgen we dat de keten niet verder verstopt raakt en waar kunnen we elkaar juist versterken.

Gemeenten hebben nu het idee dat de maatregelingen een voldongen feit zijn, is dat zo?
De genomen maatregelen zijn uitgedacht en doorgerekend met beleid, management en professionals en voorbesproken met een ambtelijk werkgroep; dit geldt ook voor de notitie. Daarbij is de urgentie tot direct invoeren groot.

Maakt de GGD- JGZ nog wel gebruik van opleidingsplaatsen voor artsen?
Ja ook voor het aankomende jaar stelt de JGZ opnieuw opleidingsplaatsen beschikbaar in tegenstelling tot veel collega-organisaties in den lande. Als JGZ vinden we het van groot belang jeugdartsen op te leiden.

Had de inzet op Oekraïense kinderen ook niet gedaan kunnen worden door het GZA?
Nee, vanuit het Rijk is bepaald dat de inzet op de Oekraïense kinderen een dedicated JGZ-taak is. Inzet van het GZA is van toepassing bij de huisartsenzorg voor asielzoekers. De zorg voor Oekraïense vluchtelingen valt onder een andere wet- en regelgeving.

Hoe kunnen we de psychosociale zorg voor jongeren in een gemeente opvangen?
Het is van belang dit per gemeente met de betrokken partijen te bekijken. We gaan dan ook met alle gemeenten individueel in overleg om te kijken naar de mogelijkheden.

Als er weer ruimte is om op te schalen in dienstverlening, hoe gebeurt dat dan?
Opschalen zal gebeuren in overleg. Afhankelijk van de situatie starten we met terugdraaien van maatregelen per januari 2023, met uitzondering van de maatregelen die al op voorhand voor een jaar lopen. Verwachting is dat we met de huidige nieuwe instroom van 6 jeugverpleegkundigen 0-4 kunnen aanvullen per januari 2023. Dus afhankelijk of al deze medewerkers het opleidingstraject goed doorlopen zullen we bijbehorende maatregelen opschalen.

In hoeverre wordt er weer opgeschaald naar het reguliere pakket?
In een werkgroep van ambtenaren en JGZ wordt gekeken naar wat er nodig is voor een toekomstbestendige JGZ in de regio.

Hoe gaat VGGM om met inzet van de JGZ bij een nieuwe vaccinatieronde? Kan VGGM de garantie geven dat JGZ hierbij niet wordt ingezet?
Garantie niet; dit zullen we zeker nastreven; als er echter vanuit de overheid gehandeld wordt bij een Boostermassa-vaccinatieronde zoals afgelopen winter, zijn we verplicht alles op alles te zetten en zo ook alle beschikbare professionals in te zetten. De Directeur Publieke Gezondheid doet hierin ook een appèl op gemeenten om, mocht dit aan de orde zijn, hiertegen te ageren.

Kan er duiding worden gegeven aan verloop van 10%?
Professionals maken andere keuzes dichter bij huis, eerder met pensioen, andere prioriteiten. Dit is ook te zien bij veel andere beroepstakken in onze samenleving.

JGZ schaalt af en schakelt andere netwerkpartners in. Welke netwerkpartners zijn dat?
Denk aan Centrum voor Jeugd en Gezin, gebiedsteams, wijkteams, schoolmaatschappelijk werk.

Waarom heeft JGZ specifieke aandacht voor Oekraïne kinderen?
Het betreft instroom van alle vluchtelingen, echter de instroom van asielzoekers wordt geregeld via de PGA, publieke gezondheidszorg asielzoekers. Jaarlijks calculeren we hier met een % vernieuwde instroom en bijbehorende formatie. Statushouders vallen onder reguliere JGZ zorg.
De toestroom van Oekraiense vluchtelingen kwam onverwacht en kent weer een andere regelgeving waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn. De zorg voor kinderen uit Oekraïne vraagt een onverwachte extra inzet bovenop reguliere zorg, hiervoor komt apart budget beschikbaar.

Waarom is de verwachting dat JGZ minimaal 25% minder lokaal aanbod uit kan voeren?
Dit is een inschatting naar aanleiding van de eerste 5 maanden.

Welke contactmomenten worden samengevoegd?
Het betreft hier het samenvoegen van de contactmomenten bij 3 en bij 3 jaar en 9 maanden naar 1 contactmoment bij 3 jaar en 6 maanden. Dit betreft alleen de reguliere lijn (=70% van de kinderen die zich goed ontwikkelen).

Voldoen we nog aan de wettelijke eisen?
De maatregelen raken inderdaad het basispakket JGZ. We zullen dan ook proactief de inspectie informeren. Gezien de schaarste aan personeel, moeten wij ons personeel verdelen over de meest kwetsbare kinderen, (Oekraïense) vluchtelingenkinderen en de jongste kinderen waar de meeste groei en ontwikkeling plaatsvindt.

Zijn er ook andere oplossingen zoals bijvoorbeeld meer E-zorg?
Inmiddels is de huidige JGZ zorg daar waar mogelijk gedifferentieerd en gedigitaliseerd. Echter bij de meest kwetsbaren blijft soms een face-to-face contactmoment of huisbezoek voorkeur hebben.

Raadsinformatiebrief

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Personeelstekorten huishoudelijke ondersteuning

Adviseur : M. Jansma i.s.m. R. Wassink (gem. Rheden)
Portefeuillehouder : T. van der Pas
Datum : 6 september 2022

Aan de Raad

Inleiding
In de raad van 5 juli 2022 boden wij u een raadsinformatiebrief aan over de toen actuele situatie in de huishoudelijke ondersteuning. Deze brief gaf een toelichting op de personeelstekorten bij de aanbieders in hulp bij het huishouden en de aanpak richting oplossingen. Met deze informatiebrief willen wij u informeren over de stappen die zijn gezet, de huidige stand van zaken en de ontwikkelingen die wij zien in de huishoudelijke ondersteuning die geboden wordt aan onze inwoners.

Aanleiding
Al sinds de zomer van 2021 hebben de aanbieders van hulp bij het huishouden, als gevolg van personeelstekorten, moeite om de gevraagde ondersteuning aan inwoners te leveren.
Het personeelstekort vormt vooral een probleem voor inwoners die de lichtste vorm van huishoudelijke ondersteuning ontvangen, te weten de ‘algemene voorziening hulp bij het huishouden’. Dit is een vorm van ondersteuning waarvoor geen beschikking nodig is. De inwoners die voor deze vorm van ondersteuning in aanmerking komen, hebben alleen ondersteuning nodig bij het schoonhouden van de woning.
Het personeel dat momenteel beschikbaar is, wordt als gevolg van arbeidsmarktkrapte en nasleep van ziekteverzuim door corona, voornamelijk ingezet bij inwoners die in aanmerking komen voor de maatwerkvoorziening hulp bij het huishouden. Deze groep inwoners heeft, naast de overname van huishoudelijke werkzaamheden, vaak ook een vorm van begeleiding nodig. Voor een maatwerkvoorziening is een gemeentelijke indicatie nodig. Deze inwoners zijn meestal kwetsbaarder en daarom is het begrijpelijk dat zorgaanbieders de keuze maken om het beschikbare personeel eerst in te zetten bij deze groep inwoners.
Het personeelstekort bij de aanbieders voor hulp bij het huishouden is een landelijk probleem en het speelt binnen alle gemeenten van de Regio Centraal Gelderland.

Aanpak richting oplossingen tot nu toe

-*Werkgroep hulp bij huishouden*
Met ingang van 1 januari 2022 is gemeente Rheden mede namens onze gemeente weer aangesloten bij de regionale werkgroep en bij de regionale overleggen over huishoudelijke ondersteuning. Hiermee is Rheden optimaal op de hoogte van de ontwikkelingen in de regio.

-Regionale inkoop algemene voorziening
Rheden koopt met ingang van 1 april 2022 de algemene voorziening hulp bij het huishouden, mede namens Rozendaal, regionaal in. Hierdoor is het aanbod van leveranciers toegenomen. Voor 1 april 2022 was er sprake van slechts één leverancier.

-Brief aan inwoners
Op 15 juni 2022 zijn alle inwoners van de gemeenten in regio Centraal Gelderland, inclusief de onze, die een vorm van huishoudelijke hulp ontvangen, met een brief geïnformeerd over de personeelstekorten. En over de gevolgen die dit kan hebben voor de ondersteuning. Ook deze brief is 5 juli ter kennis gebracht van de raad.

-Afspraken met zorgaanbieders
De zorgaanbieders hebben de gemeente Rheden, mede namens onze gemeente, verzekerd dat zij altijd een zorgvuldige afweging zullen blijven maken in de werkzaamheden die het meest noodzakelijk zijn en dat zij deze zullen blijven uitvoeren. Zij zullen altijd de meest kwetsbare inwoners voorrang geven en daar waar sprake is van spoed of crisis zullen zij een medewerker vrijmaken om de nodige ondersteuning te kunnen bieden.
Het contractmanagement van de gemeente Rheden heeft regelmatig overleg met de individuele aanbieders om de stand van zaken te bespreken. Hierbij blijkt dat er onderling goed contact is tussen aanbieders en de gemeentelijke consulenten.

-Lichte toetsing
De consulenten bij de gemeentelijke Toegang voeren altijd een lichte toets uit op aanvragen voor hulp bij het huishouden voor de algemene voorziening. Zo wordt ervoor gezorgd dat alleen inwoners die echt in aanmerking komen voor ondersteuning (omdat zij dit niet zelf kunnen organiseren) huishoudelijke hulp ontvangen. Op deze manier wordt er ook voor gezorgd dat inwoners die mogelijk een maatwerkvoorziening nodig hebben, deze ondersteuning krijgen. Bij deze lichte toets wordt ook gekeken of het met spoed inzetten van de hulp noodzakelijk is.

-Aanpassing tarief
Begin mei 2022 heeft Regio Centraal Gelderland het tarief voor de algemene voorziening bijgesteld naar € 0,52 per minuut. Hiermee is dit tarief gelijkgesteld aan het tarief voor de maatwerkvoorziening. Hierdoor is het voor zorgaanbieders mogelijk om personeel dat hoger gekwalificeerd is dan strikt noodzakelijk, voor het product ‘algemene voorziening hulp bij het huishouden’ in te kunnen zetten en aan te trekken. Ook wordt daarmee werken in huishoudelijke ondersteuning aantrekkelijker gemaakt voor andere groepen werkzoekenden.

De stand van zaken op dit moment

Ondanks alle afspraken en inspanningen is er nog steeds sprake van personeelstekorten bij de aanbieders voor huishoudelijke ondersteuning. Er is sprake van een wachtlijst. Op 22 augustus 2022 stonden er in Rheden 38 aanvragen op de wachtlijst; voor onze gemeente was er geen wachtlijst. Met de inwoners die op de wachtlijst staan is een gesprek gevoerd en aan hen is huishoudelijke hulp toegewezen. Maar vanwege de personeelstekorten kan de hulp niet direct worden geleverd.

Verdere aanpak richting oplossingen

-Afspraken met zorgaanbieders
Op 5 oktober 2022 zal een regionale marktverkenning met de aanbieders voor huishoudelijke ondersteuning plaatsvinden. Gemeente Rheden gaat, omdat zij van mening is dat er eerder overleg nodig is over de situatie, al in week 34 op lokaal niveau met de aanbieders om de tafel.

Omdat de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning een regionaal ingekocht product is, vormen de inkoopvoorwaarden de basis in het gesprek dat met de aanbieders gevoerd gaat worden. De gemeente wil graag weten of alle aanbieders ook daadwerkelijk, zoals in de voorwaarden vermeld staat, in alle dorpskernen leveren en of alle indicaties worden geaccepteerd. Men wil duidelijkheid en transparantie over de stand van zaken bij de aanbieders en samen met hen zoeken naar oplossingen om de inwoners van Rheden en Rozendaal die in aanmerking komen voor huishoudelijke ondersteuning zo snel en zo goed mogelijk te kunnen helpen. Buiten deze bijeenkomst wordt uiteraard verder gewerkt aan korte lijnen met de zorgleveranciers.

-*Werkwijze bij spoedsituaties*
De gemeente Rheden wil afspraken maken met de aanbieders over een werkwijze bij spoedsituaties. Met deze werkwijze kan een consulent die een dringende situatie constateert, na overleg met een teamleider of kwaliteitsmedewerker, direct schakelen met één contactpersoon binnen de gemeente. Deze persoon stuurt de gecontracteerde zorgaanbieders een mail met het verzoek om binnen 24 uur te reageren met de mededeling dat de zorg geleverd gaat worden. Wanneer er binnen 24 uur geen reactie is, neemt de contactpersoon zelf contact op met een aanbieder. De aanbieders worden hierbij om de beurt benaderd. Op deze wijze willen we ervoor zorgen dat de meest kwetsbare inwoners de ondersteuning die zij nodig hebben, daadwerkelijk ontvangen.

-*Achterstanden en wachtlijsten*
Er was in Rheden sprake van een personeelstekort binnen de gemeentelijke dienstverlening. De teams voor huishoudelijke ondersteuning en voor wonen, rollen en vervoer zijn inmiddels weer op volle sterkte. Dat geldt nog niet voor het team Wmo-begeleiding. Hoewel ook hier nieuwe consulenten aangetrokken konden worden, kunnen de aanvragen nog onvoldoende snel behandeld worden. Daarnaast wil de gemeente borgen dat alle bestaande toewijzingen op een zorgvuldige wijze her-geïndiceerd worden. Om die reden wordt tijdelijk specialistische expertise van buiten ingeschakeld in de vorm van het Kenniscentrum sociaal domein.

-*Invoeren eigen bijdrage hulp bij het huishouden*
In het regeerakkoord is opgenomen dat voor de huishoudelijke ondersteuning opnieuw een inkomensafhankelijke eigen bijdrage zal worden ingevoerd. Het abonnementstarief zal hiermee voor de huishoudelijke ondersteuning komen te vervallen. Hoe deze inkomensafhankelijke eigen bijdrage er precies uit komt te zien en wanneer deze wordt ingevoerd, moet nog door het rijk worden uitgewerkt. Gemeente Rheden volgt de landelijke ontwikkelingen en wil onderzoeken of deze eigen bijdrage al eerder ingevoerd kan worden. Dit zal naar verwachting tot minder aanvragen gaan leiden.

Tot slot

In de praktijk zien we op dit moment dat de capaciteitsdruk door het aflopen van de zomervakantie en afnemen van ziekteverzuim weer afneemt en dat aanbieders weer ruimte krijgen voor nieuwe aanmeldingen. De verwachting is dan ook dat de inwoners die nu op de wachtlijst staan, op korte termijn huishoudelijke ondersteuning kunnen krijgen. Dit zal echter niet betekenen dat er geen wachtlijst meer zal zijn. Er komen wekelijks nieuwe aanvragen voor huishoudelijke ondersteuning binnen, waardoor er voorlopig zeker een wachtlijst zal blijven.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Raadsinformatiebrief

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Jaarrapportage 2021 Incluzio

Adviseur : M. Jansma
Portefeuillehouder : T. v.d. Pas
Datum : 6 september 2022

Aan de Raad

Inleiding
Welzijnsorganisatie Incluzio Rheden[1] heeft begin 2022 haar Jaarrapportage 2021 uitgebracht. Deze rapportage (* bijlage 1) beschrijft aan de hand van cijfers en verhalen ('tellen en vertellen') de resultaten over 2021. Met deze raadsinformatiebrief willen wij de raad informeren over de ontwikkelingen in 2021 en de resultaten die Incluzio in 2021 heeft geboekt.

Toelichting Jaarrapportage 2021
Incluzio is een belangrijke partner in het sociaal domein voor de gemeenten Rheden en Rozendaal. In de Jaarrapportage worden de algemene ontwikkelingen, kengetallen en samenwerkingspartners toegelicht. Vervolgens wordt ingezoomd op de kritische prestatie-indicatoren (KPI's) die de gemeente Rheden mede namens onze gemeente met Incluzio overeen is gekomen.

De Jaarrapportage begint met cijfers (Algemene ontwikkelingen en kengetallen, p 5). In 2021 is heel veel werk verzet. Ruim 1.500 inwoners van de gemeenten Rheden en Rozendaal hebben zich gemeld. Incluzio heeft 2.060 unieke hulpvragen behandeld. Via een eigen dashboard verschaft Incluzio meer informatie over individuele trajecten. Het dashboard 2021 met informatie over Rozendaal is bijgevoegd (* bijlage 2). Uit deze inforatie blijkt, dat er in 2021 sprake was van 33 unieke cassussen en korte trajecten, onderverdeeld in 20 casussen en 13 korte trajecten met een ondersteuningsduur van maximaal 4 uur. In de meeste gevallen ging het om kinderen en jongeren.

De gepresenteerde cijfers worden geïllustreerd met verhalen. Voor Rozendaal iinteressant zijn bijvoorbeeld de verhalen over De 'Coalitie Eenzaamheid' in Velp (p. 11-12) die ook Rozendaal omvat; 'Samen sterker gezond' (p 18) over het Lokaal preventieakkoord Rheden -Rozendaal dat wordt ondersteund door Incluzio, en een toelichting op de werkwijze van een Dorpscoach, als ondersteuner van inwonersinitiatieven (p 24).

[1] Incluzio werkt onder verschillende namen in verschillende gemeenten. In Rozendaal spreken we vanwege de herkenbaarheid naar onze inwoners meestal over 'Incluzio'.

De Jaarrapportage is op 4 april 2022 besproken in een bestuurlijk overleg met onze beide gemeenten. Het besprekingsverslag en de presentatie over de Jaarrapportage en de ontwikkelingen 2022 zijn respectievelijk als bijlage 3 en 4 bijgevoegd.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,	Ester Weststeijn,
gemeentesecretaris	burgemeester

Bijlagen

1. Jaarrapportage 2021 Incluzio Rheden
2. Dashboard 2021 gemeente Rozendaal
3. Besprekingsverslag bestuurlijk overleg d.d. 4 april 2022
4. Presentatie tijdens bestuurlijk overleg

INCLUZIO
RHEDEN.

JAARRAPPORTAGE 2021

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN EN KENGETALLEN

SAMENWERKINGSPARTNERS

GEMEENTE ALS SAMENWERKINGSPARTNER

DOELSTELLINGEN EN KPI'S

- ALGEMENE TEVREDENHEID
- BEKENDHEID SOCIALE BASIS
- FACILITEREN VAN ONTMOETING
- INWONERSINITIATIEVEN
- MANTELZORGONDERSTEUNING
- OPVOEDONDERSTEUNING
- HUISWERKBEGELEIDING
- JEUGDOVERLAST
- TRANSFORMATIE BASISBEGELEIDING
- VERGROTEN ZELFREDZAAMHEID
- TOELEIDING SOCIALE BASIS

VOORWOORD

Voor u ligt de eerste jaarrapportage van Incluzio Rheden. Ons eerste jaar zit er op en wat een bewogen jaar is dit geweest! Bij aanvang van onze dienstverlening zaten we diep in een lockdown, wat het opzetten van groepsactiviteiten nagenoeg onmogelijk maakte. De basisbegeleiding die wij hebben overgenomen van de gemeente, moest noodgedwongen veel bij de inwoners thuis plaatsvinden hierdoor.

Gelukkig bracht de zomer verlichting en hebben we samen met inwoners en samenwerkingspartners mooie initiatieven kunnen opzetten, zowel voor jeugd als volwassenen. Verderop in deze jaarrapportage komen hier verschillende voorbeelden van voorbij.

Na de zomer heb ik het stokje van mijn voorganger Else Leih mogen overnemen. Ze heeft een organisatie achtergelaten om trots op te zijn: ruim 35 mensen die zich elke dag weer inzetten voor de inwoners van Rheden en Rozendaal. Het aantal inwoners wat geholpen is door ons, overstijgt inmiddels de 2.000, een prestatie van formaat en dat allemaal dankzij de gedrevenheid en onophoudelijke inzet van onze mensen.

In de tweede helft van het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan initiatieven als langdurige financiële hulpverlening en het preventieakkoord (www.samensterkergezond.nl). In het preventieakkoord werken we samen met gemeente en andere partners aan de drie hoofdthema's: gezonde leefstijl, financiële gezondheid en tegengaan van eenzaamheid. Drie belangrijke onderwerpen, zeker nu de coronapandemie nog steeds het dagelijks leven domineert. In 2021 hebben wij samen met onze partners al trajecten ingezet zoals het project Vitesse Goals en Welzijn op Recept samen met Een Plus in Velp. Stuk voor stuk mooie voorbeelden waarop we in 2022 zullen voortborduren.

Ook voor het komende jaar zullen we vanuit het Rhedens model in samenwerking met de bestaande partijen in de sociale basis een prioriteitenagenda opstellen waar we in gezamenlijkheid aan werken. Denk hierbij aan de verdere doorontwikkeling van het collectieve aanbod voor inwoners, het doorontwikkelen van het eenzaamheidsnetwerk in Velp en het opzetten van een maatjesproject voor langdurige financiële hulpverlening.

Zo zorgen we er ook het komende jaar voor dat de inwoners van Rheden én Rozendaal de ondersteuning krijgen die nodig is, zodat iedereen kan meedoen, meetelt en van betekenis is.

Ruud Noteboom
Regiomanager Incluzio Rheden

LEESWIJZER

Na een toelichting op de algemene ontwikkelingen, kengetallen en samenwerkings-partners, zoomen we in op de kritieke prestatie indicatoren die we met de gemeente zijn overeengekomen.

Net als in de halfjaarrapportage illustreren wij onze werkwijze met verhalen van inwoners, vrijwilligers en medewerkers.

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN EN KENGETALLEN

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN EN KENGETALLEN

INSTROOM KLANTEN

In de eerste helft van 2021 is er vooral veel instroom van klanten geweest vanuit de geïndiceerde basisbegeleiding en vanuit Rijnstad voor (school)maatschappelijk werk. Daarnaast wisten inwoners ons vooral telefonisch goed te bereiken en via onze informatiepunten. Bij aanvang van de opdracht waren er 3 informatiepunten van Incluzio, dit aantal is inmiddels uitgegroeid tot in totaal 8 punten. In alle dorpen zijn wij dus breed vertegenwoordigd en goed en laagdrempelig bereikbaar voor inwoners. Daarnaast zijn onze schoolmaatschappelijk werkers inmiddels ook goed bekend op de scholen binnen de gemeente met als gevolg steeds meer aanloop van ouders en leerlingen.

KENGETALLEN HULPVRAGEN

Ruim 1.500 inwoners van de gemeente Rheden en Rozendaal hebben zich in het afgelopen jaar bij ons gemeld. In totaal behandelden onze medewerkers 2.060 unieke hulpvragen. Net als in het eerste halfjaar heeft de trend zich duidelijk doorgezet en weten de inwoners van Rheden en Rozendaal ons goed te vinden.

Afgesloten casussen

1.600

Unieke casussen

2.060

Unieke cliënten

1.525

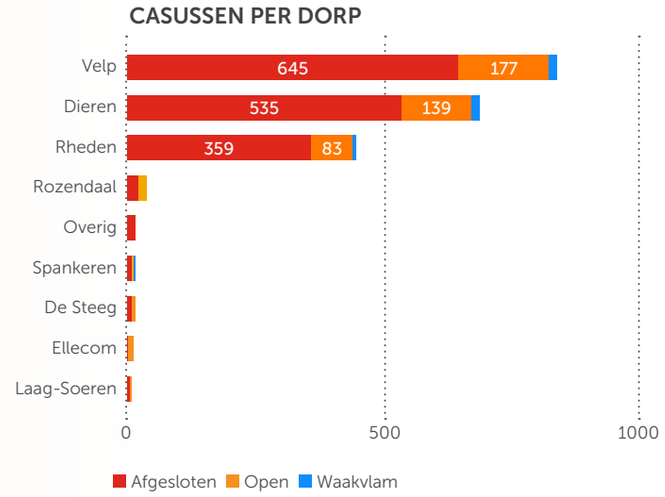

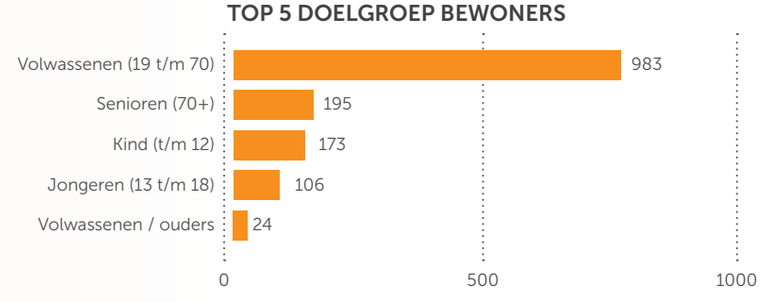

SOORTEN CONTACTEN

Wanneer we langer durende ondersteuning bieden, spreken we van werkstroomcasussen. We spreken van korte contacten als een klant een enkelvoudige vraag heeft die om kortdurende ondersteuning vraagt (maximaal 4 uur) of wanneer het gaat om informatie en advies. We hadden op 31 december 1.030 werkstroomcasussen en 1.030 korte contacten. Wanneer werkstroomcasussen worden afgesloten, blijft de klantcoach contactpersoon van de inwoner, deze kan altijd weer bij ons terecht. Reden van afsluiting kan zijn dat de hulpvraag beantwoord is en de inwoner het zelf weer kan, of dat een inwoner wordt doorverwezen naar de sociale basis of naar specialistische begeleiding. Soms spreken we met de inwoner af dat we de vinger aan de pols houden voor zogenaamde waakvlamcontacten, dit gaat om 11 unieke casussen. In vergelijking met de halfjaarrapportage is duidelijk te zien dat het percentage korte contacten stijgt, de verwachting is dat deze trend ook de komende tijd zal doorzetten. Dit sluit aan bij de inzet van de informatiepunten, steeds meer vragen kunnen hier beantwoord worden.

SOORTEN HULPVRAGEN

In vergelijking met de halfjaarrapportage is er ook een verandering te zien in de soorten hulpvragen. Waar in het eerste halfjaar de cliëntondersteuning de boventoon voerde, is dat nu financiële hulpverlening. Ook dit is een teken dat inwoners steeds beter de weg naar Incluzio weten te vinden met hun hulpvragen, aangezien de cliëntondersteuning met name wordt geboden aan mensen die voorheen geïndiceerde basisbegeleiding kregen.

Als derde veelvoorkomende hulpvraag werd geestelijke gezondheid geformuleerd. We zien nog steeds veel inwoners met langdurige stress, traumatische ervaringen en een aanhoudend gevoel overvraagd te worden. Dit alles heeft ook zijn weerslag op het gebied van opvoeding. Dit merken wij vooral binnen het schoolmaatschappelijk werk, die hier veel ondersteuning in biedt richting kinderen en ouders.

Zeker omdat financiële hulpverlening een groot deel van de hulpvragen betreft en vaak ook onderdeel is bij multi problematiek, hebben wij samen met partijen als Schuldhulpmaatje, Humanitas Formulierenhulp en Thuisadministratie en de gemeente een ketenoverleg in het leven geroepen. Enerzijds om wederzijds goed te weten welk aanbod er beschikbaar is, maar ook om te beoordelen of dit aanbod voldoende dekkend is. Een actie die hier voor het komende jaar uit voort is gekomen, is het opzetten van langdurige financiële hulpverlening voor mensen die niet zelfstandig de administratie op orde kunnen houden, maar nog geen (problematische) schulden hebben. Op deze wijze pakken we deze problemen preventief aan.

COLLECTIEVE ACTIVITEITEN

Onze aanpak in Rheden en Rozendaal is met name gericht op een zoveel mogelijk collectieve aanpak van hulpvragen. Op deze wijze zetten we in op samenredzaamheid en het vergroten van het eigen netwerk van de inwoners. Na de beperkingen in het eerste halfjaar, zijn in de tweede helft veel activiteiten gestart. Onze dorpscoaches zoeken hier zoveel mogelijk de samenwerking met bestaande initiatieven om dubbelingen te voorkomen.

Nieuw in deze aanpak is de samenwerking met de professionele zorgpartijen. Met ondersteuning van de lokale jeugdhulpaanbieders wordt in 2022 een inloop georganiseerd waar ouders terecht kunnen.

VERSTERKEN SOCIALE BASIS

De basis van de opdracht van Incluzio Rheden is het verbreden en versterken van de sociale basis. Een belangrijk onderdeel hiervan is de inzet van vrijwilligers. En er zijn héél veel vrijwilligers actief binnen de gemeente, alleen al bij Incluzio Rheden zijn er afgelopen jaar 33 vrijwilligers gestart. Echter, de coronaperiode heeft er ook voor gezorgd dat een groot deel stopt met zijn of haar vrijwillige inzet. Juist nu er zoveel mensen behoefte hebben aan verbinding en het vergroten van het eigen netwerk.
Nieuwe vrijwilligers worden op dit moment vooral via www.geldersehanden.nl/rheden geworven of via mond-tot-mond reclame. In de komende maanden gaan we acties opzetten om nog meer mensen te bereiken, bijvoorbeeld per brief samen met de gemeente, maar ook in de vorm van informatiestands op markten en andere initiatieven. Ook lanceren wij in de eerste helft van 2022 de Vrijwilligers Academie waar alle vrijwilligers van zowel Incluzio als de samenwerkingspartners terecht kunnen voor het opdoen van kennis, zowel digitaal als in georganiseerde bijeenkomsten. Op deze manier willen wij het vrijwilligerswerk nog aantrekkelijker maken.

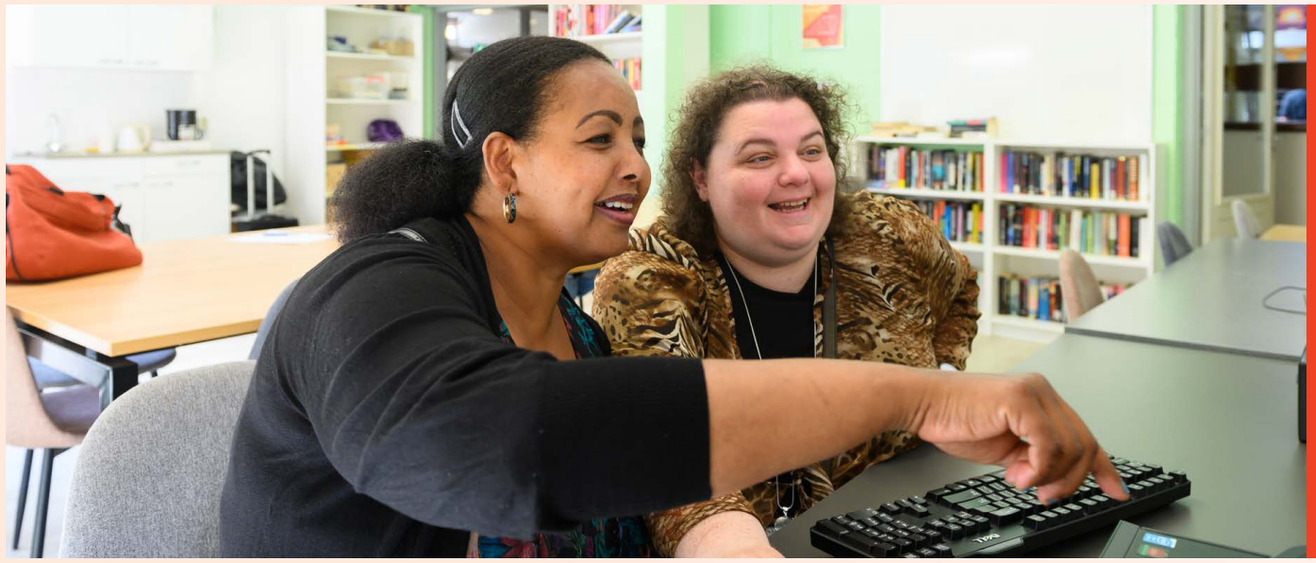

DIGITALE BEGELEIDING

Al vanaf het begin zijn er 104 e-learnings beschikbaar onder de noemer Gezonde Boel. Denk hierbij bijvoorbeeld aan autisme, somberheid in coronatijd, alcoholverslaving, slaapproblemen etc. Zo kunnen inwoners en hun netwerk zelf kennis opdoen over hun situatie, tips krijgen en oefeningen doen. En dat is het afgelopen jaar zeker gebeurd, er zijn in totaal 88 trajecten doorlopen door inwoners. Ook voor het komende jaar zal de inzet van Gezonde Boel worden voortgezet en zullen wij nog meer aandacht schenken aan de inzet van deze training in individuele en groepsbegeleiding.

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN DIE VAN INVLOED ZIJN OP DE OPDRACHT

- Het voortduren van de coronapandemie zorgt ervoor dat steeds meer mensen behoefte hebben aan hulp in welke vorm dan ook. Zij weten Incluzio goed te vinden en daarom zien we het aantal casussen dan ook snel stijgen. De grootste vraag zien wij in dorpsteam Velp.
- Door huidige economische ontwikkelingen zoals de stijging van de energieprijzen en de oplopende inflatie merken we nog sterkere toename in de financiële hulpvragen. Denk hierbij aan onderwerpen als de energie armoede. Inwoners kunnen altijd terecht bij onze sociaal raadsvrouw. Samen met de gemeente trekken wij hierin op.
- Door de krapte op de arbeidsmarkt zien wij dat het steeds lastiger wordt geschikte kandidaten te vinden voor de uitvoering van ons werk. De laatste maanden hebben wij moeite om geschikte kandidaten voor vervanging en extra werkzaamheden te vinden.

KLACHTENOVERZICHT

Het laatste halfjaar zijn 4 klachten binnengekomen:

- 1 klacht van een inwoner die ontevreden was over de ondersteuning door Incluzio. Na een goed gesprek met de inwoner in kwestie en een aanpassing van de ondersteuning is deze klacht positief afgerond;
- 1 klacht van een inwoner die een PGB wilde in plaats van begeleiding vanuit Incluzio, dit is in samenspraak met de gemeente opgepakt en op verzoek van de inwoner is de begeleiding door Incluzio stopgezet. De inwoner was wel tevreden over de begeleiding, maar haalde hier onvoldoende uit;
- 1 klacht van een aanbieder specialistische begeleiding over de bejegening door een medewerker van Incluzio, intern is de medewerker hierop aangesproken;
- 1 klacht van een zorgaanbieder waarbij in het gesprek met de betreffende persoon bleek dat dit geen inhoudelijke klacht richting Incluzio betrof, maar een manier om de gemeente de specialistische ondersteuning niet stop te laten zetten.

Alle klachten zijn in behandeling genomen door onze projectleider Transformatie en afgehandeld. Waar nodig is onze werkwijze aangepast. Vanaf december heeft onze teamcoach de klachtafhandeling overgenomen.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND JAAR:

- **Opzetten van langdurige financiële hulpverlenging met als uitgangspunt voorkomen van schulden.**
- **Voortzetting van programma's als Voor hetzelfde Geld in samenspraak met de bibliotheek Veluwezoom.**
- **Ondersteunen van (vrijwilligers)organisaties in Rheden en Rozendaal bij het werven van nieuwe vrijwilligers.**
- **Ondersteuning inzet vrijwilligers door lancering vrijwilligersacademie.**
- **Nog beter inzetten van de digitale begeleiding middels Gezonde Boel.**

SAMENWERKINGSPARTNERS

SAMENWERKINGSPARTNERS

Na de kennismaking met het grote aantal dorps- en buurthuizen, vrijwilligers- en maatschappelijke organisaties in het eerste halfjaar, heeft het tweede halfjaar vooral in het teken gestaan van het versterken van de samenwerking en het bouwen aan een goed fundament voor deze samenwerking in de komende jaren. Hieronder een greep uit de samenwerking in het laatste halfjaar:

- In Dieren is samen met onze dorpscoaches gestart met een gezamenlijk overleg tussen alle lokale dorpshuizen om zo het aanbod goed op elkaar af te stemmen en onderling te bepalen wie welke activiteiten kan opzetten.
- Het eenzaamheidsnetwerk Velp heeft zich in september tijdens de Week tegen Eenzaamheid gepresenteerd en er sluiten steeds meer partijen op aan. Als dit initiatief goed loopt, willen we onderzoeken of de aanpak kan worden ingezet in de andere dorpskernen.
- Samen met de gemeente en NIO heeft Incluzio in oktober het sociaal café georganiseerd. Centraal thema was ontmoeten, dit als positieve tegenhanger van eenzaamheid. Het sociaal café vond dit jaar plaats in de Week tegen de Eenzaamheid.
- Samen met de gemeente Rheden, gemeente Rozendaal, Humanitas en de Stichting Een Plus is in oktober tijdens het sociaal café het preventieakkoord gelanceerd. Onder de naam Samen Sterker Gezond kunnen inwoners(initiatieven) plannen indienen die aansluiten bij de drie hoofdthema's van dit akkoord.
- In september is ook de nieuwe site www.wegwijsinrhedenrozendaal.nl gelanceerd. Samen met het NIO heeft Incluzio een digitale sociale kaart opgezet waar inwoners terecht kunnen als ze willen weten waar ze zich kunnen melden met hulpvragen, maar waarop ook zoveel mogelijk grote én kleine activiteiten in de gemeente te vinden zijn.
- Vanuit het preventieakkoord is eind 2021 het programma Vitesse Goals gestart in samenwerking met drie verschillende scholen in Velp, Rheden en Dieren, Sportbedrijf Rheden en Incluzio Rheden. Doel is het promoten van een gezonde levensstijl onder kinderen. Het programma is door de lockdown in december iets vertraagd en wordt in 2022 afgerond.
- Samen met Een Plus in Velp is Incluzio Rheden gestart met Welzijn op Recept. Hiermee leggen wij de verbinding tussen zorg en welzijn. Klachten als vermoeidheid, pijn in de nek, maar ook stress, angst en somberheid hebben lang niet altijd een medische oorzaak. Vaak spelen onderliggende sociaal maatschappelijke problemen een rol. Via Welzijn op Recept kan de praktijkondersteuner van Een Plus makkelijk doorverwijzen naar een klantcoach van Incluzio en voorkomen wij gezamenlijk het medicaliseren van psychosociale klachten.
- Wij hebben ons aangesloten bij het platform OZO verbindzorg, op deze manier wordt het makkelijk om te schakelen met betrokken hulpverleners.
- Net als in 2021 zal ook in 2022 een nieuw project maatschappelijke diensttijd (MDT) starten. Incluzio neemt de inzet van het jongerenwerk in Rheden en Rozendaal voor haar rekening. Afgelopen jaar hebben wij ruim 90 jongeren weten te bereiken. Het komende MDT project zal 2 jaar lopen, waardoor wij nog meer impact kunnen maken.

COALITIE TEGEN EENZAAMHEID IN VELP

Het is inmiddels algemeen bekend: langdurige eenzaamheid leidt tot ernstige gezondheidsrisico's, zowel fysiek als mentaal. Hiervan doordrongen tuigde het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een aantal jaren geleden een programma op om eenzaamheid te voorkomen en te verminderen. Het zwaartepunt lag bij het oprichten van zogenoemde lokale coalities, waarin organisaties, instellingen en bedrijven de handen ineen slaan.

In 2021 startte er ook zo'n coalitie in de gemeente Rheden, op initiatief van Incluzio. Besloten werd om te starten met een pilot in Velp, die bij succes mogelijk een vervolg krijgt in Dieren en Rheden. 'Het idee is dat zo'n netwerk goed kan inspelen op de lokale situatie', zegt Victor de Kok, ontwikkelaar bij Incluzio en begeleider van het netwerk. 'Welke groepen hebben onze hulp het hardste nodig? Welke partijen kunnen iets betekenen bij het voorkomen en verminderen van eenzaamheid? Waar lopen zij tegen aan?'

Het netwerk vormt zich rondom de doelgroep 'ouderen'. Enerzijds omdat eenzaamheid onder deze groep veel voorkomt (56% van de 75-plussers voelt zich bijvoorbeeld eenzaam), anderzijds omdat in de gemeente Rheden relatief veel ouderen wonen. Dit betekent overigens niet dat andere doelgroepen helemaal buiten beeld zijn: veel acties en projecten die ontstaan binnen het netwerk zijn ook gericht op andere groepen inwoners.

DEELNEMERS VAN DE COALITIE

- Stichting Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp Reden/Rozendaal (MVT)
- Senioren Teams Ondersteunen Elkaar Rheden/Rozendaal (STOER)
- Ons Raadhuis
- Woonzorgnet
- Protestantse Gemeente Velp
- Cultuurbedrijf RIQQ
- Dorpscoach, klantcoach en ontwikkelaar van Incluzio
- ProPersona
- Humanitas
- ThuisCompany
- Burennetwerk Velp-Zuid
- Buurthuis De Poort
- Netwerk Informele Ondersteuning (NIO)
- Beleidsadviseur 'sociale opgave' gemeente Rheden
- Coördinator dorpshuizen gemeente Rheden
- En wie de komende tijd maar wil aansluiten!

'Tijdens de eerste bijeenkomsten hebben we vooral stilgestaan bij een gezamenlijke visie op het maatschappelijk probleem eenzaamheid', zegt De Kok. 'Uit deze gesprekken kwamen een aantal onderwerpen naar voren die belangrijk zijn voor de situatie in Velp. Daar zijn we vervolgens mee aan de slag zijn gegaan.'

'Mobiliteit' en 'de stap zetten naar aanbod' waren twee thema's die er boven uit sprongen. Verschillende partijen stelden vast dat veel ouderen vanwege fysieke of mentale beperkingen niet kunnen deelnemen aan activiteiten in dorps- en inloophuizen. Tegelijk is er een grote groep inwoners die een drempel ervaart omdat ze het spannend vinden ergens aan deel te nemen, of denken dat een activiteit niet bij hun past.

'Dit zijn taaie onderwerpen waarvoor geen snelle oplossing bestaat', zegt de Kok. 'Dat is het mooie aan zo'n netwerk: het biedt een platform om zorgvuldig met deze vraagstukken bezig te zijn.' Er zijn inmiddels verschillende acties in gang gezet. Zo gaat vrijwilligersorganisatie Humanitas vaker ingezet worden om inwoners bij te staan met hun stap naar bijvoorbeeld een inloophuis en is er een cursus in ontwikkeling voor gastheren en -vrouwen van dorps- en inloophuizen. Daarnaast is er een werkgroep bezig om alles in kaart te brengen rondom mobiliteit, zodat organisaties goed weten wat ze kunnen inzetten en om te bepalen of er dan nog wat mist.
Naast de op actie gerichte werkgroepen, is het netwerk ook een plek voor verschillende organisaties om zich met elkaar te verbinden. 'Die behoefte was er bij veel organisaties', zegt Irma Smeenk, die namens ontmoetings- en activiteitencentrum Ons Raadhuis deelneemt aan het netwerk. 'De coalitie biedt een mogelijkheid om samen te werken aan het totale aanbod. Dat betekent dat je goed moet nadenken wat jij als organisatie te bieden hebt, maar je leert ook wat andere organisaties goed kunnen. Dat maakt onderling doorverwijzen veel makkelijker.'

Tijdens de Week tegen Eenzaamheid in oktober deelden coalitieleden koffiebonnen uit van verschillende inloop- en dorpshuizen, om kennis te maken met inwoners en gelijk een gesprekje aan te knopen rond het thema eenzaamheid. Smeenk: 'Een ontzettend leuke manier om het gesprek aan te gaan met inwoners. Er zijn bij ons een aantal koffiebonnen ingeleverd en soms werden mensen ter plekke doorverwezen naar STOER of MVT, heel handig.'

Voor het komend jaar is de ambitie om de coalitie meer bekendheid te geven, zegt De Kok. 'Uiteindelijk moet het een plek worden waar iedere organisatie of inwoner die iets wil doen rondom eenzaamheid, terecht kan. Er zit ontzettend veel denk- en uitvoerende kracht. Als we dit slim inzetten, gaan we eenzaamheid echt verminderen in de gemeente.'

DE GEMEENTE ALS SAMENWERKINGSPARTNER

DE GEMEENTE ALS SAMENWERKINGSPARTNER

SAMENWERKING ALGEMEEN

Met het vertrek van Else Leih als programmaleider en de komst van Ruud Noteboom als regiomanager van Incluzio is het wekelijks overleg met de account-houder van de gemeente gehandhaafd. Dit overleg, waarin lopende zaken worden besproken, heeft zijn waarde bewezen: beide samenwerkingspartners kunnen elkaar goed op de hoogte houden van de ontwikkelingen.

Het traject met de externe begeleiding is afgerond in de tweede helft van afgelopen jaar. Het samenwerkingsdocument bevat afspraken over de rolverdeling tussen gemeente en Incluzio en uitgangspunten die wij hanteren in de onderlinge samenwerking.

SAMENWERKING AFDELING BELEID

Vanuit de samenwerkingsafspraken is een halfjaarlijks overleg tussen de afdeling Beleid van de gemeente Rheden en gemeente Rozendaal voortgekomen. Dit overleg dient als medium om elkaar op de hoogte te houden van de ontwikkelingen binnen de gezamenlijke opgaven, maar hier worden ook de samenwerkingsafspraken en kritische prestatie indicatoren uit het contract minimaal jaarlijks besproken. Deze manier van samenwerken wordt als erg waardevol ervaren.

SAMENWERKING AFDELING TOEGANG

Bij aanvang van de opdracht van Incluzio Rheden zijn er afspraken gemaakt over het gezamenlijke toegangsproces en de route die een inwoner moet volgen. Uitgangspunt is altijd: we willen dat een inwoner weet waar hij moet zijn voor welke vragen, en dat deze maar 1 keer zijn verhaal hoeft te doen. Hiervoor hebben we een wekelijkse gezamenlijke triage Jeugd en apart een voor WMO waarbij de projectleider Transformatie van Incluzio aansluit. Voor deze beide deelgebieden binnen de opdracht zijn in 2021 aparte procesafspraken gemaakt. Waar voor WMO de toegang volledig is belegd bij Incluzio, zijn hier voor Jeugd nog verschillende routes. Het belangrijkste is dat een inwoner altijd wordt gehoord met zijn hulpvraag, maar om effectief en integraal te kunnen samenwerken tussen de sociale basis, gemeentelijke toegang en gespecialiseerde zorg is besloten om het toegangsproces Jeugd in het eerste kwartaal nogmaals te beoordelen en gezamenlijk tot nieuwe afspraken te komen.

BESTUURLIJK OVERLEG

Het bestuurlijk overleg vindt eens per kwartaal plaats op directie-wethouder niveau en dient ertoe elkaar aangesloten te houden over de ontwikkelingen binnen de gezamenlijke opgave en in breder perspectief de ontwikkelingen binnen het sociaal domein als geheel.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND JAAR:

- **In overleg met de gemeente is besloten dat Incluzio in de eerste helft van 2022 werkbezoeken voor raadsleden van Rheden en Rozendaal organiseert.**
- **Halfjaarlijks overleg afdeling Beleid en kwartaaloverleg afdeling Toegang over ontwikkelingen en samenwerking**
- **Gezamenlijk doorontwikkelen van het toegangsproces Jeugd**

DOELSTELLINGEN EN KPI'S

ALGEMENE TEVREDENHEID

KPI Inwoners die bij ons bekend zijn waarderen de ondersteuning van Incluzio Rheden met een 7,5

In januari 2022 hebben wij inwoners die in het afgelopen jaar begeleiding vanuit Incluzio Rheden hebben gekregen, gevraagd wat zij van deze begeleiding vonden. Vanuit de KPI afspraken is de meetfrequentie eenmaal per jaar, maar tijdens de eerste meting blijkt dat dit niet handig is. Voor de toekomst gaan we daarom niet eens per jaar deze vraag stellen, maar is onze wens dit te doen bij afsluiting van een casus. De begeleiding zit dan nog vers in het geheugen en wij krijgen directe feedback die wij kunnen meenemen in de (verdere) ontwikkeling van onze dienstverlening. Daarnaast is de enquête nu anoniem uitgezet waardoor we op basis van de feedback die is ontvangen geen contact kunnen opnemen met de betreffende inwoners en we alleen op basis van aannames onze dienstverlening kunnen verbeteren.

Ondanks dat het cijfer niet voldoet aan de KPI, merken wij aan de reacties van inwoners dat zij in sommige gevallen nog steeds niet tevreden zijn over de manier waarop de overdracht van geïndiceerde basisbegeleiding naar Incluzio is georganiseerd of ontevreden zijn over de manier waarop de sociale basis is georganiseerd door de gemeente. Ook zijn er inwoners die simpelweg niet bij hun vorige hulpverlener weg wilden. Wij realiseren ons dat dit tijd nodig heeft, echter drukt dit wel de cijfers. Daarnaast is in het afgelopen jaar ook niet altijd alles goed gegaan aan onze zijde: we hebben feedback ontvangen op het gebied van bereikbaarheid, maar ook op het nakomen van afspraken. Dit zijn belangrijke zaken waar we hard mee bezig zijn. Gelukkig zien wij in de feedback ook veel positieve reacties en zijn mensen uitgesproken tevreden met de hulp die wij hebben kunnen bieden en geeft ruim 65% van de respondenten ons een 7 of hoger.
Wij staan achter onze dienstverlening en gaan ervan uit dat met de ingezette acties de weg omhoog is gevonden. Uiteraard met een nieuwe manier van meten hopen wij hier beter vinger aan de pols te houden en hierdoor direct te kunnen acteren op eventuele vragen en opmerkingen.

Verzonden digitale enquêtes	467
Respons (aantal)	107
Respons (%)	23%

KPI Samenwerkingspartners waarderen de samenwerking met Incluzio Rheden met een 7,5

Samen op weg in 2022, dat was het idee voor een bijeenkomst waarbij wij met alle partners, groot en klein, gezamenlijk een prioriteitenagenda per dorpskern wilden bepalen. Als Incluzio wilden wij in gesprek gaan met alle netwerkpartners in de dorpskernen waar wij actief zijn. Samen komen tot nieuwe ideeën, samen bepalen welke koers wij in partnerschap het komende jaar gaan varen!
Inmiddels weten wij allemaal dat een nieuwe lockdown roet in het eten heeft gegooid en dat deze bijeenkomst er nog niet is gekomen. Wat in het vat zit verzuurt niet, de bijeenkomst wordt alsnog gepland als de situatie het toelaat. Om toch tot een meting van deze KPI te komen hebben wij in februari 2022 in onze externe nieuwsbrief aan ons gehele netwerk een link naar een enquête opgenomen. Hierin hebben we niet alleen gevraagd naar de tevredenheid over de samenwerking met Incluzio, maar ook alvast naar de speerpunten voor het komende jaar. De resultaten van deze open vragen worden verwerkt en worden meegenomen in onze jaarplannen voor de verschillende dorpsteams.

Het gemiddelde cijfer ligt onder de doelstelling. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat wij ons gehele netwerk hebben uitgenodigd voor de enquête, ook de partijen die minder van doen met ons hebben en daardoor geen juiste beoordeling hebben kunnen geven. Daarnaast zijn er partijen die niet alleen ons hebben beoordeeld, maar ook onvrede hebben geuit over de manier waarop de sociale basis in de gemeente met ingang van 2021 is georganiseerd. Net als bij de klanttevredenheid zien wij hier ook in de open antwoorden dat het in het afgelopen jaar heeft geschort aan de bereikbaarheid

en de wisselingen in personeel zijn ook niet als positief ervaren. Wij gaan ervan uit dat met de genomen acties hier ook verbetering in komt.

Klanttevredenheid	6,6
Stakeholderstevredenheid	6,2

KPI

In 2021 vindt 50% van de organisaties voor kwetsbare inwoners die met Incluzio Rheden samenwerkt het netwerk vergroot.

VERSTERKEN NETWERK VAN ORGANISATIES

Eén van de drie pijlers van de opgave van Incluzio Rheden is het versterken van de sociale basis.
Om hier inzicht in te geven hebben wij in de meting die wij onder onze samenwerkingspartners hebben uitgevoerd hen ook gevraagd of zij deze versterking ook daadwerkelijk zien. Ondanks dat wij dit liever persoonlijk hadden willen bespreken met deze organisaties is dit nu een online enquête geworden. Hierin heeft 44% van de organisaties aangegeven dat zij ook daadwerkelijk zien dat hun netwerk is vergroot.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND JAAR:

- **Tevredenheidsmetingen direct na afsluiting van een casus verzenden aan de inwoners;**
- **In samenspraak met de netwerkpartners komen tot een prioriteitenagenda per dorpskern aangevuld met vervolgbijeenkomsten om in gesprek te gaan met elkaar over (verdere) samenwerking.**

SAMEN STERKER GEZOND: HOE HET PREVENTIE AKKOORD NETWERKEN VERGROOT

Een jaar of tien geleden werkte diëtiste Linda Brouwer nog op een eilandje, zoals bijna iedereen in het zorg- en welzijnsdomein trouwens. Ze gaf voedingsadvies en besprak uiteraard welke uitdagingen daar allemaal bij komen kijken. Maar de samenwerking opzoeken met collega's uit andere domeinen, zodat er een multidisciplinaire werkwijze ontstond, gebeurde toen nog weinig.

Het inzicht dat verschillende hulpverleners hulp rondom een patiënt moeten afstemmen, kwam in de loop der jaren steeds centraler te staan. Eerst gebeurde dat binnen de sector zelf; verschillende zorgverleners betrokken elkaar steeds sterker bij zorgvragen. De laatste tijd wordt ook de brug geslagen naar andere domeinen en dan met name in de richting van het welzijnswerk.

'Als ik iemand in mijn spreekkamer heb die moeite heeft met het opvolgen van adviezen, is het belangrijk om daaraan te werken', zegt Brouwer. 'Dan zoek ik bijvoorbeeld de verbinding met een klantcoach van Incluzio. Denk aan iemand die zich eenzaam voelt en daarom graag vrijwilligerswerk wil doen. Als die behoefte wordt vervuld zit iemand misschien beter in zijn vel. Dan is het ook makkelijker om met voeding aan de slag te gaan.'

Precies zo'n beweging van domein overstijgend samenwerken, is wat het zogenoemde preventie-akkoord Samen Sterker Gezond Rheden Rozendaal wil versterken. De ondertekenaars hiervan, tientallen organisaties, instellingen, verenigingen en bedrijven, slaan de handen ineen om gezonde keuzes te bevorderen. Denk aan gezonder eten; voldoende bewegen; het nemen van voldoende rust; het creëren van overzichtelijke financiën; en het onderhouden van een sociaal netwerk. Zo wordt er preventief gewerkt aan leefstijl en gezondheidsproblemen: voorkomen is immers beter dan genezen.

In oktober 2021 werd het akkoord gepresenteerd tijdens de 'Week van de preventie' en Marieke van den Berg, ontwikkelaar bij Incluzio, maakt deel uit van het kernteam dat verantwoordelijk is voor de implementatie van opgenomen acties. 'Het mooie van het preventieakkoord is dat het de weg opent naar verrassende samenwerkingen.' Als voorbeeld noemt ze het Vitesse Goals-project, waarin drie Rhedense basisscholen samen met profvoetbalclub Vitesse werken aan een gezonde leefstijl. 'Voetballers worden ingezet als rolmodellen om het goede voorbeeld te geven aan de leerlingen. Hoe mooi is dat?'

Van den Berg gaf samen met gemeentelijk beleidsadviseur Gezondheid Koen Vosmeijer een workshop over het aanvragen van subsidies. Hiervoor komen projecten in aanmerking die bijdragen aan een gezondere leefstijl. Ook kunnen initiatiefnemers vragen om hulp bij het opstellen van uitvoeringsplannen of het vinden van cofinanciering.'Als zorgverleners zijn we het niet zo gewend om voor financiering verder te kijken dan de zorgverzekeraars', zegt diëtiste Brouwer, die een subsidieaanvraag voorbereidt. Dus zo'n budget vanuit het preventieakkoord is hartstikke mooi. Maar ook de hulp die wordt geboden bij het ontwikkelen van een plan. Daarin ben ik echt samen met Marieke opgetrokken.'

Brouwer heeft het idee om kookworkshops te ontwikkelen voor mensen die een gecombineerde leefstijl interventie (GLI) volgen. Hierbinnen wordt de hulp van een diëtist, een fysiotherapeut, een leefstijlcoach en een beweegcoach goed op elkaar afgestemd. 'Wat je wil, is dat mensen gedragsveranderingen vasthouden. Een diëtist is een half jaar betrokken, vaak volgt daarop een traject bij andere zorgverleners. Dan is het soms lastig om de aandacht bij gezonde voeding te houden. Met een kookworkshop kunnen we inwoners toch stimuleren om ermee bezig te blijven.'

Van den Berg bekijkt of er nog andere samenwerkingspartners aan het project verbonden kunnen worden. Gedacht wordt aan de Voedselbank, aangezien er onder GLI-deelnemers vaak ook problematiek speelt rondom inkomen. Van den Berg: 'We zouden recepten kunnen maken op basis van de voedsel-pakketten die worden uitgedeeld. We moeten nog onderzoeken of dit een haalbaar idee is. Maar het is wel een goed voorbeeld van hoe we ervoor proberen te zorgen dat subsidies vanuit het preventieakkoord breed impact kunnen maken.'

BEKENDHEID SOCIALE BASIS

KPI 10% meer inwoners kent de sociale basis en ervaart deze als laagdrempelig en toegankelijk

Een solide sociale basis zorgt ervoor dat mensen meedoen, zich goed voelen en omkijken naar anderen. Die bestaat uit drie onderling nauw verbonden pijlers: de inwoners zelf, hun netwerken, en de georganiseerde sociale basisvoorzieningen. Incluzio Rheden is hier vanuit de opdracht een cruciaal onderdeel van. Dit ecosysteem wordt ook wel het Rhedens model genoemd. De gezamenlijke opgave is om de hulp en zorg zoveel mogelijk in de nabijheid van de inwoner te organiseren en waar dit kan geen professionele ondersteuning in te zetten. Juist daarom is het ook van groot belang om onder de inwoners te meten of zij de algemeen toegankelijke voorzieningen makkelijk weten te vinden. De gemeente zal dit jaarlijks meten in de vorm van een onderzoek door Moventem, genaamd Rheden Spreekt. Bij het schrijven van deze rapportage zijn er echter nog geen onderzoeksresultaten bekend en is het niet mogelijk deze KPI te meten.

- Ondersteuning en begeleiding door familie en vrienden
- Vrijwillige ondersteuning in persoonlijke en buurtnetwerken
- Georganiseerde vrijwillige ondesteuning en begeleiding
- Gemeente
- Professionele ondesteuning en begeleiding

FACILITEREN VAN ONTMOETING

KPI In 2021 voeren we een nulmeting uit van het aantal deelnemers van ontmoetingsactiviteiten en open inlopen. Doel is een 15% stijging van het aantal deelnemers in de komende jaren.

Unieke activiteiten
71

Aantal bijeenkomsten
691

Aantal bezoekers (niet uniek)
6.686

Aantal bezoekers (niet uniek) per locatie

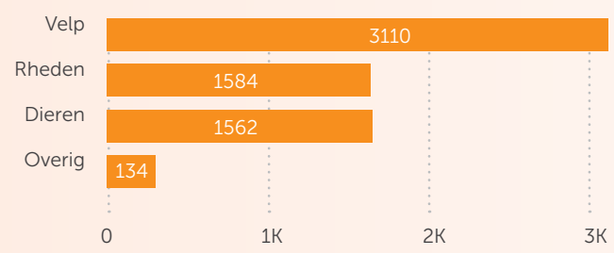

Top 10 Aantal bijeenkomsten per activiteit

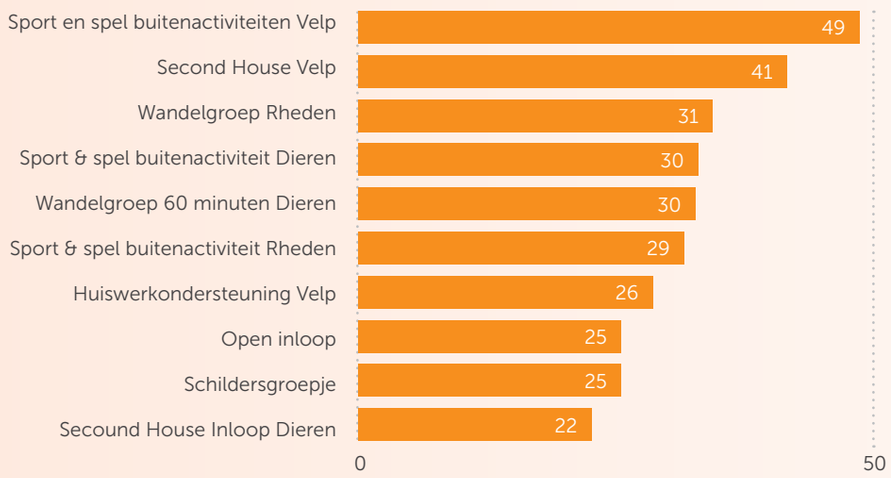

Het gaat bij deze KPI om de activiteiten die Incluzio uitvoert of organiseert, maar ook om de activiteiten die we uitvoeren in samenwerking met anderen. Zoals aangegeven bij 'algemene ontwikkelingen', hebben de coronamaatregelen een aanzienlijke invloed gehad op het organiseren van activiteiten. Vanaf juni zijn, na de versoepeling van de maatregelen, veel activiteiten opgezet en georganiseerd. Het aantal unieke activiteiten is bijna verdrievoudigd, evenals het aantal bijeenkomsten. Ook het aantal deelnemers is explosief gestegen van 1.881 in het eerste halfjaar naar 6.686 in heel 2021.

IN LIJN MET HET RHEDENS MODEL IS EN BLIJFT DE WERKWIJZE VANUIT DE DORPSTEAMS ALS VOLGT:

- Incluzio ziet kansen voor een nieuwe (groeps)activiteit, met name omdat er behoefte is bij de inwoners die we individueel begeleiden of die vragen hebben;
- Incluzio overlegt met bestaande (vrijwilligers)organisaties, met name de dorps- en buurthuizen, of zij het herkennen en of zij het met onze ondersteuning willen oppakken;
- Wanneer de organisaties het niet willen oppakken en de behoefte er wel is, pakt Incluzio het op. Soms betekent dat ook dat er een ruimte in een buurthuis wordt gehuurd, waarbij de activiteit door Incluzio wordt georganiseerd. En het kan ook dat daar vervolgens vrijwilligers voor geworven worden.

ACTIVITEITEN DIE WIJ IN 2021 VOOR VOLWASSENEN HEBBEN OPGEZET ZIJN BIJVOORBEELD:

- Naast de wandelgroepen van AVS in Velp, ook wandelgroepen in Rheden en Dieren;
- Groepen op verschillende thema's, zoals het NAH café in Dieren, het Mama café voor jonge moeders, het Auticafé. Waar mogelijk doen wij dit samen met de dorpshuizen of deelnemers zelf, zodat het ook echt een bijdrage levert aan de hulpvragen die er spelen;
- Kookgroep de Verbinding in Rheden en de multiculturele kookgroep in Velp;
- Creatieve groepen in Velp en Rheden.

Naast de geregistreerde activiteiten hebben we ook gedurende de tweede helft van 2021 de samenwerking met Alles voor Sport in buurthuis De Poort voortgezet. Hier is ook een groot aantal deelnemers te zien. Denk hierbij aan sport en spel voor jongeren, straatvoetbal voor verschillende leeftijdscategorieën, de kidsclub voor de jonge jeugd en de volwassenen wandelgroepen. Gemiddeld komen hier 90 deelnemers per week op af met uitzondering van de maanden november en december waar we te maken hebben gehad met een lockdown.

JONGERENWERK

Kijkend naar de activiteiten van ons jongerenwerk hebben we volop ingezet op het bereiken van de jeugd waarbij wij ruim 4.500 deelnemers hebben gehad, verdeeld over meer dan 300 bijeenkomsten. Hierbij moet je denken aan sport & spel, second house in de drie dorpskernen, meidenactiviteiten &JOY, Eet je fit! Kooklessen en natuurlijk de activiteiten vanuit het MDT project afgelopen zomer.

Unieke activiteiten
37

Aantal bijeenkomsten
331

Aantal bezoekers (niet uniek)
4.533

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND JAAR:

- Doorontwikkelen groepsactiviteiten, samen met dorps- en buurthuizen.
- Aanbod op veel voorkomende vragen op basis van een analyse naar de behoeften, zoals financiële problemen, dementie, etc.

INWONERSINITIATIEVEN

KPI In 2021 meten we het aantal inwonersinitiatieven dat bekend is op de sociale kaart met als doel een stijging van 15% van het aantal initiatieven in de komende 2 jaar.

Incluzio heeft in 2021 een samenwerking met het NIO (Netwerk Informele Ondersteuning) opgestart om te komen tot een digitale sociale kaart voor Rheden en Rozendaal. Gezamenlijk hebben we een standaard softwarepakket uitgekozen waarmee we aan de slag zijn gegaan: WijkConnect. Hiermee zijn al diverse sociale kaarten ontwikkeld en zodoende stonden er formats klaar die inwoners op wijk- en dorpsniveau kunnen gebruiken.

Afgelopen september was het dan zo ver: de sociale kaart www.wegwijsinrhedenrozendaal.nl is live! De opvolgende maanden heeft het NIO hard gewerkt aan het vullen van de kalender en samen met Incluzio en WijkConnect aan het optimaliseren van de site. Inmiddels is de agenda goed gevuld en is het een goede digitale wijkagenda.

Als aanvulling op het digitale platform zal in 2022 regelmatig een pagina worden gepubliceerd in de Regiobode om ook mensen die minder digitaal vaardig zijn kennis te laten maken met alle initiatieven binnen de gemeente.

De sociale kaart dient als nulmeting voor deze KPI, en op basis daarvan gaan we meten of het aantal bewonersinitiatieven toeneemt. Op 31 december van afgelopen jaar hadden 43 inwonersinitiatieven en non-profit organisaties zich geregistreerd op de sociale kaart.

43 INITIATIEVEN EN NON-PROFIT ORGANISATIES

Wegwijs in Rheden Rozendaal

ONDERSTEUNEN VAN INWONERSINITIATIEVEN: EEN KIJKJE IN DE KEUKEN VAN EEN DORPSCOACH

Mensen in verbinding brengen, die elkaar misschien nog niet kennen, maar wel van veel betekenis voor elkaar kunnen zijn. Dát is een van de essentiële onderdelen van het werk van Ingrid Jansen, dorpscoach bij Incluzio Rheden.
'Het begint voor mij altijd bij een idee van een inwoner. Samen zoeken we dan naar manieren om dit te realiseren, vaak vanuit de samenwerking met anderen. Want ook al verschillen de ideeën van inwoner tot inwoner, de behoeftes die daaronder liggen lijken meestal op elkaar.'

Dit laatste wordt meteen zichtbaar wanneer Jansen vertelt over iemand die haar inschakelde bij de oprichting van een buurthuiskamer, een plek waar iedereen in het dorp terecht kan. Ze ziet dan gelijk kansen voor samenwerking omdat ze weet dat de scouting, de stichting voor culturele activiteiten en werkplaats Rheden ook op zoek zijn naar een geschikte ruimte.

'In mijn hoofd gaat het vervolgens heel snel. Hoe breng ik iedereen samen? Wie kan ik inschakelen voor de financiering? Hoe betrek ik de gemeente erbij? Ik ben gelukkig als er vanuit al die verschillende drijfveren, belangen en persoonlijkheden iets gemeenschappelijks ontstaat.'

Maar dat gemeenschappelijke ontstaat niet zomaar. Sterker nog, het is vaak hard werken om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen. Uiteenlopende visies of communicatiestijlen kunnen het groeps-proces compliceren waardoor er in klein comité moet worden verder gepraat. Jansen: 'Binnenkort heb ik de potentiële financiers voor een nieuwe gezamenlijke ontmoetingsruimte weer bij elkaar. Om iedereen aan boord te houden is het belangrijk dat we dan weer een stap maken.'

Om haar werk goed te kunnen doen, moet Jansen weten wat zich afspeelt in de haarvaten van een buurt. Bijzonder is dat die kennis niet alleen voortkomt uit haar werk; ze woont zelf ook in het dorp. Al leverde dat in eerste instantie wel wat twijfel op. Jansen: 'Ik wist eerlijk gezegd niet of ik op de plek waar ik woon wel als dorpscoach aan de slag wilde gaan, maar ik zie dat nu als een groot voordeel. Ik ken hier iedereen en weet wat er leeft en nodig is.'
Dit gevoel voor wat er leeft in de buurt, wordt bevestigd door Margo van Stratum, inwoner van Rheden. Van Stratum: 'Ingrid benaderde me voor de oprichting van een LHBTQ+ platform.

Als moeder van een transgender kind heb ik veel gehad aan de bijeenkomsten van Landelijk Transgendernetwerk Nederland. Maar lokaal ontbreekt zo'n structuur, terwijl de acceptatie en het bewustzijn bij scholen, lokale verenigingen en andere ouders juist erg belangrijk is.'

Op initiatief van Stichting Cultuur Podium Jansen & de Feijter onderzoekt van Stratum nu met een aantal andere inwoners uit Rheden en Velp of er breder behoefte is aan bijeenkomsten over gender- en seksuele diversiteit. 'Een mooie stap', vindt van Stratum. 'Dat Ingrid me hiervoor gevraagd heeft, is bijzonder en tekent echt haar fingerspitzengefühl voor de buurt. We zouden nóg meer gebruik van haar moeten maken.'

MANTELZORGONDERSTEUNING

KPI In 2021 geven 15 overbelaste mantelzorgers aan zich minder overbelast te voelen.

We zijn pas vanaf april actief gaan meten op de overbelaste mantelzorger. In eerste instantie hebben we dit alleen gedaan bij casussen waarbij de mantelzorger zich heeft gemeld met een hulpvraag. Later zijn wij breder gaan kijken (en meten) naar het hele systeem rond de inwoner. Immers, vaak is een mantelzorger partner, kind of ouder. Wij meten op 2 momenten, bij verheldering van de hulpvraag en bij afsluiting van de casus. Op dit moment zijn er 36 metingen uitgevoerd door onze mensen en is er bij 12 casussen een tweede meting uitgevoerd. Hiervan zijn er 7 minder overbelast.

Het valt ons op dat de hulpvraag vaak pas wordt gesteld als mensen echt niet meer weten hoe ze de mantelzorgtaken kunnen organiseren. In eerste instantie is het dus belangrijk om de belasting te stabiliseren en vervolgens te laten afnemen. Voor onze klantcoaches is het in dergelijke gevallen dus goed om samen met MVT te werken en ook naar hen door te verwijzen. Deze doorverwijzing werkt ook goed, zo blijkt uit cijfers van MVT.

OVERBELASTING VAN MANTELZORGER IS*

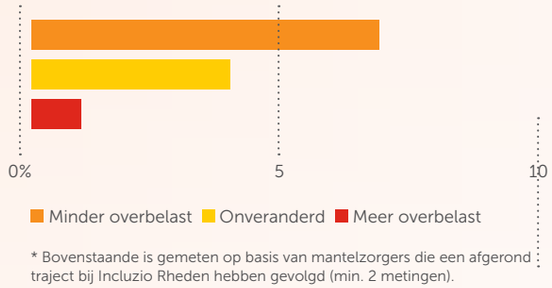

* Bovenstaande is gemeten op basis van mantelzorgers die een afgerond traject bij Incluzio Rheden hebben gevolgd (min. 2 metingen).

TOP 5 HULPVRAGEN MANTELZORGERS

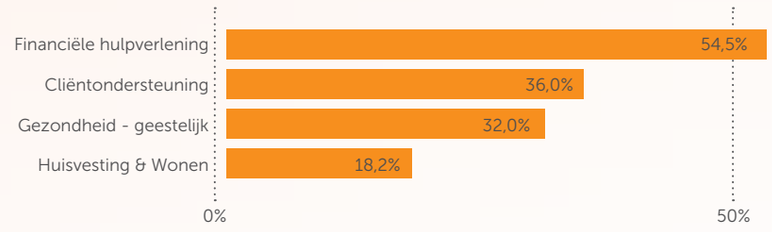

AANTAL CASUSSEN MET METING

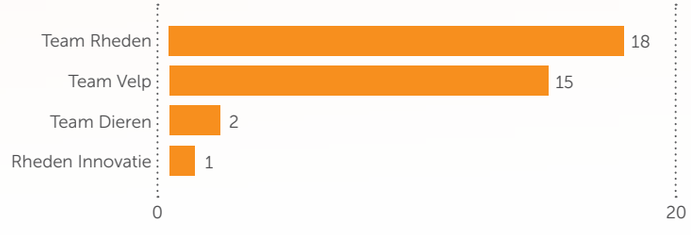

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND JAAR:

- **In 2021 zijn de meeste doorverwijzingen naar MVT via Incluzio gekomen, echter mogen inwoners zich ook zelf bij MVT melden. Het komende jaar willen wij hier ook nadrukkelijker over communiceren.**
- **Het blijft ook voor het komende jaar belangrijk dat wanneer we een vraag krijgen van een inwoner, we specifiek nagaan of er een mantelzorger is en of er sprake is van overbelasting. En we meten of onze ondersteuning leidt tot minder overbelasting. Als we zorg hebben voor mantelzorgers en hen ondersteunen, blijft het hele 'systeem' goed werken.**

OPVOEDONDERSTEUNING

KPI 75% van de ouders met opvoedondersteuning geeft aan deze inzichten en vaardigheden succesvol toe te passen.

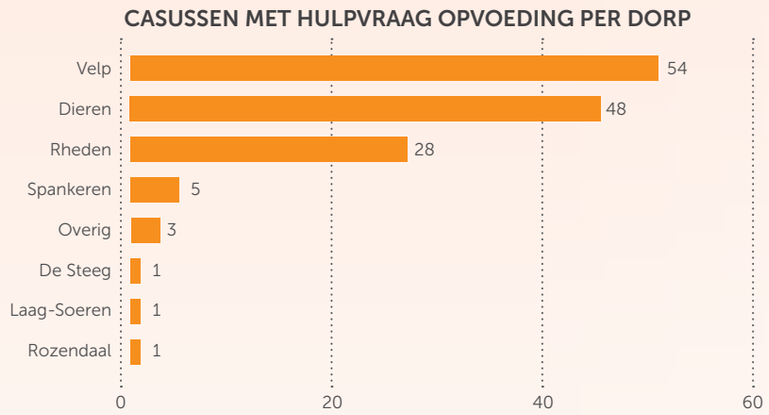

Unieke cliënten hulpvraag opvoeding
159

Unieke casussen hulpvraag opvoeding
141

Aantal bijeenkomsten
31

Aantal bezoekers (niet uniek)
156

Het aantal hulpvragen over opvoedondersteuning blijft net als in het eerste halfjaar hoog. Inmiddels hebben we de ouders die we begeleid hebben, kunnen bevragen over de succesvolle toepassing van de ondersteuning. Hierin geeft 94% van de ouders aan de door Incluzio geboden tips en hulp succesvol toe te passen. Indien wij doorverwijzen naar initiatieven als Homestart waarmee wij succesvol samenwerken, vindt deze meting niet plaats.

Aanvullend op de individuele hulpvragen, hebben wij inmiddels een goed bezocht collectief aanbod opgezet zoals het Mama café in Dieren. Verder hebben we een online ouderavond stress, angst en somberheid in samenwerking met ProPersona opgezet en zetten wij online trainingen vanuit Gezonde Boel in. Begin 2022 starten wij met Ouders & Zo in Velp, een open inloop in samenwerking met de jeugdhulppartijen.

In mei is gestart met landelijke methodiek Steunouder, waarbij kinderen uit een gezin met problemen 1 of 2 dagdelen per week bij een ondersteunend gezin welkom zijn. Hierdoor wordt het gezin ontlast. Er zijn al 6 steunouders gevonden en getraind. In de tweede helft van het jaar hebben we hieruit 4 succesvolle matches kunnen halen. **Zie ook het verhaal over steunouder**.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND JAAR:

- **Voortzetten collectief aanbod in de verschillende dorpen op het gebied van opvoedondersteuning.**

HUISWERKBEGELEIDING

KPI In 2021 meten we het aantal jongeren dat toegeleid is naar huiswerk-begeleiding, uitgevoerd door Incluzio, met als doel een stijging van 15% van het aantal jongeren met huiswerkbegeleiding in de komende 2 jaar.

In 2021 zijn er in totaal 152 deelnemers geweest bij de huiswerkbegeleiding die is georganiseerd door Incluzio Rheden. Dit aantal dient als nulmeting voor de KPI.

Naast de huiswerkbegeleiding die door Incluzio ondersteund is, zien we ook dat scholen op dit moment meer ondersteuning bieden in huiswerkbegeleiding. Uiteraard ondersteunen wij deze initiatieven om een te grote achterstand door de beperkende maatregelen van de afgelopen twee jaar in te lopen. Door juist nu te investeren in deze ondersteuning van de jeugd zorg je voor een betere uitgangspositie voor de toekomstige carrière.

Aantal activiteiten

3

Aantal bijeenkomsten

47

AANTAL BIJEENKOMSTEN PER ACTIVITEIT

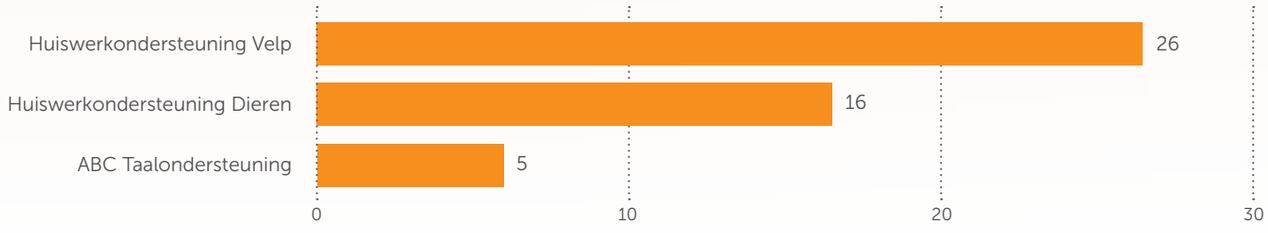

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND JAAR:

- **Omdat steeds meer onderwijsinstellingen ook huiswerkbegeleiding bieden en hier nog onvoldoende zicht op is, onderzoeken we in samenspraak met het schoolmaatschappelijk werk hoe de deelname aan dit aanbod inzichtelijk kan worden gemaakt.**

JEUGDOVERLAST

KPI

Ten opzichte van het jaar 2020 vermindert het aantal overlast-meldingen over jeugd in de openbare ruimte met 15% in 2023.

Het afgelopen jaar is onze dorpscoach Jeugd dagelijks de straat op gegaan om in contact te staan met de jongeren. De jongerenwerker heeft in kaart gebracht wat de ontmoetingsplekken van jongeren zijn en speelt hier preventief op in door de jongeren aan te spreken op hun gedrag en de signalen te delen met de partners als de wijkagent en boa's. Achter de schermen speelt de jongerenwerker een belangrijke rol in de samenwerking met partners als de gebiedsmanager, integraal veiligheid, de politie en de boa's met als doel om jongeren te ondersteunen in hun ontwikkeling en de leefbaarheid te vergroten. De jongerenwerker ondersteunt jongeren op een laagdrempelige manier met hun vragen en vormt wanneer nodig de brug naar onderwijs, werk en andere vormen van ondersteuning. Door in te zetten op projecten als maatschappelijke diensttijd willen wij op een positieve manier aan het werk met jeugd. Door het creëren van rolmodellen en te werken aan maatschappelijke betrokkenheid vanuit de jeugd zetten we in op preventie. Lees **hier** het artikel over maatschappelijke dienstijd.

OUTREACHEND JEUGDWERK

Bij aanvang van 2021 zaten wij in een lockdown en was er een avondklok van toepassing. Onze jongerenwerker heeft hierin samen met de gemeente en politie vooral op het gebied van voorlichting een rol gespeeld. Het outreachend werken is ook na het beëindigen van de avondklok voortgezet en onze mensen zijn regelmatig op straat te vinden. Op deze manier onderhouden wij het contact met de jeugd en kunnen wij ook ondersteunen in hulpvragen die mogelijk leven.

WERKWIJZE BIJ OVERLASTMELDINGEN

Naar aanleiding van een melding die bij de jongerenwerker binnenkomt, gaat de jongerenwerker de jongeren in kaart brengen, waarbij hij samen met de doelgroep en de buurt aan een oplossing werkt. Het kan betekenen dat aanspreken op gedrag voldoende is maar de bemoeienis van de jongerenwerker kan ook resulteren in andere interventies die voortvloeien uit een integrale samenwerking met partners. Het afgelopen jaar heeft de outreachend jongerenwerker extra ingezet op het contact met buurtbewoners. Na een overlastmelding neemt de jongerenwerker contact op met de bewoners om in gesprek te gaan over de overlast die ervaren wordt. De buurtbewoners krijgen hierdoor de mogelijkheid om laagdrempelig de meldingen en signalen door te geven waardoor zij zich niet alleen gehoord voelen maar de jongerenwerker hierdoor in staat is om de 'mogelijke' bron van overlast gerichter aan te pakken. Deze manier van werken draagt bij aan het gevoel van veiligheid en leefbaarheid in de wijk.

Onderstaande cijfers zijn door ons opgevraagd bij de politie en de boa's:

Periode	Politie	Boa's
01-01-2020/30-06-2020	203 meldingen	110 meldingen
01-07-2020/31-12-2020	261 meldingen	61 meldingen
01-01-2021/30-06-2021	198 meldingen	18 meldingen
01-07-2021/31-12-2021	152 meldingen	Geen cijfers beschikbaar

Op dit moment ligt er geen vastgelegde afspraak dat meldingen standaard worden doorgestuurd naar de jongerenwerker, en er zijn geen AVG-afspraken. Daarnaast hebben wij ook geen inzage in hoe deze cijfers zijn opgebouwd. Hier zijn wij wel over in gesprek met de betrokken partijen.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND JAAR:

- **Wij zijn inmiddels in gesprek met de gemeente, boa's en politie om de samenwerking omtrent het outreachend werk en het delen van meldingen verder te versnellen om zo snel te kunnen acteren op overlastgevend gedrag van jongeren.**

MAATSCHAPPELIJKE DIENSTTIJD: PROJECT JONG EN MEER

Stel Maaike Jeronimus de vraag wanneer het project Jong en Meer in de gemeente Rheden straks is geslaagd, en ze zal even nadenken. Het is immers een breed project, met effecten op jongeren zelf, jongerenwerkers en organisaties. 'Ik zou blij zijn als er een stevig netwerk staat waarbinnen we jongeren kansen kunnen bieden om zichzelf te ontwikkelen', zegt ze tenslotte. 'Dat ze zo nét dat steuntje in de rug krijgen om aan de slag te gaan met hun talenten en vaardigheden.'

Jeronimus is senior adviseur bij Spectrum Elan, een bureau voor maatschappelijke vraagstukken met stevige wortels in het Gelderse welzijnswerk. Samen met een aantal collega's ontwikkelde ze Jong en Meer, de Spectrum-methodiek die wordt ingezet voor de zogenoemde maatschappelijke diensttijd (MDT). Daarin zetten jongeren tussen de 14 en 27 zich vrijwillig in voor de samenleving. De ervaring die ze zo opdoen, helpt richting te geven aan hun carrière.

MDT bestaat sinds 2018 en is inmiddels niet meer weg te denken uit het zorg- en welzijnswerk. Ook het huidige kabinet zet het programma voort, waardoor het deelnemende aantal van 20 duizend jongeren en 1.800 organisaties, alleen nog maar zal groeien. Sterker: de ambitie voor de komende jaren is om een landelijk dekkend netwerk te ontwikkelen, waarbinnen jongeren op allerlei verschillende manieren maatschappelijk betrokken raken.

Jong en Meer is een MDT-variant waarin jongeren een zogenoemde Young Leaders-training krijgen. Ze gaan aan de slag met hun vaardigheden door een project te bedenken en deze vervolgens, na de training, uit te voeren. Uiteraard onder begeleiding van jongerenwerkers en organisaties die relevant zijn voor hun project. Jeronimus: 'Aan de ene kant worden jongeren uitgedaagd om zich in te zetten, aan de andere kant biedt het jongerenwerkers en organisaties de kans om zich met hen te verbinden.'

Deze zomer was er voor jongeren al een voorproefje te krijgen in de gemeente Rheden; toen draaide er drie maanden een verkorte versie van Jong en Meer. Onder begeleiding van de Incluzio-jongerenwerkers kregen 92 jongeren de beschikking over een projectbudget van 300 euro per vijf personen dat kon worden ingezet voor verschillende activiteiten.

In vergelijking met de langere versie, die een looptijd heeft van twee jaar, lag het accent hier veel nadrukkelijker op een steuntje in de rug voor jongeren. De afgelopen tijd werd hun leefwereld flink beperkt door de coronamaatregelen, deze Jong en Meer-'light' was bedoeld om hen weer wat perspectief te bieden door activiteiten mogelijk te maken. In de reguliere versie die in 2022 start, zal meer worden gewerkt aan persoonlijke ontwikkeling.

'We hebben de jongeren dan ook veel langer bij ons', zegt Jeronimus, 'dus dat biedt ruimte voor trainingen, workshops en intervisie. Maar de geest van het project is hetzelfde: jongeren de lead geven en zo uitdagen.'

Samen met de jongerenwerkers van Incluzio bouwt Spectrum de komende tijd verder aan de basis die vorige zomer werd gelegd. Toen werd er contact gelegd met scholen, sportclubs en culturele verenigingen om jongeren op de radar te krijgen, naast de jongeren die vanuit het jongerenwerk al in beeld waren.

Jeronimus: 'Er zijn echt een paar mooie dingen gebeurd. Wat mij nog het meest bijstaat is het project Digitale Dagstart, omdat het zo aansloot bij de geest van MDT. Een aantal jongeren wilden een alternatieve structuur bedenken omdat ze niet meer naar school gingen. Met een digitale samenkomst hadden scholieren zo toch een stok achter de deur om op te staan.'

Wat het voor Spectrum in de gemeente Rheden aantrekkelijk maakt, is het netwerk van de Incluzio-jongerenwerkers. 'Ze staan echt goed in contact met verschillende groepen jongeren, waardoor we met diverse groepen aan de slag kunnen. Hoe ze het vertrouwen winnen van groepen die moeilijk te bereiken zijn, daar kunnen wij als organisatie ook weer van leren.' Andersom hoopt Spectrum de jongerenwerkers uit te dagen om zoveel mogelijk náást jongeren te gaan staan. Jeronimus: 'Laat ze zelf verantwoordelijkheid nemen en dus ook zelf fouten maken. Als je niet te veel stuurt, leren jongeren zelf wat hun kwaliteiten zijn.'

Als het goed is, zullen de komende jaren overal MDT-projecten opbloeien. De doelstelling is om in twee jaar 96 jongeren te laten deelnemen. 'Een flinke uitdaging', beaamt Jeronimus, 'maar we zien in andere gemeenten dat er nieuwe jongeren op de radar komen door dit project. Wat we ook zien: veel jongeren blijven zich gezamenlijk inzetten, ook als het project afloopt. Dat betekent dat we de juiste snaar raken.'

TRANSFORMATIE BASISBEGELEIDING

KPI

95% van de inwoners met een indicatie basisbegeleiding die door de gemeente zijn overgedragen krijgen passende ondersteuning uit de sociale basis.

Inmiddels zijn alle inwoners met geïndiceerde basisbegeleiding overgedragen aan Incluzio, te weten 394 inwoners. Het aantal inwoners is ten opzichte van de halfjaarrapportage nog iets gestegen in verband met indicaties die pas na 1 juli 2021 afliepen. In de groep van overgenomen inwoners zitten ook de mensen onder begeleiding van Rijnstad en de inwoners die zich in de overgangsperiode van december 2020 hebben gemeld bij de gemeente. Dit zorgt ervoor dat de cijfers niet zuiver zijn en alleen de groep geïndiceerde basisbegeleiding betreft.

Top 10 hulpvragen

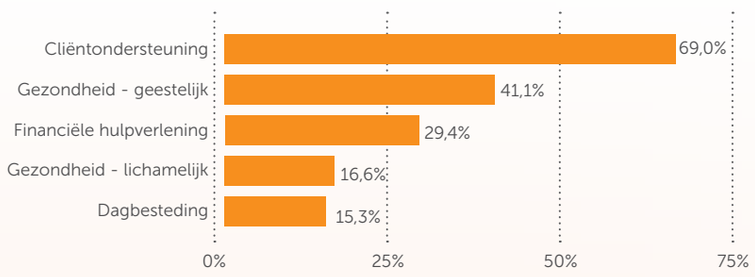

Top 5 Doelgroep bewoners

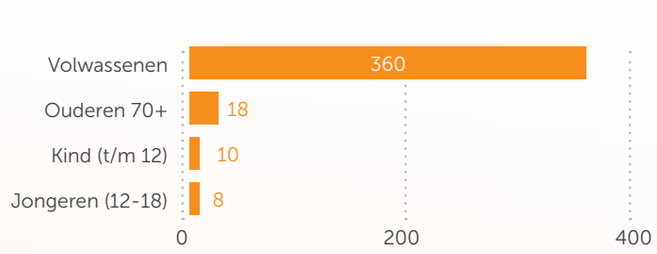

Doorverwijzing bewoners terug naar

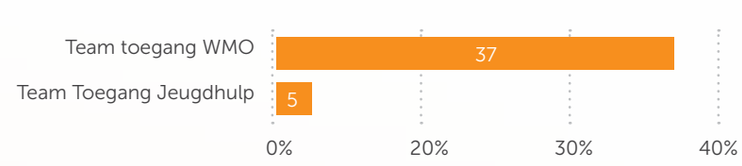

% passende begeleiding vanuit sociale basis totaal

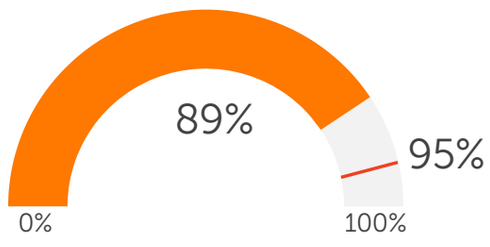

Unieke clienten

394

Unieke casussen

386

PASSENDE ONDERSTEUNING VANUIT DE SOCIALE BASIS

Incluzio heeft inmiddels 89% van de overgenomen groepen inwoners geheel of gedeeltelijk passende ondersteuning kunnen bieden. De 11% waarvoor geen passende ondersteuning geboden is, is ingebracht in triage met de gemeente en dus terugverwezen naar toegang WMO of Jeugd.
De belangrijkste redenen voor aanvullende ondersteuning vanuit zorgaanbieders zijn:

- Een aantal inwoners wilde de huidige zorgaanbieder behouden en hebben bezwaar gemaakt bij de gemeente;
- Sommige casussen bleken echt meer specialistisch te zijn dan basisbegeleiding en zijn daarom in overleg met de gemeente terug verwezen;
- De insteek is om eerst binnen de sociale basis begeleiding te bieden, echter als de problematiek te complex blijkt, is alsnog doorverwezen naar triage.

TRIAGEPROCES

Er is elke week een triage WMO en een triage Jeugd, zodat we snel kunnen schakelen. Hier bespreken we wanneer het basis, danwel specialistische begeleiding is. Soms is de hulpvraag basis, maar vraagt de complexiteit toch om specialistische ondersteuning. Soms is ongeplande zorg nodig via o.a. een crisisdienst, is er sprake van suïcide, etc. Door de gesprekken in de triage hebben wij een gezamenlijke visie kunnen ontwikkelen op het grijze gebied tussen basis- en specialistische begeleiding, de werkprocessen zijn hier inmiddels ook op aangepast in samenspraak met onze projectleider Transformatie. Steeds vaker zien wij samenwerkingen met de zorgpartijen waarbij er arrangementen mogelijk zijn tussen specialistische begeleiding aangevuld met ondersteuning vanuit de sociale basis. Denk hierbij aan deelname aan activiteiten vanuit de schoolmaatschappelijk werkers, dorpscoaches volwassenen en jongerenwerk.Dit is echt maatwerk in onderling overleg. Uiteindelijk is dit de basis voor de normalisering die wij gezamenlijk willen bereiken.

Omdat deze KPI alleen gaat over de groep die wij vanuit de geïndiceerde basisbegeleiding hebben overgenomen, wordt de KPI in deze rapportage voor het laatst meegenomen.

VERGROTEN VAN DE ZELFREDZAAMHEID

KPI Van 60% van de inwoners die door Incluzio Rheden geholpen wordt stijgt de zelfredzaamheid op een of meerdere domeinen.

In de tweede helft van 2021 is gestart met een pilot om de zelfredzaamheid van inwoners inzichtelijk te maken. Hiervoor is gekozen voor de methode Wat Telt (zie kader voor toelichting op deze methode). Het mooie aan de Wat Telt methodiek is dat deze uitgaat van de beleving van de inwoner, welke problemen hij ervaart en hoe de inwoner die zelf aan wil pakken.

WAT TELT – OVER WAT WEL EN NIET GOED GAAT IN JE LEVEN

Wat Telt is een instrument voor inwoners en klantcoach dat gaat over wat telt in het leven van een inwoner: welke leefgebieden zijn voor hem of haar belangrijk? Het instrument maakt verandering van de inwoner op die leefgebieden inzichtelijk. Daarmee helpt Wat Telt inwoners en de klantcoach bij het ondersteuningsproces. De methode start met een gesprek tussen de inwoner en klantcoach. Aan de hand daarvan stellen zij samen doelen op. Door Wat Telt na verloop van tijd opnieuw in te vullen, wordt duidelijk of doelen gehaald worden en of dit resulteert in verandering op die leefgebieden en daarmee verbetering in het leven van de inwoner.

Wat telt: Gemiddelde scores eerste en laatste meting (meerdere metingen per casus)

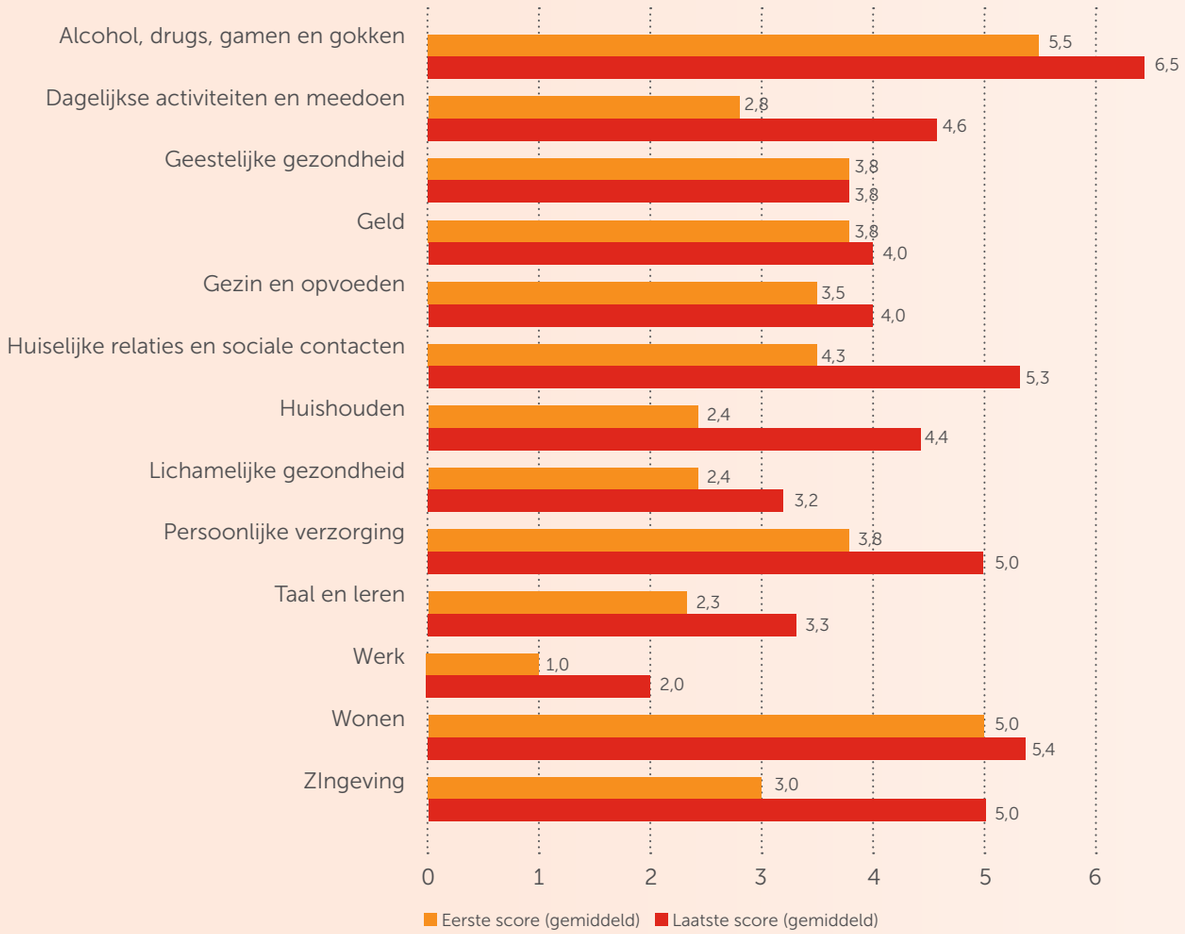

Hoe tevreden ben je met het leven dat je nu leidt? (meerdere metingen)

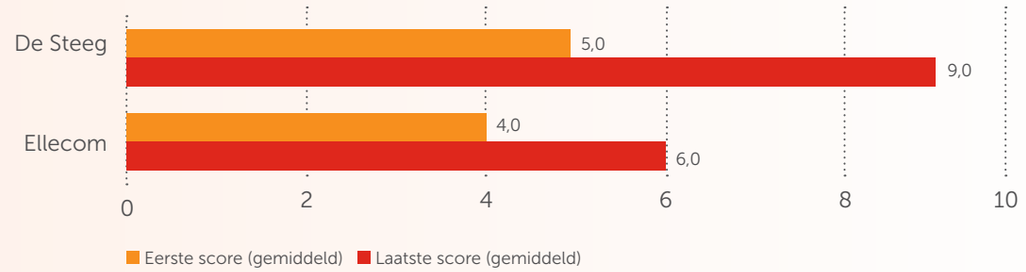

In dorpsteam Rheden is gestart met de pilot Wat Telt en is het instrument inmiddels in 8 verschillende casussen ingezet. De eerste resultaten zijn mooi en laten een stijging op bijna alle leefgebieden van het meetinstrument zien. Ook is een forse stijging te zien in de tevredenheid van de inwoner over zijn of haar eigen leven. Ook hier betreft het een meting van de eigen beleving.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND JAAR:

- **Met de succesvolle ervaringen binnen dorpsteam Rheden is besloten om de methodiek Wat Telt de komende maanden ook in de andere dorpsteams te gaan invoeren.**

INSTRUMENT WAT TELT – SAMEN SUCCESERVARINGEN OPDOEN

Thijs* werd er niet direct warm van toen klantcoach Corry Snoek voorstelde om Wat Telt te gebruiken. Weer zo'n model dat beterschap belooft, dacht hij, maar na wat 'gezonde weerstand' besloot hij het toch te doen. En dus schoof Snoek een paar kartonnen vellen naar voren en veertien fiches met daarop allerlei leefgebieden geschreven. De opdracht voor Thijs: rangschik ze in volgorde van belangrijkheid.

'De eerste drie leefgebieden waren zo neergelegd', zegt Thijs. De kaartjes 'alcohol en drugs', 'geestelijke gezondheid' en 'persoonlijke verzorging' vormden de top-drie. Daarna werd het moeilijker. Thijs: 'Ik merkte dat ik niet zo vaak stil stond bij andere leefgebieden zoals zingeving, of het huishouden. De top-drie slokt eigenlijk al mijn aandacht op: ik worstel al jaren met een verslaving en als gevolg daarvan kamp ik met angsten en laat ik de zorg voor mezelf soms versloffen. Daarover gaan dan ook altijd de gesprekken met een hulpverlener.'

Door na te denken over veel meer leefgebieden, ontstond er voor Thijs 'een soort van helicopterview'. Daarin zit precies de waarde, vindt klantcoach Snoek. 'Als sociaal professionals zijn we al gewend om breed te kijken naar iemands leven. We zoeken ook naar de dingen die wél goed gaan, omdat deze een nieuwe invalshoek kunnen opleveren om problemen te benaderen. Wat Telt laat de inwoner dit zelf doen. En zo komen er andere dingen aan het licht, omdat je als professional minder hoeft in te vullen.'

Wat Telt is ontwikkeld door het landelijk kennisinstituut Movisie, in samenwerking met wijkteams van de gemeenten Utrecht en Eindhoven. De nadruk van het gespreksinstrument ligt op wat belangrijk is voor de inwoner zelf. Door stil te staan bij verschillende leefgebieden ontstaat er overzicht, op basis waarvan iemand kan bepalen waar hij mee aan de slag wil. Omdat gevraagd wordt om de leefgebieden te beoordelen, kan na verloop van tijd inzichtelijk worden gemaakt of verbetering of verslechtering optreedt.

Het Incluzio-dorpsteam Rheden begon in 2021 met een pilot om te bekijken of Wat Telt goed past bij de manier waarop klantcoaches werken. Snoek gebruikte het bij acht mensen in haar cliëntenbestand, waaronder dus Thijs. 'Het is een handig gereedschap dat kan helpen om verandering in gang te zetten, vooral als je het combineert met motiverende gesprekstechnieken. Wat vaak terugkwam, zoals bij Thijs, is dat inwoners niet per se aan de slag wilden met hun top-drie. Op andere leefgebieden was er soms makkelijker winst te behalen en dat kan alles weer in een ander perspectief zetten.'

Thijs heeft inmiddels twee metingen gedaan, op alle leefgebieden is er progressie geboekt. Wat opvalt: de kruisjes op de balkjes staan bij zijn top-drie-leefgebieden ver naar rechts, in cijfers vertaald zouden er achten en negens uitrollen. 'Toen ik het voor me zag', zegt Thijs, 'bleek dat de belangrijkste dingen best goed gaan. Ik ben al 14 maanden clean en heb minder angst. De basis ligt er dus. Dat geeft moed om ook op andere vlakken bezig te gaan.'

In de gesprekken over andere leedgebieden kwam al snel naar voren dat Thijs zijn huis ontvluchtte. Een agressieve buurman maakte hem te leven zuur: ruzies leidden tot bedreigingen waarvoor de politie meer dan eens werd ingeschakeld. Om hem te ontlopen at Thijs vaak bij zijn moeder, om daarna nog even achter de computer te kruipen. Langzaam vervreemde hij zich van zijn eigen huis.

'Wat Telt daagt inwoners uit om een doelstelling te formuleren', zegt Snoek, 'en ik kijk dan of dit wel haalbaar is. Wat je wil, is dat iemand een succeservaring opdoet.'

Thijs vult aan: 'In het begin leverde dat wat stress op. Ik ben perfectionistisch aangelegd, bij een doelstelling ontstaat er druk, zo van; dan moet ik het ook waarmaken.'

Snoek: 'Daarom trapte ik ook een beetje op de rem. Je kunt op meerdere leefgebieden doelen stellen, maar op een gegeven moment betrapte ik mezelf; zit ik hier nu nog een doel uit te persen?'

Thijs: 'Uiteindelijk werd de doelstelling: van mijn huis een thuis maken.'

Snoek: 'We zijn in gesprek gegaan om dit doel concreet en haalbaar uit te werken. Wat verander je in jouw gedrag als je van jouw huis een thuis wilt maken en waar zien we aan of het doel behaald is? Daarna zijn we aan de slag gegaan met de vraag waar je wel en geen invloed op hebt.'

Thijs: 'De buurman had zoveel macht over mij. Door de focus op dingen waarop ik wel invloed had, won ik de situatie langzaam maar zeker terug. De buurman klopte nog steeds op de muren of bedreigde me als hij me tegen kwam, maar ik kon daar positieve ervaringen tegenover stellen.'

Op een dag kwam Thijs thuis en zag hij zijn buurman meubilair naar beneden brengen. Hij ging verhuizen; iets waar hij zelfs niet op had durven hopen. 'Ik dankte God op mijn knieën, echt waar. En tegelijk was ik blij dat de verandering al daarvoor was ingezet, omdat het mij heeft geleerd hoe je in een moeilijke situatie toch houvast kan krijgen.'

Welke rol heeft Wat Telt daarin precies gespeeld? Snoek: 'Ik vind het waardevol instrument dat aansluit bij de belevingswereld van de inwoner. Het geeft een brede blik, maar helpt ook om focus te krijgen in waar iemand aan wil werken. Daarnaast leidt het tot een gesprek waarbij we samen tot nieuwe inzichten komen over de mogelijkheden die iemand heeft om een stap te kunnen zetten.'

*Op verzoek van Thijs is alleen zijn voornaam gebruikt in dit verhaal. De achternaam is bekend bij de redactie van Incluzio.

TOELEIDING SOCIALE BASIS

KPI

In 2021 is 65% van de inwoners die bij Incluzio Rheden bekend is met een ondersteuningsvraag toegeleid naar het steunsysteem conform het Rhedens model.

In de halfjaarrapportage hebben wij geconstateerd dat de toenmalige berekening van de KPI geen recht deed aan hetgeen wij inzichtelijk willen maken, namelijk in hoeverre wij met de begeleiding vanuit Incluzio inwoners weer op weg kunnen helpen binnen de sociale basis. Inmiddels is dit hersteld en zien wij een vermindering in hulpvragen die worden doorverwezen naar de teams toegang WMO en Jeugd, bij alle casussen, zowel openstaand als afgesloten.

In de cijfers is goed terug te zien dat we binnen het Rhedens model veel inwoners weer op weg kunnen helpen. Vaak met ondersteuning vanuit het eigen netwerk, maar soms ook met ondersteuning vanuit onze klantcoaches in de vorm van individuele begeleiding of als zogenaamd waakvlam contact.

VERSTERKEN VAN DE SOCIALE BASIS

Om meer kwetsbare inwoners toe te kunnen leiden naar de dorps- en buurthuizen en andere vrijwilligersorganisaties, is het nodig om door te denken hoe zij zich voor deze doelgroepen in kunnen zetten en waar de grenzen liggen. Het afgelopen jaar hebben wij daar gesprekken met de dorpshuizen, STOER en MVT over gevoerd. Die gaan onder meer over de grenzen aan vrijwilligerswerk, het trainen in gastvrijheid van vrijwilligers en het verlagen van drempels om gebruik te maken van collectief aanbod. Vanuit het Vrijwilligerspunt gaan wij in de eerste maanden van het nieuwe jaar de Vrijwilligers Academie opzetten, dit initiatief dient enerzijds tot deskundigheidsbevordering van de vrijwilligers op onderwerpen die er toe doen in het werk, zoals omgang met bepaalde doelgroepen en de eerder genoemde gastvrijheid. Een ander doel van deze vrijwilligersacademie is een stuk waardering richting de vrijwilliger, zij kunnen namelijk gratis gebruik maken van dit aanbod van trainingen, workshops, lezingen en een groot aanbod aan e-learnings over zakelijke en persoonlijke ontwikkeling.

% passende begeleiding vanuit sociale basis totaal

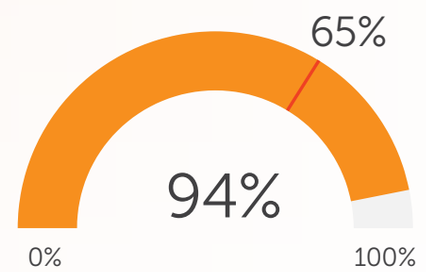

Aantal doorverwezen bewoners (totaal)

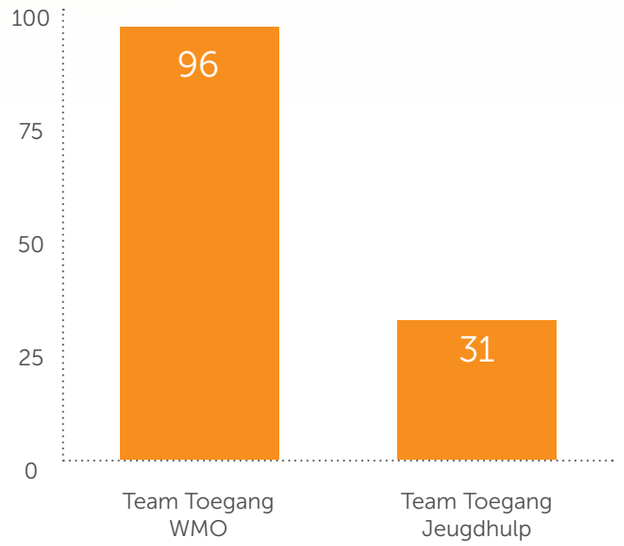

TOELEIDING SOCIALE BASIS (VERVOLG)

KPI In 2021 heeft tenminste 70% van de jeugdige inwoners die ondersteuning krijgen uit de sociale basis geen of minder maatwerkvoorziening meer nodig.

Met de gezamenlijke opgave in het achterhoofd hebben wij samen met de gemeente ook de KPI met betrekking tot ondersteuning van jeugdigen vormgegeven in het afgelopen halfjaar. Hier hebben we afgesproken dat we kijken naar wie er wordt doorverwezen naar specialistische zorg en die vervolgens in mindering gebracht op het totaal aantal casussen. Op deze manier is direct duidelijk hoeveel procent van de jeugd die zich bij Incluzio meldt, kan worden ondersteund vanuit de sociale basis. Een mooi voorbeeld van hoe dit in de praktijk werkt, is steunouder, zo kunnen wij niet alleen jeugd, maar ook de ouders ondersteunen met hulp van dorpsgenoten. Lees **hier** meer over in dit artikel.

Preventie draagt ook bij aan het verminderen van de maatwerkvoorzieningen, door de inzet van schoolmaatschappelijk werk op alle primaire en voortgezet onderwijs instellingen. In de gemeente onderhouden onze mensen nauw contact met de jeugd, ouders en leerkrachten. Op deze manier kunnen wij snel ingrijpen als er problemen ontstaan en kunnen we mogelijk de inzet van zorg voorkomen. Waar dit wel noodzakelijk is, dragen wij ook bij aan een snelle toewijzing en specialistische hulp.

Daarnaast blijft het zeker voor jeugdigen belangrijk verder in te zetten op normaliseren. Bij deze groep is het naast toewijzing vanuit de gemeente ook gebruikelijk om bijvoorbeeld via de zorg een doorverwijzing te krijgen. Ook hier helpt de connectie met de eerstelijnszorg vanuit Welzijn op Recept, zo kunnen wij direct via de huisarts of praktijkondersteuner kijken wat binnen de sociale basis aan ondersteuning kan worden geboden en is het doorverwijzen naar professionele specialistische zorg niet altijd nodig.

% passende begeleiding vanuit sociale basis totaal

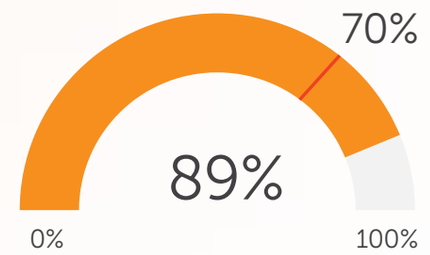

Aantal doorverwezen bewoners t/m 18 jaar

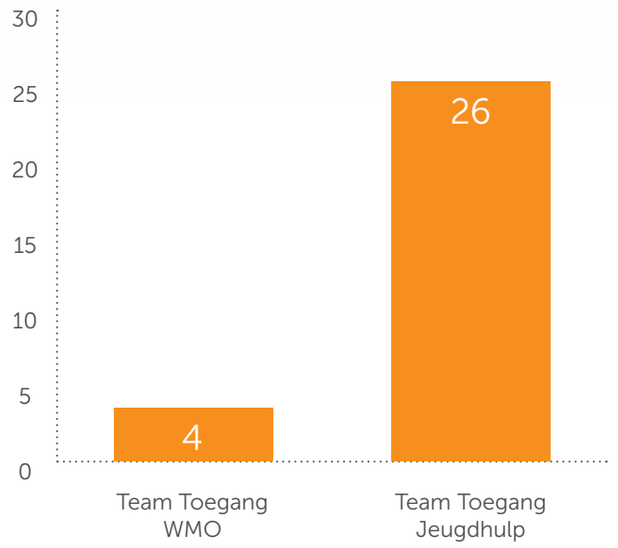

STEUNOUDER – HULP ZONDER INDICATIE

'Eigenlijk heeft ieder gezin een steunouder nodig', zegt Silvana Linnenbank, ontwikkelaar bij Incluzio Rheden. 'Een tijdelijk steuntje in de rug waardoor je als ouder even een moment hebt voor jezelf en tot rust kan komen. Verreweg de meeste gezinnen kunnen hiervoor rekenen op familieleden zoals opa's en oma's, of vrienden en kennissen.'

Project Steunouder is er voor de ouders bij wie dit netwerk ontbreekt. Het idee is eenvoudig: op structurele basis zorgt een 'steunouder' voor een of meerdere kinderen van zogenoemde 'vraagouders'. Het mes snijdt aan twee kanten: kinderen doen waardevolle ervaringen op in een ander gezin, terwijl de vraagouders even een adempauze krijgen.

Dat is soms hard nodig. Bijvoorbeeld vanwege een ziekte van een van de gezinsleden, of door een partner die wegvalt. De druk op een gezin kan dan flink toenemen, wat weer kan leiden tot de inzet van zwaardere zorg zoals pleegzorg of gespecialiseerde dagbesteding. Linnenbank: 'Dit leidt tot onnodige kosten maar ook tot onnodig leed bij de betrokkenen. Door de tijdige inzet van een steunouder kan dit in sommige gevallen voorkomen worden.'

Een preventief effect dus, dat zeker in Rheden niet onbelangrijk is. Uit cijfers van het CBS blijkt dat in de eerste helft van 2021 13% van de jongeren in de gemeente Rheden jeugdhulp kreeg, ten opzichte van 10,3% in de rest van Nederland. Met het steunouder project probeert Incluzio deze zwaardere ondersteuningsvragen daarom zoveel mogelijk te verminderen.

Het koppelen tussen steun- en vraagouders vraagt om zorgvuldige afwegingen. Hoe zwaarder de ondersteuningsvraag, hoe complexer vaak de situatie en hoe groter het belang van een goede match tussen de betrokkenen. Linnenbank: 'Centraal staat de waarde die een steunouder heeft voor het kind. Past de match bij wat de kinderen nodig hebben? Hoe zien de steunouders de ondersteuning? Past dit bij de verwachtingen en wensen van de vraagouders?'

Op dit moment zijn er in Rheden vier van zulke matches gemaakt en waarschijnlijk zullen daar nog twee bijkomen. Een van de deelnemers is het 'vraaggezin' van Marieke en Niels*. 'Omdat ik chronisch ziek ben is het soms moeilijk om onze aandacht goed te verdelen over onze twee dochters,' zegt Marieke. 'Een van hen, Maj, heeft heel veel energie, vindt veel leuk en wil van alles ontdekken. Dat vraagt om veel aandacht.'

In een gesprek met de gemeente over extra dagbesteding werd Marieke geattendeerd op het steunouder-project. Marieke: 'We waren snel overtuigd. Maj gaat nu een keer per maand naar het gezin van Alies en Michiel* en vindt dat heerlijk. Ze speelt daar met de hond, ze bakt koekjes en gaat naar het openluchtmuseum. Het contact met Alies en Michiel is ook heel prettig, met de lockdown en schoolsluiting boden ze gelijk hun hulp aan. Voor ons is dat perfect: Maj heeft een bijzondere tijd en wij hebben net wat meer rust.'

Een waardevol contact dus, bevestigt ook steunouder Alies. 'Wat wij heel fijn vonden is dat Silvana alle tijd voor ons nam, om te kijken wie we zijn en wat goed bij ons past.' Het gezin was op zoek naar wat meer reuring in huis en er was nog wel ruimte om af en toe een kind extra aandacht en liefde te geven. Alies: 'Nou, de reuring hebben we gekregen. Maj liet ons alle hoeken van het openluchtmuseum zien! Maar ze vindt hier ook ontspanning. De laatste keer dat ze bij ons was viel ze na een lange dag spelen op de bank in slaap. Dat vonden wij heel bijzonder. Ze voelt nu de vertrouwdheid bij ons waar wij al op hoopten.'

*Op verzoek van de gezinnen zijn alleen voornamen gebruikt in dit stuk. Hun achternamen zijn bekend bij de redactie van Incluzio.

Microsoft | Power BI

Gemeentedashboards 2021

View in Power BI

Last data refresh:
2-5-2022 07:18:35 UTC

Downloaded at:
2-5-2022 08:55:00 UTC

Een of meer velden zijn niet correct. Details bekijken

Rapportage 2021 t/m

(Leeg)

Aantal unieke casussen en korte contacten

33

DORP
- De Steeg
- Dieren
- Ellecom
- Laag-Soeren
- Rheden
- Rozendaal
- Spankeren
- Trefpunt, Velp
- Velp

Aantal unieke inwoners lopende het jaar

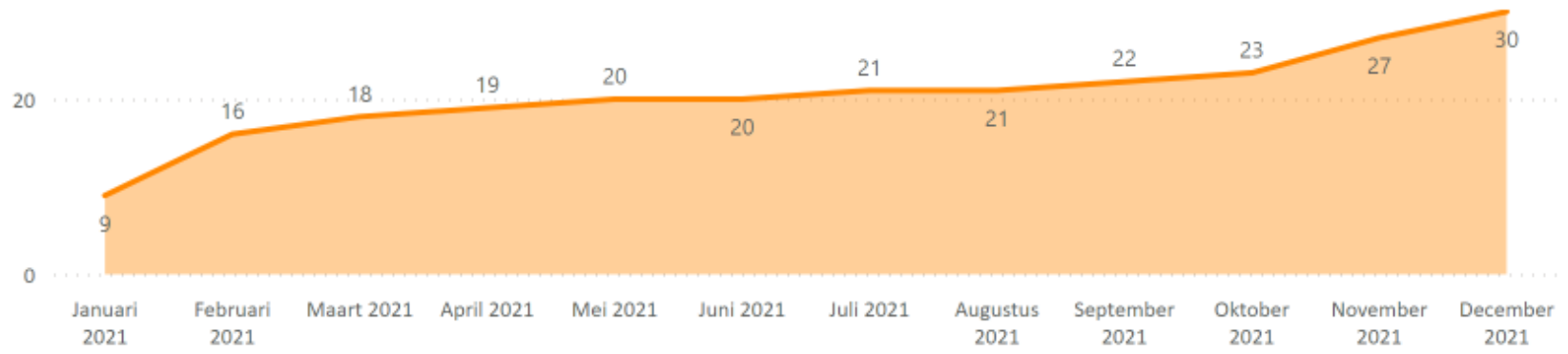

Hulpvragen

Leeftijdgroep inwoners

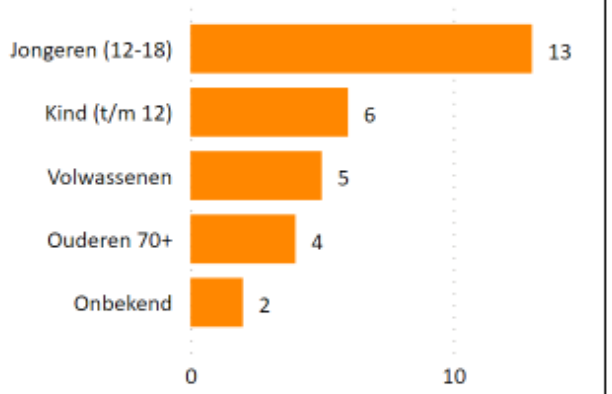

Inwoners (instroom) doorverwezen vanuit

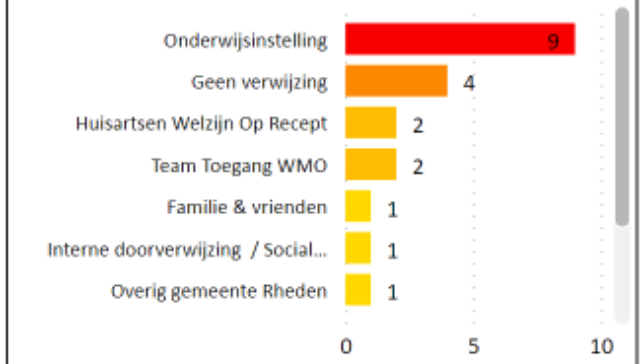

Inwoners (uitstroom) doorverwezen naar

Aantal casussen en korte contacten per dorp

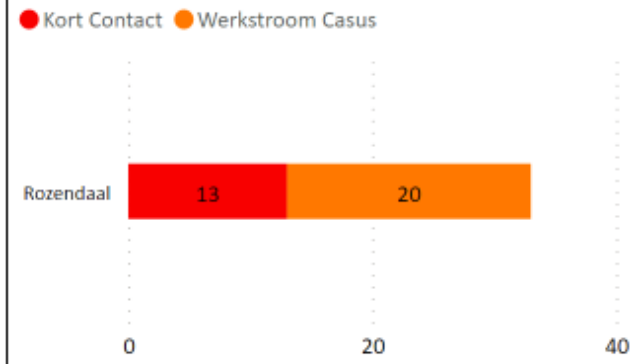

ONDERSTEUNING

Gegevens betreffende korte contacten en werkstroomcasussen in het lopende jaar.
Bij een korte contact is de maximale ondersteuningsduur 4 uur . Indien er meer dan 4 uur nodig is voor ondersteuning spreekt men van een werkstroomcasus

Aantal openstaande casussen en korte contacten

Het aantal openstaande casussen en korte contacten aan het einde van de periode / maand.

Instroom casussen

Het aantal casussen en korte contacten met een startdatum in de betreffende maand.

Uitstroom casussen

Het aantal casussen en korte contacten die zijn afgesloten in de betreffende maand.

Aantal Unieke inwoners YTD

Het totaal aantal unieke inwoners met casussen en/of korte contacten in het betreffende jaar.

Aantal Casussen en korte contacten per dorp

Aantal casussen en korte contacten per dorp gedurende het lopende jaar, gesplitst naar korte contacten en werkstroomcasussen.

Leeftijdsgroep inwoners

De indeling van de leeftijden van de inwoners die een casus / korte contact hebben gehad in het betreffende jaar.

Aantal casussen en korte contacten

Het aantal casussen en korte contacten in het lopende jaar.

Top 8 hulpvragen

De top 8 van vragen waarom inwoners hulp vragen bij Incluzio Rheden. Per casus / inwoners zijn er meerder hulpvragen mogelijk.

Inwoners doorverwezen door

Aantal inwoners die bij de instroom zijn doorverwezen door de verschillende partijen

Inwoners doorverwezen naar

Aantal inwoners die bij afsluiting zijn doorverwezen naar de verschillende partijen

(Leeg)

Dorp

Doelgroep

- Jongeren - mantelzorger
- Jongeren - ouders
- Jongeren (13 t/m 18)
- Kind (t/m 12)
- Organisatie
- Senioren (70+)
- Volwassen/ ouders
- Volwassenen - statushouders
- Volwassenen (19-70)

Kenmerk activiteit

Unieke activiteiten	Aantal bijeenkomsten	Aantal bezoekers (niet uniek)
26	266	1.423

Aantal bezoekers (niet uniek) per dorp

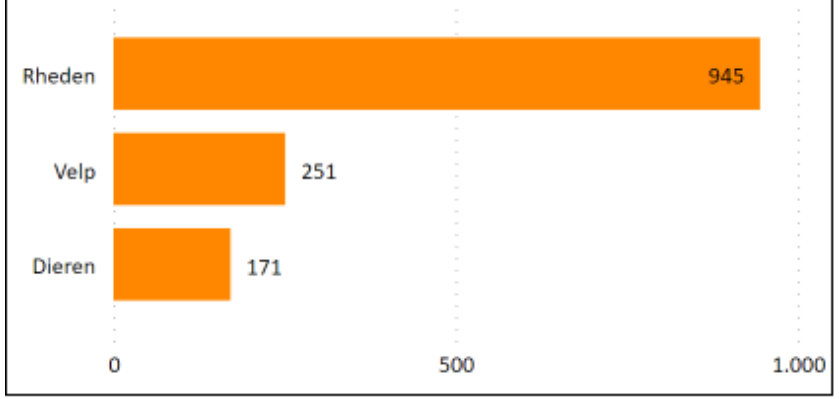

Aantal activiteiten

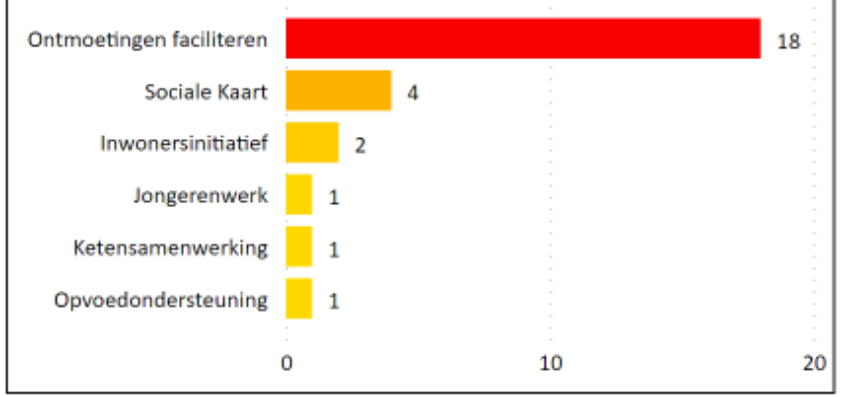

Doelgroep bezoekers

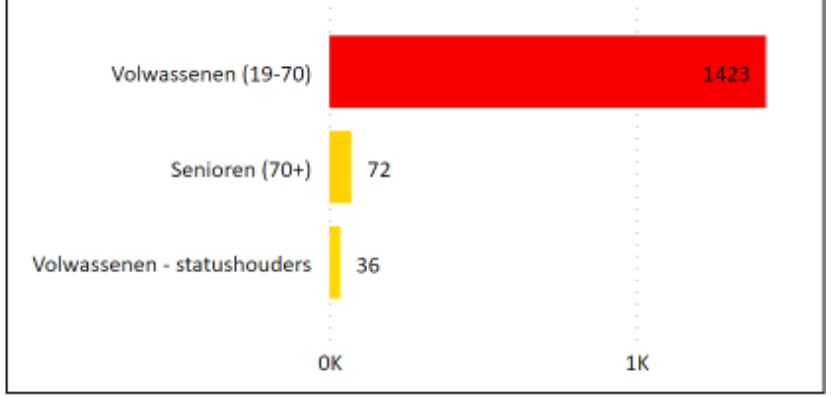

Aantal bijeenkomsten per maand

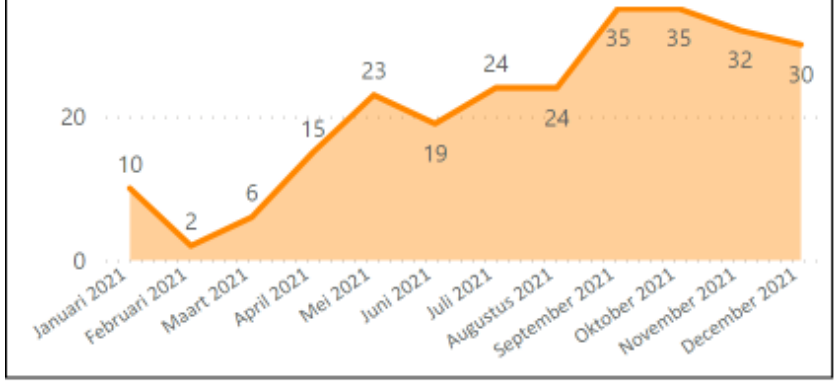

Aantal bezoekers (niet uniek) per maand

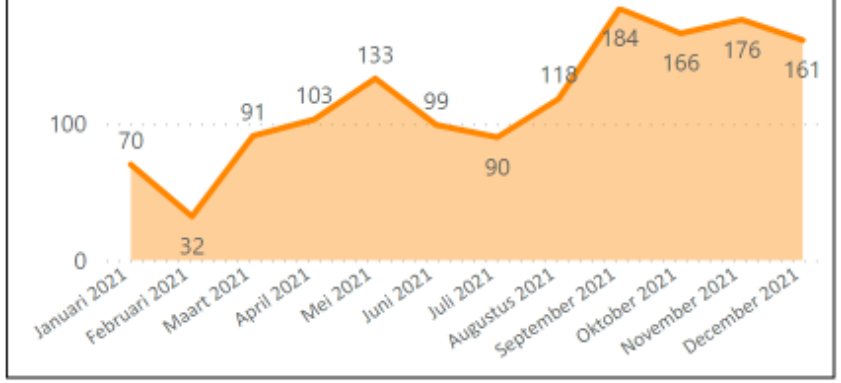

Aantal cumulatieve bezoekers (niet uniek) per maand

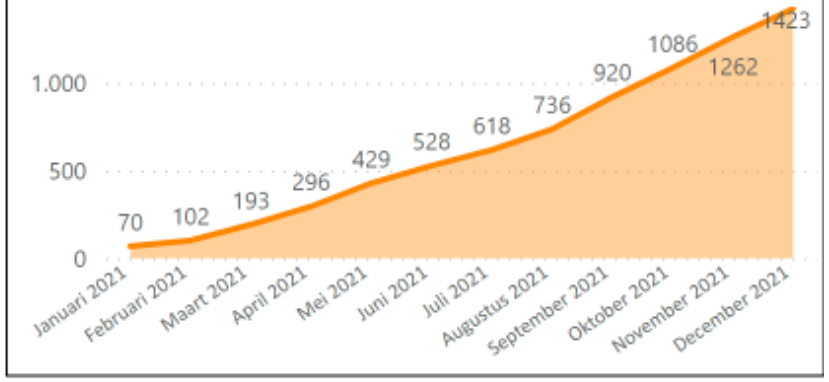

Verslag bestuurlijk overleg 4 april 2022 15.00-16.15 uur, Pr. Kennedylaan 106 Velp ~~CONCEPT~~

Aanwezig: Gea Hofstede, wethouder WMO
Marc Budel, wethouder Jeugd
Anton Logemann, wethouder Sociaal domein
Margriet Loeven, programmamanager samenleving
Hanny Jansen, manager samenleving
Mieke Jansma, adviseur Sociaal domein (verslag)
Janna Steinbusch, directeur Incluzio Uitvoering
Ruud Noteboom, regiomanager

1. Opening
Rozendaal neemt één keer per jaar deel aan het BO. Wethouder Anton Logemann (via Teams) en adviseur Sociaal domein Mieke Jansma schuiven aan.

2. Vastellen van de agenda
Conform voorstel.

3. Verslag overleg 16 dec 2021
Verslag vastgesteld. Naar aanleiding van:
Actiepunten

- **Persbericht.** Dit is in de maak.
- **Informatievoorziening aan de raden.** 1. In het najaar informatieavond over de sociale basis: beide raden; 2. Werkbezoek: beide raden;3. Jaarverslag 2021 met oplegger: beide colleges en raden; 4. Dashboard en persbericht: CO en raad Rheden.
- **Week van de eenzaamheid Velp.** Ruud: koffiebonnen uitgedeeld om mensen te verleiden dorpshuizen te bezoeken (aanleiding creëren) en speeddates. Coalitie Velp omvat ook Rozendaal. Voornemen uit te breiden tot Dieren e.o. en Rheden e.o. Daarnaast willen we de coalities, waarbij wordt samengewerkt met het Preventieakkoord (dezelfde partijen), borgen. Een probleem is vervoer naar activiteiten. Hiervoor worden 'brugvrijwilligers' van MEE ingeschakeld en oudere vrijwilligers gezocht, ook wordt er samengewerkt met MVT voor dit vervoer.
- **Filmpjes.** De filmpjes van de gemeente Rheden worden nog niet ingezet door het SMW. Het SMW werkt nog veel individueel en daar werken filmpjes niet. Ze gaan meer met groepen werken, daar kunnen filmpjes helpen onderwerpen bespreekbaar te maken.

4. Terugblik 2021/KPI's
De terugblik vindt plaats aan de hand van de uitgedeelde presentatie. Voor Incluzio is 2021 onder te verdelen in de periode voor en na september, met respectievelijk Else Leih als manager a.i. en coronamaatregelen en Ruud als regiomanager, waarin er qua coronamaatregelen meer mogelijk was. Voor de zomer ging veel energie zitten in het overnemen van de basisbegeleiding, na de zomer kon meer in groepen worden gewerkt waarbij ook meer gestuurd is op activiteiten die de dorpscoaches opzetten.
KPI's Algemeen *0.1 en 0.2. Klanttevredenheid en Stakeholderstevredenheid.* Onderzoek onder alle afgesloten casussen, 100 reacties (23%). Eerste jaar veel personeelsverloop, mede veroorzaakt doordat niet alle medewerkers van Incluzio zich in de nieuwe werkwijze kon vinden. Niet alleen de inwoners, ook de stakeholders hebben het verloop gezien en zijn er niet blij mee. Incluzio heeft als ervaring, dat dit het tweede jaar minder wordt, inmiddels is ook voldoende personeel aangenomen. Specifiek in Velp/Rozendaal was het nog sterker door langdurig ziekteverzuim.

Actie: Voor de toekomst wordt de klanttevredenheid meteen na afsluiten van het contact gemeten. De resultaten hieruit komen elk kwartaaloverleg terug. Daarnaast denkt Incluzio na om per kwartaal een of twee gesprekken om de resultaten in te kleuren.
Telefonische bereikbaarheid Elk dorpsteam heeft een eigen nummer. In Velp was dit een probleem. Incluzio heeft een proces ontwikkeld met een centrale ('De Zorgcentrale') er tussen waardoor inwoners in ieder geval altijd iemand aan de lijn krijgen en het terugbellen beter kan worden geborgd.
KPI's Versterken sociale basis *1.1 Versterken netwerk van organisaties*. Incluzio wordt steeds meer als samenwerkingspartij gezien. De vervolgvraag is, hoe dit in de toerkomst nog beter kan.
1.2 Beperken overbelasting mantelzorg Bij het voorkómen van overbelasting van mantelzorgers wordt in de toekomst bij cliëntcontacten ook altijd de mantelzorger bevraagd.
Actie: de relatie met het MVT vraagt aandacht. Ook het MVT heeft als opdracht: het ondersteunen van overbelaste mantelzorgers. We willen niet dat Incluzio werk van het MVT overneemt, maar als ze naar het MVT doorverwijzen, gaat dat ten koste van de score op deze KPI.
KPI's Verbreden Sociale Basis *2.1 Bekendheid sociale basis.* Moventem 'bevraagt elk half jaar de inwoners via 'Rheden spreekt'; 2.*3 Vergroten aantal inwonersinitiatieven. '*Wegwijs in Rheden-Rozendaal' is opgestart, in samenwerking met het NIO; *2.5 Huiswerkbegeleiding.* Ook veel scholen zijn hiermee gestart wat de toeloop naar de Incluzio huiswerkbegeleiding heeft afgeremd. *2.6 Overlast jeugd*. Minder meldingen; politie en BOA's zijn blij met de samenwerking.
KPI's Transformatie*. 3.1 Transformatie instroom sociale basis*. 11% van de inwoners met een begeleidingsvraag is terugverwezen naar de gespecialiseerde begeleiding. *3.3 Vergroten zelfredzaamheid.* In Rheden is als pilot de tool 'Wat Telt' gebruikt, deze gaf op alle leefgebieden een stijging te zien, dit laat daarmee een stijging van de (eigen beleving van de) zelfredzaamheid zien. Incluzio wil deze in alle dorpsteams gaan gebruiken.

5. Ontwikkelingen 2022
1. Community building/samenredzaamheid. Samenredzaamheid is het belangrijkste speerpunt voor 2022: zoeken van collectieve oplossingen voor individuele vragen. In Velp wordt nu, door de huidige personele situatie gedwongen, op deze manier gewerkt. Incluzio ontwikkelt een aanpak waarin mensen gezamenlijk met hun hulpvraag aan de slag gaan. Inwoners die op korte termijn individuele hulp nodig hebben, worden eruit gefilterd. De kwestie die terugkomt is: was kan Incluzio zelf? En waar ondersteunt zij andere organisaties: 'Alleen ga je sneller, samen kom je verder'. De aanwezigen herkennen dit. Het is van belang dat Incluzio haar partners meeneemt, om de aansluiting met hen te behouden. Incluzio wil niet overnemen, in de opstart is dit niet altijd goed gelopen, maar dit zit steeds beter tussen de oren.
Actie: de wijze waarop Incluzio haar partners meeneemt, komt terug op de agenda.
Overige ontwikkelingen
2 Vluchtelingenproblematiek. Begeleiding bewoners AZC en Oekraïners
3 Financiële problematiek. Bijna de helft van de hulpvragen heeft een financiële component, we zien in 2022 dat dit percentage stijgt naar meer dan 50%
4. Maatschappelijke participatie. Gemeente Rheden is een aanpak gestart om een relatie te leggen tussen de Wmo (dagbesteding) en Participatiewet (activerend/beschut werk). Incluzio schrijft een voorstel om dit in de opdracht op te nemen bij wijze van pilot.
5. Jeugd. Naast de huidige werkzaamheden vraagt gemeente Rheden aandacht voor het betrekken van jongeren bij de hulpverlening aan jongeren. Nu komen jongeren met een (hulp)vraag bij een volwassene terecht. Het inschakelen van jongeren kan van een toegevoegde waarde zijn. Rozendaal benadrukt het belang van samenwerking met de Ondersteuners Jeugd en Gezin bij de huisartsen. Dit is een punt van aandacht vanuit de samenwerking tussen Incluzio en Een Plus (welzijn op recept).
6. Wooncoach en energiearmoede. Dit speelt in beide gemeenten.

7. Vrijwilligersbeleid. Incluzio heeft een informatieavond georganiseerd samen met 'De Uitdaging'. Ze staan op weekmarkten in de gemeente Rheden.
Actie: In Rozendaal zijn vrijwilligers te bereiken bij de papiercontainer op de parkeerplaats naast de kerk, zaterdagochtend. Ruud geeft dit door aan de medewerker Vrijwilligers.
6. Wvttk
De wethouders complimenteren Incluzio met de resultaten in het eerste jaar. Er zijn verbeterpunten, maar we hebben alle vertrouwen in de toekomst.
7. Sluiting

EEN INITIATIEF VAN INCLUZIO Elke buurt een betere buurt

INCLUZIO
RHEDEN.

1

Terugblik 2021

2

Overzicht KPI's 2021

3

Algemeen

No.	KPI	Norm	Resultaat	
0.1	Klanttevredenheid	7,5	6,6	
0.2	Stakeholderstevredenheid	7,5	6,2	

4

Plannen KPI's Algemeen 2022

- Klanttevredenheidsmetingen direct na afsluiting casus / kort contact;
- Tevredenheidsmetingen niet meer anoniem;
- Bijeenkomst organiseren met netwerkpartners om te komen tot prioriteiten;
- Kritisch kijken naar de lijst met stakeholders (i.o.m. Margriet).

5

Maatschappelijke effecten: versterken sociale basis

No.	KPI	Norm	Resultaat	
1.1.	Versterken netwerk van organisaties	50%	44%	
1.2	Beperken overbelasting mantelzorg	15	7	

6

Plannen KPI's Versterken Sociale Basis 2022

- Door actief te sturen met partners op prioriteiten ook het netwerk versterken;
- Blijven sturen op metingen bij mantelzorgers en actief onderzoeken of in casussen mantelzorgers betrokken zijn.

7

Maatschappelijke effecten: Verbreden Sociale basis

No.	KPI	Norm	Resultaat	
2.1	Bekendheid sociale basis	10%	-	Geen meting 2021
2.2	Ontmoetingen faciliteren	0-meting	6.686	Meting vanaf 2022
2.3	Vergroten aantal inwonersinitiatieven	0-meting	43	Meting vanaf 2022
2.4	Opvoedondersteuning	75%	94%	
2.5	Huiswerkbegeleiding	0-meting	152	Meting vanaf 2022
2.6	Overlast jeugd	- 15%	- 42%	

8

Plannen KPI's Verbreden Sociale Basis 2022

- In halfjaarrapportage 2022 data *Rheden Spreekt* meenemen;
- Eerste metingen uitvoeren naar aanleiding van de 0-metingen faciliteren van ontmoetingen, vergroten inwoners intitiatieven en huiswerkbegeleiding.

9

Maatschappelijke effecten: Transformatie

3.1	Transformatie instroom sociale basis	95%	89%	
3.2	Versterken netwerk inwoners	65%	94%	
3.3	Vergroten zelfredzaamheid	60%	100%	
3.4	Toeleiding sociale basis Jeugd	70%	89%	

10

Plannen KPI's Transformatie 2022

- KPI transformatie komt te vervallen, de groep basisbegeleiding is overgenomen door Incluzio;
- Uitrollen implementatie *Wat Telt* binnen de dorpsteams Dieren en Velp.

11

Algemene ontwikkelingen voor 2022

1. Community building / Samenredzaamheid (o.a. Integrale wijkaanpak Stenfert, collectivering);
2. Vluchtelingenproblematiek;
3. Financiële problematiek (o.a. energiearmoede, maatjesproject);
4. (maatschappelijke) participatie;
5. Jeugd (o.a. kansrijke start, NNZ, scholen, VVE locaties, samenwerking POH Jeugd);
6. Wooncoach (start per Q2);
7. Vrijwilligersbeleid (o.a. werving, Vrijwilligers academie).

12

Besluitenlijst 1.3 Commissievergadering

Datum	05-07-2022
Tijd	19:30 - 20:15
Locatie	Raadszaal
Voorzitter	G.H.W. Diepenbroek (BGR)
Toelichting	Vergadering van de vaste commissie van advies. Het betrof een openbare vergadering in de raadszaal van het gemeentehuis. De vergadering was live te volgen en is terug te zien)via de website van de gemeente: www.rozendaal.nl

1 BLOK ALGEMENE ZAKEN EN FINANCIËN: Opening en spreekrecht

Aanwezig: De heer Diepenbroek (voorzitter), de heren De Jonge en Van Gorkum (R'74), Mevrouw Hupkes en de heer Veltman (BGR), de heren Van den Akker en Breeuwsma (PAK), mevrouw Van der Pas (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder), mevrouw Weststeijn (burgemeester) en de heer Schaap (griffier).

De voorzitter opent de vergadering en deelt mee dat bericht van verhindering is ontvangen van mevrouw Bouwman en de heer Beije. Zij worden respectievelijk vervangen door de heer Veltman en de heer Van Gorkum.

Er is geen gebruik gemaakt van het spreekrecht.

2 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Er zijn geen mededelingen.

Ingekomen stukken:
De heer de Jonge over de begroting 2022 Stichting Veluwezoom (21.3).

3 Besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022

Er zijn geen opmerkingen over de besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022.

4 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 5 juli 2022:

Agendapunt 5: Lijst van moties en toezeggingen:
Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst.

Agendapunt 6: Jaarrekening 2021:
Op een vraag van de heer De Jonge over een meerjarenoverzicht met betrekking tot de resultaten van De Del, de uitgaven rondom de dorpsschool, inclusief de additionele kosten, en de afrekening van De Steenhoek, zegt wethouder Warmerdam toe dat er nog dit jaar een dergelijk overzicht volgt.
Vervolgens is het voorstel met een positief advies doorgezonden naar de raad.

Agendapunt 7: 1e Tussenrapportage (TURAP)
Het voorstel is met een positief advies doorgezonden naar de raad.

Agendapunt 8: Begroting VGGM en resultaatbestemming
Het voorstel is met een positief advies doorgezonden naar de raad.

5 Rondvraag

Er is geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

6 Schorsing

7 Heropening: BLOK SOCIAAL DOMEIN

Aanwezig: De heer Diepenbroek (voorzitter), mevrouw Jansen en de heer Van Gorkum (R'74), Mevrouw Hupkes en de heer Veltman (BGR), mevrouw Jordans en de heer Jansen (PAK), mevrouw Van der Pas (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder), mevrouw Weststeijn (burgemeester) en de heer Schaap (griffier).

8 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Er zijn geen mededelingen.

Ingekomen stukken:

- Mevrouw Hupkes over de begroting 2022 Stichting Veluwezoom (21.3). Op haar vraag betreffende de aard van de investeringen in de dorpsschool in onderwijskundige aanpassingen, zegt wethouder Van der Pas toe dat het antwoord hierop in de notulen zal worden verwerkt. *Antwoord wethouder namens college: "De middelen zullen worden aangewend om inpandig een rustige ruimte te kunnen creëren. Een ruimte die, afhankelijk van behoefte, door leerkrachten of door leerlingen gebruikt kan worden".*
- Mevrouw Jordans over de raadsinformatiebrief Rekenkamerrapport Rheden WMO en Jeugd (25.2). Wethouder Van der Pas verwijst naar een oriënterende raadsinformatiebijeenkomst in Rheden op 6 september 2022, waarbij ook Rozendaalse raadsleden welkom zijn.

9 Besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022

Er zijn geen opmerkingen over de besluitenlijst van de commissie van 31 mei 2022.

10 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 5 juli 2022:

Agendapunt 5, MOT-lijst:
Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst.

11 Rondvraag

- Mevrouw Hupkes over de rapporten Q1 en Q2 van Rheden betreffende het sociaal domein.
- De heer Van Gorkum over de Lumb Sum betreffende de maatwerkvoorzieningen.

12 Schorsing

13 Heropening: BLOK VOLKSHUISVESTING, RO, MILIEU, OPENBARE WERKEN, VERKEER EN VERVOER

Aanwezig: De heer Diepenbroek (voorzitter), Mevrouw Den Hartog en de heer Blokland (R'74), Mevrouw Hupkes en de heer Ruseler (BGR), mevrouw Le Mat en de heer Van Ooik (PAK), mevrouw Van der Pas (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder), mevrouw Weststeijn (burgemeester) en de heer Schaap (griffier).

14 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Er zijn geen mededelingen.
Er zijn geen opmerkingen over de ingekomen stukken.

15 Besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022

Er zijn geen opmerkingen over de besluitenlijst van e commissievergadering van 31 mei 2022.

16 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 5 juli 2022:

Agendapunt 5: MOT-lijst;
Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst.

Agendapunt 9: Masterplan Veluwezoom;
Het voorstel wordt met een verdeeld advies doorgezonden naar de raad.
BGR en R'74 adviseerden positief. Namens het PAK is een amendement op het voorstel aangekondigd.

Agendapunt 10: Krediet planschade Dorpsschool Rozendaal 2e tranche.
Het voorstel is met een positief advies doorgezonden naar de raad.

17 Rondvraag

De heer Ruseler over de verkeersveiligheid in verband met een (te) hoge heg op de kruising Kerklaan/De Genestetlaan. Wethouder Warmerdam gaat na of en zo ja wat er aan gedaan kan worden.

18 Sluiting

Lijst van Moties en Toezeggingen (MOT) gemeenteraad Rozendaal (versie september 2022)

In de MOT-lijst worden naast de toezeggingen gedaan in de raads- en commissievergadering, ook de aanvaarde raadsmoties meegenomen

Moties

Datum indiening	Raad	Onderwerp	Strekking motie	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
31 mei 2022		Waarborg de positie van de Regioagenda-commissie ten opzichte van de eigen gemeenteraad	Het college en de Rozendaalse leden van de agendacommissie op te roepen om de bestuurlijke afvaardiging in het algemeen bestuur de opdracht te geven in het algemeen bestuur deze kwestie aan de orde te stellen.	Burgemeester	Een motie van soortgelijke strekking is in bijna alle GMRAN-gemeenten aangenomen. Dit thema is breed besproken in de AB-vergadering GMRAN van 6 juli 2022. Directie en (een afvaardiging van) het DB van de GMRAN gaan hierover nader met de RAC in gesprek. In een RIB dd. 20 juli 2022 heeft het college u in de breedte geïnformeerd over de verwerking van zienswijzen en reacties op resp. begrotingswijziging RES, jaarstukken 2021 en concept-regionale agenda. Deze motie is daarbij betrokken. We beschouwen de motie daarmee als afgehandeld.	Afgedaan

Toezeggingen

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
2-11-21	Commissie	Transitievisie warmte	Om met betrekking tot de buurtuitvoerings-plannen rekening te houden met de wens om de raad daarbij mee te nemen	Van der Pas	We stellen in de 1e helft van 2022 een startnotitie op waarin staat hoe de raad bij de buurtuitvoeringsplannen betrokken wordt. In de commissievergadering van 31 mei 2022 heeft de heer Breeuwsma geïnformeerd naar de status van de toegezegde startnotitie. Wethouder Van der Pas heeft aangegeven om voor de zomer gesprekken met de buurt in te plannen welke na de zomer plaatsvinden en ter informatie een stukje in - In de Roos - te gaan plaatsen.	Juli 2022
2-11-21	Raad	Verhouding jaarlijkse afweging gemeenteraden tot meerjarenlooptijd algemene opgave overeenkomsten van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	Schriftelijk terug te komen op de vraag hoe dit zich tot elkaar verhoudt	Weststeijn	De looptijd van de regionale agenda i.r.t. de begroting van de GMRAN is besproken in de raadvergadering van 31 mei 2022. Besluitvorming van uw raad vond plaats in de vergadering van 21 juni 2022. Daarbij is mondeling in beide vergaderingen aandacht besteed aan relatie tussen beide documenten en de afwegingsruimte van de raad. In een RIB dd. 20 juli 2022 heeft het college u in de breedte geïnformeerd over de	Van de lijst afvoeren

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
					verwerking van zienswijzen en reacties op resp. begrotingswijziging RES, jaarstukken 2021 en concept-regionale agenda. We beschouwen deze toezegging daarmee als afgedaan.	
31-5-22	Raad	Groenvisie	Om in 2023 te komen met een ge-update versie van de groenvisie aangaande de in de commissie besproken onderwerpen.	Warmerdam	Inmiddels heeft een overleg met vragensteller plaatsgevonden teneinde de behoefte om aanscherping nader te duiden. De gevraagde aanscherping is goed te realiseren.	2023
5 juli 2022	Commissie	Meerjarenoverzicht met betrekking tot de resultaten van De Del, de uitgaven rondom de dorpsschool, inclusief de additionele kosten, en de afrekening van De Steenhoek.	Om het gevraagde overzicht nog dit jaar aan te leveren.	Warmerdam	Opgenomen in de werklijst.	2022
5 juli 2022	Commissie	De aard van de investering in de dorpsschool in onderwijskundige aanpassingen in relatie tot de Begroting 2022 Stichting Veluwezoom	Om het antwoord op deze vraag bij de besluitenlijst van de vergadering aan te leveren.	Van der Pas	De middelen zullen worden aangewend om inpandig een rustige ruimte te kunnen creëren. Een ruimte die, afhankelijk van behoefte, door leerkrachten of door leerlingen gebruikt kan worden.	Verwerkt in de besluitenlijst van de commissie-vergadering. Van de lijst afvoeren
12 juli 2022	Raad	Organisatie-ontwikkeling	In oktober met elkaar het gesprek aangaan over het vervolg van de	Weststeijn	Een datum voor een raadsbijeenkomst is inmiddels gepland: 18 oktober (zie LTA).	Oktober 2022

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
			organisatie-ontwikkeling			
12 juli 2022	Raad	Energietransitie en klimaatadaptatie	Er komt structureel (rijks)geld beschikbaar. We gaan hier plannen voor maken en bedragen aan koppelen en komen hier vóór de begroting bij u op terug.	Van der Pas		Oktober 2022
12 juli 2022	Raad	Categorie tegemoetkoming energielasten uitbreiden naar 140% Van het sociaal minimum.	Onderzoek doen naar de grootte van de groep teneinde de (on)mogelijkheden om de groep van 120% naar 140% uit te breiden te bezien.	Van der Pas		Oktober 2022
12 juli 2022	Raad	Zonnewand langs de A-12	Mogelijkheden bezien of een zonnewand achter de Del kan worden meegenomen in de gesprekken met Rijkswaterstaat, Arnhem en Rheden over het gedeelte langs de berg Heideweg.	Warmerdam	Gesprekken met de betrokken partijen lopen. De eerste reactie van de provincie en Rijkswaterstaat was dat een zonnelint van Waterberg tot Velperbroek als niet haalbaar wordt beschouwd. Dat was niet de vraag. Samen met Rheden gaan wij verkennen of een kleinschaliger aanpak haalbaar is.	2023

Nota bene: De in rood aangegeven status/voortgang c.q. planning afhandeling is gewijzigd ten opzichte van het in de voorgaande raadsvergadering overgelegde overzicht.

Gemeente ROZENDAAL

Raadsvergadering 27 september 2022

Concept-lijst ingekomen stukken en mededelingen

Memo's/notities van B&W voor de raad	B&W stellen voor
Raadsinformatiebrief Jaarverslag Buurtbemiddeling (28.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief uitvoeringsdruk jeugdgezondheidszorg (29.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief over de Groene Metropoolregio (verwerking zienswijzen en reacties RES-jaarstukken) (30.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief (2) Personeelstekorten huishoudelijke ondersteuning (36.1)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief opvang ontheemden, asielzoekers en statushouders (36.2)	Voor kennisgeving aannemen.
Raadsinformatiebrief Jaarrapportage Incluzio 2021 (36.3)	Voor kennisgeving aannemen

Ingekomen stukken door raads-/commissieleden opgevoerd ter bespreking

Besluitenlijst 1.3 Commissievergadering

Datum	05-07-2022
Tijd	19:30 - 20:15
Locatie	Raadszaal
Voorzitter	G.H.W. Diepenbroek (BGR)
Toelichting	Vergadering van de vaste commissie van advies. Het betrof een openbare vergadering in de raadszaal van het gemeentehuis. De vergadering was live te volgen en is terug te zien)via de website van de gemeente: www.rozendaal.nl

1 BLOK ALGEMENE ZAKEN EN FINANCIËN: Opening en spreekrecht

Aanwezig: De heer Diepenbroek (voorzitter), de heren De Jonge en Van Gorkum (R'74), Mevrouw Hupkes en de heer Veltman (BGR), de heren Van den Akker en Breeuwsma (PAK), mevrouw Van der Pas (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder), mevrouw Weststeijn (burgemeester) en de heer Schaap (griffier).

De voorzitter opent de vergadering en deelt mee dat bericht van verhindering is ontvangen van mevrouw Bouwman en de heer Beije. Zij worden respectievelijk vervangen door de heer Veltman en de heer Van Gorkum.

Er is geen gebruik gemaakt van het spreekrecht.

2 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Er zijn geen mededelingen.

Ingekomen stukken:
De heer de Jonge over de begroting 2022 Stichting Veluwezoom (21.3).

3 Besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022

Er zijn geen opmerkingen over de besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022.

4 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 5 juli 2022:

Agendapunt 5: Lijst van moties en toezeggingen:
Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst.

Agendapunt 6: Jaarrekening 2021:
Op een vraag van de heer De Jonge over een meerjarenoverzicht met betrekking tot de resultaten van De Del, de uitgaven rondom de dorpsschool, inclusief de additionele kosten, en de afrekening van De Steenhoek, zegt wethouder Warmerdam toe dat er nog dit jaar een dergelijk overzicht volgt.
Vervolgens is het voorstel met een positief advies doorgezonden naar de raad.

Agendapunt 7: 1e Tussenrapportage (TURAP)
Het voorstel is met een positief advies doorgezonden naar de raad.

Agendapunt 8: Begroting VGGM en resultaatbestemming
Het voorstel is met een positief advies doorgezonden naar de raad.

5 Rondvraag

Er is geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

6 Schorsing

7 Heropening: BLOK SOCIAAL DOMEIN

Aanwezig: De heer Diepenbroek (voorzitter), mevrouw Jansen en de heer Van Gorkum (R'74), Mevrouw Hupkes en de heer Veltman (BGR), mevrouw Jordans en de heer Jansen (PAK), mevrouw Van der Pas (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder), mevrouw Weststeijn (burgemeester) en de heer Schaap (griffier).

8 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Er zijn geen mededelingen.

Ingekomen stukken:

- Mevrouw Hupkes over de begroting 2022 Stichting Veluwezoom (21.3). Op haar vraag betreffende de aard van de investeringen in de dorpsschool in onderwijskundige aanpassingen, zegt wethouder Van der Pas toe dat het antwoord hierop in de notulen zal worden verwerkt. *Antwoord wethouder namens college: "De middelen zullen worden aangewend om inpandig een rustige ruimte te kunnen creëren. Een ruimte die, afhankelijk van behoefte, door leerkrachten of door leerlingen gebruikt kan worden".*
- Mevrouw Jordans over de raadsinformatiebrief Rekenkamerrapport Rheden WMO en Jeugd (25.2). Wethouder Van der Pas verwijst naar een oriënterende raadsinformatiebijeenkomst in Rheden op 6 september 2022, waarbij ook Rozendaalse raadsleden welkom zijn.

9 Besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022

Er zijn geen opmerkingen over de besluitenlijst van de commissie van 31 mei 2022.

10 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 5 juli 2022:

Agendapunt 5, MOT-lijst:
Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst.

11 Rondvraag

- Mevrouw Hupkes over de rapporten Q1 en Q2 van Rheden betreffende het sociaal domein.
- De heer Van Gorkum over de Lumb Sum betreffende de maatwerkvoorzieningen.

12 Schorsing

13 Heropening: BLOK VOLKSHUISVESTING, RO, MILIEU, OPENBARE WERKEN, VERKEER EN VERVOER

Aanwezig: De heer Diepenbroek (voorzitter), Mevrouw Den Hartog en de heer Blokland (R'74), Mevrouw Hupkes en de heer Ruseler (BGR), mevrouw Le Mat en de heer Van Ooik (PAK), mevrouw Van der Pas (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder), mevrouw Weststeijn (burgemeester) en de heer Schaap (griffier).

14 Mededelingen en ingekomen stukken, waaronder de ingekomen stukken voor de raad

Er zijn geen mededelingen.
Er zijn geen opmerkingen over de ingekomen stukken.

15 Besluitenlijst van de commissievergadering van 31 mei 2022

Er zijn geen opmerkingen over de besluitenlijst van e commissievergadering van 31 mei 2022.

16 Bespreking agendapunten raadsvergadering d.d. 5 juli 2022:

Agendapunt 5: MOT-lijst;
Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst.

Agendapunt 9: Masterplan Veluwezoom;
Het voorstel wordt met een verdeeld advies doorgezonden naar de raad.
BGR en R'74 adviseerden positief. Namens het PAK is een amendement op het voorstel aangekondigd.

Agendapunt 10: Krediet planschade Dorpsschool Rozendaal 2e tranche.
Het voorstel is met een positief advies doorgezonden naar de raad.

17 Rondvraag

De heer Ruseler over de verkeersveiligheid in verband met een (te) hoge heg op de kruising Kerklaan/De Genestetlaan. Wethouder Warmerdam gaat na of en zo ja wat er aan gedaan kan worden.

18 Sluiting

Lijst van Moties en Toezeggingen (MOT) gemeenteraad Rozendaal (versie september 2022)

In de MOT-lijst worden naast de toezeggingen gedaan in de raads- en commissievergadering, ook de aanvaarde raadsmoties meegenomen

Moties

Datum indiening	Raad	Onderwerp	Strekking motie	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
31 mei 2022		Waarborg de positie van de Regioagenda-commissie ten opzichte van de eigen gemeenteraad	Het college en de Rozendaalse leden van de agendacommissie op te roepen om de bestuurlijke afvaardiging in het algemeen bestuur de opdracht te geven in het algemeen bestuur deze kwestie aan de orde te stellen.	Burgemeester	Een motie van soortgelijke strekking is in bijna alle GMRAN-gemeenten aangenomen. Dit thema is breed besproken in de AB-vergadering GMRAN van 6 juli 2022. Directie en (een afvaardiging van) het DB van de GMRAN gaan hierover nader met de RAC in gesprek. In een RIB dd. 20 juli 2022 heeft het college u in de breedte geïnformeerd over de verwerking van zienswijzen en reacties op resp. begrotingswijziging RES, jaarstukken 2021 en concept-regionale agenda. Deze motie is daarbij betrokken. We beschouwen de motie daarmee als afgehandeld.	Afgedaan

Toezeggingen

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
2-11-21	Commissie	Transitievisie warmte	Om met betrekking tot de buurtuitvoerings-plannen rekening te houden met de wens om de raad daarbij mee te nemen	Van der Pas	We stellen in de 1e helft van 2022 een startnotitie op waarin staat hoe de raad bij de buurtuitvoeringsplannen betrokken wordt. In de commissievergadering van 31 mei 2022 heeft de heer Breeuwsma geïnformeerd naar de status van de toegezegde startnotitie. Wethouder Van der Pas heeft aangegeven om voor de zomer gesprekken met de buurt in te plannen welke na de zomer plaatsvinden en ter informatie een stukje in - In de Roos - te gaan plaatsen.	Juli 2022
2-11-21	Raad	Verhouding jaarlijkse afweging gemeenteraden tot meerjarenlooptijd algemene opgave overeenkomsten van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	Schriftelijk terug te komen op de vraag hoe dit zich tot elkaar verhoudt	Weststeijn	De looptijd van de regionale agenda i.r.t. de begroting van de GMRAN is besproken in de raadvergadering van 31 mei 2022. Besluitvorming van uw raad vond plaats in de vergadering van 21 juni 2022. Daarbij is mondeling in beide vergaderingen aandacht besteed aan relatie tussen beide documenten en de afwegingsruimte van de raad. In een RIB dd. 20 juli 2022 heeft het college u in de breedte geïnformeerd over de	Van de lijst afvoeren

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
					verwerking van zienswijzen en reacties op resp. begrotingswijziging RES, jaarstukken 2021 en concept-regionale agenda. We beschouwen deze toezegging daarmee als afgedaan.	
31-5-22	Raad	Groenvisie	Om in 2023 te komen met een ge-update versie van de groenvisie aangaande de in de commissie besproken onderwerpen.	Warmerdam	Inmiddels heeft een overleg met vragensteller plaatsgevonden teneinde de behoefte om aanscherping nader te duiden. De gevraagde aanscherping is goed te realiseren.	2023
5 juli 2022	Commissie	Meerjarenoverzicht met betrekking tot de resultaten van De Del, de uitgaven rondom de dorpsschool, inclusief de additionele kosten, en de afrekening van De Steenhoek.	Om het gevraagde overzicht nog dit jaar aan te leveren.	Warmerdam	Opgenomen in de werklijst.	2022
5 juli 2022	Commissie	De aard van de investering in de dorpsschool in onderwijskundige aanpassingen in relatie tot de Begroting 2022 Stichting Veluwezoom	Om het antwoord op deze vraag bij de besluitenlijst van de vergadering aan te leveren.	Van der Pas	De middelen zullen worden aangewend om inpandig een rustige ruimte te kunnen creëren. Een ruimte die, afhankelijk van behoefte, door leerkrachten of door leerlingen gebruikt kan worden.	Verwerkt in de besluitenlijst van de commissie-vergadering. Van de lijst afvoeren
12 juli 2022	Raad	Organisatie-ontwikkeling	In oktober met elkaar het gesprek aangaan over het vervolg van de	Weststeijn	Een datum voor een raadsbijeenkomst is inmiddels gepland: 18 oktober (zie LTA).	Oktober 2022

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
			organisatie-ontwikkeling			
12 juli 2022	Raad	Energietransitie en klimaatadaptatie	Er komt structureel (rijks)geld beschikbaar. We gaan hier plannen voor maken en bedragen aan koppelen en komen hier vóór de begroting bij u op terug.	Van der Pas		Oktober 2022
12 juli 2022	Raad	Categorie tegemoetkoming energielasten uitbreiden naar 140% Van het sociaal minimum.	Onderzoek doen naar de grootte van de groep teneinde de (on)mogelijkheden om de groep van 120% naar 140% uit te breiden te bezien.	Van der Pas		Oktober 2022
12 juli 2022	Raad	Zonnewand langs de A-12	Mogelijkheden bezien of een zonnewand achter de Del kan worden meegenomen in de gesprekken met Rijkswaterstaat, Arnhem en Rheden over het gedeelte langs de berg Heideweg.	Warmerdam	Gesprekken met de betrokken partijen lopen. De eerste reactie van de provincie en Rijkswaterstaat was dat een zonnelint van Waterberg tot Velperbroek als niet haalbaar wordt beschouwd. Dat was niet de vraag. Samen met Rheden gaan wij verkennen of een kleinschaliger aanpak haalbaar is.	2023

Nota bene: De in rood aangegeven status/voortgang c.q. planning afhandeling is gewijzigd ten opzichte van het in de voorgaande raadsvergadering overgelegde overzicht.

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerking Regionale Verstedelijkingsstrategie

Adviseur	: R. Berendsen	**Datum B&W**	: 13 september 2022
Programma	: 8 Ruimtelijke Ontwikkeling	**Datum Raad**	: 27 september 2022
Portefeuillehouder	: S. Warmerdam	**Openbaar**	: Ja

Aan de Raad

Aanleiding
Eind 2021 hebben de gemeenteraden van de verschillende gemeenten binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (18) en Regio Foodvalley (8) het eerste deel van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley vastgesteld. Ook Provinciale Staten van Gelderland en Utrecht stemden hiermee in. In overleg met het Rijk werd dit eerste deel ook vastgesteld als inhoudelijke basis voor verdere samenwerking (tussen het Rijk, de provincies, de waterschappen, de regio's en de gemeenten).

Bij de behandeling van het eerste deel (in gemeenteraden en staten) werden vragen, moties en amendementen gesteld en ingediend. In het 'Wijzigingsdocument Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Bijlage 1) is deze input gerangschikt en van een behandeladvies voorzien. Na vaststelling van dit wijzigingsdocument worden de wijzigingen in het eerste deel (het 'Verstedelijkingsconcept') verwerkt.

Het eerste deel van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley is een document op hoofdlijnen. Het werken met de op hoofdlijnen geformuleerde strategie vraagt om inzoomen. Dit concretiseren vindt plaats in zogenoemde gebiedsuitwerkingen in acht verschillende deelgebieden. Als eerste stap in deze gebiedsuitwerkingen zijn nu *opgavebeschrijvingen* opgesteld bestaande uit:

- de 'Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' bevat de onderzoeksagenda's per deelgebied (Deel II-A);
- het hoofdstuk 'Werken met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel II-B); dat is een beschrijving van het vervolgproces waarin we samen werken aan de uitvoering van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley.

Gevraagde beslissing
1. Het 'Wijzigingsdocument Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel I) vaststellen;
2. De 'Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel II-A) met daarin het hoofdstuk 'Werken met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel II-B) als basis voor de verdere uitwerking van de gebiedsuitwerkingen en het te sluiten akkoord vaststellen;
3. Bij deze Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley geen gebruik te maken van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen.

Wat willen we bereiken?
De Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley beschrijft - met als leidend motto ‘Meer landschap, meer stad’ - welke voorwaarden en principes nodig zijn om de groei te accommoderen en tegelijkertijd de groene leefkwaliteit te versterken. Dit vergt een nauwe samenwerking tussen alle overheden: regio(gemeenten), waterschappen, provincies en Rijk, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven.

Argumenten
1.1. Het Wijzigingsdocument laat zien hoe wordt omgegaan met eerdere raadsvragen, moties en amendementen
In het najaar van 2021 kwamen diverse vragen, moties en amendementen aan de orde bij de behandeling van het verstedelijkingsconcept (‘Deel I’). In het wijzigingsdocument is de input gerangschikt en van een behandeladvies voorzien. In sommige gevallen leidt dit tot voorgestelde veranderingen in ‘Deel I’.

2.1. Onderzoeksagenda’s gebiedsuitwerkingen geven richting
De onderzoeksagenda’s geven per deelgebied inzicht in de *positionering*, de *integrale onderzoeksvraag* en de *kernopgaven* (gerelateerd aan de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen) met mogelijke oplossingsrichtingen. De (al in Deel I) vastgestelde ontwerpprincipes zijn hier getest en uitgewerkt. De opgavebeschrijvingen sluiten af met een onderzoeksagenda. De hier opgenomen kwesties zijn agenderend voor de regionale samenwerking. Dit zijn de zaken waar partijen in een deelgebied op korte en lange termijn samen aan willen werken. Ook zijn ze een belangrijke houvast voor het omgevingsbeleid.

2.2. Onderzoeksagenda’s Gebiedsuitwerkingen zijn gebiedsgerichte input voor het verstedelijkingsprogramma
Naast de ambities in individuele gebieden zijn er ook hoofdlijnen te onderscheiden. We noemen dit de *kernopgaven* die voor (grote delen van) de regio’s randvoorwaardelijk zijn om de benodigde groei te kunnen accommoderen (op de in Deel I van de Verstedelijkingsstrategie beschreven wijze). Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- De opwaardering van de (inter)nationale A12/spoor-corridor vanuit de Randstad naar Duitsland als aorta voor de bereikbaarheid en ontsluiting van de regio.
- Het verbeteren van het samenhangende regionale mobiliteitsnetwerk met aandacht voor HOV-verbindingen, mobiliteitshubs, snelfietspaden, binnenstedelijke mobiliteitsopgaven Foodvalley-Zuid (inclusief spoor Ede-Barneveld), Arnhem en Nijmegen (inclusief gebiedsaanpak N325/A325).
- Het verkennen van mogelijke versterking en uitbreiding van de ecologische kwaliteit en recreatieve waarde van natuur in het kader van het Deltaprogramma, programma Klimaatadaptatie, programma natuurherstel en het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).
- Het realiseren van 5.000 hectare extra groen in en om de stad in landschapszones door middel van een zogenaamd groen-blauw-raamwerk.

Via de onderzoeksagenda's in de deelgebieden én de bovenstaande randvoorwaarden werken we verder aan de gebiedsuitwerkingen en het Verstedelijkingsakkoord. Voor een deel bevat dit akkoord naar verwachting concrete afspraken over te realiseren ontwikkelingen, maar ook procesafspraken over wat verder moet worden uitgewerkt, de onderlinge samenwerking en de organisatie van de uitvoering. Het streven is om de hoofdlijnen met het Rijk af te spreken in het BO-MIRT[1] van november 2022.

2.3. Verstedelijkingsstrategie helpt Omgevingsvisies: als input of bij uitvoering
Als regio's laten we zien hoe we bijdragen aan nationale doelen. Tegelijkertijd helpt de Verstedelijkingsstrategie bij het realiseren van eigen ambities. Door ons te concentreren op het schaalniveau van de gecombineerde regio en tegelijkertijd goed in- en uit te zoomen naar lokaal en (sub)regionaal niveau, komen we tot relevante input voor lokale ontwikkelingen. Zo kunnen we een verbinding maken met bijvoorbeeld onze lokale Omgevingsvisies en daarvoor een extra stimulans geven. Omdat onder andere woningmarkt, economie en mobiliteit (boven)regionaal zijn, biedt de Verstedelijkingsstrategie op dat schaalniveau input voor het opstellen van komende of te actualiseren Omgevingsvisies of draagt juist bij aan uitvoering van recent vastgestelde Omgevingsvisies. Door de regionale Verstedelijkingsstrategie te (blijven) verbinden met lokale Omgevingsvisies wordt ook de betrokkenheid van gemeenteraden/Provinciale Staten in hun kaderstellende rol versterkt.

Kanttekeningen
1.1 Een verstedelijkingsstrategie is geen verstedelijkingsvisie
De Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley schetst een zogenaamd 'adaptief ontwikkelpad'. We bedoelen daarmee dat de Verstedelijkingsstrategie ook inzicht geeft in welke keuzes op een later moment worden genomen. We gaan een langjarige samenwerking aan en voor veel mogelijke oplossingsrichtingen of maatregelen is nader onderzoek nodig. Daarmee staat dus nu nog niet alles vast en is er nog flexibiliteit. Als kader hanteren we daarbij het perspectief en de ontwerpprincipes uit het Verstedelijkingsconcept ('Deel I'). Zo geven we de langjarige samenwerking met het Rijk vorm.

In de raadsinformatiebrief van 29 juni 2021 en bij de vaststelling van het Verstedelijkingsconcept ('Deel I') hebben wij aangegeven dat de Verstedelijkingsstrategie een hoog abstractieniveau heeft en Rozendaal in dit stadium nauwelijks raakt. In de gebiedsuitwerkingen agenderen partijen de opgaven in een deelgebied waar gezamenlijk aan wordt gewerkt. Hierbij draait het nadrukkelijk niet enkel om woningbouw, maar om het integraal onderzoeken en realiseren van de ambities voor de vier samenhangende bouwstenen. De gebiedsuitwerkingen spelen in op nieuwe ontwikkelingen en inzichten die met de jaren ontstaan.

[1] Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport

Wat gaan we daarvoor doen?
In het Verstedelijkingconcept (‘Deel I’) en de opgavebeschrijvingen (‘Deel II’) vormen een belangrijke basis voor de samenwerking tussen de partners (rijk, provincie en beide regio’s). De afwegingskaders hieruit vormen de basis voor de gebiedsuitwerking en komen daarnaast op lokaal niveau in beeld bij onder meer beleidsactualisatie zoals bijvoorbeeld de omgevingsvisie.

a) Planning
Binnen de richting die ontstaat met het vaststellen van het Verstedelijkingsconcept (‘Deel I’) en het instemmen met de opgavebeschrijvingen (‘Deel II’) kunnen de colleges (in regionaal verband) werken aan afspraken met het Rijk over de beoogde verstedelijking en de daarbij horende condities (zoals volgordelijkheid, financiering en rolneming) op het gebied van leefomgeving, bereikbaarheid en economie.
De acht deelgebieden worden de komende jaren met elkaar en in samenhang uitgewerkt. In het hoofdstuk “Werken met de Verstedelijkingsstrategie” staat hoe aan dit alles invulling wordt gegeven.

b) Evaluatie
Zoals hiervoor is aangegeven wordt op basis van het Verstedelijkingsconcept (‘Deel I’) en de opgavebeschrijvingen (’Deel II’) verder samengewerkt aan gebiedsgerichte uitwerkingen (in de acht deelgebieden). In de gebiedgerichte uitwerking wordt , waarin een we daadwerkelijk tot ruimtelijke ontwerpen komen waar belangen worden afgewogen.

c) Participatie en communicatie
In het najaar van 2020 hebben alle colleges in de regio’s de contourennotitie vastgesteld. Via regionale raadsbijeenkomsten, een webinar en lokale informatieve sessies ben u geïnformeerd over de inzet en de voortgang op dit traject.
Bij het opstellen van de Verstedelijkingsstrategie en de Onderzoeksagenda zijn niet direct inwoners betrokken. Wel heeft de provincie Gelderland in het gehele gebied op inhoudelijke vraagstukken een inwonerpeiling uitgevoerd. Het Verstedelijkingsconcept waarin en de Onderzoeksagenda zijn bovenal een belangrijke basis voor de samenwerking tussen de partners (rijk, provincie en beide regio’s). Het afwegingskader komt op lokaal niveau in beeld bij locatiekeuze.
De partners binnen de Verstedelijkingsstrategie worden geïnformeerd over het genomen besluit. De nadere lokale vertaling volgt in de toekomst. Inwoners worden hierbij zoals hiervoor is aangegeven actief betrokken.

d) Publicatie verplicht?
Publicatie is niet verplicht, voorgesteld wordt om na besluitvorming een publicatie in de In de Roos te plaatsen.

Wat mag het kosten?
Dit voorstel heeft geen financiële consequenties.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage(n)

1. Wijzigingsdocument Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley (betrekking hebbend op het al eerder door gemeenteraden en Provinciale Staten vastgestelde Deel I en hoe om te gaan met vragen, moties en amendementen die tijdens de vaststelling zijn gesteld en ingediend);
2. De 'Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel II-A, pagina 1-90) met daarin het hoofdstuk 'Werken met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel II-B, pagina 92-98).

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Regionale Verstedelijkingsstrategie

---

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 13 september 2022

Besluit:

1. Het 'Wijzigingsdocument Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel I) vaststellen;
2. De 'Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel II-A) met daarin het hoofdstuk 'Werken met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel II-B) als basis voor de verdere uitwerking van de gebiedsuitwerkingen en het te sluiten akkoord vaststellen;
3. Bij deze Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley geen gebruik te maken van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 27 september 2022.

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage 1

Wijzigingsvoorstel Verstedelijkingsconcept (Deel 1).

Oude tekst	P.	**Wijzigingsvoorstel**
De regio Arnhem- Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot beste circulaire regio van Nederland en won daarmee de titel Green Capital of Europe.	16	De regio Arnhem – Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot de beste circulaire regio van Nederland. Nijmegen werd in datzelfde jaar de European Green Capital.
Zo is de Romeinse Limes onder de naam Neder- Germaanse Limes zelfs genomineerd als UNESCO Werelderfgoed.	20	Zo is de Romeinse Limes onder de naam Neder-Germaanse Limes recentelijk aangewezen als UNESCO Werelderfgoed.
Tegelijkertijd heeft het goederenvervoer ook effect op het mobiliteitsnetwerk. Goederenvervoer en personenvervoer maken in veel gevallen gebruik van dezelfde spoorcorridors	39	Tegelijkertijd heeft het goederenvervoer ook effect op het mobiliteitsnetwerk. Goederenvervoer en personenvervoer maken in veel gevallen gebruik van dezelfde spoor- en wegcorridors.
Dat heeft negatieve invloed op de leefkwaliteit van inwoners, op de grote verstedelijkingslocatie Arnhem-Oost en op de A12-corridor. Een goede oplossing hiervoor is randvoorwaardelijk om groei van zowel het goederenvervoer als het aantal woningen mogelijk te maken en leefkwaliteit van bewoners in deze gebieden op peil te houden.	39	Dat heeft door onder meer geluidhinder en luchtverontreining negatieve invloed op de leefkwaliteit van inwoners, op de grote verstedelijkingslocatie Arnhem-Oost en op de A12-corridor. Hier is aandacht voor nodig is. Er moeten goede oplossingen worden ontwikkeld die zowel de groei van het goederenvervoer als ook het aantal woningen mogelijk maken en de leefkwaliteit van bewoners in deze gebieden op peil te houden of verbeteren.
Dit kan door de vorming van mobiliteitshubs, door het stimuleren van fietsen en lopen op korte afstanden binnen het stedelijk netwerk (first mile / last mile), door het vergroten en versterken van het Hoogwaardig Openbaar Vervoer-netwerk (HOV-netwerk) en door voor verbindingen op langere afstanden tussen stedelijke netwerken in te zetten op openbaar vervoer en spoor.	39	Het doel is om te gaan met de toenemende druk op het netwerk, zodat inwoners en werkenden in de regio kunnen functioneren. Dit kan door de vorming van mobiliteitshubs, door het stimuleren van fietsen en lopen op korte afstanden binnen het stedelijk netwerk (first mile / last mile), door het vergroten en versterken van het Hoogwaardig Openbaar Vervoernetwerk (HOV-netwerk) en door voor verbindingen op langere afstanden tussen stedelijke netwerken in te zetten op openbaar vervoer en spoor.
Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-)fietspaden	40	Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk bij (bestaande en geplande) (H)OV knooppunten geprogrammeerd, die bij voorkeur goed verbonden zijn met (snel)fietspaden
Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-)fietspaden …	40	Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk bij (H)OV knooppunten geprogrammeerd, die bij voorkeur goed verbonden zijn met (snel)fietspaden …

Hoe deze knelpunten [Red.: op het spoor] opgelost moeten worden is onderwerp van nadere studie.	42	Om welke knelpunten het gaat en hoe deze opgelost moeten worden is onderwerp van nadere studie.
Voor het goederenvervoer langs de A12	42	Voor het goederenvervoer over en langs de A12
Gezien het grote effect van de verstedelijking op het (toch al drukbezette) mobiliteitsnetwerk, is het belangrijk verschillende opties voor oplossingen en maatregelen in het mobiliteitsnetwerk in kaart te brengen (onderzoeksagenda).	39	Gezien het grote effect van de verstedelijking op het (toch al drukbezette) mobiliteitsnetwerk, is het belangrijk om eerst de principes van duurzame verstedelijking te hanteren zoals die zijn uitgewerkt in de ontwerpprincipes, en daarna verschillende opties voor oplossingen en maatregelen in het mobiliteitsnetwerk in kaart te brengen (onderzoeksagenda).
Locatie komen alleen in aanmerking voor een bestemmingswijziging als in de uitwerking ook de mobiliteitsoplossing wordt opgenomen.	40	Locaties komen alleen in aanmerking voor een bestemmingswijziging als in de uitwerking ook de mobiliteitsoplossing worden opgenomen, dan wel wanneer er afspraken over de daarmee samenhangende mobiliteitsoplossing worden gemaakt.
In potentie moet over de mobiliteitsoplossing al afspraken gemaakt zijn voordat er gebouwd wordt. Er worden echter knelpunten op het spoor en op de stations gezien. De verschillende stromen op internationaal, nationaal, regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor.	42	In potentie moet over de mobiliteitsoplossing al afspraken gemaakt zijn voordat er gebouwd wordt, dan wel wordt er naar de mobiliteitsoplossing gezocht. Er worden echter knelpunten op het spoor en op de stations gezien. De verschillende stromen op internationaal, nationaal, regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor.
Onderzoeksagenda (illustraties van voorwaarden om te kunnen bouwen). [Red.: als titel van een kopje]	42, 44, 46	Relatie bestaand beleid en ambities
Op de economische deelkaart staat op grondgebied van Beuningen een XXL bedrijventerrein ingetekend. Het verzoek is om dit bedrijventerrein op Beunings grondgebied van de kaart af te halen.	49	*Kaart wordt aangepast*
Op Campus Heyendaal, Novio Tech Campus, Industriepark Kleefse Waard, Arnhems Buiten en Wageningen Science Park is dit goed te zien.	50	Op Campus Heyendaal, Novio Tech Campus, Industriepark Kleefse Waard, Arnhems Buiten, Wageningen Campus en Business & Science Park Wageningen is dit goed te zien.
Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor doelgroepen die minder te besteden hebben toegankelijk zijn.	60	Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor een breed scala aan doelgroepen (inclusief huishoudens die minder te besteden hebben) toegankelijk zijn.
Arnhem-Oost [Red.: als naam van het deelgebied]	overal	Spoorzone Arnhem-Oost

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
27	I&W (ambtelijk)	In het schema lijkt bereikbaarheid wat geisoleerd, als het een losse opgave is. In de ambitie kan ik mij helemaal vinden, maar in de strategie moet het gaan om bereikbaarheid van stedelijk netwerk in relatie tot nieuwe woningen en economie.	N.v.t.	A. Opmerkingen voor Deel 1 MET inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt vooralsnog niet overgenomen. Deze schematische weergave wordt gebruikt om de bouwstenen kort te duiden, en dienen als basis voor de opbouw van de bouwstenen. De samenhang van de vier bouwstenen is de kern van de verstedelijkingsstrategie. De ene bouwsteen kan niet zonder de andere bouwsteen.	
N.v.t.	Rhenen	Motie Verstedelijkingsstrategie: Om aan de ontwerpprincipes de bouwsteen ‘voedselproductie’ aan te dragen als vijfde pijler onder het concept (naast leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen)	Het belang van de agrifoodsector is groot in onze regio. De sector is ruimtelijk, sociaal en economisch verweven in de maatschappij. De transitie richting meer natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw is een opgave die ruimte vraagt. (p22 word doc)	A. Opmerkingen voor Deel 1 MET inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt niet overgenomen. Dit onderdeel maakt deel uit van de bouwstenen leefomgeving en economie. In de gebiedsuitwerkingen bij de deelgebieden waar dat relevant is, wordt dit verder uitgewerkt.	

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
16	Nijmegen	De regio Arnhem- Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot beste circulaire regio van Nederland en won daarmee de titel Green Capital of Europe. Dit moet zijn: De regio Arnhem – Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot de beste circulaire regio van Nederland. Nijmegen werd in datzelfde jaar de European Green Capital.	De regio Arnhem- Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot beste circulaire regio van Nederland en won daarmee de titel Green Capital of Europe.	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	De regio Arnhem – Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot de beste circulaire regio van Nederland. Nijmegen werd in datzelfde jaar de European Green Capital.
20	Nijmegen	De Romeinse Limes is inmiddels aangewezen als UNESCO Werelderfgoed	Zo is de Romeinse Limes onder de naam Neder-Germaanse Limes zelfs genomineerd als UNESCO Werelderfgoed.	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	Zo is de Romeinse Limes onder de naam Neder-Germaanse Limes recentelijk aangewezen als UNESCO Werelderfgoed.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
40	Prv Utrecht	Er staat nu: “Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-)fietspaden)”. Aanpassen in: “Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk bij (H)OV knooppunten geprogrammeerd die het liefst goed verbonden zijn met (snel)fietspaden”.	Nieuwe woningen worden *zo veel mogelijk* geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-)fietspaden	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	Nieuwe woningen worden *zo veel mogelijk* bij (H)OV knooppunten geprogrammeerd, die bij voorkeur goed verbonden zijn met (snel)fietspaden
42	I&W	Er staat ‘knelpunten op het spoor’. Mij niet duidelijk welke. Eventueel kan je zeggen dat je wilt onderzoeken welke knelpunten ontstaan en hoe deze voorkomen of opgelost kunnen worden.	Hoe deze knelpunten opgelost moeten worden is onderwerp van nadere studie.	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	Om welke knelpunten het gaat en hoe deze opgelost moeten worden is onderwerp van nadere studie.
42	I&W	Er staat ‘GV langs de A12’, ook GV over de A12 is aan de orde.	Voor het goederenvervoer langs de A12	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	Voor het goederenvervoer over en langs de A12
12	Arnhem	In de grote woningbouwopgave van stad en regio is voor Arnhem-Oost gekozen voor een wijkaanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid (Woondeal regio Arnhem Nijmegen). Suggestie: Flankerend aan de grote woningbouwopgave in Arnhem is voor Arnhem-Oost gekozen voor ….etc.	Voor Arnhem-Oost is gekozen voor een wijk-aanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid (Woondeal regio Arnhem Nijmegen)	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Gezien Arnhem onder het gehele sleutelgebied Arnhem-Oost valt (zoals ook te zien op de kaart), vraagt deze opmerking niet om een aanpassing van deel 1	Opnemen in opdrachtbeschrijvingen voor de gebiedsuitwerkigen dat flankerend aan de grote woningbouwopgave in Arnhem is voor Arnhem-Oost gekozen voor een wijk-aanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid (Woondeal regio Arnhem Nijmegen)
43	Beuningen	Kansenkaart mobiliteit en kaart 'Locaties op (inter)nationaal niveau': P&R bij Weurt verwijderen. Totaal onlogisch om hier een hub te ontwikkelen.		C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten, waarbij de kaarten verder uitgewerkt en verfijnd worden, en keuzes wordene gemaakt.	
44	I&W	Ook hier een focus op infrastructuur, terwijl maatregelen als parkeernormen alleen als optie staan benoemd. Dit soort maatregelen zou juist de eerste stap moeten zijn, samen met andere maatregelen om mobiliteit te voorkomen of te spreiden.		C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging		Deze opmerking wordt niet overgenomen. Dit wordt meegenomen in de opgaveomschrijving van de gebiedsuitwerkingen.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
44	I&W	Inzet zou moeten zijn om hier een mix van vervoersmogelijkheden te hebben.	Lokale fiets- en bus-infrastructuur draagt bij aan slimme en schone verbindingen.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Voorstel: Lokale fiets- en bus-infrastructuur draagt bij aan slimme en schone verbindingen. Inzet is om op deze locaties een aanbod te hebben van verschillende, vooral duurzame en aan elkaar verbonden modaliteiten.	
49	Beuningen	Op de economische deelkaart staat op grondgebied van Beuningen een XXL bedrijventerrein ingetekend. Het verzoek is om dit bedrijventerrein op Beunings grondgebied van de kaart af te halen. Gemeente Beuningen is niet tegen een bedrijventerrein, maar of en waar er binnen Beuningen extra vraag zal zijn naar bedrijventerrein is nog onderwerp van studie. Op de kansenkaart is dit XXL bedrijventerrein terecht niet ingetekend op Beunings grondgebied.		C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten, waarbij de kaarten verder uitgewerkt en verfijnd worden, en keuzes wordene gemaakt.	Voorstel: Kaart wordt aangepast
50	Wageningen	Juiste naam: Business & Sciencepark.	Op Campus Heyendaal, Novio Tech Campus, Industriepark Kleefse Waard, Arnhems Buiten en Wageningen Science Park is dit goed te zien.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging		Op Campus Heyendaal, Novio Tech Campus, Industriepark Kleefse Waard, Arnhems Buiten, Wageningen Campus en Business & Science Park Wageningen is dit goed te zien.
60	Zevenaar	Wordt huisvesting voor alle doelgroepen meegenomen (ook o.a. arbeidsmigranten enz.)	Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor doelgroepen die minder te besteden hebben toegankelijk zijn.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging		Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor een breed scala aan doelgroepen (inclusief huishoudens die minder te besteden hebben) toegankelijk zijn.
60	Montferland	Naast de reguliere woningopgave ook aandacht voor bijzondere doelgroepen , in het bijzonder arbeidsmigranten. Goede huisvesting is belangrijk, maar regionale solidariteit daarin ook wat betreft het facilieren en aanbieden van huisvesting. En waar dan?	Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor doelgroepen die minder te besteden hebben toegankelijk zijn.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging		Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor een breed scala aan doelgroepen (inclusief huishoudens die minder te besteden hebben) toegankelijk zijn.
N.v.t.	Arnhem	Vanuit de herkenbaarheid en eenduidigheid in besluiten een producten is het verzoek: Spoorzone Arnhem-Oost te gebruiken waar nu Arnhem-Oost staat in de VS.	Arnhem-Oost	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Overnemen	Spoorzone Arnhem-Oost

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	I&W	Klimaatadaptatie zit goed op het netvlies. Het komt veel terug. Wel zou het goed zijn te concretiseren hoe die aandacht voor klimaatadaptatie tot uiting komt concreet. Hoe wordt het meegenomen in de strategie, hoe beinvloedt het de stedenbouwkundige structuren?	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	De uitwerking van deze opmerking wordt als opdracht meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Hierbij is klimaatadaptatie onderdeel van de top 10 van kernopgaven.	
N.v.t.	I&W	Ook waterveiligheid is meegenomen, ook als ordenend principe. Goed om te zien. Ik kan me nog voorstellen dat het goed is om de relatie te leggen met het programma Integraal Riviermanagement.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	De uitwerking van deze opmerking wordt als opdracht meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Dus met welke projecten, programma's en partijen moet men in overleg treden?	
N.v.t.	I&W	Ik zoek nog naar de aandacht voor scheepvaart in dit stuk. Dan denk ik aan watergebonden bedrijven langs waterwegen. En ook aan ruimte houden voor scheepvaart en scheepvaartvoorzieningen op de grote waterwegen in (toekomstig) stedelijk gebied.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	De uitwerking van deze opmerking wordt als opdracht meegegeven bij de gebiedsopdrachten, in het kader van modal shift en circulaire bedrijvigheid	
68	I&W	Versterken van de ICE corridor richting Frankfurt is een mooie ambitie. Hij is echter niet toe te rekenen aan het bouwen van 10.000 woningen of aan extra banen in de regio ANF.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten.	
69	I&W	Er staat 'benutten capaciteit hoofdspoor als randvoorwaarde'. Waarom zou er nu niet alvast een deel van de voorziene woningen gebouwd kunnen worden? Misschien zullen op sommige trajecten mensen soms staan. Het kan een keuze zijn om dat te accepteren, of om andere maatregelen te nemen dan meer capaciteit. Bijv door niet iedereen tegelijk in de spits te laten reizen. En door PHS rijdt er straks 6x per uur een trein van Utr-Arn-Nijmegen.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Er wordt geen tekst aangepast. Deze opmerking vraagt aandacht in de toekomstige programmering.	

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
70	I&W	- GV zal altijd blijven. Zodra er minder GV over spoor gaat, neemt het GV over weg toe. Over hoe om te gaan met toename van GV door groei van de economie bestaan aparte trajecten, en is een lange termijn vraagstuk. - Groei van ICE is van verschillende factoren afhankelijk, bijv of de markt dit wil. - 'Aanpak spoordossier versneld'. Niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld. Als dit gaat over vrijkomen van rangeerterreinen, dan is het goed te realiseren dat ambities met internationaal vervoer niet samengaan met ambities om rangeerterrein uit de stad te krijgen. Het internationaal spoor heeft dit nodig.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerkingen worden als aandachtspunten meegegeven bij de gebiedsopdrachten.	Deze opmerkingen worden als aandachtspunten meegegeven bij de gebiedsopdrachten.
N.v.t.	Overbetuwe	Bezie groei in steden in relatie tot (effecten) middengebied.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten.	N.v.t.
N.v.t.	Overbetuwe	Aandacht voor aansluiting naar Wageningen (Foodvalley), graag deze verbinding enutten en versterken.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten.	N.v.t.
N.v.t.	Rhenen	Motie Verstedelijkingsstrategie: Een actieve hoofdrol te spelen bij het uitwerken van de visie op het Binnenveld en daarbij het voortbestaan van de agrarische gezinsbedrijven als vertrekpunt te nemen.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Roept het college op om: • In het proces van de gebiedsuitwerkingen voor de zuidelijke Foodvalley en/of het Binnenveld in te brengen dat een onderzoek gewenst is naar wat er nodig is voor het ecologisch functioneren van de groenblauwe corridors; • Vervolgens op basis van de uitkomsten van dit onderzoek in het gebiedsproces randvoorwaarden te formuleren voor ontwikkelingen binnen de groenblauwe corridors; • Samen met de partners te werken aan de ontwikkeling van de groenblauwe corridors op een manier waarop deze functioneren als ecologische verbindingszones;	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college om: • Tijdens de gesprekken aan gemeenten uit de regio Arnhem, Nijmegen en Foodvalley mee te geven dat het belangrijk is om verstedelijking ook mee te plannen met de energietransitie. Zodoende de energievoorziening van de gebouwen als uitgangspunt te nemen voor het maken van nieuwe plannen voor verstedelijking en daarmee optimaal gebruikte maken van de omgeving voor energieopwekking	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.
N.v.t.	Prv Gelderland	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoeken Gedeputeerde Staten: • Bij de nadere uitwerking van het verstedelijkingsconcept in de gebiedsplannen te gaan sturen op kwaliteit en hoeveelheid groen in de directe leefomgeving. • Uit te werken wat goede streefgetallen kunnen zijn voor kwaliteit en hoeveelheid groen in de verschillende leefomgevingen (meer en minder stedelijk), en daarover de staten te berichten. • Deze streefgetallen vervolgens in te brengen bij de gebiedsuitwerkingen.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college: • Om samen met Ede, Rhenen en Veenendaal een visie op te stellen over de betekenis van het Binnenveld om zo het groene karakter en het open landschap voor de toekomst te behouden; • De raad op de hoogte te houden van stedelijke plannen van omliggende gemeenten, die raken aan het Binnenveld	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	De eerste bullet van deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
39	I&W (ambtelijk)	- Er staat 'goederenvervoer (GV) maakt deels gebruikt van zelfde spoorcorridors als personenvervoer'. Dat geldt ook voor wegen. Die graag erbij noemen. Minder vervoer over spoor, betekent meer belasting van wegennet. Binnenvaart kan wegen ontlasten, dus daarom ook belangrijk in de strategie. - GV: er wordt gesproken over effecten op leefbaarheid. Goed om deze concreet te maken. En ook personenvervoer heeft veel effect op leefbaarheid. - Er wordt gesproken over 'goede oplossingen GV als randvoorwaarde'. Mij is uit dit stuk nog niet duidelijk wat zowel opgave als beoogd oplossing hier zijn. Lastig om er een randvoorwaarde van te maken. Beter om de zorg uit te spreken dat dat toename van GV kan zorgen voor verminderde leefbaarheid door …., en dat aandacht hiervoor nodig is.	Tegelijkertijd heeft het goederenvervoer ook effect op het mobiliteitsnetwerk. Goederenvervoer en personenvervoer maken in veel gevallen gebruik van dezelfde spoorcorridors … Dat heeft negatieve invloed op de leefkwaliteit van inwoners, op de grote verstedelijkingslocatie Arnhem-Oost en op de A12-corridor. Een goede oplossing hiervoor is randvoorwaardelijk om groei van zowel het goederenvervoer als het aantal woningen mogelijk te maken en leefkwaliteit van bewoners in deze gebieden op peil te houden.	D. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen MET inhoudelijke wijziging	bespreken	Tegelijkertijd heeft het goederenvervoer ook effect op het mobiliteitsnetwerk. Goederenvervoer en personenvervoer maken in veel gevallen gebruik van dezelfde spoor- en wegcorridors. … Dat heeft door onder meer geluidhinder en luchtverontreining negatieve invloed op de leefkwaliteit van inwoners, op de grote verstedelijkingslocatie Arnhem-Oost en op de A12-corridor. Hier is aandacht voor nodig is. Er moeten goede oplossingen worden ontwikkeld die zowel de groei van het goederenvervoer als ook het aantal woningen mogelijk maken en de leefkwaliteit van bewoners in deze gebieden op peil te houden of verbeteren.
Algemeen	I&W (ambtelijk)	De resultaten van de mobiliteitsscan lijken hier onontkoombaar, echter deze uitkomsten krijg je als je inzet op automobiliteit en verder niets verandert qua maatregelen. We kunnen dit inzicht vanuit de scan gebruiken om de plannen aan te passen, en te kijken hoe we door diverse inzet dit kunnen voorkomen en hoe we kunnen sturen op een meer gewenste mobiliteit. Die notie mis ik nog.	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Opnemen in brief en evt Werken met	Er is een mobiliteitsanalyse (als vervolg op de mobiliteitsscan) in de maak. De resultaten hiervan worden meegenomen in de gebiedsuitwerkingen. Daarnaast wordt in de ontwerpprincipes benoemd juist in te zetten op OV/fiets/andere mobiliteit.
36	I&W (ambtelijk)	Hier wordt gesproken over 'maatregelen en investeringen'. Daar zou de notie gemaakt moeten worden dat je zoekt naar wat het meest kostenefficient is om een doel te bereiken.	We verwachten dat maatregelen en investeringen nodig zijn om deze effecten te voorkomen en om de locaties zoals die naar voren komen in het mobiliteitsconcept, te kunnen ontwikkelen zoals gedacht. Daarbij moeten we ook kijken naar de exploitatiekosten van het OV.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	
38	I&W (ambtelijk)	Plaatje. Er is een groot verschil tussen het beeld in de spits en daarbuiten. Dat betekent in veel gevallen dat er buiten de spits nog veel capaciteit is. Belangrijk om dit noemen om het beeld compleet te maken.	Effect intensiteit (Mobiliteitsscan) Prognose 2040 (referentie)	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Klopt en wordt ook meegenomen in de mobiliteitsanalyses, dus geen aanpassing nodig.	

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
42	I&W	Bij de onderzoeksagenda valt op dat bij voorbaat de oplossingen al in infrastructuur worden gezocht. Terwijl bij de principes duidelijk wordt dat het in eerste instantie gaat om het voorkomen van overbelasten van het bestaand netwerk. In de onderzoeksagenda mis ik dit nog.	Gezien het grote effect van de verstedelijking op het (toch al drukbezette) mobiliteitsnetwerk, is het belangrijk verschillende opties voor oplossingen en maatregelen in het mobiliteitsnetwerk in kaart te brengen (onderzoeksagenda).	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt niet overgenomen. Het is duidelijk dat er investeringen in mobiliteit nodig zijn. Bovendien is het niet volgtijdelijk: het dient als een geheel maatregelenpakket ingevoerd te worden, en niet eerst gedrag en dan investeringen.	Voorstel: Gezien het grote effect van de verstedelijking op het (toch al drukbezette) mobiliteitsnetwerk, is het belangrijk om eerst de principes van duurzame verstedelijking te hanteren zoals die zijn uitgewerkt in de ontwerpprincipes, en daarna verschillende opties voor oplossingen en maatregelen in het mobiliteitsnetwerk in kaart te brengen (onderzoeksagenda).
42, 44	I&W	Op deze pag en verderop staat het kopje ‘Onderzoeksagenda (illustraties van voorwaarden)’. Kopje roept veel vragen op, vooral wat tussen haakjes staat. Wellicht is het kopje ‘relatie bestaand beleid en ambities’ beter op zijn plaats.	Onderzoeksagenda (illustraties van voorwaarden om te kunnen bouwen):	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	voorstel: meenemen in Werken met Relatie bestaand beleid en ambities	Voorstel: Relatie bestaand beleid en ambities
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college: • Om samen met Ede, Rhenen en Veenendaal een visie op te stellen over de betekenis van het Binnenveld om zo het groene karakter en het open landschap voor de toekomst te behouden; • De raad op de hoogte te houden van stedelijke plannen van omliggende gemeenten, die raken aan het Binnenveld	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	De tweede bullet van deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'.	N.v.t.
93	I&W	Er staat ‘harde randvw en showstoppers’. Klinkt definitief. Ik mis hier een fasering in termijnen en het werken met varianten (nul-variant, no-regret variant, plus-variant bijv)	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	- Fasering in termijnen en het werken met varianten; - Harde randvoorwaarden en ‘showstoppers’;	N.v.t.
N.v.t.	Nijmegen	Rol van de raad hierin, hoe kunnen we onze controlerende taak uitvoeren als er meer gemeenten meedoen?	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Overbetuwe	Biedt in de strategie een kader of werkwijze waarbij je groei zodanig kunt managen dat projectontwikkelaars in de weilanden niet hoge winsten maken zonder dat er (bv. in bestaande wijken) ook geïnvesteerd wordt t.b.v. leefbaarheid. Lokaal en regionaal, delen van ‘zoet en zuur’	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	N.v.t.
N.v.t.	Duiven	Wat is de relatie met onze eigen Omgevingsvisie?	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	N.v.t.
N.v.t.	Lingewaard	Hoe zorgen voor evenwicht tussen gemeenten in de uitvoering?	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' bij dit soort opmekingen zou ik een algemeen tekstje maken over het verstdelijkingsakkoord waarin we samenwerkingsafsprake n maken een monitoringssysteem willen uitwerken een interventiemodel willen uitdenken.	N.v.t.
N.v.t.	Montferland	Er werd veel gesproken over de overloop vanuit het westen naar onze gemeente als het gaat om de krapte op de woningmarkt. Is dit wel goed beeld? Wat zijn daarvan de consequenties. Mensen uit de eigen kern kunnen niet concurreren met de kapitaalkrachtiger mensen (vaak gepensioneerden die eigen woning verkocht hebben) uit het westen. De gemeenteraad ziet daar ook graag iets van terug in de verstedelijkingsstrategie.	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Barneveld	Motie Ontwikkelbeeld Amersfoort, Ruimtelijke Verkenning en Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college bij de toekomstige uitwerking van Ontwikkelbeeld Amersfoort, Ruimtelijke Verkenning regio Foodvalley en Verstedelijkingsstrategie ANF de Barneveldse omgevingsvisie en Hoofdlijnennotitie Koers Barneveld 2040 als de kaders te beschouwen waarbinnen Barnevelds beleid plaatsvindt en dat ook binnen de regio's helder uit te dragen.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op deze motie wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.
N.v.t.	Ede	Motie Ruimtelijke Verkenning en Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college in de regio te bepleiten dat noodzakelijke hervormingen op de woningmarkt onderdeel worden van de gesprekken met het Rijk bij het sluiten van het Verstedelijkingsakkoord	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. Deze motie wordt nu niet betrokken bij de verstedelijkingsstrategie. Deze motie betreft een ruimtelijk traject waarbij de discussie over hervormingen op de woningmarkt zich hoofdzakelijk op andere tafels afspeelt. De gemeente Ede kan deze discussie daar zeker voeren.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Nijkerk	Amendement Verstedelijkingsstrategie ANF: Besluit de tekst van het raadsbesluit aan te vullen als volgt: “4. Met vorenstaande drie beslispunten in te stemmen onder de conditie dat het college van B&W bij het opstellen van een verstedelijkingsakkoord en bij de nadere gebiedsuitwerking voor de gemeente Nijkerk, het Nijkerkse omgevingsbeleid als kader zal hanteren, in het bijzonder de in ontwikkeling zijnde Omgevingsvisie 2040 en de Mobiliteitsvisie .”	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op dit amendement wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'. Vraag aankernteam voor voorzet. De afspraak is dat de verstedelijkingsstrategie verwerkt wordt in de ruimtelijke (beleids)plannen van gemeenten en provincie.	N.v.t.
N.v.t.	Rhenen	Amendement besluit VS: Stelt voor om de tekst uit het voorstel, “De ontwerpprincipes van dit concept door te vertalen naar ons eigen lokale omgevingsbeleid” Als volgt aan te passen: "Het lokale omgevingsbeleid (Visie op Rhenen), mee te nemen als ontwerpprincipe voor het verstedelijkingsconcept Groene Metropool"	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op dit amendement wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'. Vraag aankernteam voor voorzet. het is een amendement op het besluit, dus op deel 1. Deze is erg lastig. Kan natuurlijk niet. gesprek met wethouder nodig: wat heeft hij/zij hierop geantwoord. Hoe is dit in het uiteindelijke verslag gekomen?	N.v.t.
N.v.t.	Rhenen	Motie Verstedelijkingsstrategie: Om ook de agrarische organisatie zoals o.a. het LTO meegenomen worden om de strategie te bepalen en voor het brede draagvlak.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op deze motie wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Scherpenzeel	Amendement Verstedelijkingsstrategie ANF: Stelt voor beslispunt 3 te wijzigen als volgt: "Het college te verzoeken om een verstedelijkingsakkoord met het rijk te sluiten over de beoogde verstedelijking en de daarbij horende afspraken (zoals volgordelijkheid, financiering en rolneming) op het gebied van leefomgeving, bereikbaarheid en economie, en de raad hierover actief te informeren en relevante besluitvorming aan de raad voor te leggen alvorens extern afspraken te maken."	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op dit amendement wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'. Vraag aankernteam voor voorzet. deze is volgen mij in lijn met de geest van het voorgestelde besluit. Dus hoeven we verder niks mee.	N.v.t.
N.v.t.	Scherpenzeel	Amendement Verstedelijkingsstrategie ANF: Stelt voor beslispunt 3 als volgt te wijzigen: "Na doorvertaling van de ontwerpprincipes naar het eigen lokale omgevingsbeleid deze met de raad te bespreken, waarna de raad het college kan verzoeken om een verstedelijkingsakkoord met het rijk te sluiten.."	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op dit amendement wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'. Vraag aankernteam voor voorzet. de angel zit hem in de laatste zin. de raad verzoekt niet aan het college. gesprek wethouder nodig: wat is hierop geantwoord, hoe staat het in het verslag?	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college om: In de regio te bepleiten dat noodzakelijke hervormingen op de woningmarkt onderdeel worden van de gesprekken met het Rijk over het Verstedelijkingsakkoord.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. Deze motie wordt nu niet betrokken bij de verstedelijkingsstrategie. Deze motie betreft een ruimtelijk traject waarbij de discussie over hervormingen op de woningmarkt zich hoofdzakelijk op andere tafels afspeelt. De gemeente Ede kan deze discussie daar zeker voeren.	N.v.t.
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Roept het college op om: • In het verstedelijkingsakkoord met het Rijk over de beoogde verstedelijking afspraken te maken overeen financiële impuls voor de sociale woningbouw in Wageningen; • De gemeenteraad over de inhoud van het verstedelijkingsakkoord regelmatig te informeren en te consulteren voorafgaand aan de besluitvorming;	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. De eerste passage van de motie heeft geen betrekking tot de verstedelijkingsstrategie. De tweede passage betreft een verzoek aan het college van Wageningen.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Druten	Een amendement aangenomen dat er over de invulling (deel 2) eerst met de raad moet worden gesproken. Dat gaan we doen aan de hand van de vragen die ik je eerder mailde en waar jij ook aanvullingen op hebt gegeven. Ik weet niet precies hoe de planning gaat lopen maar daar maak ik me wel wat zorgen over. De raad van Druten wil echt inhoudelijk over de invulling van deel 2 meedenken.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Dit amendement wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. Nagaan precieze formulering	N.v.t.
N.v.t.	Beuningen	Kanttekening: Niet alle Beunings beleid is in het verstedelijkingsconcept opgenomen en hier en daar is verdere harmonisering van het concept met Beunings beleid nodig, zoals bijvoorbeeld met betrekking tot XXL-dozen, volkshuisvesting en mobiliteit. Het Beunings beleid prevaleert boven regionaal beleid.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Deze kanttekening wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. ook deze is fundamenteel, wat is bovenliggend, volgens afspraak de VST. dus moet een antwoord op komen gelijkluidend aan de andere reacties van deze strekking.	N.v.t.
N.v.t.	Arnhem	Motie: In de samenwerking binnen de Groene Metropool Arnhem Nijmegen en Foodvalley, grotere ambities op het gebied van Europese samenwerking en middelen na te streven en hierbij actief de afdeling Public Affairs van de Groene Metropool in te zetten, passend bij de internationale ambities van de Verstedelijkingsstrategie.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg		N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
14	Overbetuwe	Belang behoud dorps woonmilieu, dorpse schaal.	N.v.t.	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Deze opmerking is reeds aanwezig. We koesteren de ontspannenheid en de kracht van het landschap, de kwaliteit en intimiteit van de kleinere kernen in de regio (waarin die kernen kunnen groeien naar eigen behoefte) en we combineren dat met dat wat de stedelijke regio's kenmerkt.	N.v.t.
22	Zevenaar	Ook aandacht voor de kleine kernen o.a. voor de leefbaarheid te behouden	Voor de kernen is vitaliteit van belang	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Onder vitaliteit wordt ook leefbaarheid verstaan. Daarmee is dit begrip al opgenomen in de verstedelijkingsstrategie.	
39	I&W (ambtelijk)	Het denken in doelen zou bij mobiliteit meer voorop kunnen staan. Doel is om te gaan met de toenemende druk op het netwerk zodat inwoners en werkende in de regio kunnen functioneren.	Dit kan door de vorming van mobiliteitshubs, door het stimuleren van fietsen en lopen op korte afstanden binnen het stedelijk netwerk (first mile / last mile), door het vergroten en versterken van het Hoogwaardig Openbaar Vervoer-netwerk (HOV-netwerk) en door voor verbindingen op langere afstanden tussen stedelijke netwerken in te zetten op openbaar vervoer en spoor.	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Mobiliteit staat altijd ten dienste van dit doel, ook in de verstedelijkingsstrategie worden in de bouwstenen wonen en economie de doelstellingen beschreven.	Voorstel: Het doel is om te gaan met de toenemende druk op het netwerk, zodat inwoners en werkenden in de regio kunnen functioneren. Dit kan door de vorming van mobiliteitshubs, door het stimuleren van fietsen en lopen op korte afstanden binnen het stedelijk netwerk (first mile / last mile), door het vergroten en versterken van het Hoogwaardig Openbaar Vervoer-netwerk (HOV-netwerk) en door voor verbindingen op langere afstanden tussen stedelijke netwerken in te zetten op openbaar vervoer en spoor.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
40	Zevenaar	Bouwen om OV punten; Of geplande OV punten	Nieuwe woningen worden *zo veel mogelijk* geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-)fietspaden	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Deze opmerking wordt niet overgenomen. In deze zin geeft 'zo veel mogelijk' dit voldoende aan. Verderop in de tekst staat dat er eventuele nieuw (H)OV wordt ontwikkeld.	Voorstel: Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk bij (bestaande en geplande) (H)OV knooppunten geprogrammeerd, die bij voorkeur goed verbonden zijn met (snel)fietspaden
40, 42, 70	Arnhem	Relatie mobiliteit en verstedelijking: sterker neer zetten/verduidelijken dat de verstedelijkingsstrategie samen gaat met afspraken tav de bijpassende mobiliteitsoplossing. Zie de alinea's hieronder: - Locatie komen alleen in aanmerking voor een bestemmingswijziging als in de uitwerking ook de mobiliteitsoplossing wordt opgenomen. --> samenhangende afspraken maken - In potentie moet over de mobiliteitsoplossing al afspraken gemaakt zijn voordat er gebouwd wordt. Er worden echter knelpunten op het spoor en op de stations gezien. De verschillende stromen op internationaal, nationaal, regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor	- Locatie komen alleen in aanmerking voor een bestemmingswijziging als in de uitwerking ook de mobiliteitsoplossing wordt opgenomen. - In potentie moet over de mobiliteitsoplossing al afspraken gemaakt zijn voordat er gebouwd wordt. Er worden echter knelpunten op het spoor en op de stations gezien. De verschillende stromen op internationaal, nationaal, regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor.	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Geen aanpassingen, er staat al precies in de tekst wat de inbrenger zegt.	Voorstel: '- Locaties komen alleen in aanmerking voor een bestemmingswijziging als in de uitwerking ook de mobiliteitsoplossing worden opgenomen, dan wel wanneer er afspraken over de daarmee samenhangende mobiliteitsoplossing worden gemaakt. - In potentie moet over de mobiliteitsoplossing al afspraken gemaakt zijn voordat er gebouwd wordt, dan wel wordt er naar de mobiliteitsoplossing gezocht. Er worden echter knelpunten op het spoor en op de stations gezien. De verschillende stromen op internationaal, nationaal, regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor.

Opgavebeschrijvingen Verstedelijkingsstrategie

Onderzoeksagenda voor gebiedsuitwerkingen (16/8/22)

2a

INHOUDSOPGAVE

Inleiding gebiedsuitwerkingen 04

Opgavebeschrijvingen

Spoorzone Arnhem-Oost 06
Foodvalley-Zuid 16
Nijmegen-West 26

Foodvalley-Noord 36
Liemers 46
Middengebied 58
Rijk van Nijmegen 68
Veluwe 80

Werken met de Verstedelijkingsstrategie 90

Inhoud per opgavebeschrijving

- Positionering van het deelgebied binnen de Groene Metropool
- Integrale onderzoeksvraag
- Hoofdopgaven met onderliggende opgaven
- Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en onderzoeksagenda (indien aanwezig)
- Integrale kaart
- Kaart per bouwsteen

"Voor acht deelgebieden worden de ontwerpprincipes toegepast om de gezamenlijke doelen en ambities te realiseren én om te bepalen welke randvoorwaarden voor leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen daarvoor ingevuld moeten worden."

Waarom gebiedsuitwerkingen?
Het verstedelijkingsconcept, inclusief ontwerpprincipes voor de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen, is gemaakt op het schaalniveau van de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley. De ontwerpprincipes worden toegepast in een gebied waar iedere m2 al een bestemming heeft, terwijl daaraan onder meer 5.000 hectare 'meer landschap', 100.000 woningen, extra ruimte voor de transitie naar natuurinclusieve landbouw en ruimte voor een-baan-per-nieuwe-woning worden toegevoegd. Dat vraagt om gebiedsgericht onderzoek naar de keuzes die het toepassen van de ontwerpprincipes met zich meebrengen en welke randvoorwaarden moeten worden ingevuld. In de acht deelgebieden worden de grote abstracte opgaven concreet, want juist in de context van een specifiek gebied kunnen de opgaven rond de aanwezige en gewenste kwaliteiten en ambities 'tastbaar' worden gemaakt. Deze gebieden zijn:

- De sleutelgebieden Spoorzone Arnhem-Oost, Foodvalley-Zuid en Nijmegen-West. Deze sleutelgebieden overlappen gedeeltelijk met de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties waarin tweederde van de woningvraag moet landen.
- De overige deelgebieden Foodvalley-Noord (onderdeel van de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Foodvalley), Liemers, Middengebied, Rijk van Nijmegen en Veluwe.

Onderzoeksagenda als inhoudelijke basis voor langjarige samenwerking
De acht deelgebieden worden de komende jaren met elkaar en in samenhang uitgewerkt. Deze onderzoeksagenda biedt daarvoor houvast; per deelgebied zijn de belangrijkste onderzoeksvragen, de hoofdopgaven per bouwsteen met onderliggende opgaven en een aanzet voor oplossingsrichtingen met bijbehorende maatregelen gegeven. De kaarten geven een indicatieve ruimtelijke impressie, maar de tekst per gebiedsuitwerking is leidend. De gebiedsuitwerkingen agenderen de opgaven waar partijen in een deelgebied op korte en lange termijn samen aan willen werken. Het draait daarbij nadrukkelijk niet enkel om woningbouw, maar om het integraal onderzoeken en realiseren van de ambities voor de vier samenhangende bouwstenen.
De gebiedsuitwerkingen spelen in op nieuwe ontwikkelingen en inzichten die met de jaren ontstaan.
Daarmee zijn ze dynamisch en, beginnend met de onderzoeksagenda, agenderend voor de regionale samenwerking in de Verstedelijkingsstrategie tussen gemeenten, regio's, provincies, waterschappen en het Rijk. Ze vormen daarmee een belangrijk houvast voor het lokale omgevingsbeleid en zijn gebiedsgerichte input voor het verstedelijkingsprogramma met het Rijk. Via het BO Leefomgeving en/of BO MIRT kunnen daar afspraken uit voortkomen die doorwerking hebben naar investeringen en inzet van regio en Rijk.

Tussen de Verstedelijkingsstrategie en de op inhoud direct samenhangende processen en projecten, zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de Regionale Energie Strategieën, vindt uiteraard inhoudelijke afstemming plaats. Maar deze processen en projecten kennen hun eigen besluitvormingsproces.

In het hoofdstuk "Werken met de Verstedelijkingsstrategie" staat hoe aan dit alles invulling wordt gegeven.

Leeswijzer
De opgavebeschrijvingen zijn ontwikkeld in acht separate processen met in elk deelgebied verschillende gemeenten; soms één gemeente in meerdere deelgebieden. Een 'opgave' beslaat vaak niet het hele deelgebied of houdt precies op bij grens. Daardoor kan er 'overlap' zijn tussen deelgebieden.
Per deelgebied is gewerkt met een ambtelijk en bestuurlijk (gedeputeerden en wethouders) gebiedsteam. Deze gebiedsteams hadden veel vrijheid om vanuit gebiedsspecifieke inhoud en kenmerken te werken. Dat betekent dat gebiedsuitwerkingen kunnen verschillen qua tekst en kaartbeeld. In sommige kaarten is meer detail opgenomen en ook de ondergrond kan verschillen om esthetische redenen. Bij alle gebiedsuitwerkingen is en blijft de tekst leidend en zijn de kaarten ondersteunend.

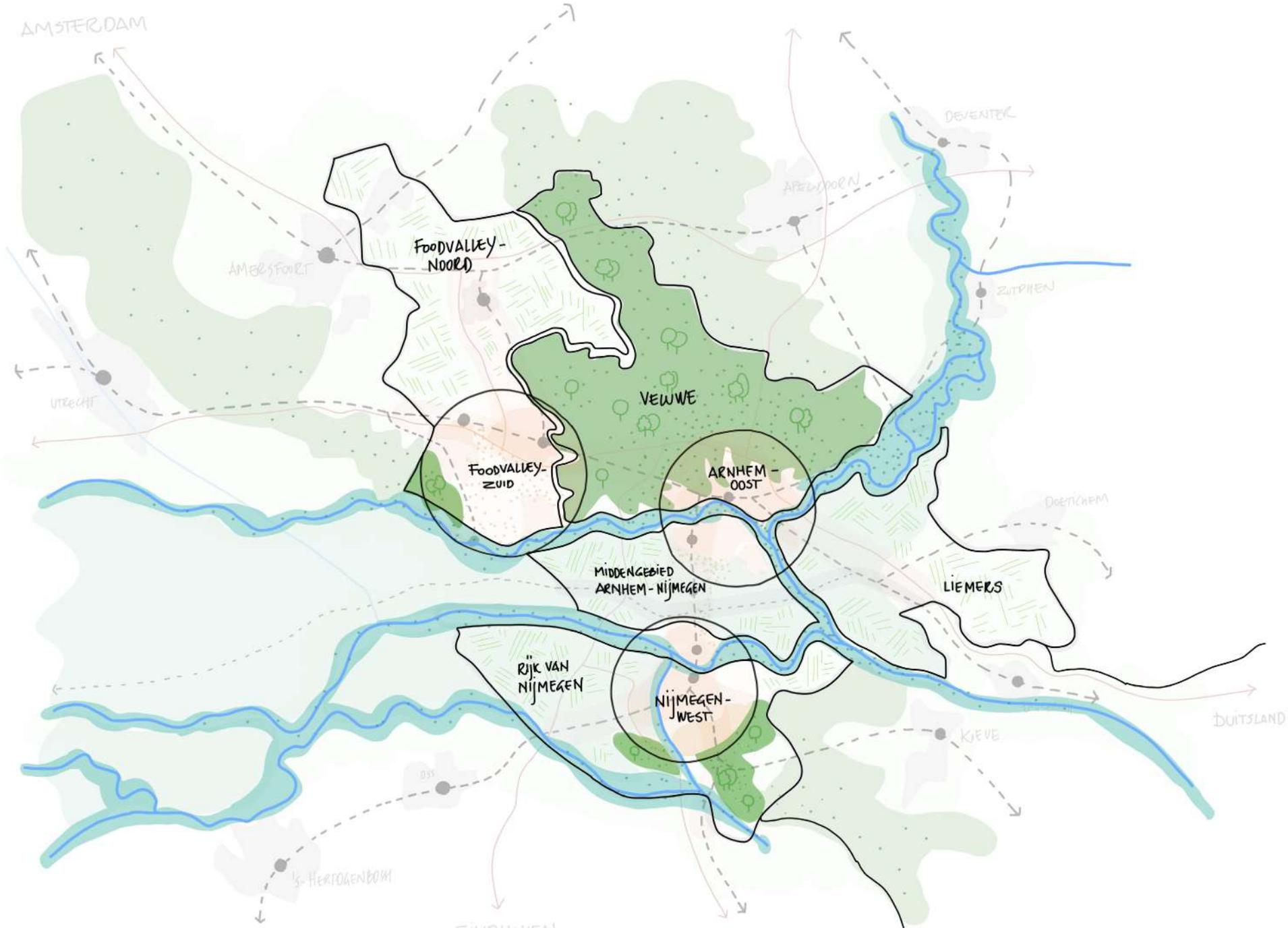

De acht deelgebieden van de Groene Metropool

Spoorzone Arnhem-Oost

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeente Arnhem

Positionering van het sleutelgebied in de Groene Metropool

Arnhem en omgeving is één van de 'polycentrische polen' in de regio. Daarbinnen vormt de Spoorzone Arnhem-Oost de poort van de Groene Metropool op de internationale spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitsland. De reden om binnen het verstedelijkingsconcept dieper op dit gebied in te zoomen heeft te maken met de stapeling van opgaven in dit gebied. Enerzijds ligt de spoorzone centraal op de internationale (spoor)corridor en sluit dit aan op (inter-)nationale ambities, anderzijds beperkt het de stad ook om andere ambities waar te kunnen maken die van groot belang zijn voor stad en regio. In potentie kan in dit gebied een fors woningbouwprogramma gerealiseerd worden als de randvoorwaarden op orde komen. Het stadsdeel ligt dicht bij de binnenstad, er zijn mogelijkheden om het gebied beter te ontsluiten en het landschap is binnen handbereik met uitlopers van de Veluwe, de uiterwaarden van de IJssel en Stadsblokken Meinerswijk. Daarnaast liggen er twee belangrijke energy hotspots in het gebied: de Kenniscampus regio Arnhem en het IPKW.

Integrale onderzoeksvraag

Het woningbouwprogramma voor dit gebied heeft een potentie van circa 8.000 tot 10.000 woningen in de komende 20 jaar. Dat zijn de woningen uit de planmonitor en een aanvullend deel volgend uit het ontwikkelperspectief Spoorzone Arnhem-Oost (mei 2021) en Voorontwerp Omgevingsvisie Arnhem 2040 (december 2021). Met de planontwikkeling: Zijdekwartier en omgeving, Coberco-terrein/ Gashouderskwartier en verschillende locaties in Presikhaaf is al gestart deze potentie waar te maken. Belangrijke randvoorwaarde is de ontwikkeling van de spoorcorridor in samenhang met het verbeteren van de (H)OV- en fiets bereikbaarheid van bestaande wijken en de beoogde nieuwbouw. In samenhang daarmee het Spoorpark Arnhem-Oost ontwikkelen als verbinding tussen stadsdelen en de verdere ontwikkeling van een sterk cluster rondom het energieprofiel met de Kenniscampus, de campus IPKW in samenhang met de Nieuwe haven en de Kennis-as op Het Broek. Dat draagt bij aan een kwaliteitsimpuls op bestaande werkgebieden en de beoogde Arnhemse mix.

Kernopgave is om deze complexe gebiedsontwikkeling zodanig te ontwikkelen dat de bouwstenen wonen, groene leefomgeving, economie en duurzame mobiliteit in balans worden gerealiseerd in de spoorzone. Een gebiedsontwikkeling die als vliegwiel dient om het vestigingsklimaat en de groene gezonde leefomgeving in dit deel van de stad te versterken. Niet alleen voor de stad Arnhem, maar ook met meerwaarde voor de Groene Metropool als geheel. Met de aanwijzing tot grootschalig woningbouwgebied door het Rijk is een start gemaakt met de langjarige samenwerking van Rijk, provincie en regio om de verschillende belemmeringen weg te nemen en het potentieel van de Spoorzone Arnhem-Oost volledig te benutten.

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Leefomgeving

In de Verstedelijkingsstrategie streven we naar het ontwikkelen van een groenblauw raamwerk met groen in en om het stedelijk gebied. Het gewenste Spoorpark Arnhem-Oost (ca 70 ha) creëert een ecologische en groene parkverbinding tussen de regionale groengebieden VeluweZoom, het Rivierklimaatpark IJsselpoort en de Meinerswijk aan de Rijn. Met het Spoorpark bevorderen we de biodiversiteit in de stad, gaan we hittestress tegen zoals op Rijnpark/Het Broek en creëren we een gezonde en aantrekkelijke plek voor sport, ontspanning en ontmoeting voor bestaande en nieuwe bewoners in dit deel van de stad.

Spoorzone Arnhem-Oost

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

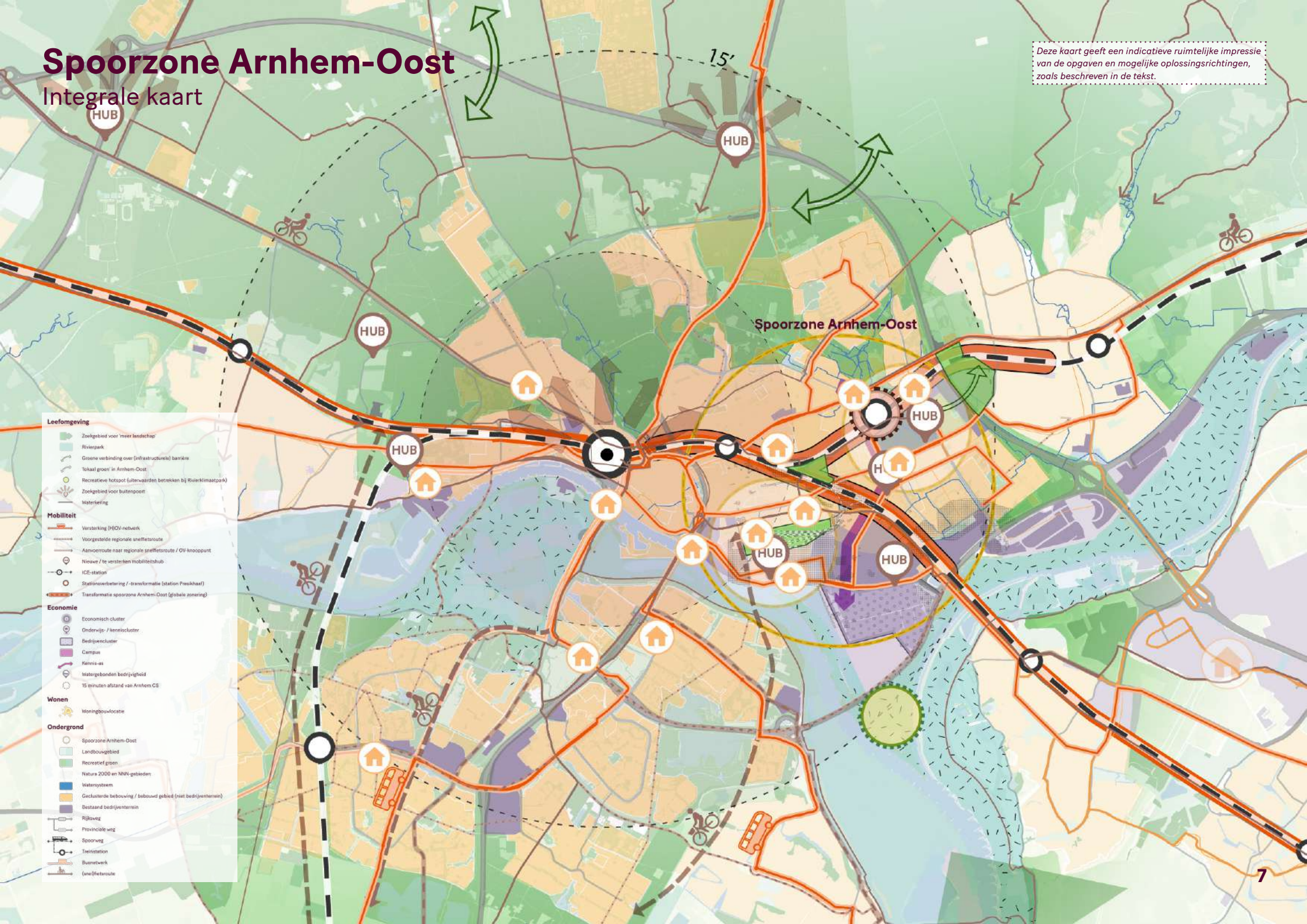

Aanvullend op het Spoorpark Arnhem-Oost is er een aantal kansen om op korte termijn de leefomgeving te verbeteren. Bestaande parken beter verbinden met de omliggende groene gebieden voor mens en dier. Concreet betekent dit het bestaande knelpunt bij IJsseloord I in de ecologische verbinding (gidssoorten zoals kleine karekiet, gewone dwergvleermuis en wilde bij) met klimaatpark IJsselpoort oplossen. Daarbij ook het mogelijk maken van het 'groene rondje' Presikhaaf, zodat ook het groenblauwe raamwerk op wijkniveau goed is. Niet alleen verbindingen binnen de stad doen ertoe, ook de (fiets-) bereikbaarheid en toegang tot de omliggende grote groengebieden VeluweZoom, IJsselpoort en Meinerswijk moeten verbeterd. Daarbij is de fietsverbinding (/-brug) over de Rijn in Arnhem-Oost een belangrijke schakel om de verbinding te leggen met de Meinerswijk, park Immerloo en Park Lingezegen.

Vanuit klimaatadaptatie beschermen we de stad tegen overstromingen, willen we de wateroverlast, droogte en hittestress beperken. Dat betekent dat we streven naar 10% reductie in verharding in de bestaande wijken, bedrijventerreinen vergroenen en nieuwbouw circulair, klimaat-adaptief en natuur-inclusief wordt ontwikkeld. Deze maatregelen dragen bij om de bestaande stad gezond, klimaat-adaptief en natuurlijk-inclusief te ontwikkelen.

Het is dan ook gewenst om te onderzoeken op welke wijze groen en klimaatadaptatie kunnen meegroeien met de ontwikkeling van de spoorzone en met de provincie, regio en mogelijk ook het Rijk de onderstaande opgaven uit te werken:

- In het kader van het groenblauwe raamwerk van de regio het gewenste Spoorpark toevoegen als focusgebied in de regionale aanpak en daarmee de samenhang van binnenstedelijk groen en regionaal groen versterken;
- Inzetten op het beter verbinden van het bestaande groen en langzaam verkeerverbindingen met de omliggende groene gebieden, zoals de missende schakel in de ecologische verbinding met Rivierklimaatpark IJssel en het onderzoeken van de (regionale) fietsverbinding naar Meinerswijk, Malburgen en de regio, en specifiek de brug over de Rijn.
- Onderzoeken hoe natuurinclusief en klimaat-adaptief bouwen kan worden meegenomen in de planontwikkeling zodat groen en klimaat-robuuste nieuwbouw en het aanpassen van bestaande bouw én woonomgeving kan meegroeien. Hierbij onderzoeken op welke wijze het bouwbesluit een rol speelt enerzijds en anderzijds de haalbaarheid en betaalbaarheid van de woningbouw geborgd blijft.
- We hanteren daarbij het 3-30-300 principe: elke woning heeft zicht op minimaal 3 bomen, 30 procent bladerdak in de wijk en binnen 300 meter is een park of stuk groen van minimaal één hectare aanwezig.

Een groene en klimaat-adaptieve leefomgeving is een gezonde leefbare omgeving; dit is essentieel voor bestaande en nieuwe inwoners van de Spoorzone. Verdichting in de bestaande stad vergroot de urgentie om slimme oplossingen te vinden voor milieubelemmeringen rondom het spoor en spooremplacement, industrielawaai en bodemvervuiling. Verdichting vraagt tegelijk ook meer maatregelen om (door klimaatverandering steeds meer toenemende) hittestress te verminderen. Het beschermen en bevorderen van een veilige en gezonde leefomgeving vergt investeringen in o.a. bodemsanering, incidentele uitplaatsing van milieuhinderlijke bedrijvigheid, nieuwe vormen van zonering en het inpassen van kwetsbare (wonen & voorzieningen) functies. Provincie Gelderland en de gemeente Arnhem werken samen aan de ontwikkelgerichte milieustrategie Rijnpark om een veilige en gezonde leefomgeving te creëren in dit gebied.

Wonen

De Spoorzone Arnhem-Oost biedt kansen om 8.000 tot 10.000 woningen toe te voegen aan de planvoorraad van Arnhem. Hiermee creëren we voldoende aanbod om ook op termijn aan de vraag naar stedelijk wonen te voldoen en te voorkomen dat door planuitval en marktfluctuaties de continuïteit van de woningbouw in gevaar komt. Daarvan is in de huidige Woondeal 50% voorzien in de categorie betaalbare woningen, waarvan minimaal 30% in de categorie sociale huur.

Richting nieuwe Woondeal en de (prestatie) afspraken met het Rijk, zullen nieuwe normen leidend zijn. Het Rijk zet op dit moment in op o.a. tweederde betaalbaar en 30% van alle nieuwbouw sociaal.

Toevoegen van nieuwbouw in de Spoorzone Arnhem-Oost maakt het mogelijk nieuwe doelgroepen aan te trekken, waaronder studenten, starters, stedelijke gezinnen en mogelijk ook senioren en expats. Met de pilot Flex/Tijdelijk Wonen wordt bovendien ingezet op tijdelijke of verplaatsbare woonconcepten. Ook de woon- en leefkwaliteit (met aandacht voor toenemende hittestress) van de bestaande wijken blijft een punt van aandacht bij de voorgestelde aanpak in de spoorzone. Aanvullend op de Spoorzone Arnhem-Oost is er een aanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid.

Mobiliteit

De spoorzone Arnhem-Oost ligt in een gebied met veel en diverse infrastructuur. De A12 vormt een belangrijke (maar al zwaarbelaste) bovenregionale ader langs het gebied en is een belangrijke achterlandverbinding met Duitsland en de rest van Europa. Tegelijkertijd ligt het gebied aan het spoor, waarmee het een goede bereikbaarheid heeft richting zowel Utrecht als Duitsland en de Achterhoek. Langs en door het gebied lopen diverse (snel)fietsroutes en HOV-lijnen, of wordt deze infrastructuur reeds gepland of aangelegd.

Veel van de infrastructuur is zwaar belast, met name de weginfrastructuur (A12 en de N325/ A325) en de spoorinfrastructuur. Ook is het stedelijk en regionaal wegennet niet in staat om de groei van het autoverkeer te faciliteren en is het daarnaast, vanuit het oogpunt van leefbaarheid, ook niet wenselijk dat de hoeveelheid verkeer nog veel meer groeit. De aanwezigheid van spoor is enerzijds een barrière in het gebied, maar biedt ook de mogelijkheid om te bouwen rondom OV-knooppunten en in te zetten op duurzame mobiliteit. Daarnaast vormen de rivieren rondom/ door Arnhem barrières.

De verstedelijkingsopgave van Arnhem en de Spoorzone in het bijzonder vergt een integrale en samenhangende aanpak van het mobiliteitsnetwerk in de stad en de regio. Naast investeren in het netwerk bevorderen we het gebruik van alternatieve vormen van mobiliteit om (dit deel van) de stad bereikbaar te houden. Een goede en duurzame bereikbaarheid van de Spoorzone Arnhem-Oost is van groot belang om de verstedelijkingsopgave aldaar te kunnen realiseren en de oplossingen in dit deelgebied hangen ook nauw samen met die van andere deelgebieden.

Dat betekent dat de volgende opgaven gezamenlijk met Rijk, provincie en regio worden aangepakt.

Het versterken van de (inter)nationale spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens is een noodzakelijke eerste stap voor de verstedelijking. De focus ligt op capaciteit, snelheid, frequentie en betrouwbaarheid. De capaciteit op het spoornet is namelijk niet toereikend om de groei op te vangen die we met de Verstedelijkingsstrategie willen faciliteren in de regio en specifiek in de Spoorzone Arnhem-Oost. De oplossingsrichtingen gericht op spoorse maatregelen vloeien voort uit de OAO-notitie naar de spoorcorridor en bestaan uit:

- Verhoging van het internationale treinverkeer naar 1x per uur;
- Uitbreiding op de lijn Arnhem-Utrecht (van 6 naar 8 treinen per uur);
- Toevoeging van een vijfde snelle trein per uur tussen Arnhem en Doetinchem (de RegioExpres);
- Een gewenste frequentieverhoging van de sprinter (naar 4x per uur) naar Arnhem-Presikhaaf en een tweede RegioExpres per uur;
- Onderzoek naar de aanpak van de Spoorknoop in samenhang met de leefbaarheid van de omliggende wijken, het verminderen van de barrièrewerking van het spoor en bijdrage aan de verstedelijking in de spoorzone.

Hoe we het beste een duurzame ontsluiting van de Spoorzone Arnhem-Oost realiseren, aanvullend op de vorengenoemde spoorse maatregelen, wordt nader onderzocht door provincie,

Groene Metropoolregio en gemeente Arnhem. Gezien de gewenste mobiliteitstransitie in de Spoorzone Arnhem-Oost onderzoeken we in ieder geval:

- Het effect van autoluw beleid zoals afschalen wegen, minder fysieke ruimte voor auto en parkeerregulering;
- Het effect van meer en snellere HOV-lijnen en de aanleg van hubs;
- Verkennen mogelijkheden ruimte voor bredere, comfortabele en hoogwaardige fietspaden binnen de stad;
- Het effect van de mobiliteitsopgave en -transitie in de Spoorzone Arnhem-Oost op het bovenlokale verkeerssysteem.

De resultaten van dit onderzoek brengen we ook in bij het gewenste vervolgonderzoek in het kader van het MIRT (zie hieronder, bij c).

Gezien de complexe opgaven willen we een integrale MIRT verkenning of onderzoek uitvoeren naar de (NOVEX-locatie) Spoorzone Arnhem-Oost. We willen daarmee de volgende onderzoeksvragen beantwoorden:
A. Beter in beeld brengen van de consequenties van de verstedelijkingsopgave, de ontwerpprincipes en de mobiliteitstransitie;
B. Inpassing van de spoorse maatregelen, zoals genoemd in ontwikkelstap 1A en 1B van de OAO-notitie spoorcorridor Utrecht – Arnhem – Duitse grens waaronder onderzoek naar de aanpak van de Spoorknoop in samenhang met de leefbaarheid van de omliggende wijken, het verminderen van de barrièrewerking van het spoor en bijdrage aan de verstedelijking in de spoorzone;
C. Duurzame ontsluiting van de Spoorzone Arnhem-Oost met andere modaliteiten en een mobiliteitshub.

De beperkte verbindingen over de Rijn voor HOV, fiets- en voetgangers vormt hierbij een belangrijke belemmering voor de onderlinge bereikbaarheid van woon- en werkgebieden in de stad en de regio. Naast de opgave voor de Veluwe-Waalpadroute (fietsverbinding over de Rijn) is onderzoek nodig om te komen tot verbetering van de Rijn-kruisende verbindingen op de Oostflank.

- Onderzoek naar een mogelijk snellere en directere HOV- en fietsverbinding vanaf Campus Arnhem/HAN naar de campussen in Nijmegen. De relatie Spoorzone Arnhem-Oost – Nijmegen campussen wordt onderdeel van de studie naar de inzet van HOV op een mogelijke doelgroepstrook langs de A325 met aanvullend daarop onderzoek naar verdere HOV- en fietsverbetering (schaalsprong) in de Oostflank van Arnhem.

Economie
Voor economie staat het versterken en uitbouwen van de HotSpotEnergy-strategie en de campusontwikkeling in Arnhem met Arnhems Buiten, de kennis-as tussen Kenniscampus regio Arnhem en het Energiecluster op IPKW in combinatie met de maritieme maakindustrie in de Nieuwe Haven centraal. Met de Ambitieagenda's Kennislandgoed Kenniscampus en IPKW e.o. wordt invulling gegeven om deze ambitie te concretiseren. Daarmee versterkt Arnhem de unieke positie van de Groene Metropool op het thema Energy.

De KennisCampus regio Arnhem en het IPKW maken onderdeel uit van de spoorzone. Doelstelling is om deze campussen niet alleen te versterken in het functioneren maar ook te verbinden met elkaar en bedrijventerrein Het Broek. Dit om de hele keten van leren, innoveren en maken rondom circulariteit waaronder duurzaamheid, energie en waterstof langs de kennis-as te ontwikkelen. Deze ontwikkeling draagt bij aan de Human Capital-agenda van de regio en creëert banen voor alle opleidingsniveaus.

Ook hier gelden meerdere onderzoeksopgaven. Voor het versterken van het ecosysteem is het allereerst van belang om ketens te sluiten tussen kennis en het MKB in het stedelijke innovatiemilieu op de kennis-as en het verdichten van bestaande bedrijventerreinen te onderzoeken. Ten tweede is het opgave om schuifruimte voor milieuhinderlijke bedrijvigheid waar mogelijk op te lossen binnen de bestaande stad en anders in te zetten op slimme clustering met geschikte locaties in de regio. Daarnaast is het ook van

belang om het vestigingsklimaat voor zakelijke dienstverlening (ICE Duitsland), toerisme, cultuur en creatieve industrie uit te bouwen. In de visie werklocaties Arnhem i.o. wordt dit uitgewerkt. Tot slot is het een opgave dat er wordt ingezet op voldoende aanbod van banen, passend bij de sociaaleconomische structuur van de stad en Arnhem-Oost in het bijzonder.

Onderzoeksagenda Spoorzone Arnhem-Oost
Arnhem bouwt tot 2030 ca. 7.000 woningen in de verschillende versnellingslocaties zoals in Arnhem-West, Centrum-Oost met het Coberco-terrein, Kronenburg e.o., en enkele locaties binnen de Spoorzone Arnhem-Oost. Het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost geeft in belangrijke mate invulling aan de opgave nog 8.000 tot 10.000 woningen te programmeren tot 2040. Om deze ambitie waar te maken moeten al op korte termijn flankerende maatregelen genomen worden om tot planvorming te komen en zo de gewenste ambities te realiseren en te versnellen waar mogelijk.

Gezamenlijk werken aan een ontwikkelstrategie voor de Spoorzone Arnhem-Oost
Gezien de vervlechting van landelijke, regionale en lokale bouwstenen en thematische opgaven in de spoorzone is samenwerking tussen de partners (zoals Rijk, provincie Gelderland, Groene metropoolregio Arnhem Nijmegen, gemeente Arnhem en Rheden, Waterschappen, NS, ProRail) noodzakelijk. Deze samenwerking heeft tot doel regie te voeren over de gefaseerde ontwikkeling van deze complexe gebiedsontwikkeling en de randvoorwaarden daarbij gemeenschappelijk op orde te brengen. Het slim ontschotten van middelen, het afdekken van publiek onrendabele toppen en het mogelijk maken van voorinvesteringen en/of fondsvorming is onderdeel van deze strategie. De onderstaande opgaven worden betrokken in de ontwikkelstrategie.
De hiervoor genoemde onderzoeken vanuit de hoofdopgave met onderliggende opgaven hangen hiermee samen.

Verstedelijkingsopgave KennisCampus regio Arnhem en omgeving
De partners van de KennisCampus regio Arnhem streven naar een eenduidige en herkenbare campus met meer ruimte voor ontmoeting, interactie en creativiteit. Dit vormt een aantrekkelijk vestigingsmilieu voor nieuwe bedrijven en inwoners van de stad. Zo is er potentie om op verschillende locaties in de omgeving van de KennisCampus op termijn tot mogelijk 3.000 woningen toe te voegen aan de bestaande woningvoorraad. Aangezien het huidige wegennetwerk deze groei niet op de huidige manier kan oplossen is gezamenlijk onderzoek nodig op welke wijze, en met welk pakket de mobiliteitsgroei op een duurzame wijze gefaciliteerd kan worden.

Verstedelijkingsopgave Rijnpark
Het Rijnpark heeft de potentie uit te groeien tot de woon-werklocatie van Arnhem waar creatieve en innovatieve vormen van ondernemerschap een plek vinden. Nabij het centrum, en in aansluiting met Coberco- en Gashouderskwartier (i.o.) en de Rijn en in een gebied waar het de komende jaren nog pionieren is, maar mogelijk ruimte is voor ca. 7.000 nieuwe woningen. Gezien het industriële karakter van dit gebied vormen de milieubelemmeringen, bodemvervuiling en verschillende milieuhinderlijke bedrijfsactiviteiten een grote opgave om een gezonde, natuur-inclusieve en aantrekkelijk leefomgeving te creëren. Niet alleen inzicht in de milieubelemmeringen maar ook een ontwikkelgericht handelingsperspectief hoe hiermee om te gaan is een belangrijke opgave voor de verstedelijkingsopgave Rijnpark.

Haalbaarheidsonderzoek (gefaseerde) verplaatsing Spooremplacement Arnhem-Oost
Het Spooremplacement Arnhem-Oost is een binnenstedelijk spooremplacement en knelt qua schaal, maat en functie met de binnenstedelijke ligging. NS en ProRail hebben deze faciliteit in het spoornetwerk nodig voor de bedrijfsvoering. Een belangrijk vervolgonderzoek is het haalbaarheidsonderzoek t.b.v. (gefaseerde) uitplaatsing en/of inpassing van het Spooremplacement Arnhem-Oost met de gemeenschappelijke partners in 2022.

Spoorzone Arnhem-Oost

Leefomgeving

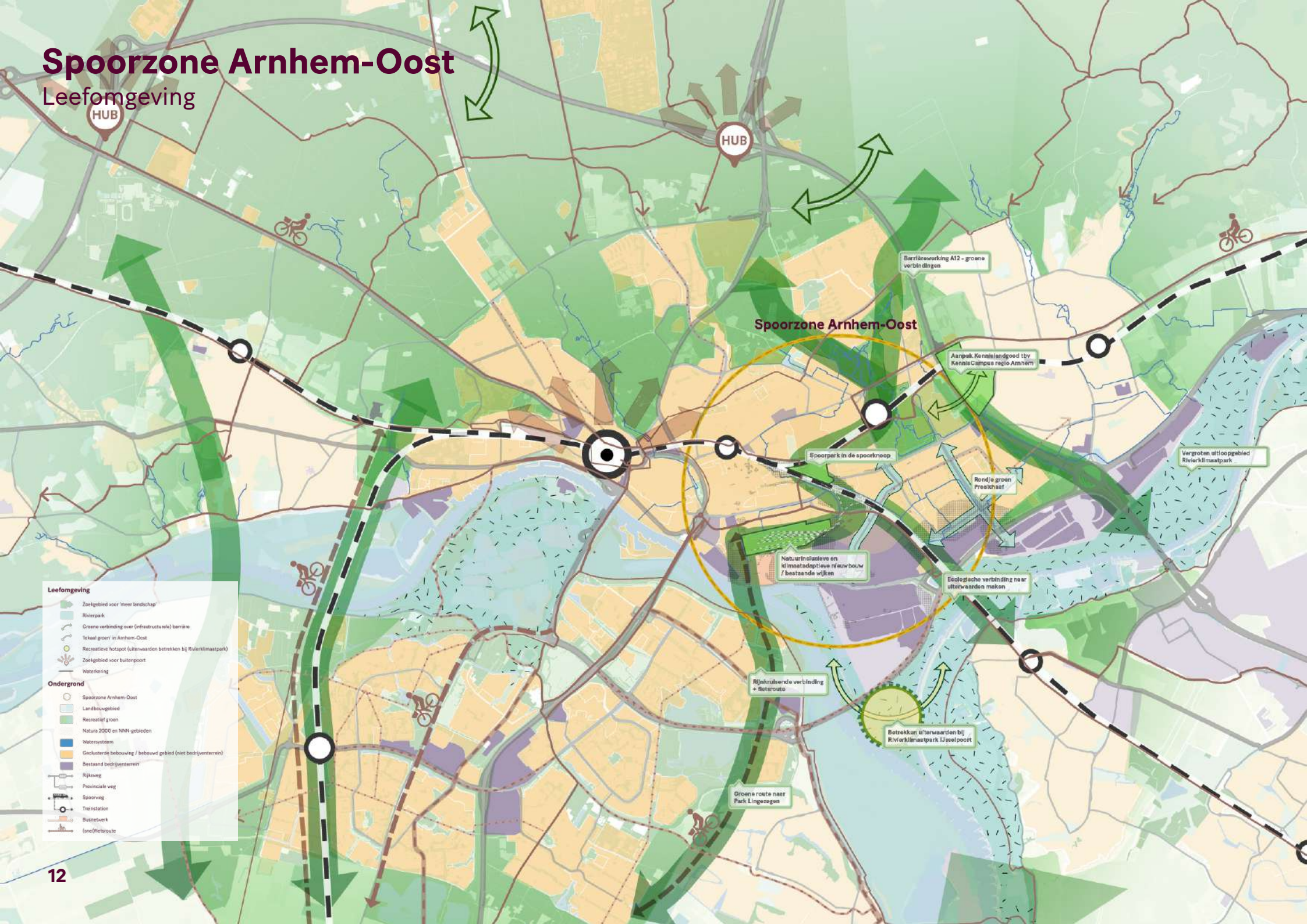

Spoorzone Arnhem-Oost

Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Spoorzone Arnhem-Oost

Economie

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

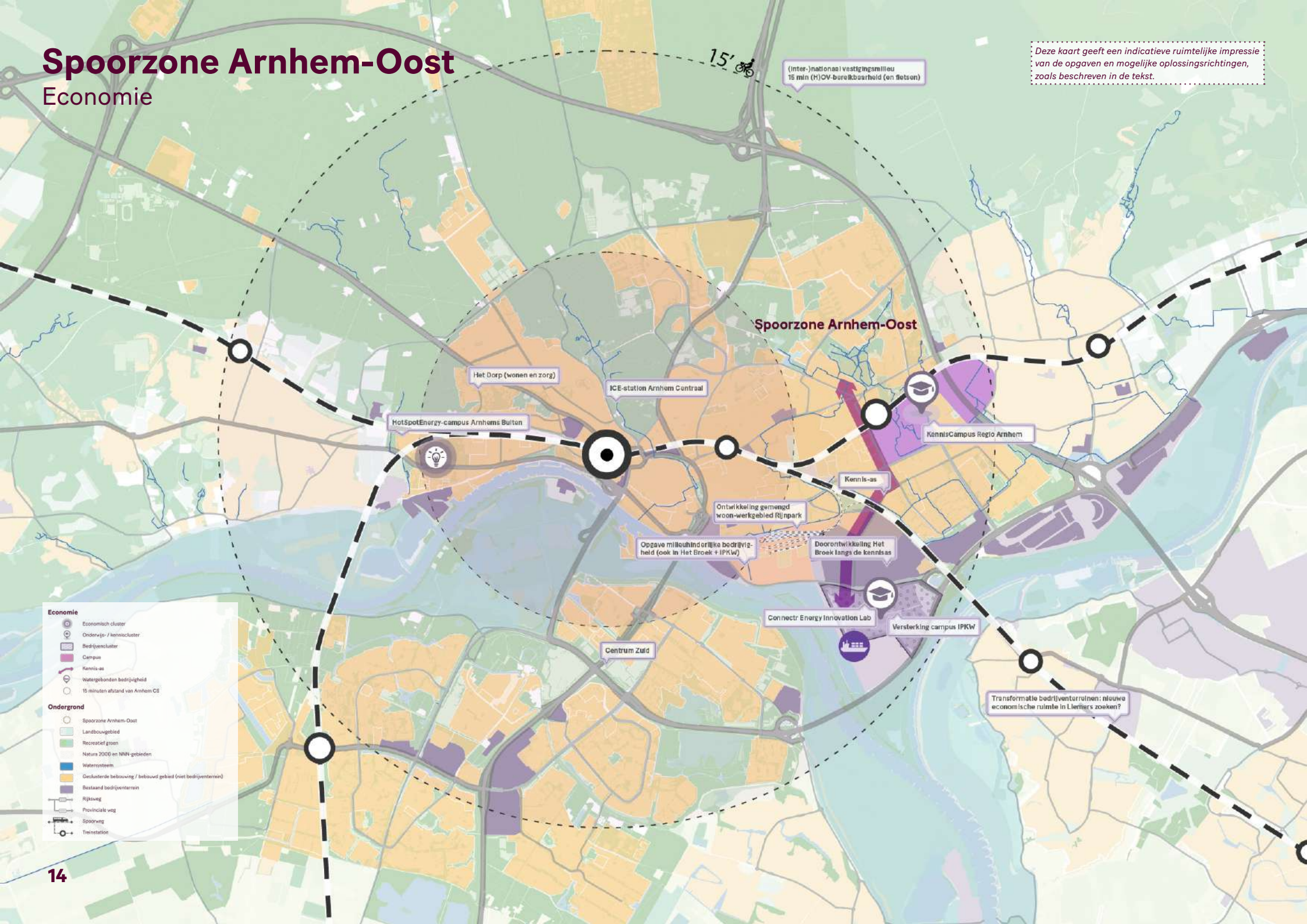

Spoorzone Arnhem-Oost

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

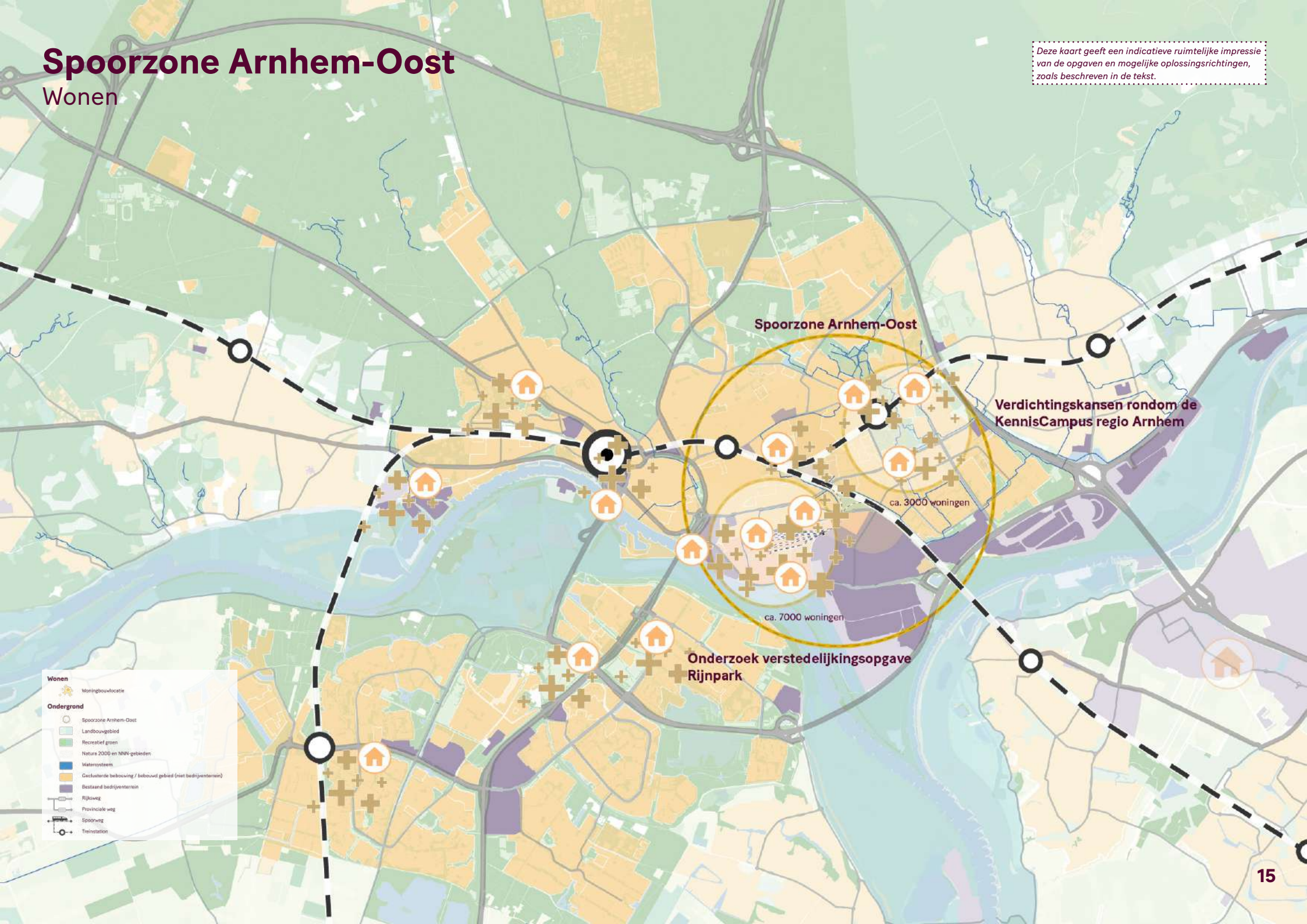

Foodvalley-Zuid

Provincie Gelderland, Provincie Utrecht, Waterschappen,
gemeenten Ede, Renswoude, Rhenen, Veenendaal en Wageningen

Positionering van het sleutelgebied in de Groene Metropool

Foodvalley-Zuid is een stedelijk gebied met een grote verscheidenheid aan woon- en werkmilieus rondom het landschap van het Binnenveld. Daarnaast is Foodvalley-Zuid omzoomd door vier grote waardevolle landschappen: de Veluwe, de Gelderse Vallei, de Utrechtse Heuvelrug en het Rivierengebied. De kernen (dorpen, kleine en middelgrote steden) in Foodvalley-Zuid hebben elk hun eigen identiteit, gevormd door samen ruim 200.000 inwoners en kennen gezamenlijk een aantrekkelijke, sterker wordende stedelijkheid. Het Valleikanaal met de Grebbelinie vormt als groenblauwe ruggengraat een doorgaande natte verbinding, de kernen worden gescheiden door groene buffers. Het gebied vormt, als polycentrisch stedelijk weefsel een onderscheidende agglomeratie binnen de Groene Metropool; een centrale stad ontbreekt. Het sleutelgebied ontleent zijn naam aan de Agrifoodsector die vooral zichtbaar is door innovatieve en kennisgerichte instellingen en bedrijven rondom Wageningen Universiteit & Research (WUR) en manifesteert zich de komende jaren ook op het Food Innovation District in Ede en langs de A12 (ICT-Campus en Food & Businesspark).

De centrale ligging tussen de Randstad en Arnhem-Nijmegen en de nabijheid van groen en landschap maakt dit sleutelgebied tot een zeer aantrekkelijk woongebied. Door de goede bereikbaarheid over water en via spoor en snelwegen A12 en A30 is het ook een gewild werkgebied. In dit gebied liggen grote kansen en uitdagingen om een schaalsprong te maken. Meer landschap, meer economische betekenis en meer stad, waarbij maximaal gebruik kan worden gemaakt van de ligging aan de A12-corridor met twee Intercitystations (Veenendaal-De Klomp en Ede-Wageningen).

Het gebied ligt zowel in de provincie Utrecht als de provincie Gelderland.

Integrale onderzoeksvraag

We realiseren in Foodvalley-Zuid een forse groei aan woningen (ruim 25% meer dan de huidige voorraad) en arbeidsplaatsen, waarbij we het vestigingsklimaat voor het kenniscluster Agrifood versterken. Hierbij koesteren we onze identiteit en versterken we de ecologische en landschappelijke kwaliteiten in het gebied. Dit geeft de volgende abstracte integrale onderzoeksvragen, die we vervolgens per opgave verder duiden:

- Welke beleids- en locatiekeuzes moeten we hiervoor gezamenlijk maken?
- Wanneer bundelen we investeringen in gebiedsontwikkeling (rood en groen) en infrastructurele projecten?
- Welke kennis is nodig om tot deze keuzes te komen?
- Wat is nodig, ambtelijk en bestuurlijk, om met vier gemeenten, twee provincies en het waterschap te werken aan een samenhangende ruimtelijke aanpak? En hoe verbinden we kansen en opgaven op een slimme manier met elkaar?

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Vooraf is het belangrijk om te constateren dat de opgaven onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Ook de oplossingen horen dus integraal bij elkaar. Bijvoorbeeld: zonder versterking van de OV-mobiliteit is het realiseren van het grote aantal woningen niet haalbaar.

Leefomgeving

Het Binnenveld, als groenblauw hart van het bestaande stedelijk gebied, kent een belangrijke natuur, water- en landbouwidentiteit. Het gebied is daarnaast een belangrijk recreatief uitloopgebied voor de kernen rondom. De randen van het Binnenveld spelen een belangrijke rol in het beter verbinden van stedelijk gebied en landelijk gebied, waarbij het verbeteren van de aantrekkelijkheid van die randen noodzakelijk is. Daarnaast vermindert een aantrekkelijke buitenrand van de

Foodvalley-Zuid

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

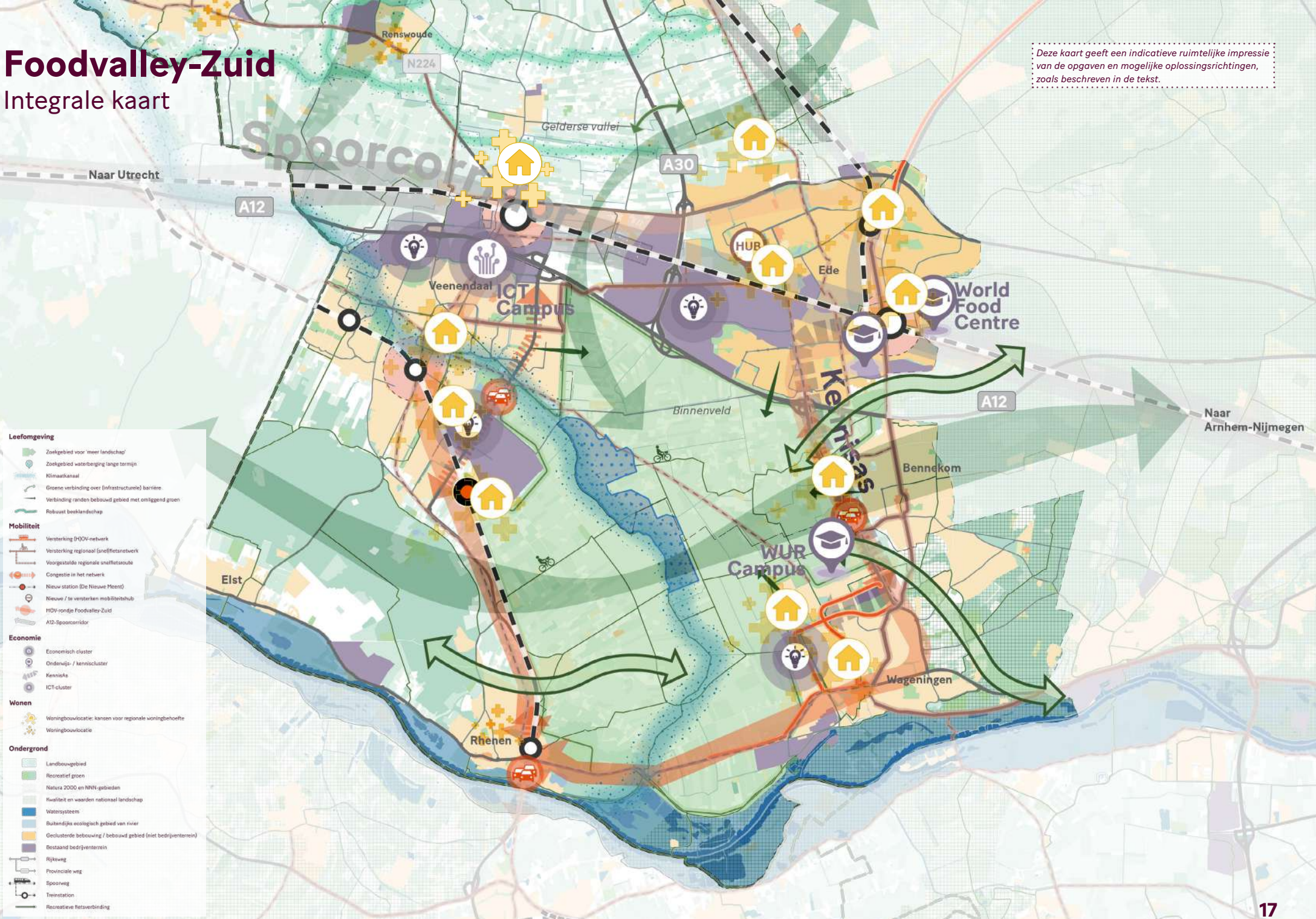

stedelijke ring (met name de Gelderse Vallei en de Utrechtse Heuvelrug) van recreatiedruk op de aanwezige natuurgebieden (Rijntakken, Binnenveld en Veluwe), met name wanneer dagrecreatie wordt toegevoegd. De natuur, specifiek voor de uitwisseling van soorten, is gebaat bij een versterking van stevige verbindingen tussen het Binnenveld en de omliggende landschappen en natuurwaarden. Ook het versterken van de natuurwaarden – en bijdragen aan hydrologisch herstel – in het overgangsgebied rondom de Binnenveldse Hooilanden is een opgave. Daarnaast is een toename van de biodiversiteit van belang. Voor de aanwezige landbouw ligt er een opgave om te ontwikkelen richting een meer natuurinclusieve, circulaire landbouw met een duurzaam verdienmodel. De precieze opgave en ontwikkeling verschilt per deelsector. Daarnaast ligt er een opgave op het gebied van stikstof, zowel op het gebied van de stikstofdepositie op de Hellen en de Binnenveldse Hooilanden als een vermindering van de stikstofemissie in het gebied om ook de depositie op de Natura2000-gebieden Veluwe en Rijntakken terug te brengen.

"Meer landschap" kan net zoals "meer stad" op meerdere manieren worden gerealiseerd. Meer is het toevoegen van structureel groen en blauw (Deltaplan Biodiversiteit), maar ook het versterken van de kwaliteit en een toename van de biodiversiteit , en ook het beter bereikbaar en toegankelijk maken van het landschap. Het realiseren van voldoende groen uitloopgebied is sterk verbonden met de woonopgave, ook vanwege de focus op een gezonde leefomgeving. Verschillende gebieden zijn hiervoor interessant, zowel het landelijke gebied ten noorden van de A12 als ook het Binnenveld. Met name het Binnenveld kan nog meer toegankelijk worden gemaakt om zo te gaan functioneren als landschapspark met daarbinnen de bescherming van waardevolle natuurgebieden. Aan de noordzijde van het gebied wordt deze ruimte en inrichting mede gevormd door de ontwikkelingen in het landelijk gebied. Hiervoor wordt binnen Foodvalley het regionaal programma landelijk gebied ontwikkeld. Binnen de bouwsteen Leefomgeving is het daarnaast een belangrijk doel om in het groenblauw raamwerk van bestaand stedelijk gebied de groene en klimaatadaptieve inrichting te vergroten en te versterken.

Wonen

De huidige opzet van de kernen is veelal ruim, zodat er bij stedelijke transformatie goede kansen zijn voor verdichting en het toevoegen van woningen. Tegelijkertijd moet een nieuwe balans gevonden worden in een meer stedelijk karakter (verdicht en gemengde milieus) en groen wonen. Het toevoegen van nieuwe woningen draagt bij aan een kwalitatief en kwantitatief evenwicht op de woningmarkt, waarbij vooral wordt ingespeeld op de woningbehoefte van mensen met een binding met onze regio. Dit sleutelgebied is bijzonder doordat het bestaat uit kernen die verschillen qua omvang en samenstelling. Een schaalsprong binnen de bestaande kernen is nodig, maar de totale woningbouwopgave is zo fors, dat het tegelijkertijd vraagt om uitbreidingslocaties. Hierbij is het de uitdaging deze zo goed mogelijk binnen de principes van de strategie te ontwikkelen.

Om de vraag naar circa 28.500 nieuwe duurzame woningen in dit sleutelgebied te accommoderen, wordt in de Verstedelijkingsstrategie fors ingezet op zowel verdichting rondom stations en centra, als op transformatie van bestaande verouderde bedrijventerreinen en kantoorlocaties. Op dit moment is voor circa 18.500 woningen aan planvoorraad verspreid over de periode 2022-2040 gecreëerd in de bestaande kernen. Hierdoor resteert nog een opgave van circa 10.000 woningen in nieuwe uitbreidingslocaties. Het grootste knelpunt is dat de vraag vooral tot en met 2030 hoog is, terwijl het aanbod achterblijft. In de periode 2020-2030 is dan ook een fors plantekort. Het is dan ook van belang om uiterlijk in 2023 de locatiekeuzes af te ronden en de benodigde randvoorwaarden in te vullen, zodat de benodigde planvoorraad zo snel mogelijk op niveau komt.

Mobiliteit

Een cultuuromslag in mobiliteitsgedrag is randvoorwaardelijk voor de ambities uit het verstedelijkingsconcept. We voegen fors ruimtelijk programma toe tot 2040 met groei van het aantal verplaatsingen tot gevolg. Daardoor zal er binnen én van en naar Foodvalley-Zuid relatief gezien

vaker dan nu gebruik gemaakt gaan worden van de fiets, het openbaar vervoer of andere vormen van slimme en schone mobiliteit. Bij elke woning een auto voor de deur is zeker bij inbreiding niet meer realistisch én nodig. Gezien de huidige situatie, waar automobiliteit nog een goed en regelmatig noodzakelijk alternatief is, is dit een forse opgave. We zetten in op het behouden en waar mogelijk versterken van onze goede positie op diverse landelijke netwerken (spoor en weg). Voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat willen we de meerwaarde onderzoeken van een Hoogwaardige OV-ontsluiting rondom het Binnenveld voor zowel wonen, werken als recreëren. Dit vraagt om een nadere verkenning, maar bovenal grensontkennende samenwerking. Ter illustratie: op dit moment zijn er drie concessiehouders actief in dit sleutelgebied. Om de verstedelijkingsopgave te realiseren zetten we in op meer locaties waar duurzame mobiliteitskeuzes gemaakt kunnen worden. We onderzoeken daarom de ontwikkeling van fietsverbindingen, (de goede aansluitingen op) hoogwaardig OV en stationslocaties/hubs inclusief deelmobiliteitsvormen en mobiliteitsmanagement. Dit doen we in relatie tot bestaande bebouwde omgeving, inbreiding- en transformatie locaties en uitbreidingslocatie. Daarbij halen we uiteraard input uit eerder opgedane kennis vanuit uitgevoerde studies én we verbinden met lopende studies zoals de A12 Spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens. Voor die (inter)nationale corridor wordt in het BO MIRT najaar 2022 het eindbeeld vastgesteld. Waarbij het van belang is de verstedelijkingsopgave integraal mee te nemen.

De multimodale mobiliteitsverbinding tussen de verschillende kernen, maar ook bijvoorbeeld richting Foodvalley-Noord via de Valleilijn zou moeten leiden tot een minder stijgende of zelfs lagere automobiliteit en een hogere omgevingskwaliteit, zowel ruimtelijk als qua gezondheid. In het Binnenveld en omliggende kernen leidt dit tot het terugdringen van ongewenste (auto)mobiliteit dat ten gunste komt aan de natuur en de recreant. Voor verschillende bestaande knelpunten, zoals de aanpak van de N233 onder andere in de richting A15 (waaronder Rijnbrug Rhenen), zijn infrastructurele oplossingen een voorwaarde voor de bereikbaarheid van de bestaande en nieuwe woningen en voorzieningen.

Economie
De economische focus van Foodvalley-Zuid ligt bij de Agrifoodsector en de ICT-sector. Bij locatieontwikkeling dient de kracht van de ICT Campus in Veenendaal, de Kennisas met de Wageningse campussen WUR en BSPW en het Food Innovation District in Ede (WFC) benut en versterkt te worden voor het realiseren van een goed vestigingsklimaat. Dit geldt zowel voor inwoners als bedrijven/organisaties. Het primaire ontwikkelgebied voor de innovatieve Foodsector zien we als een strook langs de Kennisas Ede-Wageningen. Regio Foodvalley richt zich hierbij vooral op innovaties en verduurzaming van de Foodsector. Ter versterking van het ecosysteem is er een onderzoeksvraag naar nieuwe werklocaties (kwantitatief én kwalitatief), optimale benutting van bestaande werklocaties en het uitvinden van nieuwe vormen van woon-werkmilieus, die relevant zijn voor dit sleutelgebied. Gezien de grote ruimtevraag voor woon- en werklocaties zijn er opgaven en randvoorwaarden voor het intensiveren en transformeren. Intensivering is belangrijk, zowel voor de kenniscampussen in de innovatieve Foodsector en de ICT, maar ook voor het regionale ondernemerschap. Hierbij wordt gewerkt met een stevig en complementair profiel per bedrijventerrein en kenniscampus.

Transformatie vraagt in onze strategie om specifieke aandacht. Om transformatie naar gemengde woon-werkgebieden mogelijk te maken is het noodzakelijk om deze opgave prioriteit te geven en (boven)regionaal afspraken te maken. Enkele industriële vestigingslocaties, met als aandachtspunt de zware categorie bedrijvigheid en havengebonden bedrijvigheid, zijn van regionaal belang. Op sommige locaties is sprake van overlast en beperkt dit de inbreidingsmogelijkheden voor wonen. Daar zal per locatie een afweging gemaakt moeten worden in hoeverre verplaatsen noodzakelijk en mogelijk is, want uitplaatsen kan lokaal een positieve impact op de leefomgeving hebben, maar regionaal kan die impact anders zijn. Daarbij is van belang dat er voor deze bedrijvigheid voldoende alternatieve vestigingslocaties worden gevonden in, dan wel buiten deze regio bijvoorbeeld in Foodvalley-

Noord. Schuifruimte is cruciaal om deze beweging mogelijk te maken en ook om werkgelegenheid in de regio vast te houden dan wel te versterken.

Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en de onderzoeksagenda
De komende periode is gericht op het scherp formuleren van onderzoeksvragen, het uitvoeren van onderzoeken en daarmee verder in beeld brengen van afhankelijkheden en waar nodig oplossingsrichtingen. Daarnaast wordt de samenwerking verdiept, zodat we de strategische afstemming doorontwikkelen en naar een hoger niveau brengen, maar ook de gezamenlijke realisatie soepeler gaat lopen en in een hogere versnelling. Dit alles ten dienste van de forse gezamenlijke ambities en doelen naar 2040. Concreet gaat het dan over:

1. We verkennen per grote kern de mogelijkheden voor en de gewenste mate van verdichting.
In Foodvalley-Zuid moet sprake blijven van een ontspannen groene leefomgeving met een menselijke maat, waar door nieuwe stedelijkheid, meer mensen van kunnen genieten. Bij inbreidingslocaties staat de betaalbaarheid onder druk. We brengen de noodzakelijk financiële ondersteuning in kaart.

2. We maken het komende jaar (gekoppeld aan ruimtelijke puzzels) een afweging op welke wijze de zoekrichtingen voor uitbreidingslocaties worden ingezet.
Om de plancapaciteit tot 2040 op orde te krijgen is het nodig dat we voor de locaties westrand Wageningen, Kennisas, Kernhem Noord, gebied rondom station Veenendaal De Klomp en Veenendaal-zuid/Rhenen Noord onderbouwen op welke wijze deze locaties een bijdrage kunnen leveren. Hierbij worden ook mogelijke woonprogramma's per locatie getest. Deze afweging gebeurt aan de hand van scenario's, kijkend naar de ontwerpprincipes zoals bouwen bij bestaande OV-knooppunten en waarbij het groen blauwe raamwerk leidend is. Kortom de onderstaande onderzoeksvragen worden hier integraal bij betrokken.

3. We brengen gezamenlijk de randvoorwaarden vanuit het groenblauwe raamwerk (in het bijzonder het natuurlijke watersysteem) in kaart.
Klimaatadaptatie en het goed omgaan met de natuurlijke watersystemen vraagt in dit sleutelgebied op veel locaties maatwerk. Dit komt door de relatief lage ligging van het hele gebied en de grote lokale verschillen in het watersysteem. De Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug hebben veel impact. Concreet betekent dit dat met name bij uitbreiding er bij verstedelijken op een goede manier rekening gehouden moet worden met het natuurlijke bodem- en watersysteem. Tevens wordt hierbij de koppeling gemaakt met de versterking van het groen en landschap en daarmee Groen Groeit Mee.

4. We stellen in het gebiedsproces Binnenveld gezamenlijk een gebiedsvisie op.
Voor het Binnenveld zelf zijn de landelijke opgaven vanuit het NPLG richtinggevend, voor stikstofopgave en natuurherstel én voor het faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen voor de randen van de Binnenveld zijn de uitkomsten van de locatiekeuzes/uitbreidingslocatie woningbouw richtinggevend. Met keuzes om de druk op dit gebied niet te veel op te voeren en met afspraken om de contouren gezamenlijk te definiëren en te bewaken. Uiteraard gaat de visie ook over ruimte voor andere thema's zoals recreatie, mobiliteit en de energietransitie.

5. We onderzoeken noodzakelijke multimodale mobiliteitsoplossingen voor de toename van het aantal verplaatsingen tot 2040 op korte, middellange en lange termijn.
Voor de autonome groei in mobiliteit aangevuld met de groeiende mobiliteitsvraag als gevolg van het toe te voegen ruimtelijk programma, onderbouwen we onder andere het noodzakelijke hoogwaardig stedelijk OV, het spoor (inclusief stationsbehoefte), fietsverbindingen en het onderliggende wegennet, gedifferentieerd in tijd. Hiervoor kennen we specifiek op de A12 spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens reeds een samenwerking onder regie van het Rijk, waarbij wordt gekeken naar een goede uitwerking van de spoorinfrastructuur en bedieningen van de stations, die voldoende aansluit op de bestaande stedelijkheid en de grote woningbouwopgave en

economische ontwikkelingen in dit sleutelgebied. Voor de overige multimodale opgaven onderzoeken we in ieder geval:

- De multimodale ring Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal;
- Fietsverbindingen door het Binnenveld;
- Zuidelijke ontsluiting Foodvalley (inclusief Rijnbrug).
- De randvoorwaardelijke mobiliteitsoplossingen rond de potentiële multimodale hub Ede West en de Nieuwe Meent (Veenendaal-Zuid/Rhenen-Noord, conform toekomstbeeld OV2040 inclusief treinontsluiting) om invulling te kunnen geven aan de totale verstedelijkingsopgave. Belangrijke input daarvoor zijn de keuzes in tijd en ruimte die in de periode tot 2040 worden gemaakt. Des te meer duidelijkheid op die keuzes ontstaat naar 2040 toe, des te scherper het beeld kan worden van nut en noodzaak van (multimodale) mobiliteitsoplossingen op deze locatie. In de periode tot 2040 kan het dus nodig zijn het onderzoek naar de randvoorwaardelijke mobiliteitsoplossingen bij te stellen of te herzien wanneer er fundamentele ruimtelijke keuzes worden gemaakt of bijgesteld.

Daarnaast wordt verkend of een aanpak op volgende onderwerpen noodzakelijk is:

- Versterking deelmobiliteit/ mobiliteitsmanagement
- Verbindingen naar het noorden; Valleilijn, A30 en N224). Voor de Valleilijn kunnen we gebruik maken van bestaande onderzoeksresultaten en zal nieuwe onderzoek zich naar verwachting met name focussen op vervoerwaarden in relatie tot de bouwplannen.

6. We onderzoeken de economie van de toekomst voor Foodvalley Zuid
Op dit moment loopt het onderzoek naar de toekomst van de economie in Foodvalley en moet eind 2022 gereed zijn. Aan de hand hiervan wordt een kwantificering van de benodigde ruimte voor economie gemaakt. De bestaande prognoses uit het regionaal programmeren laten al zien dat er, naast de reeds bekende zoeklocatie, behoefte is aan uitbreidingslocaties, met name voor kennisintensieve bedrijvigheid en gewenste uitplaatsingen. De genoemde potentiële locaties bij de onderzoeksvraag voor uitbreiding van woningbouw kunnen mogelijk ook bijdragen aan het vinden van de benodigde ruimte. Hierbij is bijvoorbeeld te denken aan de kennisas. Dit geldt ook voor intensivering op bestaande bedrijventerreinen. Voor dit laatste wordt verkend wat hiervoor nodig is en ook wat hierin een reële ambitie is.

7. We onderzoeken de relatie/randvoorwaarden tussen verstedelijkingskeuzes en assets / nutsverbindingen.
Zowel bestaand als toe te voegen ruimtelijk programma vraagt een goede ontsluiting op bestaande en nieuw te realiseren infrastructuurnetwerken zoals het Elektriciteitsnetwerk inclusief opwek en teruglevering, zuivering en rioolcapaciteit. Waar liggen de opgave in deze huidige infrastructuur en wat is daarvoor nodig? Waar liggen de kansen (of minste beperkingen) voor uitbreiding van die infrastructuur, welk ruimtebeslag vragen deze voorzieningen en hoe is dat in te passen in het landschap (hier wordt de koppeling met de RES 2.0 gelegd)? Wat is de relatie tussen de locatie van die soort voorzieningen en de locatie van toe te voegen ruimtelijke programma?

8. We werken de onderlinge vorm van bestuurlijke samenwerking uit.
We moeten meer over bestuurlijke grenzen gaan werken en daarbij de mogelijkheden en effecten van het werken met (ontschotte) gebiedsbudgetten onderzoeken ten opzichte van de huidige veelal sectorale budgetten. Onderdeel daarvan is ook welke instrumenten en ondersteuning er dan nodig zijn. We weten dat op dit moment capaciteit en expertise een knelpunt is, maar ook het kunnen beschikken over voldoende middelen en de inzet van juridisch grondinstrumentarium kan worden versterkt; hoe gaan we daar in de toekomst mee om? Het maken van samenwerkingsafspraken, zie bijvoorbeeld bij economie, is dan cruciaal. Tot slot onderbouwen we hoe door samen te werken tussen de gemeenten, andere overheden en andere organisaties schaalvoordelen en daarmee versnellingsmogelijkheden kunnen worden gecreëerd.

Foodvalley-Zuid

Leefomgeving

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

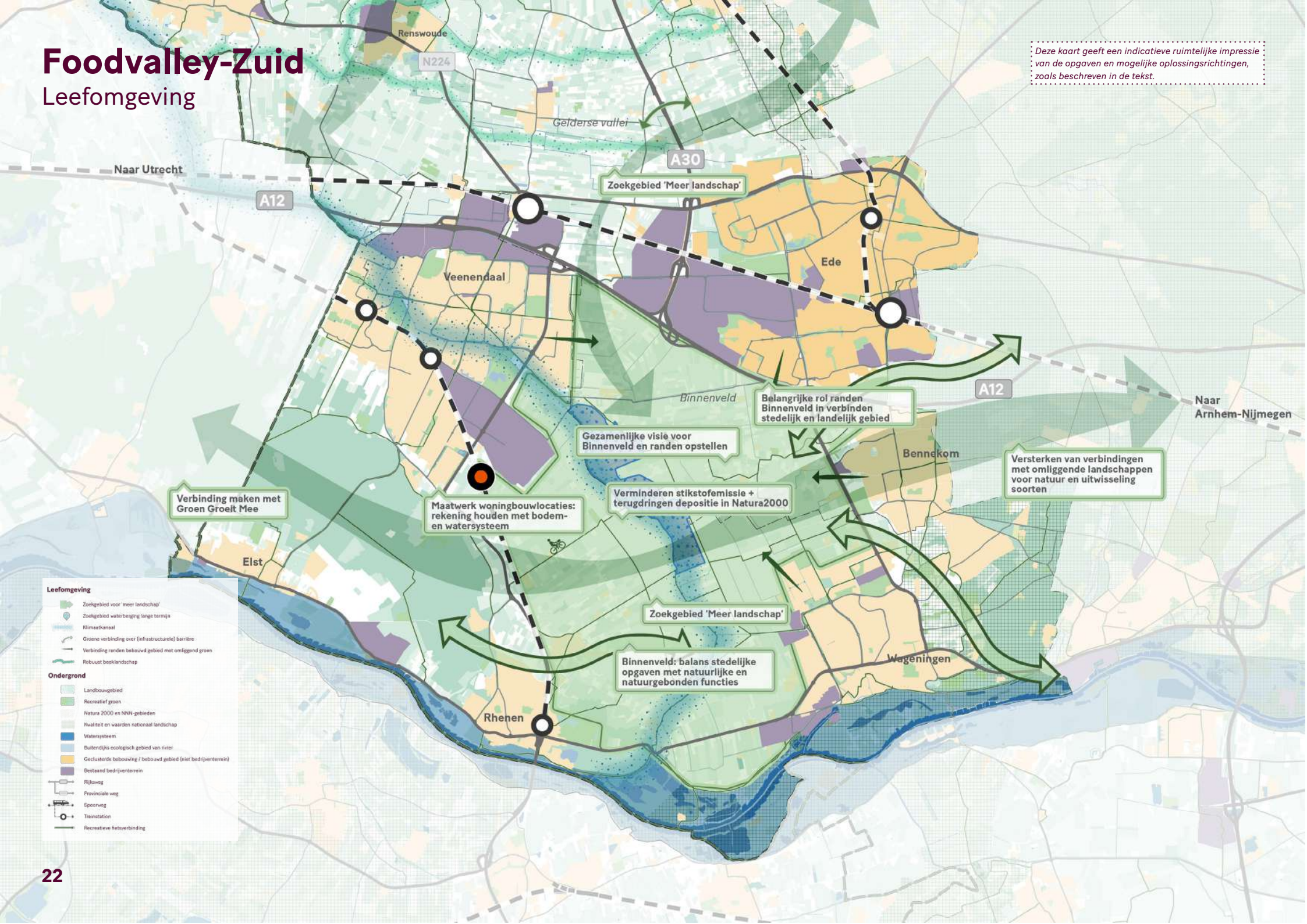

Foodvalley-Zuid

Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

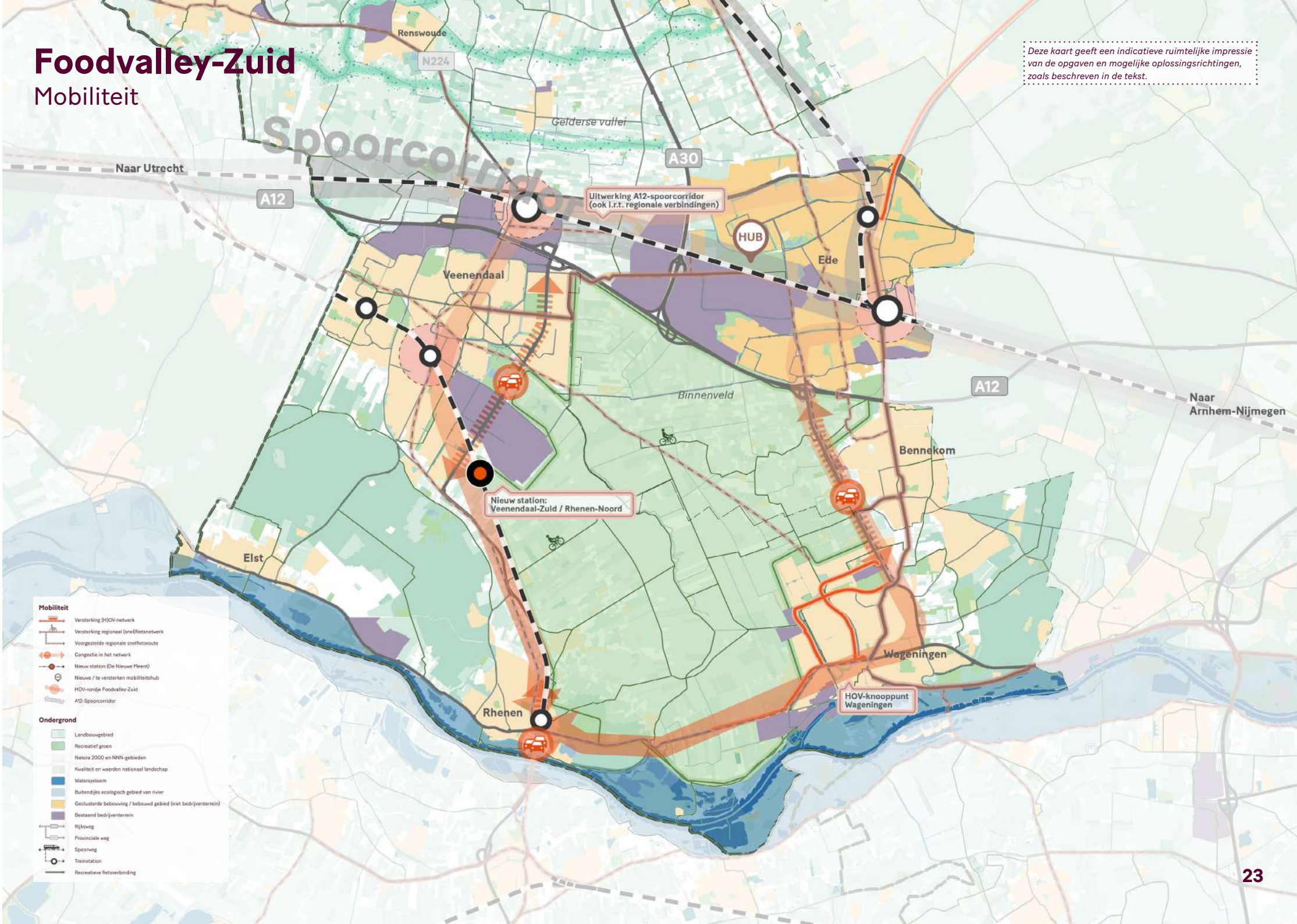

Foodvalley-Zuid

Economie

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

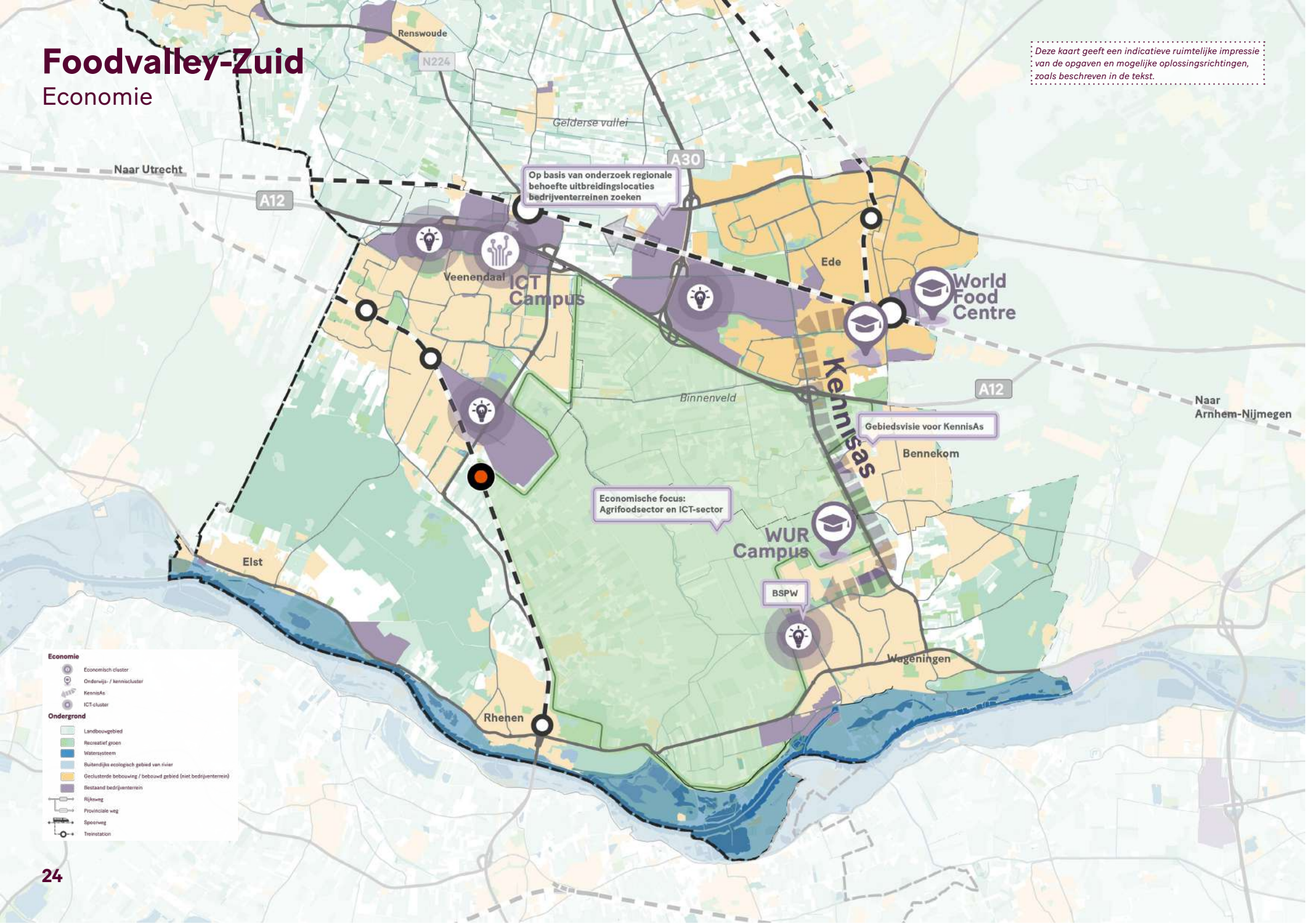

Foodvalley-Zuid

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

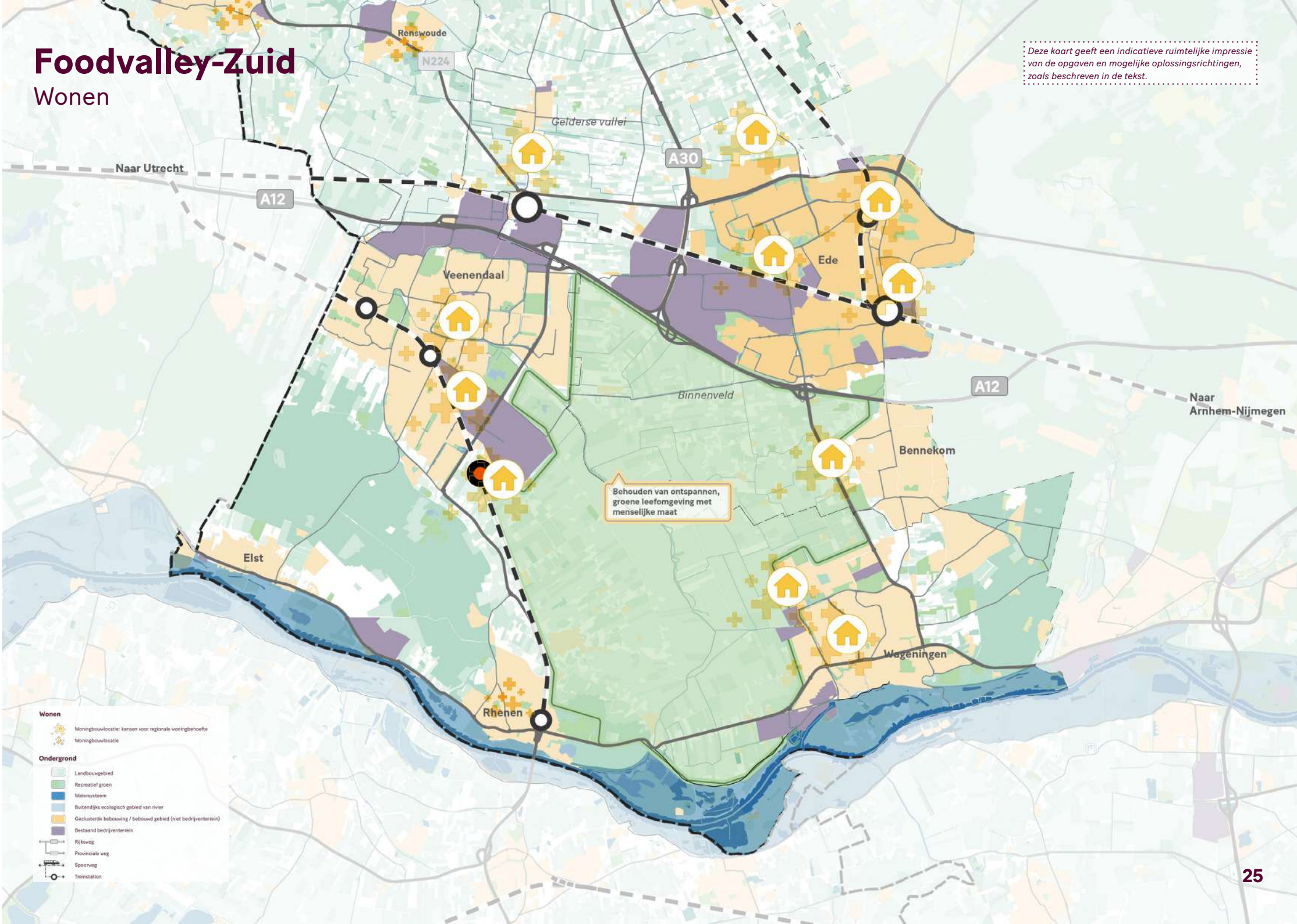

Nijmegen-West

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten Nijmegen, Beuningen, Berg en Dal, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Wijchen

Positionering van het sleutelgebied in de Groene Metropool

Nijmegen en omgeving is één van de 'polycentrische polen' in de Verstedelijkingsstrategie. De ambitie van de regio is zich nog verder te ontwikkelen als Groene Metropoolregio van nationale én internationale betekenis, als circulaire topregio van ons land en Europa. Nijmegen speelt hierin een sleutelrol. De verwevenheid van wonen, werken en voorzieningen (o.a. kennisinstellingen) moet zorgen voor een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het MKB en (inter)nationale onderscheidenheid op de clusters Health & High Tech. Door de goede verbinding met de andere polen en met de kernen om Nijmegen heen ontstaat een stevig netwerk. In Nijmegen-West bevinden zich de belangrijke binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen in het kader van de NOVI en de Woondeal: het Stationsgebied en de Kanaalzone-Zuid. Beide ontwikkelingen die onderdeel uitmaken van de verstedelijkingscorridor Nijmegen-Beuningen-Wijchen-Malden dragen tot 2040 bij aan een toename van 15.000 woningen en de groei van een gelijk aantal extra banen. Het sleutelgebied Nijmegen-West omhelst de binnenstedelijke ontwikkeling in de stad Nijmegen en de randvoorwaardelijke opgaven die hier voor nodig zijn op het gebied van mobiliteit, wonen, leefomgeving en economie.

Belangrijkste integrale onderzoeksvraag m.b.t. 'Meer landschap, meer stad'

In de Verstedelijkingsstrategie streven we ernaar om deze groei binnen de huidige stad te laten plaatsvinden. Het mes snijdt op deze manier aan twee kanten, want zo kan er ook werk gemaakt worden van de ambitie om het landschap te versterken. Met de groei en verdichting in de stad willen we ook het voorzieningenniveau versterken. Een belangrijke uitdaging daarbij is het bereikbaar houden van de stad. Door functiemenging en slimme combinaties blijft de stad (en de omliggende regio) aantrekkelijk om te wonen, werken en verblijven. Het groen komt van buiten de stad als aders de stad in. Op regionaal en (inter)nationaal schaalniveau zijn de binnenstad, de Novio Tech Campus en Campus Heyendaal belangrijke economische dragers en bieden ze kansen voor innovatie en groei van werkgelegenheid.

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Leefomgeving

We gaan de stad verdichten en het ruimtegebruik intensiveren. De kwaliteit van de groenblauwe structuren en groengebieden in de stad wordt hierdoor steeds belangrijker voor bewoners en bezoekers van de stad. Door het natuurlijk systeem robuuster te maken kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering minimaliseren. Samenwerking tussen de gemeenten Heumen, Wijchen, Beuningen en Nijmegen kan in de zone ten westen van de A73 leiden tot een tweetal metropolitane landschapsparken en biedt bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied. Het gaat om het gebied tussen Beuningen en Nijmegen en tussen Malden/Heumen en Nijmegen. Tevens bieden deze parken ruimte voor biodiversiteit in combinatie met energieopwekking en kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering opvangen. Er ontstaat een aantrekkelijke groene verbinding die zich uitstrekt tussen de bossen in Berg en Dal via de Overasseltse en Hatertse vennen in Heumen tot aan de Waaluiterwaarden tussen Weurt en Beuningen.

Wonen

Nijmegen bouwt tot 2030 in de Waalsprong nog 6.000 woningen en in het Waalfront 1.500 woningen. In totaal realiseren we rondom het station en in de binnenstad circa 3.000 nieuwe woningen. In de Kanaalzone-Zuid is ruimte voor 6.000 woningen die in een periode van zo'n 15 jaar worden gebouwd. In de wijken rondom het kanaal en in de rest van de stad is er nog capaciteit voor ongeveer 4.500-7.000 woningen. Het aandeel betaalbare woningen dat we realiseren is circa 65%, verdeeld over sociale en middeldure

Nijmegen-West

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

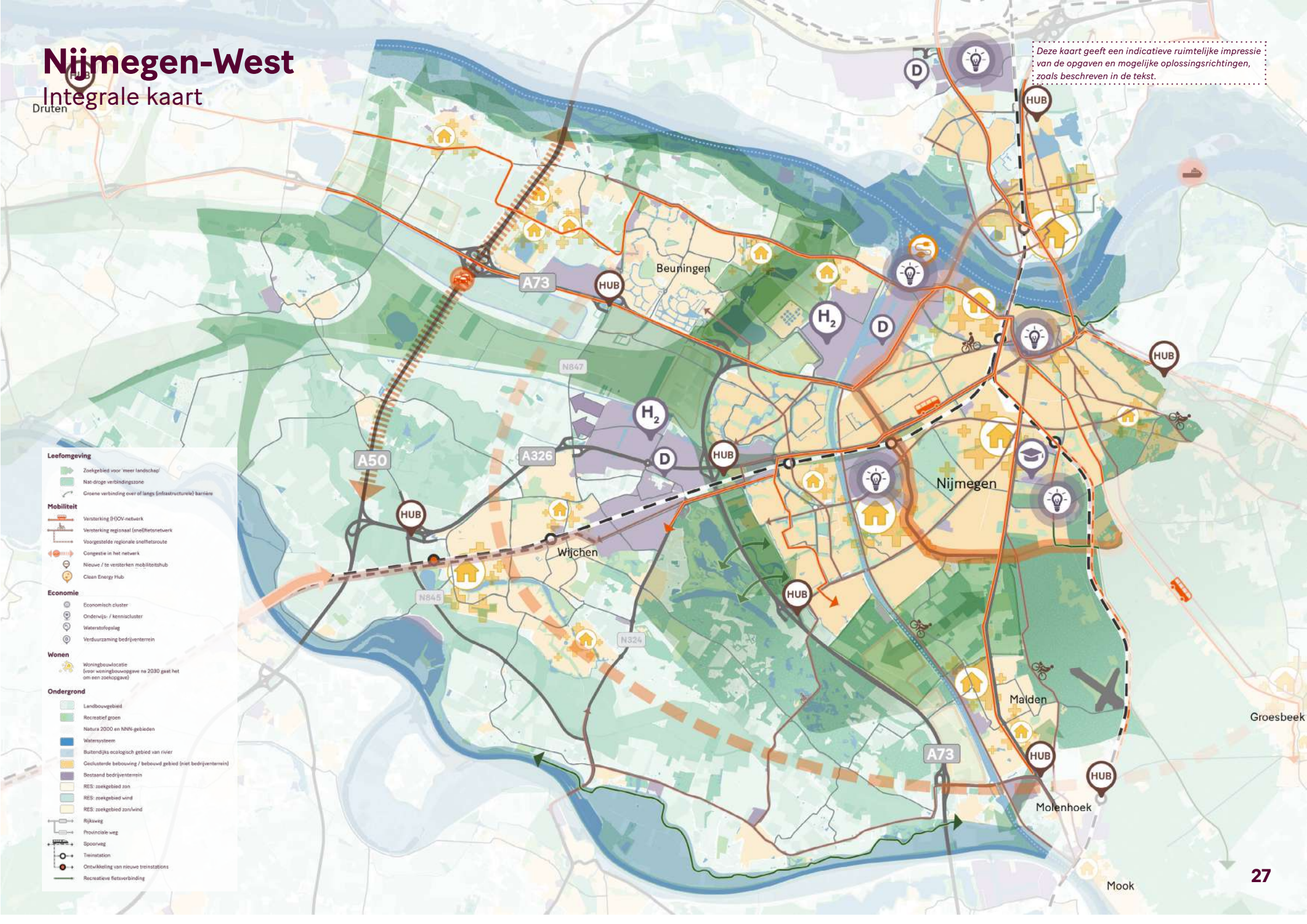

huur en betaalbare koop. De grootte van de ontwikkelgebieden biedt kansen voor combinaties tussen wonen en werken. Elk gebied heeft zijn eigen karakteristieken en kwaliteiten hetgeen kansen biedt voor verschillende vormen woon-werk- en werk-woonmilieus.
Cruciaal is de transformatie van de gebieden Centrum / Stationsgebied/ Waalfront en Kanaalzone-Zuid. Hier zal een transformatie plaatsvinden naar wonen en werken en wordt een vitaal stadsdeel gebouwd dat zorgt dat aanwezige barrières worden geslecht. Binnen de groeiopgave wordt gewerkt aan gemengde wijken met een goede mix van woningtypen en woonvormen die passen bij de leefwijzen en behoeften van mensen. De Kanaalzone-Zuid biedt naast een flinke toevoeging aan de woningvoorraad ook kansen om een stap te zetten naar meer vitaal en verbonden Nijmegen-West. In Winkelsteeg is met de bouw van 500 tijdelijke woningen een langjarige gebiedstransformatie met onder meer 4.000 woningen gestart. Naast de nieuwe plekken voor woningbouw, versterken we de wijken rondom het kanaal met voorzieningen en werkfuncties (Neerbosch-Oost, Lindenholt, Dukenburg, Hatert). Dit gebeurt vooral in het stadsdeel Dukenburg. Een stadsdeel met wijken uit de jaren '60 en '70, waarbij vraagstukken spelen op het gebied van leefbaarheid, armoede en gezondheid, en de toekomstbestendigheid van de fysieke inrichting.

Mobiliteit
Met een versnelde mobiliteitstransitie borgen we de stedelijke en regionale bereikbaarheid. We streven naar actieve, duurzame en ruimte efficiënte mobiliteit. Nijmegen-West biedt volop ruimte aan voetgangers en fietsers. Met een sterk openbaar vervoer- en fietsnetwerk houden we de stad en regio leefbaar en bereikbaar. De focus ligt op fiets en openbaar vervoer. We werken ook aan het versterken van deelmobiliteit en Mobility as a service (MaaS).
Transitie naar elektrisch rijden is voor Nijmegen een grote uitdaging. Daarnaast willen we hubs ontwikkelen aan de stadsranden, als schakel tussen stedelijke en regionale mobiliteit. We verdichten onze stad vooral rond de openbaar vervoersknopen. Station Nijmegen en station Heyendaal worden gerenoveerd en station Dukenburg is in beeld voor vernieuwing. Het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) gaat de treinverbinding Schiphol-Nijmegen verbeteren. Om dit mogelijk te maken, is een volledige renovatie van het station Nijmegen Centraal naar een innovatieve hub met een hoge verblijfskwaliteit noodzakelijk. Tegelijkertijd zorgen de elektrificatie van de Maaslijn Nijmegen-Roermond en de renovatie van station Heyendaal voor een betere toestroom naar campus Heyendaal. Op deze stationslocaties (inclusief Station Goffert en station Lent) streven we naar verdichting van wonen, werken, onderwijs en dienstverlening in combinatie met een multimodaal vervoersknooppunt, waarbij we de nadruk leggen op fiets- en OV-gebruik. Vooruitlopend op de verdere verstedelijking wordt onderzocht of er een hoogwaardige openbaar vervoerverbinding naar Druten/ Beuningen gerealiseerd kan worden. Ook andere HOV-corridors verdienen aandacht net als fietsroutes en een aantal andere regionale bereikbaarheidsopgaven.

Economie
De regionale verstedelijkingsopgave biedt kansen voor economische groei. We hebben als stedelijk knooppunt een mooie uitgangspositie met een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het MKB en de onderscheidende clusters Health & High Tech. Ook ligt er een uitdaging om het aantal banen in de stad te laten groeien, zodat er voor alle inwoners kansen zijn om te werken. Door in Nijmegen–West te investeren in uitstraling, kwaliteit en ruimte voor bedrijvigheid, werken we aan de economische groei van de stad en de regio. We investeren in de binnenstad, in kwalitatieve en gevarieerde werkmilieus voor het MKB en het versterken van de campussen als dé plek voor innovatie en nieuwe bedrijvigheid in Health en Hightech. De benodigde ruimte voor een goed vestigingsklimaat vinden we door nieuwe werklocaties te ontwikkelen en bestaande locaties te herstructureren, te intensiveren of te transformeren. In de stationsomgeving creëren we ca. 15.000-20.000 m2 aan ruimte voor

kantoren, hotels, winkels en maatschappelijke voorzieningen. De binnenstad is onderdeel van de binnenstedelijke herstructureringsopgave. De binnenstad is in de regio een belangrijk economisch cluster. De regionale functie van de binnenstad is groot en divers door de aanwezigheid van winkels, horeca, cultuur, evenementen, dienstverlening en haar functie als 'place to meet' voor de sector vrije tijdseconomie. Momenteel is het nog moeilijk te zeggen wat de effecten van de corona-maatregelen op de retail- en horecabedrijven in de binnenstad zullen zijn. Met de ontwikkeling van het Valkhofkwartier, investeringen in de openbare ruimte en het Vlaamskwartier geven we belangrijke impulsen aan de binnenstad.

De economische functie van Winkelsteeg wordt de komende jaren verder versterkt. Economisch kan Winkelsteeg meer van zijn centrale ligging profiteren met een nieuwe profilering, meer gericht op functies voor en in de stad. Winkelsteeg versterkt daarmee het voorzieningenniveau in dit deel van de stad. Er wordt ingezet op meer arbeidsintensieve bedrijvigheid wat meer banen betekent voor de omliggende wijken, de stad en regio. Verder is het behouden en versterken van bedrijventerreinen in de nabijheid van de woonwijken een belangrijke opgave. In het sleutelgebied willen we onderzoeken wat de behoefte is aan werklocaties, waaronder bedrijventerreinen, kantoren en perifere detailhandel, en wat deze behoefte in ruimtelijke zin betekent. Aan het Winkelcentrum Dukenburg kunnen culturele functies en de mogelijkheid voor flexibele werkplekken worden toegevoegd en circa 500 woningen. In dit project werken verschillende partners (private en publieke partijen) samen.

In Nijmegen-West liggen verschillende havens en logistieke terreinen, die belangrijke schakels en knooppunten vormen in het economisch functioneren van de stad en regio. We willen het vervoer via water verschonen en modal shift van weg naar water en spoor bevorderen. Op het gebied van logistiek werken we aan de implementatie van zero-emissie stadslogistiek. Hierbij stimuleren we niet alleen het verschonen, maar ook het bundelen van vervoer zodat minder logistiek de stad in rijdt. Logistieke stadsrandhubs zijn hiervoor nodig, bijvoorbeeld op het ENGIE terrein en De Grift. Deze locaties zijn ook kansrijk voor de ontwikkeling van Clean Energy Hub's. Hierbij onderzoeken we de kansen voor een laadstation voor het laden van batterijcontainers voor de binnenvaart (Energy transhipment hub), waterstof opslagmogelijkheden en/of tankstation, LNG-tankstations en (snel-)laadpunten voor elektrische vrachtwagens.

Aanzet voor oplossingsrichtingen met bijbehorende onderzoeksagenda

De binnenstedelijke ontwikkeling is complex door de hoge dichtheden, de verschillende ambities die samenkomen, uitdagingen op het vlak van infrastructuur en parkeren en hoge tijdelijke kosten voor o.a. bouwlogistiek. Bij binnenstedelijke ontwikkeling zijn er vaak relatief hoge verwervingskosten, omdat veel gronden al een stedelijke functie kennen, mogelijke saneringsrisico's samenhangend met eerdere economische activiteiten en eventuele hindercontouren met betrekking tot onder andere veiligheid, geluid en geur. Er is dus sprake van hoge ontwikkelkosten en tegelijkertijd is er behoefte aan betaalbare woningen. De opgaven op het gebied van duurzame mobiliteit, duurzaamheid, klimaatadaptatie en circulair, natuur-inclusief en aardgasvrij bouwen zijn aanzienlijk. Hoe kunnen we zorgen voor duurzame mobiliteit en voorkomen dat het wegennet volloopt? Welke fietsverbindingen en ov-verbindingen en hubs zijn daarvoor het meest effectief? Er wordt ingezet op betere verbindingen en prettigere routes voor voetgangers en fietsers. Om de wijken en het landschap beter met elkaar te verbinden zijn deze routes essentieel. Tegelijkertijd levert de binnenstedelijke ontwikkeling dilemma's op in een compacte stad: bijvoorbeeld op het gebied van luchtkwaliteit en energieverbruik. Het vergt nader onderzoek hoe deze ambities haalbaar gemaakt kunnen worden.

Ook de voorzieningen die nodig zijn voor sociaaleconomische versterking van de leefbaarheid vragen om extra investeringsruimte en om het slim koppelen van opgaven. Hoe verdicht je de stad zodanig dat er ook nog plek is voor groen, recreatie/ontspanning en klimaatadaptatie? De focus ligt op twee metropolitane stadsparken buiten de stad en op maatregelen in de stad zelf om deze groen, gezond en klimaatadaptief te maken.
Een goede balans is nodig tussen industrie en wonen. Hoe behouden en versterken we schone bedrijvigheid? Dit vraagstuk moet in bredere context worden bekeken. De Verstedelijkingsstrategie en de gevolgen van de coronacrisis vragen om een meerjarig plan van aanpak voor de herstructurering van binnenstad.

In Nijmegen-West onderscheiden we een viertal onderzoeksgebieden waar we als eerste mee aan de slag willen gaan. Dit zijn Wijchen-West, de zone tussen Beuningen en Weurt/Nijmegen, de Kanaalzone in Nijmegen en Heumen, en de stationsomgeving Nijmegen Centraal (zie figuur 1). In deze onderzoeksgebieden komen meerdere bouwstenen uit de Verstedelijkingsstrategie bij elkaar en is ook een urgentie om koers te bepalen.

Hieronder worden drie van de vier gebieden toegelicht. Wijchen-West staat bij het deelgebied Rijk van Nijmegen omschreven (zie p. 74).

Zone tussen Beuningen, Nijmegen-Weurt en Wijchen
We gaan de stad en dorpen verdichten en het ruimtegebruik intensiveren. De kwaliteit van de groenblauwe structuren en groengebieden wordt hierdoor steeds belangrijker voor bewoners. Door het natuurlijk systeem robuuster in deze zone (van oeverwallen, komkleigebied en uiterwaarden) te maken kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering minimaliseren. Samenwerking tussen de gemeenten Wijchen, Beuningen en Nijmegen kan in de zone leiden tot een aantrekkelijk landschapspark en biedt bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied. Ook biedt dit landschapspark ruimte voor biodiversiteit in combinatie met energieopwekking en kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering opvangen (waterberging).

Kanaalzone Nijmegen en Malden
Zowel in Nijmegen als Heumen spelen er veel ontwikkelingen langs het kanaal. In Heumen wordt in de kern gebouwd aan het kanaal, maar wordt ook de groene functie van het kanaal versterkt en de zone tussen de Malden en Nijmegen versterkt als groengebied en voor de landbouwtransitie. Ook zijn er kansen voor de energietransitie. Op het gebied van mobiliteit wordt er gezocht naar een regionale Hub en worden fiets en HOV-functie versterkt. De Kanaalzone biedt in Nijmegen naast een flinke toevoeging aan de woningvoorraad ook kansen om een stap te zetten naar meer vitaal en verbonden Nijmegen-West. Naast de nieuwe plekken voor woningbouw, versterken we de wijken rondom het kanaal met voorzieningen en werkfuncties. In combinatie met het versterken van de groenblauwe structuren langs het kanaal en de zone tussen Heumen en Nijmegen liggen hier kansen om de bouwstenen/opgaven uit de Verstedelijkingsstrategie te verzilveren.

Nijmegen Stationsgebied
De komende jaren wordt het Nijmeegse stationsgebied vernieuwd. Hat station vervult een regionale functie. Het Rijk, provincie Gelderland, gemeente Nijmegen en NS investeren samen in Stationsgebied Nijmegen om het om te vormen tot een aantrekkelijke plek waar reizen, wonen, werken, winkelen en recreëren samenkomen. Aan de westzijde komt een nieuwe entree en wordt een nieuw gebied met woningen en maatschappelijke functies ontwikkeld. Rondom het station komen nieuwe woningen om tegemoet te komen aan de woningnood. Het Stationsgebied Nijmegen wordt ook groener en duurzamer.

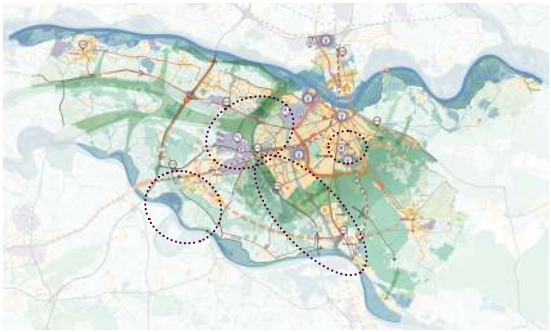

Figuur 1: onderzoeksgebieden in Nijmegen-West / Rijk van Nijmegen

Nijmegen-West

Leefomgeving

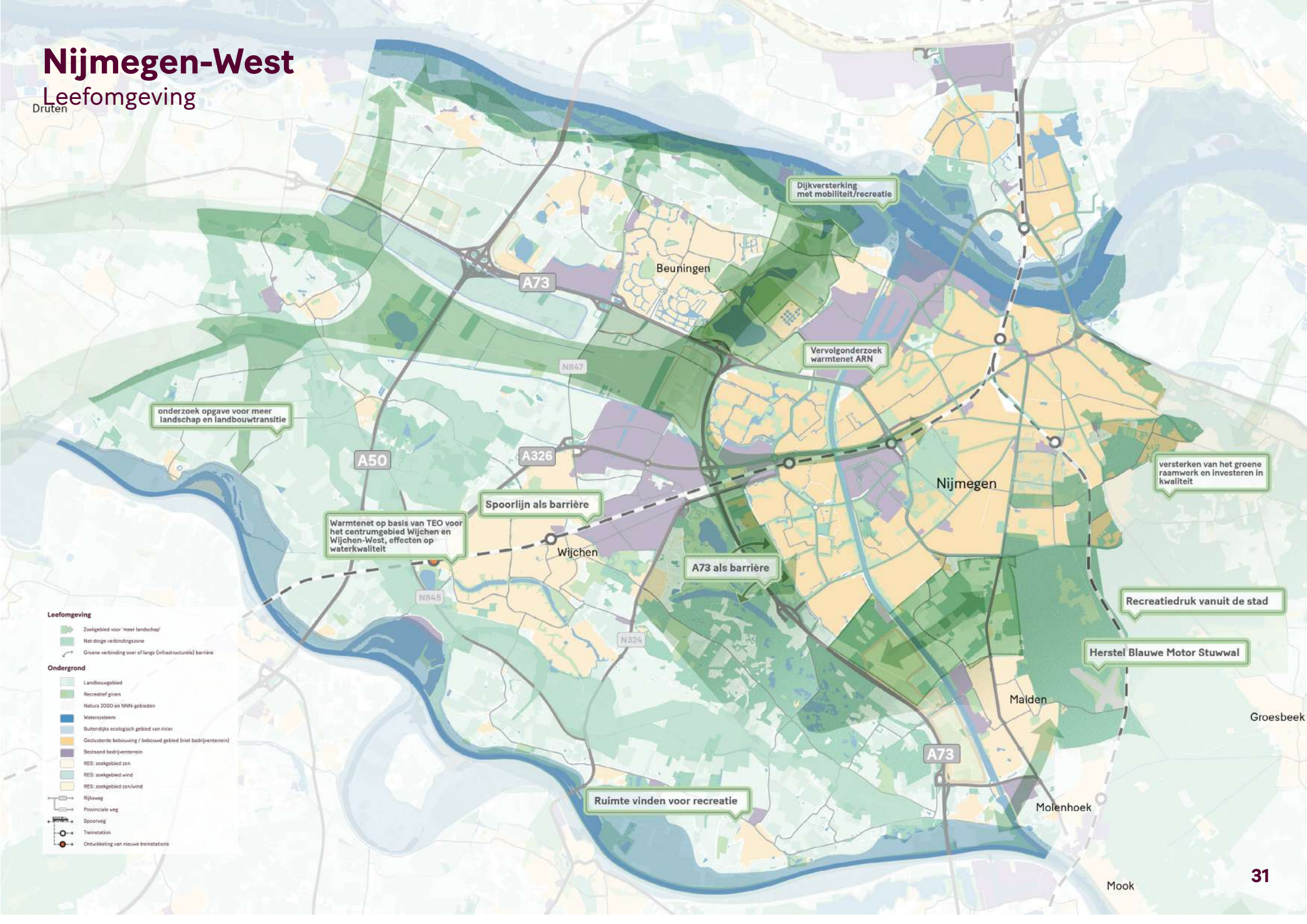

Nijmegen-West

Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

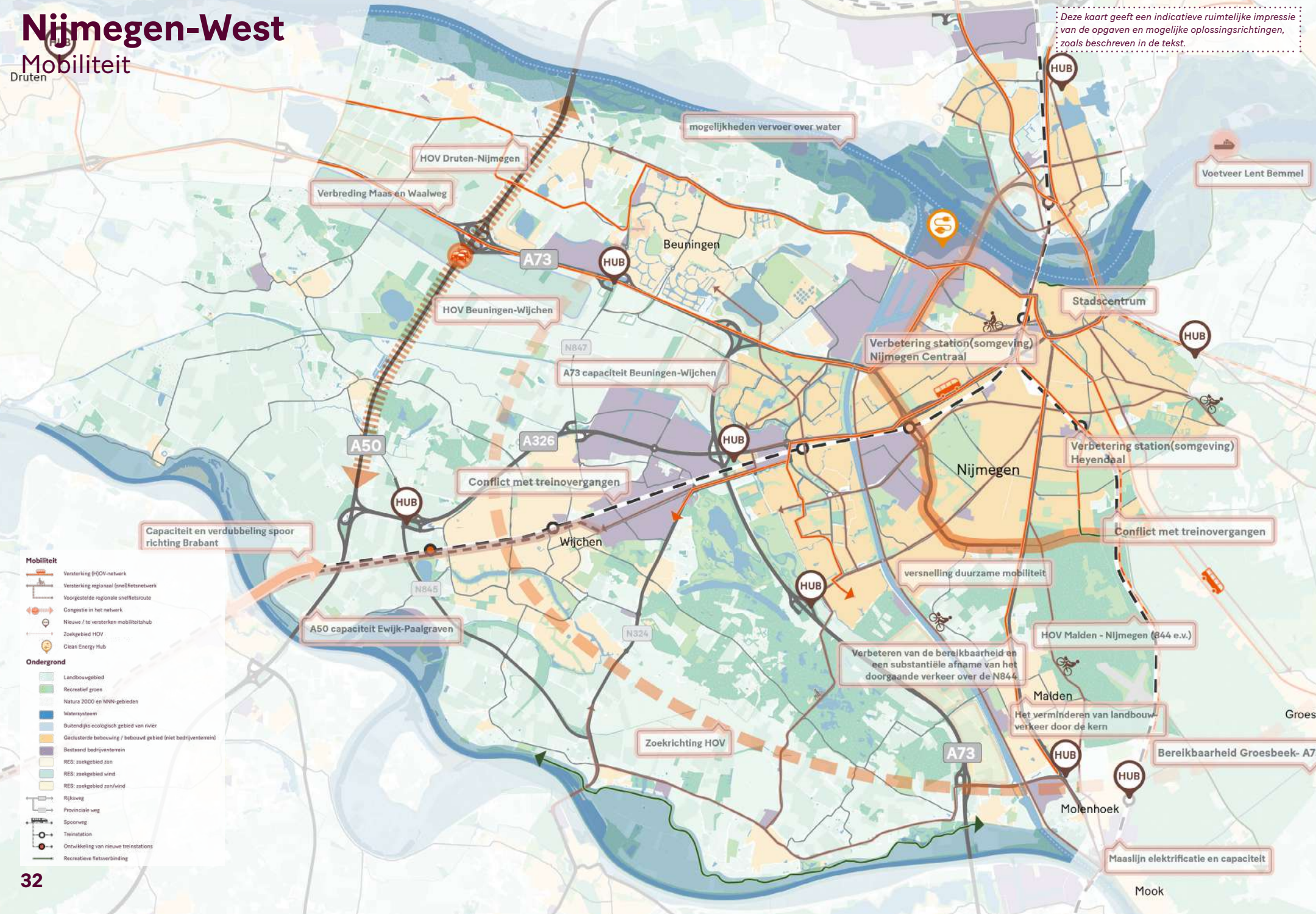

Nijmegen-West

Economie

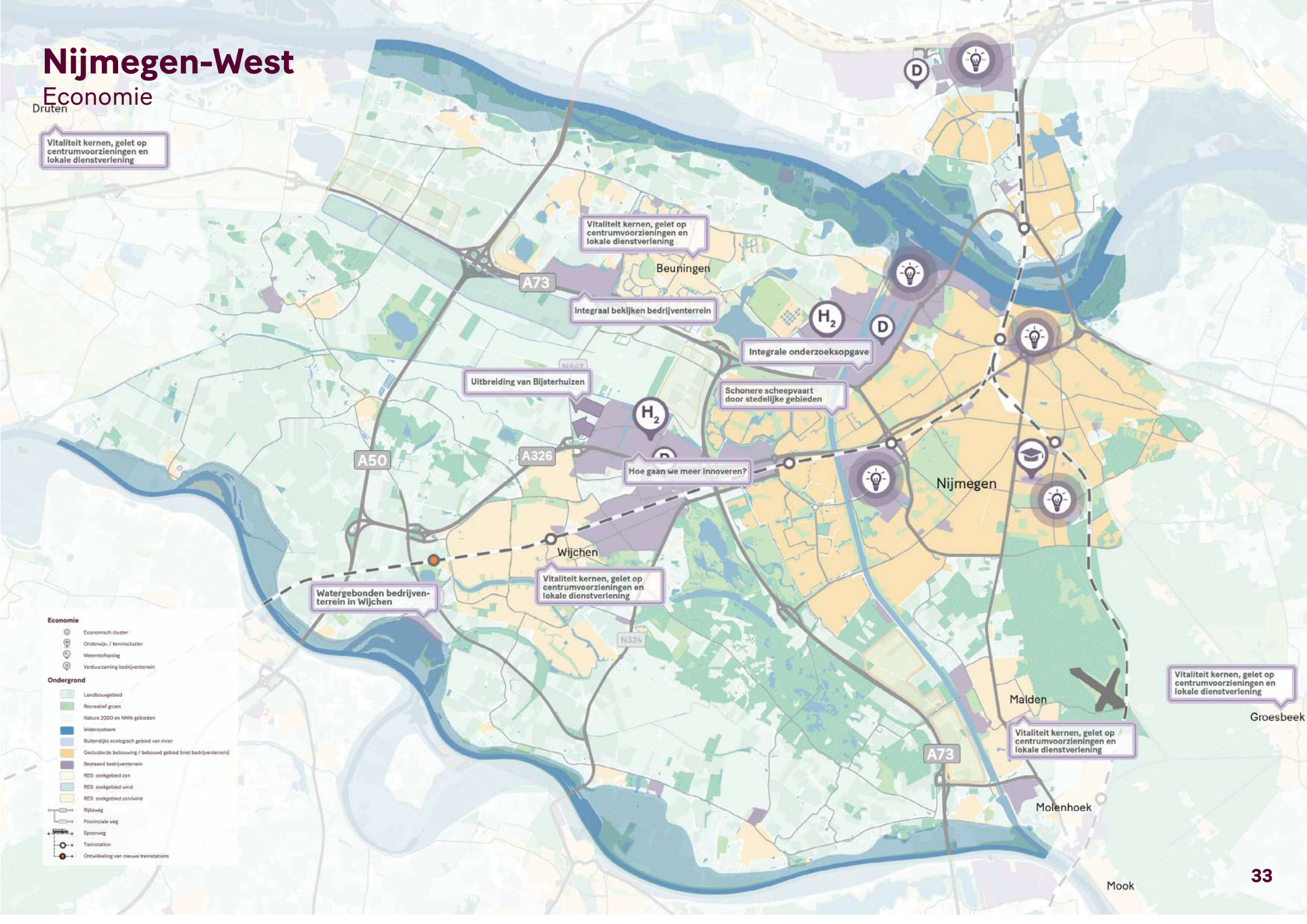

Nijmegen-West

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

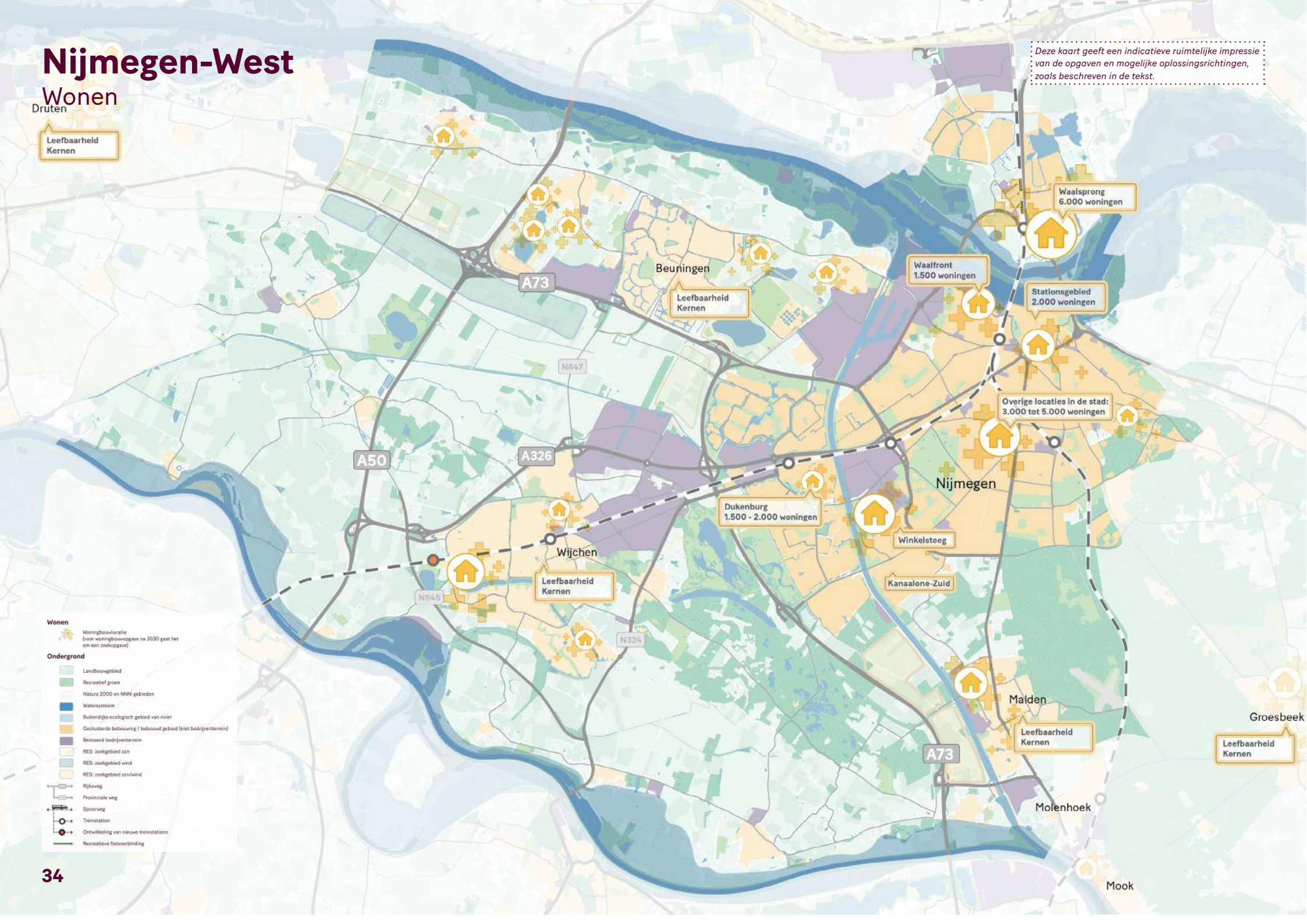

Foodvalley-Noord

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten
Barneveld, Ede, Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel

Positionering van Foodvalley-Noord in Midden Nederland

Foodvalley-Noord is gelegen in het noordwesten van het gebied van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley en beslaat het grondgebied van de gemeenten Nijkerk, Barneveld, Scherpenzeel en het landelijk gebied van de gemeente Ede ten noorden van de kern Ede. Dit deelgebied is door de ligging meer georiënteerd op Amersfoort, waarmee het nauwe banden heeft. Aan de oostkant grenst dit gebied aan de Veluwe. In het zuiden ligt het meer verstedelijkte gebied van Ede-Wageningen en Veenendaal, waarmee Foodvalley-Noord een grote ruimtelijke en economische samenhang heeft door de belangrijke agrifoodsector.

Dit gebied midden in de Gelderse Vallei kent een groot aantal grotere en kleinere kernen, waarvan Barneveld en Nijkerk de grootste en meest verstedelijkte plaatsen zijn. In totaal kent dit gebied ca. 140.000 inwoners met een relatief jonge bevolking en stevige eigen groei.
Het deelgebied kent een grote en belangrijke agrarische sector met veel daaraan gerelateerde bedrijvigheid en kennisinstellingen zoals het Poultry Expertise Centre en de Foodacademy Nijkerk. De maakindustrie en logistiek zijn sterk vertegenwoordigd.
Het landschap is aantrekkelijk en afwisselend met open landbouwgebieden enerzijds en meer besloten gebieden met landgoederen anderzijds. Kenmerkend voor dit gebied zijn ook de beken die vanaf de Veluwe in westelijke richting stromen.
De centrale ligging in het midden van het land grenzend aan de oostelijke Randstad met het aantrekkelijke landschap maakt dit gebied tot een interessant woongebied. Ook de verbindingen via ondermeer de A1, A28, A30, de Valleilijn en de spoorlijnen Utrecht-Zwolle / Amersfoort-Apeldoorn dragen hieraan bij.

Foodvalley-Noord kent door deze ligging die zorgt voor een overloop vanuit de Randstad, gecombineerd met een forse eigen groei een grote kwalitatieve en kwantitatieve woningbouwopgave (12.500 woningen tot 2040). Er is sprake van zeer goede condities voor bedrijvigheid. De verstedelijkingsdruk, de landbouwtransitie in een zeer veedicht gebied en de benodigde natuurversterking hebben in de toekomst een grote ruimtelijke impact op de leefomgeving in dit gebied.

Integrale onderzoeksvraag

Het deelgebied Foodvalley-Noord ligt voor een groot deel – gemeenten Nijkerk en Barneveld – in twee regio's met een eigen Verstedelijkingsstrategie: de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen en Foodvalley én het Ontwikkelbeeld van de regio Amersfoort. De achterliggende principes van verstedelijking in beide documenten komen terug in de gebiedsuitwerking Foodvalley-Noord.
Centrale vraag voor dit deelgebied is hoe de verbinding kan worden gelegd tussen enerzijds de verstedelijkingsopgave en anderzijds de urgente opgaven in het landelijk gebied van de Gelderse Vallei (landbouwtransitie, stikstofopgave, de groenblauwe opgave), zodat deze elkaar wederzijds gaan versterken? Wat is nodig, ambtelijk en bestuurlijk, om met vier gemeenten, twee provincies, het waterschap en de betrokken ministeries te werken aan een samenhangende en haalbare ruimtelijke aanpak. En hoe verbinden we kansen en opgaven op een slimme manier met elkaar?

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Het is belangrijk te beseffen dat de opgaven onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Dat maakt dat ook de oplossingen integraal bij elkaar horen. Zo is bijvoorbeeld het realiseren van het grote aantal woningen niet mogelijk zonder versterking van de mobiliteit.

Foodvalley-Noord

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

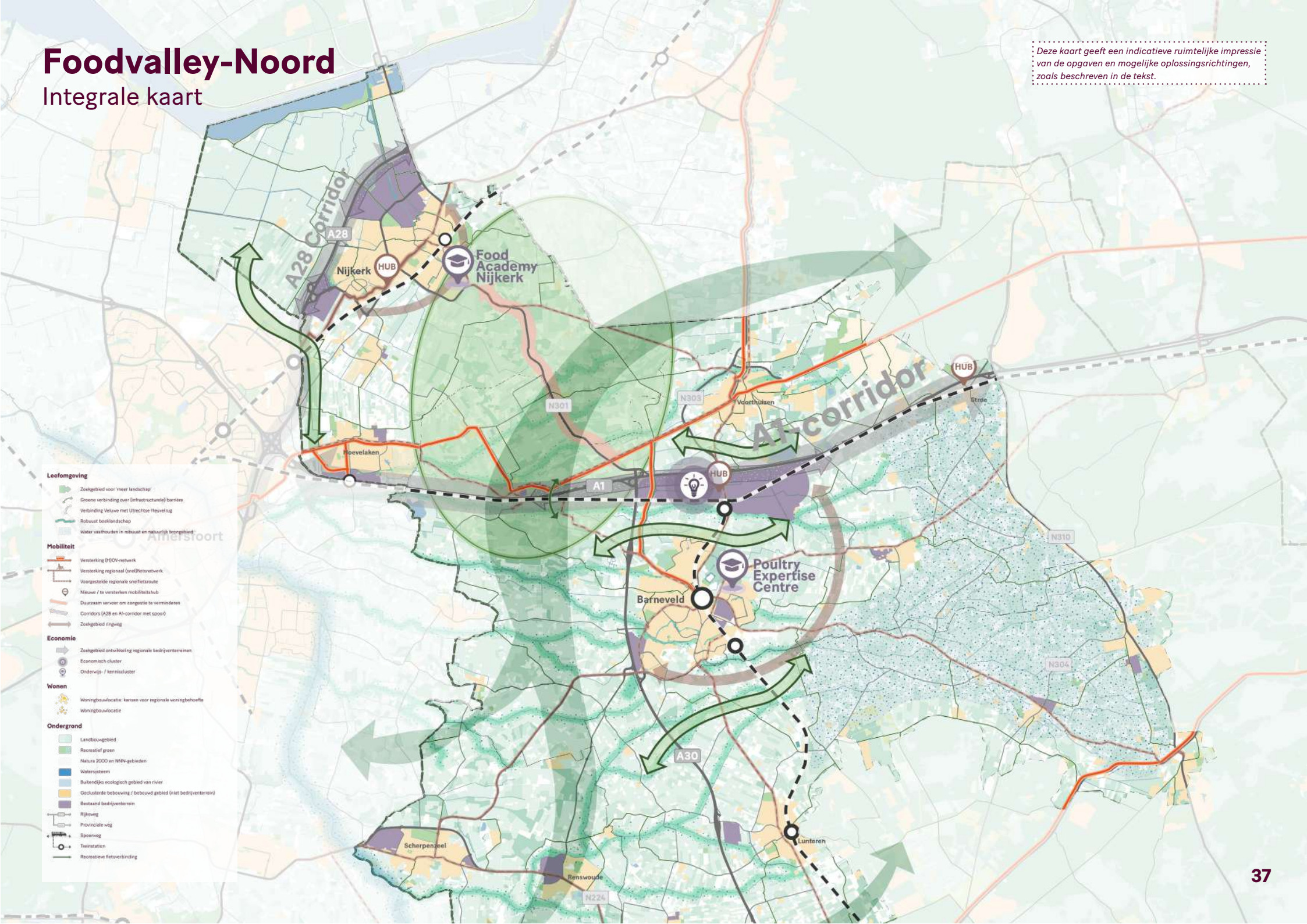

Leefomgeving: een robuust beekdallandschap met ruimte voor recreatie en groene verbindingen en een toekomstbestendige natuurinclusieve landbouw
Foodvalley-Noord heeft de hoogste veedichtheid in Nederland boven de rivieren. Duidelijk is dat de wijze waarop nu met voedselproductie en voedsel wordt omgaan, zijn tol eist van bodem, water en natuur (biodiversiteit) en van de gezondheid van mensen. Ook economisch loopt het systeem tegen zijn grenzen aan. Mede vanuit de stikstofcrisis is het duidelijk: niet alles kan overal. De opgaven op dit vlak zijn groot: enerzijds gaat het om het in balans brengen van het natuurlijk systeem (bodem, water, biodiversiteit), anderzijds om de ontwikkeling naar een toekomstbestendig en multifunctioneel (sociaal en economisch) landschap, inclusief een gezond en circulair voedselsysteem. Dat vraagt meer ruimte en deels ook andere invulling van de gronden en erven met vrijkomende agrarische bebouwing (VAB), als gevolg van de afname van agrarische bedrijven. Dit krijgt een eigen gebiedsgerichte en integrale aanpak via het Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (RPLG), dat de regionale vertaling vormt van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

Dat moet samen op gaan met de verstedelijkingsopgave. Immers de verstedelijkingsopgave maakt in dit gebied nodig dat er ook ruimte komt voor recreatieve uitloopgebieden, groene buffers tussen de kernen, een robuust en klimaatbestendig beekdallandschap (KRW-proof), ruimte voor de energietransitie en nieuwe drinkwaterwinning. Dat kan schuren op plaatsen, zeker waar kernen naar elkaar toegroeien en bedrijventerreinen verder ontwikkeld worden. Al deze ruimteclaims maken keuzes noodzakelijk, maar door een zo multifunctioneel mogelijk gebruik kunnen we ook ruimte besparen. Het uitbreiden of toevoegen van functies aan het landelijk gebied kan nieuwe kansen bieden aan ondernemers in het landelijk gebied.

Mobiliteit: een toekomstbestendig mobiliteitssysteem passend bij het gebied gericht op het bereikbaar houden van de regio
Uit de Mobiliteitsanalyse blijkt dat de capaciteit van de A1-corridor, de A28, de A30 en de Valleilijn onvoldoende is gelet op de blijvende groei langs deze ontwikkelassen. De verdere verstedelijking van ook Amersfoort, Apeldoorn, Utrecht en Zwolle heeft consequenties voor de belasting van het wegen- en spoornetwerk langs deze corridors (stapeleffect).

Foodvalley-Noord heeft een sterke functionele samenhang met de regio Amersfoort. Voor de toekomst van kernen als Nijkerk en Hoevelaken als ontwikkellocaties is het van belang te investeren in verdere integratie op mobiliteitsvlak met de regio Amersfoort. De versterking van de samenhang met de rest van Foodvalley is echter ook belangrijk, omdat deze nu via de N301 onder de maat is. Verder vormt het onderliggende wegennetwerk in de kernen Nijkerk en Barneveld (ook na optimalisatie) en de N224 ter hoogte van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg een aandachtspunt voor de autobereikbaarheid. Voor het openbaar vervoer ontstaan knelpunten op de Valleilijn tussen Barneveld en Ede-Wageningen en tussen Barneveld en Apeldoorn door het feit dat station Barneveld-Noord niet is aangetakt op de A1 spoorcorridor.

Het autogebruik in Foodvalley-Noord is traditioneel hoog en dat blijft naar verwachting ook zo. De opgave is om dit type mobiliteit waar mogelijk in te perken en schoner te maken en passend te accommoderen ook rekening houdend met natuur. Met name op die locaties waar de groei zich concentreert is de opgave om combinaties te vinden met andere vervoersmogelijkheden.
De overige kernen vragen een eigen aanpak met focus op automobiliteit.

Opgave is het aandeel van (elektrische) fietsen en openbaar vervoer te verhogen, zowel voor bestaande kernen als potentiële nieuwe ontwikkellocaties. Dat in de wetenschap dat het een steeds grotere uitdaging wordt om ook voor kleinere kernen en het buitengebied voldoende openbaar vervoer te bieden. De ontsluiting op

OV behoeft verbetering gelet op de groei en toenemende vraag (o.a. onderwijs). Dat vraagt ook om verbeteringen van het (recreatieve) (snel) fietsnetwerk zoals richting Amersfoort.

Economie: uitbouw van het Foodcluster met een sleutelrol voor de Harselaar en transformatie van het landelijk gebied met een toekomstbestendige agrarische sector
Het ondernemerschap en de werkgelegenheid zijn groot en divers met vooral food gerelateerde bedrijvigheid (o.a. Food production cluster Nijkerk), maakindustrie en logistiek. De opgave is om de werkgelegenheid passend en geconcentreerd te laten meegroeien met woningbouw, waarbij het gehele systeem versterkt wordt. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar de kennisclusters en het versterken van de (fysieke) verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven.

De grote bedrijventerreinen in Foodvalley-Noord, zoals Harselaar en de terreinen in Nijkerk, kennen een zeer intensief bebouwd karakter. Met de ambitie om bedrijventerreinen te vergroenen, klimaatadaptiever en circulair te maken is verder intensiveren een grote uitdaging.
Ook toekomstige uitplaatsingen en transformatie van bedrijven op minder geschikte locaties in de kernen (veevoederbedrijven), leggen een extra claim op de ruimte.

Het landelijk gebied is economisch gezien belangrijk en moet vitaal blijven. Dat vraagt aan de randen van de Veluwe ruimte voor vitale recreatiebedrijven en een agrarische sector die een toekomstbestendige massa heeft. In dat kader wordt de economische betekenis van de sector, de kritische massa, de verdienmodellen en eventuele maatregelen voor een toekomstbestendige sector in kaart gebracht binnen het spoor van het RPLG. Daarnaast zal er in het buitengebied meer ruimte ontstaan voor kleinschalig en divers ondernemen en wonen. Het realiseren van nieuwe toeristisch-recreatieve voorzieningen in de Vallei kan bijdragen aan het verminderen van de druk op de beschermede natuurgebieden van de Veluwe.

Wonen: concentratie in grote kernen, vitaliteitsopgave voor de kleine kernen
Zowel in het Ontwikkelbeeld Amersfoort Centraal als in het Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley spelen de kernen Barneveld en Nijkerk een belangrijke rol. Hier ligt een goede basis voor passende (goede maat en schaal) verdichting in regiopoorten (gebieden op 10 minuten fietsafstand van een station) mits het bijbehorende kostenaspect kan worden opgelost en mits voldoende multimodaal ontsloten. Naast verdichting in de bestaande kernen is er meer nodig om de woningbouwopgave aan te kunnen pakken: uitbreidingslocaties. Hierbij is het de uitdaging deze zo goed mogelijk binnen de principes van de strategie te ontwikkelen. Binnen de kernen Nijkerk en Barneveld zijn daartoe goede mogelijkheden.

Voor de overige kernen in de vier gemeenten zoals Scherpenzeel en Wekerom, ligt de opgave in het tegengaan van de verdringing en dus het tenminste bouwen voor de eigen bevolking om daarmee de vitaliteit van de kern te waarborgen. De identiteit van een kern is belangrijk voor de wijze hoe vorm gegeven wordt aan de verstedelijking, maar overal gaat het ook om het groen houden en groener maken van deze kernen, passend meegroeiende voorzieningen, een gezonde leefomgeving en circulair en klimaatadaptief ontwikkelen.
Die opgave heeft de kern Stroe ook, maar we zien ruimte om deze kern meer te laten groeien, zij het beperkt. Dit mits er voorzien kan worden in een multimodale hub, die ook kan dienen als recreatieve poort naar de Veluwe en als ontsluiting van de nabij gelegen defensieterreinen.

Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en de onderzoeksagenda

1. Onderzoek naar mogelijkheden voor inbreiding in kernen en aanpak VAB's
Foodvalley-Noord heeft een grote woningbouwopgave. De treinstations in Barneveld en Nijkerk bieden kansen voor grootschalige woningbouwlocaties met duurzame mobiliteits-opties. Wel zijn haalbaarheidsstudies nodig naar

de mogelijkheden voor verdichting inclusief het creëren van ruimte voor 'dagelijks groen', en splitsingsmogelijkheden in deze kernen. Daarnaast willen we kijken naar de inbreidingsmogelijkheden in de kleinere kernen, waar een vitaliteitsvraagstuk ligt, passend bij de identiteit van deze kernen.
Tot slot willen we onderzoek doen naar het potentieel aan uitbreiding van bestaande en toevoeging van nieuwe economische activiteiten in het buitengebied. Dit kan bovendien bijdragen aan nieuwe functies voor de vele VAB's: wat is - rekening houdend met de ontwerpprincipes - daar mogelijk en wenselijk als het gaat om wonen en werken?

2. Onderzoek en afweging uitbreidingslocaties voor woningbouw
Om de plancapaciteit tot 2040 op orde te krijgen is het nodig dat we ook op uitbreidingslocaties woningen realiseren. In een verkennend onderzoek willen we een aantal mogelijke grotere (+1000 woningen) locaties in beeld brengen en relateren aan de ontwerpprincipes. Het gaat dan om locaties bij de kern Nijkerk, Hoevelaken, Barneveld-Noord en de zuidoostzijde van Barneveld. Hierbij worden ook mogelijke woonprogramma's per locatie getest. Deze afweging gebeurt aan de hand van scenario's, kijkend naar de ontwerpprincipes zoals bouwen bij bestaande OV-knooppunten en waarbij het groen blauwe raamwerk leidend is. Kortom de onderstaande onderzoeksvragen worden hier integraal bij betrokken.

3. Integrale aanpak voor het Valleilint en het groengebied tussen Nijkerk en Barneveld
Tussen de kernen in Foodvalley-Noord wordt al gewerkt aan groene buffers. In het kader van 'meer landschap, meer stad' breiden we dit uit naar een integrale aanpak voor het Valleilint, een verbinding tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug, en het grotere groengebied tussen Nijkerk, Barneveld en Amersfoort. Het gebied kan ruimte bieden aan natuur, recreatie, uitloopgebied, landgoederen, cultuurhistorie, waterberging en passende landbouw met nevenactiviteiten. Hierbij kijken we ook naar de ecologische en recreatieve potentie van de Grebbelinie. Deze vormt een groenblauw lint van Rijn tot Eem. Dit wordt afgestemd cq. ingebed in het komende traject van het RPLG.

4. Gebiedsgericht onderzoek naar de benodigde ruimte voor een robuust beekdallandschap, in combinatie met de landbouwtransitie
De beken spelen een grote rol in het watersysteem, maar functioneren nu teveel als afvoerstromen. We onderzoeken hoeveel ruimte de beekdalen en haarvaten van het watersysteem nodig hebben om meer water te kunnen bufferen en vasthouden (klimaatadaptatie), onderdeel te worden van natuurnetwerken en meer recreatieve mogelijkheden te bieden om bij te dragen aan een gezonde leefomgeving. Dit alles als onderdeel van de aanpak binnen het RPLG voor dit deel van de Foodvalley.

5. Onderzoeksagenda mobiliteit
Randvoorwaardelijk voor de verstedelijking in dit deelgebied is de aanpak van de A1 corridor. Deze corridor is een bekend knelpunt in 2040 (IMA 2021, scenario hoog en laag). Om dit knelpunt effectief aan te pakken ook in relatie tot de groei in dit deelgebied is op onderdelen meer inzicht en dus integraal onderzoek nodig:
- integrale analyse Verstedelijkingsstrategie omliggende regio's;
- bijdrage van keuzes Verstedelijkingsstrategie in Foodvalley-Noord aan totale opgave;
- multimodale bereikbaarheid Barneveld e.o. richting regio Amersfoort en Cleantech regio (o.a. regiosprinter);
- OV-schaalsprong op de A1-corridor bekijken en OV-capaciteit voor verbinding van kleinere kernen met grotere plaatsen (station Barneveld-Noord);
- relatie tussen de A1 en de A12 via de A30 in het kader van nader te onderzoeken multimodale netwerkeffecten.

Verder onderzoeken we in ieder geval:
- de spoorcorridor Amersfoort-Nijkerk met een nieuw station/OV-hub Nijkerk Corlaer;
- de verbinding via de Valleilijn in noordelijke (Nijkerk) en zuidelijke richting (Ede-Wageningen). Voor de Valleilijn kunnen we gebruik maken van bestaande onderzoeksresultaten en zal nieuwe onderzoek zich naar verwachting met name focussen op

vervoerwaarden in relatie tot de bouwplannen;
- de potentiële multimodale hub Stroe om invulling te kunnen geven aan de totale verstedelijkingsopgave. Belangrijke input daarvoor zijn de keuzes in tijd en ruimte die in de periode tot 2040 worden gemaakt;
- de mogelijkheden tot versterking van het onderliggende wegennet, zoals de N224, de (nieuwe) aansluitingen op A1 en A30 en rondwegen bij Barneveld en Nijkerk;
- de mogelijkheden tot het vergroten van het aandeel openbaar vervoer en (elektrisch) fietsen.

6. Gerichte strategie voor het clusteren en verduurzamen van bedrijventerreinen
Foodvalley-Noord kent, met name bij de Harselaar in Barneveld langs de ontwikkelas van de A1-corridor, mogelijkheden een rol te spelen in de benodigde ruimte voor bedrijvigheid (incl. uitplaatsing) in de hele Foodvalley en ook voor Regio Amersfoort. In beperktere mate geldt dat ook voor het bedrijventerreinen langs de A28 bij Nijkerk.
Hier gaan echter een paar vragen aan vooraf: op welke profilering (aansluiten bestaand ecosysteem) willen we inzetten en wat zijn de mogelijkheden voor het accommoderen, clusteren en verduurzamen van deze bedrijventerreinen, campuslocaties en campusontwikkelingen? Op dit moment loopt het onderzoek naar de toekomst van de economie in Foodvalley. Eind 2022 moet dit gereed zijn. Aan de hand hiervan wordt een kwantificering van de benodigde ruimte voor economie gemaakt. De bestaande prognoses uit het regionaal programmeren laten al zien dat er behoefte is. Tegelijk worden de mogelijkheden beschouwd voor intensivering van bestaande terreinen om de ruimtevraag te beperken en wat hierin een reële ambitie is.
Specifiek onderzoeken wij de mogelijkheden tot verplaatsing en clustering van veevoederbedrijven in de gehele Foodvalley. Deze uitplaatsing moet bijdragen aan verdichting in kernen en verbetering van de milieukwaliteit.

7. We onderzoeken de relatie / randvoorwaarden tussen verstedelijkingskeuzes en assets / nutsverbindingen.
Zowel bestaand als toe te voegen ruimtelijk programma vraagt een goede ontsluiting op bestaande en nieuw te realiseren infrastructuurnetwerken zoals het elektriciteitsnetwerk inclusief opwek en teruglevering, zuivering en rioolcapaciteit. Waar liggen de opgaven in de huidige infrastructuur en wat is daarvoor nodig? Waar liggen de kansen (of minste beperkingen) voor uitbreiding van die infrastructuur, welk ruimtebeslag vragen deze voorzieningen en hoe is dat in te passen in het landschap? Wat is de relatie tussen de locatie van die soort voorzieningen en de locatie van toe te voegen ruimtelijke programma's?

8. We werken de onderlinge vorm van bestuurlijke samenwerking uit.
We moeten meer over bestuurlijke grenzen gaan werken en daarbij de mogelijkheden en effecten van het werken met (ontschotte) gebiedsbudgetten onderzoeken ten opzichte van de huidige veelal sectorale budgetten. In dit deelgebied speelt dat nog wat meer door ook de betrokkenheid van de regio Amersfoort en de specifieke aanpak via het spoor van het RPLG. Dat vereist goede afstemming.

Onderdeel daarvan is ook welke instrumenten en ondersteuning er dan nodig zijn. We weten dat op dit moment capaciteit en expertise een knelpunt is, maar ook het kunnen beschikken over voldoende middelen en de inzet van juridisch grondinstrumentarium kan worden versterkt; hoe gaan we daar in de toekomst mee om? Het maken van samenwerkingsafspraken is dan cruciaal. Tot slot onderbouwen we hoe door samen te werken tussen de gemeenten, andere overheden en andere organisaties schaalvoordelen en daarmee versnellingsmogelijkheden kunnen worden gecreëerd.

Foodvalley-Noord

Leefomgeving

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

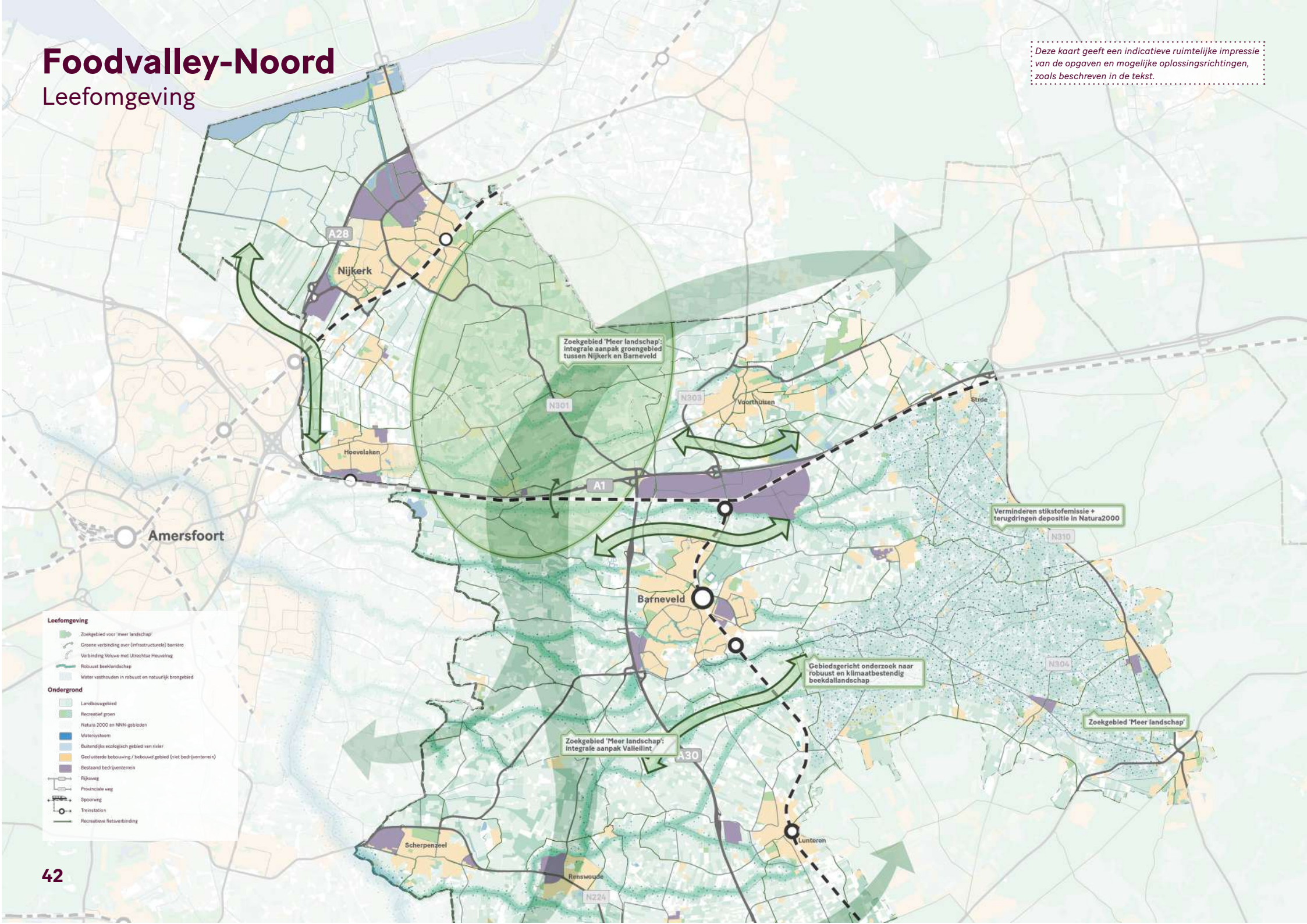

Foodvalley-Noord

Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

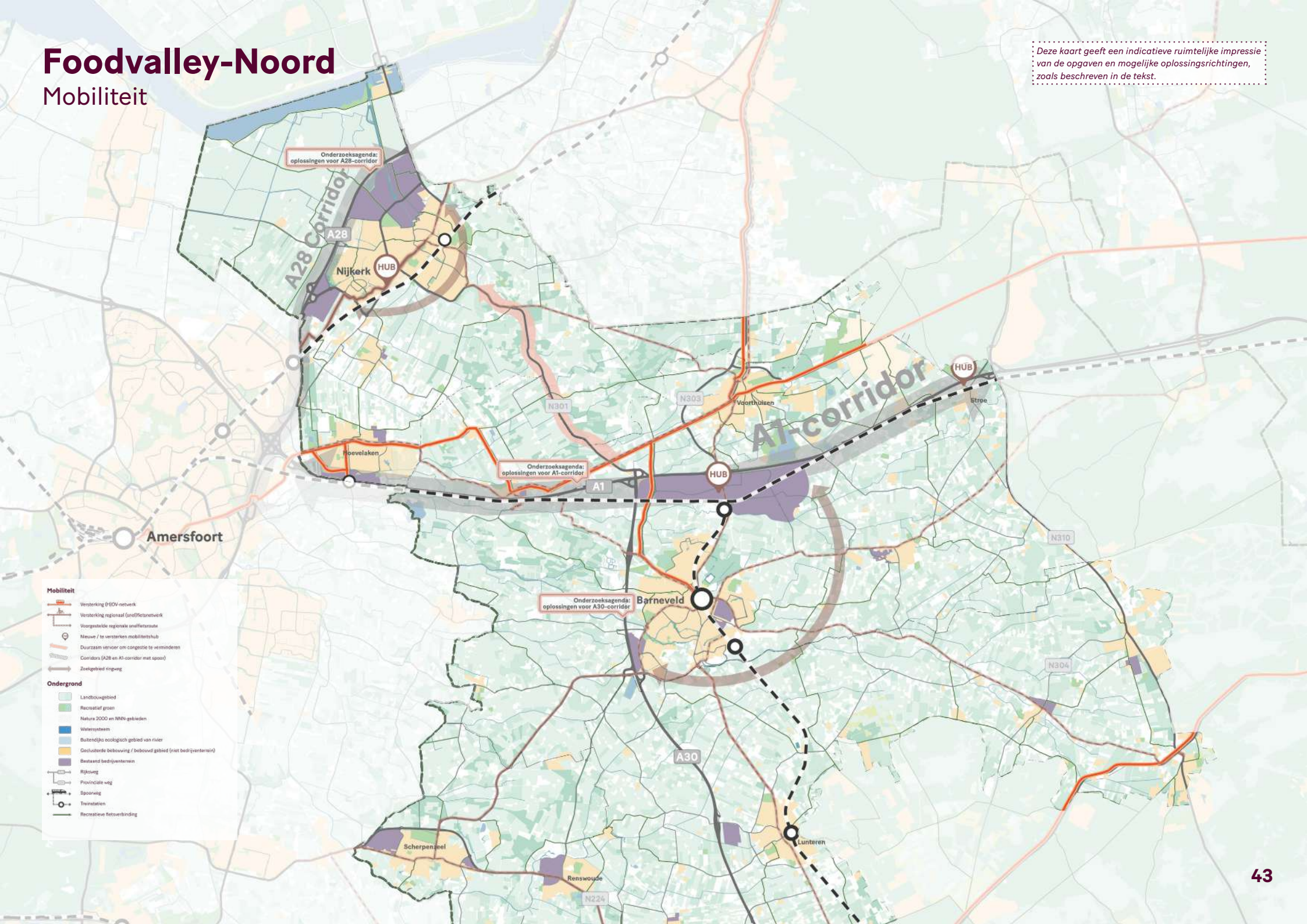

Foodvalley-Noord

Economie

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

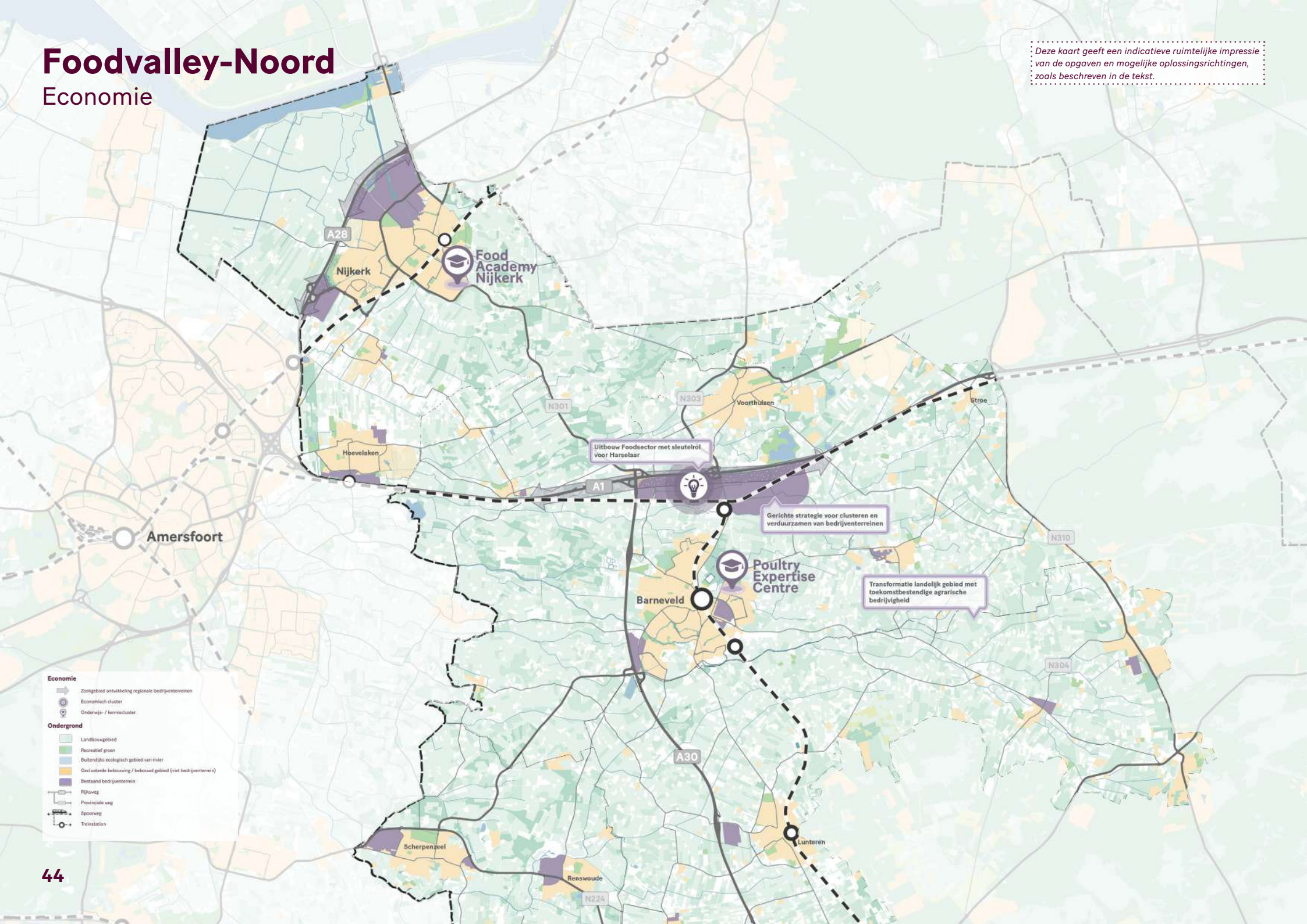

Foodvalley-Noord

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

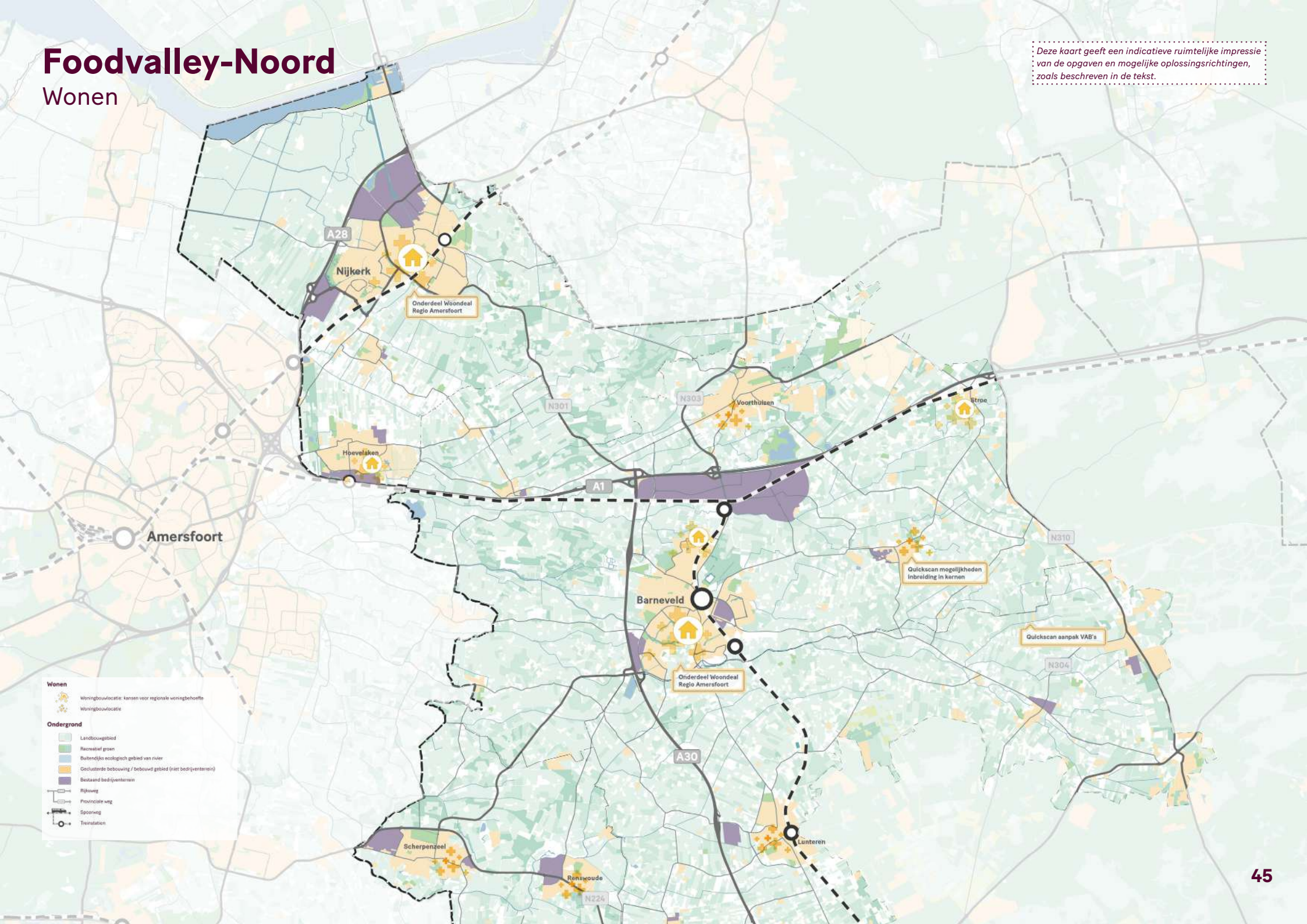

De Liemers

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort, Zevenaar

Positionering van de Liemers in de Groene Metropool

Het deelgebied de Liemers omvat de gemeenten Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar. De Liemers wordt begrensd door de Duitse grens in het zuidoosten, de Neder-Rijn in het zuidwesten, de IJssel en Arnhem in het noordwesten en de Oude IJssel in het noordoosten. De Liemers is een zeer gevarieerd gebied met een eigen identiteit en een rijke historie. Er zijn vele kleine oorspronkelijke kerkdorpen met volop natuur, rivieren, rust en ruimte, voornamelijk langs de randen van het gebied. Daar is vitaliteit een belangrijk aandachtspunt. Langs belangrijke dragers als de A12 en de spoorlijnen zijn de regiokernen Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam gelegen waar het wonen en werken is gecentreerd. Deze regiokernen beschikken ook elk over een eigen treinstation.

De Liemers kent een strategische ligging met sterke woon-werkrelaties met Arnhem, Doetinchem en Emmerich (Duitsland). Dankzij het landschap en de A12-corridor zijn vrijetijdseconomie, het PDV-cluster Duiven (Perifere Detailhandels Vestiging), logistiek en maakindustrie belangrijke economische sectoren.

Binnen de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GMR) is de Liemers nu vooral gericht op Arnhem, maar met de aansluiting van de A15 op de A12 krijgt het gebied ook betere verbindingen met Nijmegen en het Middengebied. Dat biedt kansen: naast 'meer stad' ook 'meer landschap'. Door het optimaliseren van de infrastructuur, kunnen we blijven groeien in wonen en werken in bestaande kernen en kunnen we de bestaande aantrekkelijke groene leefomgeving optimaliseren.

Integrale onderzoeksvraag

Hoe kan de Liemers het hybride karakter (stad en landschap) op een kwalitatieve manier in stand houden en verbeteren, met name als de ruimtebehoefte na 2030 voor wonen en werken, recreëren en landschap nog verder toeneemt. Dit terwijl het mobiliteitsnetwerk nu al tegen zijn grenzen aanloopt.

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Leefomgeving

Het landschap van de Liemers is ontstaan door de dynamiek van het water, nog altijd zichtbaar dankzij de rivieren, de dijken, de weteringen en het reliëfrijke landschap. Het watersysteem biedt grote kansen om de identiteit van de Liemers te versterken en biedt juist ook kansen om de beleving van de inwoners binnen de Liemers te vergroten. Langs de rivieren kan waterveiligheid, natuurontwikkeling, duurzame landbouw en (extensieve) recreatie gecombineerd worden, waar al aan gewerkt wordt in het Rivierklimaatpark IJsselpoort en in de Gelderse Poort. Ook zoeken we aansluiting bij het programma Integraal Riviermanagement (IRM). De Liemers is de plek die ook wel de kraan van Nederland wordt genoemd en daarmee de plek om het verhaal over leven van, en de voortdurende strijd tegen, het water te vertellen. De energietransitie is een speerpunt en vraagt ruimte in het gebied. De RES-opgave is dan ook op de kaart aangegeven. Deze dient in samenhang met de andere opgaven te worden bezien. Daarnaast speelt de landbouwtransitie. Het aantal agrariërs neemt af, terwijl de landbouw moet verduurzamen en zoekt naar aanvullende verdienmodellen. Momenteel wordt er voor de hele Liemers onder de vlag van de Liemerse Ambassade een agrarische visie opgesteld. Als opgave zien we de wens om meer te sturen op kwaliteit en hoeveelheid groen in de directe leefomgeving.

Hoofdopgaven:

- Als hoofdopgave binnen deze bouwsteen zien we het behoud van de kernkwaliteiten zoals hierboven beschreven onder het kopje 'positionering'. Daarbij is een goede aansluiting met natuurgebieden in Duitsland wenselijk.
- We willen de groenblauwe gebieden en

Liemers

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

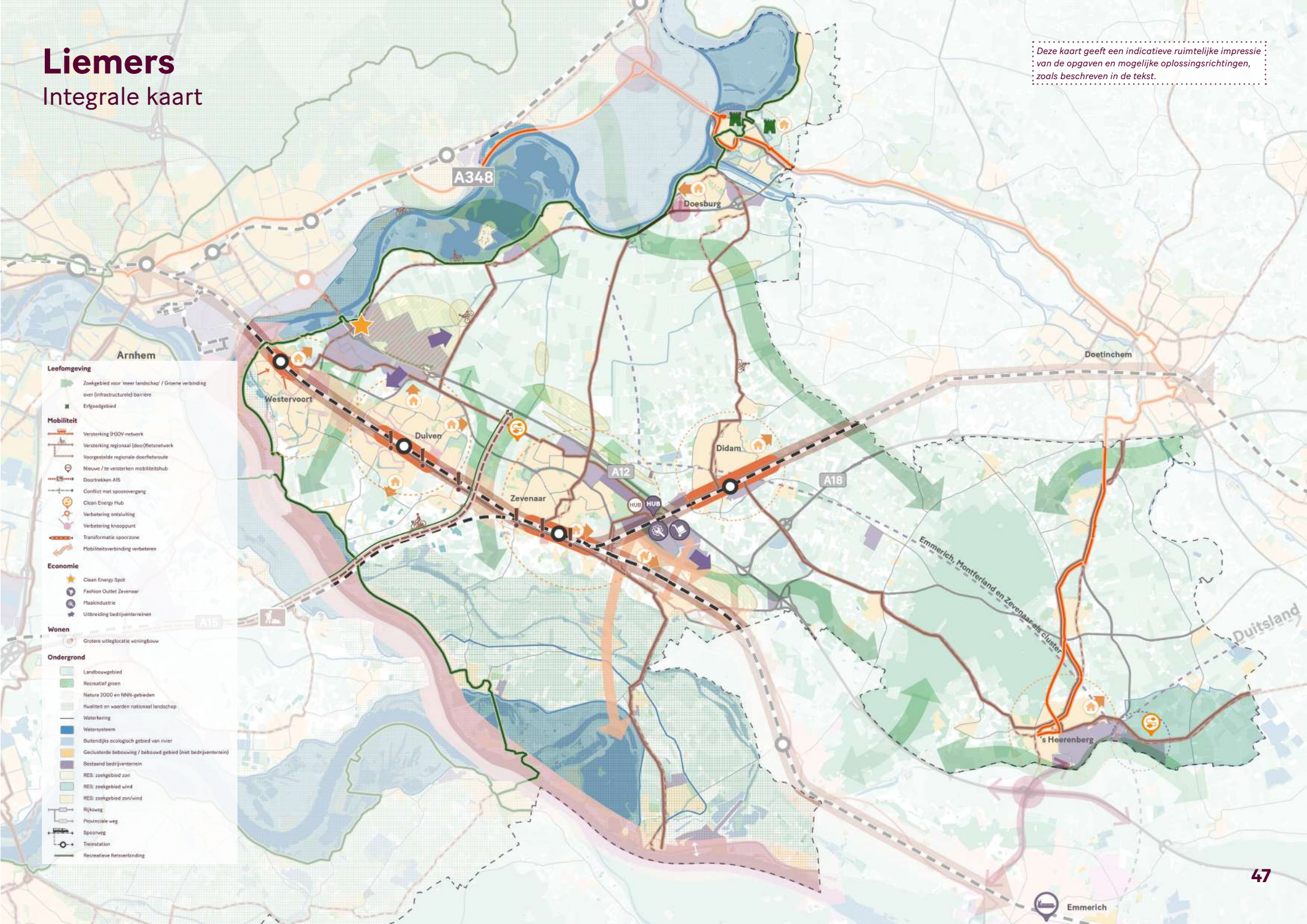

structuren binnen en buiten de stedelijke zone versterken en deze nog meer met elkaar verbinden, zodat landschapswaarden overal in de stedelijke zone nabij zijn en kunnen bijdragen aan de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid. Dit wordt op de kaarten aangeduid met de groene pijlen tussen de kernen, waarbij word ingestoken op het creëren en versterken van recreatieve en ecologische verbindingen. Daarbij gaan we op zoek naar slimme combinaties van functies om de ruimtevraag te verminderen.

- We zetten in op versterking van de landschapsstructuren in combinatie met de landbouwtransitie en het creëren van een grotere beleefbaarheid van het landschap voor de inwoner, de recreant en toerist. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor het klimaat
- We willen de harde barrière A12/A3 doorbreken (en voorkomen dat de A15 een nieuwe barrière wordt) en de klimaatcorridor tussen de Veluwe en het Reichswald (EHS) versterken. De klimaatcorridor wordt op de kaart aangegeven als een ecologische verbinding op regionale schaal, die naast een ecologische verbinding ook gezien wordt als recreatieve verbinding.
- Waterkeringen als landschappelijke structuur inpassen.
- De luwe gebieden willen we beter waarderen en zo mogelijk vrijwaren van ruimtelijke druk.
- De Rijnstrangen is een mogelijk toekomstig retentiegebied en daarom willen we dit vrijhouden van nieuwe kapitale investeringen.
- Ook zien we als opgave het behoud of verbeteren van de waterkwaliteit en het watersysteem in nieuw stedelijk gebied en daarbuiten.
- De beleving van het gebied rondom en vanaf het water laten ervaren door een passende infrastructuur aan te leggen.
- We willen de toeristische recreatieve belevingswaarde van het erfgoed, waaronder de vestingwerken en de landschapsparels, vergroten.

Onderzoeksvragen:
Welke kansen zijn er voor een goede invulling van de stedelijke uitloopgebieden en om groene verbindingszones te creëren met de naastgelegen gebieden? Welke kansen zijn er om het Rivierklimaatpark meer te verbinden met de Veluwe en via natuurgebied Driegaarden, met het oeverwallengebied ten zuiden van de A12? Hiermee beogen we ontwikkelkansen te creëren voor recreatie, natuur, landbouw(transitie), hydrologie, landschap, cultuur, erfgoed en economie.

Mobiliteit
Het autogebruik in en vanuit de Liemers is hoog. De verkeersdruk blijft toenemen door het toevoegen van woon- en werklocaties[1] (in de Liemers, maar ook in omliggende gebieden). Daardoor loopt het wegennet en lopen OV-verbindingen (zoals spoor Achterhoek-Liemers-Arnhem) vol. We bouwen nieuwe woningen zo veel mogelijk nabij (H)OV hubs[2] en stations. Om bestaande capaciteit in het mobiliteitsnetwerk maximaal te benutten en in te zetten op slimme en schone mobiliteit. Daarbij gaat het om een mix van openbaar vervoer verbindingen (RegioExpres, Hoogwaardig Openbaar Vervoer HOV), fietsverbindingen (zoals langs de A15 naar Nijmegen) en flankerende maatregelen zoals parkeerbeleid. Voor slimme en schone mobiliteit en het inzetten van de mobiliteitstransitie werkt de Liemers al aan het optimaliseren van het fietsnetwerk, zowel voor woon-werkverkeer als recreatie.
In oost-westelijke richting is de A12-corridor een belangrijke ader, waarbij de stations een duurzame ontsluiting van nieuwe woon- en werkgebieden mogelijk maken. Hierbij wordt ingezet op een mix van vervoersmogelijkheden. Met de aanpak van de A12-corridor en het doortrekken van de A15 met aansluiting op de A12 wordt gewerkt aan verbetering van de regionale bereikbaarheid. Beide wegen zijn van groot economisch belang voor de Liemers als onderdeel van Logistics Valley, met als logistieke hotspot het knooppunt Emmerich, Montferland en Zevenaar (knooppunt

[1] In het kader van Economie van de Toekomst 2040 is als één van de zes leidende principes opgenomen dat voor iedere woning een baan in de regio is en v.v.
[2] Een (H)OV hub is een plek waar je kunt overstappen van het ene naar het andere vervoermiddel. En waar je op een prettige manier even kunt wachten.

EMZ). Het bedrijventerrein in 's-Heerenberg is kansrijk voor de ontwikkeling van een clean energy hub[3]. In relatie met de beoogde Park en Ride (P&R) locatie bij de aansluiting A15 op de N810 ligt óók een kans voor een clean energy hub.

Hoofdopgaven:

- De ontwikkeling van logistieke locaties in de nabijheid van (H)OV in regiokernen geeft grote uitdagingen, vanwege de complexiteit.
- Voor de kleinere kernen is vervoersarmoede een uitdaging, wat vraagt om passende concepten om deze kernen vitaal te houden.
- We moeten binnen de Liemers meer gebruik maken van het water als vervoersmiddel voor goederen. Dit kan veel betekenen voor de leefbaarheid van de kernen en minder drukke wegen.
- Komen tot een gebiedsaanpak Zevenaar Oost in verband met alle ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken en de daarbij behorende bereikbaarheid.
- Gelet op de uitbreiding van enkele grote bedrijventerreinen en de gewenste woningbouw nabij het spoor, geldt dat we zo goed mogelijk invulling moeten geven aan de verschillende opgaven die rondom het spoor spelen, te weten internationale bereikbaarheid en het vergroten van de regionale OV-bereikbaarheid. Dit mede in relatie tot het doortrekken van het Witte Kruis en de gewenste Hub in Zevenaar-Oost. Relevant hierbij is dat Zevenaar wil onderzoeken of deze mobiliteitshub in de toekomst een treinstation kan bevatten maar dat rijk en provincie hebben besloten dit station niet te realiseren.

Onderzoeksvragen:

- Onderzoek naar het inzetten op een gebiedsgerichte corridor over het spoor, de weg en het water, zowel naar het westen als naar Duitsland.
- Verbeteren van de knooppunten en verbindingen (zoals Velperbroek, A348 - A12, oeververbinding Westervoort - Arnhem en 's Heerenberg - A3 - Emmerich).
- Onderzoek naar de ontwikkeling/ transformatie van de spoorzones Westervoort, Duiven, Zevenaar, Didam in samenhang met het optimaliseren van het openbaar vervoer, waaronder:
  - Verdubbeling van het spoor tussen Didam – Doetinchem de Huet
  - De RegioExpres
  - Hoogwaardig Openbaar Vervoer (ook over A15 richting Nijmegen)
  - Aanpassen van gelijkvloerse kruisingen naar ongelijkvloerse kruisingen. Bij het hoogfrequenter rijden van de treinen ligt er in Duiven en Zevenaar de opgave voor de bereikbaarheid van de (woon)gebieden onder de spoorlijn Arnhem-Duitsland
  - Mobiliteitshub Zevenaar-Oost en gebiedsontwikkeling Babberich / Witte Kruis (verbinden A12 met Gelders Eiland)
- Onderzoek naar versterking OV-verbindingen (o.a. busverbindingen) van kleinere naar grotere kernen (waaronder Emmerich, Duitsland).
- Onderzoek naar het regionaal (hoogwaardig) fietsnetwerk, waaronder de verbinding langs de A15 naar Nijmegen, Dieren - Doesburg - Doetinchem, Zevenaar - Didam - Doetinchem en het (recreatief) verbinden van het noordelijk deel van de Liemers met het zuidelijk deel.

Economie

De Groene Metropoolregio richt zich op Hightech, Health en Energy met crossovers naar Food en de Logistiek. De Achterhoek profileert zich met toerisme en recreatie. High Tech, Health en Energy zijn prima als speerpunten voor innovatie ontwikkeling binnen het grotere geheel van de Groene Metropoolregio. Echter, deze drie sectoren zijn in De Liemers nauwelijks aanwezig. De economie van De Liemers vraagt eigen ontwikkelruimte die niet enkel ten dienste van de drie sectoren kunnen en hoeven staan. Er is autonome ruimte nodig voor de vier economische pijlers van De Liemers, mede met het oog op werkgelegenheidsontwikkeling voor zowel De Liemers als voor De Achterhoek. De aanwezigheid van de goederencorridor tussen het Europese achterland en de havens van Antwerpen en Rotterdam maakt de Liemers een logistieke

[3] Een clean energy hub: Een plek voor het laden van schone energie met faciliteiten zoals waterstof opslagmogelijkheden en/of tankstation, LNG-tankstations en (snel-)laadpunten voor elektrische vrachtwagens.

hotspot, meer specifiek het knooppunt EMZ. Het uitgebreide perifere detailhandelscluster Duiven is ook een hotspot voor de gehele regio en daarbuiten. Deze combinatie leidt tot vier grote economische pijlers voor de Liemers: logistiek, maakindustrie, perifere detailhandel en de vrijetijdseconomie. De Liemers ambieert het beter benutten van ontwikkelkansen en de economische potentie door inzet op deze vier pijlers.

Voor de pijler logistiek is specifiek het knooppunt Emmerich-Montferland-Zevenaar (EMZ) van groot belang met daaraan gerelateerd een logistieke hub nabij de A12 met stadsdistributie/ last mile en clean energy. Het logistieke knooppunt EMZ is een grensoverschrijdende samenwerking, waarin wij als regio kunnen concurreren met andere logistieke gebieden en daarnaast nog meer logistieke bedrijven kunnen aantrekken. Afstemming met Duitsland is daarvoor noodzakelijk.

Voor een belangrijke sector zoals de maakindustrie willen we langs de A12 een ontmoetingsplek creëren voor ondernemers, het onderwijs en de overheid. Zodat er een netwerk ontstaat om laagdrempelig en gericht op innovatie samen te werken en ervaringen en expertise te delen. Bijvoorbeeld op het gebied van energie, waterstof of bedrijfsprocessen.

Het uitgebreide perifere detailhandelscluster rond het thema wonen/in-en-om-het-huis in Duiven is ook een hotspot voor de gehele regio én daarbuiten. Met de komst van de Factory Outlet in Zevenaar krijgt de regio er weer een grote publiekstrekker bij. Op het gebied van vrijetijdseconomie is er aandacht voor de promotie en (cultuur-)educatie van de Liemers voor zowel onze inwoners als toeristen om zo de diverse parels die de Liemers rijk is te kunnen laten zien. Ook is het optimaliseren van de recreatieve verbindingen een speerpunt.

De verdere ontwikkeling van de vier pijlers betekent ook aanvullende ruimtebehoefte en meer mobiliteitsbewegingen. De focus ligt op het ontwikkelen van logistieke clusters in plaats van ontwikkeling langs de corridors. Uitgangspunt is om aansluiting te zoeken bij bestaande terreinen en niet te kiezen voor de ontwikkeling van nieuwe, op zichzelf staande locaties. Huisvesting van internationale werknemers verdient vanwege het economisch profiel van de Liemers ook bijzondere aandacht.

Synergiepark InnoFase is de circulaire hotspot van Gelderland en richt zich op circulaire bedrijven in de zwaardere milieucategorieën, waarbij de output van het ene bedrijf de input van het andere bedrijf is. Op InnoFase wordt per saldo een overschot aan energie geproduceerd en is een grote potentie voor het realiseren van een (boven) regionale smart-energy-hub (SEH). Inmiddels is er een innovatiewerkplaats gerealiseerd. Doel is het versnellen van innovaties en hun marktintroductie en het genereren van economische waarde voor de regio.

Hoofdopgaven:
- Het inzetten op het leefbaar en vitaal houden van centra van steden en dorpen. Bovendien zijn binnensteden, dorpscentra en wijkwinkelcentra belangrijke motoren van de regionale economie, met veel werkgelegenheid.
- Uitbreiding van de regionale bedrijventerreinen passend binnen de ontwikkelruimte van het regionaal programma werklocaties.
- Toekomstbestendig maken van bestaande terreinen.
- Transformeren van bestaande bedrijventerreinen nabij het spoor.
- Vorm geven aan de landbouwtransitie.
- Wensen voor uitbreiding lokale bedrijventerreinen in beeld brengen.
- Investeren in het versterken van de positie van het logistieke knooppunt EMZ. Dit gecombineerd met de onderzoeksvraag naar de ruimtelijke begrenzing van het knooppunt EMZ of de deelgebieden daarbinnen.

Onderzoeksvragen:
Voor de periode na 2030 is de ruimtebehoefte nog onbekend en aanvullende behoefte ontstaat mogelijk al voor 2030. Wat is (als afgeleide van de woningbouwopgave) indicatief het ruimtebeslag

voor de uitbreidings- en herstructureringsvraag aan werklocaties? Kunnen we een ruimtelijk beeld schetsen, met inachtneming van het onderzoek naar de Economie van de Toekomst 2040?

Wonen

De groei in de Liemers is het grootst in de komende vijf tot tien jaar. Daarna neemt de groei, naar verwachting af, maar ook na 2030 blijft de regio groeien. De woningvraag concentreert zich in de kernen langs de A12-corridor. Hoe dichter bij Arnhem hoe groter de extra woningvraag uit Arnhem, daar is de druk op de woningmarkt groter dan in de Liemers. De Liemers kiest ervoor om in deze kernen langs de A12: Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam, 's Heerenberg, maar ook in Doesburg, de woningbouwopgave te concentreren. Voor deze kernen is op de kaart Wonen een aanduiding opgenomen. Voor de overige kernen wordt gekozen voor maatwerk naar schaal en omvang. Deze inbreidingsplannen worden niet op de kaart weergegeven. Punt van aandacht voor de lokale (kleine) kernen blijft vervoersarmoede, wat vraagt om passende concepten om deze kernen vitaal te houden. Voor de hele Liemers ligt er met name een nieuwbouwopgave voor de 1 en 2 persoonshuishoudens. Daarnaast besteden we aandacht aan woonzorgcombinaties in verband met vergrijzing.

Hoofdopgaven

- Voor de komende tien jaar liggen er voldoende woningbouwplannen in de Liemers (circa 6.000 woningen tot 2030). Er zijn echter te weinig harde plannen, zowel op de korte als op de lange termijn, om de restopgave te kunnen realiseren. Het is zaak om de planstatus van zachte plannen hard te maken om tijdig in de restopgave te kunnen voorzien.
- In de Liemerse Woonagenda 2020 is afgesproken om de prioriteit te leggen bij inbreiding boven uitbreiding. Echter, uitbreiding is noodzakelijk vanwege het tempo dat moet worden gemaakt en omdat de inbreiding onvoldoende voorziet in de opgave. De kernen Westervoort, Duiven, Doesburg, Zevenaar, Didam en 's-Heerenberg kunnen aan de gang met uitbreidingslocaties naast inbreiding. Deze uitleglocaties zijn in beeld.
- Naast het toevoegen van nieuwe woningen is verduurzaming en vernieuwing van de bestaande woningvoorraad een opgave. Daarbij gaat het niet alleen om woningen, maar ook om openbare ruimte/ leefomgeving. Oftewel, een zekere mate van vergroening met het oog op hittestress/ klimaatadaptatie en het realiseren van ontmoetingsplekken met het oog op het "omzien naar elkaar" in relatie tot vitaliteit en leefbare kernen. Om invulling te geven aan de transformatieopgave, moeten echter eerst nieuwe woningen worden gebouwd.
- Om de woningbouwontwikkelingen toe te spitsen op het uitgangspunt om klimaatbestendig te bouwen (voor zowel nieuwe locaties als transformatie en verdichting) is in de Liemers naast de gebruikelijke aspecten zoals wateroverlast, verdroging en hitte, het thema waterveiligheid een specifiek aandachtspunt.

Onderzoeksvragen:

- Hoe kun je op een groene en gezonde manier de kernen blijven verdichten en bouwen voor de verschillende segmenten en doelgroepen? Deze onderzoeksvraag staat in directe relatie tot de mobiliteitsopgave en is voornamelijk gericht op de mogelijke transformatie van de spoorzones naar leefbare woongebieden.
- Welke (extra) instrumenten moeten we inzetten om de woningbouwplannen tot uitvoering te brengen?
- Hoe blijven wij sturen op betaalbaarheid? De juiste woning op de juiste plek voor de juiste prijs en de juiste doelgroep.
- Wat zijn - bezien vanuit de thema's bodem en water - specifieke aandachtspunten, waarvan een doorwerking in de uiteindelijke situering en ontwikkeling van de woningbouwlocaties wenselijk is?

Voorgaande opgaven met onderzoeksvragen worden voornamelijk binnen het gebied of lokaal opgepakt. Hieronder beschrijven we de gezamenlijke onderzoeksagenda waar we als gemeenten, waterschap, provincie en rijk, Liemers breed op willen inzetten.

Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en de onderzoeksagenda

Binnen de Liemers ligt de focus op verdichting rondom de spoorzones en het versterken van het groenblauwe raamwerk. Dus een stedelijke verdichting (wonen, werken met daarbij behorende mobiliteit) rondom de kernen Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam en het versterken van het groenblauwe raamwerk ten noorden en zuiden van deze stedelijke verdichting. In het groenblauwe raamwerk zullen de opgaven vanuit de RES, water en landbouw een plek krijgen evenals de wensen vanuit recreatie, natuur en landschap.

Onderzoeksagenda:
Spoorzones Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam

1. We willen onderzoeken hoe we samen kijken naar de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte na 2030. Hoe blijven we in de toekomst in staat om adaptief te programmeren? Tot 2030 hebben we voldoende beeld van de woningbouwopgave en waar deze gaat landen. Uitgaande van inbreiding boven uitbreiding, kunnen we de kernen en de randen van de kernen daarvoor inzetten, maar bieden juist de spoorzones nabij de stations voor de lange termijn mogelijkheden. We willen binnen de Verstedelijkingsstrategie onderzoeken met elkaar waar we na 2030 de woningen gaan realiseren.

Een belangrijke doelstelling voor de toekomst blijft het streven naar vooral binnenstedelijk ontwikkelen. Door te verdichten in de spoorzones, kan de groene ruimte buiten deze zones opengelaten worden en door verdichting nabij het spoor ontstaat meer draagvlak voor hoogwaardig openbaar vervoer. We willen de kansen voor inbreiden in de spoorzones verkennen en een beeld krijgen van de gewenste maat van verdichting. We zetten in op een gebiedsaanpak waarbij de mobiliteitsvisie, een woonvisie en een hoogbouwvisie samenkomen. Hoogwaardig openbaar vervoer is daarbij randvoorwaardelijk.

2. We onderzoeken de randvoorwaardelijke mobiliteitsoplossingen in de spoorzones. De A12 corridor vraagt om alternatieven voor woon-werk verkeer, maar ook voor goederenvervoer. Het verder afronden van de (recreatieve) fietsverbindingen dan wel het onderzoeken van de mogelijkheden van de rivieren als alternatief voor goederenvervoer maken onderdeel uit van de Liemerse onderzoeksagenda.

3. Voor de gemeente Zevenaar is er de wens voor een Station Zevenaar Oost. Voor Zevenaar is dit station gewenst om invulling te kunnen geven aan de verstedelijkingsopgave en om de automobilist in de trein te krijgen. Daarvoor loopt er nu een onderzoek naar de haalbaarheid van een Hub Zevenaar Oost in opdracht van de gemeenten en de Groene Metropoolregio. Dit onderzoek naar een Hub Zevenaar Oost (inclusief de potentie voor een station Zevenaar Oost en alternatieven in geval van geen station) moet duidelijkheid bieden over de invulling van de Hub.

Door het Rijk, provincie en spoorse partijen is het besluit genomen dat het station Zevenaar Oost geen onderdeel meer uitmaakt van de studie naar de spoorcorridor Utrecht – Arnhem – Duitse grens. De consequentie hiervan is dat het binnen de planhorizon van de Verstedelijkingsstrategie (2040) niet meer realistisch is dat dit station gerealiseerd kan worden, omdat hiervoor een volledige viersporigheid tussen Arnhem en Zevenaar noodzakelijk is. De provincie zal daarom samen met de Liemerse gemeenten alleen inzetten op onderzoek naar alternatieven om de randvoorwaarden voor bereikbaarheid op orde te brengen.

Groenblauwe raamwerk

4. We zetten in op het versterken van de kwaliteiten van de Liemers als groenblauw raamwerk. Vanaf de Veluwe door de Liemerse laagtes ligt een stevige ecologische en recreatieve verbinding richting Duitsland. Dit dient in samenhang met elkaar verder te worden uitgewerkt in de onderzoekagenda voor de Liemers. Hoe kunnen we de gebieden Veluwe en de Liemers met elkaar verbinden

om te zorgen voor een goede verspreiding van recreatie en om een robuuste groene buffer te creëren tussen de Veluwe en Duitsland, waarbij ook aandacht is voor verduurzaming van landbouw, ruimte voor klimaatadaptatie en de energietransitie. Aandachtspunt daarbij ook is het onderzoeken van de mogelijkheden om de A12 barrière te doorbreken en een goede recreatieve fietsverbindingen te creëren tussen de Veluwe en de A15 brug. Welke kansen zijn er om het Rivierklimaatpark meer te verbinden met de Veluwe en via natuurgebied Driegaarden, met het oeverwallengebied ten zuiden van de A12? Hiermee beogen we ontwikkelkansen te creëren voor recreatie, natuur, landbouw(transitie), hydrologie, landschap, cultuur, erfgoed en economie.

5. Het vorenstaande brengt de wens voor een integraal ruimtelijk toekomstperspectief met zich mee. Hoe werken we samen aan een gebiedsgerichte, integrale, ruimtelijke strategie tot 2040 voor de hele Liemers? Deze is gericht op het beantwoorden van de integrale onderzoeksvraag voor een gezamenlijke ruimtelijke visie.

Liemers
Leefomgeving

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

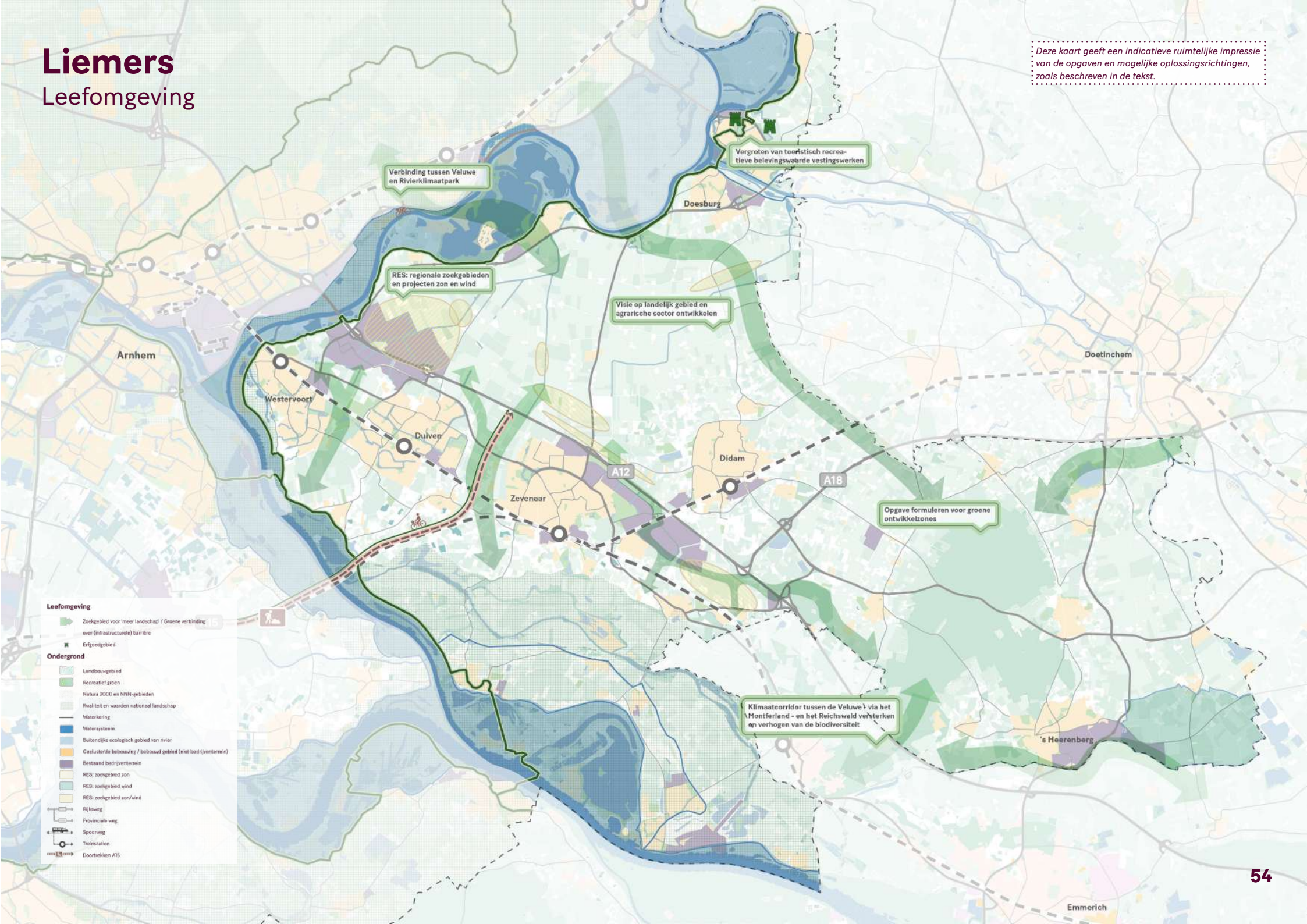

Liemers
Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

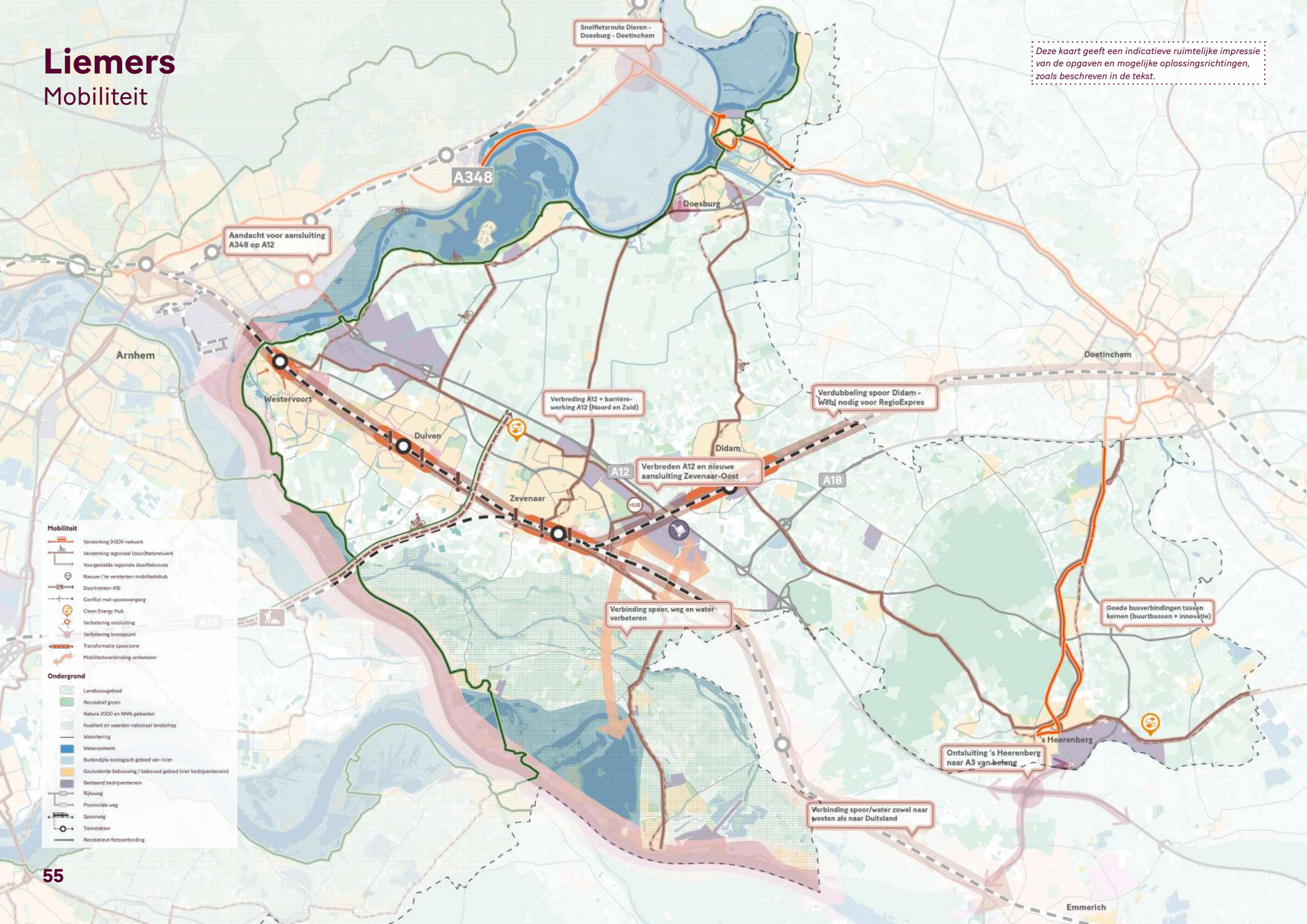

Liemers
Economie

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

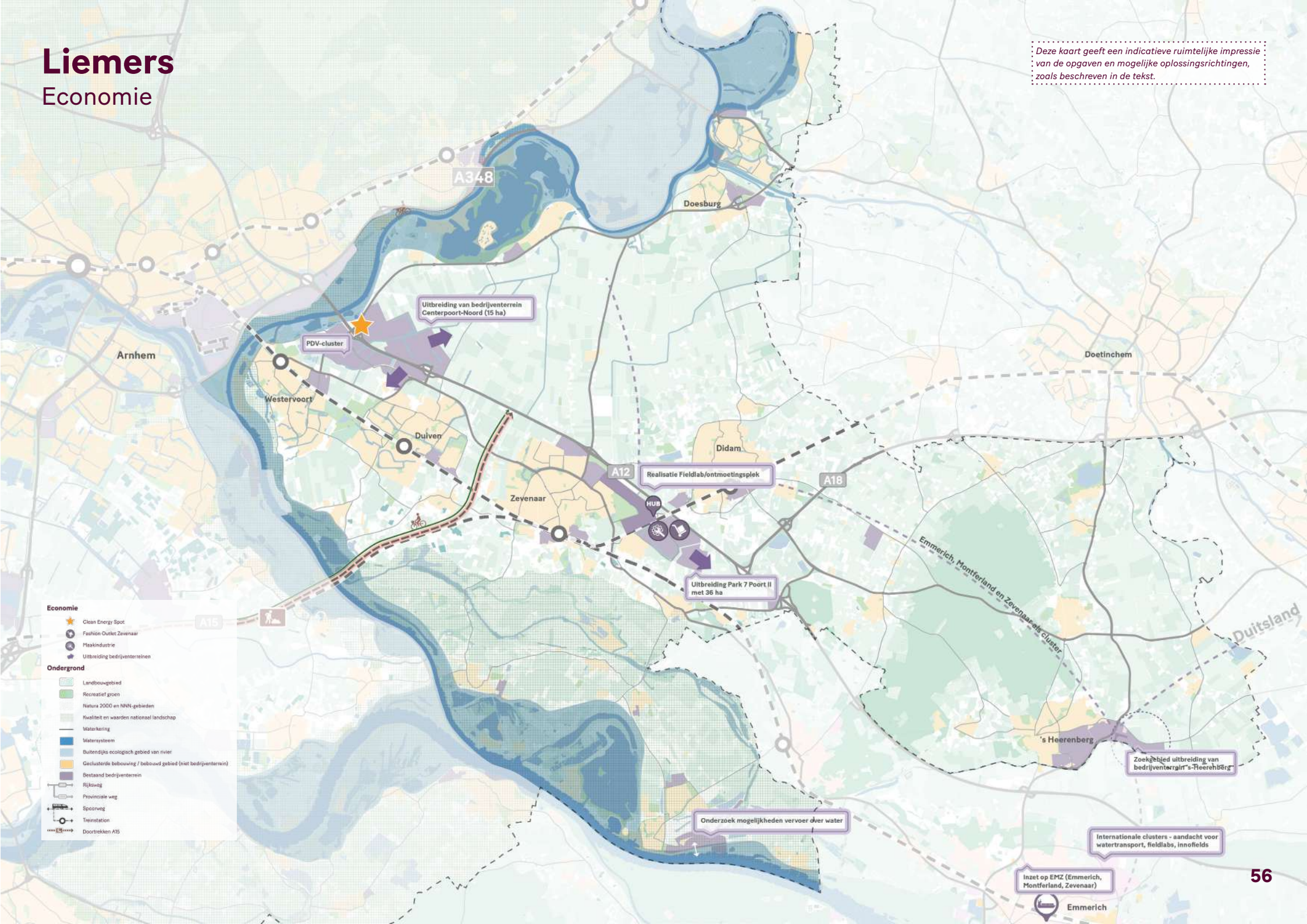

Liemers
Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

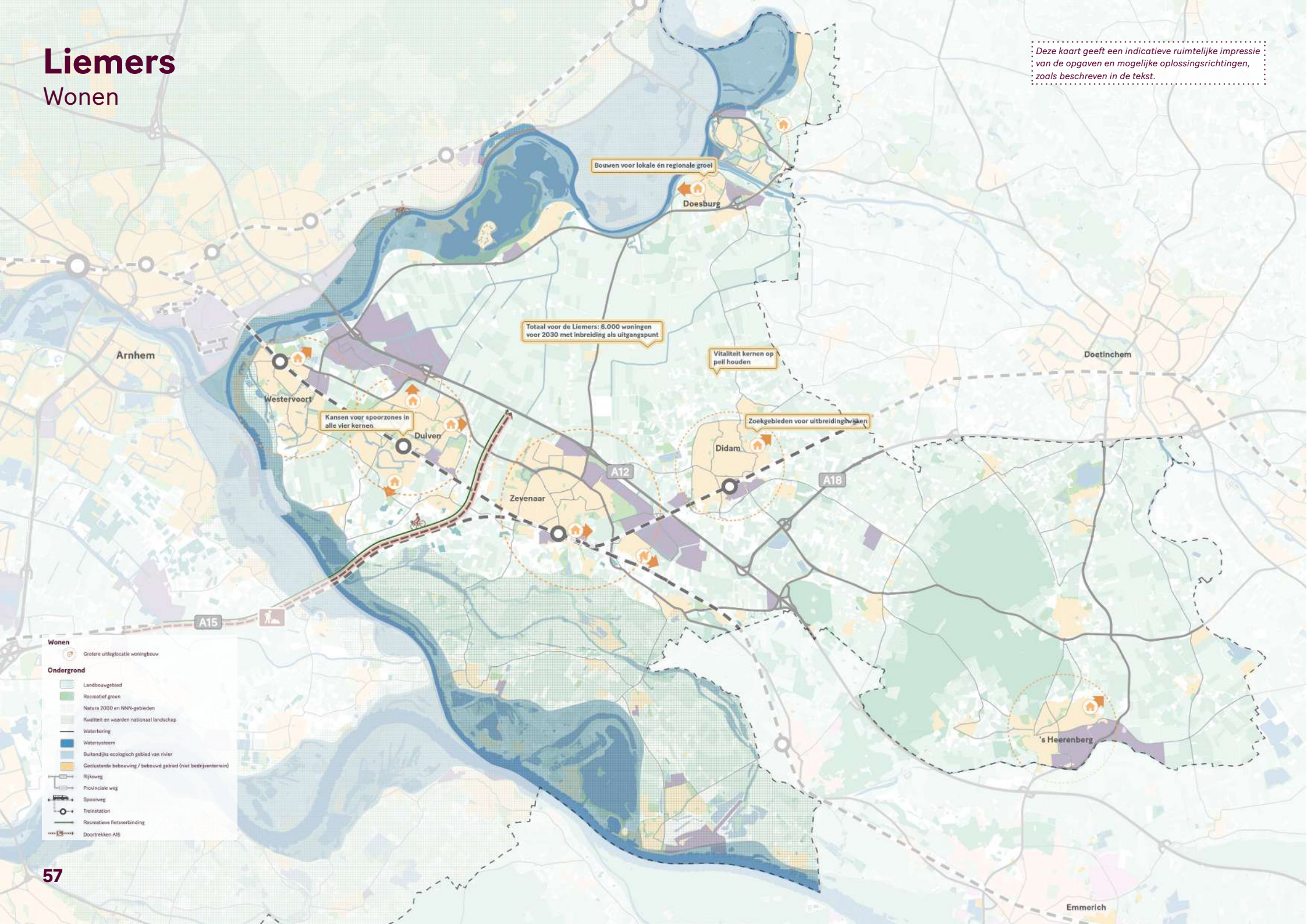

Middengebied

Provincie Gelderland, Waterschappen,
gemeenten Lingewaard en Overbetuwe

Positionering van het Middengebied in de Groene Metropool

Het Middengebied is het hart van de Groene Metropool, temidden van de steden Arnhem en Nijmegen, ook het stedelijk gebied van Wageningen en Ede is nabij. Hier komen functies zeer dicht bij elkaar. Het gebied vertegenwoordigt waarden die van belang zijn voor de nabije steden. Het is daarmee strategisch gelegen. Maar ook kwetsbaar, aangezien de nabije stedelijke gebieden uitbreiden en intensiveren.

Het gebied kenmerkt zich door grote structuren: gelegen in de delta tussen Nederrijn en Waal, met daartussen backbones zoals A15-corridor en Lingezone. Er is een conceptueel onderscheid tussen de dynamische en intermediaire zone tussen Arnhem en Nijmegen; Elst, Bemmel en Huissen. West- en oostwaarts is meer ruimte en kent de ontwikkeling een andere, meer landelijke dynamiek.

Het Middengebied biedt als centraal gelegen sterk en krachtig gebied met een groen en vitaal karakter mogelijkheden de centrale positie te benutten. Tegelijkertijd kan het Middengebied met integrale groei bijdragen aan regionale ontwikkeling met een goede leefkwaliteit, nu én duurzaam voor de toekomst. Mits randvoorwaarden omtrent landschap, mobiliteit, vitaliteit en economie op orde zijn; voor het gebied zelf maar ook om te kunnen functioneren als 'dynamische contramal' voor intensivering van de nabije steden.

Integrale onderzoeksvraag

De wederkerigheid tussen Middengebied en omliggende steden is - tezamen met de waarden en kwaliteiten van het gebied zelf - een belangrijke basis voor de integrale onderzoeksvraag om de ambities uit de Verstedelijkingsstrategie 'Meer landschap, meer stad' te kunnen realiseren. Vanzelfsprekend voorzien we in de woonbehoefte conform bevolkingsprognoses en werkbehoefte van lokaal gevestigde bedrijven. Hoe kunnen we met extra integrale groei meer bijdragen aan regionale doelen, met behoud en versterking van de leefkwaliteit? Uit deze hoofdvraag destilleren we (per bouwsteen) de opgave én oplossingsrichtingen: hoe de wederkerigheid met omliggend stedelijk gebied in te richten én hoe te voorzien in de randvoorwaardelijke condities (met focus op groen en mobiliteit).

Hoofdopgaven

Leefomgeving

Versterken van het groenblauwe raamwerk vraagt groei van kwaliteit in Park Lingezegen én uitbreiden van landschapszones. Toekomstbestendige landbouw is van belang voor economie en landschap. Op sommige plekken vraagt dit focus op landbouw als hoofdfunctie, elders zijn meer functiecombinaties zoals natuurinclusieve landbouw mogelijk. Natuur en extensieve recreatie (incl. toeristische clusters) moeten in balans zijn, met koppelkansen voor gezondheid en klimaatadaptatie.

Versterken en benutten van landschap in uiterwaarden zien we waar mogelijk i.r.t. de wateropgave, natuur, cultuurhistorie en extensieve recreatie. Integraal riviermanagement vraagt dat er ruimte is voor integrale afwegingen bij de systematiek voor reserveringen eventuele dijkverlegging op lange termijn.

Inzetten op kwaliteit en hoeveelheid groen in de leefomgeving is o.a. beschreven in landschapsbeleid en recreatienota. Dit voor eigen inwoners maar ook voor groei in nabije steden. De Lingezone is daarbij een belangrijke backbone die kansen biedt voor fietsnetwerk, recreatie, water (kwantiteit en kwaliteit) en landschap.

Middengebied

Integrale kaart

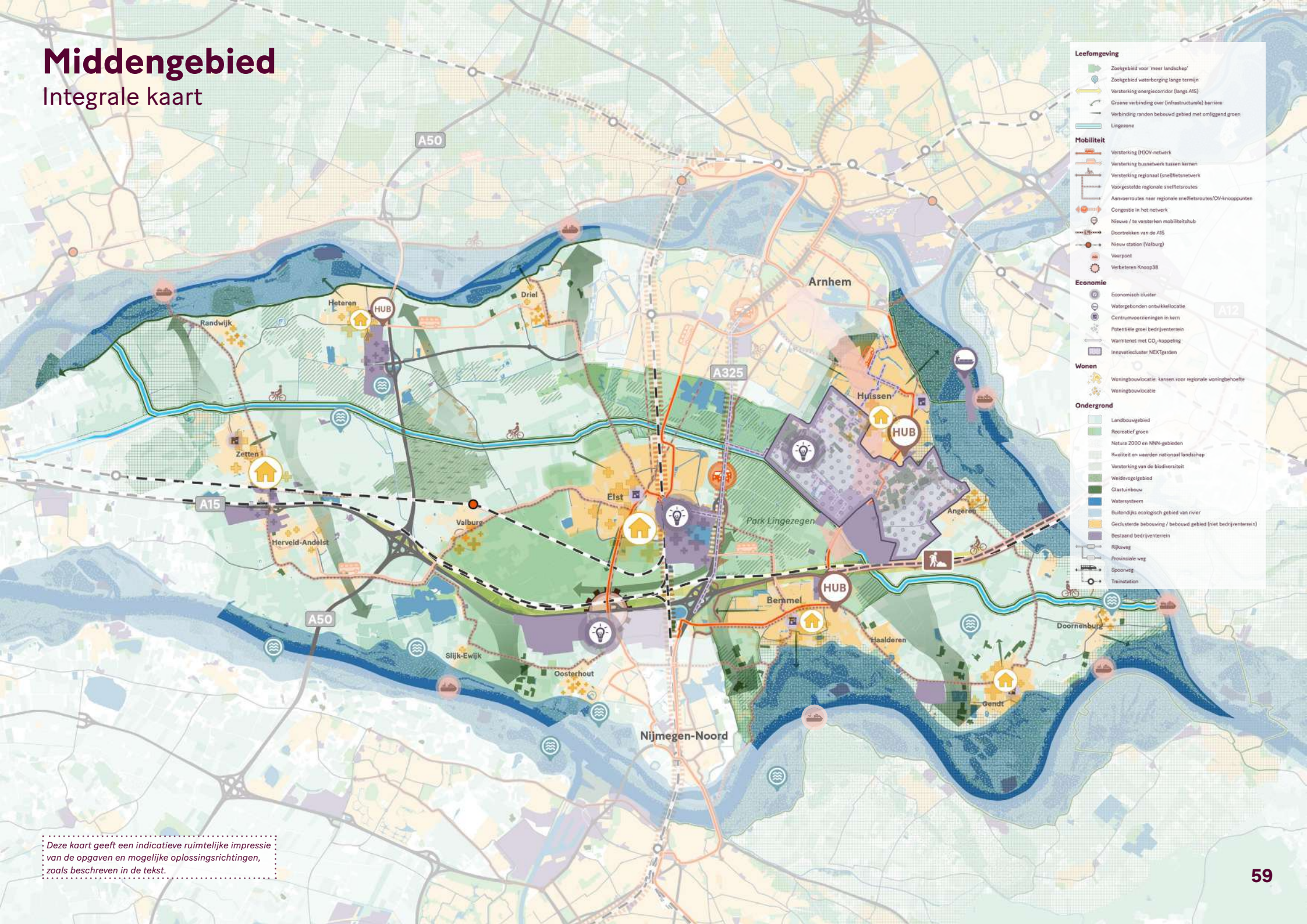

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Zowel intrinsiek benutten en versterken van waarden, als koppelkansen in relatie tot andere routes en zones. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de Lingezone waar verschillende opgaven spelen. Bijvoorbeeld bij de kruising met de A325 biedt de aanpak van wegviaducten (geprogrammeerd 2026-2027) de kans om hierbij mogelijk gelden ook in te zetten voor de Lingekruising. Door hier de weg 'op poten te zetten', wordt ook de oost-west-fietsroute Huissen-Elst verbeterd, ontstaan kansen voor natuur (toevoegen biodiversiteit in een ecologische verbinding), recreatie en toerisme (bevaarbaar maken Linge). Clustering van grootschalige duurzame opwek conform RES in de energiecorridor vindt plaats in de zone rondom A15 en Betuweroute, aan de oostzijde afhankelijk van daadwerkelijk doortrekken van de A15. Realisatie van de energiecorridor doen we samen met regio Rivierenland en provincie, bij het Onderzoek Energie op Rijksgronden (OER) tevens afgestemd met het Rijk.

Mobiliteit
Het Middengebied is een cruciale schakel in het mobiliteitsnetwerk Arnhem-Nijmegen. Vanuit het Middengebied is er een sterke oriëntatie noord-zuid. Het is zaak autobewegingen meer op te vangen door slimme en schone oplossingen. Zo borgen we met een versnelde en duurzame mobiliteitstransitie in samenhang lokale en regionale bereikbaarheid. Dit vraagt voor de diverse samenhangende modaliteiten investeringen t.b.v. flankerende maatregelen zoals beïnvloeding gedrag (mobiliteit verspreiden of verminderen), benutten spoor, versterken HOV, hubs/knooppunten en directe fietsverbindingen (verbeteren bestaande tracés en investeringen in 'missing links' in het netwerk, bijvoorbeeld (snel)fiets naar Zevenaar of Wageningen). In ieder geval voor extra regionale integrale groei, in sommige delen (zie kaart, o.a. Huissen) ook belangrijk voor het uitvoeren van het huidige woningbouwprogramma. Op noord-zuid-verbindingen zoeken we naar manieren om in samenhang de capaciteit te vergroten, zoals het spoor Arnhem-Nijmegen, HOV, N325/A325 en A50, incl. onderzoek naar nieuwe snelfietsroutes zoals het VeluweWaalpad en Huissen-Arnhem, en het ontvlechten van goederen- en personenvervoer op het spoor Arnhem-Nijmegen (relatie PHS). In samenhang willen we oost-west verbindingen versterken op alle modaliteiten, hiermee andere routes 'feederen' én 'missing links' in het netwerk complementeren, waar mogelijk gekoppeld aan het groenblauwe raamwerk. Verbreding en doortrekking A15-corridor is uitgangspunt. Vanwege autonome groei en logistieke ontwikkelingen verbeteren we de verkeersstructuur rondom Knoop 38. Bij voorkeur benutten we bestaande netwerken; zoals het spoor Arnhem-Tiel. Eerder onderzoek laat zien dat de potentie van een nieuw station in Valburg op dit tracé erg beperkt is. Gemeenten zetten zich daarbij in voor het versterken van de interne bereikbaarheid; bv. deelmobiliteit, 'slimme parkeernormen' of de lokale fietsagenda.

Wonen
Het Middengebied biedt mogelijkheden voor extra integrale groei. We zien de potentie om voor groei in de intermediaire zone (Elst-Bemmel-Huissen) relatief meer in te zetten op transformatie, herstructurering en het creëren van kwalitatieve parkranden (concept groei t.b.v. groen in dit intensief gebruikte gebied). Verder oostwaarts en westwaarts zien we de potentie voor geclusterde extra groei t.b.v. economische en maatschappelijke voorzieningen (concept groei t.b.v. voorzieningen in dit extensiever gebruikte gebied).

Als basis voorzien we in ieder geval in de woonbehoefte conform bevolkingsprognoses, met kwalitatief extra aandacht voor woningmix en het betaalbare segment. Integrale groei voor de regio in het Middengebied vraagt het invullen van condities op het gebied van landschap en mobiliteit (zie leefomgeving en mobiliteit) en heeft effecten voor economie (zie economie). Nadrukkelijker willen we de link maken met de bestaande wijken. Nieuwbouw moet een aanvulling op en stimulans zijn voor verbeteren van leefbaarheid en duurzaamheid. Voor deze integrale wijkaanpak ontbreken echter financiële middelen en instrumentarium. Preventief kijken naar leefbaarheid indien een 'kantelpunt' nadert

(Leefbaarometer) maakt dat gerichte preventieve maatregelen leefbaarheidsproblemen voorkomen. Dit gaat nu ook spelen in de wijken uit de jaren 50, 60, 70 en begin 80. Enkele voorbeelden hiervan staan op de kaart.

Economie
We willen ruimte bieden voor versterking van economische en maatschappelijke voorzieningen, bijvoorbeeld in en rond de centra van de woonkernen. Tegelijkertijd zetten we in op versterking en uitbreiding van bestaande lokale en regionale bedrijfsterreinen, inclusief huisvesting van werknemers. Onze kracht zit in gemengde bedrijfsterreinen, met dien verstande dat er wel een specifiek profiel is bij het cluster NEXTgarden (energyhub, food, tuinbouwbeleving), omgeving Elst-Centraal (health) en zuidzijde Knoop 38 (logistiek op Park15-De Grift, wellicht oostwaarts te versterken bij afslag 39 van de door te trekken A15). In de regio moet ruimte blijven houden voor watergebonden bedrijven en scheepvaart(voorzieningen).

Als basis voorzien we in ieder geval in de werkbehoefte van lokaal gevestigde bedrijven. Naast het faciliteren van werkgelegenheid bij bedrijven met lokale binding zetten we extra in op bedrijven die aanhaken op het profiel bij Elst-Centraal en NEXTgarden én passen bij regionale circulaire ontwikkelingen. Dit vraagt schuifruimte; voldoende kavels beschikbaar of op korte termijn beschikbaar te maken, waarbij we in eerste instantie kijken naar transformatie-mogelijkheden.

Context: kwantitatieve richting
De Verstedelijkingsstrategie (en gebiedsuitwerking Middengebied) heeft belangrijke waarden en kwaliteiten als basis. Om de ontwikkelrichting hierbij aan te scherpen én de geagendeerde kwesties te concretiseren, is het van belang deze kwalitatieve benadering te verrijken met een kwantitatieve richting. Op basis van een goede monitoring en integrale afstemming kunnen we zo kansen effectueren. Het streven van 60.000 woningen en 60.000 banen extra te creëren in de regio in de periode 2019-2040 operationaliseren we als volgt.

Als basis voorzien we in ieder geval in de woonbehoefte conform bevolkingsprognoses en werk-behoefte van lokaal gevestigde bedrijven. In Lingewaard en Overbetuwe gaan we tot 2030 uit van een nieuwbouwopgave van respectievelijk 1.700 en 2.000 woningen (2019-2030, incl. inlopen woningtekort, excl. 30% overprogrammeren) en enkele beperkte uitbreidingen van bedrijventerreinen.

Bij het nemen van verantwoordelijkheid voor extra regionale groei hanteren we de volgende richting:
- Op dit moment hebben beide gemeenten circa 6% van het totale aantal woningen in de regio. Als we deze relatieve benadering toepassen op de extra regionale groei, betekent dat we tot 2040 daarbij denken aan een toevoeging van circa 3.000 à 4.000 extra woningen (niet gebaseerd op concrete plannen of locaties) in het Middengebied, ten behoeve van de centrale opgave uit de opgave 'Groene Groei' uit de Strategische Agenda Middengebied.
- Uitgaande van 6% van het aantal banen, volgt uit dezelfde benadering een opgave van circa 90 hectare extra bedrijventerrein. We gaan er hierbij vanuit dat circa 45% van het aantal banen op bedrijventerreinen aanwezig is en we hanteren daarbij een gemiddelde dichtheid van 368 m^2 bruto bedrijventerrein per medewerker. Deze richting neigt naar het hoge WLO-scenario.

Of deze kwantitatieve richting met invulling van toepasselijke randvoorwaarden haalbaar is, moet blijken uit nader onderzoek t.b.v. de investerings- en uitvoeringsagenda. Zo kunnen we met een extra ambitie kwalitatieve regionale groei (werken en wonen) bereiken, die (met de toepasselijke randvoorwaarden) bijdraagt aan bereikbare vitale kernen met versterking van het landschappelijke karakter.

Oplossingsrichtingen
Bij voorgaande beschrijvingen zijn mogelijke oplossingsrichtingen benoemd. Hieronder beschrijven we de gezamenlijke onderzoeksagenda waar we als samenwerkingspartners in het Middengebied op inzetten.

1. Groenblauw raamwerk
   - Zoeken naar uitvoerings- en financieringsmodellen voor het regionale groenblauwe raamwerk; combineren van versterken Park Lingezegen en intensiveren met landschapszones zoals aangegeven op de kaart. Waar mogelijk verbonden met genoemde 'meekoppelkansen' zoals (natuurinclusieve) landbouw, cultuurhistorie of klimaatadaptatie. Op sommige plekken vraagt barrièrewerking van infrastructuur om nieuwe oplossingen.

2. Randvoorwaardelijke mobiliteitsoplossingen
   - Uitmuntende fiets- en OV-netwerken als speerpunt voor de hele regio.
   - Uitvoeren aanbevelingen gebiedsaanpak N325/A325 (incl. Pleyroute tot knooppunt Velperbroek).
   - Verduurzaming van lokale en regionale mobiliteit, inclusief CO2-reductie op snelwegen en binnenvaart.
   - Kleinere kernen blijvend bereikbaar door het optimaliseren van openbaar vervoer.

3. Groei in kernen
   - Naast voorzien in randvoorwaarden voor integrale groei, onderzoek naar preventieve maatregelen om leefbaarheidsproblemen te voorkomen in jaren 50, 60, 70 en begin 80-wijken.

4. Economische kwaliteit
   - Een regionale coördinatiestrategie voor verschillende typen bedrijvigheid t.b.v. het aantrekken van bedrijven die het meest passen bij gewenste banen en integraal ruimtegebruik. Denk aan bijvoorbeeld logistiek (stadsdistributie), grote ruimtevragers én een betere afstemming tussen milieubelastende bedrijfsactiviteiten en de leefomgeving.

Middengebied

Leefomgeving

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

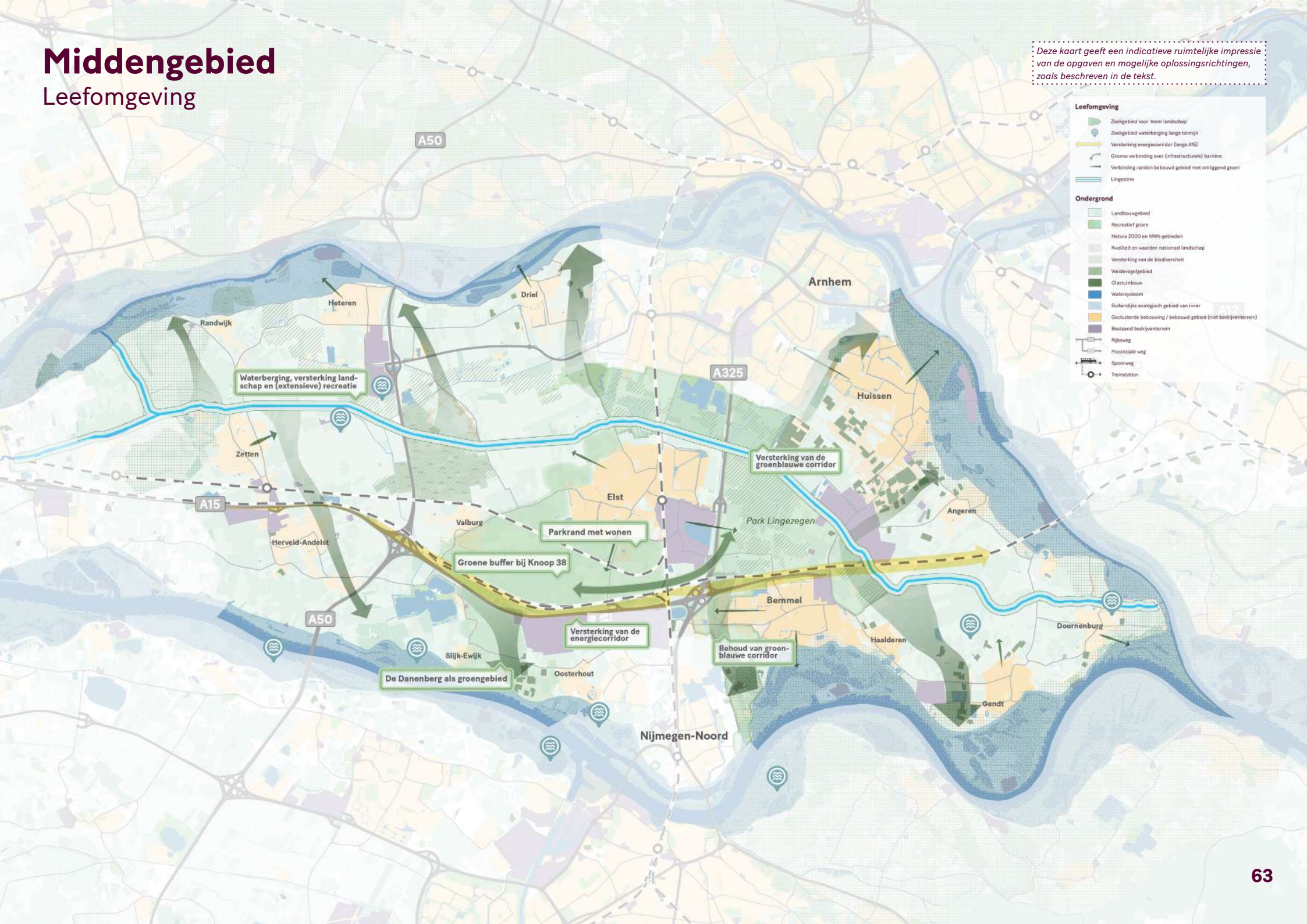

Middengebied
Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

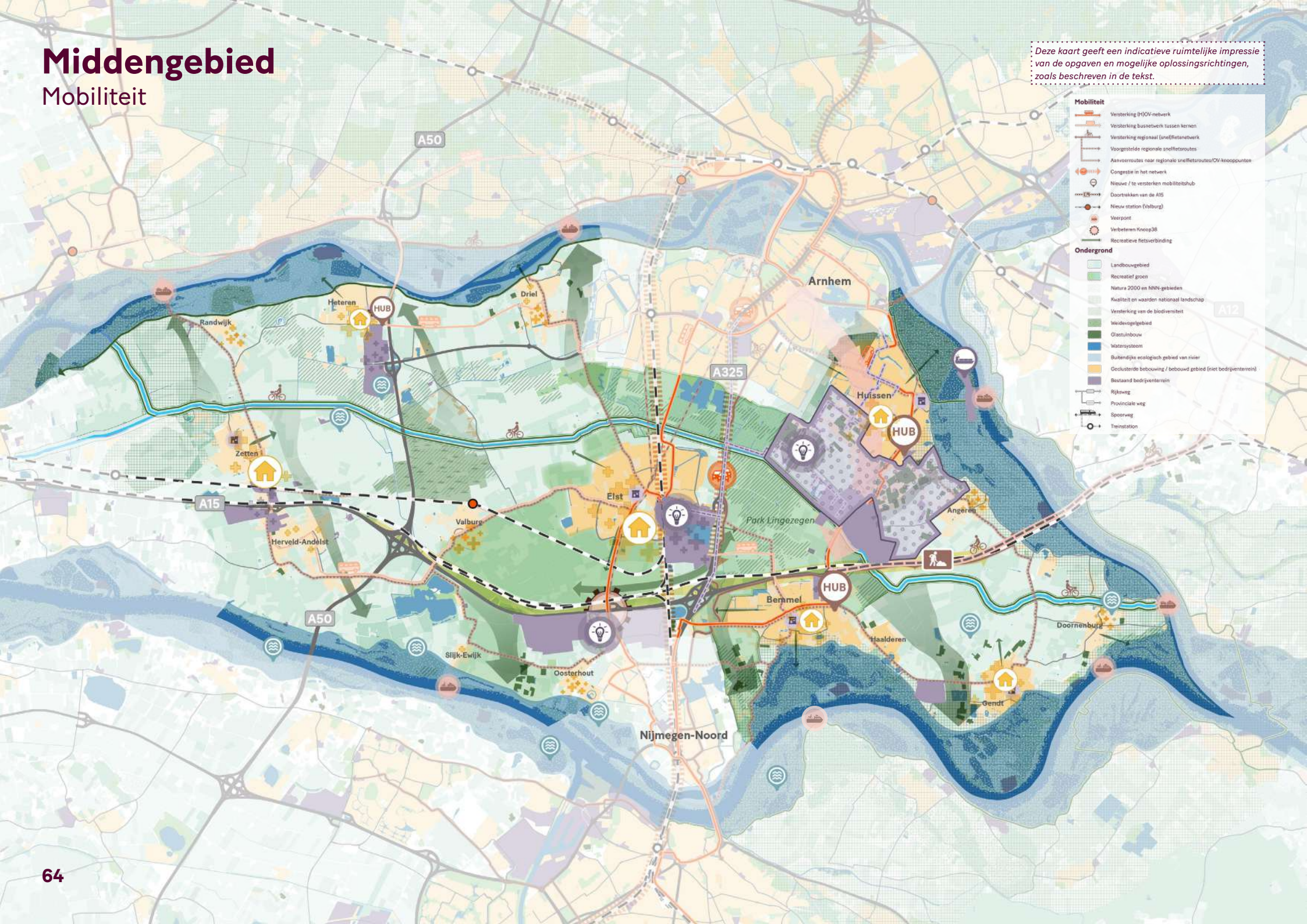

Middengebied

Economie

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

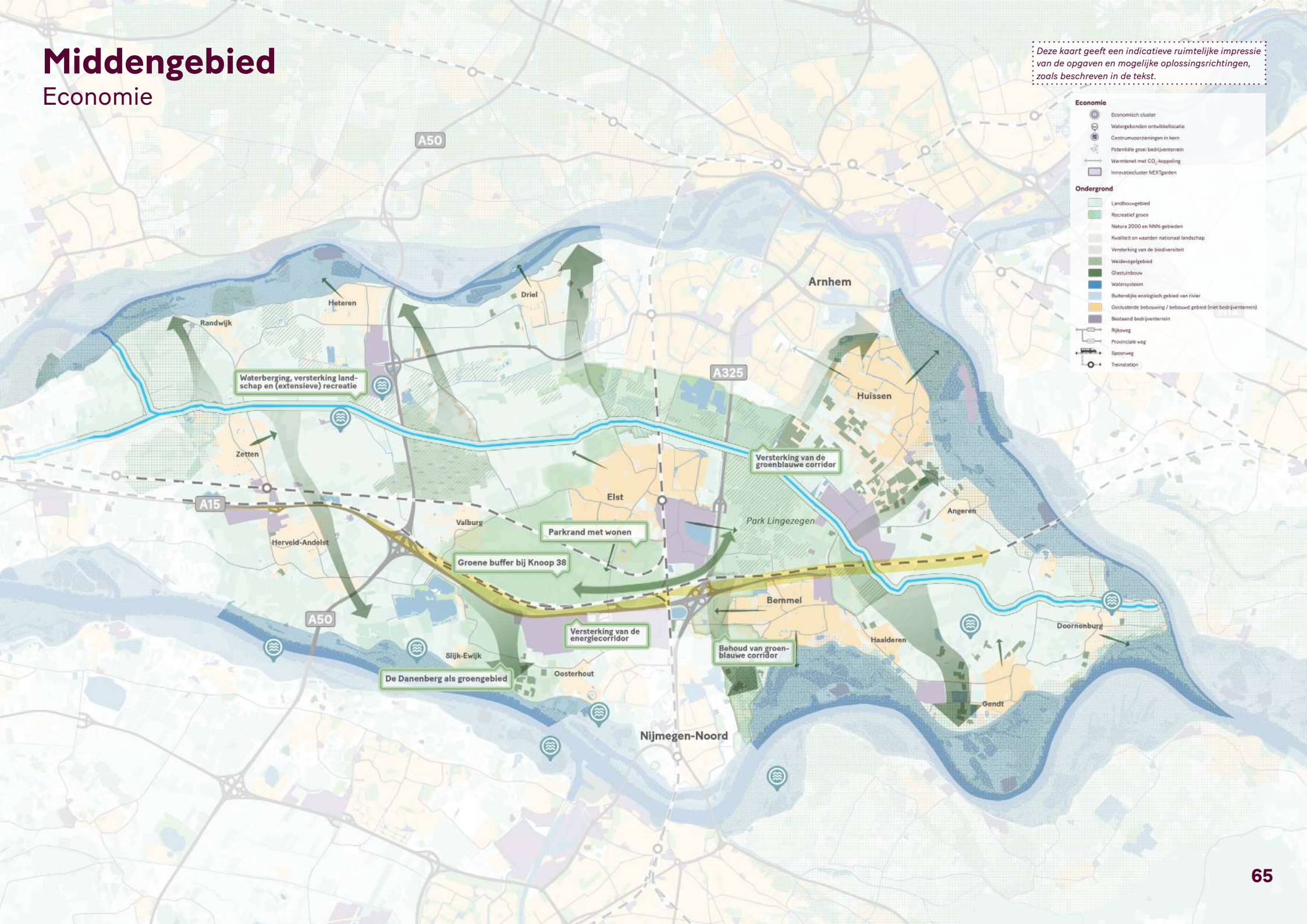

Middengebied

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

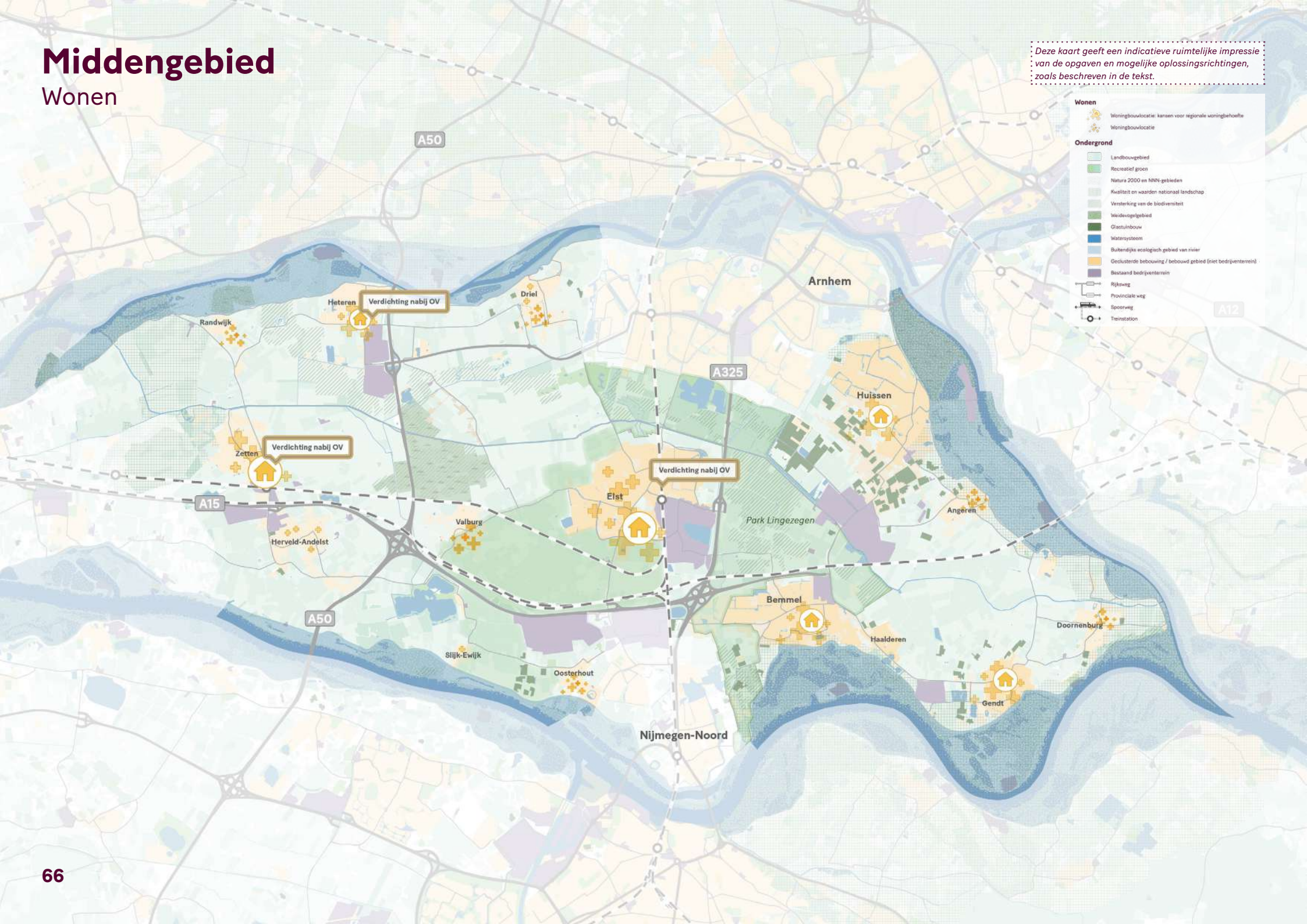

Rijk van Nijmegen

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten Nijmegen,
Beuningen, Berg en Dal, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Wijchen

Positionering van het Rijk van Nijmegen in de Groene Metropool

Tot het Rijk van Nijmegen behoren de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Mook en Middelaar en Wijchen.
De ligging van het gebied tussen de rivieren Maas en Waal en de aanwezigheid van de stuwwal en het vennengebied zorgen voor een grote verscheidenheid aan landschappen: van uiterwaarden tot vennengebied en heuvelachtige bosgebieden. De kleine en middelgrote kernen liggen verspreid in het landschap. Het gebied wordt doorsneden door de spoorlijnen Arnhem-Den Bosch en Nijmegen-Venlo, door de snelwegen A50 en A73 en door het Maas-Waalkanaal.
Het Rijk van Nijmegen biedt mogelijkheden om een duurzame bijdrage te leveren aan de opgave van de Verstedelijkingsstrategie. Door de uitdagingen op het gebied van wonen, mobiliteit, vitaliteit, landschap en leefkwaliteit op een adequate, integrale en duurzame wijze op te pakken kan een toekomstbestendig Rijk van Nijmegen ontstaan. Een gebied met een sterke eigen identiteit dat van grote waarde kan zijn als uitloopgebied voor het aangrenzende stedelijke gebied. Daarnaast kan het Land van Maas en Waal een poortfunctie vervullen naar het Land van Cuijk, Limburg en Duitsland. Tot slot sluit het Rijk van Nijmegen in noordelijke richting aan op de Overbetuwe. Daarmee heeft het Rijk van Nijmegen een scharnierfunctie tussen stad en ommeland maar ook tussen Limburg, Brabant, Nordrhein Westfalen en de Groene Metropoolregio (GMR).

Integrale onderzoeksvraag

Door slim gebruik te maken van de schaarse ruimte kunnen we een gebied realiseren dat een aanzienlijke bijdrage kan leveren aan de centrale gedachte 'Meer landschap, meer stad'. Om deze opgave goed te kunnen doorgronden moeten we de volgende onderzoekvraag beantwoorden.
Hoe kunnen we de groeiopgave inzetten om de bereikbaarheid, leefbaarheid en herkenbaarheid van het gebied duurzaam te versterken en uit te bouwen? Uit deze hoofdvraag destilleren we langs de lijn van de bouwstenen per opgave de oplossingsrichtingen die bij kunnen dragen aan de totstandkoming van een duurzaam en leefbaar Rijk van Nijmegen.

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Leefomgeving

Het Rijk van Nijmegen is de regio in het klein met alle variatie die erbij hoort. De ondergrond is opgebouwd uit het stuwwallencomplex, het rivierensysteem en de rug van rivierduinen die van de Hatertse en Overasseltse Vennen via Wijchen naar Bergharen loopt. Ook in het watersysteem zijn alle watertypen vertegenwoordigd, van de bronbeekjes op de stuwwal tot de gegraven weteringen in het laaggelegen komgebied en van de dynamische Waal tot de gekanaliseerde Maas. Een hoofdrol in de cultuurhistorische laag is weggelegd voor de vele landgoederen; op de steile noordflank van de stuwwal (o.a. Heerlijkheid Beek), in de ring van landgoederen die deels in het stedelijke weefsel zijn opgenomen aan de zuid- en westzijde (o.a.Heijendael) en de landgoederen en kastelen op de rug van de rivierduinen (o.a. kasteel Hernen).

De zone van de Ooijpolder, de bossen tussen Nijmegen en Groesbeek, en de Hatertse en Overasseltse Vennen zijn zeer geliefd als uitloop- en recreatiegebied. De dijken langs de Maas en Waal zijn hoofddragers in het recreatieve netwerk.

Hoofdopgaven voor de gebieden langs de rivieren zijn de verbetering van de toegankelijkheid van de uiterwaarden, de doorontwikkeling van het natuurlijke systeem met -mits de waterveiligheid dat toelaat- ook ruimte voor moerasbossen en de ontwikkeling van de dijken als 'gastvrije dijken' voor fietsers en wandelaars.

Bij de gradiëntbossen, de bos- en landgoedzone tussen Nijmegen en Groesbeek, en de omgeving van de Hatertse en de Overasseltse Vennen, ligt het accent op het behoud van de bossen en

Rijk van Nijmegen

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

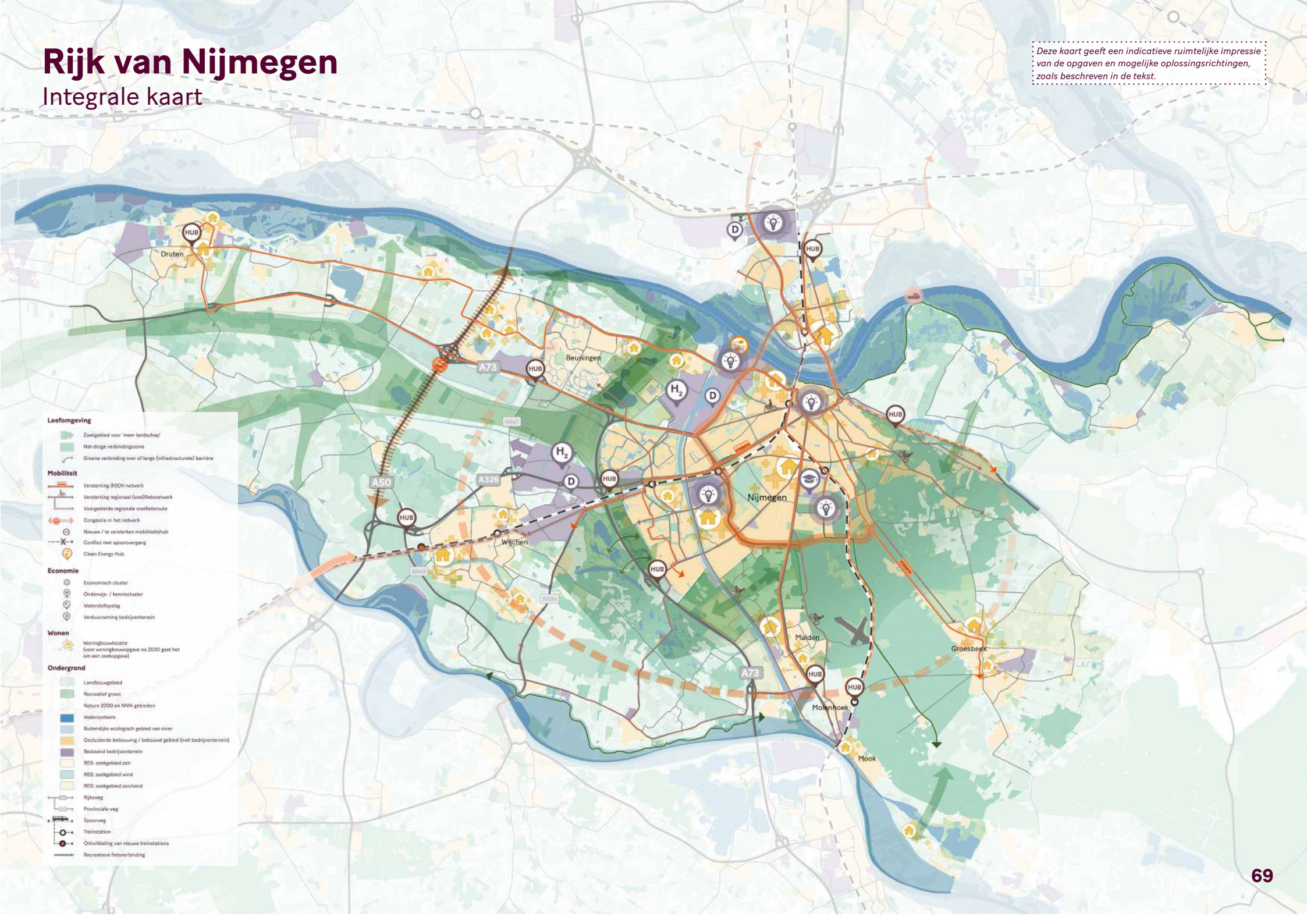

maatregelen ter bevordering van de biodiversiteit en vermindering van verdroging (verdamping).

De rug met rivierduinen rond Wijchen, Beuningen en Druten is specifiek voor het groenblauwe raamwerk. Daar wordt ingezet op de doorontwikkeling van het kleinschalige en besloten landschap. Investeringen in het netwerk van recreatieve paden en groenelementen maken dit gebied nog aantrekkelijker voor bewoners uit de directe omgeving. Daarbinnen blijft ruimte voor landbouwbedrijven (met korte kringlopen met de omringende woongebieden) en landelijke woonvormen.

Robuuste natuurzones langs de weteringen en de landschappelijke schakels zorgen voor meer groenblauwe kwaliteiten aan de zuid- en westzijde van dit deelgebied. De natuurzones met waterbergingsgebieden maken de weteringen beter opgewassen tegen de toekomstige extremen van het klimaat, zowel in perioden met hevige buien als extreme droogte.

In het Rijk van Nijmegen ontwikkelen we verbindende landschappen tussen de gradiëntbossen en de uiterwaarden van de Waal of de Maas. Het gaat om de omgeving van de Mookerplassen als verbinding tussen de Mookerheide en de uiterwaarden van de Waal en de omgeving van de oude Maasmeanders als verbinding tussen de gradiëntbossen van de Hatertse en Overasseltse Vennen en de Maasuiterwaarden. Een referentie voor deze verbindende landschappen is de Ooijpolder die een schakel vormt tussen de gradiëntbossen van Berg en Dal en de Waaluiterwaarden. Op de stuwwal en in de Ooijpolder (oostflank) zetten we in op groenblauwe structuren en in een regionaal fietsnetwerk.

In het raamwerk is ook een aantal groenblauwe verbindingen opgenomen met de westflank van Nijmegen, onder andere via het Lierdal en de zone tussen Nijmegen en Malden. Zij versterken de samenhang tussen het stedelijke gebied en het groenblauwe raamwerk en geven het westelijke deel een grotere betekenis als uitloopgebied. Dit draagt bij aan de spreiding van de recreatieve druk.

Voor de versterking van de leefomgeving zijn in het Rijk van Nijmegen koppelkansen met:

- De landbouwtransitie; de ontwikkeling van combinaties van landbouwteelten met weidevogelbeheer en waterberging in de komgebieden, de ontwikkeling van kleinschalig voedsellandschap met houtwallen, boomgaarden en voedselbossen op de oeverwallen en overgangen naar de stuwwal;
- De energietransitie; langs de A73/A50 en N322 zijn combinaties mogelijk van windenergie en de ontwikkeling van de robuuste natuurzones langs de weteringen;
- De logistieke ontwikkeling; combinaties van bedrijvigheid met zonne-energie op daken en ontwikkeling van ecologische kwaliteiten;
- Verstedelijking; Nijmegen-West heeft een belangrijke woningbouwopgave. Door natuur-inclusieve verstedelijking kan Nijmegen-West uitgroeien tot één van de verbindende schakels in het groenblauwe raamwerk;
- Dijkversterking; integrale aanpak van de dijkversterkingen samen met natuurontwikkeling en de ontwikkeling van een recreatief netwerk.

Mobiliteit

Het Rijk van Nijmegen is primair sterk gericht op de steden Nijmegen en Arnhem als werkgebied en als voorzieningencentrum. Daarnaast is er een aanzienlijke in- en uitstroom in alle richtingen via de A50, A73, N322 en de spoorverbindingen. Het wegennet loopt vast en het aanbod van HOV, fiets en mobiliteitshubs is nog niet voldoende op orde. Gezien de aard van de knelpunten in dit gebied met kleinere kernen rond Nijmegen zal verder onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn om het aanbod voor de fiets en het OV tussen de kernen en de nabijgelegen stad te verbeteren, het OV aanbod meer te ontvlechten van het autonetwerk en de resterende autopendel van de kernen naar de grote stad op te vangen aan de randen van de stad. Goede openbaar vervoer- en fietsverbindingen vanuit de regiokernen naar Nijmegen maar ook tussen de regiokernen onderling zijn van belang voor een goede

bereikbaarheid en een transitie naar schone en slimme mobiliteit.

Onderzocht wordt in hoeverre een uitrol/verbetering van het HOV-netwerk (inclusief mobiliteitshubs) mogelijk is en een oplossing vormt. Daarbij denken we aan de Rijksweg Heumen (incl. verkenning kansen mobiliteitshub bij Malden), de corridor Beuningen (incl. verkenning P&R/Hub; verkenning ontsluiting Ewijk) en Druten (incl. Hub in voorbereiding), de oostflank richting Groesbeek en Duitsland (incl. onderzoek behoefte en haalbaarheid mobiliteitshub voor verkeer vanuit o.a. Duitsland), en een gebiedsaanpak Wijchen westzijde. Een samenhangende aanpak op deze corridors is nodig om autoverkeer succesvol af te vangen, te sturen op parkeerbeleid, en het gebruik van OV en fiets te stimuleren.

In de regio wordt al werk gemaakt van hoogwaardige fietspaden (bijvoorbeeld tussen Mook en Nijmegen), maar ook hier wordt onderzocht welke verdere uitrol gerealiseerd kan worden. Daarbij denken we aan een fietsverbinding Wijchen-Oss (doortrekken route, kwaliteit op orde brengen; pre-verkenning afgerond). Een hoogwaardige fietsroute Malden richting Nijmegen langs het Maas-Waalkanaal (verkennen). Versterken van het hoogwaardig fietsnetwerk tussen Nijmegen, Beuningen en Wijchen. Hoogwaardige fietsroutes richting Groesbeek en de Ooijpolder (oostflank) verkennen. En bijvoorbeeld goede fietsverbindingen naar bestaande stations zoals station Wijchen verkennen (incl. verkenning haalbaarheid ongelijkvloers maken kruisingen spoor in beeld brengen).

Voor de regionale bereikbaarheid zal verder worden onderzocht of de capaciteit van de spoorwegverbindingen voldoende is en waar uitbreiding nodig is, welke versterkingen van stationslocaties nodig zijn, waar bestaande stations vaker bediend kunnen worden, en hoe stadsrandhubs hieraan een bijdrage kunnen leveren. Bijvoorbeeld een vergroting van de capaciteit (frequentieverhoging intercity's en/of sprinters) tussen Nijmegen en Den Bosch (Eindhoven) is een kans om bij te dragen aan het oplossen van het knelpunt op de A50 door meer mensen uit de auto en in het openbaar vervoer te krijgen. Het onderzoeken van de potentie van de carpoolplaats Wijchen als mobiliteitshub hangt hiermee samen (met focus op westzijde Wijchen waar wegen onder druk staan). De enkelsporige brug bij Ravenstein zal daarbij een van de knelpunten zijn. Het is raadzaam dit in samenhang met het MIRT-onderzoek snelweg A50 en aanvullende programmatische maatregelen te onderzoeken. Naast infrastructurele mobiliteitsmaatregelen, is ook inzet op bijvoorbeeld werkgeversaanpak, slimme logistiek en spits mijden nodig.

Het versnellen en de frequentieverhoging op de Maaslijn geven de stations Mook-Molenhoek en Cuijk extra potentie als overstaplocatie voor het afvangen van autoverkeer (met bestemming Nijmegen) van de A73 en de stromen vanuit de Kop van Noord-Limburg. Hiervoor is afstemming en samenwerking nodig om kansen te verkennen. Onderzocht wordt of ongelijkvloerse (spoor) kruisingen (o.a. in Wijchen) een oplossing kunnen vormen voor verbetering van bereikbaarheid. Het mogelijk uitbreiden van capaciteit knooppunt Neerbosch A73 zal onderzocht moeten worden. Verbreding van de Maas en Waalweg (N322) richting Druten is verkend en er wordt gekeken naar de financieringsmogelijkheden.

Economie

De werkgelegenheid in de regio kent een tweedeling. Enerzijds is de werkgelegenheid lokaal en kleinschalig van aard. Het gaat dan om vooral centrumvoorzieningen en lokale dienstverlening. Anderzijds zijn er grotere bedrijventerreinen zoals bedrijventerrein Bijsterhuizen met een bovenlokaal en landelijk karakter.

In het westelijk deel van het Rijk van Nijmegen speelt de agrarische sector een grotere rol in ieder geval qua ruimtebeslag. We kijken naar de mogelijkheden voor een vitale landbouwsector. Daarnaast kent het Rijk van Nijmegen een sterke focus op de stad Nijmegen met zijn campussen

en zijn ziekenhuizen (Radboud en CWZ). De bedrijvigheid is voornamelijk organisch gegroeid en kent een grote diversiteit zowel in omvang als in soort en duurzaamheid.

Naar de toekomst toe ligt er een onderzoeksopgave om te bezien of er een match is tussen het arbeidspotentieel en het huidige aanbod aan werkgelegenheid. Een onderzoek naar het gewenste economische profiel kan de koers bepalen van eventuele uitbreidingen of transformaties.

De GMR zet in op een transitie naar een circulaire economie. Er ligt een onderzoeksvraag hoe we het bestaande bedrijfsvastgoed hierin mee kunnen nemen en wat er nodig in om dit geschikt te maken voor verduurzaming en circulariteit. Denk daarbij aan het geschikt maken van de daken voor zonne-energie maar ook aan het inpassen van bedrijven die zich bezighouden met recyclen. Maar ook de landbouwtransitie zoals genoemd in de provinciale kadernota Agrifood kan hier een plek krijgen.

Een andere onderzoeksvraag richt zich op de kansen van waterstof in dit gebied. Welke mogelijkheden biedt waterstof voor transport over weg en water, maar ook als groen alternatief voor aardgas en olie. De komst van waterstofstations kan een enorme impuls zijn voor de vergroening het Rijk van Nijmegen.

Wonen
Het Rijk van Nijmegen kenmerkt zich door een woningmarkt die in grote lijnen aanvullend is op stedelijk wonen in de stad Nijmegen. De woonmilieus in de dorpen van het ommeland zijn kleinschaliger en kennen een lagere dichtheid. Rust, ruimte en natuur zijn volop aanwezig in het Rijk van Nijmegen en maken het tot een geliefde plek om te wonen. De leefbaarheid in de bestaande kernen staat onder druk, voorzieningen verdwijnen en ook het verenigingsleven heeft het lastig. Woningbouw biedt kansen om de kernen vitaal te houden en de leefbaarheid op peil te houden. Verdichten, transformatie, en mogelijk gestapelde bouw kunnen daarbij helpen mits het behoud van identiteit daarbij geborgd wordt.

De woondealopgave is om tussen 2020 en 2040 50.000 tot 60.000 woningen te bouwen in de Groene Metropoolregio, waarvan 35.000 tot 2030. Voor Rijk van Nijmegen is de opgave tot 2030 zo'n 6.000 woningen (exclusief studentenhuisvesting). Voor de periode tussen 2020 en 2040 betekent de woondealdoelstelling een toevoeging van 8.000 tot 10.000 woningen. De planvoorraad is kwantitatief tot 2030 redelijk op orde in het Rijk van Nijmegen. Veel plannen zijn echter nog zacht en dienen nader geconcretiseerd te worden. Daarnaast wordt vanuit de ontwerpprincipes, de onderzoeksgebieden (zie onderzoeksagenda), maar ook daarbuiten voor de lokale behoefte, onderzocht waar de woningbouwaantallen na 2030 het beste gerealiseerd kunnen worden.

Zoals in de huidige woondeal verwoord, is betaalbaarheid een absolute voorwaarde voor extra woningbouw. De woondealdoelstelling is om gemiddeld 50% betaalbaar te bouwen. Nijmegen heeft als doelstelling om 65% betaalbaar te bouwen (30% sociale huur, 15% middeldure huur en 20% middeldure koop). In de overige gemeenten in het Rijk van Nijmegen is het doel gemiddeld 50% betaalbaar. Daarbij ligt de opgave voor een groot deel in het goedkope en middeldure koopsegment. In het hele Rijk van Nijmegen is toevoeging van sociale huur van belang. Enerzijds voor groei van de voorraad, anderzijds voor transformatie van de bestaande voorraad. Het Rijksdoel is om naar 30% sociale huurvoorraad toe te werken. Richting nieuwe Woondeal en de (prestatie)afspraken met het Rijk, zullen ook afspraken volgen over de betaalbaarheid. Streven is om met elkaar vast te stellen wat betaalbaar bouwen is.

Aanzet voor oplossingsrichtingen inclusief maatregelen en fasering (indien bekend) met bijbehorende onderzoeksagenda
De korte termijn is gericht op het verder verkennen van onderstaande onderzoeksvragen,

afhankelijkheden en oplossingsrichtingen. Daarbij richten we ons ook op een viertal onderzoeksgebieden, waar meerdere opgaven vanuit de bouwstenen uit de Verstedelijkingsstrategie samen komen en een urgentie is om koers te bepalen. Ook zal de bereidheid tot samenwerking en vervolgens het opzetten van deze samenwerking meer vorm moeten krijgen.

1. Voor wat betreft de regionale bereikbaarheid wordt onderzocht waar de capaciteit van wegen en spoorverbindingen vergroot kan worden. Voor het spoor denken we aan uitbreiding van de verbinding en verbreding van het spoor richting Den Bosch (Eindhoven) bij de brug over de Maas bij Ravenstein. Daarbij kan mogelijk worden aangesloten bij het MIRT-onderzoek A50. Voor de wegen kijken we naar de capaciteit van de A50, het mogelijk uitbreiden van capaciteit knooppunt Neerbosch (A73), verbreding van de N322 (onderzoek afgerond) en de Rijksweg Heumen. Verder dient te worden onderzocht hoe het (H)OV en de fiets (inclusief mobiliteitshubs) een prominentere plaats kunnen krijgen in de mobiliteit. Dit geldt zowel voor de verbindingen tussen de regiogemeenten onderling als voor de verbinding met de stad. We denken aan een integrale aanpak op de corridors Nijmegen-Beuningen/Druten, Nijmegen-Wijchen (Oss) en gebiedsaanpak Wijchen westzijde, de oostflank (Groesbeek/Duitsland), en de zuidflank (Nijmegen-Heumen (Mook).

2. Om een sprong te maken naar een circulaire economie onderzoeken we de mogelijkheden van transitie van zowel industrie als landbouw. Het geschikt maken van daken voor zonne-energie, toepassing van waterstof en circulaire landbouw zouden daarbij de eerste onderzoeksrichtingen kunnen zijn. Daarnaast dient onderzoek plaats te vinden naar de match tussen arbeidspotentieel en aanbod en de sturingsmechanismen daarbij.

3. Omwille van het voor de doelgroep bereikbaar maken van betaalbare woningbouw is het raadzaam om onderzoek te doen naar de financiering ervan op korte en lange termijn. Daarnaast verkennen we de kansen voor inbreiding en verdichten rondom OV-knooppunten en centra van kernen waarbij een groene en ontspannen leefomgeving de basis is. We wegen inbreiden versus uitbreiden af en brengen samenhang in de nieuwe locaties in tijd en investering.

4. We onderzoeken waar de mogelijkheden liggen om de bestaande natuurgebieden en losse elementen met elkaar te verbinden om zodoende de biodiversiteit te vergroten en de druk op de kwetsbare gebieden te verminderen. Daarnaast onderzoeken we op welke wijze we het landschap kunnen versterken waardoor het een groene ruimte wordt die bijdraagt aan de leefbaarheid van de bestaande en de nieuwe inwoners. Daarbij zoeken we naar synergie tussen de ruimteclaims vanuit de diverse sectoren waardoor er een samenhangende duurzame leefomgeving ontstaat.

Onderzoeksgebieden
In het gebied Rijk van Nijmegen en Nijmegen-West onderscheiden we een viertal onderzoeksgebieden waar we als eerste mee aan de slag willen gaan. Dit zijn Wijchen-West, de zone tussen Beuningen en Weurt/Nijmegen, de Kanaalzone in Nijmegen en Heumen, en de stationsomgeving Nijmegen Centraal (zie figuur 1). In deze onderzoeksgebieden komen meerdere bouwstenen uit de Verstedelijkingsstrategie bij elkaar en is ook een urgentie om koers te bepalen.

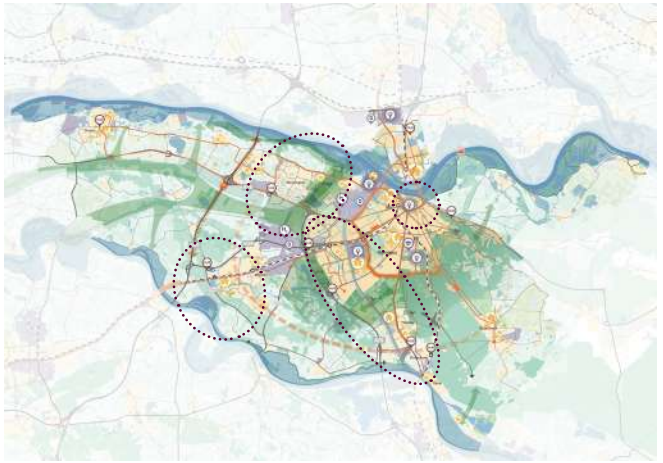

Figuur 1: onderzoeksgebieden in het Rijk van Nijmegen

Wijchen-West
In het gebied aan de westzijde van Wijchen komt een aantal vraagstukken bij elkaar. Qua mobiliteit gaat het dan om de capaciteit van de A50, een mogelijke verhoging van capaciteit en verdubbeling van het spoor richting Eindhoven, (snel)fietsverbindingen, een mogelijke OV/HUB functie voor Nijmegen en de (on)bereikbaarheid van het centrum vanwege de doorkruising van het spoor. Verder speelt in dit gebied een woningbouwopgave (Wijchen-West) en grenst er natuur aan de randen van het gebied. Al met al een gebied waar een aantal opgaven bij elkaar komt, maar waar ook nadrukkelijk kansen liggen.

Zone tussen Beuningen, Nijmegen-Weurt en Wijchen
We gaan de stad en dorpen verdichten en het ruimtegebruik intensiveren. De kwaliteit van de groenblauwe structuren en groengebieden wordt hierdoor steeds belangrijker voor bewoners. Door het natuurlijk systeem robuuster in deze zone (van oeverwallen, komkleigebied en uiterwaarden) te maken kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering minimaliseren. Samenwerking tussen de gemeenten Wijchen, Beuningen en Nijmegen kan in de zone leiden tot een aantrekkelijk landschapspark en biedt bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied. Ook biedt dit landschapspark ruimte voor biodiversiteit in combinatie met energieopwekking en kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering opvangen (waterberging).

Kanaalzone Nijmegen en Malden
Zowel in Nijmegen als Heumen spelen er veel ontwikkelingen langs het kanaal. In Heumen wordt in de kern gebouwd aan het kanaal, maar wordt ook de groene functie van het kanaal versterkt en de zone tussen de Malden en Nijmegen versterkt als groengebied en voor de landbouwtransitie. Ook zijn er kansen voor de energietransitie. Op het gebied van mobiliteit wordt er gezocht naar een regionale Hub en worden fiets en HOV-functie versterkt. De Kanaalzone biedt in Nijmegen naast een flinke toevoeging aan de woningvoorraad ook kansen om een stap te zetten naar meer vitaal en verbonden Nijmegen-West. Naast de nieuwe plekken voor woningbouw, versterken we de wijken rondom het kanaal met voorzieningen en werkfuncties. In combinatie met het versterken van de groenblauwe structuren langs het kanaal en de zone tussen Heumen en Nijmegen liggen hier kansen om de bouwstenen/opgaven uit de Verstedelijkingsstrategie te verzilveren.

Nijmegen Stationsgebied
De komende jaren wordt het Nijmeegse stationsgebied vernieuwd. Het station vervult een regionale functie. Het Rijk, provincie Gelderland, gemeente Nijmegen en NS investeren samen in Stationsgebied Nijmegen om het om te vormen tot een aantrekkelijke plek waar reizen, wonen, werken, winkelen en recreëren samenkomen. Aan de westzijde komt een nieuwe entree en wordt een nieuw gebied met woningen en maatschappelijke functies ontwikkeld. Rondom het station komen nieuwe woningen om tegemoet te komen aan de woningnood. Het Stationsgebied Nijmegen wordt ook groener en duurzamer.

Rijk van Nijmegen

Leefomgeving

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

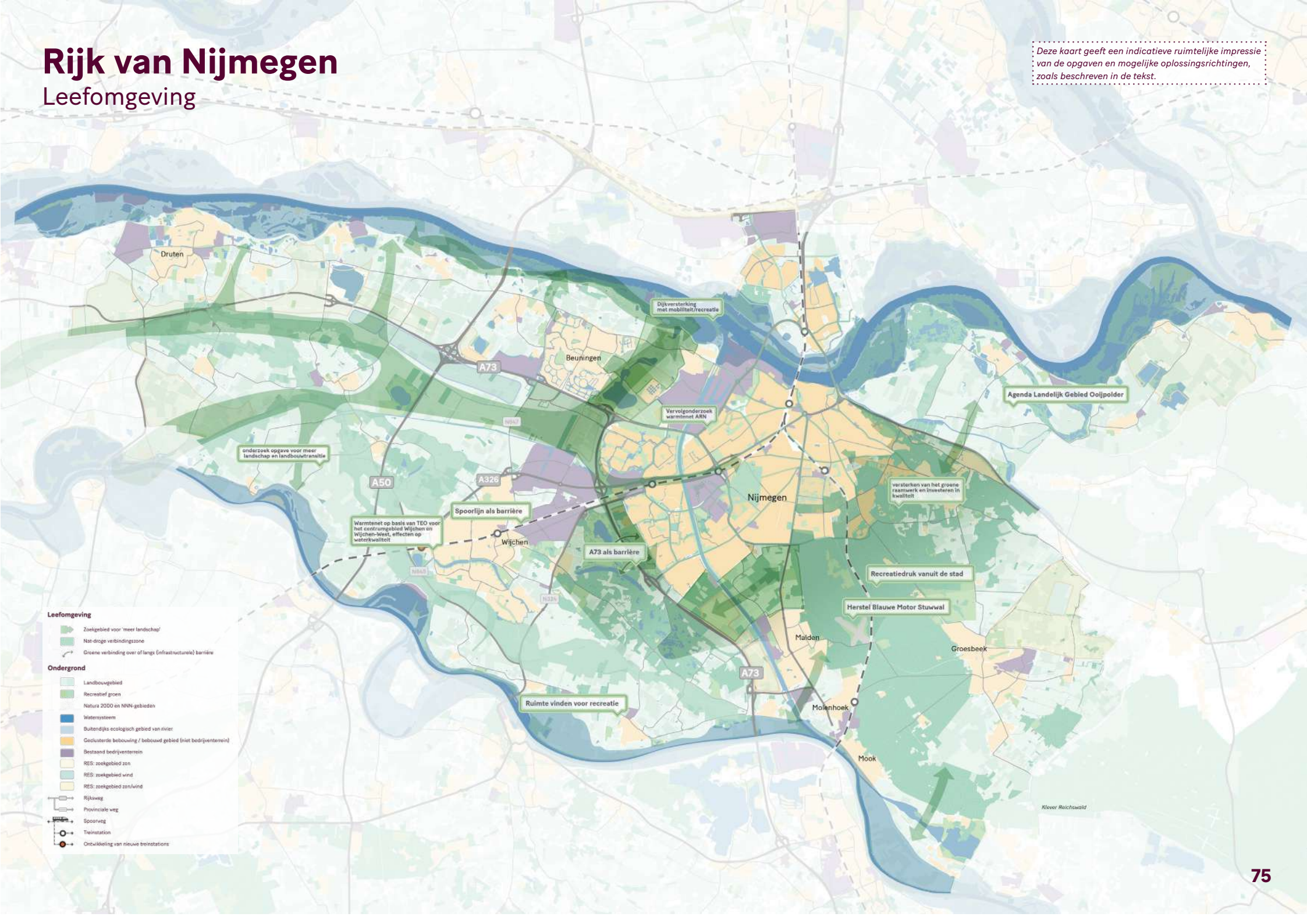

Rijk van Nijmegen

Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

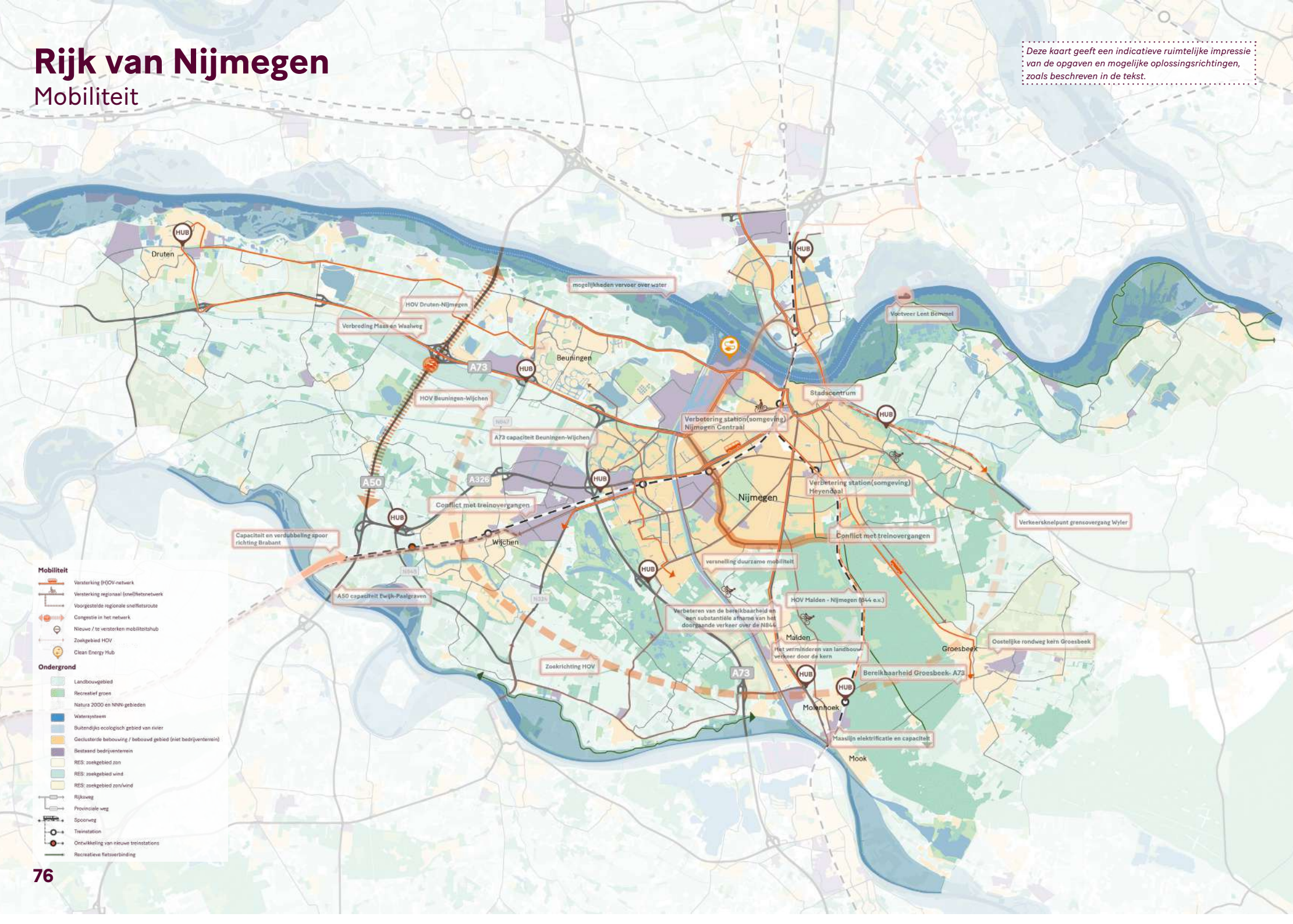

Rijk van Nijmegen

Economie

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

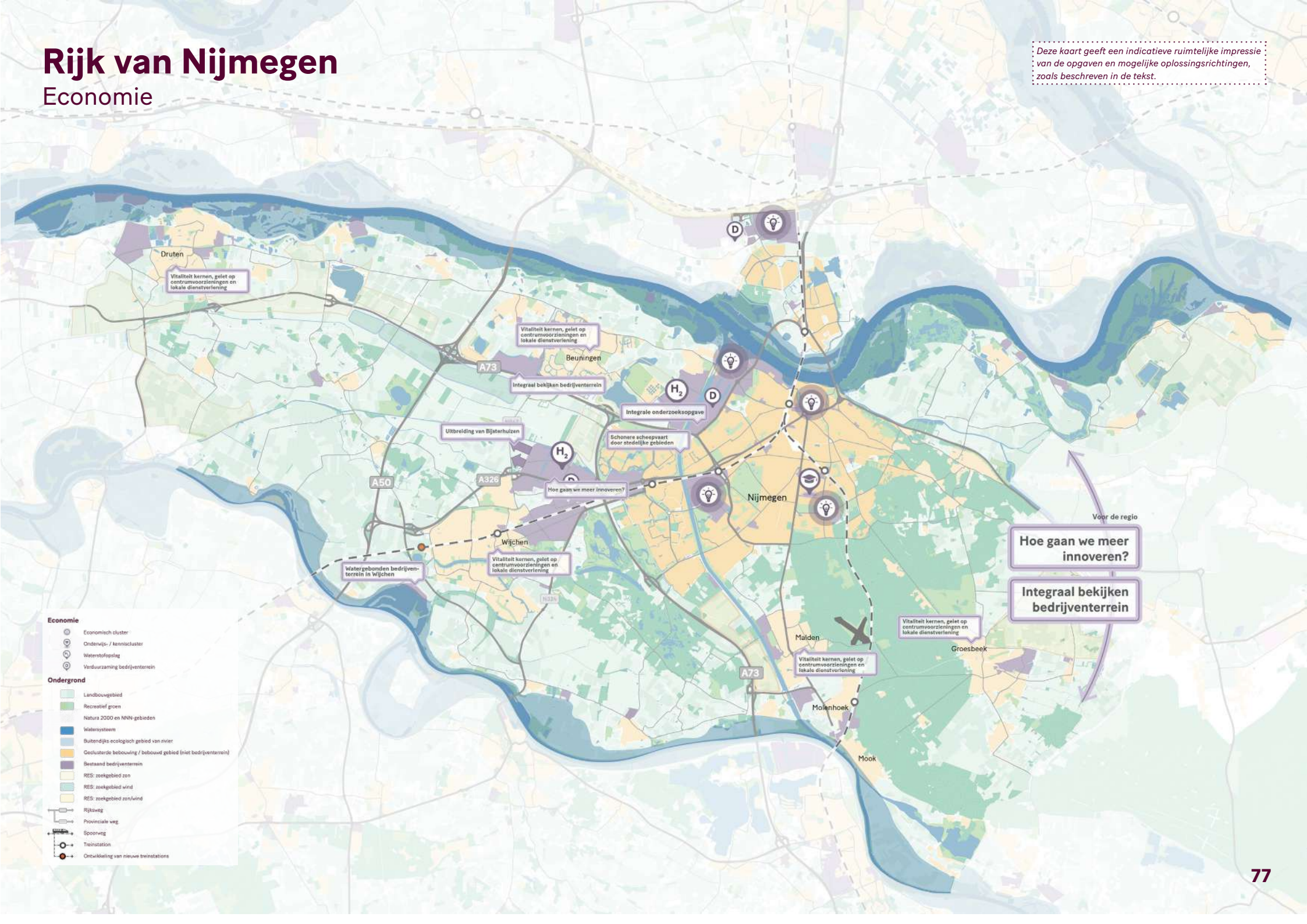

Rijk van Nijmegen

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

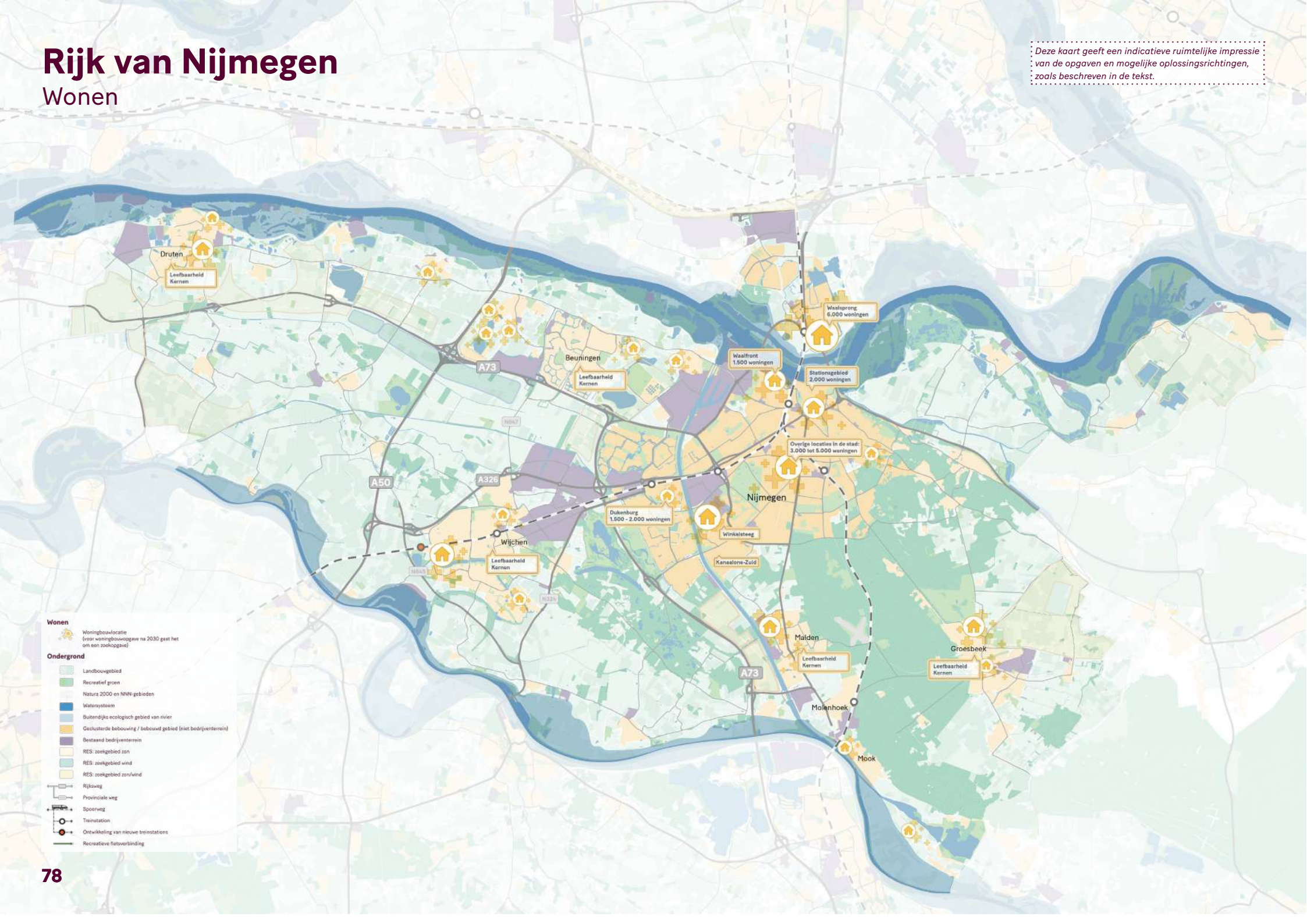

Veluwe

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten Arnhem, Barneveld, Ede, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen

Positionering van de Veluwe in de Groene Metropool

De Veluwe is met haar rijke natuur en variatie aan landschappen van onschatbare strategische (inter-)nationale waarde. De Veluwe is het grootste Natura2000-gebied op land van Noordwest-Europa. De stuwwal is de motor voor het watersysteem met invloeden tot ver buiten de Veluwe en essentieel voor onze drinkwatervoorziening en nationale drinkwaterreserve.

De Veluwe is het "groen" in onze Groene Metropool. Zij is de "groene long" van de regio en vormt de contramal voor de toenemende verstedelijking door bevolkingsgroei en woningbouw.

De afwisseling van bos, heide, beken en sprengen, landgoederen en het rivierengebied levert een landschap op waarin veel inwoners en bezoekers zich kunnen ontspannen. Naast de intrinsieke groenblauwe natuurwaarden en haar bijdrage aan het klimaatsysteem (o.a. CO_2-opname, O_2-productie, zuivering, verkoeling) heeft de Veluwe een grote toeristisch-recreatieve waarde.

Maar de Veluwe gaat achteruit! Door onder andere milieudeposities, verdroging, versnippering en een toenemende recreatieve belasting treedt een verschraling op. Ook is er een ruimtelijke druk door ruimteclaims voor woningbouw, bedrijfslocaties, verkeer en vervoer en (grootschalige) energieopwekking en waterwinning. We zoeken een duurzamere balans tussen ruimte voor de natuur en ruimte voor de mens.
Het behoud, beschermen en versterken van dit landschap, deze natuurwaarden en dit watersysteem is een van de hoofddoelen uit het verstedelijkingsconcept. Een robuust ecologisch systeem is randvoorwaardelijk voor een gezonde en welvarende samenleving.

Binnen het Natura 2000-gebied staat behoud en versterking en uitbreiding van de natuur voorop. In een ruime zone daaromheen is ruimte voor passende, gemengde ontwikkelingen. In die zone vinden we de meeste kernen, landgoederen, uiterwaarden en landbouwgebied.

Een goede afstemming met aangrenzende deelgebieden uit de Verstedelijkingsstrategie, waaronder Liemers, Foodvalley en Arnhem-Oost is daarom noodzakelijk. Hetzelfde geldt voor onder andere de gemeenten Apeldoorn en Harderwijk, waar ook opgaven zijn voor woningbouw. We willen de groenblauwe waarden van de Veluwe door laten lopen tot tussen en zelfs in onze kernen.

De gebiedsuitwerking Veluwe heeft een belangrijke rol om het 'meer landschap' van onze ambitie 'meer landschap, meer stad', te realiseren. We zullen daarom woon- en werklocaties grotendeels in andere deelgebieden moeten realiseren.
Toch is er, mede vanuit het oogpunt 'vitale kernen' voor woningbouw, ook een beperkte opgave in dit deelgebied die we zo veel mogelijk binnenstedelijk, circulair, klimaatadaptief en groen realiseren. Economisch focussen we op versterking van de toeristisch-recreatieve sector, met name in de randen, maar ook de ontwikkelingskansen van de landbouwtransitie nemen we mee.

Integrale onderzoeksvraag

Hoe kunnen we de natuur (ecologie en hydrologie) herstellen en versterken en gelijktijdig de demografische en economische groei faciliteren en de vitaliteit van kernen versterken? Waar kunnen we dit combineren met versterking van landschap, economie en cultuurhistorie? Hoe kan de landbouwtransitie en de transformatie van verblijfsrecreatie hierin benut worden? Hoe vergroten we de groene verbindingen met (recreatief) groen buiten de Veluwe? En hoe financieren we deze ambitie? Dit zijn de onderzoeksvragen waar het in dit deelgebied om draait.

Veluwe
Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

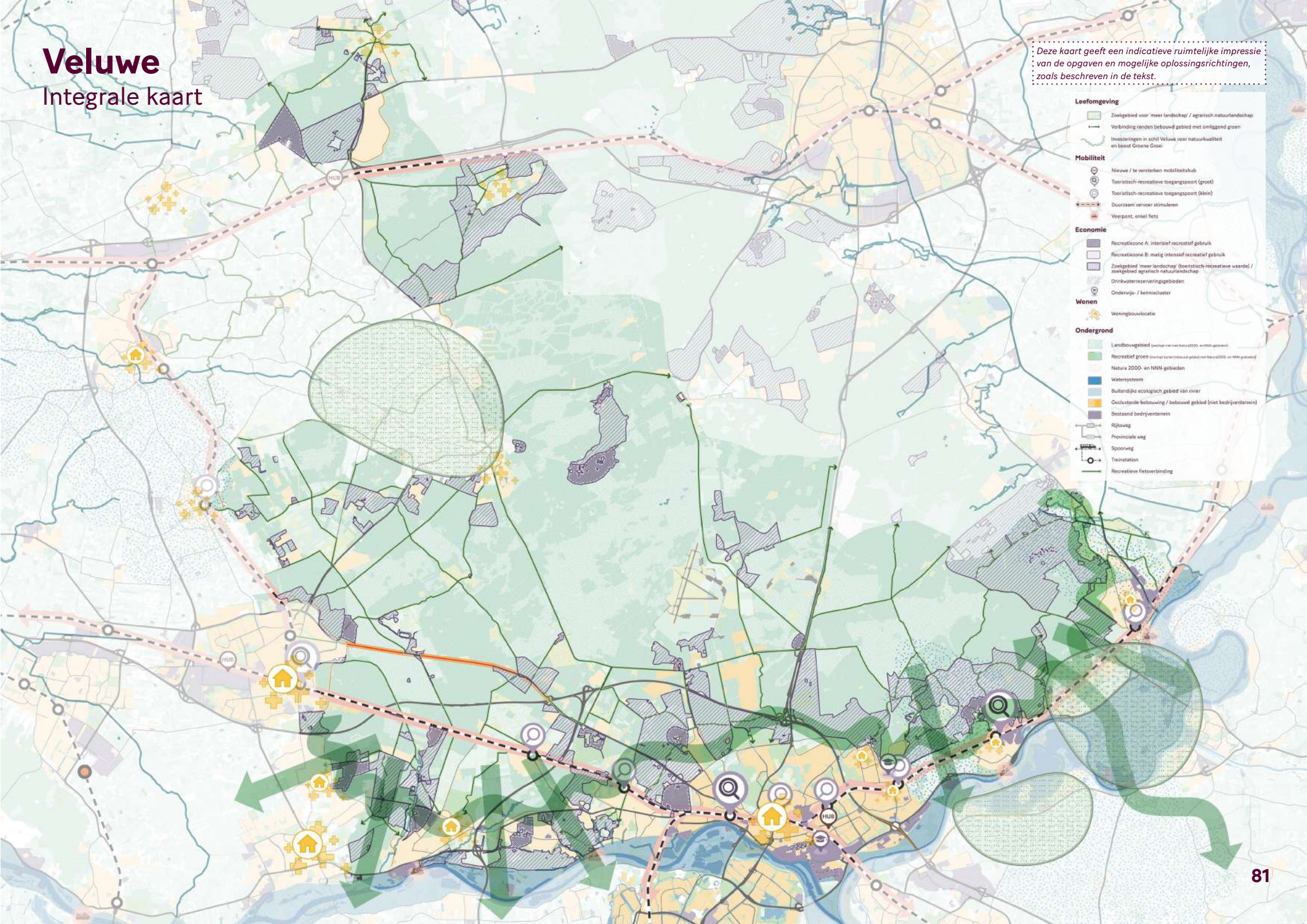

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Leefomgeving
Wil de Veluwe de groene long van de metropool blijven, dan is beheer, herstel en uitbreiding van natuur en hydrologie randvoorwaardelijk. We willen vanuit de Verstedelijkingsstrategie daar een integrerende bijdrage aan leveren, vanuit de balans tussen groen en groei. Denk daarbij aan recreatiezonering in het natuurgebied en daarbuiten, natuurontwikkeling, tegengaan van verdroging en stikstof-maatregelen. Ook willen we aan de randen van de Veluwe nieuwe mogelijkheden ontwikkelen voor dag- en verblijfsrecreatie om daarmee de druk op de Veluwe zelf te verminderen. We integreren dat waar mogelijk met de transitie van de landbouw, stimulering van de recreatieve economie en klimaatadaptatie. In het verlengde daarvan is 'meer landschap' buiten het deelgebied Veluwe ook noodzakelijk. Zo spreiden we de recreatie.

Wonen
We gaan verspreid over meerdere kernen, zoveel mogelijk nabij OV-knooppunten, ongeveer 3.000 woningen toevoegen tot 2040. Veel kernen lopen tegen ruimtelijke grenzen aan (natuurgebieden, uiterwaarden), liggen in landschappelijk waardevolle gebieden en willen niet aan elkaar groeien (groene vingers behouden). Ook hebben we de opgave om de brede vitaliteit van kleinere kernen te behouden. We realiseren woningen bij voorkeur via verdichting en nabij OV-punten wat leidt tot ingewikkelde ontwerpopgaven. Hoe verdichten we woonwijken zonder het karakter van onze kernen aan te tasten en hoe doen we dat betaalbaar, klimaat-adaptief, groen en circulair?

Mobiliteit
Verminderen van vervuiling/deposities, verkeersoverlast en veiligheidsrisico's van automobiliteit door recreanten en forenzen is nodig voor de leefbaarheid in deze regio en is goed voor de natuur. Bij voorkeur komt zowel de toerist als lokale ommetjesmaker zonder auto naar de Veluwe, maar we willen ook overstappen (transfers) van auto naar fiets mogelijk maken. Dit voorzien we vooral aan de randen/ontvangstplekken van de Veluwe. Daarbij dragen strategisch gelegen ontvangstlocaties (goede ov-parkeer- en overige voorzieningen) bij aan spreiding van bezoekers in het gebied. Voor het lokale woon-werk verkeer stimuleren we slimme en schone mobiliteit; fiets en openbaar vervoer.

Economie
We willen de recreatieve economie waar nodig revitaliseren en waar mogelijk versterken. We stimuleren de landbouwtransitie met multifunctioneel landgebruik, innovatie, kortere keten en nieuwe duurzame verdienmodellen. De toekomst van intensieve landbouw en zwaardere industrie aan de randen van de Veluwe moet afgewogen worden ten opzichte (versterking van) natuur, hydrologie en recreatie. In en rond de Veluwe zijn er veel ruimtelijke beperkingen voor maatregelen voor de energietransitie vanwege natuurbescherming en strategische drinkwatervoorzieningen (inclusief Aanvullende Strategische Voorraad).

Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en de onderzoeksagenda

1. Robuust systeemherstel van de Veluwe
Een natuurlijker watersysteem en natuurherstel is noodzakelijk om effecten van stikstofdepositie, klimaatverandering en de achteruitgang van de biodiversiteit tegen te gaan. Daarom geven we een impuls aan natuurontwikkeling op de Veluwe. In verschillende herstelprogramma's werken we al aan het herstel van het Natura2000 gebied 'de Veluwe', bijvoorbeeld in de uitvoering van recreatiezonering. Ook in het Nationaal Programma Landelijk Gebied en in de Gelderse Maatregelen Stikstof wordt gewerkt aan het versterken van de natuur op en rondom Veluwe. Dankzij de verkenning van Gelderse Maatregelen Stikstof hebben we een goed beeld welke maatregelen nodig zijn om de negatieve effecten van stikstof te beperken, zowel op de Veluwe zelf als op de flanken ervan (de overgangsgebieden). Denk bijvoorbeeld aan robuust systeemherstel (natuur en water) in en nabij beekdalen, zoals het versterken van het Renkums beekdal en tegengaan van verdamping in het infiltratiegebied. We onderzoeken hoe we deze maatregelen gerealiseerd krijgen en wat voor samenwerkings-

en financieringsconstructies daarbij passen, waar mogelijk geïntegreerd met de maatregelen voor ‘meer landschap;’ en ‘dagelijks groen’ in de directe leefomgeving.

2. Meer landschap
In een ruime schil rond de Veluwe zoeken we grote gebieden waar we een deel van het extra uitloopgebied uit het verstedelijkingsconcept kunnen realiseren. Het doel is om de Veluwe als toeristisch-recreatief concept uit te breiden en daarmee de recreatieve druk te spreiden.
In de gehele verstedelijkingstrategie zoeken we 5.000 hectare. In deze gebieden willen we natuur- en landschapswaarden toevoegen met behoud van onder andere een natuur-inclusieve landbouwfunctie. We gaan onderzoek doen naar de ontwikkelingskansen in deze gebieden voor verblijfsrecreatie, natuur, landbouw en landbouwtransitie, hydrologie en klimaatadaptatie, landschap, cultuur, erfgoed en economie. We denken daarbij, binnen het deelgebied Veluwe, aan het gebied Otterlo-Wekerom-Harskamp, het Rivierklimaatpark, de Havikerwaard en het versterken van recreatie aan de Rijn en IJssel.
Transities en investeringen in de schil rond de Veluwe hebben prioriteit vanwege de directe positieve impact op de natuurkwaliteit. Deze investeringen hebben een hoog maatschappelijk rendement en geven een krachtige boost aan de Groene Groei.

3. Spreiden en kanaliseren van de recreatie op de Veluwe
Ook recreatie en toerisme heeft haar weerslag op de kwaliteit van de natuur op de Veluwe. De natuur lijdt onder het intensieve gebruik. De recreatiezonering is een stap in de goede richting. Hierin zijn gebieden aangewezen waar intensiever gerecreëerd kan worden en gebieden waar de natuur dit gebruik niet of in mindere mate toelaat. Ongeveer 75% recreanten op de Veluwe zijn inwoners van het gebied. Meer landschap aan de randen van de Veluwe draagt ook bij aan het spreiden van de gebruikers.
Naast het toevoegen van nieuw landschap, onderzoeken we ook hoe we recreanten kunnen spreiden over de groene metropool. We onderzoeken welke ‘groene verbindingen’ met gebieden buiten de Veluwe waardevol zijn en hoe deze helpen de groeiende recreatieve druk te spreiden. Denk daarbij aan verbinding met Park Lingezegen, water- rivierrecreatie in de Liemers of de parkontwikkeling in het Binnenveld in de Foodvalley.

4. Dagelijks groen
Nabij, tussen en in onze kernen zoeken we lokale kansen voor groene, blauwe en landschapsontwikkeling. Door toevoeging van nieuw dag-recreatief groen bieden we alternatieve ommetjes en honden uitlaat-gebieden voor bewoners. Daarmee verminderen we de druk op de natuur, voorkomen we het aaneengroeien van kernen en helpen we klimaatadaptatie. We zien uitdrukkelijk kansen bestaande landgoederen en uiterwaarden te versterken en te ontsluiten en betrekken daarom het Geldersch Arcadië Pact bij deze ontwikkeling.

5. Infrastructuur en toeristisch-recreatieve toegangspoorten
Een netwerk van grote en kleine toeristisch-recreatieve toegangspoorten naar de Veluwe en het rivierengebied is wenselijk als stimulans voor schone en slimme mobiliteit. Deze toegangspoorten liggen primair op bestaande OV-knooppunten. We onderzoeken binnen de samenwerking van Veluweop1 wat nodig is om dit te realiseren.
De toegangspoorten concentreren toeristen op wenselijke locaties, bieden een makkelijke autovrije toegang tot de Veluwe en waterrecreatie, leveren kansen op voor de middenstand en kunnen dienen als mobiliteitshub voor overstap op fiets of OV. We denken daarbij aan Ede, Arnhem en Rheden, omdat deze stations op fiets- of loopafstand liggen van belangrijke toeristische trekpleisters: de Ginkelse Heide, Nationaal Park de Hoge Veluwe, Burgers’ Zoo, Openluchtmuseum, de Posbank en het Gelders Arcadië. Kleinere toegangspoorten, zoals (overige) sprinter-stations, moeten vooral een gemakkelijke autovrije toegang bieden voor dag- of verblijfsrecreatie.

We onderzoeken welke recreanten en toeristen nu (met de auto) naar de Veluwe reizen en vanaf waar (mobiliteitsgedrag van onze bezoekers). Op basis hiervan verkennen we waar versterking van OV, fiets – of wandelinfrastructuur nodig is om deze toegangspoorten goed te laten functioneren.

Ook onderzoeken we de opgave voor de N224 tussen Ede en Arnhem. De woningbouwontwikkelingen in Ede en groei van de regio leiden tot extra recreatief en woon-werk verkeer. We onderzoeken of we maatregelen moeten treffen op deze weg.

6. Praktische hulp bij verdichting in kleinere kernen
We kiezen in eerste instantie voor verdichting en niet voor uitbreiding, ook in kleinere kernen. We maken daarom een praktische handleiding die inzicht geeft in hoe we verdichting in dorpen kunnen ontwerpen: groen, leefbaar, klimaat-adaptief en betaalbaar. Ook laten we een advies opstellen over hoe we ondergrond mee laten wegen in keuzes over woningbouwlocaties en de inrichting en het ontwerp ervan.

7. Onderzoek naar toekomst van zware, milieubelastende en water-intensieve industrie en energie
We gaan onderzoeken welke industrie die in het deelgebied Veluwe aanwezig is zich eigenlijk slecht verhoudt tot rol en positie en kwaliteiten van het deelgebied. Het doel is om te komen tot een plan voor deze industrie voor korte en lange termijn. Denk aan verplaatsing, verduurzaming, effect-mitigatie, herbestemming. Regio-overstijgend willen we alternatieven voor de warmte- en energietransitie onderzoeken, bijvoorbeeld aquathermie.

8. Verkenning opties Integrale Gebiedsontwikkeling
In het deelgebied Veluwe (en daarbuiten) lopen verschillende programma's (Nationaal Programma Landelijk Gebied, GMS-Stikstofmaatregelen, Natura2000, Veluweop1, Vitale Vakantieparken, RES, etc.). We streven naar een integrale gebiedsontwikkeling en onderzoeken de meest optimale samenwerkings- en organisatievorm. De provincie neemt hierin het voortouw, in goede afstemming met het Rijk.

Een brede betrokkenheid van het Rijk met steun van o.a. BZK, IenW, LNV en EZK is essentieel, bijvoorbeeld in de vorm van één rijksbod / regiodeal.

9. Onderzoek financieringsmodellen
In onze visie op "groene groei" zijn investeringen in "groen/blauw" als contramal randvoorwaardelijk voor investeringen in "rood" (woningbouw, bedrijfslocaties, etc).

Investeringen in natuurontwikkeling, transformatie van de verblijfsrecreatie en de groenblauwe dooradering van het landschap zijn tot op heden per definitie financieel onrendabel, mede doordat de maatschappelijke baten van het Veluwemassief lastig kwantificeerbaar zijn en de grenzen van het deelgebied en van de regio overstijgen. In de huidige context is de financiële "verdiencapaciteit" van het Veluws ecologisch systeem zeer beperkt.

Het geringe aantal nieuwbouwwoningen in het gebied biedt via opbrengsten uit de grondexploitatie nauwelijks dekkingsmogelijkheden voor de benodigde investeringen in "groen/blauw". Zelfs op regionaal niveau biedt de compensabele onrendabele top op de woningbouw onvoldoende dekking voor deze groenblauwe investeringen.
We zoeken naar financieringsmodellen, mechanismen en instrumenten om maatschappelijke baten en lasten van investeringen in "groen/blauw" adequaat te dekken. Dit doen we niet alleen voor de Veluwe, maar voor de brede Verstedelijkingsstrategie.

Veluwe
Leefomgeving

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

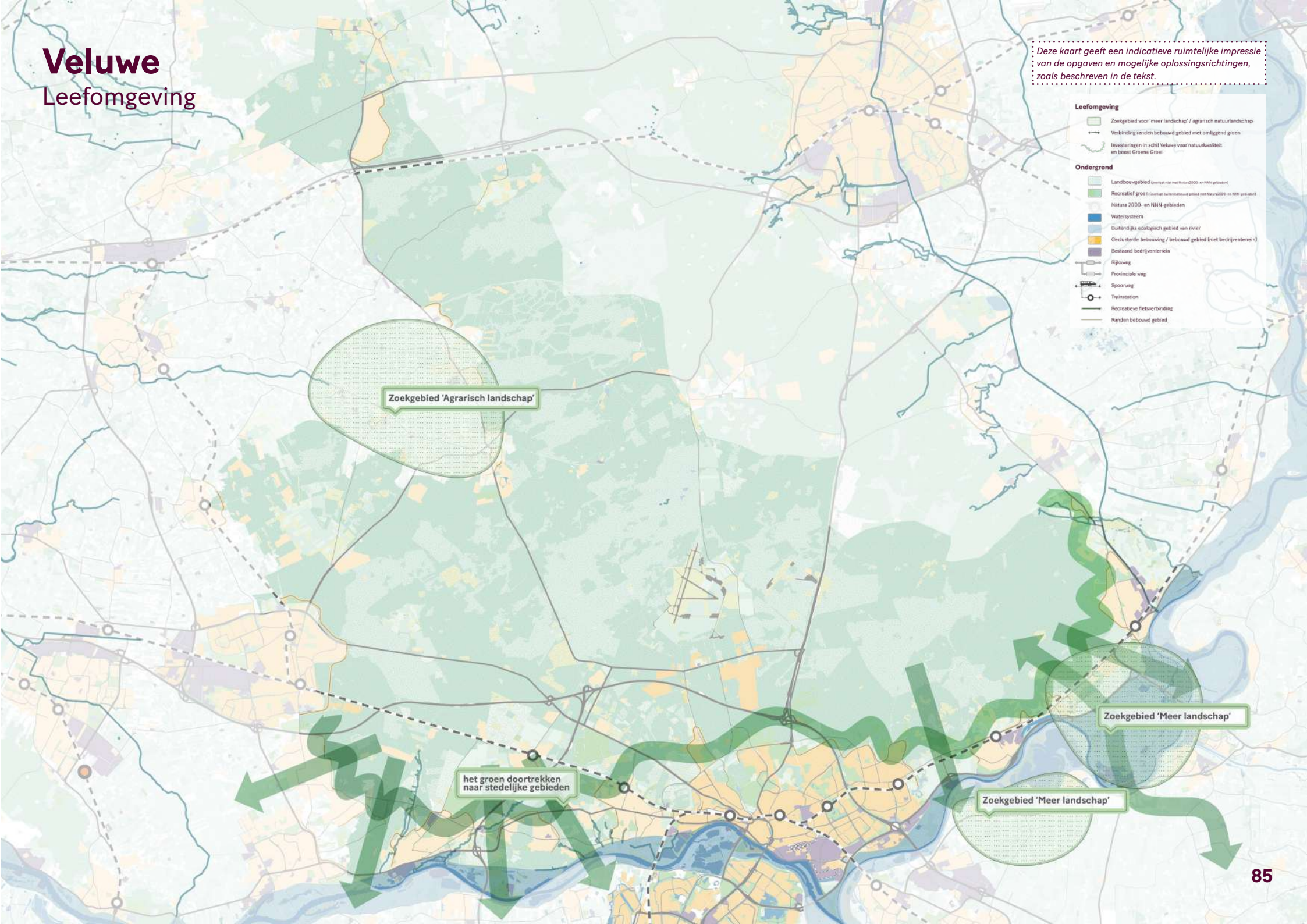

Veluwe
Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

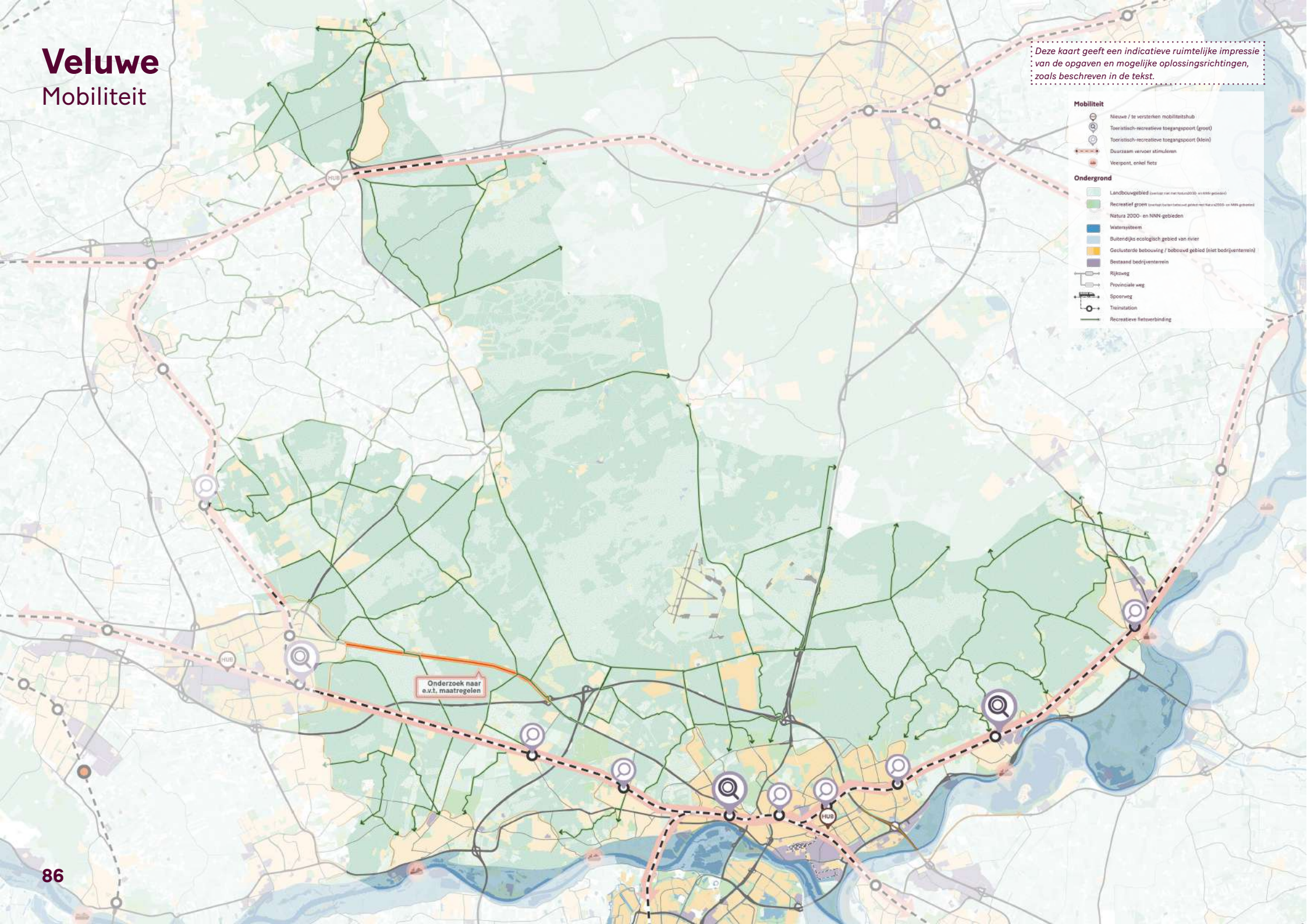

Veluwe
Economie

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

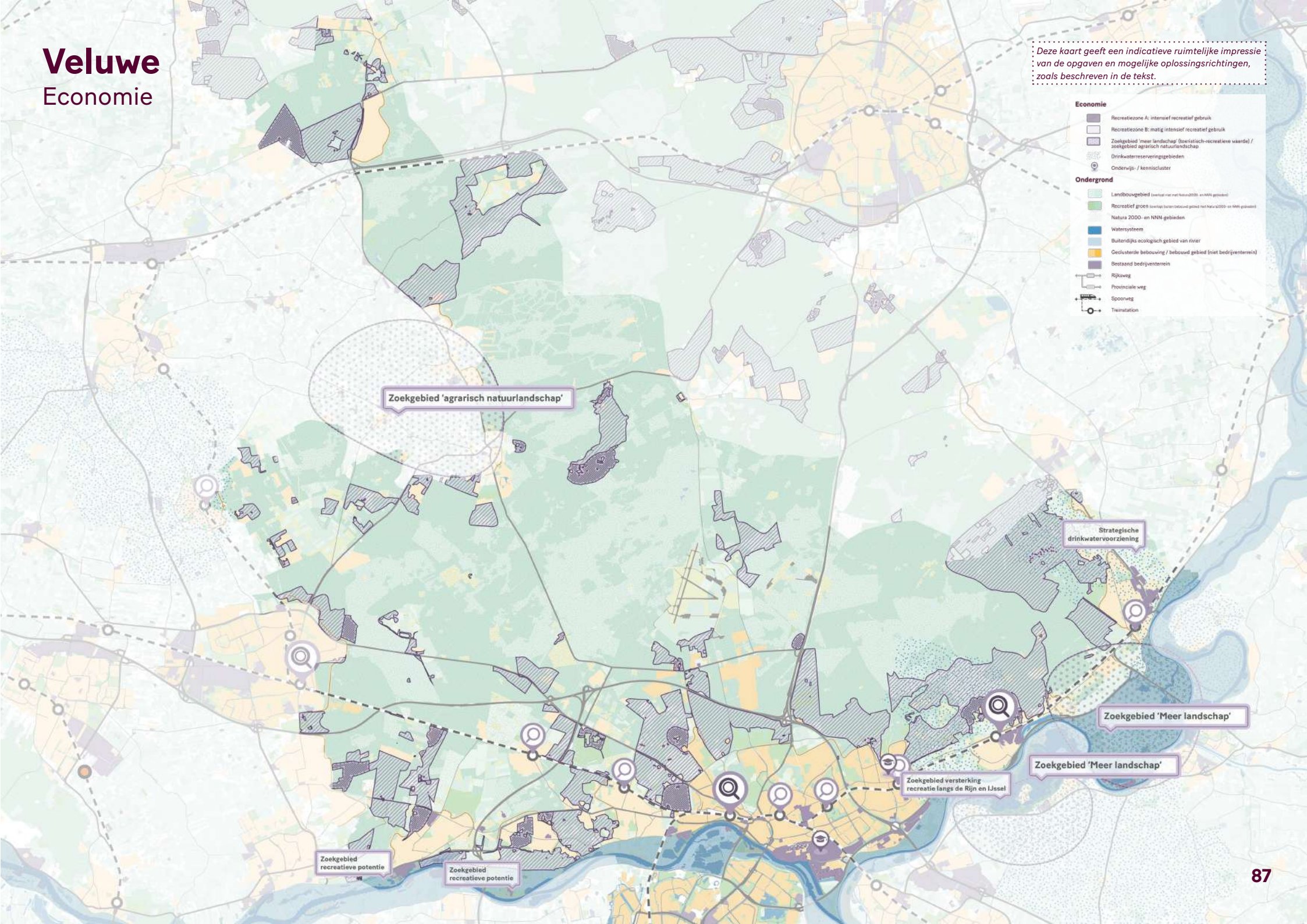

Veluwe
Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Woningbouwcijfers volgens planmonitor 2022. Er is mogelijk overlap tussen de plancapaciteit en de beoogde toevoeging uit de strategie.

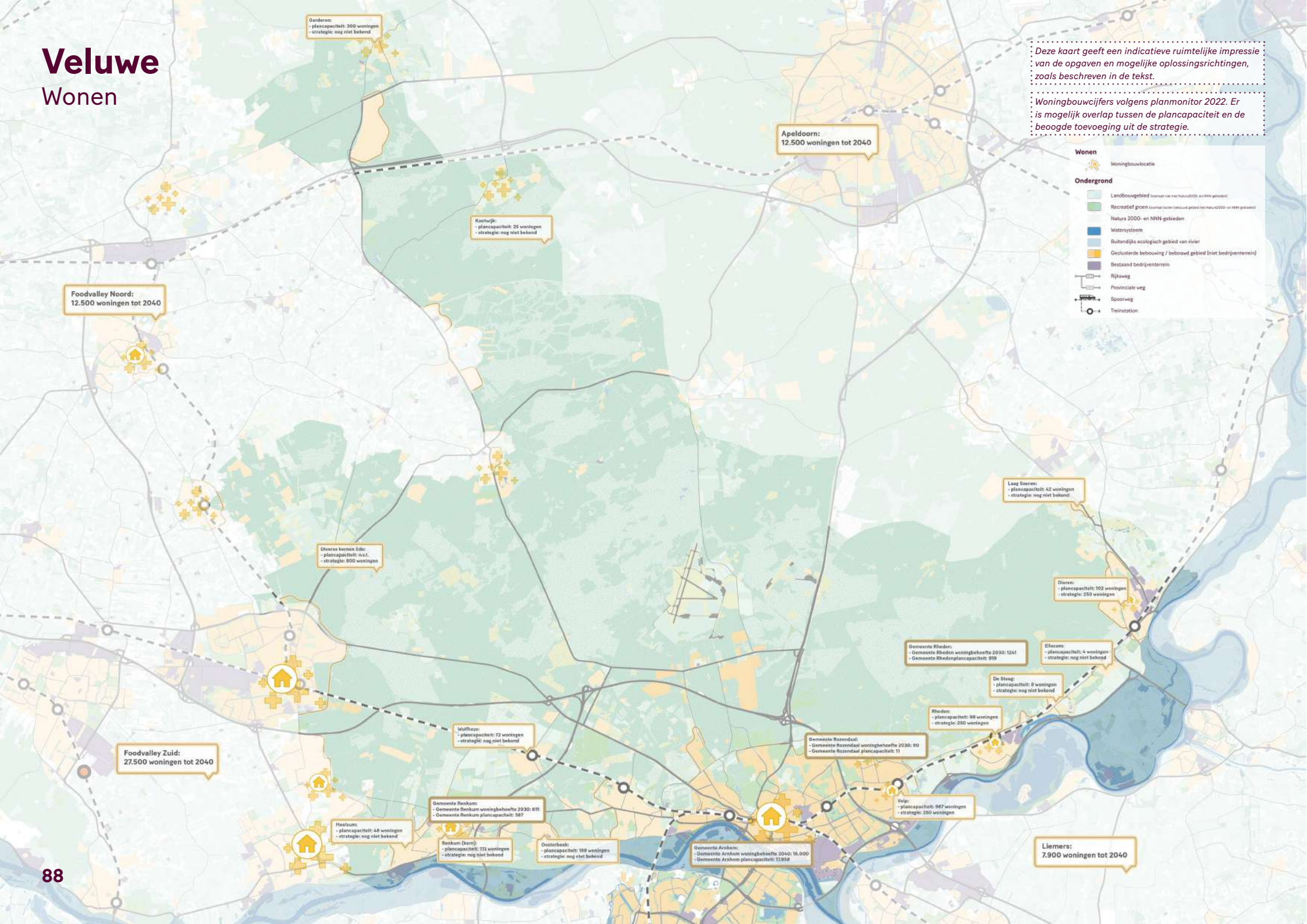

2b

Werken met de Verstedelijkingsstrategie

In dit 'Deel II-B' van de Verstedelijkingsstrategie geven we aan wat de rol en betekenis is van de Verstedelijkingsstrategie in de samenwerking tussen de partners in de komende jaren. We beschrijven de uitgangspunten voor de afspraken die we willen maken in het verstedelijkingsakkoord. Ook gaan we in op de relatie met de gebiedsuitwerkingen en het omgevingsbeleid.

Van verstedelijkingsconcept naar een strategie om langjarig samen te werken

De partners vanuit de regio's en het Rijk hebben in 'Deel 1' hun visie op de verstedelijkingsopgave vormgegeven. Het verstedelijkingsconcept 'Meer landschap, meer stad' beschrijft de ambitie, geeft (op basis van ontwerpend onderzoek) perspectief aan de rol en betekenis van de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley in het 'Stedelijk Netwerk Nederland' en bevat ontwerpprincipes voor elk van de vier bouwstenen. Het verstedelijkingsconcept beschrijft de manier waarop de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley de opgaven in samenhang met elkaar kan accommoderen. De opgave om 100.000 woningen en bijbehorende aantallen arbeidsplaatsen toe te voegen in onze regio tot 2040 is daarmee in te passen op een manier die recht doet aan de principes en uitgangspunten van het verstedelijkingsconcept zodat ook het groene raamwerk versterkt wordt. Dat vraagt niet alleen een werkend inhoudelijk concept, maar ook een langjarige en stevige samenwerking tussen de partners van de Verstedelijkingsstrategie. Met het verstedelijkingsakkoord maken we afspraken om deze samenwerking voort te zetten en te verstevigen. Daarbij blijven we programmatisch werken aan nadere uitwerking en realisatie van de ambities.

Wat is de Verstedelijkingsstrategie?

De Verstedelijkingsstrategie geeft aan waar de partners (twee regio's, de 26 gemeenten, het Rijk, de provincies Gelderland en Utrecht en de waterschappen) gezamenlijk met verstedelijking in de regio naartoe willen: het vormt de koers voor de ontwikkeling van de regio op middellange en lange termijn om de doelen voor een duurzame verstedelijking in deze regio te realiseren. In de Verstedelijkingsstrategie komen ruimtelijke keuzes op het gebied van woningbouw, economie, mobiliteit, landschap, energie, water en ecologie bij elkaar. Het moet de integraliteit en de randvoorwaardelijke koppeling tussen de vier bouwstenen (wonen, economie, leefomgeving, mobiliteit) en de daarvoor benodigde randvoordwaarden voor 'Meer landschap, meer stad' borgen.

Op basis van de Verstedelijkingsstrategie worden afspraken gemaakt over de uitvoering in het verstedelijkingsakkoord (bijvoorbeeld investeringsafspraken). Het akkoord brengt verschillende maatschappelijke opgaven en bijbehorende programma's (Rijk en regio) met

elkaar in verband. Dus het moet antwoord geven op: waar komen de verschillende opgaven samen, welke regionale samenwerking is er al en wat is nodig gezamenlijk op te pakken? De Verstedelijkingsstrategie agendeert bij (sectorale) Rijks-, provinciale en regionale investeringsinstrumenten en programma's zoals het MIRT), het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG), de regionale Woondeals en vice versa (vraagstukken uit deze programma's worden geagendeerd bij de Verstedelijkingsstrategie). Deze meer gebiedsgerichte manier van werken en investeren wordt uitgewerkt in (een) regionale investeringsagenda('s). Partijen maken in het kader van de Verstedelijkingsstrategie ook afspraken over inbreng van capaciteit en procesfinanciering.

De Verstedelijkingsstrategie waarin partijen samenwerken via het principe van 'één overheid' past binnen de context van regievoering zoals de nationale overheid die voorziet (Ruimtelijke ordeningsbrief, 17 mei 2022). Rijk, provincies, regio(gemeenten) en waterschappen werken namelijk gezamenlijk aan de gedeelde opgaven uit de Verstedelijkingsstrategie. De Verstedelijkingsstrategie is de basis voor de gebiedsgerichte aanpak van het Rijk in het NOVEX-gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. In deze gebiedsgerichte aanpak, in het NOVEX-gebied, zullen ook de opgaven in het omliggende landelijke gebied in samenhang met verstedelijkingsopgaven bekeken worden. We brengen dus verschillende opgaven en programma's samen. Zo verbinden we de Verstedelijkingsstrategie ook met andere lopende programma's, zoals op het gebied van energie (Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën), economie (het programma werklocaties Ruimte voor Economische Activiteit) en leefomgeving (Programma gezonde en groene leefomgeving).

Verstedelijkingsproces

De Verstedelijkingsstrategie is daarmee ook de basis voor de 'ruimtelijke puzzel' die de provincies in 2023 op verzoek van het Rijk (Ruimtelijke ordeningsbrief, 17 mei 2022) in samenwerking met alle medeoverheden (inclusief Rijkspartijen) en private- en maatschappelijk partijen zullen gaan leggen om de verschillende doelen en opgaven in de leefomgeving ruimtelijk in te passen. De strategie is dus input voor het leggen van de ruimtelijke puzzel op provinciaal niveau.

Verstedelijkingsakkoord

Een onderdeel van de Verstedelijkingsstrategie is het sluiten van het verstedelijkingsakkoord. Het verstedelijkingsakkoord bestaat globaal uit drie onderdelen, te weten:

1. Afspraken over samenwerking

Dit zijn de afspraken over de samenwerking die nodig zijn om in dit proces bij elkaar te blijven, keuzes te maken en onze inspanningen zó op elkaar af te stemmen dat we de doelen van de Verstedelijkingsstrategie realiseren. Deze samenwerkingsafspraken zijn gebaseerd op de volgende samenwerkingsprincipes:

- De Verstedelijkingsstrategie is leidend - door Rijk en regio gedeelde ambities en opgaven,

zoals verankerd in de Verstedelijkingsstrategie en in herijkingen daarvan, zijn leidend voor het handelen van de partners in het ruimtelijke domein.

- Open en gelijkwaardig - partijen werken vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid samen in gelijkwaardige verhoudingen en in gedeeld eigenaarschap. De bijdragen die elke partij wil en kan leveren zijn bepalend in de samenwerking. Partijen werken samen op basis van een open agenda; standpunten zijn niet het startpunt, maar we bekijken de opgaven en oplossingsrichting als een gezamenlijke zoektocht met een open blik.
- Democratische legitimatie - de democratische legitimatie blijft gewaarborgd; besluitvorming en verantwoording vinden plaats door/aan raden, Staten en Tweede Kamer. Deelnemende overheden organiseren zelf het mandaat in overleggen, zodat ze namens een organisatie of samenwerkende organisaties hun bijdragen kunnen inbrengen.
- Wederzijds commitment op uitvoering - Rijk en regio zijn aanspreekbaar op het commitment aan elkaar en spreken daarvoor een interventiemodel af. Provincies en (sub)regio's zorgen voor gezamenlijkheid in de regio. Het Rijk zorgt voor gezamenlijkheid binnen en tussen departementen.

In het kort betekent dit dat de Verstedelijkingsstrategie zelf geen formele status heeft in het omgevingsbeleid. De Verstedelijkingsstrategie krijgt betekenis via doorwerking in het omgevingsbeleid van de verschillende overheden. De samenwerking gaat uit van gelijkwaardigheid tussen partners en democratische legitimatie. Daarmee vormt het een alliantiemodel zonder formele beslissingsbevoegdheden of doorzettingsmacht in het ruimtelijk domein. Er wordt gewerkt vanuit programmasturing: gezamenlijk wordt vanuit de Verstedelijkingsstrategie programmering, monitoring en evt. escalatie bij knelpunten vormgegeven. De uitvoering van de maatregelen ligt bij de verantwoordelijke overheden en wordt niet direct vanuit de Verstedelijkingsstrategie aangestuurd.

2. Afspraken over programmering en fasering van wonen/werken/voorzieningen in relatie tot bereikbaarheid en leefomgeving (het verstedelijkingsprogramma)

Kern van het verstedelijkingsakkoord is de basis voor de afspraken over het realiseren van de verstedelijking in de regio zodat een betrouwbare, betaalbare en continue bouwstroom in balans met de groene leefomgeving, de duurzame mobiliteit en vitale economie wordt geborgd. De afspraken over middelen voor de benodigde maatregelen, zullen worden opgenomen in het akkoord (waar al mogelijk) of worden later op basis van dit akkoord gemaakt. Dit betekent dat het akkoord de randvoorwaarden organiseert om de doelen van de Verstedelijkingsstrategie te realiseren in termen van maatregelen, planning, bekostiging en organisatie. Dat betekent ook dat het gebiedsgericht programmeren van functies zoals wonen of werken zich (onderling) ook goed moet verhouden tot de benodigde randvoorwaarden.

Afspraken over de gebiedsuitwerkingen

In de gebiedsuitwerkingen wordt uitgewerkt en getest hoe ontwerpprincipes uitpakken in vlekken of deelgebieden en welke randvoorwaarden ingevuld moeten worden. De integraal uit te werken gebieden zijn de drie sleutelgebieden Spoorzone Arnhem-Oost, Nijmegen-West en Foodvalley-Zuid en de overige gebieden te weten Foodvalley-Noord, Liemers, Middengebied Arnhem-Nijmegen, Rijk van Nijmegen en de Veluwe. Deze acht gebieden zullen ook in de komende jaren met elkaar in samenhang worden uitgewerkt en vormen een belangrijke bouwsteen voor het verstedelijkingsprogramma.

In gebiedsuitwerkingen komen de ontwerpprincipes per bouwsteen van de Verstedelijkingsstrategie samen in een specifiek gebied. De rol van de gebiedsuitwerkingen is zo tweeledig:
1. De gebiedsuitwerkingen vormen de basis om de (abstracte) Verstedelijkingsstrategie en ontwerpprincipes lokaal door te vertalen;
De gebiedsuitwerkingen zijn agenderend voor de regionale samenwerking in de Verstedelijkingsstrategie tussen gemeenten in de

regio en vormen een belangrijk houvast voor het lokale omgevingsbeleid;
2. De gebiedsuitwerkingen brengen inhoudelijke vraagstukken in beeld en vormen zo ook input voor het gesprek tussen Rijk en regio over samenwerking en eventuele investeringen. Ze vormen de gebiedsgerichte input en onderbouwing voor het verstedelijkingsprogramma met het Rijk (vast te stellen in BO Leefomgeving of BO MIRT) en de doorwerking naar investeringen en inzet van regio en Rijk in de komende jaren (de uitvoeringsagenda, inclusief investeringsagenda, van het NOVEX-gebied).

De gebiedsuitwerkingen zoals ze nu voorliggen, agenderen de opgaven en kwesties die de betrokken partijen uit het deelgebied samen op willen pakken. De gebiedsuitwerkingen zijn dus geen blauwdruk, maar moeten kunnen inspelen op ontwikkelingen en nieuwe inzichten en kunnen dus in de tijd wijzigen. Dit vraagt om tussentijdse bijstelling, aanscherping, aanvulling en/of concretisering. Tussen de verschillende gebiedsuitwerkingen kunnen snelheidsverschillen bestaan. Het borgen van de samenhang tussen de gebiedsuitwerkingen is onderdeel van het verstedelijkingsakkoord en het uitvoeringsprogramma.

Afspraken over randvoorwaarden
In het verstedelijkingsprogramma worden het verstedelijkingsconcept en de gebiedsuitwerkingen specifiek gemaakt, worden de verstedelijkingslocaties en benodigde maatregelen in de tijd gezet en worden daaraan investeringsmogelijkheden gekoppeld. De maatregelen die randvoorwaardelijk zijn voor de realisatie van wonen, werken en voorzieningen worden in hun onderlinge samenhang gefaseerd. Dan gaat het om duurzame mobiliteit zoals (H)OV, om stikstof en natuur, om de integratie economie en stad, om logistiek, om energie, enzovoort. Ook wordt in het verstedelijkingsprogramma de aanpak vertaald naar de gefaseerde inzet van instrumenten en middelen. Hierbij vindt ook een afweging plaats van de effectiviteit en doelmatigheid van deze inzet. Zo kan er ofwel versnelling of een doorbraak worden bereikt ofwel eerst onderzoek of alternatieven verkend moeten worden. Niet alles kan op hetzelfde moment. Dat is complex en dus daarom moeten ook de rol en verantwoordelijkheden benoemd worden. Afgesproken wordt wie wat doet om gezamenlijk de opgave te realiseren. Dit vanuit m.n. ieders wettelijke taken en bevoegdheden, mandaat, verantwoordelijkheid en financieringsmogelijkheden. Alleen in onderlinge samenhang kan de voorgenomen verstedelijkingsopgave worden gerealiseerd.

3. Overige afspraken

Monitoring
De Verstedelijkingsstrategie maken we met elkaar voor 20 jaar. Dat is een lange periode waarvan we nu al weten dat er van alles gaat gebeuren. Er zullen zich veranderingen voordoen in de economie en in de politiek, maar ook in de woonbehoeften van inwoners, de manier waarop we reizen en waarop bedrijven zich organiseren. Wat er precies verandert, kunnen we nu niet voorspellen, maar we weten wel dát het zal veranderen. Door vooraf afspraken te maken over hoe we om (willen) gaan met die veranderingen en op welke manier we dan met elkaar bijsturen, zijn we met elkaar in staat om op tijd te reageren. We monitoren met elkaar (generiek en specifiek in de deelgebieden) en kijken steeds naar wat er op (middel)lange termijn nodig is om integrale doelen te halen. Dat gaat over de inhoud, maar ook over timing. Dat gaat over het regionale beeld (halen we de aantallen en het tempo) en over gebiedsgerichte invulling (wat is op deze plek nodig?). Alleen als we steeds vanuit die twee perspectieven sturen, kunnen we komen tot een aanpak die onze regio versterkt en vergroend.
Zo komen we ook tot de continue bouwstroom. Natuurlijk is het geen spreadsheet planologie. Het gaat om integrale opgaven, omdat de behoefte om meer woningen te realiseren in een goede kwaliteit samengaat met aanzienlijke (transformatie) opgaven in het (bestaande) stedelijk netwerk

zoals wateropvang, vergroening, energietransitie, mobiliteit en stadsdistributie. Dit heeft ook te maken met adaptiviteit en veerkracht. Ook daar helpen de gebiedsuitwerkingen ons bij: deze brengen op subregionale schaal de opgaven en kansen voor ontwikkeling in beeld. Vervolgens zal op lokaal gebiedsontwikkelingsniveau en projectuitwerking de afweging plaatsvinden.

Participatie
Inwoners: Tot dusver heeft participatie als het gaat om de Verstedelijkingsstrategie plaatsgevonden via de lokale trajecten van de omgevingsvisies. Daarnaast willen de partners binnen de Verstedelijkingsstrategie uitwerken hoe participatie over dit traject op regionaal niveau ondersteund kan worden. Gemeenten nemen het voortouw bij de organisatie van burgerparticipatie op locatie- en deelgebiedsniveau.

Economische en maatschappelijke partners: Tot dusver zijn partijen zoals corporaties, ontwikkelaars, mobiliteitsaanbieders en landschapsbeheerders periodiek geïnformeerd over de stand van zaken. Voor de komende fase willen we nader in gesprek gaan en kijken we hoe hun rol, kennis en expertise in te zetten bij de (uitvoering van de) Verstedelijkingsstrategie (o.a. bij financieringsmogelijkheden).

Voorbeeld van een outline van het verstedelijkingsakkoord

a. Opgave verstedelijking in regio – 100.000 woningen en werk – integraal, toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig ingepast in regio – geplaatst in nationale en regionale context
b. Visie op verstedelijking regio – verwijzing naar verstedelijkingsconcept 'Meer landschap, meer stad', vier bouwstenen, acht gebiedsuitwerkingen
c. Programma – fasering woningbouw en randvoorwaardelijke maatregelen
d. Afspraken over maatregelen: afspraken over bekostiging van, onderzoek naar en/of het proces om tot afspraken te komen voor bepaalde maatregelen
e. Samenwerking aan verstedelijking – Werken als één overheid, samenwerkingsprincipes
f. Governance Verstedelijkingsstrategie – Jaarlijkse sturing in BO, programmatische afspraken over maatregelen, uitvoering door verantwoordelijke overheden, monitoring, escalatie
g. Uitvoering Verstedelijkingsstrategie: Programmaorganisatie, uitvoering gebiedsuitwerkingen, overheden verankeren zelf in beleidsdocumenten als omgevingsvisies

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
verbreed Gemeentelijk rioleringsplan 2023 t/m 2027

Adviseur	: H.Jacobsen	**Datum B&W**	: 16 augustus 2022
Programma	: Volksgezondheid en Milieu	**Datum Raad**	: 27 september 2022
Portefeuillehouder	: S. Warmerdam	**Openbaar**	: Ja

Aan de Raad

Aanleiding
De gemeente is wettelijk verplicht een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan inclusief kostendekkingsplan op te stellen. Het huidige Gemeentelijk Rioleringsplan loopt van 2019 tot en met 2023. Voor de periode 2023 tot en met 2027 is er een nieuw plan opgesteld. Om een goede aansluiting te hebben tussen de benodigde jaarlijkse financiele voorziening en een aangepast (verbreed) GRP is gekozen voor een overlap van 1 jaar (2023) tussen bestaande en het nieuwe plan.

Gevraagde beslissing
1. Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Rozendaal 2023 t/m 2027 vast te stellen.

Wat willen we bereiken?
De gemeente Rozendaal heeft een goed functionerend rioolstelsel waarin veel geïnvesteerd is en dat goed beheerd en onderhouden moet worden. Zo worden wateroverlast en risico's voor de volksgezondheid voorkomen of beperkt. Daarnaast zijn er wettelijke verplichtingen op het gebied van waterbeheer en moeten we anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie). Met het vaststellen van dit plan hebben we voor de komende jaren een kader voor het bereiken van deze doelstellingen.
We hebben riolering aangelegd om:
a. de volksgezondheid te beschermen,
b. droge voeten te houden en
c. een goede leefomgeving te bevorderen.

Argumenten
Een vastgesteld vGRP is nodig om als gemeente te voldoen aan wettelijke verplichtingen.
De gemeente heeft wettelijke taken op het gebied van water. Die zijn:
1. De inzameling van stedelijk afvalwater.
2. Het transport van stedelijk afvalwater.
3. De inzameling van hemelwater voor zover dit niet mogelijk is door private partijen.
4. De verwerking van ingezameld hemelwater.
5. De zorg voor een goed grondwaterpeil in de openbare ruimte zodat de bestemming van een gebied niet belemmerd wordt. Dit voor zover maatregelen doelmatig zijn en niet tot de zorg van Waterschap of Provincie behoren.

Ook zijn er wettelijke opgaven om de drinkwatervoorziening te beschermen en de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. En niet als laatste is voor de komende decennia het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie) een belangrijk speerpunt. Ook hierover zijn met het Rijk en andere partijen afspraken gemaakt.

Daarnaast zijn de volgende items op hoofdlijn beschreven welke aanleg, onderzoeken en maatregelen we moeten uitvoeren om onze doelen te kunnen behalen.

1. Aanleg bij nieuwe bebouwing:
   - kleinschalige inbreidingen
   - grootschalige uitbreidingen
2. Onderzoek:
   - Onderzoek rioolstelsel
   - Plankosten grondwaterzorg
   - Actualisatie BRP (basis rioleringsplan)
   - actualisatie GRP
   - Rozendaalse Beek (samen met het waterschap doen we onderzoek naar de waterkwaliteit in de Rozendaalse Beek.
3. Inspectie en beoordeling
   - We houden de kwaliteit van de vrijvervalriolering in de gaten.
4. Bestandsbeheer
   - Met het rioleringssysteem houden we inzicht in onze riolering.
5. Berekeningen
   - Het hydraulisch en milieutechnisch functioneren van het rioolstelsel leggen we periodiek vast in een basisrioleringsplan.
6. Maatregelen
   - Maatregelen zijn nodig om de toestand van de riolering op het gewenste peil te brengen en te houden.

Kanttekeningen

De rioolheffingsberekening is kostendekkend, alle kosten worden gedekt door de inkomsten uit de heffing en de inzet van de voorziening. In de planperiode blijft de rioolheffing gelijk aan de huidige heffing van €220,- per eenheid (exclusief inflatie correctie). Na de planperiode stijgt de rioolheffing licht om de uitgaven te kunnen blijven dekken zonder dat de voorziening negatief wordt. De heffing blijft lange tijd stabiel op afgerond € 244,- per eenheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende beleid- en beheerkeuzes worden aangehouden:

- Bij nieuwbouw leggen we gescheiden riolering aan waarbij duurzaamheid centraal staat.
- Waar mogelijk en doelmatig infilteren van afvloeiend hemelwater in de bodem.
- Uitvoeren van regulier onderhoud aan de kolken.
- Uitvoeren van regulier onderhoud hoofdriool (reinigen hoofdriool).
- Reparatie, renovatie en vervanging van de vrijvervalruiolering.
- Uitvoeren van frequente inspectie van het vrijverval riool.
- Onderhoud en inspectie rioolgemalen.
- Zorgplicht voor het afvloeiend hemelwater.

- Zorgplicht voor het grondwater.

Als het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2023 t/m 2027 door de raad is vastgesteld dan zullen we in de planperiode uitvoering geven aan het gestelde in het vGRP.

a) Participatie en communicatie

Waterschap Rijn & IJssel is bij het opstellen van het Gemeentelijk Rioleringsplan betrokken. Na vaststelling door de Gemeenteraad wordt het plan naar de betreffende instantie verzonden en naar de Provincie ter kennisname.

b) Publicatie verplicht?

Nee

Wat mag het kosten?

De investeringen met bijbehorende kapitaallasten, de exploitatielasten en de rioolheffing zullen conform het GRP 2023 -2027 in de begroting worden opgenomen.

De kosten voor het voldoen aan wettelijke verplichtingen op gebied van waterbeheer en het anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie) worden verhaald op onze inwoners. Dat gebeurt wettelijk conform een gesloten systeem, oftewel de baten moeten de lasten dekken.

Om alle kosten te kunnen dekken, heffen we rioolheffing. Hiervoor geldt de Verordening Rioolheffing Gemeente Rozendaal 2022. Het eigenaarsdeel is in 2022 een vast bedrag van €220,-, gebruikers van een IBA betalen € 183,-.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,	Ester Weststeijn,
gemeentesecretaris	burgemeester

Bijlage(n)

1. verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2023 t/m 2027

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp

verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2023 t/m 2027

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 16 augustus 2022

Besluit:

1. Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Rozendaal 2023 t/m 2027 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 27 september 2022

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Gemeentelijk Rioleringsplan Rozendaal

Invulling van de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater voor 2023 t/m 2027

SWECO

Verantwoording

Titel:	Gemeentelijk Rioleringsplan Rozendaal
Onderwerp:	Invulling van de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater voor 2023 t/m 2027
Projectnummer:	51005624
Klant:	Gemeente Rozendaal
Referentienummer:	NL 22-648800269-25565
Versie:	Ontwerp
Datum:	10-08-2022
Auteur:	Karst Jan van Esch, Renske ter Horst
E-mailadres:	Karstjan.vanesch@sweco.nl; renske.terhorst@sweco.nl.
Gecontroleerd door:	Karst Jan van Esch
Paraaf gecontroleerd:	
Vrijgegeven door:	Elwin Leusink
Paraaf vrijgegeven:	
Document referentie:	NL 22-648800269-25565

Inhoudsopgave

Verantwoording 2
Inhoudsopgave 3

Algemeen 4

1. Inleiding 5
1.1 Aanleiding 5
1.2 Procedures 5
1.3 Leeswijzer 5

2. Even terugkijken 6

Visie 7

3. Wat willen we 8
3.1 Waarom rioleringszorg 8
3.2 Ontwikkelingen 8
3.3 Stedelijk afvalwater 8
3.4 Afvloeiend hemelwater 8
3.5 Grondwater 9
3.6 Doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethode 9

Plan 11

4. Wie doet wat 12
4.1 Gemeentelijke zorgplicht 12
4.2 Samenwerking 12
4.3 Wat verwachten wij van onze inwoners en bedrijven 13

Programma 14

5. Wat hebben we nu 15
5.1 Totaaloverzicht aanwezige voorzieningen 15
5.2 Stedelijk afvalwater 15
5.3 Hemelwater 17
5.4 Grondwater 19
5.5 Effectief beheer 19

6. De opgave 21
6.1 Inleiding 21
6.2 Stedelijk afvalwater en hemelwater 21
6.3 Grondwater 23
6.4 Effectief beheer 23

7. Organisatie en financiën 24
7.1 Personeel 24
7.2 Kosten en Kostendekking 25

8. Besluit 28

Bijlagen 29

Algemeen

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Goede riolering is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Dit Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2023-2027 geeft aan hoe we als gemeente met de zorgplichten voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwatermaatregelen omgaan. Daarmee dragen we bij aan een duurzame waterketen.

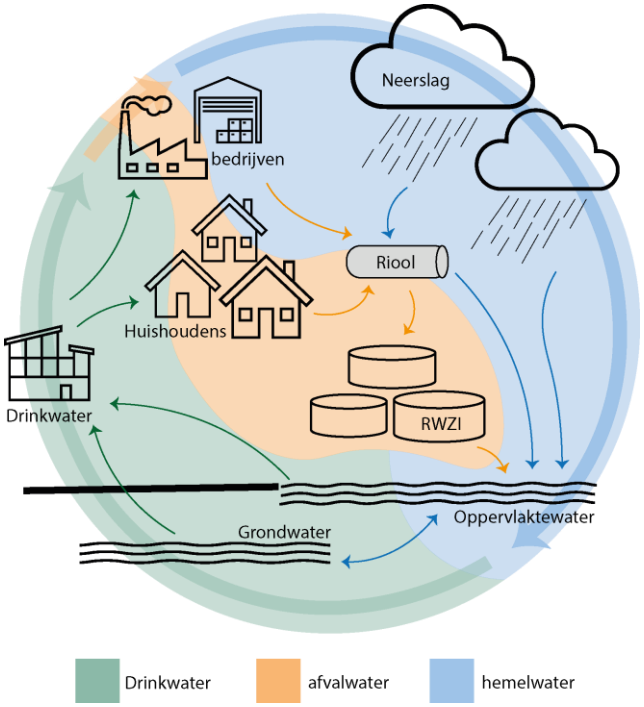

Figuur 1-1 waterketen

1.2 Procedures

Riolering is onderdeel van de (afval)waterketen en heeft veel relaties met het watersysteem. Het waterschap Rijn en IJssel is nauw betrokken geweest bij het opstellen dit plan, de inbreng vanuit het waterschap is verwerkt in dit GRP.

1.3 Leeswijzer

In de figuur hieronder staat de opbouw van dit GRP. Dit GRP bevat de hoofdlijnen van ons beleid, detailinformatie is in de bijlagen opgenomen.

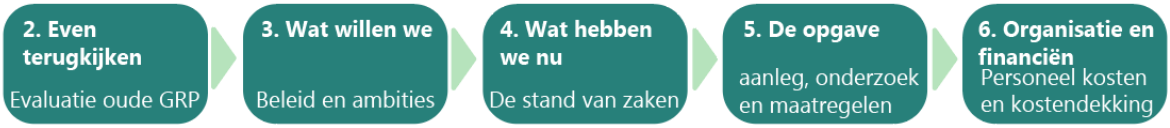

Figuur 1-2 leeswijzer hoofdstukken

2. Even terugkijken

We hebben onze riolering goed op orde, er zijn weinig problemen. De “gewone” dagelijkse werkzaamheden zijn uitgevoerd. We hebben een deel van de riolering gereinigd en geïnspecteerd. Uit de beoordeling van de inspecties blijkt dat de riolen in goede staat zijn, vervangen was niet nodig. Op een aantal locaties zijn kleine herstelmaatregelen getroffen en een aantal strengen zijn gerelined.

In 2019 hebben we in samenwerking met de regio een stresstest uitgevoerd. Dit geeft ons inzicht in de gevolgen van extreme neerslag. Er zijn de afgelopen jaren een aantal flinke buien gevallen in onze gemeente. Op basis van het inzicht uit de stresstest en de ervaren wateroverlast hebben we lijngoten en een wadi aangelegd om wateroverlast in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen.

We hebben onder andere de volgende projecten uitgevoerd:

- Het bergbezinkbassin aan de Rosendaalselaan is gereinigd en geïnspecteerd. Het bergbezinkbassin voldoet aan de eisen.
- De drukrioolunit en de gemalen zijn gereinigd en geïnspecteerd. Van de drukrioolunit is het elektrische deel vervangen.
- We hebben op de hoek van de Kerklaan en de Rosendaalselaan een wadi aangelegd om beter bestand te zijn tegen extreme regen.
- We hebben op een aantal locaties voorzieningen aangelegd waarmee we water lokaal vasthouden. Met een goot vangen we water op en met infiltrerende ondergrondse voorzieningen verwerken we het opgevangen hemelwater. Dat draagt ook bij aan het bestrijden van droogte.

Visie

3. Wat willen we

3.1 Waarom rioleringszorg

Van oudsher was de bescherming van de volksgezondheid de belangrijkste functie van de riolering. Aanleg van riolering wordt gezien als de grootste bijdrage aan de volksgezondheid van de afgelopen eeuw. Naast de volksgezondheid zijn de ont- en afwatering van het bebouwde gebied om de leefbaarheid te verbeteren en de bescherming van het milieu als functies daarbij gekomen.

3.2 Ontwikkelingen

Er zijn veel ontwikkelingen gaande binnen de brede rioleringszorg. We volgen deze ontwikkelingen en bekijken wat de invloed is op onze eigen rioleringszorg.

Integrale kijk op de afvalwaterketen

De afvalwaterketen hangt nauw samen met andere onderdelen in onze leefomgeving, zoals groen en wegen. Daarom willen we werkzaamheden in samenhang met andere disciplines binnen onze organisatie oppakken. Zo stemmen we rioleringswerkzaamheden af op weg- en wijkvernieuwing.

Omgevingswet

De omgevingswet wordt naar verwachting op 01-01-2023 ingevoerd. Dat heeft ook invloed op onze zorg voor de watertaken. Als gevolg van klimaatadaptatie zullen ook bovengrondse maatregelen nodig zijn. Een integrale aanpak is dan nodig. In de omgevingsvisie zullen we hier de basis voor moeten leggen. Daarnaast zullen we regels voor het omgaan met riolering en stedelijk water vastleggen in ons omgevingsplan. Ook participatie is een belangrijke pijler in de omgevingswet. Daar zullen we ook bij rioleringsprojecten rekening mee gaan houden.

3.3 Stedelijk afvalwater

Stedelijk afvalwater is huishoudelijk afvalwater of een mengsel van huishoudelijk afvalwater met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. Wij zamelen dat stedelijke afvalwater in en transporteren het naar de rioolwaterzuiveringsinrichting. Bij grootschalige nieuwbouw leggen we een gescheiden stelsel aan, bij kleinschalige inbreidingen sluiten we aan op het omliggende stelsel. Soms is een kleine individuele zuivering, een IBA, de beste oplossing. De effecten op het milieu en de kosten zijn bepalend voor de afweging wat het beste is.

3.4 Afvloeiend hemelwater

We hebben de verplichting om afvloeiend hemelwater in te zamelen en te verwerken, zolang een perceeleigenaar dat redelijkerwijs niet zelf kan.

Voor de verwerking van hemelwater volgen we de trits schoonhouden-scheiden-zuiveren. Daarom hebben wij de voorkeur om waar mogelijk en doelmatig afvloeiend hemelwater ter plekke te infiltreren in de bodem of via een gescheiden stelsel af te voeren en op een andere plaats te infiltreren.

Voor de bestaande situatie geldt dat het grootste deel van het rioolstelsel van Rozendaal een gemengd stelsel is. Op een aantal locaties is verhard oppervlak al afgekoppeld van de riolering en in Kapellenberg en De Del is gescheiden riolering aangelegd. Voordat we afkoppelprojecten starten, beoordelen we of afkoppelen op die specifieke locatie mogelijk en doelmatig is. Het afkoppelen van verhard oppervlak heeft geen significante invloed op het milieutechnisch functioneren van het stelsel

van Rozendaal, wel op het stelsel van Velp waarop wordt afgevoerd. Kostentechnisch is het meestal alleen doelmatig wanneer het gecombineerd wordt met de vervanging van oude rioolbuizen of een herinrichting van een gebied.

Nieuwbouw

Bij nieuwbouw moet hemelwater altijd gescheiden van het overig afvalwater worden aangeleverd aan de perceelgrens. Voor nieuwbouw binnen nieuwe bestemmingsplannen moet een waterparagraaf worden opgesteld. De optie tot afkoppelen en direct infiltreren wordt dan meegenomen. Voor nieuwbouw binnen een bestaand bestemmingsplan is vaak al riolering aanwezig. Wanneer het bestaand rioolstelsel te klein is voor de afvoer van hemelwater, moet de perceeleigenaar zelf maatregelen nemen op eigen terrein.

Een externe partij toetst bouwplannen op het voldoen aan de regelgeving. Omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA) controleert de toepassing van de regels in de praktijk in het kader van de Wet milieubeheer.

Klimaatverandering

De komende jaren is klimaatadaptatie een belangrijk thema. Het klimaat verandert. Extreme weersomstandigheden zoals hevige neerslag, hitte en droogte zullen in de toekomst vaker voorkomen. Om ervoor te zorgen dat onze leefomgeving beter bestand is tegen het veranderende klimaat, passen we deze aan. De capaciteit van de riolering is beperkt. Daarom is bovengronds meer ruimte nodig om tijdens perioden van hevige neerslag het water tijdelijk op te vangen. Dit kan gecombineerd worden met aanpassingen om de negatieve gevolgen van hitte en droogte tegen te gaan.

Niet alleen wij als gemeente, maar ook particulieren zijn aan zet om de omgeving klimaatadaptief te maken. Een groot deel van het bebouwde grondgebied is particulier bezit, wat betekent dat een groot deel van de neerslag op particulier terrein valt. Daarom is er in de Waterwet aangegeven dat particulieren hun ‘eigen’ hemelwater moeten verwerken als dat redelijkerwijs mogelijk is. Daarnaast zal water op straat meer voor kunnen komen. Dat levert hinder op, maar dat gaat er steeds meer bij horen. Zolang dat niet te lang duurt en niet tot schade leidt, moeten we dat accepteren.

We hebben in de werkregio Veluwezoom de regionale adaptatiestrategie 2021-2026 opgesteld. Hierin beschrijven we hoe we ons gaan aanpassen aan het veranderende klimaat. We werken in verschillende coalities samen met partners in de waterketen en zorgen samen voor een klimaatbestendige leefomgeving.

3.5 Grondwater

Wij hebben de zorgplicht om onder voorwaarden maatregelen tegen structurele grondwateroverlast te treffen, mits dat doelmatig kan. Onze taken liggen voornamelijk in de openbare ruimte en bij coördinatie en onderzoek. De aanpak van grondwateroverlast is een samenspel van de grondeigenaar, gemeente, waterschap en Provincie.

Net als bij de hemelwaterzorgplicht is op particulier terrein primair de eigenaar verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen tegen grondwateroverlast, voor zover deze problemen niet aantoonbaar worden veroorzaakt door onrechtmatig handelen of nalaten van de buur (overheid of particulier).

3.6 Doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethode

We hebben riolering aangelegd om:

a. de volksgezondheid te beschermen;
b. droge voeten te houden en;
c. een goede leefomgeving te bevorderen.

Vanuit deze primaire doelen van de riolering, de gewenste situatie, beschrijven we de doelen voor de rioleringszorg. Door aan deze doelen functionele eisen en maatstaven te koppelen maken we de rioleringszorg toetsbaar.

Figuur 3-1 toetsingskader rioleringszorg

Binnen de (brede) rioleringszorg kennen we de volgende doelen, gekoppeld aan de wettelijke zorgplichten:

1. Zorgen voor inzameling van stedelijk afvalwater.
2. Zorgen voor transport van stedelijk afvalwater.
3. Zorgen voor inzameling van hemelwater (voor zover niet door de particulier).
4. Zorgen voor verwerking van ingezameld hemelwater.
5. Zorgen dat (voor zover mogelijk) het grondwater de bestemming van een gebied niet structureel belemmert.

We hebben in bijlage 1 een set van functionele eisen, maatstaven en meetmethoden opgenomen waaraan het rioolstelsel en de rioleringszorg dient te voldoen. Ook hebben we een aantal voorwaarden aangegeven, die nodig zijn om effectief te kunnen sturen. Deze blijven ongewijzigd.

Plan

4. Wie doet wat

4.1 Gemeentelijke zorgplicht

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor een goede invulling van onze gemeentelijke watertaken. En omdat riolering niet op zichzelf staat, maar onderdeel is van onze gemeentelijke infrastructuur, stemmen we ons beleid af met andere sectoren en andere overheden. Zoals in de Wet milieubeheer is aangegeven, zijn dat in ieder geval de beheerder van de zuiveringen waarop we het door ons ingezamelde (afval)water lozen, voor onze gemeente is dat Waterschap Rijn en IJssel.

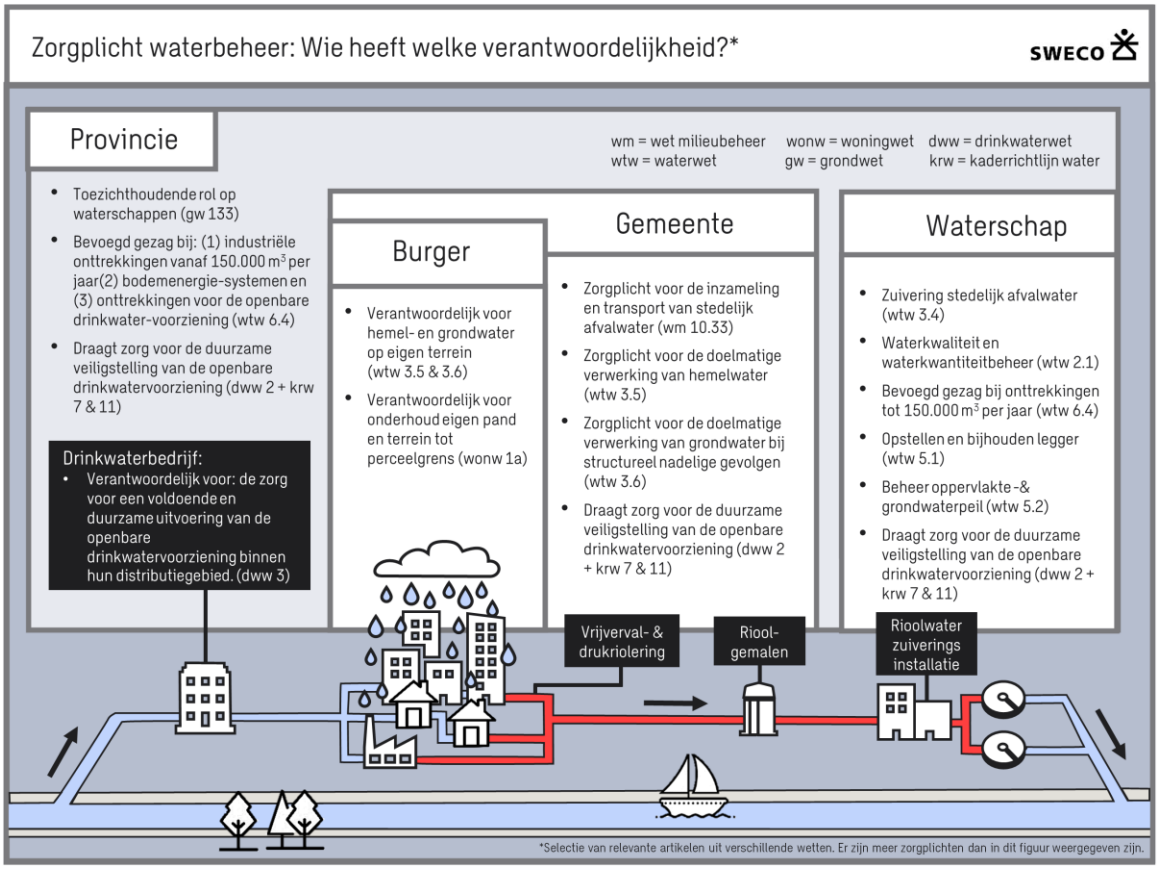

4.2 Samenwerking

Afstemming tussen verschillende disciplines binnen de gemeente wordt met de komst van de Omgevingswet alleen maar belangrijker. Integraal werken is het devies en dat betekent ook participatie en afstemming.

De waterketen houdt zich niet aan bestuurlijke grenzen. Daarom zoeken we de samenwerking op met omliggende gemeenten. We zijn actief in de regionale samenwerking. We weten elkaar te vinden, we helpen elkaar en werken samen om de kennis, kwaliteit en duurzaamheid te vergroten en de kwetsbaarheid te verlagen.

4.3 Wat verwachten wij van onze inwoners en bedrijven

Wij kunnen als gemeente veel regelen en sturen in het functioneren van de riolering, maar kunnen niet alles zelf uitvoeren. Onze inwoners en bedrijven hebben ook een belangrijke invloed op het functioneren. Wij willen geen extra regels en verplichtingen aan hen opleggen, maar willen wel dat onze inwoners helpen bij het goed laten functioneren van de riolering. Daarom spreken we ook in dit GRP een aantal verwachtingen uit.

1) *Wij verwachten dat inwoners het riool verstandig gebruiken;*
2) *Wij verwachten dat rioolaansluitingen zorgvuldig worden aangelegd;*
3) *Wij verwachten dat inwoners hemelwater zoveel mogelijk zelf opvangen en verwerken;*
4) *Wij verwachten dat water-op-straat meer wordt geaccepteerd;*
5) *Wij verwachten dat inwoners bij grondwateroverlast controleren of hun woning voldoende waterdicht is.*

We streven altijd naar lokale maatwerkoplossingen voor optredende problemen.

Figuur 4-1: Flyer van Stichting RIONED

Programma

5. Wat hebben we nu

5.1 Totaaloverzicht aanwezige voorzieningen

Ons rioolstelsel bestaat uit ruim 17 kilometer vrijvervalriolering met een gemiddelde leeftijd van ongeveer 47 jaar. Het afvalwater wordt met 3 rioolgemalen via het rioolstelsel van Velp verpompt naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie Nieuwgraaf. Ook hebben we drukriolering met 1 pompunit en 40 meter drukleiding en 6 IBA's (alle bodemlozers, in beheer bij waterschap Rivierenland).

In ons beheersysteem hebben we een goed en actueel overzicht van de riolering in onze gemeente. Het beheersysteem wordt door een externe partij bijgehouden. In onderstaande figuur is een plattegrond te zien met daarop de vrijvervalriolering per aanlegperiode.

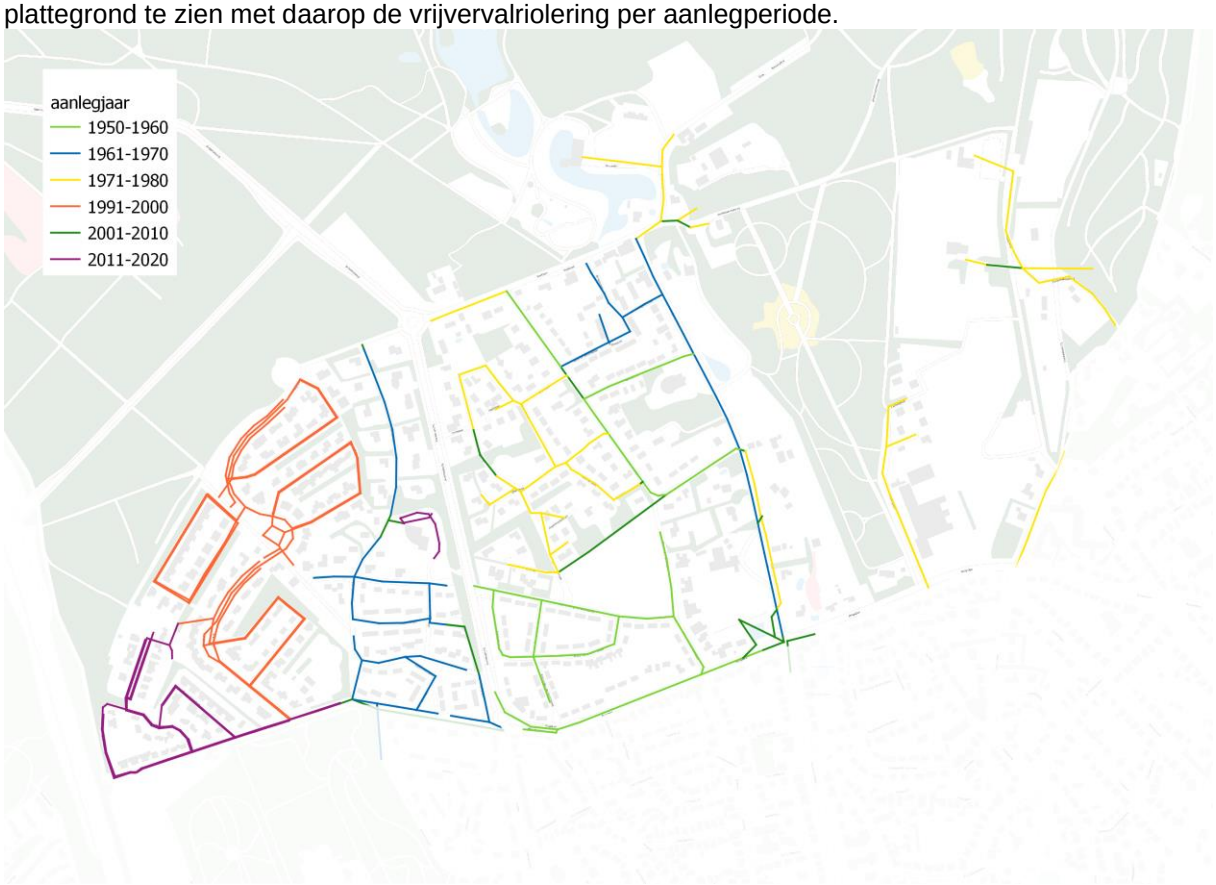

Figuur 5-1 vrijvervalriolen per aanlegperiode

5.2 Stedelijk afvalwater

Alle percelen in onze gemeente waar wij verantwoordelijk zijn voor inzameling en transport van afvalwater zijn aangesloten op de riolering of op een individuele zuivering . Hiervoor gebruiken we voornamelijk gemengde vrijvervalriolering. Daarmee voldoen we aan onze zorgplicht.

In de gemengde stelsels van onze gemeente hebben we 1 bergbezinkbassin (BBB) aangelegd. Dit bergbezinkbassin bergt tijdens hevige neerslag een deel van het overstortende (riool)water waarna het na afloop van de bui weer via het gemengde stelsel naar de RWZI wordt gepompt. Het komt dan niet of in veel geringere hoeveelheden in het oppervlaktewater (van Velp) terecht.

Ons vrijverval stelsel bestaat uit gemengde en gescheiden riolering (bestaande uit hemelwater en vuilwaterleidingen). Daarnaast hebben we aansluitleidingen, overstortriolen en randvoorzieningen (de BBB). In onderstaande kaart is te zien waar deze leidingen liggen.

Figuur 5-2 Bergbezinkbassin

Figuur 5-3 vrijvervalriolen per type

5.2.1 Technische staat van de objecten

Met inspecties krijgen we inzicht in de technische staat van de riolering. De inspecties in onze gemeente worden uitgevoerd door een extern bedrijf. De inspectieresultaten gebruiken we om te bepalen waar we onderhouds-, reparatie of vervangingsmaatregelen moeten uitvoeren.

Vrijvervalriolering

Per jaar reinigen en inspecteren we ongeveer 1-1,5 km riool. We hebben inmiddels al onze riolering minimaal één keer geïnspecteerd. Op basis van de beoordeling van de inspecties maken we werkplanningen, waarin we aangeven welke maatregelen nodig zijn. Dit houden we bij in ons

rioleringsbeheersysteem. Onze riolering is in goede staat. We voeren onderhoud uit om dit zo te houden.

Gemalen, pompunits drukriolering en bergbezinkbassin

De rioolgemalen en pompunit worden één keer per jaar geïnspecteerd en gereinigd door een extern bedrijf. Tot op heden functioneren deze naar behoren. In 2022 is een aantal aanpassingen aan de pompunit gedaan, het elektrische deel wordt verplaatst van de put naar een kast en wordt er een signaleringslamp geïnstalleerd. In 2007 zijn de gemalen zowel bouwkundig als mechanisch/elektrisch vervangen. De gemalen worden in 2022 geïnspecteerd, mogelijk volgen hier maatregelen uit.

Persleidingen

We hebben een korte persleiding in onze gemeente. We voeren alleen onderzoek uit naar deze persleiding als op basis van klachten en meldingen blijkt dat deze niet naar behoren werkt.

5.2.2 Functioneren van de riolering

Het meest actuele BRP is opgesteld in 2014. Uit de toetsing van de bestaande situatie blijkt dat de riolering voldoet aan de normen. De gevolgen van klimaatverandering hebben we in beeld, er is in regionale samenwerking een stresstest opgesteld. In 2023 starten we met het opstellen van een nieuw BRP voor gemeente Rozendaal.

5.3 Hemelwater

Wij vullen onze zorgplicht rondom hemelwater in door de trits vasthouden-bergen-afvoeren in de praktijk zoveel mogelijk toe te passen. Om hemelwater te kunnen afvoeren is binnen onze gemeente 4 kilometer HWA-riool aanwezig. Waar mogelijk infiltreren we schoon hemelwater in de bodem via circa 70 infiltratieputten en de wadi die in 2021 is aangelegd. We vragen ook van onze inwoners om hemelwater zoveel mogelijk te infiltreren. Bij afkoppelen hebben we extra aandacht voor foutaansluitingen, zodat vuilwater niet in het hemelwaterstelsel en dus niet in de bodem terecht komt.

Door klimaatverandering komt extreme regenval steeds vaker voor. In 2019 hebben we een stresstest uit laten voeren om inzicht te krijgen in het effect van een extreme regenbui. Op onderstaande kaart is te zien waar het regenwater zich verzamelt wanneer er een bui van 60 mm in 1 uur valt (de kans dat deze bui valt is 1x in de 100 jaar).

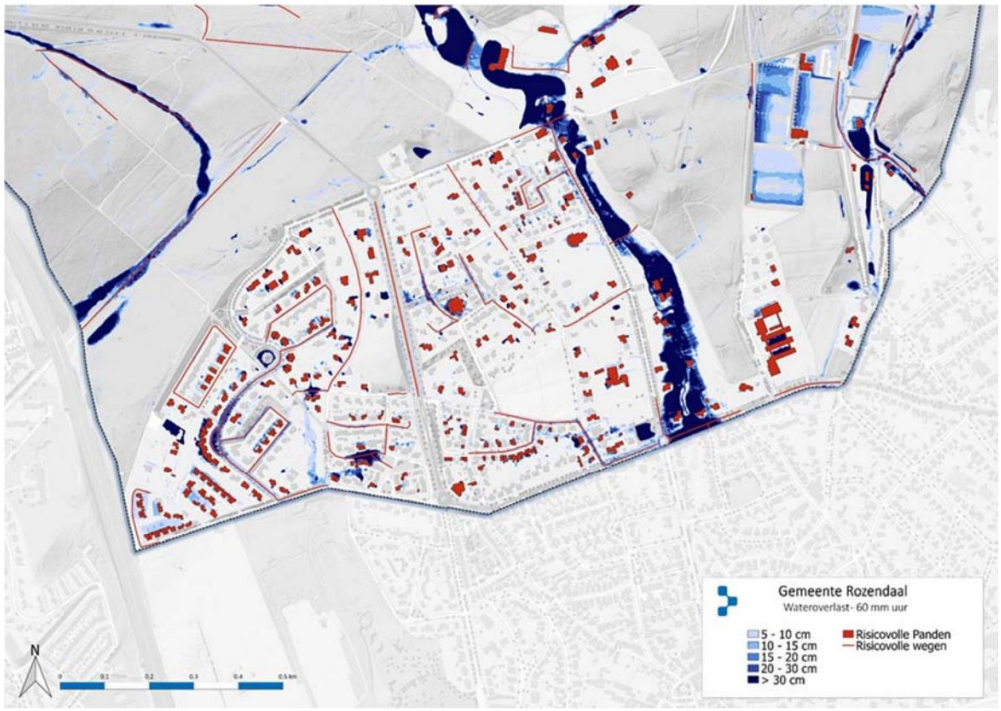

Figuur 5-4 stresstest, bui van 60 mm in 1 uur

Wat opvalt is dat veel water zich verzamelt in de Rozendaalse beek en de Arnhemse Allee. Als dit een probleem veroorzaakt, lossen we deze knelpunten in samenwerking met omliggende gemeenten en het waterschap op.

5.3.1 Technische staat van de objecten

Voor hemelwaterriolen, gemalen en andere voorzieningen geldt dezelfde aanpak voor inspectie en berekenen als bij stedelijk afvalwater. We onderhouden ook deze voorzieningen regelmatig om ze in goede staat te houden.

5.3.2 Functioneren van de voorzieningen

Het functioneren van de voorzieningen toetsen we in berekeningen en op basis van klachten en meldingen. Zie hiervoor ook paragraaf 4.2.2.

De wadi die is aangelegd op de hoek van de Rosendaalselaan en de Kerklaan functioneert goed. Bij (hevige) regen vult de wadi zich en na verloop van tijd infiltreert het water in de bodem. Daarnaast zijn er ook een aantal waterinfiltrerende voorzieningen geplaatst, waar water via goten wordt opgevangen en afgevoerd naar die voorzieningen.

Figuur 5-5 wadi en waterinfiltrerende voorziening

5.4 Grondwater

De bodem van Rozendaal bestaat vooral uit goed doorlatende zandgronden. We hebben in onze gemeente 1 grondwaterpeilbuis staan, in de Rosendaalselaan tegenover het Hospice. Er zijn geen structurele problemen met te hoge grondwaterstanden.

5.5 Effectief beheer

5.5.1 Klachten en meldingen

Jaarlijks ontvangen we gemiddeld 10 klachten en meldingen die op het eerste gezicht te relateren zijn aan de riolering. Alle klachten en meldingen worden onderzocht en aan de melder wordt doorgegeven hoe de gemeente het verder afhandelt. Bij rioleringswerkzaamheden worden betrokkenen altijd geïnformeerd via de gemeentelijke pagina en/of een huis-aan-huisblad.

5.5.2 Samenwerken

Als gemeente Rozendaal zijn we onderdeel van de werkregio Veluwezoom. Samen met gemeenten Arnhem en Rheden, waterschappen Rijn en IJssel en Vallei en Veluwe en provincie Gelderland werken we aan de wateropgave in ons gebied. Daarnaast werken we ook samen met de gemeente Renkum. Deze gemeenten hebben grote landschappelijke overeenkomsten met ons gebied, en daarom ook in impact van klimaatverandering en mogelijke oplossingsrichtingen.

5.5.3 Verordeningen en vergunningen

De ODRA controleert de bedrijven in onze gemeente die vergunning plichtig zijn.

5.5.4 Bouwbesluit 2012

Toetsing van nieuwbouwplannen vindt plaats aan de hand van het nieuwe Bouwbesluit 2012. Enkele belangrijke elementen voor riolering uit het Bouwbesluit zijn dat als aansluiting mogelijk is, een eigenaar of gebruiker zijn huishoudelijk afvalwater niet op een andere manier mag lozen.

Daarnaast geldt als uitgangspunt het gescheiden aanleveren van hemelwater aan de perceelgrens. We kunnen als gemeente extra maatregelen voorschrijven als dit nodig is voor het goed functioneren van de riolering, hiervoor kunnen we ook een hemel- en grondwaterverordening opstellen. Dat is nog niet gedaan en vooralsnog ook niet nodig

6. De opgave

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we op hoofdlijn welke aanleg, onderzoeken en maatregelen we moeten uitvoeren om onze doelen te kunnen halen. Bedragen die worden genoemd zijn op prijspeil 2022 en exclusief BTW.

6.2 Stedelijk afvalwater en hemelwater

6.2.1 Aanleg bij nieuwe bebouwing

Kleinschalige inbreidingen sluiten we aan op de bestaande riolering. Eigenaren moeten hun stedelijk afvalwater en hemelwater gescheiden aanleveren aan de perceelgrens, zodat ze voorbereid zijn op eventueel gescheiden riolen die later worden aangelegd.

Bij “grootschalige” uitbreidingen wordt altijd gescheiden riolering aangelegd, zoals in De Del en voor de Dorpsschool. Alle nieuwbouwprojecten dienen rekening te houden met een duurzame oplossing voor hemelwater conform het beleid van het waterschap Rijn en IJssel. Voor de komende planperiode verwachten we geen nieuwbouw.

6.2.2 Onderzoek

Deze planperiode voeren we weer onderzoek uit om investeringsbeslissingen goed te kunnen onderbouwen. In onderstaande tabel zijn deze onderzoeken samengevat.

	2023	2024	2025	2026	2027
O1) Onderzoek rioolstelsel	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000
O2) Plankosten grondwaterzorg	€ 1.750	€ 1.750	€ 1.750	€ 1.750	€ 1.750
O3) Actualisatie BRP	€ 3.000	€ 3.000			
O4) Actualisatie GRP				€ 8.000	€ 8.000
O5) Rozendaalse Beek	€ 5.000				
	€ 13.750	€ 8.750	€5.750	€ 14.750	€ 14.750

- O1) onderzoek rioolstelsel: met dit budget kunnen we kleine onderzoeken doen. We starten bijvoorbeeld een onderzoek wanneer we een klacht of melding binnen krijgen. We kijken dan wat de oorzaak is van de overlast en hoe we dit op een doelmatige manier kunnen verhelpen.
- O2) plankosten grondwaterzorg: we hebben een grondwaterpeilbuis. Hiermee meten we de grondwaterstand. Deze metingen verzamelen we en geven zo een beeld van de ontwikkeling van de grondwaterspiegel.
- O3) actualisatie BRP: samen met gemeente Rheden stellen we 1x in de 10 jaar een BRP op, waarin het stelsel hydraulisch en milieutechnisch wordt doorgerekend.

- O4) actualisatie GRP: elke 5 jaar actualiseren we het GRP, we stellen het beleid bij waar nodig en bepalen voor de komende jaren welke maatregelen en onderzoeken nodig zijn en welke middelen we daarvoor nodig hebben.
- O5) Rozendaalse Beek: samen met het waterschap doen we onderzoek naar de waterkwaliteit in de Rozendaalse beek als onderdeel van het Beekherstelprogramma Veluwse Beken.

Inspectie en beoordeling

We houden de kwaliteit van de vrijvervalriolen in de gaten. Om dit planmatig aan te pakken, volgen we het inspectie- en reinigingsplan. We houden rekening met bekende knelpunten, reeds uitgevoerde inspecties en bouwontwikkelingen. Gemiddeld wordt vrijvervalriolering eens in de tien jaar geïnspecteerd, dat is rond de 1,5 km per jaar.

De resultaten verwerken en beoordelen we om tot de juiste maatregelen te komen. We plannen renovatie- en vervangingswerken en stemmen deze af op andere werken in de openbare ruimte. Dit vermindert de overlast en bespaart geld.

Het inspecteren, beoordelen en opstellen van een planning besteden we uit aan een externe partij.

Bestandsbeheer

Met het rioleringsbeheersysteem houden we inzicht in onze riolering. We vullen bestaande gegevens aan en controleren deze. Dit doen we door bijvoorbeeld revisietekeningen in te voeren, inspectiegegevens te verwerken en planningen te maken. Deze werkzaamheden hebben we uitbesteed aan een externe partij.

Berekeningen

Het hydraulisch en milieutechnisch functioneren van het rioolstelsel leggen we periodiek vast in een basisrioleringsplan.

Maatregelen

Maatregelen zijn nodig om de toestand van de riolering op het gewenste peil te brengen en te houden. Daarnaast voeren we verbeteringen in het stelsel uit, bijvoorbeeld door bij wegrenovaties de openbare ruimte af te koppelen en ondergrondse infiltratievoorzieningen aan te leggen voor het hemelwater. In onderstaande tabel staan de maatregelen voor stedelijk afvalwater en hemelwater samengevat voor de komende planperiode.

	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Kleine aanpassingen vrijvervalriolen	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Gemalen mech/el	€ 11.000				
Drukriolering mech/el	€ 5.000				
IBA's	€13.500	€13.500			
Klimaat-maatregelen	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Totaal	**€ 89.500**	**€ 73.500**	**€ 60.000**	**€ 60.000**	**€ 60.000**

6.3 Grondwater

We hebben 1 peilbuis waarin de grondwaterstanden worden gemeten. Indien nodig doen we hier nader onderzoek naar. In onze gemeente zijn er weinig problemen met grondwater, deze onderzoeksinspanning is daarom voldoende.

6.4 Effectief beheer

Verordeningen en vergunningen

De rioolheffingsverordening passen we elk jaar aan de actualiteit aan.

De handhaving van lozingen vanuit bedrijven via de riolering gebeurt in opdracht van de gemeente ook de komende planperiode door de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA).

Klachten en meldingen

Klachten en meldingen zijn belangrijke aanwijzingen voor de rioleringszorg. Zo wordt zichtbaar waar inwoners overlast ervaren en wat voor een soort overlast dit is. Lang niet altijd hoeven we maatregelen te treffen als een inwoner overlast ervaart, maar het is wel belangrijk om inzicht te hebben in de locaties waar de overlast wordt ervaren. Op dit moment is sprake van een soepel lopende afhandeling, dit willen we zo houden.

Bij ingrepen voor een klimaatbestendige leefomgeving en een toekomstige risicodialoog in het kader van klimaatadaptatie houden we rekening met de klachten en meldingen.

Communicatie

Bij werkzaamheden informeren we onze inwoners via de gemeentelijke website of een huis-aan-huisblad. Af en toe plaatsen we ook een artikel over de riolering en hoe daarmee om te gaan.

Incidenten

Incidenten en calamiteiten pakken we direct op. Indien nodig schakelen we daarbij specialisten in om zo snel mogelijk een goede oplossing te realiseren.

7. Organisatie en financiën

7.1 Personeel

Met de vijf deeltaken uit de Leidraad Riolering, hebben we globaal de formatie bepaald die hoort bij de uit te voeren werkzaamheden in de komende planperiode, zoals beschreven in het vorige hoofdstuk:

1. Planvorming;

2. Onderzoek;

3. Onderhoud;

4. Maatregelen;

5. Facilitair.

Raming op basis van kengetallen

Voor een eerste inschatting is uitgegaan van de kengetallen in de Kennisbank Stedelijk Water van Stichting RIONED, waarbij een “kleine gemeentefactor” is toegepast omdat Rozendaal als hele kleine gemeente niet direct in de kengetallen past. Hierin is niets veranderd ten opzichte van het vorige GRP.

Benodigde personele capaciteit bij inschatting mate van uitbesteding

Samenvatting tijdsbesteding	Volgens huidige uitbesteding tijdsbesteding		kleine gemeente	resterende
	dagen	fte: (162,5 dag/jaar)	factor	tijdsbesteding
Planvorming, onderzoek en facilitair	170	1,0	0,15	**0,16**
Onderhoud	24	0,1	0,15	**0,02**
Maatregelen	15	0,1	0,15	**0,01**
Totaal	208	1,3		**0,19**

Figuur 7-1 benodigde personele capaciteit bij inschatting mate van uitbesteding

Huidige situatie

We besteden jaarlijks aan de rioleringszorg 85 uren door openbare werken en 40 uren door de rest van het gemeentelijke apparaat. Daarnaast merken we dat we de afgelopen jaren meer uren besteden aan hemelwater in relatie tot klimaatverandering, we krijgen bijvoorbeeld vragen van burgers of verdiepen ons in hoe we het stelsel in Rozendaal beter bestand maken tegen hevige neerslag. We besteden hier jaarlijks 20 uur aan. Totaal is dit ongeveer 0,1 fte. Dit is exclusief de inzet van de medewerkers van financiën.

Onze huidige personele capaciteit sluit redelijk aan op de benodigde personele capaciteit bij de huidige mate van uitbesteding. Er zijn jaren dat meer inspanning nodig is (zoals in jaren met veel maatregelen of in jaren dat het GRP of BRP wordt opgesteld) en jaren dat minder inspanning nodig is. Door nieuwe ontwikkelingen waar we op in moeten spelen zoals klimaatverandering en de Omgevingswet groeit het aantal taken en wordt er meer beslag gelegd op de beschikbare capaciteit. Hier moeten we rekening mee houden.

7.2 Kosten en Kostendekking

Kosten

De totale waarde van de riolering bedraagt bijna € 11 miljoen. Om dit kapitaal te beheren, doen we de goede dingen goed. Voor het uitvoeren van de opgave uit het vorige hoofdstuk, zijn de volgende uitgaven geraamd:

Tabel 7-1 overzicht uitgaven planperiode

Totaaloverzicht uitgaven, exclusief BTW			euro*1000		prijspeil 2022	investeringen lineair afgeschreven		
Planperiode	*Jaarlijkse uitgaven*		*Investeringen*			*Kapitaallasten*	*Kapitaal-*	TOTAAL
jaar	Onderzoek	Exploitatie	Vervanging / verbetering	Overige milieu-maatregelen	Grondwater-maatregelen	*nieuwe investeringen*	*lasten investeringen t/m 2017*	
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	1+2+6+7
2023	14	60	*39*	*50*	-	-	10	84
2024	9	60	*24*	*50*	-	4	10	83
2025	6	60	*10*	*50*	-	7	10	83
2026	15	60	*10*	*50*	-	9	10	93
2027	15	60	*10*	*50*	-	10	10	95
totaal planperiode	58	302	*93*	*250*	*0*	30	50	439
Totaal 2023-2092	432	4.222	*9.399*	*250*	*0*	5.580	122	10.354

Over de lange termijn (2023-2092) verwachten we een uitgavenverloop zoals in onderstaande figuur aangegeven. Na deze planperiode is een relatief grote vervangingopgave te zien. Dat is afgeleid uit de aanlegperioden. Natuurlijk onderzoeken we met inspecties en berekeningen of deze werkzaamheden ook echt op dat moment nodig zijn. Zo niet, dan verschuiven ze naar de verdere toekomst.

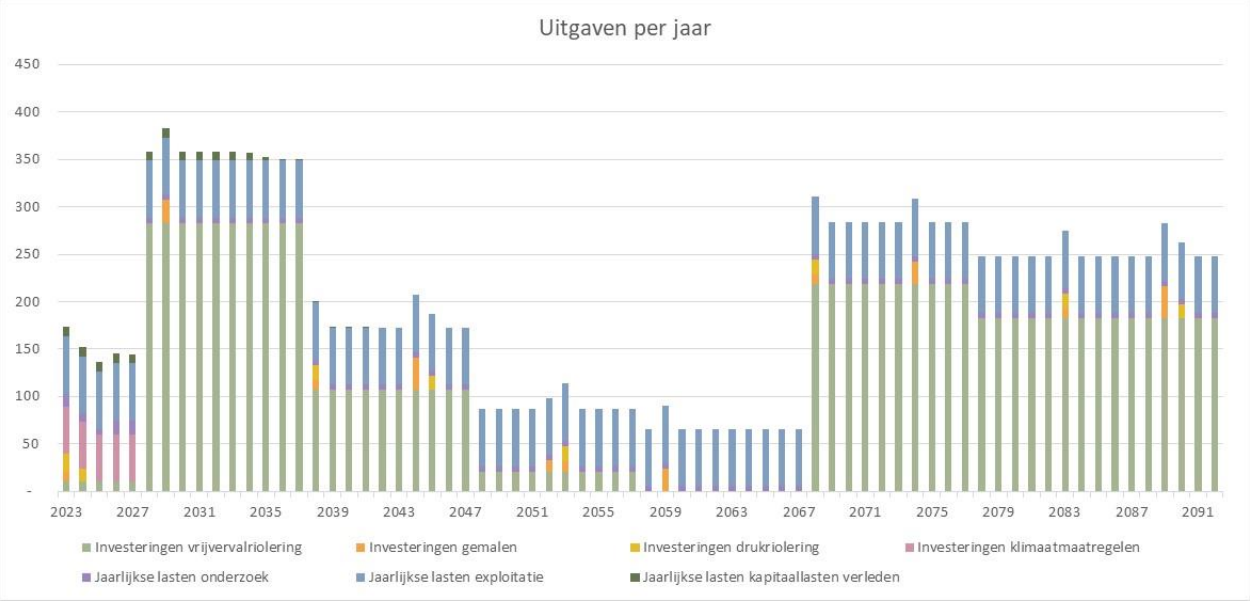

Figuur 7-2 overzicht uitgaven lange termijn

Rioolheffing

Om alle kosten te kunnen dekken, heffen we rioolheffing. Hiervoor geldt de Verordening Rioolheffing Gemeente Rozendaal 2022. We heffen van eigenaren en gebruikers, waarbij de gebruikersheffing nog niet is geëffectueerd. Het eigenarendeel is in 2022 een vast bedrag van € 220,-, gebruikers van een IBA betalen € 183,-.

De stand van de reserve/voorziening is per 31-12-2022 naar verwachting € 1.026.000.

Uitgaande van de in dit GRP opgenomen uitgaven en inkomsten, is een kostendekkend tarief voor de rioolheffing voor de planperiode berekend op € 220. Na de planperiode zal de heffing moeten gaan stijgen om voldoende middelen te houden voor onze gemeentelijke watertaken.

In onderstaande grafiek zijn de uitgaven voor de komende planperiode 2023-2027 weergegeven. De grootste uitgaven zijn de jaarlijkse lasten (exploitatie) en de investeringen voor klimaatmaatregelen.

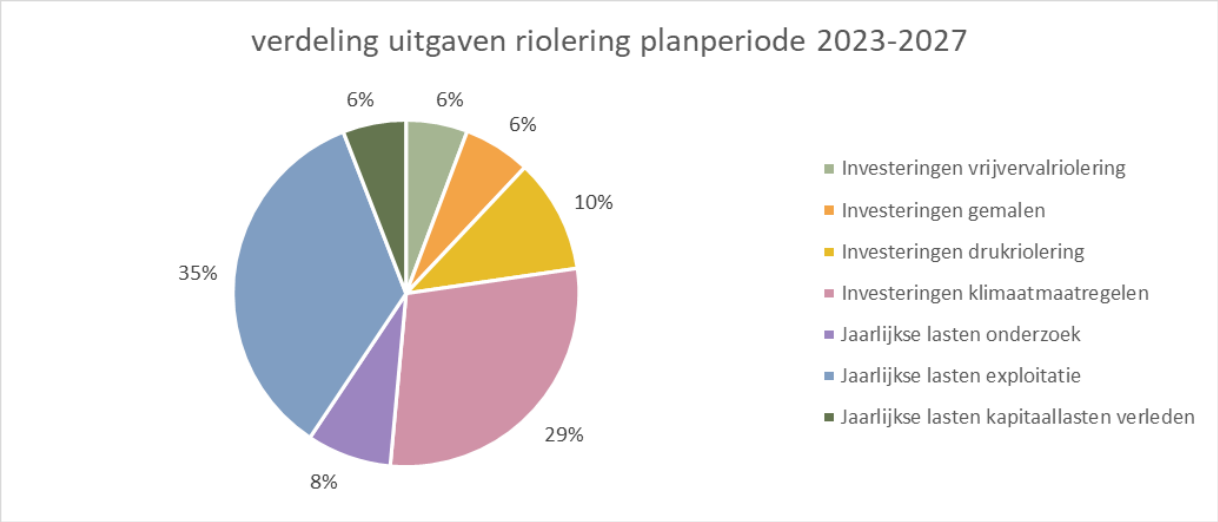

Figuur 7-3 verdeling uitgaven planperiode

In onderstaande grafiek zien we de verdeling van de uitgaven voor de lange termijn. Op de lange termijn gaat het grootste deel van de uitgaven naar het vervangen en relinen van de vrijvervalriolering. De op een na grootste post is de exploitatie.

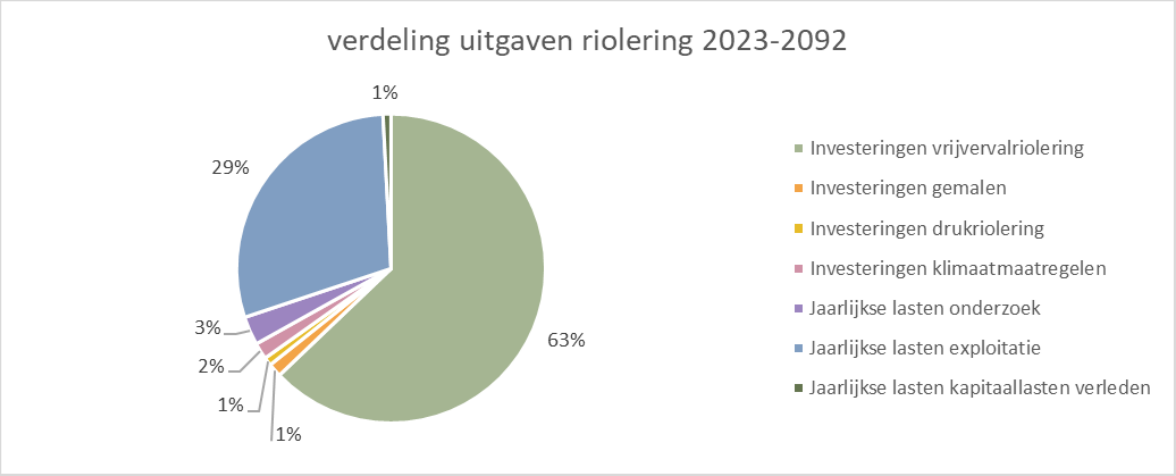

Figuur 7-4 verdeling uitgaven lange termijn

De volgende grafiek geeft het verloop van de kosten en de heffing per eenheid en de voorziening weer. Voor de komende planperiode blijft de heffing op € 220,-, exclusief inflatiecorrectie, daarna zal de rioolheffing volgens de huidige prognose licht moeten stijgen om ervoor te zorgen dat op de lange termijn de uitgaven gedekt worden door de inkomsten en de voorziening.

Met de voorziening kunnen pieken in de uitgaven worden opgevangen. Wanneer de inkomsten hoger zijn dan de kosten groeit de voorziening. Andersom krimpt de voorziening wanneer bijvoorbeeld door vervangingswerkzaamheden de kosten hoog zijn. Daarmee voorkomen we te grote schommelingen in ons tarief.

De rioolheffingsberekening is op de lange termijn kostendekkend, alle kosten worden gedekt door de inkomsten uit de heffing en de inzet van de voorziening. In de planperiode blijft de rioolheffing gelijk aan de huidige heffing van €220,- per eenheid (exclusief inflatie correctie). Na de planperiode stijgt de rioolheffing ligt om de uitgaven te kunnen blijven dekken zonder dat de voorziening negatief wordt. De heffing blijft lange tijd stabiel op afgerond €246,- per eenheid.

Figuur 7-5 ontwikkeling kosten en heffing per eenheid en voorziening

De rioolheffingsberekening is een momentopname, gemaakt met de huidige verwachting van de uitgaven en percentages voor rente en inflatie. Daarom moet bij elke actualisatie van het GRP de rioolheffing opnieuw worden bekeken in het licht van de lange termijn.

8. Besluit

Burgemeester en wethouders verzoeken de gemeenteraad om dit gemeentelijk rioleringsplan 2023-2027 vast te stellen door in te stemmen met

- De geformuleerde doelen;
- De voorgenomen onderzoeken;
- De voorgenomen maatregelen.

Het raadsbesluit maakt onderdeel uit van het rioleringsplan. Na vaststelling van dit GRP zal dit plan worden toegezonden aan het waterschap Rijn en IJssel en de provincie Gelderland (pro forma).

Ook zullen we na vaststelling in één of meer dag- of weekbladen die in onze gemeente worden verspreid bekend maken hoe burgers kennis kunnen maken met de inhoud van dit GRP.

Bijlagen

Bijlage 1. DoFeMaMe

Doel 1.	Zorgen voor inzameling van stedelijk afvalwater		
	Functionele eisen	*Maatstaven*	*Meetmethoden*
1a.	Alle percelen op het gemeentelijk gebied waar afvalwater vrijkomt moeten van een rioleringsaansluiting zijn voorzien, uitgezonderd bij specifieke situaties waar lokale behandeling een zelfde graad van milieubescherming biedt.	Alle percelen binnen of buiten bebouwde kom moeten aangesloten zijn op riolering of op een lokale behandeling van het afvalwater (IBA) als dit eenzelfde graad van milieubescherming biedt tenzij dit niet doelmatig is met het oog op kosten en milieu.	Registratie van lozingssituatie van de percelen binnen en buiten de bebouwde kom.
1b.	Er dienen geen ongewenste lozingen op de riolering plaats te vinden.	Geen overtredingen van de Lozingsvoorwaarden bij of krachtens de Wet milieubeheer en geen foutieve aansluitingen.	Controle, handhaving en registratie
1c.	Het scheiden van (afval) waterstromen in huishoudens, bedrijven en industrie dient te worden bevorderd.	Toepassen gescheiden systemen in huishoudens, bedrijven en industrie.	Controle, handhaving en registratie in het kader van bouwvergunningen.
1d.	De huisaansluitleidingen moeten in goede staat zijn.	Geen klachten over functioneren huisaansluitleidingen	Meldingen- en klachtenregistratie
1e.	Riolen en andere objecten dienen in hoge mate waterdicht te zijn, zodanig dat de hoeveelheid uittredend en intredend rioolwater beperkt blijft.	Ingrijpmaatstaven voor waterdichtheid en stabiliteit (conform actuele NEN norm) mogen niet voorkomen.	Visuele inspectie met classificatie volgens actuele NEN norm

Doel 2.	Zorgen voor transport van stedelijk afvalwater		
	Functionele eisen	*Maatstaven*	*Meetmethoden*
2a.	De afstroming dient gewaarborgd te zijn	Ingrijpmaatstaven voor afstroming mogen niet voorkomen.	Visuele inspectie met classificatie volgens actuele NEN norm
2b.	Het afvalwater dient zonder overmatige aanrotting de rwzi te bereiken.	Verblijftijd van het afvalwater in het stelsel niet langer dan 24 uur.	Hydraulische berekeningen
2c.	De afvoercapaciteit van de riolering voor afvalwater moet toereikend zijn om het aanbod bij een normale bui (bestaande bouw tot aanlegjaar 2018 bui 08, anders bui10) te kunnen verwerken.	Geen water op straat.	Hydraulische berekeningen conform Kennisbank Riolering bij een neerslaggebeurtenis (bestaande bouw tot aanlegjaar 2018 bui 08, anders bui10)
2d.	De objecten moeten in goede staat zijn.	Ingrijpmaatstaven voor waterdichtheid en stabiliteit mogen niet voorkomen.	Visuele inspectie met classificatie volgens actuele NEN norm
2e.	De vervuilingstoestand van de riolering dient acceptabel te zijn	Ingrijpmaatstaven voor afstroming (conform actuele NEN norm) mogen niet voorkomen	Visuele inspectie met classificatie volgens actuele NEN norm

Doel 3.	Zorgen voor inzameling van hemelwater (voor zover niet door de particulier)		
	Functionele eisen	*Maatstaven*	*Meetmethoden*
3a.	Adequate inzameling van hemelwater, voor zover de particulier niet redelijkerwijs in de verwerking kan voorzien	Binnen de bebouwde kom beschikken alle percelen over een aansluiting op de riolering. Indien bij nieuwbouw het perceel grens aan het oppervlaktewater dan voorziet de particulier, in overleg met de waterbeheerder, in de afvoer van het hemelwater van daken rechtstreeks op het oppervlaktewater. Buiten bebouwde kom wordt geen hemelwatervoorziening aangeboden.	Visuele waarnemingen en meldingenregistratie.
3b.	Voor zover rendabel afkoppelen van schoon hemelwater zonder wateroverlast en ongewenste milieuverontreiniging te veroorzaken.	Afkoppelen indien technisch uitvoerbaar, toelaatbaar voor het milieu en kosteneffectief.	Optimalisatie milieurendement, conform beleid Waterschap Rijn en IJssel.
3c.	Schoon hemelwater zal bij voorkeur worden hergebruikt en/of geinfiltreerd in de bodem dan wel afgevoerd middels bufferbassins en/of afwateringssloten.	Alle percelen zijn voorzien van een aansluiting op de riolering, tenzij men zich niet van het hemelwater wil ontdoen doch het voor lokale waterhuishouding of andere doeleinden wil gebruiken of wanneer indirecte lozing geoorloofd is.	Visuele waarnemingen en meldingenregistratie.
3d.	De instroming in riolen via de kolken dient ongehinderd plaats te vinden.	Plasvorming bij kolken dient beperkt te zijn.	Visuele waarnemingen en meldingenregistratie.
3e.	Beperkte hoeveelheid intredend grondwater.	Ingrijpmaatstaven voor waterdichtheid (conform actuele NEN norm) mogen niet voorkomen.	Visuele inspectie met classificatie volgens actuele NEN norm
3f.	Geen afvoer van drainagewater via gemengde en/of dwa riolen.	Drains zijn niet op gemengde en/of dwa-riolen aangesloten.	Waarneming en metingen.

Doel 4.	Zorgen voor verwerking van ingezameld hemelwater		
	Functionele eisen	*Maatstaven*	*Meetmethoden*
4a.	De afvoercapaciteit van de riolering voor hemelwater moet toereikend zijn om het aanbod bij een normale bui (bestaande bouw tot aanlegjaar 2018 bui 08, anders bui10) te kunnen verwerken.	Geen water op straat.	Hydraulische berekeningen conform Kennisbank Riolering bij een gebeurtenis met een herhalingstijd van T=2 jaar (bestaande bouw tot aanlegjaar 2018 bui 08, anders bui10)
4b.	De afvoercapaciteit van de riolering voor hemelwater en de inrichting van de bovengrond moet toereikend zijn om het aanbodv an een zware bui (60 mm in één uur) te kunnen verwerken.	Maximaal 4 uur sprake van overlast, bijvoorbeeld omdat wegen slecht of niet toegankelijk zijn.	Hydraulische berekeningen conform Kennisbank Riolering bij een neerslaggebeurtenis van 60 mm in één uur.
4c.	De afvoercapaciteit van de riolering voor hemelwater en de inrichting van de bovengrond moet toereikend zijn om bij een bui van 60 mm in één uur geen water in panden te hebben.	Geen water in panden.	Hydraulische berekeningen conform Leidraad Riolering C2100 bij een neerslaggebeurtenis van 60 mm in één uur.
4d.	Het effect van vuiluitworpen door overstortingen op oppervlaktewater dient beperkt te zijn.	De waterkwaliteit voldoet aan de streefbeelden zoals vastgesteld in het regionaal afvalwaterbeleid	Elke 3 jaar berekenen en meten van kwaliteit oppervlaktewater conform de ecoscan.
4e.	De vervuilingstoestand van de riolering dient acceptabel te zijn.	Ingrijpmaatstaven voor afstroming (conform actuele NEN norm) mogen niet voorkomen.	Visuele inspectie met classificatie volgens actuele NEN norm
4f.	Riolen en andere objecten dienen in hoge mate waterdicht te zijn, zodanig dat de hoeveelheid uittredend rioolwater beperkt blijft.	Ingrijpmaatstaven voor waterdichtheid en stabiliteit (conform actuele NEN norm) mogen niet voorkomen.	Visuele inspectie met classificatie volgens actuele NEN norm

Doel 5.	Zorgen dat (voor zover mogelijk) het grondwater de bestemming van een gebied niet structureel belemmert		
	Functionele eisen	*Maatstaven*	*Meetmethoden*
5a.	Monitoring van het grondwaterregime	Er is een afwijking van maximaal 50% t.o.v. het 3-jarig gemiddelde. Deze afwijking mag maximaal 3 maanden per jaar voorkomen. Anders wordt actie ondernomen.	Peilbuizen registratie, onderzoek grondwaterstanden
5b.	Na uitvoering van een nieuwbouwproject mag geen voorzienbare grondwateroverlast optreden	Er komen geen grondwateroverlastklachten naar voren die ooit benoemd zijn in de watertoets.	Watertoets, meldingenregistratie

Bijlage 2. Uitgangspunten kostendekkingsberekening

In deze bijlage zijn de uitgangspunten voor de kostendekkingsberekening weergegeven.

Uitgangspunten die gehanteerd zijn bij de berekening van de rioolheffing:

1. Berekeningsmethode
   De rioolheffingsberekening wordt uitgevoerd met behulp van de contante-waardemethode. Deze methode is geschikt om de effecten en de trend op langere termijn zichtbaar te maken. Met de contante-waardemethode is een vergelijking van uitgaven en inkomsten in verschillende jaren mogelijk. De toekomstige uitgaven en inkomsten van elk jaar in de beschouwde periode worden contant gemaakt naar 1 januari startjaar. In de te verwachten inkomsten zit één onbekende: de hoogte van de benodigde inkomsten per aansluiting. Door de contante waarde van de te verwachten inkomsten gelijk te stellen aan de contante waarde van de te verwachten uitgaven, worden de kosten per heffingseenheid berekend.

   Voor toekomstige investeringen wordt in de contante-waardebenadering geen specifieke wijze van afschrijving of financiering verondersteld. De diverse afschrijvingsmethoden (lineair, afschrijving op annuïteitsbasis) verschillen onderling wel door een andere (boekhoudkundige) verdeling van lasten in de tijd, maar de contante waarde van de jaarlijkse lasten is in deze methoden steeds gelijk aan de contante waarde van de investeringen.

   Het inflatie- en rentepercentage worden gebruikt voor het contant maken van de toekomstige uitgaven en inkomsten. Dit gebeurt op de volgende wijze:

$$CW_x(U_j) = U_j * (cwf)^{(j-x)} = U_j * \left(\frac{(1+i)}{(1+r)} \right)^{(j-x)}$$

   waarbij:

   x = startjaar berekening

   U_j = uitgave in jaar (*j*) op prijspeil startjaar

   i = inflatie (in decimalen, bijvoorbeeld 0,015)

   r = rente (in decimalen, bijvoorbeeld 0,04)

   cwf = contante-waardefactor { = (1+i) / (1+r) }

   $CW_x(U_j)$ = contante waarde in jaar *x* van investering U in het jaar

   Het totaal aan uitgaven en inkomsten over de beschouwde periode is met elkaar in evenwicht.

2. Planningshorizon
   Bij de berekening van de rioolheffing is uitgegaan van een planningshorizon van 70 jaar: 2023 t/m 2092.

3. Inflatie
   De prijsindex is gebaseerd op de prijsontwikkeling van de lonen, materiaal en materieel die nodig zijn voor het aanleggen van een riolering binnen de bebouwde kom. Voor de kostendekkingsberekening bij het GRP is uitgegaan van een langjarige inflatie van 1,5%.

4. Rentevoet
   Er is een rentevoet van 0% gehanteerd. In Rozendaal wordt geen rente berekend over de kapitaallasten. Evenmin wordt rente toegerekend aan het bedrag in de reserve/voorziening.

5. Prijspeil
   Alle in het GRP genoemde uitgaven zijn op prijspeil 1 januari 2022.

6. Eenheidsprijzen
   Voor de berekening van de investeringskosten van de rioleringsobjecten is gebruik gemaakt van de eenheidsprijzen uit de Leidraad Riolering, verminderd met 15% op de eenheidsprijzen voor vervanging van vrijvervalriolering.

7. Staartkosten
   Voor de staartkosten zijn conform de Kennisbank Stedelijk Water de volgende waarden gehanteerd: uitvoeringskosten 10% (inrichting werkterrein, uitzetwerkzaamheden), algemene kosten, winst en risico 12%, voorbereiding, honorarium en toezicht 15%. Totaal (1,10 * 1.12 * 1,15 - 1) = 42%.

8. Indexering rioolheffing
   Het in het GRP berekende tarief moet jaarlijks met de optredende inflatie worden geïndexeerd. Dit wordt jaarlijks bij de vaststelling van de begroting afgehandeld.

9. Afschrijvingsmethode
   Voor afschrijving wordt de *lineaire* methode toegepast.

10. Afschrijvingstermijnen
    Onderscheid wordt gemaakt in de technische en de financiële afschrijvingstermijn. De technische afschrijvingstermijn (levensduur) heeft grote invloed op de hoogte van de rioolheffing, die bepaalt immers in welk jaar een object op de vervangingsplanning verschijnt. Het is daarom belangrijk de

technische levensduur van de rioleringsobjecten zo goed mogelijk in te schatten. In de praktijk wordt hierbij gebruik gemaakt van inspectiegegevens.

De financiële afschrijvingstermijn is van invloed op het verloop en de hoogte van de kapitaallasten in de tijd.

De technische en financiële afschrijvingstermijnen mogen afwijken. Volgens de richtlijnen uit de BBV, moeten de afschrijving en de afschrijvingstermijn zo goed mogelijk aansluiten op de feitelijke waardedaling van de vrijvervalriolering. Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat, indien de economische levensduur korter is dan de technische levensduur, afgeschreven moet worden op basis van de economische levensduur.

De in de berekening gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn weergegeven in tabel B3.1.

Tabel B1 Overzicht gehanteerde afschrijvingstermijnen (jaar)

Object	***afschrijvingstermijn***	
	Technisch	***economisch***
vrijvervalriolen	*70*	*30*
gemalen – bouwkundig	*45*	*30*
gemalen – mechanisch / elektrisch	*15*	*15*
Persleidingen	*45*	*30*
drukriolering – bouwkundig	*45*	*30*
drukriolering – mechanisch / elektrisch	*15*	*15*
Grondwatermaatregelen/drainage	*45*	*30*

11. Egalisatievoorziening
    In onze gemeente wordt gebruik gemaakt van een egalisatievoorziening om ongewenste schommelingen in de rioolheffing te voorkomen (BBV art. 43, lid 2). Dit leidt tot een gelijkmatige verdeling van de lasten voor de burger, over een aantal begrotingsjaren. Er wordt geen rente aan de egalisatievoorziening toegevoegd.

12. Doorlopende kapitaallasten ná afloop beschouwde periode
    De na de beschouwde periode doorlopende kapitaallasten zijn buiten beschouwing gelaten.

13. Rioolheffing en BTW
    De geraamde BTW op zowel goederen als diensten en investeringen *mogen* in het riooltarief worden meegenomen. In de rioolheffingsberekening is de compensabele BTW meegenomen over de jaarlijkse kosten en over de investeringen.

14. Nieuwe investeringen voor nieuwbouw
    Nieuwe investeringen voor nieuwbouw worden niet verrekend via de rioolheffing maar via de grondexploitatie.

Bijlage 3. Kostendekkingtabellen

Gemalen 1 Eerste maatregeljaar is 2023 **tabel 1**

bedragen * EURO 1.000 prijspeil 2022

Nr	Lokatie gemaal	aanlegjaar		cap	45 jaar investering vervanging bouwk deel			15 jaar investering vervanging mech/el deel		
		bouwk	mech/el	m3/h	1e vv-jaar	excl. BTW	BTW	1e vv-jaar	excl. BTW	BTW
	rioolgemalen									
	Rosendaalselaan 25, Flygt NP3085, 2kW	2007	2007	25	2052	9,210	1,934	2023	9,210	1,934
	Rosendaalselaan 3a, Flygt MP3068, 1,7kW	2007	2007	7	2052	2,579	0,542	2023	1,719	0,361
	Rosendaalseweg 7, Pumpex KV54W	1999	2014	10	2044	9,900	2,079	2029	24,100	5,061
					BK	22	5	M/E	35	7

Kosten bepaald aan de hand van Kennisbank Stedelijk Water, kostenkengetallen

Omrekenfactor index KBSW (pp 2015) naar 2023 1,23

Formule: Kosten = factor * Basisprijs*capaciteit ^macht

capaciteit	bouwkundig factor	bouwkundig basisprijs	bouwkundig macht	mech/elektr. factor	mech/elektr. basisprijs	mech/elektr. macht
0-10 m3/h	1	3.900		1	4.900	
10-50 m3/h	0,0145	68.000	1	0,123	68.000	0,46
51-200 m3/h	0,2	68.000	0,35	0,123	68.000	0,46
201-1250 m3/h	0,0075	68.000	1	0,123	68.000	0,46

Mechanische riolering en IBA's 1 **tabel 2**

bedragen * EURO 1.000 prijspeil 2022

Nr	Druksysteem	Kern	aantal	leidinglengte		jaar aanleg		45 jaar vervanging bouwkundig			15 jaar vervanging mech/el deel		
			units	druk	vv	bouwk.	mech/el.	1e vv-jaar	excl. BTW	BTW	1e vv-jaar	excl. BTW	BTW
	Aanlegjaar												
	Drukriolering		1	40		2000	2000	2045	4	1	2023	5	1
	IBA		6			2000	2000	2045	11	2	2023	11	2
	Subtotaal		7	40	-			bk	14,70	3,09	m/e	15,70	3,30

Uitgangspunten vervangingsinvesteringen, in EURO, excl. BTW, prijspeil startjaar

Index KBSW (pp 2015) -> pp startjaar: 1,23

	prijspeil 2015	prijspeil 2022
Pompunit (bouwkundig ca.)	3.200	3.900
Pompunit (mech/el)	4.000	4.900
IBA klasse III (compleet minus mech/elek)	9.500	11.700
IBA klasse III (mech/elek)	1.500	1.800

Drukleiding per m1 € 66 (gemiddelde diameter 63-110 mm)

Vrijvervalleiding per € 150

Project: *GRP Rozendaal*

Scenario: *0* *Projectnummer:* *51005624*

Filenaam: *KD Model 2023-2024* *Datum:* *9-aug-22*

Incidentele Onderzoeksuitgaven **tabel 3**

bedragen in EURO prijspeil 2022

jaar		Uitgaven excl. BTW	BTW
2023	actualisatie BRP 1x per 10 jaar	3.000	630
2023	onderzoek rioolstelsel	4.000	840
2023			-
2023	plankosten grondwaterzorg	1.750	368
2023	Rozendaalse Beek	5.000	1.050
2023			-
2023			-
2024	actualisatie BRP 1x per 10 jaar	3.000	630
2024	onderzoek rioolstelsel	4.000	840
2024			-
2024	plankosten grondwaterzorg	1.750	368
2024			-
2024			-
2024			-
2025	onderzoek rioolstelsel	4.000	840
2025			-
2025	plankosten grondwaterzorg	1.750	368
2025			-
2025			-
2025			-
2025			-
2026	actualisatie GRP 1x per 5 jaar	9.000	1.890
2026	onderzoek rioolstelsel	4.000	840
2026			-
2026	plankosten grondwaterzorg	1.750	368
2026			-
2026			-
2026			-
2027	actualisatie GRP 1x per 5 jaar	9.000	1.890
2027	onderzoek rioolstelsel	4.000	840
2027			-
2027	plankosten grondwaterzorg	1.750	368
2027			-
2027			-
2027			-
	Totaal	16.500	3.465

Samenvatting		Uitgaven incl. BTW
2023	€	16.638
2024	€	10.588
2025	€	6.958
2026	€	17.848
2027	€	17.848

Exploitatieuitgaven **tabel 4**

bedragen in EURO prijspeil 2022

Omschrijving			Uitgaven excl. BTW	BTW	Bron
43203	Voorbereiding en plankosten invest		5.590	1.174	
43800	Gas water elektra		275	58	
43802	Groot onderhoud			-	
43803	Klein onderhoud		31.430	6.600	
43822	Overige goederen en diensten		7.215	1.515	
47200	Storting voorziening	Wordt berekend in heffingsberekening		-	
47300	Afschrijving	Via reserve kapitaallasten		-	
	toegerekende personeelslasten		15.800	-	
		totalen	60.310	9.347	
				-	

Klimaatregelen & afkoppelen **tabel 5**

bedragen in EURO * 1000 prijspeil 2022

jaar	Investering omschrijving maatregel	Totaal excl. BTW	BTW
2023	reservering maatregelen klimaatadaptatie	50	11
2024	reservering maatregelen klimaatadaptatie	50	11
2025	reservering maatregelen klimaatadaptatie	50	11
2026	reservering maatregelen klimaatadaptatie	50	11
2027	reservering maatregelen klimaatadaptatie	50	11
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
			-
	Totaal	-	-

Project: *GRP Rozendaal*

Scenario: *0* *Projectnummer:* *51005624*

Filenaam: *KD Model 2023-2024* *Datum:* *26-jan-22*

Vrijvervalriolen **tabel 5**

bedragen * EURO 1.000 prijspeil 2022

jaar	Vervanging *geraamd strategisch*	vervangen 75% van het totaal	relinen 25% van het totaal	gemiddeld	verschuiving	deelreparaties	15% korting op eenheids-prijzen	Totaal excl. BTW	BTW
2023	-	-	-	305	305-	10	-	10	2
2024	-	-	-	305	305-	10	-	10	2
2025	-	-	-	305	305-	10	-	10	2
2026	-	-	-	305	305-	10	-	10	2
2027	1.847	1.385	140	305	305-	10	-	10	2
2028	-	-	-	180	152		50-	283	59
2029	-	-	-	180	152		50-	283	59
2030	-	-	-	180	152		50-	283	59
2031	271	203	21	180	152		50-	283	59
2032	641	480	48	180	152		50-	283	59
2033	1.273	955	96	180	152		50-	283	59
2034	-	-	-	180	152		50-	283	59
2035	-	-	-	180	152		50-	283	59
2036	-	-	-	180	152		50-	283	59
2037	-	-	-	180	152		50-	283	59
2038	-	-	-	126			19-	107	22
2039	-	-	-	126			19-	107	22
2040	-	-	-	126			19-	107	22
2041	878	658	66	126			19-	107	22
2042	296	222	22	126			19-	107	22
2043	-	-	-	126			19-	107	22
2044	-	-	-	126			19-	107	22
2045	347	260	26	126			19-	107	22
2046	-	-	-	126			19-	107	22
2047	-	-	-	126			19-	107	22
2048	298	223	22	25			4-	21	4
2049	-	-	-	25			4-	21	4
2050	-	-	-	25			4-	21	4
2051	-	-	-	25			4-	21	4
2052	-	-	-	25			4-	21	4
2053	-	-	-	25			4-	21	4
2054	-	-	-	25			4-	21	4
2055	-	-	-	25			4-	21	4
2056	-	-	-	25			4-	21	4
2057	-	-	-	25			4-	21	4
2058	-	-	-	-			-	-	-
2059	-	-	-	-			-	-	-
2060	-	-	-	-			-	-	-
2061	-	-	-	-			-	-	-
2062	-	-	-	-			-	-	-
2063	-	-	-	-			-	-	-
2064	-	-	-	-			-	-	-
2065	-	-	-	-			-	-	-
2066	-	-	-	-			-	-	-
2067	-	-	-	-			-	-	-
2068	3.109	2.332	234	257			38-	218	46
2069	-	-	-	257			38-	218	46
2070	-	-	-	257			38-	218	46
2071	-	-	-	257			38-	218	46
2072	-	-	-	257			38-	218	46
2073	-	-	-	257			38-	218	46
2074	-	-	-	257			38-	218	46
2075	-	-	-	257			38-	218	46
2076	-	-	-	257			38-	218	46
2077	-	-	-	257			38-	218	46
2078	-	-	-	214			32-	182	38
2079	926	694	70	214			32-	182	38
2080	-	-	-	214			32-	182	38
2081	-	-	-	214			32-	182	38
2082	-	-	-	214			32-	182	38
2083	-	-	-	214			32-	182	38
2084	-	-	-	214			32-	182	38
2085	563	422	45	214			32-	182	38
2086	2.122	1.592	205	214			32-	182	38
2087	220	165	20	214			32-	182	38
2088	-	-	-	214			32-	182	38
2089	-	-	-	214			32-	182	38
2090	-	-	-	214			32-	182	38
2091	-	-	-	214			32-	182	38
2092	-	-	-	214			32-	182	38
Totalen	12.791	9.593	1.016	10.609	-	50		9.068	1.904

Project: *GRP Rozendaal*
Scenario: *0* *Projectnummer:* *51005624*
Filenaam: *KD Model 2023-2024* *Datum:* *31-mrt-22*

Kapitaallasten van in het verleden gedane investeringen **tabel 6**

bedragen * EURO 1.000

jaar	Kapitaallasten uit het verleden						Totaal		
	Afschrijvingen	Rente	Kapitaallasten				Nominaal	prijspeil 2022	BTW
2023	10		10				10	10	2
2024	10		10				10	10	2
2025	10		10				10	10	2
2026	10		10				10	10	2
2027	10		10				10	10	2
2028	10		10				10	10	2
2029	10		10				10	9	2
2030	10		10				10	9	2
2031	10		10				10	9	2
2032	10		10				10	9	2
2033	10		10				10	9	2
2034	10		10				10	8	2
2035	4		4				4	4	1
2036	2		2				2	1	0
2037	2		2				2	1	0
2038	1		1				1	1	0
2039	1		1				1	1	0
2040	1		1				1	1	0
2041	0		0				0	0	0
2042	-		-				-	-	-
2043	-		-				-	-	-
2044	-		-				-	-	-
2045	-		-				-	-	-
2046	-		-				-	-	-
2047	-		-				-	-	-
2048	-		-				-	-	-
2049	-		-				-	-	-
2050	-		-				-	-	-
2051	-		-				-	-	-
2052	-		-				-	-	-
2053	-		-				-	-	-
2054	-		-				-	-	-
2055	-		-				-	-	-
2056	-		-				-	-	-
2057	-		-				-	-	-
2058	-		-				-	-	-
2059	-		-				-	-	-
2060	-		-				-	-	-
2061	-		-				-	-	-
2062	-		-				-	-	-
2063	-		-				-	-	-
2064	-		-				-	-	-
2065	-		-				-	-	-
2066	-		-				-	-	-
2067	-		-				-	-	-
2068	-		-				-	-	-
2069	-		-				-	-	-
2070	-		-				-	-	-
2071	-		-				-	-	-
2072	-		-				-	-	-
2073	-		-				-	-	-
2074	-		-				-	-	-
2075	-		-				-	-	-
2076	-		-				-	-	-
2077	-		-				-	-	-
2078	-		-				-	-	-
2079	-		-				-	-	-
2080	-		-				-	-	-
2081	-		-				-	-	-
2082	-		-				-	-	-
2083	-		-				-	-	-
2084	-		-				-	-	-
2085	-		-				-	-	-
2086	-		-				-	-	-
2087	-		-				-	-	-
2088	-		-				-	-	-
2089	-		-				-	-	-
2090	-		-				-	-	-
2091	-		-				-	-	-
2092	-		-				-	-	-
Totalen	133	-	133	-	-	-	133	122	26
Voor de omrek	-						*1,50*	*% inflatie*	

Project: *GRP Rozendaal*
Scenario: *0*
Filenaam: *KD Model 2023-2024*
Projectnummer: *51005624*
Datum: *26-jan-22*

Baten **tabel 7**

bedragen x 1.000, prijspeil startjaar

	Voorziening en reserves								Totaal
2023	1.026								1.026
2024									-
2025									-
2026									-
2027									-
2028									-
2029									-
2030									-
2031									-
2032									-
2033									-
2034									-
2035									-
2036									-
2037									-
2038									-
2039									-
2040									-
2041									-
2042									-
2043									-
2044									-
2045									-
2046									-
2047									-
2048									-
2049									-
2050									-
2051									-
2052									-
2053									-
2054									-
2055									-
2056									-
2057									-
2058									-
2059									-
2060									-
2061									-
2062									-
2063									-
2064									-
2065									-
2066									-
2067									-
2068									-
2069									-
2070									-
2071									-
2072									-
2073									-
2074									-
2075									-
2076									-
2077									-
2078									-
2079									-
2080									-
2081									-
2082									-
2083									-
2084									-
2085									-
2086									-
2087									-
2088									-
2089									-
2090									-
2091									-
2092									-
Totalen	1.026		-		-	-	-		1.026
CW	1.026		-		-	-	-		1.026

Project: *GRP Rozendaal*
Scenario: *0* *Projectnr:* *51005624*
Filenaam: *KD Model 2023-2024* *Datum:* *26-jan-22*

Totaaloverzicht uitgaven, exclusief BTW tabel 8

Bedragen * EURO 1.000 prijspeil 2022

	Investeringen													jaarlijkse uitgaven				
	vrijverval	gemalen		persleidingen	mechanische riolering		klimaatregelen & afkoppelen		grondwatermaatregelen		overige voorzieningen		subtotaal	Onderzoek	Exploitatie	subtotaal	kap.lasten	Totaal
jaar	riolen / MIP	bouwkundig	mech/el		bouwkundig	mech/el	afschr. stermijn 1	afschr. termijn 2	afschr. stermijn 1	afschr. termijn 2	afschr. stermijn 1	afschr. termijn 2	invest.			jaarl. uitg.	verleden	excl. BTW
2023	10	-	11	-	-	19	50	-	-	-	-	-	89	14	60	74	10	174
2024	10	-	-	-	-	14	50	-	-	-	-	-	74	9	60	69	10	153
2025	10	-	-	-	-	-	50	-	-	-	-	-	60	6	60	66	10	136
2026	10	-	-	-	-	-	50	-	-	-	-	-	60	15	60	75	10	145
2027	10	-	-	-	-	-	50	-	-	-	-	-	60	15	60	75	10	145
2028	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	283	6	60	66	10	358
2029	283	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	307	6	60	66	9	382
2030	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	283	6	60	66	9	358
2031	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	283	6	60	66	9	358
2032	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	283	6	60	66	9	358
2033	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	283	6	60	66	9	358
2034	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	283	6	60	66	8	357
2035	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	283	6	60	66	4	353
2036	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	283	6	60	66	1	350
2037	283	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	283	6	60	66	1	350
2038	107	-	11	-	-	16	-	-	-	-	-	-	133	6	60	66	1	200
2039	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107	6	60	66	1	173
2040	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107	6	60	66	1	173
2041	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107	6	60	66	0	173
2042	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107	6	60	66	-	173
2043	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107	6	60	66	-	173
2044	107	10	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	141	6	60	66	-	207
2045	107	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	121	6	60	66	-	188
2046	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107	6	60	66	-	173
2047	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107	6	60	66	-	173
2048	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	6	60	66	-	87
2049	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	6	60	66	-	87
2050	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	6	60	66	-	87
2051	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	6	60	66	-	87
2052	21	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33	6	60	66	-	99
2053	21	-	11	-	-	16	-	-	-	-	-	-	48	6	60	66	-	114
2054	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	6	60	66	-	87
2055	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	6	60	66	-	87
2056	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	6	60	66	-	87
2057	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	6	60	66	-	87
2058	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	60	66	-	66
2059	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	6	60	66	-	90
2060	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	60	66	-	66
2061	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	60	66	-	66
2062	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	60	66	-	66
2063	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	60	66	-	66
2064	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	60	66	-	66
2065	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	60	66	-	66
2066	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	60	66	-	66
2067	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	60	66	-	66
2068	218	-	11	-	-	16	-	-	-	-	-	-	245	6	60	66	-	311
2069	218	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	6	60	66	-	284
2070	218	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	6	60	66	-	284
2071	218	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	6	60	66	-	284
2072	218	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	6	60	66	-	284
2073	218	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	6	60	66	-	284
2074	218	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	242	6	60	66	-	308
2075	218	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	6	60	66	-	284
2076	218	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	6	60	66	-	284
2077	218	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	6	60	66	-	284
2078	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2079	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2080	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2081	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2082	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2083	182	-	11	-	-	16	-	-	-	-	-	-	209	6	60	66	-	275
2084	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2085	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2086	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2087	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2088	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2089	182	10	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	216	6	60	66	-	282
2090	182	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	197	6	60	66	-	263
2091	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
2092	182	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	6	60	66	-	248
Totalen	9.068	32	175	-	29	95	250	-	-	-	-	-	9.649	432	4.222	4.653	122	14.424
CW	16.518	58	306	-	60	145	258	-	-	-	-	-	17.345	734	7.380	8.113	133	25.591
Kolom	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R
Brontabel																		

Project: *GRP Rozendaal*
Scenario: *0*
Filenaam: *KD Model 2023-2024*

Projectnr: *51005624*
Datum: *9-aug-22*

BTW Totaal **tabel 9**

Bedragen * EURO 1.000 prijspeil 2022

	BTW op Investeringen													BTW op jaarlijkse uitgaven				
	vrijverval	gemalen		persleidingen	mechanische riolering		klimaatregelen & afkoppelen		grondwatermaatregelen		overige voorzieningen		subtotaal	Onderzoek	Exploitatie	subtotaal	kap.lasten	BTW Totaal
jaar	riolen / MIP	bouwkundig	mech/el		bouwkundig	mech/el	afschr. stermijn 1	afschr. termijn 2	afschr. stermijn 1	afschr. termijn 2	afschr. stermijn 1	afschr. termijn 2	invest.				verleden	
2023	2	-	2	-	-	4	11	-	-	-	-	-	19	3	13	16	-	34
2024	2	-	-	-	-	3	11	-	-	-	-	-	15	2	13	15	-	30
2025	2	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	13	1	13	14	-	26
2026	2	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	13	3	13	16	-	28
2027	2	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	13	3	13	16	-	28
2028	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	1	13	14	-	73
2029	59	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64	1	13	14	-	78
2030	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	1	13	14	-	73
2031	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	1	13	14	-	73
2032	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	1	13	14	-	73
2033	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	1	13	14	-	73
2034	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	1	13	14	-	73
2035	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	1	13	14	-	73
2036	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	1	13	14	-	73
2037	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	1	13	14	-	73
2038	22	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	28	1	13	14	-	42
2039	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	13	14	-	36
2040	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	13	14	-	36
2041	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	13	14	-	36
2042	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	13	14	-	36
2043	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	13	14	-	36
2044	22	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	1	13	14	-	43
2045	22	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	26	1	13	14	-	39
2046	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	13	14	-	36
2047	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	13	14	-	36
2048	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	13	14	-	18
2049	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	13	14	-	18
2050	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	13	14	-	18
2051	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	13	14	-	18
2052	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	13	14	-	21
2053	4	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	10	1	13	14	-	24
2054	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	13	14	-	18
2055	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	13	14	-	18
2056	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	13	14	-	18
2057	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	13	14	-	18
2058	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2059	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	13	14	-	19
2060	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2061	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2062	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2063	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2064	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2065	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2066	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2067	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2068	46	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	51	1	13	14	-	65
2069	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	1	13	14	-	60
2070	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	1	13	14	-	60
2071	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	1	13	14	-	60
2072	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	1	13	14	-	60
2073	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	1	13	14	-	60
2074	46	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	1	13	14	-	65
2075	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	1	13	14	-	60
2076	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	1	13	14	-	60
2077	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	1	13	14	-	60
2078	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	1	13	14	-	52
2079	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	1	13	14	-	52
2080	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	1	13	14	-	52
2081	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	1	13	14	-	52
2082	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2083	-	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	6	1	13	14	-	19
2084	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2085	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2086	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2087	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2088	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2089	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	13	14	-	21
2090	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	1	13	14	-	17
2091	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
2092	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	14
Totalen	1.484	7	37	-	6	20	53	-	-	-	-	-	1.606	91	887	977	-	2.583
CW	2.377	12	64	-	13	31	54	-	-	-	-	-	2.550	154	1.550	1.704	-	4.254

Project: *GRP Rozendaal*
Scenario: *0*
Filenaam: *KD Model 2023-2024*

Projectnr: *51005624*
Datum: *9-aug-22*

Kostendekkingsberekening TOTAAL, trend lange termijn — Via kapitaaldienst (lineair 0%) — Rente voorz. 0,00% — **Alle bedragen (incl. tarief) in de toekomst met 1,5% per jaar indexeren** — **tabel 10**

bedragen * 1.000 EURO, tenzij anders vermeld — prijspeil 2022 — Voorlooprente 0% — Inflatie 1,50% — BTW-dekking 100% — Kostendekkingsperiode: 2023 t/m 2092

	Lasten excl. BTW					compensabele	compensabele	Baten	Benodigde dekking		Dekking						
jaar	nieuwe investeringen	cum. nieuwe kapitaallast	onderzoek en exploitatie	oude kap. lasten	subtotaal excl BTW	BTW van invest 100%	BTW O&E, klv 100%	excl heffing en voorziening	te dekken saldo (A)	te dekken per eenheid, €	tarief, € excl infl. corr	stijging in eur excl infl. corr	stijging in % excl infl. corr	eenheden 0	dekking (B)	toeslag Δrente neg. voorz.**	Tarief € incl. correctie
2023	89	-	74	10	84	19	16	-	119	€ 163,01	€ 220,00	€ -	0,0%	728	160	€ -	€ 220,00
2024	74	4	69	10	83	15	15	-	113	€ 155,26	€ 220,00	€ -	0,0%	728	160	€ -	€ 220,00
2025	60	7	66	10	83	13	14	-	109	€ 150,02	€ 220,00	€ -	0,0%	728	160	€ -	€ 220,00
2026	60	9	75	10	93	13	16	-	122	€ 167,35	€ 220,00	€ -	0,0%	728	160	€ -	€ 220,00
2027	60	10	75	10	95	13	16	-	124	€ 169,68	€ 220,00	€ -	0,0%	728	160	€ -	€ 220,00
2028	283	12	66	10	88	59	14	-	161	€ 221,31	€ 222,60	€ 2,60	1,2%	728	162	€ -	€ 222,60
2029	307	21	66	9	97	64	14	-	175	€ 240,58	€ 225,20	€ 2,60	1,2%	728	164	€ -	€ 225,20
2030	283	32	66	9	107	59	14	-	181	€ 247,94	€ 227,80	€ 2,60	1,2%	728	166	€ -	€ 227,80
2031	283	41	66	9	116	59	14	-	189	€ 259,68	€ 230,40	€ 2,60	1,1%	728	168	€ -	€ 230,40
2032	283	49	66	9	124	59	14	-	198	€ 271,43	€ 233,00	€ 2,60	1,1%	728	170	€ -	€ 233,00
2033	283	58	66	9	133	59	14	-	206	€ 283,01	€ 235,60	€ 2,60	1,1%	728	172	€ -	€ 235,60
2034	283	66	66	8	141	59	14	-	214	€ 293,87	€ 238,20	€ 2,60	1,1%	728	173	€ -	€ 238,20
2035	283	75	66	4	145	59	14	-	218	€ 299,15	€ 240,80	€ 2,60	1,1%	728	175	€ -	€ 240,80
2036	283	83	66	1	150	59	14	-	224	€ 307,17	€ 243,40	€ 2,60	1,1%	728	177	€ -	€ 243,40
2037	283	91	66	1	158	59	14	-	232	€ 318,22	€ 246,00	€ 2,60	1,1%	728	179	€ -	€ 246,00
2038	133	99	66	1	166	28	14	-	208	€ 285,45	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2039	107	101	66	1	168	22	14	-	204	€ 280,32	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2040	107	102	66	1	169	22	14	-	205	€ 282,09	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2041	107	104	66	0	171	22	14	-	207	€ 284,18	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2042	107	106	66	-	172	22	14	-	209	€ 286,76	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2043	107	108	66	-	174	22	14	-	211	€ 289,41	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2044	141	110	66	-	176	30	14	-	220	€ 301,84	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2045	121	113	66	-	179	26	14	-	218	€ 299,73	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2046	107	115	66	-	181	22	14	-	217	€ 298,68	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2047	107	117	66	-	183	22	14	-	219	€ 301,16	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2048	21	119	66	-	185	4	14	-	203	€ 278,83	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2049	21	118	66	-	184	4	14	-	202	€ 277,37	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2050	21	117	66	-	183	4	14	-	201	€ 275,92	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2051	21	116	66	-	182	4	14	-	200	€ 274,50	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2052	33	114	66	-	181	7	14	-	201	€ 276,49	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2053	48	114	66	-	180	10	14	-	204	€ 279,92	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2054	21	112	66	-	178	4	14	-	196	€ 269,62	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2055	21	110	66	-	176	4	14	-	194	€ 266,56	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2056	21	108	66	-	174	4	14	-	192	€ 263,54	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2057	21	105	66	-	171	4	14	-	190	€ 260,57	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2058	-	103	66	-	169	-	14	-	183	€ 251,62	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2059	24	96	66	-	162	5	14	-	181	€ 248,31	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2060	-	89	66	-	155	-	14	-	169	€ 231,68	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2061	-	81	66	-	148	-	14	-	161	€ 221,72	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2062	-	74	66	-	140	-	14	-	154	€ 211,90	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2063	-	67	66	-	133	-	14	-	147	€ 202,23	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2064	-	60	66	-	126	-	14	-	140	€ 192,70	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2065	-	54	66	-	120	-	14	-	133	€ 183,31	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2066	-	47	66	-	113	-	14	-	127	€ 174,06	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2067	-	40	66	-	106	-	14	-	120	€ 164,94	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2068	245	34	66	-	100	51	14	-	165	€ 226,57	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2069	218	38	66	-	104	46	14	-	164	€ 225,44	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2070	218	43	66	-	109	46	14	-	168	€ 231,42	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2071	218	47	66	-	113	46	14	-	173	€ 237,32	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2072	218	51	66	-	117	46	14	-	177	€ 243,12	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2073	218	55	66	-	121	46	14	-	181	€ 248,84	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2074	242	60	66	-	126	51	14	-	190	€ 261,43	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2075	218	64	66	-	130	46	14	-	189	€ 260,17	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2076	218	67	66	-	133	46	14	-	193	€ 265,22	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2077	218	71	66	-	137	46	14	-	197	€ 270,61	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2078	182	75	66	-	141	38	14	-	193	€ 265,53	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2079	182	80	66	-	146	38	14	-	198	€ 271,61	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2080	182	84	66	-	150	38	14	-	202	€ 277,61	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2081	182	88	66	-	154	38	14	-	206	€ 283,52	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2082	182	92	66	-	159	-	14	-	172	€ 236,81	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2083	209	96	66	-	162	6	14	-	182	€ 249,89	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2084	182	101	66	-	167	-	14	-	181	€ 248,34	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2085	182	105	66	-	171	-	14	-	185	€ 253,91	€ 246,00	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 246,00
2086	182	109	66	-	175	-	14	-	189	€ 259,39	€ 245,93	€ -0,07	0,0%	728	179	€ -	€ 245,93
2087	182	113	66	-	179	-	14	-	193	€ 264,79	€ 245,93	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 245,93
2088	182	117	66	-	183	-	14	-	197	€ 270,11	€ 245,93	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 245,93
2089	216	121	66	-	187	7	14	-	208	€ 285,76	€ 245,93	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 245,93
2090	197	126	66	-	192	3	14	-	209	€ 286,84	€ 245,93	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 245,93
2091	182	130	66	-	196	-	14	-	210	€ 288,92	€ 245,93	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 245,93
2092	182	134	66	-	201	-	14	-	214	€ 294,49	€ 245,93	€ -	0,0%	728	179	€ -	€ 245,93
CW lasten	17.345	10.245	8.113	133	18.492	2.550	1.704		22.746								
CW baten								-							21.720		
CW na 2093		7.100	*van investeringen t/m 2092*			-		*van BTW t/m 2092*		CW voorziening in 2023:		1.026					

**: correctie voor verschil rentetoerekening positieve en negatieve voorziening

Project: GRP Rozendaal — *Scenario:* 0 — *Filenaam:* KD Model 2023-2024 — *Projectnr:* 51005624 — *Datum:* 9-aug-22

Verloop voorziening **tabel 11**

bedragen * 1.000 EURO, tenzij anders vermeld

jaar	Voorziening: geindexeerde stand vorig jaar	mutatie A-B *)	rente voorz. 0,00%	saldo	te parkeren boekwaarde	verloop voorziening	toeslag Δrente neg. voorz.**	Toeslag op rioolheffing €	Uiteindelijke rioolheffing €
2023	1.026	41		1.067	-	1.067		-	€ 220,00
2024	1.052	47	-	1.099	-	1.099	-	-	€ 220,00
2025	1.083	51	-	1.134	-	1.134	-	-	€ 220,00
2026	1.117	38	-	1.155	-	1.155	-	-	€ 220,00
2027	1.138	37	-	1.175	-	1.175	-	-	€ 220,00
2028	1.157	1	-	1.158	-	1.158	-	€ -	€ 222,60
2029	1.141	11-	-	1.130	-	1.130	-	€ -	€ 225,20
2030	1.113	15-	-	1.099	-	1.099	-	€ -	€ 227,80
2031	1.082	21-	-	1.061	-	1.061	-	€ -	€ 230,40
2032	1.045	28-	-	1.017	-	1.017	-	€ -	€ 233,00
2033	1.002	35-	-	968	-	968	-	€ -	€ 235,60
2034	954	41-	-	913	-	913	-	€ -	€ 238,20
2035	900	42-	-	857	-	857	-	€ -	€ 240,80
2036	844	46-	-	798	-	798	-	€ -	€ 243,40
2037	786	53-	-	734	-	734	-	€ -	€ 246,00
2038	723	29-	-	694	-	694	-	€ -	€ 246,00
2039	684	25-	-	659	-	659	-	€ -	€ 246,00
2040	649	26-	-	623	-	623	-	€ -	€ 246,00
2041	614	28-	-	586	-	586	-	€ -	€ 246,00
2042	577	30-	-	547	-	547	-	€ -	€ 246,00
2043	539	32-	-	508	-	508	-	€ -	€ 246,00
2044	500	41-	-	460	-	460	-	€ -	€ 246,00
2045	453	39-	-	414	-	414	-	€ -	€ 246,00
2046	408	38-	-	369	-	369	-	€ -	€ 246,00
2047	364	40-	-	324	-	324	-	€ -	€ 246,00
2048	319	24-	-	295	-	295	-	€ -	€ 246,00
2049	291	23-	-	268	-	268	-	€ -	€ 246,00
2050	264	22-	-	242	-	242	-	€ -	€ 246,00
2051	238	21-	-	218	-	218	-	€ -	€ 246,00
2052	214	22-	-	192	-	192	-	€ -	€ 246,00
2053	189	25-	-	165	-	165	-	€ -	€ 246,00
2054	162	17-	-	145	-	145	-	€ -	€ 246,00
2055	143	15-	-	128	-	128	-	€ -	€ 246,00
2056	126	13-	-	113	-	113	-	€ -	€ 246,00
2057	112	11-	-	101	-	101	-	€ -	€ 246,00
2058	100	4-	-	95	-	95	-	€ -	€ 246,00
2059	94	2-	-	92	-	92	-	€ -	€ 246,00
2060	91	10	-	101	-	101	-	€ -	€ 246,00
2061	100	18	-	118	-	118	-	€ -	€ 246,00
2062	116	25	-	141	-	141	-	€ -	€ 246,00
2063	139	32	-	170	-	170	-	€ -	€ 246,00
2064	168	39	-	207	-	207	-	€ -	€ 246,00
2065	204	46	-	249	-	249	-	€ -	€ 246,00
2066	246	52	-	298	-	298	-	€ -	€ 246,00
2067	294	59	-	353	-	353	-	€ -	€ 246,00
2068	347	14	-	362	-	362	-	€ -	€ 246,00
2069	356	15	-	371	-	371	-	€ -	€ 246,00
2070	366	11	-	376	-	376	-	€ -	€ 246,00
2071	371	6	-	377	-	377	-	€ -	€ 246,00
2072	371	2	-	374	-	374	-	€ -	€ 246,00
2073	368	2-	-	366	-	366	-	€ -	€ 246,00
2074	361	11-	-	349	-	349	-	€ -	€ 246,00
2075	344	10-	-	334	-	334	-	€ -	€ 246,00
2076	329	14-	-	315	-	315	-	€ -	€ 246,00
2077	310	18-	-	292	-	292	-	€ -	€ 246,00
2078	288	14-	-	274	-	274	-	€ -	€ 246,00
2079	270	19-	-	251	-	251	-	€ -	€ 246,00
2080	247	23-	-	224	-	224	-	€ -	€ 246,00
2081	221	27-	-	194	-	194	-	€ -	€ 246,00
2082	191	7	-	198	-	198	-	€ -	€ 246,00
2083	195	3-	-	192	-	192	-	€ -	€ 246,00
2084	189	2-	-	187	-	187	-	€ -	€ 246,00
2085	185	6-	-	179	-	179	-	€ -	€ 246,00
2086	176	10-	-	166	-	166	-	€ -	€ 245,93
2087	164	14-	-	150	-	150	-	€ -	€ 245,93
2088	148	18-	-	130	-	130	-	€ -	€ 245,93
2089	128	29-	-	99	-	99	-	€ -	€ 245,93
2090	98	30-	-	68	-	68	-	€ -	€ 245,93
2091	67	31-	-	36	-	36	-	€ -	€ 245,93
2092	35	35-	-	0-	0-	-	-	€ -	€ 245,93

CONTANTE WAARDE	LASTEN	BATEN
2023-2092	22.746	22.746
na 2092	7.100	
CW eind periode		0-
Kapitaallasten buiten periode zijn niet gedekt		

**: correctie voor verschil rentetoerekening positieve en negatieve voorziening

Toelichting verloop voorziening

Het verloop van de voorziening wordt bepaald door het verschil in het totaal aan kosten in een jaar (het te dekken saldo) en de inkomsten uit de rioolheffing in een jaar.

Het te dekken saldo bestaat uit:

- Kapitaallasten nieuwe investeringen (na 2023)
- Kapitaallasten oude investeringen (voor 2023)
- Onderzoekskosten
- Exploitatielasten
- Compensabele BTW over investeringen en onderzoekskosten en exploitatielasten

De inkomsten bestaan uit de rioolheffing.

Wanneer het verschil tussen het te dekken saldo en de inkomsten positief is, wordt er een dotatie aan de voorziening gedaan. Is het verschil negatief, dan wordt de voorziening ingezet om het verschil te overbruggen.

In de praktijk kan de mutatie van de voorziening verschillen met de bedragen die in het kostendekkingmodel zijn opgenomen. Bijvoorbeeld omdat investeringen op een ander moment worden gedaan dan in deze berekening aangenomen of omdat onderzoeken/exploitatieposten duurder of juist goedkoper uitvallen.

In het model wordt de rioolheffing berekend inclusief de compensabele BTW. Aan het einde van de totale periode is de stand van de voorziening 0, er is geen geld overgehouden en geen winst gemaakt met de rioolheffing. Dat is wettelijk ook niet toegestaan.

In het verloop van de voorziening in de boekhouding van de gemeente kan de BTW-component een verstorende factor zijn, omdat de voorziening ook wel exclusief de BTW-component wordt gemuteerd. Dat veroorzaakt dan een afwijking van het verloop zoals in dit GRP geschetst.

In ieder geval is belangrijk om overschotten vanuit de rioolheffing in de voorziening te storten en tekorten daaruit te halen. Zo blijft het gesloten bekostigingssysteem in stand.

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050/ periode 2023-2025

Adviseur	: Carola Hoogland	**Datum B&W**	: 13 september 2022
Programma	: 8 Ruimtelijke ontwikkeling	**Datum Raad**	: 27 september 2021
Portefeuillehouder	: Tineke van der Pas	**Openbaar**	: **ja**

Aanleiding
Binnen de energietransitieopgave wordt sinds 2019 gewerkt aan tal van activiteiten opgenomen in de Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050. Deze eerste uitvoeringsagenda kende een doorlooptijd van 2019 tot en met 2021. Eén van de voorziene activiteiten in 2021 was het voorbereiden van een nieuwe uitvoeringsagenda voor de programmaperiode 2022-2025. Met het zicht op de gemeentelijke verkiezingen in 2022 heeft het college in 2021 besloten om de uitwerking daarvan op te pakken ná de vaststelling van het nieuwe bestuursakkoord in 2022 en voor het jaar 2022 een separaat jaarprogramma voor te bereiden. Daarom ligt nu de tweede uitvoeringsagenda voor, ten behoeve van de uitvoering van 2023 tot en met 2025. Deze agenda is voor een groot deel geënt op de ingezette werklijnen en daarbinnen behaalde resultaten uit de eerste programmaperiode. Daarnaast zijn accenten vanuit het nieuwe bestuursakkoord in de agenda verwerkt.

Gevraagde beslissing
1. In te stemmen met de Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050 voor de planperiode 2023-2025;
2. De reserve energietransitie op te hogen met € 127.750,- ten laste van de algemene reserve;
3. De toekomstige te verwachten rijksmiddelen die bestemd zijn voor de energietransitie toe te voegen aan de reserve energietransitie;
4. Een krediet van € 85.000,- voor de continuering van activiteiten op de verschillende werklijnen voor 2023 beschikbaar te stellen ten laste van de reserve energietransitie;
5. Een krediet van € 42.750,- voor de continuering van de inzet van extra capaciteit in 2023 (0,2 fte/jaar) beschikbaar te stellen ten laste van de reserve energietransitie.

Wat willen we bereiken?
Met deze nieuwe uitvoeringsagenda voor de planperiode 2023-2025 wordt ingezet op een effectieve voortzetting van de ingezette werklijnen richting een Energieneutraal Rozendaal in 2050 en is de uitvoering daarvan voor de komende periode (begrotingstechnisch) geborgd.

Argumenten
<u>Focus op energiebesparing en duurzame warmte</u>
Afgelopen jaren is een eerste actieve stap gezet in de verduurzaming van Rozendaal, de resultaten die geboekt zijn op het gebied van energiebesparing en duurzame warmte bieden perspectief en houvast voor de inzet op een effectief uitvoeringsprogramma voor de komende jaren.

<u>Meer maatwerk is nodig, in aanpak én financiële ondersteuning</u>

Veel Rozendalers zijn enthousiast en betrokken op de opgave, en de ingezette activiteiten leiden tot een hoge respons. We zetten komende jaren in op meer maatwerk, om zo buurt-voor-buurt de juiste stappen te zetten richting een aardgasvrije gebouwde omgeving. Daar waar de eerste uitvoeringsagenda in het teken stond van gezamenlijke activiteiten (zoals collectieve inkoop en een subsidieregeling voor alle woningeigenaren) gaan we ons de komende periode richten op een aanpak per buurt. Voor komende uitvoeringsjaren is hierbij het uitgangspunt om qua financiële ondersteuning aan te sluiten bij het verschil in financiële draagkracht van onze inwoners. Daarmee komt ook maatwerk per doelgroep in de buurt in beeld, zodat iedereen mee kan blijven doen in deze opgave.

Kanttekeningen

Geen zicht op de hoogte van structurele Rijksbijdrage uitvoeringslasten

Sinds de vaststelling van het Klimaatakkoord hebben gemeenten te maken met nieuwe taken. Dit leidt tot extra lasten in de bestuurlijke en ambtelijke uitvoering van de energietransitie opgave. Om het akkoord uit te voeren, hebben het Rijk en decentrale overheden de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) om advies gevraagd. In dit onderzoek concludeert de raad onder andere dat de uitvoeringslasten voor gemeenten optellen van € 450 miljoen in 2022 tot € 599 miljoen in 2024.

Inmiddels is bekend dat vanaf 2023 tot en met 2030 gemeenten meer uitvoeringsmiddelen krijgen voor klimaat- en energiebeleid. Om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten heeft de gemeente Rozendaal een bijdrage ontvangen via het gemeentefond van € 105.015. Over de resterende middelen die in het Coalitieakkoord zijn gereserveerd voor de uitvoeringskosten van medeoverheden voor het klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid vinden nog gesprekken plaats tussen onder andere VNG, IPO en het Rijk. Vooralsnog gaan we ervan uit dat de uitvoeringsmiddelen op jaarbasis komende periode vergelijkbaar zijn met de bijdrage in 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

a) Planning

Net als voorgaande jaren zetten we de aanpak komende jaren voort binnen de ingezette werklijnen: we gaan aan de slag met de werklijnen energiebesparing, duurzame warmte, duurzame opwek en bewustwording & communicatie. Als gemeente hebben we een regietaak op de warmtetransitie; waarbij wordt toegewerkt naar een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050. Na vaststelling van de TransitieVisie Warmte (TVW) eind 2021 zijn we in 2022 gestart met de voorbereidingen op de gewenste uitvoeringsstrategie per buurt. In de uitvoeringsagenda voor komende jaren zien we nog nadrukkelijker de werklijn energiebesparing en duurzame warmte bij elkaar komen: we richten veelal buurtgericht maatwerk-pakketten in voor vergaande verduurzaming van woningen. Collectieve inkoop van verduurzamingsmaatregelen behoort dan ook zeker tot de mogelijkheden, maar dan wel ‘op maat’. Van een one-size-fits-all naar maatwerk per buurt.

Naar verwachting komt het Rijk eind 2022 met concrete handelingsperspectieven voor de inzet van financieringsinstrumenten: te denken valt aan directieve richtlijnen voor verduurzaming in de bestaande woningvoorraad en de woning-gebonden financiering. Op basis van dit aanbod ontwikkelen we in 2023 een verduurzamingssubsidie voor inwoners van Rozendaal die deze bijdrage

ook écht nodig hebben om een volgende stap te kunnen maken in het direct verminderen van aardgasgebruik en het verbeteren van een gezond binnenklimaat. Bij de uitwerking van deze subsidieregeling zoeken we aansluiting bij de specifieke buurtuitvoeringsplannen die volgend jaar worden opgeleverd. Anders dan ons voorgaand subsidiebeleid is voor komende jaren het uitgangspunt om aan te sluiten bij het verschil in financiële draagkracht van onze inwoners.

De focus op de warmtetransitie vraagt om ook de volgende uitvoeringsperiode blijvend in te zetten op de lijn van bewustwording & communicatie, om onze inwoners in beweging te krijgen én houden als het gaat om energiebesparing. We zien dat met name deze eerste stap nodig blijft, om ons gereed te maken op de daadwerkelijke uitvoering van de warmtetransitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050.

Daarnaast verbinden we komende jaren deze werklijnen met overige onderdelen van de energietransitie opgave, en waar mogelijk ook met andere opgaven die op ons af (gaan) komen. Denk aan verbindingen naar de opgave duurzame mobiliteit (deelauto's, strategie laadinfrastructuur, etc), duurzame energie inkoop en het verder tegengaan van energiearmoede.

b) Evaluatie
Ook in de planperiode 2023-2025 rapporteert het college van B&W jaarlijks over de bereikte resultaten en effecten aan de raad. In deze jaarlijkse evaluatierapportage tonen we per werklijn, aan de hand van de belangrijkste indicatoren, de actuele situatie en zetten deze af tegen de beoogde doelstellingen.
Daarnaast brengen we de algemene voortgang van het programma in beeld. Belangrijk onderdeel is de weergave van de realisatie versus de planning waarbij twee vragen centraal staan:
1. Hebben we gedaan wat we beoogden te doen?
2. Hoe staat het met de benutting van het begrote budget?
Deze voortgangsrapportage vormt ieder jaar input voor de uit te werken Jaarkalender (2024 en 2025) met voorziene activiteiten, die als bijlage bij de voortgangsrapportage wordt opgenomen.

c) Participatie en communicatie
Net als voorgaande jaren werken we nadrukkelijk samen met andere actoren, zoals de lokale werkgroep duurzaamheid, netbeheerder Liander, woningbouwvereniging Portaal, buurgemeenten en andere betrokken partijen. In het kader van de warmtetransitie zullen we de in 2021 gestarte buurtgesprekken verder vervolg geven, om blijven inwoners betrokken bij de uitwerking van buurtplannen. Zo blijven ze op de hoogte van de beoogde warmtestrategie binnen hun buurt/straat en de daarvoor benodigde uitvoeringsstappen.

d) Publicatie verplicht?
Nee

Wat mag het kosten?
Als onderdeel van de uitvoeringsagenda is een indicatieve begroting opgesteld voor de verschillende werklijnen binnen het uitvoeringsprogramma voor de jaren 2023-2025. Voor de uitvoering van activiteiten is het noodzakelijk om de continuïteit van de capaciteit (te organiseren. Daarom is een jaarlijks uitvoeringsbudget in de begroting van de uitvoeringsagenda opgenomen.

Dit jaarbudget is benodigd voor begeleiding en monitoring van de uitvoeringsagenda. Net als voorgaande jaren zal dit een capaciteitsinzet vragen van 0,2 fte op jaarbasis. Overige aanvullende capaciteit zal binnen de huidige formatie worden opgevangen via het reguliere takenpakket (denk aan de uitwerking van de omgevingsvisie, uitvoering subsidieregeling, etc).

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht van de indicatieve begroting (in €) per uitvoeringsjaar weergegeven. Daarbij is onderscheid gemaakt in out-of-pocket kosten per werklijn en kosten voor extra capaciteit in uitvoering voor de jaren 2023-2025:

Werklijnen uitvoering	***2023***	***2024***	***2025***
Energiebesparing	20.000	20.000	20.000
Duurzame Energie Opwekking	10.000	5.000	5.000
Duurzame Warmte	45.000	25.000	25.000
Bewustwording & Communicatie	10.000	10.000	10.000
Totaal budget werklijnen	***85.000***	***60.000***	***60.000***
Uitvoeringscapaciteit	***42.750***	***42.750***	***42.750***
Totaaloverzicht	**127.750**	**102.750**	**102.750**

Dekkingsplan
Zoals vermeld onder kanttekeningen verwachten wij vanaf 2023 tot en met 2030 meer uitvoeringsmiddelen te krijgen voor klimaat- en energiebeleid, die vergelijkbaar zijn met de bijdrage over 2022 (€ 105.015). Als deze middelen over 2023 en verder beschikbaar komen, willen wij deze reserveren voor de energietransitie. Wij verwachten dat hiervoor geen extra middelen nodig zijn. We moeten wel bedenken dat de rijksvergoeding ook betrekking heeft op het klimaatbeleid. Als we de klimaatmaatregelen – en in het bijzonder het bomenplan – uitgewerkt hebben, moet blijken of hiervoor aanvullende dekking nodig is, naast de beschikbare middelen voor klimaat en energie (rijksvergoeding inclusief onze reserve energietransitie).

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage(n)
1. Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050 – periode 2023-2025
2. Bijlage 1 bij Uitvoeringsagenda- Jaarkalender 2023

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 13 september 2022,

Besluit:

1. In te stemmen met de Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050 voor de planperiode 2023-2025;
2. De reserve energietransitie op te hogen met € 127.750,- ten laste van de algemene reserve;
3. De toekomstige te verwachten rijksmiddelen die bestemd zijn voor de energietransitie toe te voegen aan de reserve energietransitie;
4. Een krediet van € 85.000,- voor de continuering van activiteiten op de verschillende werklijnen voor 2023 beschikbaar te stellen ten laste van de reserve energietransitie;
5. Een krediet van € 42.750,- voor de continuering van de inzet van extra capaciteit in 2023 (0,2 fte/jaar) beschikbaar te stellen ten laste van de reserve energietransitie.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 27 september 2022.

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Uitvoeringsagenda 2023-2025

Versie 6 september 2022

Rozendaal Energieneutraal 2050

Voorwoord

Met deze nieuwe meerjaren uitvoeringsagenda voor energie continueren we de uitvoering van de transitie naar een energieneutraal Rozendaal in 2050. Dat doen we natuurlijk niet alleen, maar samen met onze inwoners en de bij de energietransitie betrokken partijen in Rozendaal.
De energietransitie staat daarbij niet op zichzelf, het is onderdeel van een gezamenlijke zoektocht naar een duurzame leefomgeving, en grijpt ook in op andere opgaven en domeinen.

We hebben oog voor wat inwoners bezig houdt

"De energietransitie houdt eenieder bezig. Voor de één kan het niet snel genoeg gaan, de ander kan het niet bijbenen en wacht liever af. "

Uit contacten en ook uit bevindingen van de geraadpleegde energiecoach weten we dat mensen zich afvragen of ze de uitvoering van maatregelen in huis wel kunnen betalen en wat ze letterlijk overhoop halen in hun huis. Zonder verkeerde verwachtingen te wekken willen we aandacht hebben voor deze zorgen die bij een deel van de mensen leven. En binnen de geplande werksessies bijj het uitwerken van buurtuitvoeringsplannen denken we mee over de betaalbaarheid voor huiseigenaren en in te zetten hulplijnen die de praktische zaken voor mensen regelen als ze dat zelf niet (meer) kunnen.

Met maatwerk in uitvoering

Ook de komende jaren werken we vanuit de vier basis werksporen: *Energiebesparing*, *Duurzame Energie Opwekking*, *Duurzame Warmte* en *Bewustwording & Communicatie*. Daarbij ondersteunt het laatste werkspoor de uitvoering binnen de afzonderlijke werksporen en verduidelijkt de samenhang hiertussen.

De focus komt wel meer te liggen op *maatwerk in de uitvoering*. Zo werken we buurt-voor-buurt aan de meest effectieve aanpak aan de opgave van aardgasvrij wonen. We blijven daarbij ondersteunen vanuit de gemeente met financiële instrumenten. De duurzaamheidslening blijft ook de komende jaren beschikbaar en er wordt een maatwerk-verduurzamingssubsidie uitgewerkt. Daar waar noodzakelijk kijken we ook doelgroep-specifiek naar de juiste invulling daarvan.

Samenwerken staat voorop, doet u ook weer mee?

De betrokkenheid bij onze inwoners op duurzaamheidsvlak is en blijft onverminderd groot. De enquête resultaten van de werkgroep Duurzaam Rozendaal van 2021 laten opnieuw zien dat we steeds meer ambassadeurs kennen in Rozendaal. Ook zien we dat inwoners ons steeds beter weten te vinden met vragen rond verduurzaming van hun woning en dankbaar gebruik maken van de beschikbaar gestelde subsidie of duurzaamheidslening.

Deze uitvoeringsagenda is dan ook een hernieuwde uitnodiging aan al onze partners om de samenwerking de komende jaren verder in te kleuren.

Met deze voorliggende uitvoeringsagenda bieden we een handelingsperspectief voor de uitvoeringsjaren 2023-2025, om samen stappen te blijven zetten naar een energieneutraal Rozendaal.

Samen blijven we gaan voor duurzaam!

Tineke van der Pas
wethouder gemeente Rozendaal

Simon Warmerdam
wethouder gemeente Rozendaal

Inhoudsopgave

Voorwoord **2**

1 Inleiding **4**

1.1 Aanleiding 4
1.2 Koersnotitie als kader; kleuring vanuit nieuwe coalitieovereenkomst 2022-2026 4
1.3 Leeswijzer 4

2 De energietransitieopgave in Rozendaal **5**

2.1 Vertrekpunt: Koersnotitie Rozendaal energieneutraal 2050 5
2.2 Wat hebben we afgelopen jaren gedaan? 5
2.3 Wat hebben we tot nu toe bereikt? 6
2.4 Welke lessen en nieuwe inzichten nemen we mee voor het vervolg? 6

3 Hoofdlijnen uitvoeringsagenda 2023-2025 ..... **8**

3.1 Uitvoering binnen de bekende werklijnen 8
3.2 Focus op duurzame warmte, met meer ruimte voor maatwerk 8
3.3 Aanpak werklijn energiebesparing 8
3.4 Aanpak werklijn duurzame warmte 9
3.5 Aanpak werklijn duurzame energie opwekking 10
3.6 Aanpak werklijn bewustwording & communicatie 10

4 Werk in uitvoering **12**

4.1 Organisatie en uitvoering van deze agenda 12
4.2 Financiën 12
4.3 Regie & monitoring 14

Bijlagen **15**

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Eén van grote uitdagingen in de verduurzaming is een succesvolle energietransitie. Afgelopen jaren zijn daarom concrete stappen gezet op dit thema in Rozendaal. Sinds de zomer van 2019, na vaststelling van de eerste Uitvoeringsagenda Rozendaal energieneutraal 2050, is gestart met de uitvoering van verschillende activiteiten opgenomen in de meerjaren uitvoeringsagenda voor energie (2019-2021). Eén van de voorziene activiteiten in 2021 was het voorbereiden van een 'nieuwe' uitvoeringsagenda voor de programmaperiode 2022-2025. Met het zicht op de gemeentelijke verkiezingen in 2022 heeft het college in 2021 besloten om de uitwerking daarvan pas op te pakken ná de vaststelling van het nieuwe bestuursakkoord in 2022. Om de ingezette lijn van succesvolle activiteiten en de samenwerking met stakeholders niet verloren te laten gaan, is daarom voor 2022 een 'los' jaarprogramma vastgesteld (21 september 2021). Op basis van het bestuursakkoord is nu deze voorliggende uitvoeringsagenda voor de jaren 2023-2025 uitgewerkt, als concreet meerjarenprogramma voor de energietransitieopgave.

1.2 Koersnotitie als kader; kleuring vanuit nieuwe coalitieovereenkomst 2022-2026

"Daadkrachtig werken aan een duurzame toekomst", zo luidt de titel van het coalitieprogramma voor de periode 2022-2026. De kernboodschap van de coalitie is helder: de maatschappij om ons heen verandert en dat vraagt van Rozendaal om stappen te blijven zetten. Het inwonerbestand verandert en daarmee ook de wensen van inwoners. Tegelijkertijd wijzigen de rollen van zowel Rijk, Provincie als Gemeenten komende tijd nog ingrijpender. Inspelen op deze externe factoren, en daarbij rekening houden met een ander beeld van veiligheid en de stand van het klimaat, vraagt meer dan enkel vasthouden van dat wat goed gaat. Steeds meer taken worden bij de gemeente neergelegd en dat gaat niet vergezeld met een grote pot geld. Dat houdt in dat op een efficiënte, maar wél bij Rozendaal passende wijze, taken worden opgepakt. Op het gebied van Duurzame economie en infrastructuur worden concrete resultaten voorzien met de energietransitie in huis én op straat. In het Fysiek domein wordt ingezet op een omgevingsvisie die inhoud geeft aan andere vormen van wonen en beheer van onze groene omgeving, waar ook de energietransitie een plek zal krijgen.

1.3 Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding van de totstandkoming van de tweede Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050 nader toegelicht.
Hoofdstuk twee gaat kort in op de Koersnotitie Rozendaal energieneutraal 2050 uit 2018, het vertrekpunt van het werken aan de energietransitieopgave. Ook blikken we terug op voorgaande uitvoeringsagenda. We herhalen daarbij wat we hierin met elkaar hebben 'afgesproken' te doen, beschrijven de reeds uitgevoerde activiteiten en koppelen terug wat de eerste uitvoeringsagenda aan resultaten heeft opgeleverd. Tot slot gaat dit hoofdstuk in op de nieuwe inzichten en opgaven die op de gemeente afkomen, en van belang zijn voor de meerjarenprogrammering komende periode.
In hoofdstuk drie geven we concreet invulling aan de voorziene uitvoeringsactiviteiten. Wat willen we realiseren op korte en middellange termijn (2023-2025) binnen de verschillende werksporen en hoe gaan we dat doen?
Afsluitend staat in hoofdstuk vier beschreven hoe we dit met elkaar gaan organiseren. Zowel in menskracht als in middelen. Hoe de samenwerking gaat plaatsvinden en welke rollen de betrokken stakeholders op zich nemen. Ook gaat dit hoofdstuk in op de in te zetten communicatiestrategie.

2 De energietransitieopgave in Rozendaal

2.1 Vertrekpunt: Koersnotitie Rozendaal energieneutraal 2050

In 2018 zijn de gestelde ambities en kortetermijndoelstellingen uit de Regionale Routekaart van de regio Arnhem Nijmegen 1 op 1 vertaald in de ambities voor de gemeente Rozendaal in de Koersnotitie Rozendaal Energieneutraal 2050.

Om de ambitie Rozendaal energieneutraal 2050 te bereiken, sluiten we qua aanpak aan bij de filosofie van de regio Arnhem-Nijmegen:
1. Zorg eerst dat de energiebehoefte daalt (preventie) door o.a. bewust gebruik;
2. Pas dan energiebesparing toe, door bijvoorbeeld isolatie en gebruik van energiezuinige apparaten;
3. Produceer duurzame energie in de gebouwde omgeving waar mogelijk;
4. Vul de resterende vraag naar energie in met grootschalige duurzame energie uit de regio;
5. Pas als dit niet meer mogelijk is, importeer dan duurzame energie van buiten de regio.

Omdat 2050 nog erg ver weg was, hebben we in de Koersnotitie een inspirerend doel gekozen waar we met betrokken stakeholders naar toe werken. We sluiten aan bij de korte termijn doelstellingen uit de routekaart van de regio Arnhem-Nijmegen:
- 1,5 % besparing op het energieverbruik per jaar
- 2,0% toevoeging van duurzame energie opwekking per jaar (binnen de regio Arnhem-Nijmegen)

Op basis van deze doelstellingen is in 2019 de eerste meerjaren uitvoeringsagenda uitgewerkt en rond de zomer van 2019 vastgesteld.

2.2 Wat hebben we afgelopen jaren gedaan?

Afgelopen jaren zijn vele activiteiten opgepakt en uitgevoerd binnen de verschillende werklijnen, zij worden hieronder kort toegelicht. Voor een meer uitgebreide beschrijving verwijzen we naar de uitgebreide evaluatierapportage van de eerste uitvoeringsagenda in bijlage 1.

Energiebesparing

Activiteiten binnen de werklijn energiebesparing waren gericht op het in beweging krijgen van de Rozendalers om zélf actief aan de slag te gaan met het verduurzamen van hun woning of woonomgeving. Activieiten die zijn uitgevoerd zijn:
- Inzet *financieel instrumentarium* ter ondersteuning van woning eigenaren; in de vorm van een subsidieregeling (geëindigd op 1 januari 2022) en een doorlopende duurzaamheidslening (via SVn).
- Een drietal *collectieve inkoop* acties Winst uit je Woning, voor de inkoop van isolatiemateriaal, zonnepanelen en/of duurzaam glas.
- Inzet van een Rozendaalse Energiecoach
- Expositie Duurzaam Rozendaal in de Torckschool, i.s.m. lokale werkgroep Duurzaamheid
- Inloopavond voor monumenteigenaren rond verduurzaming i.s.m. Gelders Genootschap
- Verruiming (beleids)nota Ruimtelijke Kwaliteit voor verduurzaming van monumenten in Rozendaal
- Lancering herkenbare Duurzaam Rozendaal – campagne; via de website www.duurzaamrozendaal.nl en een Huis-aan-huis verspreide informatieve folder rond Duurzaam Wonen in Rozendaal

Duurzame opwek

Op het gebied van duurzame opwekking van energie (denk aan opwek via zon en wind) zijn drie concrete activiteiten uitgevoerd. Dit betreft de op- en inrichting van de lokale coöperatie ZonneRoos, met 40 leden verenigd binnen de coöperatie en 17 afnemers van energie van dezelfde coöperatie. De tweede activiteit betreft de actieve deelname aan de ruimtelijke ateliers binnen de RES-opgave rond zoeklocaties voor grootschalige energie opwekking (zon en wind) en de uitvoering van een quickscan (voor intern gebruik) naar de potentie van grondgebonden zonneparken op een aantal locaties in Rozendaal. Dit laatste inzicht wordt gebruikt bij de verdere besluitvorming rond duurzame energieopwekkingsprojecten in Rozendaal, rond participatie in duurzame opwekkingsprojecten elders in de regio of rond benodigde extra besparingsprogramma's om in Rozendaal energieneutraal te zijn in 2050.

Duurzame warmte

Binnen deze werklijn vond in 2020 regelmatig afstemming plaats met omliggende gemeenten over de warmteopties die zij binnen buurten en wijken verkennen, om hier zoveel mogelijk kennis & ervaring uit te wisselen ten behoeve van de warmtetransitie in Rozendaal.

In het kader van bewustwording op de warmtetransitie-opgave richting inwoners is de Factsheet Duurzaam Verwarmen uitgewerkt als onderdeel van de DuurzaamRozendaal-campagne. Deze factsheet biedt inzicht in de mogelijkheden van verduurzaming van de woning, om deze in stappen 'aardgasvrij-ready' te maken.

Tot slot is in 2021 in opdracht van de gemeente een Transitievisie Warmte (TVW) uitgewerkt door een extern adviesbureau. Deze visie is begin november 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. De TVW bevat een analyse van technische (on)mogelijkheden die er zijn om over te stappen naar een aardgasvrije verwarmingsmethode op buurtniveau. Ook biedt deze visie inzicht in de wijze waarop deze omschakeling gerealiseerd kan worden en wat dit betekent voor direct betrokkenen (inwoners, bedrijven, organisaties en andere betrokkenen in de gemeente).

Bewustwording & communicatie

Eind 2019 is een extern bureau gestart met de uitwerking van verschillend campagnemateriaal voor Duurzaam Rozendaal. Onder andere de poster voor de Expositie, de folder Duurzaam Wonen in Rozendaal, de Factsheet Duurzaam Verwarmen en de website www.duurzaamrozendaal.nl zijn concrete resultaten die sinds 2020 actief worden gebruikt binnen de campagne Duurzaam Rozendaal.

2.3 Wat hebben we tot nu toe bereikt?

Om inwoners te stimuleren en enthousiasmeren om in beweging te komen en zelf aan de slag te gaan met energiebesparing organiseerden we afgelopen jaren diverse bijeenkomsten. Daarbij zijn in totaal meer dan 200 inwoners aanwezig geweest. De koppeling van specifieke activiteiten aan de inzet van financieel instrumentarium is bijzonder succesvol gebleken. Binnen een periode van twee jaar tijd hebben 258 van de 683 woningeigenaren in Rozendaal deze positieve duurzaamheidsimpuls actief omgezet tot het daadwerkelijk investeren in zonnepanelen en/of isolatiemaatregelen, en hebben daarbij gebruik gemaakt van de subsidieregeling. Ook 4 eigenaren van monumentale panden in Rozendaal zijn actief geworden op het verduurzamen van hun woning. De duurzaamheidslening is aangesproken door tien particuliere woningeigenaren, en de verwachting is dat er komende jaren nog meer een beroep op deze leningsfaciliteit gedaan wordt, zeker met het oog op de opgave vanuit het aardgasvrij maken van woningen. Ruim 120 deelnemers namen afgelopen jaren deel aan de collectieve inkoopactie Winst uit je Woning, waarvan uiteindelijk ruim 30 deelnemers daadwerkelijk geïnvesteerd hebben in vloerisolatie, spouwmuurisolatie), hr ++ glas of zonnepanelen via het inkoopcollectief Winst uit je Woning.

Wanneer we de energiereductiedoelstelling van 1,5% afzetten tegen het aantal woningeigenaren dat afgelopen jaren heeft geïnvesteerd in het verduurzamen van de woning, kan geconstateerd worden dat de beoogde verduurzaming van 10 woningen per jaar[1] ruimschoots behaald is. Daarmee liggen we goed op koers richting een vergaand verduurzaamde woningvoorraad in 2050.

Ook de doelstelling om jaarlijks 2% additionele duurzame energie opwekking in Rozendaal te realiseren lijkt ruimschoots behaald, in totaal legden 195 woningeigenaren zonnepanelen op het dak door gebruik te maken van de subsidieregeling.

2.4 Welke lessen en nieuwe inzichten nemen we mee voor het vervolg?

Afgelopen jaren is een eerste actieve stap gezet in de verduurzaming, waarbij een positieve beweging in gang is gezet naar een energieneutraal Rozendaal in 2050. De resultaten die geboekt zijn op het gebied van energiebesparing bieden perspectief en houvast voor de inzet van activiteiten binnen de meerjaren uitvoeringsprogramma voor de komende periode. Veel Rozendalers zijn enthousiast en betrokken op de opgave, en de ingezette activiteiten leiden tot een hoge respons (voor wat betreft het bijwonen van bijeenkomsten, maar ook gebruik van financiële instrumenten, collectieve inkoopactie en de activiteiten vanuit de lokale werkgroep). Ook de komende jaren zullen we hier op voortbouwen en doorontwikkelen.

[1] Wanneer we bij een 1,5% energiebesparingsdoelstelling op de volledige woningvoorraad een vrij platte verdeelsleutel hanteren, leidt deze doelstelling tot het jaarlijks verduurzamen van 1,5% van de in totaal 683 woningen, dat zijn 10 woningen.

Daarbij wordt bezien of we activiteiten die niet zijn opgepakt vanwege COVID-19 in de volgende programmaperiode alsnog kunnen oppakken, daarbij aangepast naar het hier en nu.
Komende jaren pakken we meer maatwerk-activiteiten op, om zo buurt voor buurt aan de slag te gaan met een effectieve aanpak richting een aardgasvrije gebouwde omgeving.
Daarnaast zal ook maatwerk moeten worden geleverd als het gaat om de werklijn duurzame opwek. Ondanks dat er geen ruimte is binnen onze gemeentegrenzen voor grootschalige opwekprojecten, zal op dit punt toch ook nader onderzocht moeten worden wat er wél kan. Daarnaast is er komende uitvoeringsperiode ook meer aandacht voor het verbinden met overige onderdelen binnen de energietransitieopgave (als ook met andere opgaven), denk aan duurzame mobiliteit (deelauto's, strategie laadinfrastructuur, etc), duurzame energie inkoop en het tegengaan van energiearmoede.

3 Hoofdlijnen uitvoeringsagenda 2023-2025

3.1 Uitvoering binnen de bekende werklijnen

Net als voorgaande jaren zetten we de aanpak binnen de ingezette werklijnen voort: energiebesparing, duurzame opwek, duurzame warmte en bewustwording & communicatie. Daarnaast verbinden we deze werklijnen met overige onderdelen van de energietransitieopgave, en waar mogelijk ook met andere opgaven die op ons afkomen komende tijd. Denk aan verbindingen naar de opgave duurzame mobiliteit (deelauto's, strategie laadinfrastructuur, etc), duurzame energie inkoop en het verder tegengaan van energiearmoede bij een specifieke groep huishoudens binnen Rozendaal.

De Koersnotitie kende een brede insteek, met zowel aandacht voor de energietransitie als klimaat(adaptatie). In deze uitvoeringsagenda laten we de klimaatadaptatie buiten beschouwing, de uitvoering daarvan pakken we afzonderlijk op (deels in regionaal verband).

In de hoofdtekst van deze uitvoeringsagenda is de aanpak op hoofdlijnen per werklijn uitgewerkt. In de bijlage volgt een meer uitgebreide tabel met activiteiten (uitvoeringskalender voor 2023). We stellen voor om ieder jaar de voortgang te evalueren en rapporteren, en bij deze voortgangsrapportage telkens een uitvoeringskalender voor het daaropvolgende jaar aan te bieden).

3.2 Focus op duurzame warmte, met meer ruimte voor maatwerk

Als gemeente hebben we een regietaak op de warmtetransitie; waarbij wordt toegewerkt naar een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050. Na vaststelling van de TransitieVisie Warmte (TVW) eind 2021 zijn we in 2022 gestart met de voorbereiding op de gewenste uitvoeringsstrategie per buurt. Hier zien we de werklijn energiebesparing en duurzame warmte bij elkaar komen: we zullen veelal buurtgericht maatwerk-pakketten moeten gaan inrichten voor vergaande verduurzaming. Collectieve inkoop, maar dan 'op maat' behoort hier zeker ook tot de mogelijkheden. Naar verwachting komt het Rijk eind 2022 met concrete handelingsperspectieven voor de inzet van financieringsinstrumenten: te denken valt aan directieve richtlijnen voor verduurzaming in de bestaande woningvoorraad en de woning-gebonden financiering.
De focus op de warmtetransitie vraagt om ook de volgende uitvoeringsperiode blijvend in te zetten op de lijn van bewustwording en het in beweging krijgen én houden van onze inwoners als het gaat om energiebesparing. We zien dat met name deze eerste stap nodig blijft, om ons gereed te maken op de daadwerkelijke uitvoering van de warmtetransitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050.

3.3 Aanpak werklijn energiebesparing

Practice what you preach

Van het zichtbaar maken van duurzaam gedrag gaat een belangrijke stimulerende werking uit. Komende jaren willen we in het beheer van ons gemeentelijk vastgoed (in het bijzonder het gemeentehuis) een bijdrage leveren aan de vermindering van onze CO2-uitstoot en energiebesparing. We hebben hierin al een eerste stap gezet door ons (vanaf 2023) aan te sluiten bij de collectieve inkoop van duurzame energie in de Groene Metropoolregio. Om te beoordelen welke acties nodig zijn om te voldoen aan de nieuwe normen en ambitie voor het verduurzamen van ons gemeentehuis, is in 2022 een onderzoek gestart (met ondersteuning van de provincie) naar mogelijkheden voor de aanpak en bijbehorende financieringsmogelijkheden. Op basis van dit onderzoeksrapport werken we een plan van aanpak uit op basis waarvan de uitvoering medio 2023 kan starten.

Toewerken naar meer maatwerk per buurt

In navolging op de Transitievisie Warmte wordt in 2023 het Buurtuitvoeringsplan in samenspraak met bewoners van de Leermolensenk, omgeving Delhoevelaan en de Moestuin opgeleverd. Daarnaast wordt in 2023 ook een actieplan voor de overige buurten uitgewerkt, zodat ook in deze buurten de eerste stappen kunnen worden gezet naar aardgasvrije oplossingen. In beide plannen wordt ingezet op maatwerkpakketten per type woning. Voor de uitwerking van deze pakketten doen we een beroep op de expertise vanuit het externe bureau dat betrokken is bij de uitwerking van het Buurtuitvoeringsplan. Daarnaast betrekken we ook expertise vanuit Rozendaal zelf, bijvoorbeeld via de lokale werkgroep, de energiecoach en overige betrokken 'experts en ambassadeurs'.

Collectiviteit op buurtniveau

Daar waar we afgelopen jaren brede collectieve inkoopacties via Winst Uit je Woning hebben georganiseerd streven we komende jaren naar meer collectiviteit op buurtniveau. Binnen de buurtspecifieke maatwerkpakketten bundelen we de collectieve vraag naar maatregelen, en kijken we hoe we gezamenlijke inkoop voor buurtbewoners kunnen arrangeren. Daar waar ook huurwoningen onderdeel uit maken van de buurtaanpak, kijken we naar gezamenlijke slimme inkoopcombinaties met de woningbouwcorporatie. De uitvoering van deze collectieve buurtaanpak wordt idealiter uitgedacht en opgepakt in samenwerking met lokale/regionale uitvoerende partijen.

Meer maatwerk in financieel instrumentarium

Ook binnen het financieel instrumentarium werken we toe naar meer maatwerk. We ontwikkelen een verduurzamingssubsidie voor inwoners van Rozendaal die deze bijdrage ook écht nodig hebben om een volgende stap te kunnen maken in het direct verminderen van aardgasgebruik en het verbeteren van een gezond binnenklimaat. Bij de uitwerking van deze subsidieregeling zoeken we aansluiting bij de specifieke buurtuitvoeringsplannen die volgend jaar worden opgeleverd. Hierdoor richt deze verduurzamings-subsidie zich op het effectief kunnen uitrollen van de gewenste maatwerkaanpak per buurt, met als insteek dat álle inwoners van de buurt mee kunnen doen. Anders dan ons voorgaand subsidiebeleid is voor komende jaren het uitgangspunt om aan te sluiten bij het verschil in financiële draagkracht van onze inwoners. Daarmee komt ook maatwerk per doelgroep in de buurt in beeld. Voor alle particuliere woningeigenaren blijft daarnaast de duurzaamheidslening beschikbaar voor investeringen in verduurzaming van de woning.

3.4 Aanpak werklijn duurzame warmte

Aangejaagd door de aardbevingsproblematiek in Groningen is het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving een aantal jaren geleden in een snel tempo hoog op de rijksagenda gekomen. De snelle stijging van huidige gasprijzen, mede in relatie tot de huidige situatie in Ukraine, vergroot de urgentie om het gebruik van aardgas terug te dringen, en de zoektocht en uiteindelijke overstap naar duurzame warmte alternatieven te versnellen.

Van visie naar uitvoering

Begin november 2021 heeft de gemeenteraad de Transitievisie Warmte (TVW) voor Rozendaal vastgesteld. In deze visie is beschreven wat de warmtetransitie inhoudt, welke uitgangspunten de gemeente hanteert, wat de alternatieven voor aardgas zijn voor de verschillende buurten en hoe de warmtevraag en het warmteaanbod het beste op elkaar afgestemd kunnen worden in Rozendaal. Daarbij is een belangrijk gegeven dat er in deze TVW nog geen buurten zijn aangewezen die voor 2030 van het aardgas af zullen gaan. Deze visie wordt iedere vijf jaar geactualiseerd (of zoveel eerder indien wenselijk). Het is mogelijk dat, op basis van nieuwe inzichten komende jaren (denk aan huidige stijging energieprijzen, de raad wordt voorgesteld wel buurten aan te wijzen om van het aardgas af te gaan, uiteraard als dit op voldoende draagvlak kan rekenen.

Duidelijk is dat de warmtetransitie niet van de een op andere dag plaatsvindt. Dat gaat stap voor stap en in gezamenlijkheid met alle betrokkenen. In de TVW is aangegeven dat we als gemeente volop in blijven zetten op de lijn van informeren en vergroten van bewustwording. We werken een concreet plan uit, passend binnen DuurzaamRozendaal-campagne, over de wijze waarop we onze inwoners gaan informeren hierover.

Buurtuitvoeringsplannen voor de Moestuin, Leermolensenk en omgeving Delhoevelaan

Bij de Moestuin, Leermolens Enk en omgeving Delhoevelaan zijn concrete kansen voor een collectief warmtealternatief die we komende periode als eerste verder gaan verkennen. Samen met woningcorporatie Portaal, netbeheerder Liander, werkgroep Duurzaam Rozendaal en betrokken bewoners van de Moestuin, Leermolens Enk en omgeving Delhoevelaan onderzoeken we wat de mogelijkheden zijn voor duurzame warmte in deze startbuurt. De uitwerking daarvan krijgt zijn weerslag in een zogenoemd Buurtuitvoeringsplan. Naar verwachting wordt dit Buurtuitvoeringsplan in 2023 opgeleverd.

Actieplan overige buurten
Daarnaast blijven we actief in de overige buurten van Rozendaal binnen deze werklijn. Binnen deze buurten ligt de focus op het vergaand verduurzamen van woningen, zodat ze op termijn makkelijk kunnen overstappen naar een duurzaam warmtealternatief. We spreken bij de uitwerking van een plan voor deze buurten niet van een Buurtuitvoeringsplan maar van een Actieplan op weg naar woningen zonder aardgas.

3.5 Aanpak werklijn duurzame energie opwekking
Een belangrijk aandachtspunt voor de energietransitie in Rozendaal is dat grootschalige duurzame energieopwekking niet past vanwege allerlei restricties die gelden, met name vanuit natuur & landschap. Grootschalige projecten, zoals windparken en zonneweides zullen vooral worden ontwikkeld in andere gemeenten in de regio. Maar dat betekent niet dat er op het gebied van duurzame energie opwekking niets kan binnen Rozendaal. Voor de uitvoeringsstrategie betekent dit dat we zowel op het niveau van de regio als op het niveau van Rozendaal aan de slag blijven met projecten, pilots en activiteiten.

Verkenning naar zonnewand
Een alternatieve optie binnen deze werklijn is om te onderzoeken of een zogenaamde zonnewand langs de A12 ter hoogte van de Berg- en Heideweg te realiseren is. Gedacht wordt aan een geluidsscherm voorzien van zonnepanelen die duurzame elektriciteit opwekken waar ook Rozendaalse huishoudens gebruik van kunnen maken. Rijkswaterstaat heeft een aantal landelijke proefprojecten lopen. We verkennen samen met hen en met buurgemeenten welke mogelijkheden er zijn voor Rozendaal. Een dergelijke zonnewand langs de snelweg levert niet alleen een bijdrage aan duurzame opwek, we zien ook mogelijkheden om verkeersgeluid tegen te houden waarmee het wooncomfort vergroot wordt.

Actieve bijdrage aan Regionale Energie Strategie Groene Metropoolregio
Rozendaal blijft betrokken bij de uitwerking van de vervolgproducten van de RES (RES 2.0, 3.0 en verder). Zo wordt in 2023 een actieve bijdrage geleverd aan de ateliers en bijeenkomsten in het kader van de uitwerking van de planMER voor de RES 2.0.

Naar een nieuwe omgevingsvisie, inclusief kader voor energie
In 2023 wordt de omgevingsvisie van Rozendaal opgeleverd, waarin onder meer het kader voor de energietransitie is opgenomen. Naast een ruimtelijk kader (waar wel of geen ruimte voor energie opwekking) wordt hierbij ook een beleidskader uitgewerkt voor participatie van onze inwoners.
De inzet van de gemeente is om hierbij het principe van 3x lokaal te hanteren: lokaal opwekken, lokaal gebruiken en lokaal economisch en financieel voordeel.

Monitoren en doorontwikkelen van (lokale) initiatieven
Enkele jaren geleden is de lokale energiecoöperatie ZonneRoos opgericht. Samen met deze lokale inititatiefgroep bekijken we welke rol zij kunnen oppakken om in Rozendaal nog meer duurzame opwek te realiseren, passend bij de schaal van onze gemeente.

Op het gebied van duurzame mobiliteit zien we nog altijd veel ontwikkelingen. Het gaat in dit geval met name om de toename van elektrische voertuigen met batterijen of waterstofbrandstofcellen. Ondanks dat mobiliteit geen expliciet thema is binnen deze uitvoeringsagenda, blijven we deze nieuwe ontwikkelingen goed volgen, ook in relatie tot de impact daarvan op de energietransitieopgave. Een vergaande elektrificatie van het gehele Rozendaalse ‘autopark’ heeft namelijk invloed op zowel het totale energieverbruik en de daarvoor benodigde duurzame opwek daarvan, als ook de daarvoor benodigde (laad)infrastructuur.

3.6 Aanpak werklijn bewustwording & communicatie
Ook de komende periode zetten we in op de zichtbaarheid van activiteiten en resultaten. We gebruiken de verschillende kanalen (In de Roos, www.duurzaamrozendaal.nl) om inwoners te informeren en enthousiasmeren. Afgelopen jaren hebben we ervaren dat een goede zichtbaarheid en het vieren van successen een belangrijke brandstof zijn voor de motor die de beweging naar een energieneutraal Rozendaal op gang houdt.

Uitwerken communicatie kalender 'Wij gaan voor Duurzaam'

Als gevolg van de COVID-19 situatie zijn afgelopen jaren minder bijeenkomsten voor inwoners georganiseerd dan verwacht. De uitwerking van een communicatie kalender is daarom niet echt van de grond gekomen. Om inwoners voldoende te informeren en betrekken bij de verschillende activiteiten, en met het oog op het aanbrengen van samenhang tussen activiteiten, stellen we op korte termijn een communicatiekalender op.
Zo wordt voor alle betrokkenen in een oogopslag helder welke activiteiten wanneer plaatsvinden. We zetten daarbij in op kennisvergroting en bewustwording rond de warmtetransitie (en de daarmee samenhangende noodzaak tot energiebesparing).

Natuurlijke momenten blijven aangrijpen

Inwoners die bezig zijn met veranderingen in hun woonsituatie, bijvoorbeeld door te verbouwen of verhuizen, zullen sneller geneigd zijn keuzes te maken om hun woning te verduurzamen. We gaan meer inspelen op deze natuurlijke momenten, afgestemd op de maatwerk-aanpak per buurt. Dit doen we op die momenten dat we als gemeente zelf met inwoners in gesprek zijn (via bespreking bouwplannen, Buurt aan Tafel of bij inschrijving in de gemeente), of in overleg met verschillende intermediairs zoals makelaars, hypotheekadviseurs etc.

En zelf blijven we het goede voorbeeld geven

Het laten zien welke stappen wij zelf als gemeente zetten op het gebied van energiebesparing en duurzame opwekking is een krachtig communicatiemiddel. Practice what you preach – blijft daarom ook komende jaren het credo. We nemen inwoners daarom mee in de stappen die de gemeente zet in de energietransitie. We delen de goede voorbeelden zoals de voorgestane verduurzaming van ons vastgoed (gemenetehuis en gemeentewerf), de inkoop van duurzame energie en duurzame ingrepen in de openbare ruimte (zoals het overschakelen naar LED verlichting).

4 Werk in uitvoering

4.1 Organisatie en uitvoering van deze agenda

Uitvoering geven aan gezamenlijke agenda

De nu voorliggende uitvoeringsagenda is een agenda van ons allemaal: bewoners, bedrijven (al of niet in Rozendaal), instellingen en overheid. De uitvoeringsagenda helpt ons om aan de slag te gaan met verschillende initiatieven en er via een praktische vorm van coördinatie op toe te zien dat we meters blijven maken.

Een gezamenlijke opgave betekent ook dat we met betrokken partijen blijven samenwerken, gezamenlijk projecten oppakken en uitvoeren en daarvoor de benodigde budgetten organiseren.
De gemeente stelt zich hierin faciliterend op en stimuleert dat elke 'uitvoeringspartner' zelf verantwoordelijkheid kan nemen. Tijdens de uitvoering van deze agenda blijft er een open houding naar de wensen en ideeën van alle betrokken partners. Bewoners, organisaties en instellingen werken op een gelijkwaardig niveau aan de transitieopgave voor Rozendaal. Zo blijven we samen meters maken de komende jaren door elkaar scherp te houden en oplossingsgericht te handelen.

We focussen op de urgente projecten en processen

Zoals in het coalitieakkoord al opgenomen, er komt veel werk af op de gemeente komende jaren. En we zien ook dat veel opgaven, waaronder de energietransitie, continue aan 'verandering' onderhevig zijn als gevolg van externe factoren. We focussen ons daarom op de urgente en op dit moment meest kansrijke activiteiten en projecten, om zo met de beschikbare middelen de komende jaren een voldoende grote stap te zetten (voor de benodigde versnelling op de opgave).
Dat wil niet zeggen dat we de komende periode nog niet met de 'overige onderwerpen' aan de slag gaan, maar we zijn ook realistisch in dat wat we met elkaar kunnen oppakken (in termen van haalbaarheid & betaalbaarheid).

Uitvoering geven aan gezamenlijke kennis & leeragenda

We zijn ons ervan bewust dat we opereren in een context die nog altijd aan verandering onderhevig is. Dit vraagt van alle partijen om een flexibele houding en verlangt een hoge mate van aanpassingsvermogen gedurende de uitvoering. Transities zijn per definitie dynamisch en brengen onzekerheden met zich mee, maar ook kansen om op in te spelen. Zo zullen innovaties op gebied van warmtetechnieken of duurzame opwektechnieken nieuwe inzichten aanreiken voor toepassingen binnen Rozendaal.

Op basis van bovengeschetste context stellen we voor om een kennis & leeragenda rond de energietransitie opgave uit te werken. Dat kunnen we als gemeente niet alleen, maar pakken we op in samenspraak met betrokken partijen (waaronder in ieder geval ook kennis & onderwijsinstellingen zoals de HAN of Yuverta). We bekijken in goed overleg samen met partijen welke innovaties, pilots en projecten kunnen worden opgepakt en organiseren daarvoor met elkaar de benodigde uitvoeringscapaciteit en budgetten. De gemeente stelt zich hierin faciliterend op en stimuleert dat elke samenwerkingspartner zelf ook verantwoordelijkheid kan nemen.

4.2 Financiën

Resumé financiële verantwoording voorgaande uitvoeringsagenda

In de evaluatierapportage van de voorgaande uitvoeringsagenda is een uitgebreide financiële verantwoording opgenomen (zie bijlage 1). Daarbij is de meerjarenbegroting voor de eerste uitvoeringsagenda afgezet tegen de daadwerkelijke bestedingen in de jaren 2019-2021. Daarbij valt op dat een deel van het in 2019 door de gemeenteraad beschikbaar gestelde krediet nog niet besteed is (overwegend vanwege doorschuiven van activiteiten naar een later moment, veelal ingegeven door de COVID-19 situatie)).

De daarvoor begrote kostenposten zijn doorgeschoven naar het jaarprogramma van 2022, waardoor voor dit 'extra jaar' geen aanvullend krediet benodigd was. Ook waren kosten begroot die uiteindelijk niet gemaakt zijn, omdat ze zijn opgevangen binnen de eigen organisatie. Ook zien we dat kosten lager uit zijn gevallen dan eerder voorzien. In de evaluatierapportage wordt meer specifiek per werklijn ingezoomd op de bestedingen en afwijkingen ten opzichte van de begroting. De belangrijkste inzichten hieruit zijn meegenomen in het opstellen van de meerjarenbegroting voor de nu voorliggende uitvoeringsagenda 2023-2015.

Stand van zaken resterend budget (verwachting voor eind 2022)

Omdat 2022 als 'separaat jaarprogramma' is uitgevoerd en we in 2022 de subsidieregeling financieel hebben 'afgesloten', schetsen we hieronder een beeld van het resterend budget dat beschikbaar is eind 2022 om over te hevelen naar de begroting voor 2023.

Onderdeel programma	**Begroot**	**Verwacht resterend budget (eind 2022)**
Budget subsidieregeling (2020-2022)	€ 300.000	€ 69.500
Budget werklijnen programma 2022	€ 60.000	€ 5.000
Budget capaciteit uitvoering	€ 42.750	€ 5.000
		€ 79.500

Begroting Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2023-2025

Begroting per werklijn

Voor de meerjaren uitvoeringsagenda 2023-2025 is per werklijn een begroting gemaakt voor de beoogde investeringen in de komende jaren.

Werklijn	***2023***	***2024***	***2025***
Energiebesparing	20.000	20.000	20.000
Duurzame Energie Opwekking	10.000	5.000	5.000
Duurzame Warmte	45.000	25.000	25.000
Bewustwording & Communicatie	10.000	10.000	10.000
Totaal	**85.000**	**60.000**	**60.000**

Reservering aanvullend budget voor aanbod financieel instrumentarium

Naast regulier werkbudget om de verschillende activiteiten binnen de werksporen op te kunnen pakken zal er eenmalig budget moeten worden gereserveerd ten behoeve van de duurzaamheidssubsidie. De hoogte van dit budget is afhankelijk van de resultaten van de buurtuitvoeringsplannen voor De Moestuin, Leermolensenk en Omgeving Delhoevelaan, en het actieplan voor de overige buurten. De uitwerking van de subsidieregeling wordt opgepakt en nader uitgewerkt in 2023.

Reservering energietransitie- financiële instrumenten			
	2023	2024	2025
Maatwerk subsidieregeling	Uitwerking via budget werklijnen energie-besparing en duurzame warmte	pm	pm

Benodigde capaciteit voor uitvoering

Afgelopen jaren is externe capaciteit ingehuurd om de energietransitie opgave handen en voeten te geven binnen de gemeente Rozendaal. Gelet op het meer structurele karakter van de opgave, en ook in lijn met het advies van de ROB, ligt het voor de hand om voor de volgende uitvoeringsperiode structurele capaciteit in de ambtelijke organisatie in te bedden.

Op het moment van uitwerking van deze uitvoeringsagenda is echter nog geen zicht op deze structurele inbedding van capaciteit in de gemeentelijke organisatie. Daarom is een jaarlijks uitvoeringsbudget in deze begroting opgenomen. Dit jaarbudget is benodigd voor begeleiding en monitoring van de

uitvoeringsagenda. Net als voorgaande jaren zal dit een extra capaciteitsinzet vragen van 0,2 fte op jaarbasis. Overige aanvullende capaciteit zal binnen de huidige formatie worden opgevangen via het reguliere takenpakket (denk aan de uitwerking van de omgevingsvisie, uitvoering subsidieregeling, etc).

Uitvoering	***2023***	***2024***	***2025***
Extra capaciteit uitvoering	42.750	42.750	42.750

Totaaloverzicht begroting Uitvoeringsagenda 2023-2025
In onderstaande tabel is een totaaloverzicht van de begroting (in €) weergegeven:

Werklijnen uitvoering	***2023***	***2024***	***2025***
Energiebesparing	25.000	20.000	20.000
Duurzame Energie Opwekking	10.000	5.000	5.000
Duurzame Warmte	40.000	25.000	25.000
Bewustwording & Communicatie	10.000	10.000	10.000
Totaal budget werklijnen	***85.000***	***60.000***	***60.000***
Extra capaciteit uitvoering	***42.750***	***42.750***	***42.750***
Totaaloverzicht	**127.750**	**102.750**	**102.750**

Verwachte jaarlijkse bijdrage vanuit Klimaatakkoord

Sinds de vaststelling van het Klimaatakkoord hebben gemeenten te maken met nieuwe taken. Dit leidt tot extra lasten in de bestuurlijke en ambtelijke uitvoering van de energietransitie opgave. Om het akkoord uit te voeren, hebben het Rijk en decentrale overheden de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) om advies gevraagd. In dit onderzoek concludeert de raad onder andere dat de uitvoeringslasten voor gemeenten optellen van € 450 miljoen in 2022 tot € 599 miljoen in 2024.

Inmiddels is bekend dat vanaf 2023 tot en met 2030 gemeenten meer uitvoeringsmiddelen krijgen voor klimaat- en energiebeleid. Om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten heeft de gemeente Rozendaal een bijdrage ontvangen via het gemeentefond van € 105.015. Over de resterende middelen die in het Coalitieakkoord zijn gereserveerd voor de uitvoeringskosten van medeoverheden voor het klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid vinden nog gesprekken plaats tussen onder andere VNG, IPO en het Rijk.
Vooralsnog gaan we er vanuit dat de uitvoeringsmiddelen op jaarbasis vergelijkbaar zijn als de bijdrage in 2022. Op basis van deze jaarlijkse bijdrage kan de begroting voor deze meerjaren uitvoeringsagenda grotendeels worden afgedekt. Mogelijk dat voor 2023 een deel van de begroting kan worden afgedekt via het resterend budget uit het jaarprogramma 2022.

4.3 Regie & monitoring

Meten is weten. Om de uitvoering van het programma te kunnen aan- en bijsturen is goede informatie nodig. Liggen we op koers op weg naar de realisatie van de ambities? Realiseren we werkelijk de gewenste resultaten? Bereiken we het beoogde effect? Om deze vragen te beantwoorden rapporteert het college van B&W jaarlijks over de bereikte resultaten en effecten aan de raad. In een jaarlijkse evaluatierapportage tonen we per werklijn, aan de hand van de belangrijkste indicatoren, de actuele situatie en zetten deze af tegen de beoogde doelstellingen. We gebruiken hiervoor de door het rijk aangeboden tooling en datasets.

Daarnaast brengen we de algemene voortgang van het programma in beeld. Belangrijk onderdeel is de weergave van de realisatie versus de planning waarbij twee vragen centraal staan:
1. Hebben we gedaan wat we beoogden te doen?
2. Hoe staat het met de benutting van het begrote budget?

Op basis hiervan worden jaarlijks eventueel voorstellen voor bijsturing gedaan.

Bijlagen

Uitvoeringskalender behorende bij Uitvoeringsagenda Rozendaal energieneutraal 2050 - uitvoeringsjaar 2023

Energietransitie spoor			Trekker	Strategische partners	Termijn	indicatie budget	Voortgang - bijzonderheden	Beoogd resultaat
Werklijn energiebesparing								
Plan van aanpak uitvoering verduurzaming gemeentelijk vastgoed			gemeente	energie adviseur, via provincie Gld	Q1-Q2 2023	2.500	Haalbaarheidsonderzoek gereed eind 2022	plan om uitvoering te starten
Start uitvoering verduurzaming gemeentelijk vastgoed			gemeente	utvoerende partijen	medio 2023	pm		duurzaam maatschappelijk vastgoed en CO2-reductie
Uitwerking maatwerk-pakket verduurzaming Leermolensenk			gemeente	extern adviseur BUP (Spectrum/Qirion), energiecoach Rozendaal	Q2-Q3 2023	5.000	input vanuit BUP-warmte opties	realistisch (haalbaar en betaalbaar) uitvoeringspakket naar aardgasvrije buurt
Uitwerking maatwerk-pakket verduurzaming Omgeving Delhoevelaan			gemeente	extern adviseur BUP (Spectrum/Qirion), energiecoach Rozendaal	Q2-Q3 2023	5.000	input vanuit BUP-warmte opties	realistisch (haalbaar en betaalbaar) uitvoeringspakket naar aardgasvrije buurt
Uitwerking maatwerk-pakket verduurzaming De Moestuin			gemeente	extern adviseur BUP (Spectrum/Qirion), energiecoach Rozendaal	Q2-Q3 2023	5.000	input vanuit BUP-warmte opties	realistisch (haalbaar en betaalbaar) uitvoeringspakket naar aardgasvrije buurt
Uitwerking maatwerk-pakket verduurzaming overige buurten			gemeente	energiecoach Rozendaal, ambassadeurs overige buurten	Q3-Q4 2023	2.500	input vanuit actieplan overige buurten	realistisch (haalbaar en betaalbaar) uitvoeringspakket naar aardgasvrij-ready buurt
Inzet ambassadeurs buurten/storytelling via In de Roos en DuurzaamRozendaal.nl			werkgroep dzh	gemeente			gekoppeld aan communicatiekalender	vergroten bewustwording inwoners van mogelijkheden verduurzaming van eigen woning
Inspiratiesessie makelaars			gemeente	gelieerde energie adviseurs, overige partijen	gekoppeld aan thema bijeenkomsten		gebruik van materiaal/factsheets om in verkoopportfolio op te nemen	bij natuurlijke momenten ook via dit kanaal bewustwording bij huizenkopers te vergroten
Thema bijeenkomsten rond energiebesparing			gemeente	werkgroep dzh, buurgemeenten		2.000	mogelijk meedoen aan Duurzame Huizenroute, dag van de duurzaamheid, week van de energierekening, etc	bewustwording en kennis vergroten rond mogelijkheden verduurzaming
Voorbereiding collectieve inkoopactie(s) 'op maat/per buurt'			gemeente	energiecoach, werkgroep dzh, uitvoerende lokale/regionale partijen		2.000	op basis van maatwerk-pakketten per buurt	aanpak om uitrol collectieve inkoop per buurt te stroomlijnen
Verkenning uitwerking subsidieregeling 'op maat'			gemeente	extern adviseur vanuit BUP-traject		1.000	verkennen van kansen voor subsidieregeling op maat, in aanvulling op de landelijke regelingen (eind 2022 bekend)	inwoners met minder financiele draagkracht ondersteunen om mee te kunnen doen binnen de maatwerkaanpak per buurt
Werklijn energie opwekking								
Gemeentelijke inbreng uitwerking Regionale Energie Strategie			gemeente	regio gemeenten, provincie, netbeheerder, waterschappen	doorlopend 2023		verschuiven termijnen bij vertraging ondertekening klimaatakkoord	oplevering RES 2.0 eind 2023 met draagvlak vanuit gemeente Rozendaal
Uitwerking ruimtelijk-maatschappelijk kader energie als onderdeel omgevingsvisie			gemeente	extern bureau omgevingsvisie	2023	7.500	afhankelijk van strategie /inzet RES	energietransitie als integraal onderdeel van de omgevingsvisie
Monitoren en doorontwikkelen collectieve initiatieven voor duurzame energie opwekking			collectieve initiatiefgroep(en)	inwoners, gemeente, overige organisaties	doorlopend			versterking van lokale initiatiefgroepen rond energietransitie
Potentieonderzoek Zonnewand Rozendaal			gemeente	kennis/onderwijs HAN, buurgemeenten, RWS	Q1-Q2 2023	2.500		vergroten aandeel duurzame opwekking in Rozendaal
Werklijn duurzame warmte								
Buurtuitvoeringsplan Leermolensenk			gemeente	extern adviseur BUP (Spectrum/Qirion), inwoners buurt, energiecoach Rozendaal en betrokken ambassadeurs/experts, netbeheerder Liander	medio 2022-medio 2023	10.000	Op basis van opdracht extern bureau, gestart medio 2022	uitvoeringsplan, naar een haalbare en betaalbare aardgasvrije buurt
Buurtuitvoeringsplan Omgeving Delhoevelaan			gemeente	extern adviseur BUP (Spectrum/Qirion), inwoners buurt, energiecoach Rozendaal en betrokken ambassadeurs/experts, netbeheerder Liander	medio 2022-medio 2023	10.000	Op basis van opdracht extern bureau, gestart medio 2022	uitvoeringsplan, naar een haalbare en betaalbare aardgasvrije buurt
Buurtuitvoeringsplan De Moestuin			gemeente	extern adviseur BUP (Spectrum/Qirion), inwoners buurt, Portaal, energiecoach Rozendaal en betrokken ambassadeurs/experts, netbeheerder Liander	medio 2022-medio 2023	10.000	Op basis van opdracht extern bureau, gestart medio 2022	uitvoeringsplan, naar een haalbare en betaalbare aardgasvrije buurt
Actieplan overige buurten			gemeente	inwoners overige buurten, energiecoach Rozendaal, betrokken ambassadeurs/experts, netbeheerder Liander	2023	10.000		concreet handelingsperspectief voor inwoners om woning aardgasvrij-ready te maken
Bewustwording & Communicatie			Trekker	Strategische partners	Termijnen	Budget	Voortgang - bijzonderheden	Beoogd resultaat
Uitwerken communicatiekalender 2023, waaronder afstemming publicaties in In de Roos, op de website en specifieke bijeenkomsten			gemeente	alle betrokken partners	structureel	5.000		inzicht in activiteiten en samenhang daartussen op het gebied van de energietransitie
Uitwerken communicatiemateriaal met inzicht in maatwerk-aanpak per buurt, om te gebruiken in gesprekken met inwoners bij 'natuurlijke momenten' zoals verbouwingen, verhuizingen of inschrijving in de gemeente			gemeente	extern bureau voor communicatie materiaal	Q3 2023	5.000	beschikbaar materiaal vanuit campagne DuurzaamRozendaal inzetten	meer bewustwording tijdens 'natuurlijke momenten' om als inwoner met verduurzaming aan de slag te gaan